

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

REVOLUȚIA ROMÂNĂ DE LA 1848 ÎN CONTEXT EUROPEAN

București, 1998

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

REVOLUȚIA ROMÂNĂ DE LA 1848 ÎN CONTEXT EUROPEAN

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Coordonator: **CORNELIU MIHAIL LUNGU**

Ediţie de documente întocmită de:
TUDOR BUCUR
SILVIA PALADE
ALINA TUDOR

Traducere: MARGARETA CHIVA
MARLEN NEGRESCU

Redactor: IOANA ALEXANDRA NEGREANU

Culegere şi tehnoredactare computerizată
Editura SEMNE

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

ISBN 973-98271-2-8

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

REVOLUȚIA ROMÂNĂ
de la 1848
ÎN CONTEXT EUROPEAN

BUCUREȘTI, 1998
https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

CUPRINS
SOMMAIRE
CONTENTS

Studiu introductiv 7
Étude introductive 15
Lista documentelor 23
Liste des documents 37
List of documents 51
Documente 65
Documents 65
Documents 65
Indice 489
Index 489
Index 489

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

STUDIU INTRODUCTIV

Factorii care ne-au determinat să dedicăm un volum de documente problemei Revoluției române de la 1848 [1] privită în context european au fost mai mulți inițial, dar doi dintre ei îi socotim suficienți pentru a justifica opțiunea noastră. În primul rând, deoarece Revoluția din 1848 care a marcat trezirea națiunilor europene și aspirația lor către o altă existență a constituit și pentru români un prilej de afirmare a idealurilor noi la acea vreme, plămădite sub influența Revoluției franceze din 1789 și a ideologiei adoptate de mai toate țările continentului. Cel de-al doilea factor care s-a dovedit a fi determinant a avut ca punct de plecare un fapt constatat nu cu foarte mult timp în urmă. Atunci aveam să descoperim că în diverse țări europene, unele cu o bogată tradiție istorică, nu s-a perceput mare lucru despre Revoluția pașoptistă. Mai mult decât atât, există astăzi în respectivele țări istorici și chiar arhiviști care nu cunosc nici minimum necesar despre evenimentele petrecute în urmă cu 150 de ani în cele trei principate românești.

Tocmai de aceea, am socotit că pe baza unor noi izvoare de arhivă și nu a oricăror genuri de documente, ci în temeiul acelora provenite din unele cancelarii europene și din activitatea unor diplomați ai vremii, am putea contribui la ilustrarea măsurii în care Revoluția română a fost văzută din afară, pe de-o parte, iar pe de alta, cum s-a

[1] Bogata literatură de specialitate dedicată Revoluției române de la 1848, începând cu primele lucrări apărute încă din secolul XIX și continuând cu cele editate în zilele noastre, nu ar putea fi incluse în nota de față, fapt pentru care vom cita doar principalele lucrări elaborate pe baza documentelor de arhivă și ultimele apariții editoriale referitoare la tema noastră: xxx *Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române*, seria B, Țara Românească, seria C, Transilvania, Edit. Academiei, București, 1982; Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1982 și ediția apărută la Edit. Enciclopedică, București, 1998; xxx *Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române*, vol. IV, Edit. Academiei, București, 1988; Acad. Dan Berindei, *Revoluția din 1848–1849. Considerații și reflecții*, Centrul de Studii Transilvane. Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1997; G.D.Iscru, *Revoluția română din 1848–1849* (ediția a II a revăzută și adăugită), Casa de Edit. și Librărie „Nicolae Bălcescu" București, 1997; Liviu Maior, *1848–1849. Români și Unguri în revoluție*, Edit. Enciclopedică, București, 1998.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

integrat în contextul Revoluției pașoptiste europene. Rapoartele diplomatice, notele sau informările întocmite de diverși ambasadori, consuli, trimiși speciali ori împuterniciți cu afaceri, dovedesc, fără putință de tăgadă, că Revoluția română s-a înscris organic în fenomenul revoluționar european, chiar dacă sub aspectul intensității a avut cote de manifestare diferite, cum a fost cazul evenimentelor din Moldova.

Informațiile selectate pentru volumul de față provin din cele mai importante arhive europene, copiile documentelor respective fiind păstrate în cadrul Colecției de Microfilme a Arhivelor Naționale Istorice Centrale.

Din noianul mărturiilor, grăitoare sunt, în primul rând, cele care demonstrează că, încă din anii premergători izbucnirii revoluției, tinerii români aflați la studii în străinătate se integrau în spiritul concepțiilor și al ideilor revoluționare specifice epocii, urmărind să-și creeze condițiile necesare organizării unor acțiuni viitoare în Principatele române. O dovadă în acest sens este Nota prefectului poliției din Paris, care, în iunie 1847, îl informa pe ministrul afacerilor externe al Franței că „un număr de moldo-valahi cu domiciliul la Paris printre care figurau I. Ghica, Mavrocordat, Cantacuzino, au pus bazele unei asociații sub titulatura «*Societatea Studenților Români*»". Scopul ei era de a chema la Paris tineri din provinciile românești pentru a avea posibilitatea „de a dobândi astfel cunoștințe de care ar putea profita mai târziu Patria Mamă".

Odată declanșată în Europa, Revoluția a avut un ecou puternic în Principatele române, fapt sesizat și relatat, pe măsură, de diplomații străini aflați în grelele momente istorice la Iași sau București. Așa de pildă, la 5 / 17 martie 1848, consulul Prusiei la Iași, E. Richthofen, îi raporta ministrului său de externe, von Canitz că în Moldova a produs o vie impresie știrea izbucnirii revoluției în Franța[1]. La rândul lor, consulii Franței și ai Angliei își informau miniștrii de resort despre nemulțumirile populației din Moldova față de domnitorul Mihail Sturdza, starea de agitație și măsurile organizatorice ale revoluționarilor[2].

Din nefericire, atât domnitorul cât și vechile forțe politice nu simțeau mersul istoriei, necesitatea înnoirii societății pe calea unor reforme democratice. De aceeași realitate se convinsese consulul Franței la Iași, după o convorbire cu M. Sturdza, care, altfel, nu putea fi socotit un om lipsit de inițiativă și chiar de orientare. Totuși, față de ceea ce se întâmpla la acea dată în Europa, se pare că viziunea domnului moldovean nu reușea să treacă peste o anumită limită, fapt

[1] Documentul din 5 / 17 martie 1848

[2] Documentele din 15 / 27 martie 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ce l-a determinat pe consulul francez să concluzioneze că „am insistat în van pentru a-l face pe principe să înțeleagă că este o himeră să speri, cu mișcările care agită întreaga Europă și cu libertatea presei în Bucovina, la 20 de leghe de capitala ei, că Moldova ar putea fi ținută în imobilitate“ [1]. Situația era cu atât mai dificilă, cu cât autoritățile nu sesizaseră că Revoluția română era angajată în spiritul și atmosfera specifice epocii pentru că, așa cum remarcase consulul englez, au existat mijloace foarte bune de a propaga ideile care circulă în țările occidentale, iar moldovenii se consideră astfel legați de celelalte state europene prin cunoștințele căpătate și educație. Această apreciere, care demonstrează încadrarea evenimentelor revoluționare din Principatele române în contextul european, poate fi confirmată și prin relatările consulului francez. Într-un alt raport al său, datat chiar cu ziua în care fusese declanșată acțiunea revoluționară la Iași, în 27 martie, A. Guéroult îi transmitea ministrului de externe Alphonse de Lamartine, că „de câteva zile domnește aici o vie agitație și pare dificil de crezut că marile evenimente care s-au petrecut de curând la Paris, la Viena și în întreaga Germanie să nu-și aibă corespondentul lor în Moldova“ [2].

Cu aceeași atenție a fost urmărită și relatată de către diplomația europeană declanșarea Revoluției în Țara Românească și Transilvania. Demnă de remarcat este legătura pe care rapoartele diplomatice o sesizează între mișcarea din Moldova și acțiunile desfășurate în celelalte două principate românești. Semnificative din acest punct de vedere sunt rapoartele acelorași consuli, englez și francez, care atrăgeau atenția asupra impresiei produse de acțiunile revoluționare din Moldova, ce amenințau să se extindă în Țara Românească și Transilvania [3].

Importanța acordată de principalele cabinete europene întregului proces revoluționar care cuprinsese și Principatele este dovedită de minuțiozitatea ce caracteriza informațiile și relatările efectuate de cei însărcinați să urmărească la fața locului evenimentele. În primul rând, erau vizate programele de acțiune, dar, în egală măsură, interesau hotărârile adoptate și, mai cu seamă eventualele reforme preconizate de autoritățile revoluționare. Sub acest aspect relevante sunt rapoartele diplomatice referitoare la demisia domnitorului Gh. Bibescu, instaurarea Guvernului Provizoriu în Țara Românească și schimbările de ordin politic, survenite la nivelul conducerii Principatului [4]. Ample

[1] Ibidem
[2] Ibidem
[3] Documentele din 6 / 18 și 8 / 20 aprilie 1848
[4] Documentul din 15 / 27 iunie 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

relatări se refereau la încercările de reformare a societății, multe dintre măsurile aplicate fiind inspirate din programele revoluționare concepute în diverse țări europene.

Unul dintre obiectivele majore ale Revoluției pașoptiste care s-a afirmat cu putere în Germania, în Italia și în Imperiul Habsburgic a fost acela al *Unirii,* ce se impunea a fi realizată la nivelul fiecărei națiuni în parte. După cum o dovedesc aceleași documente diplomatice, ideea respectivă a fost îmbrățișată și de revoluționarii români, atât de cei ce-au acționat în exil, cât și de cei rămași să continue lupta în Principate. Întrucât am apelat în suficientă măsură la documente provenite de la diverși diplomați francezi, englezi, ori germani, pentru a ilustra cele afirmate mai sus vom folosi informațiile cuprinse într-o notă a ambasadorului rus la Paris, emisă la 31 iulie 1848. Analizând programele revoluționarilor români, diplomatul rus ajunsese la concluzia că „Planul lor de viitor este, de altfel, evident. Rezultă din programul lor, iar proclamațiile lor nu-l ascund în nici un fel. El constă în refacerea, pe o bază istorică, ce n-a existat niciodată[1], a vechii lor naționalități, anume să înceteze să mai fie provincii, constituind, sub numele de Regatul daco-român un nou stat separat și independent, la formarea căruia ar urma să participe frații lor din Moldova, Bucovina, Transilvania și Basarabia". Ideea unirii tuturor românilor este cu atât mai demnă de ilustrat, dacă sunt avute în vedere condițiile speciale în care s-a desfășurat revoluția într-una din provinciile românești, Transilvania, pe care guvernanții maghiari doreau să o alipească la Ungaria, după cum rezultă din raportele înaintate în iunie 1848 Ministerului de Interne regal maghiar, de către unii reprezentanți ai autorităților locale[2]. În fața unor asemenea intenții, așa cum o dovedesc rapoartele respective, precum și cele ale unor diplomați străini, nu numai românii dar chiar sașii și secuii s-au declarat împotriva alipirii arbitrare a Transilvaniei la Ungaria[3].

Perspectiva unei posibile uniri a tuturor provinciilor românești provoca mari probleme autorităților administrative maghiare, care își sufocau superiorii cu raportări și informări de genul celei înaintate la vicecomitele Comitatului Caraș, care semnala propaganda făcută de Eftimie Murgu în scopul despărțirii Banatului de „patria maghiară", pentru a se uni cu Transilvania, Moldova și Țara Românească[4].

---

[1] Baza istorică a existat, dar nu putea fi acceptată de ambasadorul rus pentru că viza și partea din Moldova românească pe care Rusia o alipise în 1812, supunând populația locală unui crunt proces de rusificare.

[2] Documentele din 26 mai / 7 iunie și 6 / 18 iunie 1848

[3] Documentele din 8 / 20 iulie 1848

[4] Documentul din 20 mai / 1 iunie 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Oricum, situaţia românilor şi justeţea aspiraţiilor lor, mai cu seamă ale celor din Transilvania, erau evidente şi recunoscute de diplomaţia europeană. În sprijinul acestor idei ar putea fi aduse multe dovezi, dar ne rezumăm la aprecierile a doi diplomaţi ai vremii. Prima aparţine reprezentantului Franţei la Bucureşti, care, încă din 20 aprilie 1848, transmitea la Paris că „Populaţia valahă din Transilvania, care formează o categorie numeroasă şi foarte unită prin comunitatea de origine şi de limbă, cere acum o participare mai largă la administraţia municipală, ca şi la diversele privilegii rezervate până acum burgheziei de neam german". La rândul său, consulul general al Prusiei, E. Richthofen, îi sesiza ministrului său de externe, A. H. Arnim, că „Afirmarea românilor din Transilvania ca naţiune de sine stătătoare va avea în mod necesar cele mai importante urmări şi asupra Principatelor Moldova şi Ţara Românească ca şi asupra Bucovinei şi, poate, asupra Basarabiei, dintre care ultimile două, odinioară provincii moldovene aparţinând acum Austriei, respectiv Rusiei sunt de naţionalitate română. Dacă Transilvania rămâne în aceeaşi situaţie de până acum, la Ungaria şi Austria, atunci s-ar putea ca românii (cel mai numeros, şi, în orice caz, cel mai vechi neam din Transilvania, care până acum a fost sclav al celorlalte trei naţiuni, unguri, saşi şi secui) să fie recunoscuţi ca a patra naţiune prin superioritatea numerică a neamului lor".

Un aspect urmărit de diplomaţia europeană cu cea mai mare atenţie şi care poate dovedi, la rândul său, integrarea Revoluţiei române în fenomenul european, l-a constituit tratamentul dur căruia i-au fost supuse acţiunile revoluţionarilor români din partea celor trei imperii ce s-au constituit în principalul obstacol în calea aplicării unor reforme democratice. Încă din prima jumătate a lunii martie, când nici nu fusese încă declanşată mişcarea revoluţionară din Moldova, consulii Prusiei, Franţei şi Angliei raportau că exista pericolul invadării Principatului de trupele imperiale ruseşti[1]. Mai mult decât atât, consulul Franţei deţinea informaţii că Rusia nu era dispusă să tolereze în Principatele române nici o abatere de la prevederile Regulamentului Organic[2]. La rândul său, consulul general al Marii Britanii, R. Colquhoun, îl informa, la 27 martie 1848, pe ambasadorul englez la Constantinopol, Stratford Canning, că, în temeiul declaraţiei contelui Nesselrode, Rusia mobilizase o puternică armată la graniţele imperiului, fiind pregătită să intervină dacă „anarhia din apusul Europei ar fi pus în primejdie liniştea din Principatele române"[3].

---

[1] Documentele din 5 / 17 şi 11 / 23 martie 1848
[2] Documentele din 27 martie / 8 aprilie 1848
[3] Ibidem

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Amploarea acţiunilor revoluţionare şi instalarea Guvernului Provizoriu în Ţara Românească au determinat intervenţia directă a consulului general al Rusiei, Kotzebue, pe lângă reprezentanţii vechilor autorităţi, cărora le cerea să contribuie la reinstaurarea ordinei şi a regimului Regulamentului Organic. Rapoartele diplomatice expediate din Bucureşti, în luna iunie 1848, dezvăluie teama ce cuprinsese populaţia în perspectiva ocupării militare a Principatelor, dar, ele puneau în lumină şi implicaţiile intrării armatei ruse în Moldova şi în Ţara Românească. Sugestivă este informarea pe care o făcea consulul Franţei la Iaşi, Thions, cu privire la efectivele trupelor ruseşti care pătrunseseră în Ţara Românească, evenimentul fiind apreciat drept „primul pas făcut de Rusia spre invadarea Constantinopolului“ [1]. Nici comportamentul brutal al trupelor de ocupaţie nu a scăpat diverşilor diplomaţi, care condamnau indiferenţa Occidentului european faţă de intervenţia armată în Principatele române [2]. Când ne referim la Principate, le avem pe toate trei în vedere în măsură egală, pentru că şi în Transilvania, chiar dacă Guvernul austriac a cerut sprijinul trupelor ruseşti, acestea s-au comportat la fel, fie că a fost vorba de revoluţionarii români fie de cei maghiari.

Împotriva intervenţiei armate în Principate şi a comportamentului nefiresc al trupelor de ocupaţie s-au exprimat conducătorii Revoluţiei române, aflaţi în exil. Ei au intervenit pe lângă guvernele Franţei, Angliei şi Prusiei [3] protestând faţă de arestările efectuate de armata ţaristă printre revoluţionari, iar emigraţia română de la Paris a înaintat chiar o scrisoare ministrului francez de externe, Drouyn de L'Huys, solicitându-i să intervină pe lângă guvernul Franţei pentru a lua sub garanţie „drepturile Principatelor Danubiene“ [4]. De altfel, despre activitatea desfăşurată de revoluţionarii români aflaţi în exil au fost formulate aprecieri deosebite, iar consulul britanic la Bucureşti îl informa pe ministrul de externe al Marii Britanii despre „caracterul ireproşabil al conducătorilor revoluţiei române aflaţi în exil“ [5].

Intervenţia forţelor străine apărătoare ale vechilor sisteme avea să stăvilească pentru o perioadă de timp şi în Principatele Române, ca de altfel şi în restul Europei, mersul înainte al societăţii, întârziind aplicarea reformelor, atât de necesare în acea perioadă. Pentru români ele reprezentau ceva mai mult, întrucât, pe lângă cele de ordin social,

---

[1] Documentul din 28 iunie / 10 iulie 1848
[2] Documentul din 13 / 25 septembrie Paris 1848
[3] Documentul din 14 / 26 februarie 1849
[4] Documentul din 14 / 26 februarie 1849
[5] Documentul din 30 septembrie / 12 octombrie 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

de o importanţă vitală erau cele ce vizau unirea tuturor românilor şi dobândirea independenţei totale a viitorului stat ce trebuia să contopească în graniţele sale toate provinciile româneşti, inclusiv cele aflate la data revoluţiei sub stăpânire străină. Deşi fenomenul revoluţionar european a fost oprit din evoluţia sa firească, idealurile lui nu au putut fi înăbuşite. Unele dintre ele, este adevărat, destul de timid abordate, au fost iniţiate chiar în timpul revoluţiei sau în perioada imediat următoare. Este suficient să amintim revizuirea Regulamentului Organic şi măsurile menite să reglementeze situaţia agrară şi raporturile dintre proprietari şi ţărani, probleme care au constituit obiectul rapoartelor din luna noiembrie 1849 a consulilor Franţei acreditaţi la Bucureşti şi Iaşi [1].

Pentru că despre cheia de boltă a edificiului naţional, care în viziunea revoluţionarilor români era UNIREA s-a insistat deja punând în valoare aceleaşi incontestabile dovezi reprezentate de documentele diplomatice, am socotit oportun să încheiem scurta noastră introducere în tematica volumului de faţă cu un document ce vine să demonstreze că la 1848 se pusese şi problema INDEPENDENŢEI românilor. A rămas drept mărturie raportul din 1 / 13 decembrie 1849 al consulului general al Franţei la Bucureşti, Eugène Poujade, care îl informa pe ministrul secretar de stat din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, de la Hitte, despre intenţiile unirii Ţării Româneşti cu Moldova, într-un stat independent pus sub garanţia Marilor Puteri europene. Era cel de-al doilea mare ideal al tuturor românilor pentru care, aşa cum remarcase Nicolae Bălcescu, era nevoie, ca şi în cazul unirii, de altă revoluţie. Întrucât atât în Europa cât şi în Principatele române societatea îşi urma cursul firesc, ele aveau să se înfăptuiască la 1859 prin Unirea cea Mică, apoi, prin cucerirea Independenţei de stat la 1877, ca la 1 Decembrie 1918 să se încheie un proces îndelungat, dar necesar şi inevitabil, Unirea cea Mare, pe care o prefiguraseră diplomaţii străini ce avuseseră posibilitatea să cunoască realităţile româneşti orientate spre refacerea „Imperiului Dacic".

CORNELIU MIHAIL LUNGU

[1] Documentele din 25 octombrie / 6 noiembrie şi 4 / 16 noiembrie 1849

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ÉTUDE INTRODUCTIVE

Les raisons qui nous ont déterminé à dédier un volume de documents à la révolution roumaine de 1848[1], envisagée dans le contexte européen, ont été nombreuses au début mais deux sont celles qui justifient notre option. Premièrement parce que la révolution de 1848 qui avait marqué l'éveil des nations européennes et leur aspiration vers une autre existence constitue pour les Roumains aussi l'occasion d'affirmer leurs idéals nourris à l'époque par la révolution française de 1789 et par les idées adoptées dans presque tous les pays de notre continent.

L'autre raison qui s'est avérée être très importante eut comme point de départ un fait constaté il n'y a pas longtemps. On venait alors de découvrir que dans les divers pays européens, quelques-uns ayant une riche tradition historique, la révolution roumaine de 1848 n'était pas connue. Il existe en fait dans quelques pays des historiens et des archivistes qui ne connaissent pas le minimum nécessaire sur les événements qui s'étaient passés il y a 150 ans dans les trois principautés roumaines.

C'est pourquoi on a estimé nécessaire, reponsant sur les nouvelles sources d'archives qui provenaient des chancelleries européennes et

---

[1] La riche littérature de spécialité qui traite la Révolution roumaine de 1848 à partir des premiers travaux parus au XIX[e] siècle et continuant avec ceux qui sont édités de nos jours ne pourrait pas être présentée dans cette note. C'est pourquoi nous mentionnons seulement les principaux travaux qui reposent sur les documents d'archives et les dernières éditions concernant notre thème: xxx *Documents concernant la révolution de 1848 dans les pays roumains, série B – Valachie, série C – Transylvanie*, Ed. Académie, Bucarest, 1982; Cornelia Badea, *1848 chez les Roumains. Une histoire en dates et témoignages*, Ed. Scientifique et encyclopédique, Bucarest, 1998; xxx *Documents concernant la révolution de 1848 dans les pays roumains*, vol. IV, Ed. Académie, Bucarest, 1988; acad. Dan Berindei, *La Révolution de 1848–1849, Considérations et reflexions*, Centre d'Etudes transylvaines, Fondation culturelle roumaine, Cluj-Napoca, 1997; G.D. Iscru, La révolution roumaine de 1848–1849(II-e édition), Maison d'édition Nicolae Bălcescu, Bucarest, 1997; Liviu Maior, *1848–1849, Roumains et Hongrois pendant la révolution*, Ed. Encyclopédique. Bucarest. 1998

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

de l'activité des diplomates du temps, de mettre en lumière la manière dans laquelle a été perçue la révolution roumaine à l'etranger d'une part et la manière dont elle devait s'intégrer dans le contexte de la révolution européenne de 1848 d'autre part. Les rapports diplomatiques, les notes ou les lettres des divers ambassadeurs, consuls, envoyés, ou chargés d'affaires prouvent indubitablement que la révolution roumaine s'est inscrite dans la ligne des événements révolutionnaires européens même si son intensité diffère comme il en est le cas pour la Moldavie.

Les documents présentés dans ce volume proviennent des plus inportantes archives européennes et leur copies sont conservés aux Archives nationales dans la Collection de microfilms.

Parmi les nombreux témoignages les plus émouvants sont ceux qui relèvent qu'encore depuis les années qui précédaient la révolution les jeunes roumains qui se trouvaient aux études à l'étranger étaient attachés aux conceptions et aux idées révolutionnaires de l'époque, ayant comme but de créer les conditions nécessaires à l'organisation d'une action future dans les principautés roumaines. Un témoignage en ce sens est la note officielle du préfet de police de Paris qui, en juin 1847, informait le ministre des Affaires étrangères de la France qu' „un nombre de moldo-valaque résidents à Paris, parmi lesquels il y avait I. Ghica, C. Mavrocordat, Cantacuzène, ont fondé une association appelée „La Société des Etudiants roumains". Son but était d'appeler à Paris les jeunes gens des provinces roumaines pour avoir la possibilité „d'acquérir des connaissances dont la Mère-Patrie en profitera plus tard".

Une fois déclenchée en Europe, la révolution eut de l'écho dans les principautés roumaines, fait qui fut saisi et relaté par les diplomates étrangers qui se trouvaient au milieu des événements à Iassy ou à Bucarest. Par exemple, le consul de la Prusse à Iassy, E. Richthofen, rapportait le 5/17 mars 1848 au ministre des Affaires étrangères, von Canitz, que la nouvelle de la révolution éclatée en France avait produit une vive impression en Moldavie. [1] Les consuls de la France et de l'Angleterre informaient à leur tour les ministres des Affaires étrangères sur les mécontentements de la population de la Moldavie à l'égard du prince régnant Michel Stourdza, sur l'agitation et les mesures prises par les révolutionaires [2].

Malheureusement le prince régnant et aussi les anciennes forces politiques ne décelaient pas la marche de l'histoire, la nécesité de

[1] Document du 5/17 mars 1848.
[2] Document du 15/27 mars 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

renouveler la société par des réformes démocratiques. Le consul français à Iassy s'est rendu compte de cette réalité à la suite d'une entrevue qu'il avait eue avec M. Stourdza qu'on ne pouvait pas considérer d'ailleurs un homme à qui manquait l'initiative et l'orientation. Par rapport à ce qui se passait à l'époque en Europe il paraît toutefois que la vision du prince régnant moldave ne pouvait pas dépasser une certaine limite, fait qui détermina le consul français à conclusionner que „nous avons vainement insisté pour faire comprendre au Prince qu'il était chimérique d'espérer qu'avec le mouvement qui agite toute l'Europe et la liberté de la presse en Bucovine, à 20 lieues de sa capitale, il put espérer maintenir la Moldavie dans l'immobilité.[1]" La situation était d'autant plus difficile que les autorités n'avaient réalisé que la révolution roumaine était dans l'esprit et s'encadrait dans l'atmosphère particulière du temps car, comme l'avait fait remarquer le consul anglais, il y avait de très bons moyens de propager les idées qui circulaient dans les pays occidentaux et les moldaves se considéraient rapprochés aux Etats européens par les connaissances acquises et par l'éducation. Cette appréciation qui prouve l'encadrement des événements révolutionnaires des principautés dans le contexte européen est aussi confirmée dans le rapport du consul français A. Guéroult. Le 27 mars, le jour même où on avait déclenché la révolution de Iassy, il écrivait au ministre des Affaires étrangères, Alphonse de Lamartine: „Il règne ici depuis quelques jours une vive agitation et il paraît difficile que les grands événements qui viennent à s'accomplir à Paris, à Vienne et dans toute l'Allemagne n'aient pas leur contre-coup en Moldavie".[2]

La diplomatie européenne observe aussi avec une attention suivie la révolution qui avait éclaté en Valachie et en Transylvanie. Il est à remarquer les relations qu'établissent les rapports diplomatiques entre le mouvement de Moldavie et celui des deux autres principautés roumaines. Les plus significatifs de ce point de vue sont les rapports des mêmes consuls, anglais et français, qui attiraient l'attention sur l'impression qu' avait produite les mouvements révolutionnaires de Moldavie et qui menaçaient de prendre extension en Valachie et en Transylvanie.[3]

L'importance accordée par les principaux cabinets européens au processus révolutionnaire qui se déroulait dans les principautés est prouvée par la minutie qui caractérisait les rapports et les lettres de

[1] Ibidem
[2] Ibidem
[3] Documents du 6/18 et 8/20 avril 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ceux qui étaient chargés d'observer sur place les événements. On visait d'abord les programmes d'action mais ce qui intéressait également c'étaient les résolutions adoptées et surtout les éventuelles réformes prévues par les autorités révolutionnaires. Examinés sous cet aspect, les rapports diplomatiques concernant la démission du prince régnant Gh. Bibesco, l'installation du gouvernement provisoire en Valachie et les changements politiques survenus au niveau de la direction de la principauté sont relevants.[1] On y relatait amplement les tentatives de réformer la société, plusieurs des mesures appliquées étant inspirées des programmes révolutionnaires conçus dans divers pays européens.

L'un des objectifs majeurs de la révolution de 1848 qui s'affirmât forcément en Allemagne, en Italie et dans tout l'Empire des Habsbourg fut celui de l'Union que chaque nation devait réaliser elle-même. D'après le témoignage des diplomates, l'idee fut embrassée aussi par les révolutionnaires roumains qui se trouvaient en exil que par ceux qui étaient restés au pays pour continuer la lutte. Comme on a souvent mentionné les documents rédigés par les diplomates français, anglais ou allemands on va faire appel aussi à une note diplomatique de l'ambassadeur russe à Paris, en date du 31 juillet 1848. En analysant les programmes des révolutionnaires roumains, le diplomate russe était arrivé à la conclusion que „Leur plan pour l'avenir est d'ailleurs évident. Il en résulte de leur programme et leurs proclamations ne le cachent d'aucune manière. On souhaite refaire, sur une base historique qui n'avait jamais existé[2] leur ancienne nationalité; c'est-à-dire cesser d'être des provinces pour former, sous le nom du Royaume daco-roumain, un nouvel Etat distinct et indépendant à la formation duquel allaient participer leurs frères de Moldavie, de Bucovine, de Transylvanie et de Bessarabie". L'idée de l'union de tous les Roumains est d'autant plus digne d'être illustrée si on prend en compte les circonstances dans lesquelles s'est déroulée la révolution de Transylvanie que les autorités magyares souhaitaient rattacher à la Hongrie ainsi qu'il en résulte des rapports adressés en juin 1848 au ministère royal des Affaires intérieures magyares par quelques représentants des autorités locales.[3] Devant de pareilles intentions, manifestées aussi dans les rapports respectifs que dans ceux des autres diplomates

[1] Document du 15/27 juin 1848

2 La base historique existait mais mais elle n'était pas accepté par l'ambassadeur russe parce qu'on visait aussi la partie de la Moldavie roumaine que la Russie avait rattachée en 1812 ayant soumis la population roumaine à un cruel processus de dénationalisation.

[3] Documents du 26 mai/7 juin et 6/18 juin 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

étrangers, pas seulement les Roumains mais aussi les Saxons et les Szeklers se sont déclarés contre le rattachement arbitraire de la Transylvanie à la Hongrie.[1]

La perspective d'une possible union de toutes les provinces roumaines devait poser beaucoup de questions à l'administration magyare qui suffoquait ses supérieurs avec des rapports et des comptes rendus pareils à celui adressé au dirigeant du comitat de Caraş qui signalait la propagande faite par Eftimie Murgu dans le but de séparer le Banat de la „patrie magyare" en vue de l'union à la Transylvanie, la Moldavie et la Valachie.[2]

De toute manière la situation des Roumains et la légitimité de leurs aspirations, surtout de ceux de Transylvanie, étaient évidentes et reconnues par la diplomatie européenne. A l'appui de ces idées on pourrait présenter de nombreuses preuves mais on va citer seulement les appréciations de deux diplomates de l'époque. La première est celle du représentant de la France à Bucarest qui, le 20 avril 1848, écrivait à Paris que „La population valaque de la Transylvanie, qui forme une classe nombreuse et fortement unie par la communauté d'origine et de langage, réclame en ce moment une plus large part dans l'administration municipale ainsi que dans les divers privilèges jusqu'ici réservés à la bourgeoisie de race allemande". Le consul général de la Prusse, E. Richthofen, écrivait à son tour au ministre des Affaires étrangères A.H. Arnim que „L'affirmation des Roumains de Transylvanie comme nation indépendante aura nécessairement les plus importantes répercussions aussi dans les principautés de Moldavie et de Valachie que dans la Bucovine et peut-être la Bessarabie dont les deux dernières, autrefois provinces moldaves appartenent à l'Autriche et respectivement à la Russie, sont de nationalité roumaine. Si la Transylvanie reste dans la même situation qui existe à présent, rattachée à la Hongrie et à l'Autriche alors ce serait possible que les Roumains (les plus nombreux et en tout cas le plus ancien peuple de Transylvanie qui avait été jusqu' alors l'esclave des autres trois nations, les Hongrois, les Saxons et les Szeklers) soient reconnus comme la quatrième nation par la supériorité numérique de leur peuple".

Un autre aspect observé par la diplomatie européenne et qui prouve aussi l'intégration de la révolution roumaine dans le mouvement européen fut la dureté du traitement auquel furent soumis les révolutionnaires roumains de la part des trois empires qui étaient alors

[1] Documents du 8/20 juillet 1848
[2] Document du 20 mai/1 juin 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

le principal obstacle devant l'application des réformes démocratiques. Dans la première moitié du mois de mars, quand le mouvement révolutionnaire n'avait pas encore éclaté en Moldavie, les consuls de la Pruse, de la France et de l'Angleterre rapportaient qu'il y avait péril à ce que la principauté soit invahie par les troupes impériales russes.[1] En outre, le consul de la France était informé que la Russie n'allait pas tolérer dans les principautés roumaines aucune aberration aux résolutions du Règlement organique.[2] Le consul général de la Grande-Bretagne informait, lui aussi, le 17 mars 1848, l'ambassadeur anglais à Constantinople, Stratford Canning, que suite à la déclaration du conte Nesselrode, la Russie avait mobilisé une puissante armée aux frontières de l'empire, prête à intervenir si „l'anarchie de l'ouest de l'Europe aurait mis en danger la tranquillité des principautés roumaines".[3]

L'ampleur des mouvements révolutionnaires et l'installation du gouvernement provisoire en Valachie determinèrent l'intervention directe du consul général de la Russie, Kotzebue, auprès des représentants des anciennes autorités auxquels il demandait d'aider à la réinstallation de l'ancien ordre et au rétablissement du Règlement organique. Les rapports diplomatiques expédiés de Bucarest au mois de juin 1848 relèvent la peur de la population à l'idée d'une occupation militaire des principautés mais ils mettent aussi en lumière les implications de l'entrée de l'armée russe en Moldavie et en Valachie. Les plus suggestifs restent les renseignements donnés par le consul de la France à Iassy, T. Thions, concernant les effectifs des troupes russes qui étaient entrées en Valachie et qui appréciait „que la Russie vient de faire le premier pas vers l'envahissement de Constantinople".[4] Le comportement brutal des troupes d'occupation n'allait pas échapper aux diplomates qui condamnaient l'indifférence de l'Occident européen vis-à-vis de l'intervention armée dans les principautés roumaines.[5] Quand on parle des principautés il est question de toutes les trois également car en Transylvanie aussi, même si le gouvernement autrichien avait demandé l'aide des troupes russes, celles-ci allaient se comporter de la même manière envers les révolutionnaires, soient-ils Roumains ou Magyars.

Contre l'intervention armée dans les principautés et également contre le comportement anormal des troupes d'occupation s'étaient

[1] Documents du 5/17 et 11/23 mars 1848
[2] Documents du 27 mars/8 avril 1848
[3] Ibidem
[4] Document du 28 juin/10 juillet 1848
[5] Document du 13/25 septembre, Paris 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

prononcés les dirigeants de la révolution roumaine qui étaient en exil. Ils sont intervenus auprès des gouvernements de la France, de l'Angleterre et de la Prusse [1] protestant contre les arrestations faites par l'armée tzariste parmi les révolutionnaires. L'émigration roumaine de Paris avait adressé même une lettre au ministre français des Affaires étrangères, Drouyn de L'Huys lui demandant d'intervenir auprès du gouvernement de la France pour qu'il se porte garant des „droits des Principautés Danubiennes". [2] D'ailleurs l'activité des révolutionnaires roumains en exil était très appréciée car le consul britannique à Bucarest informait le ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne sur „le caractère irréprochable des dirigeants roumains qui étaient en exil". [3]

L'intervention des forces étrangères qui défendaient l'ancien ordre des choses devait arrêter pour quelque temps dans les principautés roumaines aussi, comme d'ailleurs dans le reste de l'Europe, la progression de la société, en retardant l'application des réformes si nécessaires à l'époque. Pour les Roumains elles étaient de la plus haute importance car, outre celles qui visaient le plan social, il y avait celles dont l'importance était vitale et qui visaient l'union de tous les Roumains et l'indépendance totale du futur Etat qui devait réunir entre ses frontières toutes les provinces roumaines, y compris celles qui étaient alors sous l'occupation étrangère. Quoique le mouvement révolutionnaire européen fut arreté de son développement, les grands desseins des révolutionnaires restèrent. Quelques-uns furent énoncés assez timidement, il est vrai, pendant la révolution ou dans la période suivante. Il suffit de rappeler la révision du Règlement organique et les mesures qui devait reglementer la situation agraire et les relations entre les propriétaires et les paysans, questions qui font l'objet des rapports du mois de novembre des consuls de la France, accrédités à Bucarest et à Iassy. [4]

Comme on avait beaucoup insisté sur la clef de voûte de l'édifice national qui était, selon les révolutionnaires roumains, l'Union, et parce qu'on avait mis en lumière les preuves incontestables que représentent les documents diplomatiques, on a estimé oportun de présenter à la fin de cette brève introduction dans l'ensemble des problèmes du présent volume un document qui démontre qu'en 1848 on avait posé aussi la question de l'Indépendance des Roumains. Le rapport

[1] Document du 14/26 fevrier 1849
[2] Document du 14/26 fevrier 1849
[3] Document du 30 septembre/12 octobre 1848
[4] Documents du 25 octobre 16 novembre et 4/16 novembre 1849.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

du consul général de la France à Bucarest, Eugène Poujade, adressé le 1/13 décembre 1848 au ministre secrétaire d'Etat du Ministère des Affaires étrangères, de la Hitte, témoigne de l'intention d'union de la Valachie à la Moldavie à dessein de former un Etat indépendant sous la garantie des grandes Puissances européennes. Mais pour cet idéal de tous les Roumains il fallait, comme avait remarqué Nicolas Balcesco, une autre révolution. Ces aspirations devaient se réaliser en 1859 par une première petite Union. Ensuite, après la proclamation d'Independance de 1877, tout un long processus devait prendre fin le 1 décembre 1918 par la grande Union qu'avaient préfigurée les diplomates étrangers qui avaient compris les aspirations roumaines orientées vers la réconstitution de du „Royaume dace".

CORNELIU MIHAIL LUNGU

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

LISTA DOCUMENTELOR

1. **1847 iunie 14/16, Paris.** Scrisoarea prefectului poliției din Paris adresată ministrului de externe al Franței, referitoare la constituirea „Societății Studenților Români", care ar putea fi utilă intereselor politice ale țării lor.
2. **1847 septembrie 15/27, Iași.** Raportul consulului prusian la Iași, E. Richthofen, înaintat ministrului afacerilor externe al Prusiei, von Canitz, referitor la năzuințele românilor spre realizarea unității naționale.
3. **1848 martie 5/17, Iași.** Raportul consulului prusian la Iași, E. Richthofen către ministrul de externe al Prusiei, von Canitz, privind impresia produsă de știrea izbucnirii revoluției în Franța și pericolul pătrunderii trupelor rusești în Moldova.
4. **1848 martie 11/23, Iași.** Raportul consulului englez la Iași, Samuel Gardner către vicontele H. J. T. Palmerston, ministru englez de externe, privind starea de spirit a populației din Moldova față de evenimentele din Franța și Italia precum și solicitarea Rusiei ca armata să fie pregătită pentru a asigura liniștea acestui principat în fața anarhiei din Apusul Europei.
5. **1848 martie 14/26, București.** Raportul consulului Franței la București, Doré de Nion, adresat lui Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Republicii Franceze, privind situația revoluționară din Țara Românească, cerințele revoluționarilor și comportamentul coloniei franceze din București față de evenimente.
6. **1848 martie 15/27, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, A. Guéroult către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Republicii Franceze, prin care relatează despre nemulțumirile populației din Moldova față de guvernarea domnitorului Mihail Sturdza și despre refuzul ferm al acestuia de a realiza reforme în administrația Principatului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

7. **1848 martie 15/27, Iaşi.** Raport al consulului englez la Iaşi, Samuel Gardner, înaintat ministrului de externe al Marii Britanii, H. J. T. Palmerston, în legătură cu starea de agitaţie şi măsurile organizatorice ale revoluţionarilor, precum şi cu poziţia hotărâtă a autorităţilor de a împiedica orice revoltă.

8. **1848 martie 22 / aprilie 3, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi, A. Guéroult, către ministrul de externe al Franţei, Alphonse de Lamartine, prin care relatează convorbirea pe care a avut-o cu principele Mihail Sturdza privitoare la măsurile ce ar trebui adoptate pentru liniştirea spiritelor în Moldova şi la posibilitatea unirii Moldovei cu Ţara Românească.

9. **1848 martie 27 / aprilie 8, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Doré de Nion către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Franţei, prin care informează că Rusia nu va tolera în Principate nici o schimbare care să se abată de la Regulamentele Organice.

10. **1848 martie 27 / aprilie 8, Bucureşti.** Raport al consulului general al Marii Britanii la Bucureşti, Robert Colquhoun, adresat ambasadorului englez la Constantinopol, Stratford Canning, privind conţinutul unui raport al cancelarului rus, contele Nesselrode, conform căruia o puternică armată a fost mobilizată la graniţele Imperiului rus, pregătită a veni în sprijinul aliaţilor, dacă anarhia din Apusul Europei ar pune în primejdie „liniştea" din Principate.

11. **1848 martie 29 / aprilie 10, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi, A. Guéroult, înaintat ministrului afacerilor străine al Franţei, Alphonse de Lamartine, prin care îl informează despre începutul mişcării revoluţionare de la Iaşi şi conţinutul cererilor formulate de conducătorii mişcării.

12. **1848 martie 29 / aprilie 10, Iaşi.** Raportul consulului prusian la Iaşi, E. Richthofen, către ministrul afacerilor externe al Prusiei, von Canitz, referitor la izbucnirea mişcării revoluţionare în Moldova care ar avea ca obiectiv final dobândirea independenţei şi reacţia domnitorului Mihail Sturdza.

13. **1848 martie 30 / aprilie 11, Bucureşti.** Raportul consulului Franţei la Bucureşti, Doré de Nion, către ministrul afacerilor externe francez, Alphonse de Lamartine, prin care informează despre refuzul ferm al Rusiei de a aproba orice iniţiativă reformatoare în Principate şi despre consternarea românilor provocată de o asemenea atitudine.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

14. **1848 aprilie 2/14, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi, A. Guéroult către ministrul de externe al Franţei, Alphonse de Lamartine, prin care relatează începutul mişcării revoluţionare din Moldova.

15. **1848 aprilie 2/14, Focşani.** Scrisoare adresată de Calcagni, agentul Marii Britanii la Focşani, consulului general al aceleiaşi ţări la Bucureşti, privind îngrijorarea stârnită de izbucnirea revoluţiei în Moldova.

16. **1848 aprilie 2/14, Iaşi.** Raportul consulului prusian la Iaşi, E. Richthofen, către ministrul afacerilor externe al Prusiei, von Canitz privind derularea evenimentelor revoluţionare la Iaşi şi reprimarea participanţilor la acestea; în anexă: Proclamaţia domnitorului Mihail Sturdza, invocând protectoratul Rusiei care nu va tolera răspândirea anarhiei în Ţările Române.

17. **1848 aprilie 6/18, Bucureşti.** Raport al consulului general al Marii Britanii la Bucureşti, Robert Colquhoun, adresat ministrului englez de externe H. J. T. Palmerston, în legătură cu posibilitatea extinderii „mişcării" din Moldova şi în Ţara Românească şi cu atitudinea ce trebuie adoptată în eventualitatea în care autorităţile române vor apela la trupe turceşti pentru restabilirea ordinii.

18. **1848 aprilie 8/20, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Doré de Nion către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor străine al Republicii Franceze, prin care relatează despre evenimentele de la Iaşi din 27 martie / 8 aprilie – 7/19 aprilie şi impresia produsă în Ţara Românească şi Transilvania.

19. **1848 aprilie 8/20, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Doré de Nion, înaintat ministrului francez al afacerilor externe, Alphonse de Lamartine, prin care relatează întrevederea pe care a avut-o cu principele Gh. Bibescu, opiniile acestuia cu privire la necesitatea introducerii unor reforme în Principate şi poziţiile Rusiei şi Turciei faţă de agitaţia revoluţionară din Moldova şi Ţara Românească.

20. **1848 aprilie 8/20, Bucureşti.** Raport al consulului general al Marii Britanii la Bucureşti, Robert Colquhoun către ministrul englez de externe, H. J. T. Palmerston, privind unele instrucţiuni pe care viceconsulul Marii Britanii la Bucureşti, Lloyd ar trebui să le solicite mai degrabă de la Constantinopol decât de la Bucureşti, în legătură cu atitudinea care urmează să fie adoptată în eventualitatea declanşării unor evenimente în Principatele Dunărene.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

21. **1848 aprilie 29 / mai 11, Jibou.** Raport al comisarului regal, Vesselènyi Miklós, adresat primului ministru Bathyány Lajos la Pesta, cu privire la situaţia agitată din Transilvania care ar putea atrage după sine „păstrarea sau nu a Transilvaniei pentru patria sau coroana maghiară".

22. **1848 mai 4/16, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Doré de Nion către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Republicii Franceze, prin care îl informează despre acţiunile Rusiei şi ale Porţii Otomane pentru a împiedica izbucnirea revoluţiei în Principate şi despre teama populaţiei româneşti de o posibilă ocupaţie militară rusească.

23. **1848 mai 13/25, Buda.** Scrisoarea adresată baronului Kemény Dénes referitoare la măsurile ce ar trebui luate pentru unirea Transilvaniei cu Ungaria.

24. **1848 mai 20 / iunie 1, Lugoj.** Raport al vicecomitelui de Caraş, Jakabffy Miklós, adresat ministrului de interne în legătură cu agitaţia pe care o face Eftimie Murgu în scopul despărţirii Banatului de patria maghiară şi unirea acestuia cu Transilvania, Moldova şi Ţara Românească.

25. **1848 mai 21 / iunie 3, Cluj.** Raport al baronului Perényi Sigmond, comite de Ugocea, adresat ministrului de interne, privind unele aspecte legate de proiectele legilor referitoare la reprezentarea naţională şi la garda naţională; atitudinea antiunionistă a saşilor; amănunte despre Adunarea Populară a românilor de la Blaj; posibilitatea de a coloniza pe secui în Banat.

26. **1848 mai 26 / iunie 7, Oradea.** Raport semnat Alexandru Dragoş către primul ministru, contele Bathyáni Lajos, în legătură cu starea de spirit a populaţiei româneşti din Bihor, nemulţumită de neaplicare legii privind desfiinţarea urbariului şi de nepublicarea ei în limba română.

27. **1848 mai 26 / iunie 7, Cluj.** Raport al baronului Perényi Sigmond, comite de Ugocea către ministrul de interne, referitor la starea de bucurie a oficialităţilor legată de numirea guvernatorului regal al Transilvaniei cu puteri depline şi de intenţia de unire a Transilvaniei cu Ungaria.

28. **1848 iunie 6/18, Cluj.** Raport al lui N. Ferencz înaintat ministrului de interne, cuprinzând informaţii despre o călătorie întreprinsă în Transilvania, în vederea constatării stării de spirit a populaţiei faţă de ideea de unire a acestei provincii cu Ungaria.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

29. **1848 iunie 9/21, Bucureşti.** Raport al consulului general al Marii Britanii la Bucureşti, Robert Colquhoun către ministrul de externe englez cu privire la unele informaţii referitoare la organizarea unor revolte în mai multe judeţe ale ţării pe data de 21 iunie şi măsurile luate de autorităţi pentru reprimarea oricărei mişcări.

30. **1848 iunie 10/22, Bucureşti.** Raportul locţiitorul consulului francez în Ţara Românească, Hory către Alphonse de Lamartine, ministrul de externe al Franţei, prin care relatează despre starea de spirit din Principat şi despre tentativa de asasinare a domnitorului Gheorghe Bibescu.

31. **1848 iunie 11/23, Thérapia.** Scrisoarea ambasadorului Franţei la Constantinopol, generalul Aupick către ministrul de externe, Jules Bastide, despre evenimentele care se precipită din ce în ce mai mult în Ţara Românească, demonstrând o atitudine ostilă Rusiei şi favorabilă Porţii, precum şi despre tentativa de asasinat asupra principelui Bibescu.

32. **1848 iunie 12/24, Bucureşti.** Raportul consulului general al Marii Britanii la Bucureşti, Robert Colquhoun către ministrul englez de externe, H. J. T. Palmerston, referitor la desfăşurarea evenimentelor care au culminat cu instaurarea Guvernului Provizoriu.

33. **1848 iunie 12/24, Bucureşti.** Raportul locţiitorului consulului francez la Bucureşti, Hory, adresat ministrului de externe al Franţei, referitor la începutul revoluţiei în Ţara Românească şi la disponibilitatea ruşilor de a interveni cu armata împotriva revoluţiei din Principate. În anexă: scrisoarea lui Ch. de Kotzebue, consulul general al Rusiei către Gh. Bibescu, în care explică motivele încetării activităţilor Consulatului rus din Bucureşti.

34. **1848 iunie 12 / 24, Bucureşti.** Raportul consulului prusian la Bucureşti, Sakellarie către ministrul afacerilor externe al Prusiei, von Arnim, despre izbucnirea revoluţiei în Ţara Românească şi entuziasmul populaţiei Bucureştiului; pericolul intervenţiei militare a Rusiei.

35. **1848 iunie 15/27, Bucureşti.** Raportul locţiitorului consulului francez la Bucureşti, Hory, adresat ministrului de externe al Franţei, în care informează despre demisia domnitorului Gh. Bibescu şi formarea Guvernului Provizoriu în Ţara Românească. În anexă, două documente prin care Guvernul Provizoriu aduce la cunoştinţa consulilor străini la Bucureşti schimbările politice intervenite în conducerea Principatului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

36. **1848 iunie 15/27.** Raport semnat de Eftimie Murgu, preşedintele Adunării generale populare din data de 27 iunie 1848, înaintat ministrului de interne, cuprinzând nereguli pricinuite de sârbi şi semnalate de populaţia română din Banat.

37. **1848 iunie 18/30, Focşani.** Scrisoarea consulului general al Rusiei, Ch. de Kotzebue, către mitropolitul Ţării Româneşti, Neofit, prin care îi cere să contribuie la înlăturarea guvernului revoluţionar şi restaurarea vechii ordini în Prinicipat.

38. **1848 iunie 22/iulie 4, Bucureşti.** Raportul locţiitorului consulului francez la Bucureşti, Hory, adresat ministrului de externe al Franţei, Jules Bastide, privind arestarea colonelului Solomon, situaţia trupelor ruseşti aflate la Lipova, aşteptarea lui Talaat Effendi, solicitarea consulului rus Kotzebue de revenire la vechea ordine şi demisia principelui Bibescu.

39. **1848 iunie 24/iulie 6, Bucureşti.** Raportul locţiitorului consulului francez la Bucureşti, Hory către ministrul de externe al Franţei, Jules Bastide, prin care relatează despre iniţiativa consulului Rusiei, Ch. de Kotzebue de a scrie mitropolitului Neofit pentru a-i cere să contribuie la reinstaurarea ordinii instituite prin Regulamentele Organice în Ţara Românească.

40. **1848 iunie 24/iulie 6, Bucureşti.** Scrisoarea de răspuns a mitropolitului Neofit către consulul general al Rusiei, Ch. de Kotzebue, în care arată că revoluţia din Ţara Românească a avut legitimitate juridică şi s-a desfăşurat în mod paşnic.

41. **1848 iunie 28/iulie 10, Iaşi.** Raport al consulului Franţei la Iaşi, Thions către ministrul francez de externe, privind efectivele trupelor ruseşti care au pătruns în ţară, considerându-se că „Rusia a făcut primul pas spre invadarea Constantinopolului".

42. **1848 iulie 1/13, Pesta.** Articol din ziarul „Le National", cuprinzând opiniile unui corespondent din Pesta al ziarului, cu privire la implicaţiile intrării armatei ruse în Ţara Românească şi Moldova şi despre planurile de viitor al naţionaliştilor maghiari.

43. **1848 iulie 8/20, Bucureşti.** Scrisoarea semnată de N. Golescu, ministru de interne, trimisă consulului general al Franţei la Bucureşti, referitoare la suita de evenimente care au condus la „îndepărtarea momentană a Guvernului Provizoriu şi restabilirea lui aproape imediată".

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

44. **1848 iulie 8/20, Bucureşti.** Raport al consulului britanic la Bucureşti, Robert Colquhoun către ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol, Stratford Canning, prin care confirmă că a acţionat conform instrucţiunilor primite, pledând cauza Porţii Otomane, ca singur garant al înlăturării „abuzurilor şi nedreptăţilor" cu care se confruntă populaţia din această zonă.

45. **1848 iulie 8/20, Budapesta.** Raport adresat comisarului maghiar regal şi guvernamental, Vay, privind atitudinea antiunionistă a saşilor şi secuilor, precum şi necesitatea îndeplinirii unor revendicări ale acestora în vederea susţinerii ideii de unire.

46. **1848 iulie 19/31, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi, Thions către Jules Bastide, ministrul de externe al Franţei, referitor la mişcările trupelor ruseşti din Moldova şi intenţia Principatelor Române de a-şi concerta revolta împotriva Rusiei cu aceea a polonezilor.

47. **1848 iulie 26/august 7, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi, Thions, înaintat ministrului de externe al Franţei, Jules Bastide, prin care relatează despre tertipurile la care recurge Mihail Sturdza pentru a-i convinge pe revoluţionarii moldoveni să renunţe la proteste.

48. **1848 august 3/15, Bucureşti.** Cererea adresată sultanului Abdul Medgid de către Locotenenţa Domnească, cuprinzând câteva observaţii asupra Regulamentului Organic şi plângeri împotriva administraţiei Bibescu.

49. **1848 august 5/17, Bucureşti.** Raport al consulului general al Franţei la Bucureşti, Hory, adresat ministrului francez de externe, Jules Bastide, privind recunoaşterea de către Poarta Otomană a Locotenenţei Domneşti şi circulara transmisă de Suleiman-Paşa către consulii străini referitoare la reluarea legăturilor diplomatice cu Principatele Române.

50. **1848 august 6/18, Bucureşti.** Raport al consulului general britanic la Bucureşti, Robert Colquhoun către ministrul de externe al Marii Britanii, H.J. T. Palmerston, privind o presupusă simpatie a turcilor faţă de revoluţia maghiară.

51. **1848 august 18/30, Pesta.** Cerere a membrilor Comitetului Naţional Român adresată ministrului de interne, Szemere Bertalan, referitoare la nemulţumirile faţă de modul în care naţiunea română a fost reprezentată în comisia instituită să detalieze problematica unirii Transilvaniei cu Ungaria.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

52. **1848 august 23/septembrie 4, Buyuk-Dèrè.** Scrisoarea adresată de însărcinatul cu afaceri al Belgiei pe lângă Poarta Otomană, Eugen de Kerckhoues, consulului Belgiei la Bucureşti, privind conduita pe care trebuie să o adopte faţă de evenimentele din Ţara Românească.

53. **1848 august 30/septembrie 11, Bucureşti.** Raportul consulului general britanic la Bucureşti, Robert Colquhoun către ministrul de externe al Marii Britanii, H.J.T. Palmerston, în legătură cu: sosirea la Galaţi a noului comisar al Porţii, Fuad Effendi şi intenţia acestuia de a conferi cu generalul rus Duhamel; starea de agitaţie a populaţiei şi hotărârea de a rezista în faţa unei eventuale invazii străine; recomandarea de a se evita violenţa; efectivul forţelor militare turceşti staţionate la Giurgiu şi Galaţii.

54 **1848 septembrie 6/18, Paris.** Corespondenţa apărută în ziarul „Le National" în care se relatează faptul că în faţa rupturii cu Turcia şi a abandonului general, poporul român este hotărât să se ridice la luptă.

55. **1848 septembrie 8/30, Bucureşti.** Raportul locţiitorului consulului francez la Bucureşti, Hory, către ministrul de externe al Franţei, informând despre divergenţele care au apărut între Rusia şi Turcia în legătură cu ocuparea militară a Principatului Ţării Româneşti.

56. **1848 septembrie 10/22, Bucureşti.** Scrisoarea semnată de A.G. Golescu, delegat al Locotenenţei Domneşti, adresată ministrului de externe al Franţei, Jules Bastide, solicitându-i sprijin pentru susţinerea propunerii de unire a celor două principate române, pentru procurarea a 10.000 de puşti şi pentru recomandarea a trei specialişti francezi în finanţe.

57. **1848 septembrie 13/25, Bucureşti.** Scrisoarea adresată de membrii Locotenenţei Domneşti, gerantului Consulatului general al Franţei la Bucureşti, Hory, prin care protestează împotriva manierei de intrare a trupelor turceşti în Bucureşti, sfidând orice regulă de drept internaţional.

58. **1848 septembrie 13/25, Bucureşti.** Scrisoare adresată de ministrul de externe, I. Voinescu II, gerantului Consulatului general al Franţei, Hory, prin care exprimă nemulţumirea guvernului faţă de maniera în care şi-a făcut intrarea în oraş noul comisar al Porţii, Fuad Effendi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

59. **1848 septembrie 13/25, Paris.** Articol nesemnat din ziarul „Le National", prin care este condamnată indiferența Occidentului european față de ocupația militară rusă din Principate.

60. **1848 septembrie 14/26, București.** Raportul locțiitorului consulului francez la București, Hory, către ministrul de externe al Franței, prin care informează despre comportamentul brutal al trupelor otomane aflate în Țara Românească.

61. **1848 septembrie 24/octombrie 6, Paris**. Articol din ziarul „Le National", privind necesitatea unei înțelegeri între forțele revoluționare române și cele maghiare, pledând totodată, pentru o colaborare a forțelor progresiste din Europa împotriva absolutismului.

62. **1848 septembrie 30/octombrie 12, București.** Raport al consulului general britanic la București, Robert Colquhoun către ministrul de externe al Marii Britanii, H.J.T. Palmerston, cuprinzând aprecieri asupra caracterului ireproșabil al conducătorilor revoluției aflați în exil.

63. **1848 septembrie, București.** Răspuns la Manifestul Împăratului Rusiei din data de 19/31 iulie, semnat de membrii Locotenenței Domnești, în care se protestează împotrva afirmațiilor cuprinse în acest document.

64. **1848 octombrie 7/19, București.** Raportul locțiitorului consulului general al Franței la București, Hory, înaintat ministrului de externe francez, prin care relatează despre: urmările intrării violente a armatelor turcești în București, neînțelegerile dintre soldații ruși și turci și protestul lui Gh. Magheru față de ocupația militară din Principate.

65. **1848 octombrie 13/25, Sălaj.** Raport al vicecomitelui comitatului Solnoc, Bálint Elek, înaintat Comisiei Naționale de Apărare, prin care solicită sprijin pentru înăbușirea revoltei izbucnite la Jibou și pentru pedepsirea răzvrătiților.

66. **1848 octombrie 17/29, București.** Raportul comisiei de anchetă constituită de către Consulatul Franței la București, relatând despre abuzurile și actele de violență comise de armatele otomane cu ocazia intrării lor în București.

67. **1848 octombrie 25/noiembrie 6, București.** Raport al locțiitorului consulului general al Franței la București, Hory, înaintat ministrului secretar de stat al Departamentului Afacerilor Externe al Franței, Jules Bastide, în legătură cu arestările efectuate de autoritățile

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ţariste printre revoluţionarii valahi şi nemulţumirea lui Fuad Effendi faţă de maniere abuzivă în care se săvârşesc aceste arestări.

68. **1848 noiembrie 1/13, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi, A. Delahantes către Jules Bastide, ministrul afacerilor externe al Franţei, relatând despre impresia pe care a produs-o în Moldova ştirea înfrângerii revoluţiei din Viena.

69. **1848 noiembrie 18/30, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Fr. de Ségur, către ministrul de externe al Franţei, rezumând o convorbire pe care a avut-o cu consulul general al Rusiei, Ch. de Kotzebue, despre situaţia Principatelor.

70. **1848 noiembrie 26/decembrie 8, Bucureşti.** Raportul consulului francez, Fr. de Ségur, adresat ministrului de externe al Franţei, prin care informează despre constituirea unui tribunal excepţional care urmează să îi judece pe revoluţionarii arestaţi şi despre influenţa activă a politicii ruseşti în Principate, comparativ cu rolul tot mai şters al Porţii.

71. **1848 decembrie 20/1849 ianuarie 1, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi. A. Delahantes, către Drouyn de L'Huys, ministrul de externe al Republicii Franceze, prin care relatează despre efectul produs în Ţara Românească şi Moldova de ştirile privind revoluţia din Transilvania.

72. **1848 decembrie 22/1849 ianuarie 3, Bucureşti.** Raportul consulului francez, Fr. de Ségur către ministrul de externe al Franţei, relatând despre tulburările din Transilvania şi despre cererea de ajutor a Guvernului austriac către guvernele rus şi otoman.

73. **1848 decembrie 23/1849 ianuarie 4, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Fr. de Ségur, către ministrul de externe al Franţei, prin care informează despre dorinţa unor reprezentanţi ai clasei politice din Ţara Românească de a se realiza o uniune a Ţării Româneşti cu Moldova sub protectoratul Marilor Puteri europene.

74. **1849 ianuarie 4/16, Bucureşti.** Raport al consulului general francez la Bucureşti, Fr. de Ségur, adresat ministrului de externe al Franţei, privind intervenţia turco-rusă în Transilvania şi atitudinea diferită adoptată de autorităţile ruseşti şi otomane în această problemă.

75. **1849 ianuarie 8/20, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Fr. de Ségur, către ministrul de externe al Franţei, informând despre pregătirile trupelor ruseşti din Principate pentru a intra în Transilvania.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

76. **1849 ianuarie 10/22, Bucureşti.** Raport al consulului general britanic la Bucureşti, Robert Colquhoun, adresat lui Stratford Canning, ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol, informând despre discuţia dintre Fuad Effendi şi generalul Duhamel pe tema propunerii ca trupele ruseşti să treacă graniţa în Transilvania.

77. **1849 ianuarie 10/22, Bucureşti.** Scrisoare a generalului rus A. Duhamel adresată lui Fuad Effendi, prin care comunică instrucţiunile împăratului Rusiei cu privire la o eventuală intervenţie a trupelor ruseşti în Transilvania.

78. **1849 ianuarie 10/22, Bucureşti.** Raport al consulului general al Franţei la Bucureşti, Fr. de Ségur, adresat ministrului francez de externe informând despre poziţiile comisarilor otoman şi rus faţă de o eventuală intrare a trupelor turceşti şi ruseşti în Transilvania.

79. **1849 ianuarie 12/24, Bucureşti.** Scrisoarea comisarului turc la Bucureşti, Fuad Effendi, către comisarul Rusiei, generalul A. Duhamel, expunând poziţia Imperiului Otoman faţă de eventuala intervenţie a trupelor ruseşti împotriva armatei revoluţionare maghiare aflate în Transilvania.

80. **1849 ianuarie 12/24, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Fr. de Ségur către ministrul de externe al Franţei, informând despre ocuparea Sibiului de către armata revoluţionară maghiară şi despre divergenţele ruso-turce în legătură cu intervenţia armată în Transilvania.

81. **1849 ianuarie 17/29, Iaşi.** Raportul lui A. Delahantes, consulul Franţei în Moldova, către ministrul francez de externe, Drouyn de L'Huys, prin care informează despre acţiunile trupelor ruse în Transilvania împotriva trupelor revoluţionare maghiare comandate de I. Bem.

82. **1849 ianuarie 27/februarie 9, Paris.** Memoriu justificativ adresat de către membrii Guvernului Provizoriu şi delegaţii emigraţiei române sultanului Abdul Medgid, cerând respectarea dreptului la autonomie al Principatelor.

83. **1849 februarie 14/26, Paris.** Protestul emigraţiei române, adresat guvernelor Franţei, Angliei, Austriei şi Prusiei, faţă de ocuparea Principatelor de către armatele ruso-otomane.

84. **1849 februarie 14/26, Paris.** Scrisoarea reprezentanţilor emigraţiei române din Franţa către ministrul de externe francez, Drouyn de L'Huys, prin care îi cere ca guvernul Franţei să ia sub garanţia sa drepturile Principatelor Danubiene.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

85. **1849 februarie 18/martie 2, Bucureşti.** Raport al consulului general francez la Bucureşti. Fr. de Ségur, adresat ministrului de externe al Franţei despre evenimentele din Transilvania şi protestul reprezentanţilor din Anglia şi Franţa pe lângă Poartă împotriva intrării ruşilor în Transilvania.

86. **1849 martie 8/20, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti Fr. de Ségur către ministrul de externe al Franţei, prin care informează despre neînţelegerile între autorităţile de ocupaţie ruse şi otomane din Principate.

87. **1849 aprilie 1/13, Sebeş.** Scrisoarea comandantului trupelor revoluţionare maghiare. I. Bem către Omer-Paşa, comandantul trupelor turceşti în Principate, prin care îl asigură de bunele intenţii ale guvernului său faţă de Poartă, cerându-i totodată să nu permită ca, pe teritoriul Ţării Româneşti, să se desfăşoare acţiuni ostile intereselor maghiare.

88. **1849 aprilie 1/13, Sebeş.** Scrisoarea comandantului trupelor revoluţionare din Transilvania, I. Bem către şeful guvernului revoluţionar maghiar, Kossuth Lajos, prin care îl informează despre situaţia trupelor maghiare din Transilvania.

89. 1**849 aprilie 20/mai 2, Brad.** Scrisoarea înaintată de deputatul român Ioan Dragoş lui Kossuth Lajos, prin care solicită detalii suplimentare referitoare la amnistierea românilor implicaţi în delicte politice şi un armistiţiu de 48 ore; în anexă, scrisoarea de răspuns a acestuia.

90. **1849 mai 6/18, Paris.** Raport din sursă neprecizată adresat Serviciului de Informaţii Austriac, cuprinzând informaţii despre ţinerea la Paris a unei conferinţe a reprezentanţilor emigraţiei din Imperiul Habsburgic, la care s-a discutat soarta viitoare a naţiunilor imperiului.

91. **1849 iulie 11/23, Bucureşti.** Raportul consulului Franţei la Bucureşti Eugène Poujade, adresat ministrului de externe al Franţei, prin care transmite informaţii despre instalarea noilor domnitori în Ţara Românească şi Moldova.

92. **1849 iulie 18/30, Iaşi.** Rportul consulului francez la Iaşi, L. Fortaing, către A. de Tocqueville, ministrul de externe al Franţei, prin care relatează despre acţiunile corpului expediţionar maghiar, condus de Iosif Bem, pe teritoriul Moldovei; în anexă, proclamaţiile adresate de Bem locuitorilor Moldovei şi autorităţilor ţinutului Ocna în data de 12/24 Iulie 1849.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

93. **1849 august 3/15, Orăştie.** Notă a comandantului trupelor imperiale ruse din Transilvania, generalul Lüders către contele de Adlerberg, în care expune situaţia naţionalităţilor din Transilvania şi a raporturilor dintre români şi maghiari.

94. **1849 septembrie 5/17, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti. Eugène Poujade, adresat ministrului de externe al Franţei, prin care informează despre intenţia ruşilor de a-şi menţine trupele în Principate şi despre poziţia românilor transilvăneni în contextul mişcărilor revoluţionare din Imperiul Habsburgic.

95. **1849 septemrie 6/18, Bucureşti.** Raportul consulului Franţei la Bucureşti, Eugène Poujade către ministrul de externe francez, de A. de Tocqueville, privind începerea revizuirii Regulamentelor Orgnice în Moldova şi Ţara Românească.

96. **1849 septembrie 17/29, Bucureşti.** Raportul consulului francez la Bucureşti, Eugène Poujade, către ministrul de externe al Franţei A. de Tocqueville, informând despre mişcările de trupe ruseşti în Moldova, Ţara Românească şi Transilvania, precum şi despre posibilitatea declanşării unui război ruso-turc.

97. **1849 octombrie 8/20, Bucureşti.** Raport al consulului general britanic la Bucureşti, Robert Colquhoun adresat ministrului de externe al Marii Britanii, H. J. T. Palmerston, în legătură cu numirea unei comisii menită să analizeze îmbunătăţirea soartei ţăranilor şi desfiinţarea iobăgiei.

98. **1849 octombrie 15/27, Bucureşti.** Raport al consulului francez în Principate, Eugène Poujade, către ministrul de externe al Franţei, A. de Tocqueville, relatând despre circumstanţele încoronării domnitorului Grigore Ghica la Iaşi şi despre intenţia Porţii Otomane de a slăbi influenţa exclusivă a Rusiei în Principate.

99. **1849 octombrie 25/noiembrie 6, Bucureşti.** Raportul consulului francez în Principate, Eugène Poujade, către ministrul de externe al Franţei, prin care informează despre vizita lui Fuad Effendi, comisarul Porţii în Principate la ţarul Nicolae al Rusiei şi despre influenţa Rusiei, pe de o parte, şi a Porţii Otomane, pe de altă parte, în Principate.

100. **1849 octombrie 25/noiembrie 6, Bucureşti.** Raport al consulului francez la Bucureşti, Eugène Poujade, adresat ministrului de externe al Franţei, A. de Tocqueville, privind legislaţia agrară în Ţara Românească şi raporturile dintre proprietari şi ţărani.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

101. **1849 noiembrie 4/16, Iaşi.** Raportul consulului francez la Iaşi, Em. Fabres către ministrul de externe al Franţei, informând despre hotărârea Porţii şi a Rusiei de a revizui Regulamentele Organice.

102. **1849 decembrie 1/13, Bucureşti.** Raportul consulului general al Franţei la Bucureşti, Eugène Poujade, adresat ministrului secretar de stat la Departamentul Afacerilor Externe al Franţei, de la Hitte, privind constituirea Ţării Româneşti şi Moldovei într-un stat independent sub garanţia Marilor Puteri europene, ca unică soluţie de a preveni războiul.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

LISTE DES DOCUMENTS

1. **1847 juin 14/16, Paris.** Lettre du préfet de police de Paris adressée au ministre des Affaires étrangères de la France, concernant la fondation de la „Société des Etudiants roumains" qui pourrait être utile aux intérêts politiques des Principautés Roumaines.
2. **1847 septembre 15/27, Iassy.** Rapport du consul prussien à Jassy, E. Richthofen, adressé à von Canitz, ministre des Affaires étrangères de la Prusse, relatif aux aspirations des Roumains vers l'unité nationale.
3. **1848 mars 5/17, Iassy.** Rapport du consul prussien à Iassy, E. Richthofen, adressé à von Canitz, ministre des Affaires étrangères de la Prusse, concernant l'impression produite par la nouvelle de la révolution qui avait éclatée en France et le péril de l'entrée des troupes russes en Moldavie.
4. **1848 mars 11/23, Iassy.** Rapport du consul anglais à Iassy, Samuel Gardner, adressé au vicomte H. J. T. Palmerston, ministre anglais des Affaires étrangères, concernant l'état d'esprit de la population de Moldavie vis à-vis des événements de France et d'Italie et la demande de la Russie que l'armée soit préparée pour assurer la paix de cette principauté devant l'anarchie de l'Europe occidentale.
5. **1848 mars 14/26, Bucarest.** Rapport du consul de la France à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la République française, concernant la situation révolutionnaire de Valachie, les demandes des révolutionnaires et le comportement de la colonie française de Bucarest vis-à-vis des derniers événements.
6. **1848 mars 15/27, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guéroult, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la République Française, pour présenter les mécontentements de la population de Moldavie à l'égard de l'administration du prince régnant Michel Stourdza ainsi que son refus ferme de réaliser la réforme de l'administration dans la principauté.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

7. **1848 mars 15/27, Iassy.** Rapport du consul anglais à Iassy, Samuel Gardner, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T., Palmerston, concernant l'agitation et les mesures d'organisation prises par les révolutionnaires ainsi que la position ferme des autorités visant à empêcher toute révolte.

8. **1848 mars 22/avril 3, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guéroult, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Alphonse de Lamartine, pour relater la discussion qu'il avait eue avec le prince Michel Stourdza visant les mesures qu'il fallait adopter pour apaiser les esprits en Moldavie ainsi que la possibilité d'une future union de la Moldavie et de la Valachie.

9. **1848 mars 27/avril 8, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer que la Russie n'allait pas tolérer dans les principautés aucun changement qui s'écarte des Règlements organiques.

10. **1848 mars 27/avril 8, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne, Robert Colquhoun, adressé à l'ambassadeur anglais à Constantinople, Stratford Canning, concernant un rapport du chancelier russe, le comte Nesselrode, conformément auquel une puissante armée a été mobilisée aux frontières de l'Empire russe, prête à soutenir les alliés si l'anarchie de l'Europe occidentale allait mettre en danger „le calme" des principautés.

11. **1848 mars 29/avril 10, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guéroult, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Alphonse de Lamartine, pour l'informer sur le début du mouvement révolutionnaire de Iassy et sur les demandes formulées par les dirigeants du mouvement.

12. **1848 mars 29/avril 10, Iassy.** Rapport du consul prussien à Iassy, E. Richthofen, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Prusse, von Canitz, concernant le mouvement révolutionnaire éclaté en Moldavie qui aurait comme objectif l'indépendance ainsi que la réaction du prince régnant Mihail Stourdza.

13. **1848 mars 30/avril 11, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Alphonse de Lamartine, pour l'informer du refus ferme de la Russie d'approuver toute initiative réformatrice dans les principautés ainsi que de la consternation des Roumains, provoquée par une telle attitude.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

14. **1848 avril 2/14, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guéroult, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Alphonse de Lamartine, pour relater le début du mouvement révolutionnaire en Moldavie.

15. **1848 avril 2/14, Focşani.** Lettre adressée par Calcagni, l'agent de la Grande-Bretagne à Focşani, au consul générale du même pays à Bucarest concernant „la profonde inquiétude" qui régnait à la nouvelle de la révolution éclatée en Moldavie.

16. **1848 avril 2/14, Iassy.** Rapport du consul prussien à Iassy, E. Richthofen, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Prusse, von Canitz, concernant le déroulement des événements à Iassy et la répression des participants; en annexe: la proclamation du prince régnant Michel Stourdza invoquant le protectorat de la Russie qui n'allait pas tolérer l'anarchie dans les pays roumains.

17. **1848 avril 6/18, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, H. J. T. Palmerston, concernant la possibilité d'extension du „mouvement" en Moldavie et en Valachie dans l'éventualité où les autorités roumaines allaient faire appel aux troupes turques pour rétablir l'ordre.

18. **1848 avril 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la République française, pour relater les événements de Iassy, du 27 mars/8 avril à 7/19 avril, et l'impression qu'ils ont produit en Valachie et en Transylvanie.

19. **1848 avril 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Alphonse de Lamartine, pour l'informer de l'entrevue qu'il avait eue avec le prince Gh. Bibesco, des opinions exprimées par celui-ci en ce qui concerne la nécessité d'introduire la réforme dans l'administration des principautés et des positions prises pas la Russie et la Turquie vis-à-vis de l'agitation révolutionnaire de Moldavie et de Valachie.

20. **1848 avril 8/20, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, H.J.T. Palmerston, visant quelques instructions que le vice-consul de la Grande-Bretagne à Bucarest, Lloyd, devrait solliciter plutôt à Constantinople qu' à Bucarest, vu l'attitude qu'il fallait adopter dans l'éventualité où dans les Principautés danubiennes il y aurait des mouvements.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

21. **1848 avril 29/mai 11, Jibou.** Rapport du commissaire royal Vesselènyi Miklós, adressé au premier ministre, Bathyány Lajos, à Pesta, concernant l'agitation de Transylvanie qui pourrait entraîner „le maintien ou non de la Transylvanie pour la patrie ou la couronne magyare".

22. **1848 mai 4/16, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires etrangères de la République française, pour l'informer sur les actions de la Russie et de la Porte ottomane d'empêcher l'éclatement de la révolution dans les principautés et aussi sur la crainte de la population roumaine pour une possible occupation militaire russe.

23. **1848 mai 13/25, Buda.** Lettre adressée au baron Kemény Dénes, relative aux mesures qu'on devait prendre en vue de l'union de la Transylvanie et de la Hongrie.

24. 1**848 mai 21/juin 3, Cluj.** Rapport de Jakabffy Miklós, l'adjoint du dirigeant du comitat de Caraș, adressé au ministre des Affaires intérieures au sujet de l'agitation faite par Eftimie Murgu dans le but de séparer le Banat de la patrie magyare, en vue de son union à la Transylvanie, la Moldavie et la Valachie.

25. **1848 mai 21/juin 3, Cluj.** Rapport du baron Perényi Sigmond du comitat d'Ugocea, adressé au ministre des Affaires intérieures concernant quelques aspects rattachés aux projets des lois relatives à la représentation nationale et à la garde nationale; l'attitude antiunioniste de la population d'origine allemande, des détails sur l'Assemblée populaire des Roumains de Blaj; la possibilité de coloniser en Banat des Szeklers.

26. **1848 mai 26/juin 7, Oradea.** Rapport signé Alexandru Dragoș, adressé au premier ministre, le comte Bathyáni Lajos, pour l'informer de l'état d'esprit de la population roumaine de Bihor, mécontente qu'on n'avait pas appliqué la loi visant la suppression du registre où on consignait les obligations des serfs. et qu'on ne l'avait pas publiée en roumain.

27. **1848 mai 26/juin 7, Cluj.** Rapport du baron Perényi Sigmond du comitat d'Ugocea adressé au ministre des Affaires intérieures, concernant la joie des autorités ayant appris la nominalisation d'un gouverneur royal pleins pouvoirs en Transylvanie et l'intention de l'union de la Transylvanie à la Hongrie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

28. **1848 juin 6/18, Cluj.** Rapport de N. Ferencz, adressé au ministre des Affaires intérieures, concernant des informations sur un voyage entrepris en Transylvanie en vue de constater l'état d'esprit de la population face à l'idée de l'union de cette province à la Hongrie.

29. **1848 juin 9/12, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, concernant des informations relatives à l'organisation d'une révolte le 21 juin dans plusieurs districts du pays et les mesures prises par les autorités pour réprimer tout mouvement.

30. **1848 juin 10/22, Bucarest.** Rapport du gérant du Consulat français en Valachie, Hory, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer de l'état d'esprit existant dans la principauté et de la tentative d'assassinat du prince régnant Gheorghe Bibesco.

31. **1848 juin 11/23, Thérapia.** Lettre de l'ambassadeur de la France à Constantinople, le général Aupick, adressée au ministre des Affaires étrangères, Jules Bastide, concernant les événements qui se précipitaient de plus en plus en Valachie démonstrant un attitude hostile à la Russie et favorable à la Porte ainsi que la tentative d'assassinat du prince Bibesco.

32. **1848 juin 12/24, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, H.J.T. Palmerston, concerant le déroulement des événements qui ont abouti à l'instauration du gouvernement provisoire.

33. **1848 juin 12/24, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, concernant le début de la révolution de Valachie et la disponibilité des Russes d'intervenir avec des troupes contre la révolution qui avait éclaté dans les principautés. En annexe, la lettre de Ch. de Ketzebue, consul général de la Russie, adressée à Gh. Bibesco dans laquelle il explique les raisons pour lesquelles le Consulat russe de Bucarest avait cessé son activité.

34. **1848 juin 12/24, Bucarest.** Rapport du consul prussien à Bucarest, Sakellarie, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Prusse, von Arnim, relatif à la révolution qui avait éclaté en Valachie et à l'enthousiasme manifesté par la population de Bucarest; le danger de l'intervention militaire de la Russie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

35. **1848 juin 15/27, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la démision du prince Gh. Bibesco et de la formation du gouvernement provisoire en Valachie. En annexe deux documents par lesquels le gouvernement provisoire porte à la connaissance des consuls étrangèrs à Bucarest les changements politiques survenus dans le gouvernement de la principauté.

36. **1848 juin 15/27.** Rapport signé par Eftimie Murgu, président de l'Assemblée populaire générale du 27 juin 1848, adressé au ministre des Affaires étrangères, concernant les désordres faits par les Serbes et signalés par la population roumaine de Banat.

37. **1848 juin 18/30, Focşani.** Lettre du consul général de la Russie Ch. de Kotzebue, adressée au métropolitain de la Valachie, Neofit par laquelle on lui demande de se rallier en vue d'écarter le gouvernement révolutionnaire et de rétablir l'ancien ordre dans la principauté.

38. **1848 juin 22/juillet 4, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, concernant l'arrestation du colonel Solomon, la situation des troupes russes qui se trouvaient à Lipova, l'attente de Talaat Effendi, la sollicitation du consul russe Kotzebue de revenir à l'ancien ordre et la démission du prince Bibesco.

39. **1848 juin 24/juillet 6, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, pour l'informer de l'initiative du consul de la Russie, Ch. de Kotzebue, d'écrire au métropolitain Neofit pour lui demander de soutenir le rétablissement de l'ordre institué en Valachie par les Règlements organiques.

40. **1848 juin 24/juillet 6, Bucarest.** Lettre de réponse du métropolitain Neofit, adressée au consul général de la Russie, Ch. de Kotzebue, dans laquelle il relève que la révolution de Valachie a une légitimité juridique et qu'elle avait été paisible.

41. **1848 juin 28/juillet 10, Iassy.** Rapport du consul de la France à Iassy, Thions, adressé au ministre français des Affaires étrangères concernant l'effectif des troupes russes qui étaient entrées au pays et considérant que „la Russie avait fait le premier pas en vue d'invahir Constantinople".

42. **1848 juillet 1/13, Pest.** Article du journal „Le National" qui présente les opinions d'un correspondant du journal à Pest,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

concernant les implications de l'entrée de l'armée russe en Valachie et en Moldavie ainsi que les projets des nationalistes magyars pour l'avenir.

43. **1848 juillet 8/20, Bucarest.** Lettre signée par N. Golescu, ministre des Affaires étrangerès, adressée au consul général de la France à Bucarest, relative aux événements qui ont conduit à „l'écartement momentané du gouvernement provisoire et à son réinstallation presqu'imédiate".

44. **1848 juillet 8/20, Bucarest.** Rapport du consul britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé à l'ambassadeur de la Grande-Bretagne à Constantinople Stratford Canning, pour lui confirmer d'avoir agi conformément aux instructions qu'il avait reçues, en plaidant la cause de la Porte ottomane comme seule garante de la suppression „des abus et des injustices" auxquels se heurte la population de cette zone.

45. **1848 juillet 8/20, Budapest.** Rapport adressé au commissaire magyar royal et gouvernemental Vay, concernant l'attitude antiunioniste des Saxons et des Szeklers ainsi que la nécessité de satisfaire à quelques-unes de leurs revendications afin d'obtenir leur soutien pour l'idée de l'union.

46. **1848 juillet 19/31, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, Thions, adressé à Jules Bastide, ministre des Affaires étrangères de la France, concernant les mouvements des troupes russes de Moldavie et l'intention des principautés roumaines de concerter leur révolte contre la Russie avec celle des Polonais.

47. **1848 juillet 26/août 7, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, Thions, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, pour l'informer que Michel Stourdza usait d'artifices pour convaincre les révolutionnaires moldaves à renoncer aux protestations.

48. **1848 août 3/15, Bucarest.** Requête adressée au sultan Abdul Medgid par la régence des principautés roumaines renfermant des observations sur le Règlement organique et des plaintes contre l'administration Bibesco.

49. **1848 août 5/17, Bucarest.** Rapport du consul général de la France à Bucarest, Hory, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Jules Bastide, concernant la reconnaissance de la régence par la Porte ottomane et la circulaire envoyée par Suleiman-pacha aux consuls étrangers, visant à reprendre les relations diplomatiques avec les principautés roumaines.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

50. 1**848 août 6/18, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, au sujet d'une présumée sympathie des Turcs pour la révolution magyare.

51. **1848 août 18/30, Pest.** Requête des membres du Comité national roumain, adressée au ministre des Affaires étrangères, Szemere Bertalan, concernant les mécontentements vis-à-vis de la manière dans laquelle fut représentée la nation roumaine dans la commission créée pour détailler l'ensemble des problèmes visant l'union de la Transylvanie et de la Hongrie.

52. **1848 août 23/septembre 4, Buyuk-Dèrè.** Lettre du chargé d'affaires de la Belgique auprès de la Porte ottomane, Eugène de Kerckhoues, adressée au consul de la Belgique à Bucarest, concernant la conduite qu'il devait adopter face aux événements de la Valachie.

53. **1848 août 30/septembre 11, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, pour l'informer de l'arrivée à Galaţi du nouveau Haut-commissaire de la Porte, Fuad-Effendi, et de son intention de conférer avec le général russe Duhamel; l'état d'esprit de la population et la résolution de résister devant une éventuelle invasion étrangère; la récommandation d'éviter la violence; l'effectif des forces militaires turques cantonnées à Giurgiu et Galaţi.

54. **1848 septembre 6/18, Paris.** – Correspondance parue dans le journal „Le National" présentant la situation du peuple roumain qui, face à la rupture avec la Turquie et devant l'abandon général, est décidé de commencer la lutte.

55. **1848 septembre 8/30, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer sur les divergences apparues entre la Russie el la Turquie en ce qui concerne l'occupation militaire de la principauté de Valachie.

56. **1848 septembre 10/22, Bucarest.** Lettre signée par A.G. Golescu, délégué de la régence, adressée au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, pour lui demander de soutenir la proposition d'union des deux principautés roumaines, de procurer 10000 fusils et de lui recommander trois spécialistes français en finances.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

57. **1848 septembre 13/25, Bucarest.** Lettre adressée par les membres de la régence au gérant du Consulat général de la France à Bucarest, Hory, pour protester contre la manière des troupes turques d'entrer dans la ville de Bucarest en défiant toute règle de droit international.

58. **1848 septembre 13/25, Bucarest.** Lettre adressée par le ministre des Affaires étrangères, I. Voinescu II, au gérant du Consulat général de la France, Hory, pour exprimer le mécontentement du gouvernement vis-à-vis de la manière d'entrer en ville de Fuad Effendi, le nouveau Haut-commissaire de la Porte.

59. **1848 septembre 13/25, Paris.** Article qui n'est pas signé du journal „Le National", condamnant l'indifférence de l'Occident à l'égard de l'occupation militaire russe des principautés.

60. **1848 septembre 14/26, Bucarest.** Rapport de gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer du comportement brutal des troupes ottomanes qui se trouvaient en Valachie.

61. **1848 septembre 24/octombre 6, Paris.** Article du journal „Le National" concernant la nécessité d'une entente entre les forces révolutionnaires roumaines et magyares et plaidant en même temps pour une collaboration des forces progressistes d'Europe contre l'absolutisme.

62. **1848 septembre 30/octombre, 12, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, renfermant des appréciations sur les caractère irréprochable des dirigeants de la révolution qui se trouvaient en exil.

63. **1848 septembre, Bucarest.** Réponse au Manifeste de l'Empereur de Russie, en date de 19/31 juillet, signée par les membres de la régence, dans laquelle ils protestaient contre les affirmations faites dans ce document.

64. **1848 octobre 7/19, Bucarest.** Rapport du gérant du consul général de la France à Bucarest, Hory, adressé au ministre français des Affaires étrangères pour lui relater les conséquences de l'entrée violente des troupes turques à Bucarest, les malentendus entre les soldats russes et turcs et le protêt de Gh. Magheru contre l'occupation militaire des principautés.

65. **1848 octobre 13/25, Sălaj.** Rapport de Bálint Elek, adjoint du dirigeant du comitat de Solnoc, adressé à la Commission nationale

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

de Défense pour solliciter l'aide en vue de réprimer la révolte éclatée à Jobou et pour punir les insurgés.

66. **1848 octobre 17/29, Bucarest.** Rapport de la commission d'enquête formée par le Consulat de la France à Bucarest concernant les abus et les actes de violence commis par les armées ottomanes pendant leur entrée à Bucarest.

67. **1848 octobre 25/novembre 6, Bucarest.** Rapport du gérant du consul général de la France à Bucarest, Hory, adressé au ministre secrétaire d'Etat auprès du département des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, relatif aux arrestations que les autorités tzaristes avaient faites parmi les révolutionnaires et au mécontentement de Fuad Effendi vis-à-vis de la manière abusive dont on avit fait ces arrestations.

68. **1848 novembre 1/13, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Delahantes, adressé à Jules Bastide, ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer de l'impression qu'avait produite en Moldavie la nouvelle de la défaite de la révolution de Vienne.

69. **1848 novembre 18/30, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer sur une discussion qu'il avait eue avec les consul général de la Russie, Ch. de Kotzebue visant la situation des principautés.

70. **1848 novembre 26/décembre 8, Bucarest.** Rapport du consul français, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la constitution d'un tribunal d'exception qui devait juger les révolutionnaires arrêtés et aussi de l'influence active de la politique russe dans les principautés par rapport au rôle de plus en plus effacé de la Porte ottomane.

71. **1848 décembre 20/1849 janvier 1, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Delahantes, adressé à Drouyn de L'Huys, ministre des Affaires étrangères de la République française pour l'informer de l'effet produit en Valachie et en Moldavie par la nouvelle de la révolution de Transylvanie.

72. **1848 décembre 22/1849 janvier 3, Bucarest.** Rapport du consul français Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer des troubles produits en Transylvanie et de la demande d'aide adressée aux gouvernements russe et ottoman par le gouvernement autrichien.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

73. **1848 décembre 23/1849 janvier 4, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer du souhait exprimé par quelques représentants de la classe politique de Valachie de réaliser l'union de la Valachie et de la Moldavie sous le protectorat des Grandes Puissances européennes.

74. **1849 janvier 4/16, Bucarest.** Rapport du consul général français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France relatif à l'intervention turco-russe en Transylvanie et à l'attitude différente adoptée par les autorités russes et ottomanes à l'égard de ce problème.

75. **1849 janvier 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer sur les préparatifs faits par les troupes russes cantonnées dans les principautés d'entrer en Transylvanie.

76. **1849 janvier 120/22, Bucarest.** Rapport du consul général britanique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé à Stratford Canning, l'ambassadeur de la Grande-Bretagne à Constantinople, pour l'informer de la discussion entre Fuad Effendi et le général Duhamel au sujet de la proposition faite que le troupes russes passent la frontière en Transylvanie.

77. **1849 janvier 10/22, Bucarest.** Lettre du général russe A. Duhamel, adressée à Fuad Effendi pour lui communiquer les instructions de l'Empereur de la Russie concernant une éventuelle intervention des troupes russes en Transylvanie.

78. **1849 janvier 10/22, Bucarest.** Rapport du consul général de la France à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre français des Affaires étrangères pour l'informer sur les positions des commissaires ottoman et russe vis-à-vis d'une éventuelle entrée des troupes turques et russes en Transylvanie.

79. **1849 janvier 12/24, Bucarest.** Lettre du commissaire turc à Bucarest, Fuad Effendi, adressée au commissaire de la Russie, le général A. Duhamel, pour l'informer de la position de l'Empire ottoman au cas d'une éventuelle intervention des troupes russes contre l'armée révolutionnaire magyare qui se trouvait en Transylvanie.

80. **1849 janvier 12/24, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de l'occupation de la ville de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Sibiu par l'armée révolutionnaire magyare et des divergences russo-turques en ce qui concerne l'intervention armée en Transylvanie.

81. **1849 janvier 17/29, Iassy.** Rapport d'A. Delahantes, le consul de la France en Moldavie, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Drouyn de L'Huys, pour l'informer sur les actions entreprises par les troupes russes en Transylvanie contre les troupes révolutionnaires magyares dirigées par I. Bem.

82. **1849 janvier 27/février 9, Paris.** Mémoire justificatif adressé par les membres du gouvernement provisoire et les délégués de l'émigration roumaine au sultan Abdul Medgid pour demander le respect du droit à l'autonomie des principautés.

83. **1849 février 14/26, Paris.** Protestation de l'émigration roumaine adressée au gouvernements de la France de l'Angleterre, de l'Autriche et de la Prusse contre l'occupation des principautés par les armées russes et ottomanes.

84. **1849 février 14/26, Paris.** Lettre des représentants de l'émigration roumaine en France, adressée au ministre français des Affaires étrangères, Drouyn de L'Huys, pour lui demander que le gouvernement de la France soit le garant des droits des Principautés danubiennes.

85. **1849 février 18/mars 2, Bucarest.** Rapport du consul général français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, concernant les événements de Transylvanie et la protestation des représentants de l'Angleterre et de la France auprès de la Porte contre l'entrée des Russes en Transylvanie.

86. **1849 mars 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer des différends existants entre les autorités d'occupation russes et ottomanes dans les principautés.

87. **1849 avril 1/13, Sebeş.** Lettre du commandant des troupes révolutionnaires magyares, I. Bem, adressée à Omer-pacha, le commandant des troupes turques cantonnées dans les principautés, pour l'assurer des bonnes intentions de son gouvernement vis-à-vis de la Porte et pour lui demander de ne pas permettre des actions hostiles aux intérêts magyars sur le territoire de la Valachie.

88. **1849 avril 1/13, Sebeş.** Lettre du commandant des troupes révolutionnaires de Transylvanie, I. Bem, adressée au chef du gouver-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

nement révolutionnaire magyar, Kossuth Lajos, pour l'informer sur la situation des troupes magyares de Transylvanie.

89. **1849 avril/mai 2, Brad.** Lettre adressée par le député roumain Ioan Dragoş à Kossuth Lajos pour solliciter des détails suplémentaires visant l'amnistie des Roumains coupables de délits politiques ainsi qu'un armistice de 48 heures; en annexe, la lettre de réponse du président.

90. **1849 mai 6/18, Paris.** Rapport dont la source n'est pas précisée, adressé au Service de Renseignements autrichien, concernant une conférence faite à Paris par les représentants de l'émigration de l'Empire d'Autriche pendant laquelle on avait discuté le sort des nations de l'empire.

91. **1849 juillet 11/23, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de l'installation des nouveaux princes régnants en Valachie et en Moldavie.

92. **1849 juillet 18/30, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy L. Fortaing, adressé à A. de Tocqueville, le ministre des Affaires étrangères de la France, pour relater les actions du corps expéditionnaire magyar, dirigé par Iosif Bem, sur le territoire de la Moldavie; en annexe les proclamations en date du 12/24 juillet 1849 adressées par Bem aux habitants de la Moldavie et aux autorités de la région Ocna.

93. **1849 août 3/15, Orăştie.** Note officielle du commandant des troupes impériales russes de Transylvanie, le général Lüders, adressée au comte d'Adlerberg pour présenter la situation des nationalités de Transylvanie ainsi que les relations entre les Roumains et les Magyars.

94. **1849 septembre 5/17, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de l'intention et de la position des Roumains transylvains vis-à-vis des mouvements révolutionnaires de l'Autriche des Habsbourg.

95. **1849 septembre 6/18, Bucarest.** Rapport du consul de la France à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre français des Affaires étrangères, A de Tocqueville, concernant le début de la révision des Règlements organiques de Moldavie et de Valachie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

96. **1849 septembre 1/29, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, A. de Tocqueville, pour l'informer du mouvement des troupes russes en Moldavie, en Valachie et en Transylvanie ainsi que de l'eventualité d'une guerrre russo-turque.

97. **1849 octobre 8/20, Bucarest.** Rapport du consul général britanique à Bucarest, Robert Calquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, visant la désignation d'une commission qui devait analyser l'amélioration de la vie des paysans et l'abolition du servage.

98. **1849 octobre 15/27, Bucarest.** Rapport du consul français dans les principautés, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, A. de Tocqueville, relatant les circonstances du couronnement du prince Grigore Ghica à Iassy et l'intention de la Porte ottomane d'affaiblir l'influence exclusive de la Russie dans les principautés.

99. **1849 octobre 25/novembre 6, Bucarest.** Rapport du consul français dans les principautés, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la visite que Fuad Effendi, le Haut-commissaire de la Porte dans les principautés, avait faite au tzar Nicolas de la Russie et de l'influence de la Russie, d'une part, et de la Porte ottomane, d'autre part, dans les principautés.

100. **1849 octobre 25/novembre 6, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France., A. de Tocqueville, concernant la législation agraire en Valachie et les relations entre les propriétaires et les paysans.

101. **1849 novembre 4/16, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, Em. Fabres, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la décision de la Porte et de la Russie de réviser les Règlements organiques.

102. **1849 décembre 1/13, Bucarest.** Rapport du consul général français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre secrétaire d'Etat au département des Affaires étrangères de la France, de la Hitte, concernant la constitution de la Valachie et de la Moldavie dans un Etat indépendant dont les Grandes Puissances européennes allaient se porter garant, comme unique solution de prévenir la guerre.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

LIST OF DOCUMENTS

1. **1847 June 14/16, Paris.** Letter of the police in Paris addressed to the foreign minister of France, concerning the setting up of the "Romanian Students Society" which could be useful to the political interests of Roumanian Principalities.
2. **1847 September 15/27, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, addressed to the foreign minister of Prussia, von Canitz, regarding Romanian aspirations after national unity.
3. **1848 March 5/17, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, to the Prussian foreign minister, von Canitz, relating to the echo of the French revolution outbreak and the threat of Russian troops entering Moldavia.
4. **1848 March 11/23, Jassy.** Dispatch of the English consul at Jassy Samuel Gardner, to viscount Palmerston, English foreign minister, relating to the frame of mind of the people in Moldavia as for as the events in France and Italy were concerned and the request of Russia that the army be ready to ensure peace and security for this Principality and protect it against the anarchy in Western Europe.
5. **1848 March 14/26, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, addressed to Alphonse de Lamartine foreign minister in Wallachia, regarding the revolutionary movement in Walachia the requests of the revolutionists and the attitude of the French colony in Bucharest towards the events.
6. **1848 March 15/27, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guéroult, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of the French Republic, relating to the complains of the population in Moldavia about prince Mihail Sturdza's administration and concerning his refusal to reform the Principality's administration.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

7. **1848 March 15/27, Jassy.** Dispatch of the English consul at Jassy, Samuel Gardner, to British foreign minister Palmerston, relating to revolutionary organization and the determination of the authoristies any sign of rebellion.

8. **1848 March 22 / April 3, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guéroult, to the French foreign minister, Alphonse de Lamartine, concerning his meeting with prince Mihail Sturdza on the measures to be taken for putting down the increasing unrest in Moldavia and on the possibility of union between Moldavia ans Wallachia.

9. **1848 March 27 / April 8, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of France, informing that Rusia will not accept any change in the Principalities which should go against the Organic Regulations.

10. **1848 March 27 / April 8, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to the English ambassador at Constantinople, Stratford Canning, on the contents of a report of the Russian consul, count Nesselrode, according to which a strong army had been mobilized at the borders of the Russian Empire, ready to support the allies if the anarchy in Western Europe endangered peace in the Principalities.

11. **1848 March 29 / April 10, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guéroult, to the French foreign minister, Alphonse de Lamartine, on the outbreak of the revolutionary movement in Moldavia.

12. **1848 March 29/April 10, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, to the Prussian foreign minister, von Canitz, relating to the outbreak of revolutionary movement in Moldavia aiming at acquiring independence, as well as to Sturdza's reaction.

13. **1848 March 30/April 11, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to the French foreign minister Alphonse de Lamartine, on the refusal of Russia to approve of any reforming initiative in the Principalities and the Romanians amazement at such an attitude.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

14. **1848 April 2/14, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guéroult to the French foreign minister. Alphonse de Lamartine, relating to the outbreak of the revolutionary movement in Moldavia.

15. **1848 April 2/14, Foxany.** Letter addressed by Calcagni, British agent at Foxany, to the consul general of Great Britain at Bucharest regarding the deep concern caused there by the outbreak of the revolution in Moldavia.

16. **1848 April 2/14, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, to the Prussian foreign minister, von Canitz, relating to the evolution of the revolutionary events in Jassy and the reprisals against those who had taken part in the events; énclosed: proclamation of prince Sturdza invoking the protectorate of Russia which will not tolerate the spreading of anarchy into the Romanian Principalities.

17. **1848 April 6/18, Bucharest.** Dispatch of the consul general of Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to the British foreign minister, Palmerston, in the possibility of extention of the movement from Moldavia into Wallachia and the attitude which should be adopted in the event of the Romanian authorities appealing to Turkish troops for restoring order.

18. **1848 April 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of the French Republic, relating to the events which took place in Jassy from march 27 / april 8 to april 7/19 and their echo in Wallachia and Transylvania.

19. **1848 April 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to the French foreign minister, Alphonse de Lamartine, on his meeting with prince Bibescu, the latter's opiniom relating in the Principalities and Russian and Turkish attitude towards the revolutionary movement in Moldavia and Wallachia.

20. **1848 April 8/20, Bucharest.** Dispatch of consul general at Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister, Palmerston, concerning some instructions which to viceconsul of Great Britain at Bucharest, Lloyd, should ask for from Constantinople rather than from Bucharest relating to the attitude to be adopted in the event of an outbreak of events in the Danubian Principalities.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

21. **1848 April 29 / May 11, Jibou.** Dispatch of the royal comissary Vesselènyi Miklós addresed to prime minister Bathyány Lajos in Pesta, regarding the troublesome situation in Transylvania which could lead to "either keeping or not keeping Transylvania for the Magyar crown".

22. **1848 May 4/16, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of the French Republic, on Russian and Ottoman actions in order to prevent the outbreak of a revolution in the Principalities and on the fear of the Romanian population of a possible Russian military occupation.

23. **1848 May 13/25, Buda.** Letter addresed to baron Kemény Dénes relating to the measures to be taken for the union of Transylvania with Hungary.

24. **1848 May 20 / June 1, Lugoj.** Dispatch of viceprefect of Caras Jakabffy Miklós, addressed to the minister for home affairs regarding Eftimie Murgu's actions with a view to separating the Banat from Hungary and uniting it with Transylvania, Moldavia and Wallachia.

25. **1848 May 21 / June 3, Cluj.** Dispatch of baron Perényi Sigmond, prefect of Ugocea, addressed to the minister for home affairs, relating to some aspects concerning the draft laws on national representation and national quard antiunion attitude of the Saxons; details about the National Romanian Assembly in Blaj; the possibility to colonize the Szeklers in Banat.

26. **1848 May 26 / June 7, Oradea.** Report signed by Alexandru Dragoş and addressed to the prime minister, count Bathyáni Lajos, concerning the frame and mind of the Romanian population in Bihor, dissatisfied with the fact that the law on doing away with landbrooks had not been put into practice and it had not been published in Romanian.

27. **1848 May 26 / June 7, Cluj.** Report of baron Perényi Sigmond, prefect of Ugocea, addressed to the minister for home affairs, relating to the investment of the royal governor of Transylvania with full powers and the intention of uniting Transylvania with Hungary.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

28. **1848 June 6/18, Cluj.** Report of N. Ferencz to the minister for home affairs, containing information about a trip to Transylvania with a view to seeing the attitude of the people towards the idea of uniting this province with Hungary.

29. **1848 June 9/21, Bucharest.** Dispatch of the consul general of Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister on the outbreak of a rebellion in several districts of the country and the measures taken by the authorities for repressing it.

30. **1848 June 10/22, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul in Wallachia, Hory, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of France, on the frame of mind in the Princippality and the attempt to murder prince Gheorghe Bibescu.

31. **1848 June 11/23, Thérapia.** Letter of the French ambassador at Constantinople, genèral Aupick, to foreign minister Jules Bastide, on the events in Wallachia pointing to a hostile attitude towards Russia and favourable to the Porte.

32. **1848 June 12/24, Bucharest.** Dispatch of the consul general of Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister, Palmerston, on the revolutionary events which culminated in setting up the Provisional Gouvernment.

33. **1848 June 12/24, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, to the French foreign minister relating to the beginning of the revolution in Wallachia and the possibility that the Russian army might intervene against the revolution in the Principalities; enclosed: the letter of Ch. de Kotzebue, consul general of Russia addressed to Gh. Bibescu, concerning the reasons for which the Russian consulate in Bucharest ceased its activity.

34. **1848 June 1/24, Bucharest.** Dispatch of the Prussian consul at Bucharest, Sakellarie, addressed to the foreign minister of Prussia, von Arnim, on the outbreak of the revolution in Wallachia and the enthusiasm of the people of Bucharest; the threat of a Russian military intervention.

35. **1848 June 15/27, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, addressed to the French foreign minister, regarding the resignation of prince Bibescu and the setting up of

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

the Provisional Government in Wallachia; enclosed: two documents in which the Provisional Government informs the foreign consuls at Bucharest about the political changes which took place in the leadership of the Principality.

36. **1848 June 15/27.** Report signed by Eftimie Murgu, chairman of the Popular Assembly of 1848, june 27, addressed to the minister for home affairs, informing about the troubles caused by the Serbs and pointed out by the Romanian population in the Banat.

37. **1848 June 18/30, Foxany.** Letter of the consul general of Russia Ch. de Kotzebue, to the metropolitan bishop of Wallachia, Neofit asking him to contribute to the removal of the revolutionary gouvernment and to the restoration of the old order of things in the Principality.

38. **1848 June 22 / July 4, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, addressed to the foreign minister of France, Jules Bastide, regarding colonel Solomon's arrest, the state of the Russian troops stationed at Lipova, the request of Russian consul Kotzebue that the old order of things be restored, prince Bibescu's resignation.

39. **1848 June 24 / July 6, Bucharest.** Dispatch if the French acting consul at Bucharest, Hory, to the foreign minister of France, Jules Bastide, relating to the initiative of the Russian consul, Ch. de Kotzebue, to write to the metropolitan bishop Neofit asking the latter to contribute to the restoration of the state of affairs established by the Organic Regulations in Wallachia.

40. **1848 June 24 / July 6, Bucharest.** Letter of metropolitan bishop Neofit, addressed to the consul general of Russia, Ch. de Kotzebue, stating that the revolution in Wallachia was juridically legitimate and it had taken place peacefully.

41. **1848 June 28 / July 10, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Thions, to the French foreign minister on the number of the Russian troops which entered the country, suggesting that "Russia made first step to the invasion of Constantinople".

42. **1848 July 1/13, Pesta.** Article from the newspaper "Le National", relating to the opinions of a correspondent in Pesta on the implications of the entry of the Russian troops into Wallachia and Moldavia and the projects of the Magyar nationalists.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

43. **1848 July 8/20, Bucharest.** Letter signed by N. Golescu, minister for home affairs, sent to the French consul general at Bucharest, concerning the events which led to the "temporary removal of the Provisional Government and its restoration, immediately afterwards".

44. **1848 July 8/20, Bucharest.** Dispatch of the British consul at Bucharest, Robert Colquhoun, to the ambassador or Great Britain at Constantinople, Stratford Canning, in which he confirms that he acted according to the instructions he had received, pleading the cause of the Ottoman Porte as the only warranter of eliminating abuse and injustice in Wallachia.

45. **1848 July 8/20, Budapest.** Report addressed to the Magyar royal and governmental commissary, Vay, relating to the antiunion attitude of the Saxons and Szeklers, as well as to the necessity to grant some of their requests with a view to supporting the idea of unity.

46. **1848 July 19/31, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Thions, addressed to Jules Bastide, foreign minister of France, concerning the movement of Russian troops in Moldavia and the intention of the Romanian Principalities to organize its rebellion against Russia in concert with the Poles.

47. **1848 July 26 / August 7, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Thions, addressed to the foreign minister of France, Jules Bastide, relating to the stratagems prince Sturdza used in order to persuade the Moldavian revolutionists to give up their protest.

48. **1848 August 3/15, Bucharest.** Request addressed to sultan Abdul Medgid by the Lieutenancy containing some objections to the Organic Regulation and complaints against the administration of prince Bibescu.

49. **1848 August 5/17, Bucharest.** Dispatch of the consul general of France at Bucharest, Hory, to the French foreign minister, Jules Bastide, on the acknowledgement of the Lieutenancy by the Porte, and the form letter sent by Suleiman Pasha to the foreign consuls with respect to the resumption of diplomatic relations with the Romanian Principalities.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

50. **1848 August 6/18, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, sent to the British foreign minister, concerning a supposed sympathy of the Turkish authorities with the Magyar revolution.

51. **1848 August 18/30, Pesta.** Request of the Romanian National Committee addressed to the minister for home affairs, Szmere Bertalan, regarding the grievances of the Romanian nation with respect to the way it was represented in the commission appointed to work on the issue of the union of Transylvania with Hungary.

52. **1848 August, 23 / September 4, Buyuk-Dèrè.** Letter addressed by the chargé d'affaires of Belgium at Constantinople, Eugen de Kerckhoues, to the consul of Belgium at Bucharest concerning the attitude to be adopted with respect to the events in Wallachia.

53. **1848 August 30 / September 11, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister, Palmerston, relating to the arrival at Galatz of the new commissary of the Porte, Fuad Effendi and his intention to meet the Russian general Duhamel; the Wallachian people is determined to withstand a possible foreign invasion; violence should be avoided; the number of the Turkish troops stationed in Giurgiu and Galatz is of about 26.000 men.

54. **1848 September 6/18, Paris.** Correspondence published in the newspaper "Le National" on the fact that, considering the break with Turkey and the general abandonment, the Romanian people is determinded to fight fot its rights.

55. **1848 September 8/30, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, addressed to the French foreign minister, on the clash of opinions which came up between Russia and Turkey relating to the military occupation of Wallachia.

56. **1848 September 10/22, Bucharest.** Letter signed by A. G. Golescu representative of the Lieutenancy sent to the foreign minister of France, Jules Bastide, asking for his support on the question of the intended union of the two Romanian Principalities.

57. **1848 September 13/25, Bucharest.** Letter addressed by the membres of Lieutenancy, to the French acting consul at Bucharest, Hory, in which he protests against the way Turkish troops entered Bucharest breaking any rule of international law.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

58. **1848 September 13/25, Bucharest.** Letter addressed by foreign minister, I. Voinescu II, to the French acting consul at Bucharest, Hory, expressing the government's protest against the way the new Turkish emissary, Fuad Effendi, came into Bucharest.

59. **1848 September 13/25, Paris.** Unsigned article published in the newspaper "Le National", blaming Western Europe for its indifference towards the Russian military occupation in the Principalities.

60. **1848 September 14/26, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, sent to the foreign minister of France, on the violent behaviour of Ottoman troops stationed in Wallachia.

61. **1848 September 24 / Octomber 6, Paris.** Article published in "Le National", regarding the necessity of an agreement between the Romanian and Magyar revolutionary forces and pleading for a union of all progresive forces in Europe against absolutism.

62. **1848 September 30 / October 12, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun to the foreign minister of Great Britain, Palmerston, on the faultless behaviour of the revolutionary leaders who have been exiled.

63. **1848 September, Bucharest.** Reply to the Manifesto of the Russian Emperor issued on July 19/31, signed by the members of the Lieutenancy, protesting against the statements contained in that document.

64. **1848 October 7/19, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, to the French foreign minister, relating to: the consequences of the violent entry of Turkish troops into Bucharest, misunderstandings between the Russian and Turkish soldiers and Gh. Magheru's protest against the military occupation of the Principalities.

65. **1848 October 13/25, Sălaj.** Report of the vice-prefect of Solnoc, Bálint Elek, sent to the National Defence Board, asking for support with a view to repressing the rebellion which broke out at Jibou ad punishing the rebels.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

66. **1848 October 17/29, Bucharest.** Report drown up by the inquiry committee appointed by the French Consulate at Bucharest on the acts of abuse and violence commintted by the ottoman troops when they entered Bucharest.

67. **1848 October 25 / November 6, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, sent to the French foreign minister, Jules Bastide, concerning the arrests mode by Russian authorities among Wallachian revolutionists and the protest of Fuad Effendi against the way these arrests were made.

68. **1848 Nevember 1/13, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Delahantes to Jules Bastide, foreign minister of France, on the impression made in Moldavia by the news of the defeat of the revolution in Vienna.

69. **1848 November 18/31, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, with respect to meeting he had with the consul general of Russia, Ch. de Kotzebue, on the situation in the Principalities.

70. **1848 November 26 / December 8, Bucharest.** Dispatch of the French consul, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, informing him about the setting up of an exceptional law court which was going to try the arrested revolutionists and about the active influence of the Russian policy in the Principalities compared to the ever decreasing role of the Porte.

71. **1848 December 20/1849 January 1, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Delahantes, addressed to Drouyn de L'Huys, foreign minister of the French Republic, relating to the impression made in Wallachia and Moldavia by the news about the revolution in Transylvania.

72. **1848 December 22/19849 January 3, Bucharest.** Dispatch of the French consul Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, concerning the agitation in Transylvania and the request for support of the Austrian Government to the Russian and Ottoman governments.

73. **1848 December 23/1989 January 4, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, sent to the foreign minister of France, with respect to the wish of some repre-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

sentatives of the political leaders of Wallachia to achieve a union between Wallachia and Moldavia under the protectorship of the Great European Powers.

74. **1849 January 4/16, Bucharest.** Dispatch of the French consul general at Bucharest, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, regarding the Turkish – Russian intervention in Transylvania and the attitude adopted by the Turkish ad Russian authorities with respect to this question.

75. **1849 January 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, on the imminent entry of the Russian troops from the Principalities into Transylvania.

76. **1849 January 10/22, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to Stratford Canning, ambassador of Great Britain at Constantinople, concerning the meeting between Fuad Effendi and general Duhamel on the suggestion that Russian troops should cross the border into Transylvania.

77. **1849 January 10/22, Bucharest.** Letter of general Duhamel addressed to Fuad Effendi regarding the instructions of the Russian emperor with respect to a possible intervention of the Russian troops in Transylvania.

78. **1849 January 10/22, Bucharest.** Dispatch of the consul general of France, Fr. de Ségur, addressed to the French foreign minister on the position of the Ottoman and Russian comissaries towards a possible entry of the Turkish and Russian troops into Transylvania.

79. **1849 January 12/24, Bucharest.** Letter of the Turkish commissary at Bucharest, Fuad Effendi, sent to general Duhamel, on the position of the Ottoman Empire towards the possible intervention of Russian troops against the Magyar revolutionary army in Transylvania.

80. **1849 January 12/24, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, concerning the occupying of Sibiu by the Magyar revolutionary army and the clash of opinions between Russia and Turkey with respect to the military intevention in Transylvania.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

81. **1849 January 17/29, Jassy.** Dispatch of A. Delahantes, consul of France in Moldavia, to the French foreign minister, Drouyn de L'Huys, informing him about the actions of the Russian troops in Transylvania, against the Magyar revolutionary troops led by I. Bem.

82. **1849 January 27 / February 9, Paris.** Memorial addressed by the members of the Provisional Government and the representatives of the Romanian emigration to sultan Abdul Medgid, requiring that the right to autonomy of the Principalities be observed.

83. **1849 February 14/26, Paris.** Protest of the Romanian emigration, addressed to the governments of France, England, Austria and Prussia, against the Russian and Turkish military occupation of the Principalities.

84. **1849 February 14/26, Paris.** Letter of the representatives of the Romanian emigration in France to the French foreign minister Drouyn de L'Huys, requiring that the French government should grant the rights of the Danubian Principalities.

85. **1849 February 18 / March 2, Bucharest.** Dispatch of the French consul general at Bucharest, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, on the events in Transylvania and the protest of the French and English ministers at Constantinople against the entry of Russian troops into Transylvania.

86. **1849 March 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, regarding the misunderstandings between the Russian and Ottoman occupation authorities in the Principalities.

87. **1849 April 1/13, Sebeş.** Letter of the commander of the Magyar revolutionary troops, I. Bem sent to Omer Pasha, commander of Turkish troops in the Principalities, assuring him of the good intentions of his Government towards the Porte and asking him that he should not allow any actions which could be hostile to Magyar interests to take place on the Wallachian territory.

88. **1849 April 1/13, Sebeş.** Letter of the commander of the revolutionary troops in Transylvania, I. Bem to the leader of the Magyar government, Kossuth Lajos, on the condition of the Magyar troops in Transylvania.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

89. **1849 April 20 / May 2, Brad.** Letter sent by the Romanian deputy Ioan Dragoş, to Lajos Kossuth, asking for further details with respect to the amnesty given to the Romanians involved in political offences and an armistice of 48 hours; enclosed: the reply of the president.

90. **1849 May 6/18, Paris.** Report addressed to the Austrian Secret Service, containing information on a conference of the representatives of the emigration in the Habsburg Empire held in Paris on the subject of the future fate of the nations within the Empire.

91. **1849 July 11/23, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, sent to the foreign minister of France, containg information on the installation of new princes in Wallachia and Moldavia.

92. **1849 July 18/30, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, L.Fortaing, to A. de Tocqueville, foreign minister of France, regarding the actions of the Magyar expedition corps led by Iosif Bem on the territory of Moldavia and to the authorities of Ocna country on july 12/24, 1849.

93. **1849 August 3/15, Orăştie.** Note of the commander of Russian imperial troops in Transylvania, general Lüders, to count Adlerberg, on the condition of the nationalities in Transylvania and the relations between Romanians and Hungarians.

94. **1849 September 5/17, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France, on the intention of the Russians to maintain their troops in the Principalities and on the position of the Transylvanian Romanian in the context of the revolutionary movements in the Habsburg Empire.

95. **1849 September 6/18, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, regarding the revision of the Organic Regulations in Moldavia and Wallachia.

96. **1849 September 17/29, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, on the movements of the Russian troops in Moldavia, Wallachia and Transylvania and on the possibility of the outbreak of a Russian-Turkish war.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

97. **1849 October 8/20, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to the foreign minister of Great Britain, Palmerston, concerning the appointment of a commission meant to work on the improvement of the preasant condition and the abolition of serfdom.

98. **1849 October 15/27, Bucharest.** Dispatch of the French consul in the Principalities, Eugène Poujade, sent to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, regarding the circumstances of the coronation of prince Grigore Ghica at Jassy and the intention of the Ottoman Porte to weaken the exclusive influence of Russia in the Principalities.

99. **1849 October 25 / November 6, Bucharest.** Dispatch of the French consul in the Principalities, Eugène Poujade, to the foreign minister of France, on the visit of Fuad Effendi, emissary of the Porte in the Principalities, to tzar Nicholas of Russia and on the influence of Russia, on the one hand, and of the Ottoman Porte, on the other hand, in the Principalities.

100. **1849 October 25 / November 6, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, on the land legislation in Wallachia and the relations between peasants and land owners.

101. **1849 November 4/16, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Em. Fabres, to the foreign minister of France, on the decision of Russia and the Porte to revise the Organic Regulations.

102. **1849 December 1/13, Bucharest.** Dispatch of the French consul general at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France regarding the union of Wallachia and Moldavia into an independent state under the guarantee of the Great European Powers as the only solution for preventing war.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

1

1847 iunie < 14 > / 26, Paris

Cabinet
du
Préfet de Police

Monsieur le Ministre,

Un certain nombre de moldo-valaque résidant à Paris, parmi lesquels figurent les Princes I. Ghica, Mavrocordato, Cantacuzine ont formé le projet de fonder une association sous le titre de Société des Etudiants Roumains – dans le but d'appeler à Paris des jeunes gens des Provinces Roumaines auxquels ont fournirait les moyens de perfectionner leurs études dans les sciences et les lettres et d'acquérir ainsi des connaissances dont il puissent faire plus tard profiter la Mère Patrie.

Cette société dont le caissier este un Mr. Varnav, demeurant place Sorbonne 3 et le secrétaire un Mr. Rosetti, rue de l'Ouest, 54 bis, s'est mis par un article exprès de ses statuts, sous le Patronage spécial de M. de Lamartine.

Une pareille association pouvant intérésser à certains égards notre politique internationale, je viens vous prier, Monsieur le Ministre de vouloir bien me transmettre votre avis et vos instructions à cet égard.

Veuillez, Monsieur le Ministre, agréer l'homage de mon respect.

Le Paire de France, Préfet de Police,

ss.

AM. le Ministre des Affaires Etrangères

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 55 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 8, f. 197).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Paris, 26 iunie 1847

Cabinetul
Prefectului Poliţiei

Domnule Ministru,

Un număr de moldo-valahi cu reşedinţa la Paris, printre care figurează principii I. Ghica, Mavrocordat, Cantacuzino, au pus bazele proiectului fondării unei asociaţii sub titulatura de Societatea Studenţilor Români, în scopul de a chema la Paris tineri din provinciile româneşti, cărora să li se furnizeze mijloacele de a-şi perfecţiona studiile în ştiinţe şi litere şi de a dobândi astfel cunoştinţe de care ar putea profita mai târziu Patria Mamă.

Această societate, al cărei casier este un domn Vârnav, domiciliat în piaţa Sorbonne 3 şi secretarul, un domn Rosetti, domiciliat în strada Vestului 54 bis, s-a pus printr-un articol expres din statutul ei, sub patronajul special al domnului de Lamartine.

O asemenea asociaţie putând interesa în anumite privinţe politica noastră internaţională, vin să vă rog, domnule ministru, să binevoiţi a-mi transmite părerea şi instrucţiunile dumneavoastră în această privinţă.

Binevoiţi, domnule ministru, să primiţi omagiile respectului meu

Paire al Franţei, prefect al Poliţiei,
ss.

Dlui Ministru al Afacerilor Externe

2

1847 septembrie 15 / 27, Iaşi

Erstrebungen des
wallachischen Volkstammes
für Nationaleinheit
A. 1752, prés. le 7 Oktobre 1847

Von den 8 bis 9 Millionen Menschen, welche der s.g. romanischen Nationalität angehören und das wallachische (romanische) Sprachidiom sprachen, bewohnen etwa $2^{1/4}$ Millionen die Wallachei, $1^{3/4}$ Millionen die Moldau und die übrige grössere Hälfte verteilt sich auf

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

die Nachbarländer, besonders auf die Bukowina, Siebenbürgen und Ungarn mit etwa 3 Millionen, während etwa 700.000 Walachen in der jetzt russischen vormals zur Moldau gehörigen Provinz Bessarabien und fast ebenso viele in der türkischen Provinz Bulgarien wohnen mögen.

Seit einiger Zeit fängt sich in diesem durch Nationalität verbundenem Volksstamme, welcher der griechisen Religion angehört, das Nationalgefühl mächtig zu regen an. Schriften, in der meist unbekannten wallachischen Sprache, welcher die Deutsche Censur nicht recht beikommen kann, erscheinen jetzt in Kronstadt in Siebenburgen in grosser Anzahl und darauf berechnet, das Nationalgefühl anzuregen, den auf die Nation haftenden Druck darzustellen und zur Bildung einer nationalen Einheit aufzufordern.

Nie ist dies aber auf eine weniger verhüllte Weise als in einem unlängst in einem vallachischen Zeitblatte, der in Kronstadt erscheinenden wallachischen Zeitung für Geist, Gemüth und Herz, erschienenem Artikel geschehen, in welchem der wallachische Volksstamm in der Allegorie einer trauernden verlassenen Wittwe dargestellt, der von Russland, Oesterreich, der Türkei und den moldau-wallachischen Fürsten auf diese Nation ausgeübte Druck auf die bitterste Weise dargelegt und zur Bildung einer kräftigen Nationaleinheit aufgefordert wird.

Die k.k. österreichische Agentie hat Veranlassung genommen, den Herrn Fürsten Metternich auf diese Verhältnisse aufmerksam zu machen.

In der That lässt sich die Wichtigkeit einer derartigen Demonstration nicht verkennen, deren Quelle überdies von Aussen her zu kommen scheint. Nach allen Anschein wird Oesterreich an seinen östlichen Donaugrenzen bald eine schwärige Aufgabe zu lösen haben. Villeicht mag grade die Einsicht dieser Schwirigkeit das österreichische Cabinet derer abschrecken, den Schaden durch kräftige Maasregeln abzuwenden und es mag dasselbe, um den Moment, wo die Noth dazu zwingen wird, möglichst hinauszuschieben, an die hiesiegen Verhältnissen nicht rühren wollen. Dass sich aber von dieser seiner östlichen Grenze ein starker Schlag gegen diese Macht vorbereitet, kann dem unbefangenen Beobachter der hiesigen Verhältnisse nicht entgehen. Der Zeitpunkt mag sich immerhin verzögern, in welchem diesen Schlag ausgestährt werden wird, aber das Erscheinen desselben wird unvermeidlich sein.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Euer Exzellenz habe ich geglaubt auf die vorgedachten Umstände ehrerbietigst und ganz gehorsamst aufmerksam machen zu müssen.

Richthofen

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilm RDG, r. 2, c. 790–793 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consultaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I.)

Iaşi, 27 septembrie 1847

Năzuinţele neamului valah spre unitate naţională
A. 1752, prezentat la 7 octombrie 1847

Dintre cei 8 până la 9 milioane de oameni care aparţin aşa numitei naţionalităţi române şi care vorbesc idiomul valah (românesc), cca $2^{1/4}$ milioane locuiesc în Ţara Românească, $1^{3/4}$ milioane în Moldova, iar restul, care constituie mai mult de jumătate, se împart între ţările vecine, îndeosebi în Bucovina, Transilvania şi Ungaria, cu circa 3 milioane, în timp ce cca. 700.000 valahi ar locui în provincia acum rusească Basarabia, care anterior a aparţinut Moldovei, iar aproape tot atâţia ar trăi în provincia turcească Bulgaria.

De câtva timp, în rândul acestui neam legat prin naţionalitate şi care aparţine religiei greceşti începe să se manifeste puternic sentimentul naţional. Apar acum la Braşov, în Transilvania, un mare număr de scrieri în limba valahă, adesea necunoscută, cărora cenzura germană nu le poate veni de hac şi care mizează pe stimularea sentimentului naţional, pe prezentarea specificului naţional şi pe promovarea ideii de unitate naţională.

Niciodată însă nu s-a întâmplat aceasta într-un mod mai puţin voalat ca într-un articol apărut nu demult într-un ziar valah, anume „Foaia pentru minte, inimă şi literatură", tipărit la Braşov, în care neamul valah este reprezentat alegoric printr-o văduvă părăsită şi îndurerată, iar opresiunea exercitată asupra naţiunii de către Rusia, Austria, Turcia şi de către principii moldo-valahi este prezentată cu cea mai mare amărăciune, militându-se pentru o puternică unitate naţională.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Agenţia imperial-regală austriacă a luat iniţiativa de a-l atenţiona pe prinţul Metternich în legătură cu această situaţie.

În fapt, importanţa unei astfel de demonstraţii nu poate fi nesocotită, cu atât mai mult cu cât sursa pare să vină din afară. După toate aparenţele, în curând Austria va avea de rezolvat o problemă gravă la graniţele ei dunărene din est. Probabil, chiar şi simpla examinare a acestor dificultăţi ar speria Guvernul austriac, care nu s-ar încumeta să treacă la luarea unor măsuri ferme pentru înlăturarea pericolului şi este de aşteptat ca guvernul să încerce să amâne cât mai mult posibil momentul când va fi nevoit să abordeze situaţia de aici. Că tocmai de la această graniţă de est se pregăteşte o puternică lovitură contra acestei Puteri, aşa ceva nu poate scăpa unui obsevator imparţial al situaţiei de aici. Momentul în care această lovitură va fi declanşată ar putea fi amânat, dar apariţia acestuia va fi inevitabilă.

Am găsit de cuviinţă să aduc în atenţia Excelenţei voastre, în modul cel mai respectuos, situaţia mai sus menţionată.

Richthofen

3

1848 martie < 5 > / 17, Iaşi

Iassy, den 17. März 1848
A. 1208, prés. le 24 Maerz 1848

Eure Exzellenz zeige ich unterthänigst auf, dass gegen das Ende der vorigen Woche die ersten Nachrichten von der in Frankreich Statt gehabten Umwälzung hier eingetroffen sind. Am 12. d.M. kam die Nachricht über die Abdikation Ludwig Philips und die Einrichtung einer provisorischen Regierung und vorgestern (den 15. d. M.) diejenige über die Constituirung der Republik hier an.

Letztere ward von dem neuen Gouvernement dem hiesigen französichen Consul Guéroult in einen von Lamartine an ihn gerichteten Depesche gleichzeitig offiziell notifiziert, worauf Herr Guéroult sogleich die eiligst in die republikanische Farbenzusammenstellung veränderte Flage auf den Mastbaum des Consulates aufziehen und den ganzen Tag wehen liess. Er begab sich sogleich zum regierenden Fürsten, um diesem die Statt gehabte Regierungs-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

form Veränderung anzuzeigen, und ihm zu eröffnen, dass er seine konsularischen Funktionen, nunmehr Namens der französischen Republik ausüben werde, welches das fürstliche Gouvernement auch ohne Weiteres zugelassen hat.

Von dem ungemeinen Eindruck, welchen diese Nachrichten auf die hiesigen Bojaren und die gesammte Bevölkerung gemacht haben, kann man sich kaum einen Begriff machen; doch ist für den Augenblick eine Einwirkung auf die hiesigen Verhältnisse nicht zu erwarten. Alles ist ruhig. Die hiesigen Bojaren lieben zwar Nachäffung alles französischen Wesens und nennen ihr Land gern *la France orientale*, allein ihre Privilegien liegen ihnen doch noch näher am Herzen, als dass die französischen Gleichheits Theorienn hier Eingang finden könnten. Den Fürsten persönlich hatten die ersten Nachrichten aufs Krankenbette geworfen, keinesweges aus Besorgniss für seinen Fürstensitz, sondern weil Böswillige, welche wissen, wo der Fürst am leichtesten zu verlezen ist, die Nachricht ausgesprengt hatten, der B. Rothschild in Paris sei um alles Seinige gekommen, und habe Banquèrutgemacht. Bei ihm aber hat der Fürst sein enormes hier zusammen geraubtes Vermögen deponirt. Der französische Consul hatte sich dacher auch bei dem gedachten Besuche eines sehr wohlwollenden Empfanges Seitens des Fürsten zu erfreuen, da er die in dieser Rücksicht entstandene Besorgniss zu beseitigen im Stande war.

Inzwischen ist man doch hier in Fürcht, dass die in Rede stehenden Ereignisse möglicherweise zu einem Einmarsche der russischer Truppen in die Fürstenthümer Veranlassung geben könten. Die in Bessarabien jenseits des Pruth längs der moldauschen Grenze aufgestellten Truppen können dort, wegen gänzlichen Mangels an Verpflegungs Gegenständen (in Bessarabien hat bekantlich Miserndte Statt gehabt) nicht verbleiben; zurückzihen wird man sie jetzt schwerlich wollen, und so könnte allerdings leicht, und besonders wenn, wie es heisst, Oesterreich Sukkurs von Russland wünschen sollte, zu einem Einmarsche russischer Truppen Veranlassung vorliegen. Indessen sind die hierüber lautenden Nachrichten noch so widersprechend, dass sich für jezt nichts Gewisses hierüber sagen lässt. Sollte es zu einem solchen Einmarsche kommen, so würde, nach der vollkommenen Vorbereitung welche Russland zur Einführung russischer Elemente in seinen „Schutzprovinzen" getroffen hat, von einem Rückmarsche wohl schwerlich mehr die Rede sein. Dann aber wäre auch unser Handel hier untergraben.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Die Vermeidung eines solchen Ereignisses wird eine Hauptaufgabe der höheren deutschen Politik sein.

Richthofen

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme RDG, r. 2, c. 806–809 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consulaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I.)

Iaşi, 17 martie 1848

A. 1208, prezentat la 24 martie 1848

Preasupus aduc la cunoştinţă Excelenţei voastre că spre sfârşitul săptămânii trecute au sosit aici primele ştiri despre răsturnarea care s-a produs în Franţa. La 12 ale lunii curente a sosit ştirea despre abdicarea lui Lodovic Filip şi instaurarea unui guvern provizoriu, iar alaltăieri (15 ale lunii) cea despre constituirea republicii.

Ultima a fost notificată şi oficial de către noul guvern consulului francez de aici, Guéroult, într-o depeşă adresată lui de către Lamartine, la care imediat dl Guéroult a ridicat pe catargul de la Consulat steagul având combinaţia de culori republicană şi l-a lăsat să fluture toată ziua. El s-a dus imediat la principele guvernant spre a-i aduce la cunoştinţă schimbarea care a avut loc în privinţa formei de guvernământ şi i-a declarat că de acum înainte îşi va exercita funcţia consulară în numele Republicii Franceze, fapt pe care guvernul princiar pur şi simplu l-a luat la cunoştinţă.

În legătură cu impresia extraordinară pe care aceste ştiri au creat-o asupra boierilor de aici şi asupra întregii populaţii, este foarte dificil să-ţi faci o idee; totuşi, pentru moment nu este de aşteptat un efect asupra situaţiei de aici. Totul este liniştit. Boierilor de aici, ce-i drept, le place să imite tot ce este franţuzesc şi îşi numesc ţara cu plăcere *Franţa orientală*, numai că privilegiile lor le stau mai la inimă decât ar putea să le stea teoriile franţuzeşti referitoare la egalitate. Pe principe personal primele ştiri l-au făcut să cadă bolnav la pat, dar în nici un caz din grija pentru tronul lui de principe, ci din cauză că multe persoane răutăcioase, care ştiu cum să-l rănească, au răspândit ştirea că baronul Rothschild şi-ar fi pierdut la Paris toată averea şi ar fi dat faliment. La el a depus principele enorma lui avere adunată aici prin jaf. Tocmai de aceea consulul francez s-a bucurat de o primire foarte

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

binevoitoare din partea principelui, cu prilejul vizitei menţionate, consulul fiind în măsură să-i înlăture îngrijorarea în această privinţă.

Între timp însă aici s-a instalat frica, în sensul că evenimentele despre care este vorba ar putea da ocazia trupelor ruseşti să intre în principat. Trupele staţionate dincolo de Prut, în Basarabia, de-a lungul graniţelor moldovene, nu pot rămâne acolo, din cauza lipsei totale a mijloacelor de subzistenţă (în Basarabia, după cum este cunoscut, a fost o recoltă foarte slabă); ar fi dificil să fie retrase, astfel că s-ar ivi uşor ocazia intrării în principate, mai ales că, după cum se spune, Austria ar dori să primească sprijin din partea Rusiei. Totuşi, ştirile referitoare la această chestiune sunt atât de contradictorii, încât nu-ţi permit deocamdată să afirmi nimic sigur. Dacă s-ar ajunge la această intrare a trupelor, atunci numai cu greu ar mai putea fi vorba de o retragere a lor, având în vedere pregătirea completă înfăptuită de Rusia în scopul introducerii de elemente ruseşti în provinciile „protejate" de ea. După aceea, şi comerţul nostru aici ar fi îngropat.

Richthofen

4

1848 martie 11/23, Iaşi

Copy
No.1

My Lord,

I have the honor to report to your Lordship that everything remains tranquil in this Principality though the public mind has been naturally agitated by the events which have occured in the different parts of Europe.

I had the honor of seeing the Hospodar within the last few days. He read to me Copy of a note addressed to the minister of War by the Emperor of Russia placing the army on a footing of immediate active service for the purpose of defending common with his allies the States of legitimate sovereigns against the anarchy by which the late events in the West of Europe menaced them. The prince entertained the fullest confidence of tranquillity being ensured in this and the neighbouring frontier governments.

Some concession appears now to be made to opinions which have in these countries been kept in a state of uninformed excitement for a long period. Several of the chief families of the Boyards have been

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

in the habit of sending their children to Paris and the Seminaries of Germany for their education and in many instances have personally superintended it themselves. It has been the means of propagating the opinions prevalent in those countries and the Moldavians consider themselves associated to the other communities of Europe by their acquirements and instruction. The only journal which they possess of a literary and political character has seldom permitted itself the least liberty of discussion on the insertion of any news which might enlighten too much the public mind on the important events passing on other Theatres, but the late revolution in France fills with its details the pages of the journal, and a publication by authority I presume has appeared also of the correspondance of the Austrian Count Dietrichstein with your Lordship. I have the honor to state the circumstances as they have appeared contemporaneously in the journal and are probably intended to connect the events in Italy with those in France.

I had called your Lordship's attention by my despatch consular no. 4 to the Establishment of a branch of the Globe British Assurance Company at Jassy, by an agent from Vienna and of the necessary papers of authorisation having been forwarded from the Board of Direction in London with the full and entire consent of Local government. Owing to some present considerations which I cannot explain it now appears that the project is arrested in its execution and no advertisement has yet been permitted to appear in the papers respecting it. Mr. Consul general Colquhoun of Bucharest had previously given his support to a measure fraught with great benefit to the country, and had directed blank policies of insurance to be printed in the Wallachian language in that City, and forwarded some to Jassy but the whole affair rests as Mr. Colquhoun informs me by letter in abeyance in Wallachia and though the Hospodar continues here to promise his protection to the measure I cannot learn that anything has been done in favour of it. The jealousy of the Russian government which does not allow any foreign assurance company in Russia may probably have interfered to prevent the establishment of one in these provinces.

I have the honor to be
My Lord
Your Lordship's most obedient
humble servant
Sam Gardner

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 20, vol. 745 (Public Record Office, London, Foreign Office 78–Turkey, vol. 745, f. 1–4).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Nr. 1

1848 martie 23, Iaşi

Excelenţă,

Am onoarea să vă raportez că în acest Principat domneşte calmul, deşi opinia publică a fost în mod firesc tulburată de evenimentele care au avut loc în diferite părţi ale Europei.

Acum câteva zile am avut onoarea să-l întâlnesc pe Domnitor, care mi-a citit o notă adresată ministrului de război de către împăratul Rusiei prin care cerea ca armata să fie pusă pe picior de război pentru a apăra, alături de aliaţi, statele suveranilor legitimi de anarhia care le ameninţă în urma ultimelor evenimente din Apusul Europei. Domnitorul este pe deplin încredinţat că liniştea va fi asigurată în acest Principat şi în cele învecinate.

Anumite opinii, care timp îndelungat nu au putut fi exprimate, încep acum să fie tolerate. Numeroase familii importante de boieri şi-au trimis copiii să studieze la Paris şi în seminariile din Germania, iar în multe cazuri au vegheat personal la desăvârşirea educaţiei acestora. Acesta a fost un mijloc foarte bun de propagare a ideilor care circulă în ţările occidentale, iar moldovenii se consideră astfel legaţi de celelalate state europene prin cunoştinţele căpătate şi educaţie. Singurul ziar cu caracter literar şi politic care se editează aici, în general nu permite o libertate prea mare de dezbatere şi nici includerea unor ştiri care să informeze opinia publică asupra evenimentelor din alte ţări. Cu toate acestea ştirile despre revoluţia din Franţa umplu paginile ziarului în care a fost publicată şi corespondenţa Excelenţei voastre cu contele Dietrichstein, probabil în ideea de a lega evenimentele din Italia cu cele din Franţa.

V-am informat într-un raport diplomatic că la Iaşi un agent din Viena a înfiinţat o filială a Companiei britanice de asigurări „Globe", după ce a primit autorizaţia necesară de la conducerea companiei din Londra. Din motive pe care nu le pot explica proiectul a fost oprit şi a fost interzis să i se facă publicitate în ziarul local. Consulul general Colquhoun de la Bucureşti se arătase dispus să sprijine o asemenea măsură absolut benefică pentru ţară şi ceruse deja publicarea la Bucureşti a unor polițe de asigurare în alb în limba română, trimiţând câteva şi la Iaşi. După cum mi-a comunicat dl Colquhoun într-o scrisoare, afacerea a rămas în suspensie în Ţara Românească, iar aici, deşi domnitorul promite în continuare să sprijine proiectul, nu se simte că s-ar fi întreprins ceva în acest sens. Invidia Guvernului rus, care nu

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

permite înfiinţarea nici unei companii de asigurare străine în Rusia, se poate să fi împiedicat înfiinţarea uneia şi în aceste provincii.

Cu respect,
Sam Gardner

5

1848 martie < 14 > / 26, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

Monsieur le Ministre,

L'agitation que les événements de Février ont causée à Bucarest s'est singulièrement accrue sous l'influence des nouvelles apportées de Vienne par les derniers courriers. Elle ne pénètre guère, il est vrai, dans les rangs supérieurs de la Boyarie, et moins encore dans la classe ouvrière. Le commerce, presque exclusivement exercée par des étrangers, n'y participe que dans le sens de ses sympathies nationales ou de ses intérêts spéciaux. Le mouvement semble donc plus particulièrement se concentrer dans un certain nombre de jeunes gens, appartenent en général aux familles privilégiées, mais qui, exclus par leur âge des bénéfices directes du privilège, n'en ont pas encore complètement subi la contagion, et qui se flattent de trouver dans la crise actuelle quelques chances pour l'émancipation de leur pays ou du moins pour une réforme radicale de ses institutions.

Bien peu d'entre eux, sans doute, aperçoivent clairement ce qu'il este juste, rationnel, possible surtout de faire. Bien peu se rendent en compte exact des difficultés qui entravent la marche d'un gouvernement sur lequel pèsent à la fois la Suzeraineté de la Porte Ottomane et le protectorat de la Russie, et qui ne peut faire un pas en dehors du cercle trasé par le Réglement organique de 1832[1] sans l'assentiment de deux Puissances, jalouses l'une de l'autre, et au fond tout aussi étrangères l'une que l'autre au véritable esprit du progrès. Entrainés par de généraux instincts, plutôt que guidés par une conviction réfléchie, palpitant encore des émotions que leur a laissées une éducation dans nos livres, ils ne demandent rien de moins que l'ensemble des libertés

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

politiques si laborieusement conquises par la France. Le Gouvernement Valaque de son côté,soit qu'il craigne de fournir le plus léger pretexte à l'accomplissement des vues de la Russie, soit que, désespérant d'arracher aucune concession sérieuse à l'opiniâtre égoisme de la Boyarie, il redoute d'accroitre, par une tentative inutile, le nombre et l'irritation des ses adversaires, trouve plus sage de se renfermer dans une inaction absolue, en se reposant, pour l'amélioration du sort de ces populations sur les éventualités de l'avenir de l'influence des faits extérieurs.

Les esprites calmes et désintéressés croyent qu'il peut exister un moyen terme entre ces deux extrêmes et que, briser par la force les résistances de l'olygarchie, sans provoquer imprudemment une intervention étrangère, le Hospodar de Valachie pourrait au moins manifester ses bonnes intentions en mettant l'assemblée générale en demeure, par les propositions de quelques unes des mesures les plus impérieusement commandeés par les principes de l'humanité, de la justice, et par l'intérêt général. La misérable position des Bohémiens esclaves ainsi que celle des paysanes attachés à la glèbe et soumis à la corvée ne fournirait, à une telle initiative, que des motifs trop bien fondés. L'éloignement de certaines hauts fonctionnaires, dont l'administration arbitraire et vénale suscite au Prince lui-même des embarras de tout genre, serait aussi un moyen de satisfaire aux légitimes exigences de l'opinion. Je le dis chaque jour au Prince, et je crois ne pouvoir mieux répondre à la confiance qu'il veut bien m'accorder, dût-il même en résulter quelque altération passagère dans les relations amicales qui existent entre lui et moi. Mais de quel poids peuvent être ces conseils, à côté de la déclaration, chaque jour aussi renouvelée par le Consul de Russie,que „tout mouvement populaire, toute mesure de l'autorité tendant à modifier le statu quo, sera le signal de l'entrée d'un corps de troupes Russes sur le territoire de la Principauté?" J'ignore si M. Kotzebue lui même a une foi bien implicite dans la réalisation de ces menaces, qu'il proclame hautement et en tout lieu. Peut-être en présence de tout ce qui se passe, dans l'attente de ce que renferme un prochain avenir, le Cabinet de St. Pétersburg y regarderait-il à deux fois avant de mettre en pratique une interprétation aussi exorbitante du droit de protectorat qu'il s'est attribué sur les Principautés. On conçoit néanmoins combien la seule possibilité d'un semblable résultat este faite pour motiver les appréhensions d'un gouvernement pour qui le maintien de sa quasi-indépendance et la préservation de sa quasi-nationalité seront toujours la plus pressante et sans doute la plus légitime préoccupation.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Divers placards, réclamant l'abolition générale des privilèges de la Boyarie, la formation d'une garde civique et la liberté de la presse, ont été affichés, les nuits dernières, dans les quartiers les plus populeux. Des pétitions ont été redigées dans le même sens, mais elles n'ont réuni jusqu'à ce jour que de très rares signatures. Quelques uns des chefs du mouvement se sont présentés en personne chez le Prince. Il leur a déclaré qu'il ne pouvait ni reconnaître en eux le caractère de mandataires légaux du peuple valaque, ni satisfaire, de sa seul autorité, à aucune de leur demandes. Il règne dans le public une inquiétude à peu près générale. On redoute surtout les actes de violence et de pillage qu'une démonstration politique quelconque pourrait entrainer à sa suite, dans une ville de cent mille âmes, dont les faubourgs abritent un nombre considérable de gens sans profession et sans aveu, Bulgares, Serbs, Albanais, Hongrois, pour la plupart chassés de leur patrie par la crainte du châtiment dû à leur méfaits. Le commerce se plaint d'une stagnation complète. Il a fait parvenir au Prince l'expression de ses anxiétés et l'offre du concours personnel de tous ses membres, dans le cas où ce concours serait nécessaire au maintien de l'ordre public. Au milieu de cette fermentation des esprits, l'attitude calme et modérée de la colonie française a trompé ici plus d'une espérance irréfléchie, déjoué peut-être plus d'un malveillant calcul. Unanime dans sa loyale adhésion aux grands changements qui viennent de s'opérer en France, elle comprend trop bien les devoirs de l'hospitalité pour prétendre à une ingérence active dans les affaires du pays où elle réside. Sans dissimuler ses voeux et ses sympathies, elle s'abstient de provoquer, par d'inutiles manifestations, des événements dont la direction ne saurait lui appartenir et dont la responsabilité ne doit pas l'atteindre. Tous mes efforts tendent à maintenir nos nationaux dans cette voie. Les actes, les déclarations du Gouvernement provisoire, et surtout, permettez-moi de le dire, Monsieur le Ministre, l'admirable manifeste contenu dans la circulaire politique du 2 Mars, m'ont rendu cette tâche aussi facile, qu'elles rendent honorable et assurée la suite de mes relations tant avec le Gouvernement local qu'avec les représentants des autres nations étrangères.

Je sens vivement toutefois la nécessité de recevoir aussi promptement que possible les instructions spéciales qui doivent fixer ma position et tracer ma ligne de conduite à l'égard des Gouvernements de la Valachie et de la Moldavie. Il ne m'est rien parvenu de semblable, ni de Paris, ni de Constantinople. La circulaire du 2 mars ne m'est elle-même connue que par les journeaux. Permettez-moi, Monsieur

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

le Ministre, de vous rappeler la prière que j'ai eu l'honneur de vous adresser à cet égard par ma dépêche du 20 de ce mois, expédiée sous le timbre de la Direction Commerciale.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très
obéissant serviteur,
ss. Doré de Nion

A Monsieur de Lamartine, membre du Gouvernement provisoire, Ministre des Affaires Etrangères.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r.1 (Ministére des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 37–45).

Bucureşti, 26 martie 1848

Agenţia
şi Consulatul General al Franţei
în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică

Domnule Ministru,

Agitaţia pe care au provocat-o la Bucureşti evenimentele din februarie a crescut în mod deosebit sub influenţa noutăţilor aduse de la Viena de ultimii curieri. Ea nu pătrunde deloc, e adevărat, în straturile superioare ale boierimii şi încă şi mai puţin în rândul păturii muncitoare. Comerţul, practicat aproape în exclusivitate de străini nu participă la ea decât în sensul simpatiilor sale naţionale sau ale intereselor particulare. Mişcarea pare, deci, a se concentra în mod mai deosebit la un anumit număr de tineri, aparţinând în general familiilor privilegiate, dar care, excluşi prin vârstă de la beneficiile directe ale privilegiului, nu au fost încă complet contaminaţi de el şi care îşi închipuie că găsesc în criza actuală vreo şansă pentru emanciparea ţării lor sau cel puţin pentru o reformă radicală a instituţiilor acesteia.

Prea puţini dintre ei, fără îndoială, îşi dau seama cu claritate de ceea ce este drept, mai ales posibil de făcut. Prea puţini îşi dau seama de dificultăţile care stau în calea unui guvern asupra căruia apasă deopotrivă suzeranitatea Porţii Otomane şi protectoratul Rusiei, şi care nu poate face un pas în afara cercului trasat de Regulamentul

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Organic din 1832 [1] fără asentimentul celor două Puteri, geloase una pe alta şi, în fond, la fel de străine şi una şi cealaltă de veritabilul spirit al progresului. Mai degrabă mânaţi de instincte generoase, decât ghidaţi de o convingere chibzuită, palpitând încă de emoţii pe care li le-au lăsat o educaţie < luată > din cărţile noastre, ei nu cer nimic mai puţin decât ansamblul libertăţilor politice atât de anevoios câştigate de către Franţa. Guvernul valah, la rândul său, fie că se teme să furnizeze cel mai mic pretext îndeplinirii intenţiilor Rusiei, fie că, pierzându-şi speranţa de a smulge vreo concesie serioasă egoismului încăpăţânat al boierimii, se teme să nu crească, printr-o tentativă inutilă, numărul şi iritarea adversarilor săi, găseşte mai înţelept să se închidă într-o inacţiune absolută, întemeindu-se, pentru ameliorarea soartei acestei populaţii pe eventualitatea viitoare a unei influenţe a faptelor din exterior.

Spiritele calme şi dezinteresate cred că poate exista o cale de mijloc între cele două extreme, şi că, înfrângând prin forţă rezistenţele oligarhiei, fără a provoca în mod imprudent o intervenţie străină, Domnitorul Ţării Româneşti ar putea cel puţin să-şi manifeste bunele intenţii, somând adunarea generală, prin impunerea câtorva dintre măsurile cele mai imperios dictate de principii, de umanitate, de justiţie şi de interesul general. Poziţia mizerabilă a ţiganilor robi, ca şi aceea a ţăranilor legaţi de pământ şi supuşi corvezilor nu poate decât să furnizeze unei asemenea iniţiative motive prea bine fondate. Îndepărtarea anumitor înalţi funcţionari, a căror administraţie arbitrară şi venală îi produc şi principelui încurcături de tot felul, ar fi de asemenea un mijloc de a satisface exigenţele legitime ale opiniei publice. Eu i-o spun în fiecare zi principelui, şi cred că n-aş putea răspunde mai bine încrederii pe care binevoieşte să mi-o arate, trebuie < să o spun > chiar dacă ar rezulta de aici câteva alterări trecătoare în relaţiile amicale ce există între noi. Dar ce greutate pot avea aceste sfaturi, faţă de declaraţia, reînnoită zilnic de consulul Rusiei, că „orice mişcare populară, orice măsură a autorităţilor tinzând să modifice statu-quo-ul, va fi semnalul intrării unui corp de trupe ruseşti pe teritoriul Principatului"? Nu ştiu dacă dl. Kotzebue însuşi crede în mod implicit în realizarea acestor ameninţări, pe care o proclamă sus şi tare pretutindeni. Poate că faţă de tot ceea ce se întâmplă, în aşteptarea a ceea ce ascunde viitorul apropiat, Cabinetul de la Sankt-Petersburg se va gândi de două ori înainte de a pune în practică o interpretare atât de exorbitantă a dreptului de protector pe care şi l-a atribuit asupra Principatelor. Se înţelege totuşi că numai posibilitatea unui asemenea rezultat este suficientă pentru a motiva aprehensiunile unei guvernări pentru care menţinerea quasi-independenţei şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

prezervarea quasi-naţionalităţii sale este întotdeauna cea mai presată şi fără îndoială cea mai legitimă preocupare.

Diverse pancarde, cerând abolirea generală a privilegiilor boierimii, formarea unei gărzi civice şi libertatea presei, au fost afişate în nopţile trecute, în cartierele cele mai populate. Au fost redactate petiţii în acelaşi sens, dar ele nu au întrunit până acum decât prea puţine semnături. Unii dintre conducătorii mişcării s-au prezentat în persoană la Prinţ. El le-a declarat că nu poate nici să le recunoască caracterul de mandatari legali ai poporului valah, nici să satisfacă, doar cu autoritatea sa, vreuna dintre cererile lor. În opinia publică domneşte o neliniştе aproape generală. Se tem, mai ales, de actele de violenţă şi de jafurile care ar putea însoţi o demonstraţie politică oarecare, într-un oraş cu o sută de mii de suflete, ale cărui cartiere mărginaşe adăpostesc un număr considerabil de oameni fără profesie şi fără Dumnezeu, bulgari, sârbi, albanezi, unguri, cei mai mulţi goniţi din patriile proprii de teama pedepsei ce li se cuvine pentru nelegiuirile lor. Comerţul se plânge de o stagnare completă. El a făcut să-i parvină Principelui expresia neliniştilor sale şi oferta concursului personal al tuturor membrilor săi, în cazul în care acest concurs ar fi necesar pentru menţinerea ordinii publice. În mijlocul acestei agitaţii a spiritelor, atitudinea calmă şi moderată a coloniei franceze a înşelat aici toate speranţele nechibzuite, dejucând poate multe calcule răuvoitoare. Unanimă în adeziunea sa loială la marile schimbări care tocmai s-au petrecut în Franţa, ea înţelege prea bine obligaţiile de ospitalitate pentru a pretinde vreo ingerinţă activă în problemele ţării în care domiciliază. Fără a-şi disimula dorinţele şi simpatiile, se abţine să provoace, prin manifestări inutile, evenimente a căror conducere nu-i poate aparţine şi a căror responsabilitate nu trebuie să-i revină. Toate eforturile mele tind să-i menţină pe naţionalii noştri pe această cale. Actele, declaraţiile Guvernului Provizoriu şi, mai ales, permiteţi-mi să o spun, domnule ministru, admirabilul manifest curpins în circulara politică din 2 martie, mi-au făcut această sarcină uşoară, aşa cum fac < să fie > onorabile şi garantate relaţiile mele atât cu guvernul local, cât şi cu reprezentanţii altor naţiuni străine.

Resimt acut, totuşi, necesitatea de a primi cât mai prompt cu putinţă instrucţiunile speciale ce trebuie să precizeze poziţia mea şi să-mi traseze linia de conduită faţă de guvernele Ţării Româneşti şi Moldovei. Nu mi-a parvenit nimic în acest sens, nici de la Paris, nici de la Constantinopol. Nici chiar circulara din 2 martie nu-mi este cunoscută decât din jurnale. Permiteţi-mi, domnule ministru, să

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

reamintesc rugămintea pe care am avut onoarea de a v-o adresa în această privință prin depeșa mea din 20 ale acestei luni, expediată cu ștampila Direcției Comerciale.

Sunt cu respect, domnule ministru,
al dumneavoastră
prea umil și supus servitor
ss. Doré de Nion

Domnului de Lamartine, membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

---

[1] În Țara Românească, Regulamentul Organic a intrat în vigoare la 1 mai 1831, iar în Moldova, la 1 ianuarie 1832.

6

1848 martie < 15 > / 27, Iași

Consulat de France
à Jassi
Direction Politique
No. 1

Monsieur le Ministre,

Il règne ici depuis quelques jours une vive agitation, et il paraît difficile que les grands événements qui viennent à s'accomplir à Paris, à Vienne et dans toute l'Allemagne, n'aient pas leur contre-coup en Moldavie.

L'administration du Prince Michel Stourdza, qui gouverne cette province depuis 1834, a fait beaucoup de mécontents. Le Prince n'est point un méchant homme, il a même réalisé beaucoup d'améliorations de détail dont il serait injuste de ne pas lui tenir compte. Mais cette part faite à l'éloge, il faut avouer que les causes de mécontentement abondent. Sa rapacité sordide, la vente presque publique de tous les emplois, l'administration de la justice, devenue un commerce dont il a tiré des sommes immenses, plus que tout peut-être, la position équivoque et fausse du pays, protégé de la Russie, vassal de la Turquie, doté, pour completer la contradiction, d'une indépendance menteuse, et réduit, en vertu de cette position triplement fausse, à ne pouvoir rien réformer, rien changer et à laisser vieillir les abus les plus évidents et les plus

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

funestes, tout cela compose un ensemble qui résistera difficilement au contact des idées d'independance nationale, de liberté de la presse [.....] * en mouvement dans cette partie de l'Europe par la révolution de Vienne.

Depuis quelques jours on annonce que les boyards vont présenter au Prince un programme de réformes, et que s'il n'est pas admis il y aura ici un mouvement. Le fait este que l'inquiétude règne dans tous les esprits, que le Prince a, dit-on, fait emballer ses effets les plus précieux, que l'aga (préfet de la police) a quarante cheveaux de poste en permanence chez lui, et que tout semble se préparer pour une journée.

Avant-hier, j'avais déjà cru engager le Prince à prendre l'initiative des réformes les plus immédiatement réalisables. Je n'avais rien pu obtenir. Hier je suis retourné chez lui avec le consul de Prusse agissant tant en son nom, qu'au nom du consul d'Autriche malade; là en présence du consul de Russie, auquel nous avions communiqué le but de notre démarche, nous avons vainement insisté pour faire comprendre au Prince qu'il était chimérique d'espérer qu'avec le mouvement qui agite toute l'Europe et la liberté de la presse en Bucovine, à 20 lieues de sa capitale, il pût éspérer maintenir la Moldavie dans l'immobilité; que le mouvement une fois commencé pourrait facilement gagner les basses classes et tout ce ramassis de grecs, de ioniens, d'aventuriers de toute nation, pour lesquels tout mouvement politique tournerait vite au pillage et à l'incendie. Le Prince n'a voulu entendre à rien; il a declaré que si les boyards se présentaient, il les ferait repousser par la force, et qu'il fuirait, s'il le fallait, comme Louis Philippe (dont il a toujours été grand admirateur). Les arguments les plus forts, exprimés dans les termes les plus pressants, n'ont rien obtenu, et l'assurance hautaine et provoquante de son language, si peu d'accord avec son caractère cauteleux et tout byzantin, m'a laissé l'impression qu'il s'était assuré d'une intervertion russe, et qu'au premier signal, les régiments de l'empereur passeraient le Pruth, qui n'est qu'à deux lieues d'ici. Cette conjecture ayant paru probable au Consul de Prusse, aussi qu'au gérant intérimaire du Consulat d'Autriche, il a été convenu que chacun de nous écrivait aujourd'hui même à son gouvernement pour le preparer à une éventualité qui dans les circonstances présentes serait de nature à produire un grand effet dans toute l'Allemagne ainsi que dans la Hongrie, la Gallicie et dans tous les pays qui se trouvent exposés aux atteintes russes.

Si les événements qu'on peut prévoir venaient à se réaliser, je n'aurais guère le [.....] *, Monsieur le Ministre, de recevoir vos

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

instructions; obligé peut-être de prendre sur moi la responsabilité de graves décisions, je m'efforcerai toujours de satisfaire aux devoirs que m'imposerait la dignité de la France ainsi que les intérêts de nos nationaux. Si je me trompais dans l'appréciation de ces devoirs, votre équité, Monsieur le Ministre, me tiendrait [.....] *, j'en suis sûr des difficultés de la situation.

Veuillez agréer, je vous prie, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma respectueuse considération.

A. Guéroult

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 430–432 (Ministère des Affaires Etrangéres, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 18–20).

Iaşi, 27 martie 1848

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 1

Domnule Ministru,

De câteva zile domneşte aici o vie agitaţie şi pare dificil < de crezut > ca marile evenimente care s-au petrecut de curând la Paris, la Viena şi în întreaga Germanie să nu-şi aibă corespondentul lor în Moldova.

Administraţia principelui Mihail Sturdza, care guvernează această provincie din 1834, a nemulţumit pe mulţi. Prinţul nu este deloc un om rău, el a realizat chiar multe îmbunătăţiri de detaliu, de care ar fi nedrept să nu se ţină seama. Dar, odată făcute aceste elogii, trebuie să recunoaştem că motivele de nemulţumire abundă. Rapacitatea sa sordidă, vânzarea aproape publică a tuturor funcţiilor, administrarea justiţiei, devenită un comerţ din care a câştigat sume imense, mai mult decât orice poate, poziţia echivocă şi amăgitoare a ţării, protejată de Rusia, vasală Turciei, având, pentru a completa contradicţiile, o independenţă înşelătoare şi redusă, în virtutea acestei poziţii de trei ori amăgitoare, la neputinţa de a reforma ceva, de a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

schimba ceva şi la a lăsa să se învechească abuzurile cele mai evidente şi cele mai funeste, toate acestea compun un întreg care va rezista cu greutate contactului cu ideile de independenţă naţională, de libertate a presei, [.....] * în mişcare în această parte a Europei prin intermediul revoluţiei de la Viena.

De câteva zile se anunţă că boierii îi vor prezenta principelui un program de reforme şi că, dacă acesta nu este admis, se va produce aici o mişcare. Fapt este că neliniştea domneşte peste toate spiritele, că principele, se spune, şi-a împachetat lucrurile cele mai de preţ, că aga (prefectul poliţiei) are în permanenţă patruzeci de cai de poştă la dispoziţie şi totul arată că se pregăteşte de o călătorie.

Alaltăieri, credeam că l-am determinat pe principe să ia iniţiativa reformelor cele mai rapid realizabile. N-am putut obţine nimic. Ieri m-am întors la el împreună cu consulul Prusiei ce acţiona atât în numele său, cât şi în numele consulului Austriei, care este bolnav; acolo, în prezenţa consulului Rusiei, căruia îi comunicasem scopul demersului nostru, am insistat în van pentru a-l face pe principe să înţeleagă că este o himeră să speri că, cu mişcările care agită întreaga Europă şi cu libertatea presei în Bucovina, la 20 de leghe de capitala lui, Moldova ar putea fi menţinută în imobilitate; că, mişcarea odată începută, ar putea cu uşurinţă cuprinde clasele de jos şi toată această adunătură de greci, de ionieni, de aventurieri de toate naţiile, pentru care orice mişcare politică se preschimbă rapid în jaf şi incendiere. Principele nu a vrut să audă nimic, a declarat că dacă boierii se vor prezenta, îi va scoate afară cu forţa şi că el va fugi, dacă va fi cazul, precum Ludovic–Filip (al cărui mare admirator a fost dintotdeauna). Argumentele cele mai puternice, exprimate în termenii cei mai categorici, n-au putut obţine nimic şi siguranţa infatuată şi provocatoare din vocea lui, atât de puţin potrivită cu caracterul lui şiret şi în întregime bizantin, mi-a lăsat impresia că s-a asigurat de o intervenţie rusă şi că, la primul semnal, regimentele ţarului vor trece Prutul, care nu se află decât la două leghe de aici. Această ipoteză părându-i probabilă consulului Prusiei, ca şi gerantului interimar al Consulatului Austriei, s-a convenit ca fiecare dintre noi să scrie chiar astăzi guvernului propriu spre a-l pregăti pentru o eventualitate care, în circumstanţele actuale, ar fi de natură să producă un efect uriaş în toată Germania, ca şi în Ungaria, în Galiţia şi în toate ţările care sunt expuse amestecului rusesc.

Dacă evenimentele ce se pot prevedea se vor produce, nu voi avea câtuşi de puţin [.....] *, domnule ministru, de a primi instrucţiunile dumneavoastră; obligat poate de a lua asupra mea responsa-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

instructions; obligé peut-être de prendre sur moi la responsabilité de graves décisions, je m'efforcerai toujours de satisfaire aux devoirs que m'imposerait la dignité de la France ainsi que les intérêts de nos nationaux. Si je me trompais dans l'appréciation de ces devoirs, votre équité, Monsieur le Ministre, me tiendrait [.....] *, j'en suis sûr des difficultés de la situation.

Veuillez agréer, je vous prie, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma respectueuse considération.

A. Guéroult

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 430–432 (Ministère des Affaires Etrangéres, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 18–20).

Iaşi, 27 martie 1848

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 1

Domnule Ministru,

De câteva zile domneşte aici o vie agitaţie şi pare dificil < de crezut > ca marile evenimente care s-au petrecut de curând la Paris, la Viena şi în întreaga Germanie să nu-şi aibă corespondentul lor în Moldova.

Administraţia principelui Mihail Sturdza, care guvernează această provincie din 1834, a nemulţumit pe mulţi. Prinţul nu este deloc un om rău, el a realizat chiar multe îmbunătăţiri de detaliu, de care ar fi nedrept să nu se ţină seama. Dar, odată făcute aceste elogii, trebuie să recunoaştem că motivele de nemulţumire abundă. Rapacitatea sa sordidă, vânzarea aproape publică a tuturor funcţiilor, administrarea justiţiei, devenită un comerţ din care a câştigat sume imense, mai mult decât orice poate, poziţia echivocă şi amăgitoare a ţării, protejată de Rusia, vasală Turciei, având, pentru a completa contradicţiile, o independenţă înşelătoare şi redusă, în virtutea acestei poziţii de trei ori amăgitoare, la neputinţa de a reforma ceva, de a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

schimba ceva şi la a lăsa să se învechească abuzurile cele mai evidente şi cele mai funeste, toate acestea compun un întreg care va rezista cu greutate contactului cu ideile de independenţă naţională, de libertate a presei, [.....]* în mişcare în această parte a Europei prin intermediul revoluţiei de la Viena.

De câteva zile se anunţă că boierii îi vor prezenta principelui un program de reforme şi că, dacă acesta nu este admis, se va produce aici o mişcare. Fapt este că neliniştea domneşte peste toate spiritele, că principele, se spune, şi-a împachetat lucrurile cele mai de preţ, că aga (prefectul poliţiei) are în permanenţă patruzeci de cai de poştă la dispoziţie şi totul arată că se pregăteşte de o călătorie.

Alaltăieri, credeam că l-am determinat pe principe să ia iniţiativa reformelor cele mai rapid realizabile. N-am putut obţine nimic. Ieri m-am întors la el împreună cu consulul Prusiei ce acţiona atât în numele său, cât şi în numele consulului Austriei, care este bolnav; acolo, în prezenţa consulului Rusiei, căruia îi comunicasem scopul demersului nostru, am insistat în van pentru a-l face pe principe să înţeleagă că este o himeră să speri că, cu mişcările care agită întreaga Europă şi cu libertatea presei în Bucovina, la 20 de leghe de capitala lui, Moldova ar putea fi menţinută în imobilitate; că, mişcarea odată începută, ar putea cu uşurinţă cuprinde clasele de jos şi toată această adunătură de greci, de ionieni, de aventurieri de toate naţiile, pentru care orice mişcare politică se preschimbă rapid în jaf şi incendiere. Principele nu a vrut să audă nimic, a declarat că dacă boierii se vor prezenta, îi va scoate afară cu forţa şi că el va fugi, dacă va fi cazul, precum Ludovic–Filip (al cărui mare admirator a fost dintotdeauna). Argumentele cele mai puternice, exprimate în termenii cei mai categorici, n-au putut obţine nimic şi siguranţa infatuată şi provocatoare din vocea lui, atât de puţin potrivită cu caracterul lui şiret şi în întregime bizantin, mi-a lăsat impresia că s-a asigurat de o intervenţie rusă şi că, la primul semnal, regimentele ţarului vor trece Prutul, care nu se află decât la două leghe de aici. Această ipoteză părându-i probabilă consulului Prusiei, ca şi gerantului interimar al Consulatului Austriei, s-a convenit ca fiecare dintre noi să scrie chiar astăzi guvernului propriu spre a-l pregăti pentru o eventualitate care, în circumstanţele actuale, ar fi de natură să producă un efect uriaş în toată Germania, ca şi în Ungaria, în Galiţia şi în toate ţările care sunt expuse amestecului rusesc.

Dacă evenimentele ce se pot prevedea se vor produce, nu voi avea câtuşi de puţin [.....]*, domnule ministru, de a primi instrucţiunile dumneavoastră; obligat poate de a lua asupra mea responsa-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

manifestat şi peste hotare este fără îndoială determinată de caracterul omogen al guvernului, pe care evenimentele trecute l-au dovedit cu prisosinţă.

Vă voi prezenta mai multe detalii în următorul meu raport, cerându-mi totodată scuze pentru că acum din lipsă de timp am fost poate prea concis.

Am onoarea,
Sam Gardner

Excelenţei sale,
Vicontele Palmerston

8

1848 martie 22 / aprilie 3, Iaşi

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 3

Monsieur le Ministre,

Ayant eu occasion de voir hier le Prince Stourdza à propos d'une réclamation particulière, il m'a remis de lui même sur la situation de pays sur l'agitation qui règne depuis quelques jours et comme il triomphait de l'impuissance et de la nullité politique des boyards. „Prince, lui dit-je, je ne crois pas que tout soit fini, on parle de rassemblements de paysans en Bucovine; ne craignez vous pas que ce mouvement se propage en Moldavie? – C'est vrai, là est le danger; mais que pensez vous qu'on puisse faire pour le conjurer? Il me semble, lui dis-je, qu'en abolissant purement et simplement la dîme, qu'en supprimant la capitation (10 fr. par tête) et la remplaçant par un impôt foncier, vous auriez le double avantage de satisfaire le paysan, d'isoler le boyard et de faire payer à celui-ci les frais de la guerre qu'il veut vous faire. C'est encore vrai; mais vous connaissez ma position dépendante, ceci dépasse mes pouvoirs – Soit, mais vous savez ce que disait le Duc d'Orléans à son père: „J'aime mieux me faire tuer dans le Rhin, que dans un ruisseau de la rue St. Denis". Que peut-il vour arriver de pis? de perdre votre position? mais ce risque existe du coté de l'insurrection aussi bien que du coté de la

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Russie, et danger pour danger, ne vaut-il pas mieux se perdre en risquant une mesure populaire, juste, qui honorerait votre départ et pourrait préparer votre retour, que de se faire chasser par une insurrection faute d'avoir su se décider à temps. – Mais je remuerais toute la Valachie. Eh bien, ou serait le mal? ces pays-ci doivent s'affranchir tôt ou tard. Il y a là une grave position à prendre ou à préparer. – J'attendrai des nouvelles à Bucarest".

Nous en sommes restés là. Le Prince avait l'air singulièrement gai et animé; si quelques uns des embarras intérieurs qu'on prévoit en Russie, viennent à se réaliser, peut-être voudra-t-il par quelques mesures populaires s'assurer une position décisive pour l'indépendance future des pays de langue roumaine. Le Prince Stourdza est fort capable, très prudent, et en même temps fort ambitieux. Il n'a contre lui, mais ceci este beaucoup, que sa malheureuse avarice et les tristes moyens de gouvernement auxquels ce vice l'a conduit. Au milieu d'une foule de bruits contradictoires, nous sommes ici dans une réelle ignorance de ce qui a pu se passer en Russie, en Polognie, en Hongrie; on est dans l'attente sans savoir précisément de quoi; mais aujourd'hui tout est devenu possible, et l'indépendance des pays roumains qui, faisant suite à la Pologne, achèveraient de fermer la route à la Russie, de la Baltique jusqu'au Danube, me paraît un fait trop important pour toute l'Europe occidentale, pour qu'on néglige de profiter des chances imprévues que les événements puissent offrir.

Du reste, Monsieur le Ministre, le Prince Stourdza sait parfaitement que c'est en mon propre et privé nom que je lui tiens ce laguage, et le gouvernement de la République ne se trouve en rien compromis. J'ai eu l'avantage avant, pendant et depuis les derniers événements de France, de lui montrer que j'avais appris assez exactement la situation. Il en a conçu à mon égard dont je ne crois pas faire un mauvais usage en agissant conformément à ce que je crois l'intérêt de mon pays et de toute l'Europe libérale.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les nouvelles assurances de ma respectueuse considération.

A. Guéroult

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Francaise.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 439–441 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 24–26).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 3

Domnule Ministru,

Având ocazia de a-l vedea ieri pe principele Sturdza în legătură cu o reclamație particulară, m-a pus la curent din proprie inițiativă asupra situației din țară, a agitației care domnește de câteva zile și a modului în care a triumfat el asupra neputinței și nulității politice a boierilor. „Prințe, i-am spus, eu nu cred că totul s-a sfârșit, se vorbește despre adunări de țărani în Bucovina; nu vă temeți ca această mișcare să nu se propage și în Moldova?

– E adevărat, aici este pericolul; dar ce credeți că s-ar putea face pentru a-l înlătura? – Mi se pare, i-am spus, că desființând pur și simplu dijma, că suprimând capitația (10 franci per capita) și înlocuind-o printr-un impozit funciar, ați avea dublul avantaj de a-l satisface pe țăran, de a-l izola pe boier și de a-l face pe acesta să plătească cheltuielile războiului pe care vrea să vi-l declare; – Și asta e adevărat; dar dumneavoastră cunoașteți poziția mea dependentă, aceasta depășește puterile mele. – Fie, dar știți ce îi spunea Ducele d'Orléans tatălui său: „Prefer să mor înecat în Rin, decât într-o mocirlă de pe stradă Saint-Denis". Ce vi s-ar putea întâmpla mai rău de-atât? să vă pierdeți poziția? dar acest risc există din partea insurecției, la fel de mult ca și din partea Rusiei și, pericol pentru pericol, n-ar fi mai bine să vă pierdeți riscând o măsură populară, dreaptă care v-ar face onorată plecarea și v-ar putea pregăti reîntoarcerea, decât să vă lăsați alungat de o insurecție din cauză că n-ați știut să vă hotărâți la timp. – Dar voi răscula toată Țara Românească. Ei bine, unde ar fi răul? Aceste țări trebuie să se elibereze mai devreme sau mai târziu. Este aici o poziție gravă care trebuie luată sau pregătită. – Voi aștepta noutăți la București".

Ne-am oprit aici. Prințul avea un aer deosebit de vesel și animat; dacă vreunele dintre încurcăturile care se prevăd în Rusia se va realiza, poate că va dori ca, prin unele măsuri populare, să-și asigure o poziție decisivă pentru independența viitoare a țărilor de limbă română. Prințul Sturdza este foarte capabil, foarte fin, foarte prudent și, în același timp, foarte ambițios. Nu are împotriva sa, dar aceasta înseamnă mult, decât nefericita lui avariție și tristele mijloace de guvernare la care l-a condus acest viciu. În mijlocul unei mulțimi de zvonuri contradictorii, suntem aici într-o totală ignoranță a ceea ce s-a putut întâmpla în Rusia, în Polonia, în Ungaria; dar astăzi totul a devenit posibil, și independența Țărilor române care, urmându-i celei a Poloniei, va închide definitiv

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

drumul Rusiei, de la Baltica până la Dunăre, îmi pare un fapt prea important pentru întreaga Europă occidentală, pentru a pierde ocazia de a profita de şansele neprevăzute, pe care le pot oferi aceste evenimente.

În rest, domnule ministru, prinţul Sturdza ştie perfect că eu îi vorbesc astfel în propriul meu nume şi în mod privat, şi guvernul Republicii nu este deloc compromis. Am avut avantajul mai înainte, în timpul şi după ultimele evenimente din Franţa, de a-i arăta că am înţeles exact situaţia. A simţit din partea mea acest lucru, de care nu cred că uzez în mod nepotrivit acţionând conform cu ceea ce cred că este în interesul ţării mele şi al întregii Europe liberale.

Binevoiţi a primi, domnule ministru, noi asigurări ale respectuoasei mele consideraţiuni.

A. Guéroult

Domnului de Lamartine, Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

9

1848 martie 27 / aprilie 8, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie,
Direction Politique
No. 49

Monsieur le Ministre,

La poste d'hier a apporté au Consul general de Russie un document, dont je ne connais pas encore d'une manière précise la forme et la teneur, mais dont la substance m'a été communiquée par une voie digne de toute confiance. Après un préambule dans lequel s'attache à combattre les principes qui ont servi de base aux grands changements politiques récemment accomplis dans l'Europe occidentale, le Cabinet de Sankt Petersburg déclare qu'il ne tolérera, dans les Provinces de l'Empire Ottoman, placées sous le protectorat de la Russie, aucune innovation contraire aux voeux des traités, aucune atteinte à l'ordre des choses établi par le Règlement organique. Il recommande aux deux Hospodares de suivre, avec la plus grande exactitude, cette ligne de conduite, et annonce que l'Empereur est formellement décidé à réprimer par la force des armes toute tentative révolutionnaire.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Ces instructions ont été mises immédiatement sous les yeux du Prince Bibesco, par M. de Kotzebue, qui a d'ailleurs pris soin (conformément aux ordres de sa cour) d'en donner connaissance à quelques-uns des principaux personnages du Pays. Si je parviens à en obtenir une copie je m'empresserai, Monsieur le Ministre, de vous la transmettre.

On dit que les autorités turques des provinces voisines du Danube ont demandé ici des renseignements sur la situation politique des Principautés, en même temps qu'elles demandaient des ordres à Constantinopole touchant l'intervention qu'elles pourraient avoir à exercer éventuellement.

Il ne s'est passé ni à Bucarest, ni dans le reste de la Valachie, depuis la date de ma dernière dépêche, rien que soit de nature à fixer l'attention du Gouvernement. L'agitation des esprits semble se calmer, sans que le Hospodar ait jugé à propos de recourir aux mesures préventives qu'il croyait indispensables il y a à peine huit jours.

La session de l'assemblée générale est close.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Doré de Nion

A Monsieur de Lamartine, membre du Gouvernement provisoire, Ministre des Affaires Etrangères.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 46–48).

Agenţia
şi Consulatul General al Franţei
în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 49

Domnule Ministru,

Poşta de ieri a adus pentru consulul general al Rusiei un document, ale cărui formă şi conţinut încă nu le cunosc cu precizie, dar a cărui substanţă mi-a fost comunicată printr-o sursă demnă de toată încrederea. După un preambul în care se apucă să combată principiile

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

care au servit drept bază marilor schimbări recent petrecute în Europa occidentală, Cabinetul de la St. Petersburg declară că nu va tolera, în provinciile Imperiului Otoman, aflate sub protectoratul Rusiei, nici o inovaţie contrară obligaţiilor din tratate, nici o atingere la ordinea stabilită prin Regulamentul Organic. El recomandă celor doi domnitori să urmeze cu cea mai mare exactitate, această linie de conduită şi anunţă că imperiul este în mod formal decis să reprime prin forţa armelor orice tentativă revoluţionară.

Aceste instrucţiuni au fost aduse imediat la cunoştinţa principelui Bibescu de către domnul de Kotzebue, care de altfel a avut grijă (potrivit ordinelor primite de la Curtea sa) să înştiinţeze despre aceasta şi câţiva dintre principalii demnitari ai ţării. Dacă voi reuşi să obţin o copie, mă voi grăbi, domnule ministru, să v-o transmit.

Se spune că autorităţile turce din provinciile aflate în vecinătatea Dunării au cerut aici informaţii, instrucţiuni asupra situaţiei politice din Principate, solicitând în acelaşi timp ordine de la Constantinopol cu privire la intervenţia pe care ar putea-o eventual exercita.

Nici în Bucureşti, nici în restul Ţării Româneşti nu s-a petrecut de la data ultimei mele depeşe, nimic de natură să reţină atenţia guvernului. Agitaţia spiritelor pare să se calmeze, fără ca domnitorul să se gândească să recurgă la măsurile preventive pe care le-a crezut indispensabile acum abia opt zile.

Sesiunea Adunării generale s-a închis.

Sunt, domnule ministru,
al dumneavoastră foarte umil
şi foarte supus servitor,
Doré de Nion

Domnului Lamartine, membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

10

1848 martie 27 / aprilie 8, Bucureşti

Copy
No. 9

The evening after sending off my last letters, there arrived from St. Petersburgh a courirer with dispatches for the Russian Consul General. Mr. Kotzebue read to me confidentially a dispatch addressed to him by count Nesselrode.

It was nearly to the following tenor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

The emperor viewing with alarm the dissemination of radicalism, which had caused a Republic to take the place of the Throne of July in France, which had spread with fearful rapidity throughout Germany and which in Italy had almost destroyed every monarchical institution, the emperor considered it his duty to assemble on the frontiers of his empire a strong force, so as to enable him to meet any emergency and to place them at the disposal of such of his allies as may need his assistance; that with regard to France it was his intention to be in no hurry (de ne pas se hâter) to recognize the present state of things in France which offered no guarantee of stability or of confidence. He should leave France free to manage her own internal affairs, but he was resolved to secure the maintenance of the territorial division of Europe as laid down by the treaties of Paris and Vienna.

That by the treaties with the Porte, Russia was placed in a peculiar position as regarded the Turkish Provinces bordering on her Empire. She was bound more especially to see to the preservation of good order and good government in the Principalities. Wherefore Mr. Kotzebue was ordered on the slightest appearance of any tendency to movement in the Provinces which might show itself against the *Ottoman authority* to apply immediately to the military authorities of Bessarabia who had orders to place at Mr. Kotzebue's disposal such forces as may be necessary to maintain order in the Principalities. Mr. Kotzebue is instructed to communicate the above dispatch to the two hospodars and to give its contents as much publicity as he may deem necessary.

The above is the tenor of the letter of count Nesselrode, as far as my memory serves me: the Ottoman authority is twice mentioned as that which the Russian forces are to support. I have only time to mention this hurriedly, as the Russian post is just going out.

I have the honor to be
(signed) R. Colquhoun

Mr. Colquhoun to Sir Stratford Canning

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 41–42).

Copie
Nr. 9

Dl Colquhoun către dl Stratford Canning

După ce am expediat ultimele scrisori, a sosit de la St. Petersburg un curier care i-a adus rapoarte diplomatice consulului general rus.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dl Kotzebue mi-a citit confidențial raportul pe care i l-a adresat contele Nesselrode și care cuprinde pe scurt următoarele aspecte.

Luând act cu îngrijorare de proliferarea radicalismului care a dus la înlocuirea monarhiei cu republica în Franța, care s-a răspândit cu rapiditate în Germania și care în Italia a distrus aproape orice instituție monarhică, împăratul consideră că este de datoria lui să mobilizeze la granițele imperiului său o armată puternică care să-i permită să facă față oricărei situații neprevăzute și care să vină în sprijinul oricăruia dintre aliați. Împăratul nu are în intenție să se grăbească să recunoască actuala stare de lucruri din Franța care nu oferă nici o garanție de stabilitate sau încredere. El ar putea să nu se amestece în treburile interne ale Franței, însă este decis să apere menținerea împărțirii teritoriale a Europei care a fost hotărâtă prin tratatele de la Paris și Viena.

Prin tratatele cu Poarta, Rusia a fost pusă într-o situație deosebită în ceea ce privește Provinciile turcești aflate la granița imperiului, ea fiind obligată să vegheze la menținerea ordinii și a unei bune guvernări în Principate. De aceea a fost chemat dl Kotzebue, pentru ca la cel mai mic semn de revoltă împotriva *autorității otomane* să apeleze imediat la autoritățile militare din Basarabia care au ordin să-i pună la dispoziție trupele necesare pentru menținerea ordinii în Principate. Dl Kotzebue este însărcinat să trimită acest raport celor doi domnitori și să facă o cât mai mare publicitate conținutului acestuia.

Acesta este cuprinsul scrisorii contelui Nesselrode pe care l-am rezumat din memorie. Autoritatea otomană este de două ori menționată ca fiind cea pe care forțele rusești sunt chemate să o sprijine. Din păcate nu am timp să insist asupra acestui subiect.

Cu respect,
Colquhoun

11

1848 martie 29 / aprilie 10, Iași

Consulat France
à Jassi
Direction Politique
No. 4

Monsieur le Ministre,

L'agitation qui avait paru se calmer par le départ des principaux boyards, recommence avec une nouvelle force depuis quelques jours. Revenus de la campagne, ils ont tenu des réunions publiques où l'on

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

a demandé la liberté de la presse, au moins sur les questions intérieurs, l'amélioration du sort du paysan, le changement de plusieurs fonctionnaires de l'ordre judiciaire et administratif. Le prince quoique très irrité, n'a pas cru devoir empêcher ces réunions. Le Consul de Russie lui-même (ce qui este un signe des temps) lui a conseillé d'y envoyer le Ministre de l'intérieur pour s'entendre avec les meneurs. A l'heure qu'il est, il paraît trés difficile que le Prince ne fasse pas d'importantes concessions. Après un longue conversation que j'ai eue avec lui je l'ai laissé dans des dispositions assez raisonnables; malheureusement, comme tous les esprits qui se piquent de finesse, il s'embarasse dans ses propres [.....], cherche à reprendre d'une main ce qu'il accorde de l'autre, ne sait pas se décider et finira peut-être par se décider trop tard. En sortant de chez lui je suis passé chez son fils le Prince Grégoire, dont le caractère est aussi énergique et aussi décidé que celui de son père este irrésolu. Il venait sous l'impression de la conversation que nous avions eu ensemble trois jours auparavant de rédiger un programme de complète émancipation pour le pays et m'a quitté pour le soumettre à son père.

Quand on connait tant soit peu ce pays-ci, Monsieur le Ministre on désire plus qu'ailleurs ce qu'on doit désirer partout: que le progrès s'accomplisse sans secousse et sorte d'une transaction amiable plutôt que d'un bouleversement. On este effrayé de la pauvreté des hommes qui manient ces puissantes et redoutables idées de liberté, d'indépendance nationale, auxquelles la frivolité de leurs habitudes antérieures semblait les avoir si peu préparés; et pourtant telle est la force de ces idées, telle est surtout la puissance du souffle qui les apporte du dehors que leur succès paraît assuré en dépit même de l'incapacité des homme enrolés à leur service.

J'aurai l'honneur de vous adresser par le prochain courrier la première partie d'une étude que j'avais commencé sur les éléments dont se compose la société moldave [1]. Bien que les événements ne m'aient pas laissé le loisir de la mener à la fin, les détails qu'elle contient sur la position respective du boyard et du paysan suffiront, je l'espère, à justifier à vos yeux, l'attitude toute conciliatrice que j'ai cru devoir prendre au mileu des événemens qui semblent se préparer.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'hommage de ma respectueuse considération.

A. Guéroult

P.S.

On m'annonce à l'instant même qu'une adresse au Prince résumant les demandes et les griefs des mécontents, a été couverte

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

dèja d'un grand nombre de signature des boyards. Copie en sera envoyée, dit-on, à tous les Consuls. Si elle me parvient, je m'empresserais, Monsieur le Ministre de vous la transmettre sans délai.

A Monsieur de Lamartine, ministre des Affaires Etrangères de la République française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 439–441 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 24–26).

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 3

Domnule Ministru,

Agitaţia care părea a se fi calmat prin plecarea principalilor boieri a reînceput de câteva zile cu o forţă nouă. Reîntorşi de la ţară, ei au ţinut întruniri publice unde s-a cerut libertatea presei, cel puţin în ce priveşte problemele interne, îmbunătăţirea stării ţăranilor, schimbarea mai multor funcţionari din domeniile judiciar şi administrativ. Principele, deşi foarte iritat, nu a crezut de cuviinţă să împiedice aceste reuniuni. Însuşi consulul Rusiei (ceea ce este un semn al timpurilor) l-a sfătuit să îl trimită acolo pe ministrul de interne pentru a se înţelege cu conducătorii. În situaţia actuală, părea foarte dificil ca Principele să nu facă importante concesii. După o lungă conversaţie pe care am avut-o cu el, l-am lăsat într-o dispoziţie destul de rezonabilă; din nefericire, ca toate firile care se închipuie subtile, el se încurcă în propriile sale [....]*, încearcă să ia cu o mână ceea ce a dat cu alta, nu ştie să se decidă şi va sfârşi probabil prin a se hotărî prea târziu. Ieşind de la el, am trecut pe la fiul său, prinţul Grigore, al cărui caracter este atât de energic şi ferm, pe cât este de indecis cel al tatălui său. El întocmise, sub impresia discuţiei pe care am avut-o amândoi cu trei zile înainte, un plan de completă emancipare a ţării şi m-a părăsit pentru a i-l arăta tatălui său.

Când cunoşti măcar puţin această ţară, domnule ministru, doreşti mai mult ca în altă parte ceea ce ar trebui să se dorească peste tot, ca progresul să se îndeplinească fără şocuri şi să rezulte printr-o negociere amiabilă, mai degrabă decât printr-o răsturnare. Eşti înspăimântat de nimicnicia oamenilor care manipulează aceste puternice şi redutabile idei de libertate, de independenţă naţională, pentru care uşurătatea

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

deprinderilor lor anterioare părea a-i fi pregătit prea puțin; și totuși, atât de mare este forța acestor idei, atât de puternic, este mai ales, suflul care le aduce din afară, încât succesul lor pare asigurat, chiar în ciuda incapacității oamenilor ce le slujesc.

Voi avea onoarea să vă adresez prin următorul curier, prima parte a unui studiu, pe care l-am început asupra elementelor din care se compune societatea din Moldova. [1] Deși evenimentele nu mi-au lăsat răgazul de a-l termina, detaliile pe care le conține asupra poziției respective a boierilor și țăranilor vor fi, sper, suficiente pentru a justifica în ochii dumneavoastră atitudinea cu totul conciliatoare pe care am crezut că trebuie să o adopt în mijlocul evenimentelor care par a se pregăti.

Binevoiți a primi, domnule ministru, omagiul respectuoasei mele considerațiuni.

A. Guéroult

P.S.

Mi se anunță chiar în acest moment că o adresă către Prinț, rezumând cererile și plângerile protestatarilor, a fost deja semnată de un mare număr de boieri. Se spune că o copie a ei va fi trimisă tuturor consulilor. Dacă îmi va parveni, mă voi grăbi, domnule ministru, să v-o transmit fără întârziere.

Domnului de Lamartine, Ministrul Afacerilor Externe al Republici Franceze.

---

* Text indescifrabil

[1] Documentul nu figurează pe rolă.

12

1848 martie 29/aprilie 10, Iași

A. 1654, prés. le 19 Avril 1848

Am vorgangenem Freitag (7. d. M.) sind plötzlich sämmtliche einigermaassen angesehene Bojaren mit ihren Familien vom Lande nach der Stadt zurückgekehrt, so dass alle Privathäuser und Gasthöfe überfüllt sind.

Noch an demselben Abend hat in dem Hotel zur Stadt Petersburg eine allgemeine Versammlung der Bojaren bei offenen Thüren Statt gehabt, welche von mehr als 600 Personen besucht gewesen sein soll.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dort hat man eine Art von constituirender Versammlung organisiert und die wahrscheinlich schon auf dem Lande ausgearbeiteten Beschwerdepunkte gegen das Gouvernement diskutirt. Für die einzelnen Punkte sind Deputationen erwählt worden, um die Redaktion zu besorgen. Diese Versammlung hat sich am Sonnabend d. 8. d. M. an demselben Orte wiederholte. Die sämmtlichen Minister, mit Ausnahme eines vor 4 Tagen neu ernannten Minister des Innern, haben ihre Demission gegèben, und sind der Versammlung beigetreten, eben so die Präsidenten der höheren Behörden, einige, nachdem sie wegen der ihrenseits verübten Schlechtigkeiten, welche sie allein dem Fürsten zuschrieben, Verzeihung von ihren Brüdern (so nennen sich die Bojaren unter sich) erbeten und erhalten haben. Der Polizeichef ist davon gegangen, und seine Stelle durch ein anderes, wie man sagt, eben so schlechtes Subjekt ersetzt.

Am gestrigen Abend sollte an dem erwähnten Orte eine ähnliche Versammlung Statt haben. Der Fürst hatte aber drehen lassen, dass bei Wiederkehr derselben Waffengewalt angewendet werden würde. Man hat die Versammlung dacher bei dem Grosbojaren Costaki Sturdza abgehalten, demselben, welchen man vor etwa 8 Tagen zum Minister des Innern hatte ernennen wollen, welcher aber die Annahme eines Ministeriums abgeleht hatte, obwohl man das Gegentheil hiervon von Seiten des Fürsten und des russischen Consuls ausgesprengt hatte.

Heute hat die Ubergabe der Beschwerdepunkte an den Fürsten Statt gehabt, in welchen die Corruption als der bedeutendste hervorgehoben ist. Der Fürst hat eine zweideutige Antwort gegeben.

Diese Thatsachen waren mir successive durch Preussische Untethanen mitgetheilt worden, und stimmen vollkommen mit den bei der österreichischen Agentie eingegangenen Nachrichten überein.

Heute Mittag, kurz vor dem Postschluss, liessen sich zwei Grosbojaren, Panaiotti Balsche und Basil Gykka, welche hier als angesehene Männer allgemein bekkant sind, melden, indem sie sich als Beauftragte der Bojaren Versammlung ankündigten.

Sie überreichten mir eine Abschrift der dem Fürsten überreichten Beschwerdepunkte (welche ich, da sie in moldauscher Sprache abgefasst ist, und daher erst übersetzt werden muss, mit der nächsten Post einreichen werde) und lasen mir eine deutsch abgefasste Proklamation an das deutsche Volk und seine Herrscher vor, welche für die Zeitungen bestimmt ist. Sie bemerkten zu ersterer, dass der Fürst keine genügende Antwort habe ertheilen lassen und dass daher beschlossen werden sei, mit den Waffen in der Hand den Fürsten Sturdza zur Abdankung zu zwingen, das Land von der Pforte und von der russischen korrumpirenden Protektion für unabhüngig zu

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

erklären, und in der Gemeinschft mit der Wallachei und Serbien, wo sich zur Zeit eine Gleiche Bewegung vorbereite, eine National Regierung zu begründen, bis zu deren Constituirung nach der Entfernung des Fürsten Sturdza, ein provisorisches Gouvernement für die Moldau errichtet werden würde.

Ich muss abbrechen, in diesem Augenblicke füllt sich mein ganzes Haus und der Hof mit deutschen flüchtenden Unterthanen; die Ursache kenne ich noch nicht, ich faste es ist blinder Lärm, jedenfalls muss sich die Sache in der einen oder anderen Hinsicht bis zum nächsten Posttage entscheiden.

Richthofen

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme R.D.G., r. 2, c. 829–832 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consultaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I).

A. 1654, prezentat la 19 aprilie 1848

Vinerea trecută (7 ale lunii curente), dintr-o dată, toţi boierii oarecum respectabili, împreună cu familiile lor, s-au întors de la ţară la oraş, astfel că toate casele private şi hotelurile s-au umplut.

Chiar în aceeaşi seară a avut loc la hotelul Petersburg din oraş o adunare generală a boierilor, cu uşile deschise, la care se spune că au participat peste 600 persoane.

S-a organizat acolo un fel de Adunare constituantă, la care s-a discutat o listă de reclamaţii la adresa Guvernului, redactată, probabil, anterior. Pentru câteva dintre reclamaţii au fost alese deputăţii care să se îngrijească de redactarea lor. Această adunare s-a întrunit din nou în ziua de sâmbătă, 8 ale lunii curente, în acelaşi loc. Toţi miniştrii, cu excepţia unuia numit în urmă cu 4 zile ca ministru de interne, şi-au dat demisia şi au venit la adunare; la fel au făcut şi preşedinţii instanţelor mai importante – unii după ce şi-au cerut iertare şi au obţinut-o de la fraţii lor (aşa se numesc boierii între ei), pentru ticăloşiile făcute de ei şi pe care ei le atribuie numai principelui. Şeful poliţiei a fugit şi a fost înlocuit cu un altul, după cum se spune, la fel de rău.

Ieri seară urma să aibă loc o adunare asemănătoare în acelaşi loc. Principele a determinat însă o schimbare, dispunând ca la revenirea boierilor să se folosească forţa armată. Drept urmare, adunarea s-a ţinut la marele boier Costache Sturdza, cel care în urmă cu aproximativ 8 zile se intenţionase a fi numit ca ministru de interne, dar care ar fi refuzat, deşi principele şi consulul rus răspândesc un zvon contrar.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Astăzi a fost predată principelui lista de reclamații, în care la loc important figurează corupția. Principele a dat un răspuns ambiguu.

Aceste întâmplări mi-au fost aduse la cunoștință succesiv de către supușii prusieni și coincid complet cu știrile sosite la Agenția austriacă.

Astăzi la amiază, cu puțin înainte de închiderea poștei, doi boieri mari, Panaioti Balș și Vasile Ghica, cunoscuți aici de toată lumea ca oameni respectabili, s-au anunțat, prezentându-se ca însărcinați ai adunării boierilor.

Ei mi-au înmânat o copie a listei de reclamații predată principelui (și pe care eu, întrucât este redactată în limba moldovenească și deci trebuie mai întâi tradusă în germană, o voi trimite cu următoarea poștă), apoi au citit în fața mea o proclamație către poporul german și către stăpânitorii lui, redactată în limba germană și destinată ziarelor. În legătură cu prima, au spus că principele nu a dat un răspuns satisfăcător și de aceea s-a hotărât ca principele să fie constrâns cu armele în mână să abdice, țara să fie declarată ca independentă față de Poartă și față de protectoratul corupător rusesc, iar împreună cu Țara Românească și cu Serbia, în care se pregătesc acum mișcări asemănătoare, să se instaureze o guvernare națională; până la constituirea acesteia, după îndepărtarea principelui Sturdza, pentru Moldova se va forma un guvern provizoriu.

Trebuie să închei; în acest moment toată casa mea și toată curtea se umplu cu supuși prusieni refugiați; cauza încă nu o cunosc; constat că este o alarmă falsă; oricum, până la următoarea zi de poștă situația se va decide într-un fel sau altul. [1]

Richthofen

[1] Ultimul paragraf este scris neîngrijit, cu mână nesigură, sub imperiul emoției (nota trad.).

13

1848 martie 30 / aprilie 11, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 50

Monsieur le Ministre,

Je n'ai pu encore me procurer une copie du document dont il est fait mention dans ma dernière dépêche, mais il m'en été donné lecture, et je me crois autorisé à garantir comme parfaitement exacte l'analyse que je vais avoir l'honneur de mettre sous vos yeux.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

„Circulaire adressée par le Ministère des Affaires Etrangères aux agents de la Russie dans les Principautés Danubiennes: „Les événements qui viennent de se passer en France et dans le centre de l'Europe imposent plus que jamais à S.M. impériale le devoir de veiller au maintien de l'ordre et à la conservation des droits consacrés par les traités de 1814 et 1819. La Russie ne prétend s'immiscer en rien dans les affaires intérieures de la France; elle la laissera tenter sans obstacle et à ses risques et périls l'expérience qui occupe en ce moment le peuple français. Elle ne cherchera à exercer aucune influence sur sa solution. Elle en agira de même avec les Puissances voisines et alliées, et se bornera à intervenir si elles lui en font la demande, pour préserver de toute atteinte les circonscriptions territoriales établies par les traités. (*sic.*)

C'est dans ce but qu'elle réunit sur sa frontière occidentale des forces imposantes et qu'elle se tient prête à tout événement".

„La question n'est pas toutefois identique en ce qui concerne les pays que des relations spéciales attachent à la Russie, et particulièrement les Principautés du Danube, qui placées sous la Suzeraineté de la Porte Ottomane le sont également sous la protection de l'Empire Russe. L'intention de l'Empereur est de n'y tolérer aucune innovation tendant à rêlacher les liens de la Suzeraineté ou ceux du protectorat, aucun mouvement, aucune mesure ayant pur but de modifier le régime politique sur lequel les Principautés sont constituées. Cette volonté est irrévocable (*sic!*) et sera soutenue au besoin par l'emploi de tous les moyens dont la Russie dispose. Les deux Hospodars doivent en être officiellement avertis et seconder de tout leur pouvoir les vues de la cour protectrice. Ces vues ne doivent au surplus rester ignorées de personne et les agents doivent y donner toute la publicité convenable.".

La connaissance de cette déclaration a produit ici sur les chefs du Gouvernement et sur la plus grande partie de la population une impression douloureuse, un découragement qui approche de la stupeur. L'opinion est cependent loin d'en envisager d'une manière unanime la portée et les conséquences. Les uns n'y voyent qu'un moyen comminatoire, destiné à comprimer l'agitation des esprits, mais dont la mise à exécution n'est rien moins que décidée dans les conseils du Czar. D'autres croyent au contraire que voyant son action paralysée pour longtemps du côté de l'Europe occidentale, sans inquiétudes d'ailleurs sur le maintien du statu quo dans l'intérieur de l'Empire, le Cabinet de Pétersbourg regarde les circonstances actuelles comme favorables à l'accomplissement de ses desseins sur les Provinces Danubiennes. Il n'attendrait, selon eux, qu'un prétexte quelconque

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

pour les occuper militairement, sauf à transformer plus tard, suivant les chances de l'avenir, cette occupation temporaire en une annexation définitive, sous un titre plus ou moins explicite. C'est une question qui, il me semble, ne tardera à être décidée par l'événement. Si, en effet, l'intention du Cabinet russe est telle qu'elle se trouve exposée ci-dessus, rien ne lui sera plus facile que de la réaliser et de faire naître à point nommé, le prétexte dont il aura besoin. S'il ne le fait pas, c'est qu'il ne le veut pas, au moins pour le moment, qu'il croit de son intérêt de ne pas isoler la question spéciale des Principautés de la grande question d'Orient si près, peut-être, de venir prendre sa place dans l'ordre du jour de la Politique Européenne.

J'ai des nouvelles de Jassy, jusqu'à la date du 7 de ce mois, par une lettre de M. Guéroult, qui ne m'annonce aucun événement, aucun symptôme de nature à appeler l'attention. C'est pourtant après la réception du même courrier que M. Kotzebue, consul de Russie à Bucarest, a pris instantanément et de la manière la plus imprévue, la résolution de se rendre en Moldavie. Il est parti ce matin, en annonçant qu'il sera de retour dans un très court délai. Ce brusque départ commenté à l'aide de quelques prétendues indiscrétions échappées au Consul, paraissent à certaines personnes l'indice de l'entrée prochaine des troupes Russes sur le territoire moldave et plus tard en Valachie. Le Prince lui-même semble partager à cet égard les anxiétés du public et n'être pas mieux instruit que lui du véritable état des choses.

Que cette occupation militaire sera plus ou moins immédiatement à craindre, elle est certainement, Monsieur le Ministre, une éventualité possible, probable même, et pour laquelle il me serait nécessaire de recevoir à l'avance vos instructions. Dans le cas où elles ne pourraient me parvenir à temps, veuillez croire que cette épreuve ne me trouverait pas moins prêt que je ne l'ai été dans d'autres circonstances non moins graves, à défendre, au prix de tous les efforts et de tous les sacrifices, la dignité de la nation, la sûreté et les intérêts de mes concitoyens.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre etc.
ss. D. de Nion

A Monsieur de Lamartine, Membre du Gouvernement provisoire, Ministre de Affaires Etrangères.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie-Bucarest, vol. 5, f. 48–53).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 11 aprilie 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 50

Domnule Ministru,

N-am putut încă să-mi procur o copie a documentului despre care se face mențiune în ultima mea depeșă. dar el mi-a fost citit și mă cred autorizat să garantez ca perfect exactă analiza pe care voi avea onoarea de a v-o înfățișa.

„Circulara adresată de către Ministerul Afacerilor Străine agenților Rusiei în Principatele Danubiene: „Evenimentele care au avut loc recent în Franța și în centrul Europei impun mai mult ca niciodată M.S. Imperiale datoria de a veghea la menținerea ordinii și la păstrarea drepturilor consacrate prin tratatele din 1814 și 1819. Rusia nu pretinde să se amestece cu nimic în afacerile interne ale Franței; ea va lăsa (Franța) să încerce nestingherită și pe riscul său experiența care a pus stăpânire în acest moment pe poporul francez. Ea, <Rusia> nu va încerca să exercite nici o influență asupra rezolvării acesteia. Va acționa asemeni cu Puterile vecine și se va mărgini să intervină <numai> dacă acestea i-o vor cere, pentru a pune la adăpost de orice atingere circumscripțiile teritoriale stabilite prin tratate. (*sic!*)

În acest scop, <Rusia> a reunit la frontiera sa occidentală forțe impunătoare și este pregătită pentru orice eveniment.

Chestiunea nu este totuși identică în ceea ce privește țările pe care le leagă de Rusia relații speciale, în mod deosebit Principatele Danubiene, care, plasate sub suzeranitatea Porții Otomane se află totodată sub protectoratul Imperiului Rus. Intenția împăratului este de a nu tolera aici nici o inovație tinzând să slăbească legăturile de suzeranitate sau pe acelea de protectorat, nici o mișcare, nici o măsură având ca scop modificarea regimului politic pe care se întemeiază Principatele. Această voință este irevocabilă (*sic!*) și va fi susținută la nevoie prin folosirea tuturor mijloacelor de care dispune Rusia. Cei doi domnitori trebuie să fie în mod oficial informați despre aceasta și să secondeze cu toate puterile lor intențiile curții protectoare. Aceste vederi nu trebuie, de altfel, ignorate de nimeni, iar agenții trebuie să le facă toată publicitatea necesară".

Cunoașterea acestei telegrame a produs aici, asupra șefilor guvernului și asupra celei mai mari părți a populației, o impresie dureroasă,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

o descurajare vecină cu stupoarea. Opinia publică este totuşi departe de a-i lua în considerare în mod unanim implicaţiile şi consecinţele. Unii nu văd în ea decât un mijloc de ameninţare, destinat să comprime agitaţia spiritelor, dar a cărui punere în practică nu este câtuşi de puţin hotărâtă în consiliile ţarului. Alţii cred, dimpotrivă, că văzându-şi acţiunea paralizată pentru multă vreme dinspre partea Europei occidentale, fără nelinişti din altă parte cu privire la menţinerea statu-quo-ului în interiorul Imperiului, Cabinetul de la Petersburg priveşte circumstanţele actuale ca fiind favorabile îndeplinirii proiectelor sale cu privire la Provinciile Danubiene. El n-ar aştepta, potrivit acestora, decât un pretext oarecare pentru a le ocupa prin forţa armată, urmând să transforme mai târziu, potrivit cu şansele de viitor, această ocupaţie temporară într-o anexiune definitivă, cu titlu mai mult sau mai puţin explicit. Este o problemă care, mi se pare, nu va întârzia să fie decisă de evenimente. Dacă, într-adevăr, intenţia Cabinetului rus este aceea care se află expusă mai sus, nimic nu i-ar fi mai uşor decât să şi-o realizeze şi să producă la momentul potrivit pretextul de care ar avea nevoie. Dacă nu o face, înseamnă că nu vrea, cel puţin pentru moment, şi că crede <a fi> în interesul său să nu izoleze problema specială a Principatelor de marea problemă orientală, atât de aproape, poate, de a-şi găsi locul pe ordinea de zi a politicii europene.

Am veşti de la Iaşi, până în data de 7 ale acestei luni, printr-o scrisoare a domnului Guéroult, care nu-mi anunţă nici un eveniment, nici un simptom de natură să atragă atenţia. Totuşi, după primirea aceluiaşi curier dl Kotzebue, consulul Rusiei la Bucureşti a luat instantaneu şi în maniera cea mai imprevizibilă, hotărârea de a pleca în Moldova. A plecat în această dimineaţă, anunţând că se va întoarce într-un timp foarte scurt. Această plecare bruscă, comentată cu ajutorul unor pretinse indiscreţii scăpate de consul, le apare anumitor persoane ca semn al apropiatei intrări a trupelor ruseşti pe teritoriul moldovenesc şi, mai târziu, în Ţara Românească. Principele însuşi pare să împărtăşească, din acest punct de vedere, neliniştile opiniei publice şi să nu fie mai bine informat decât aceasta asupra adevăratei stări de lucruri.

Indiferent dacă această ocupaţie militară este de aşteptat mai mult sau mai puţin imediat, ea este în mod sigur, domnule ministru o eventualitate posibilă, chiar probabilă, şi pentru care mi-ar fi necesar să primesc dinainte, instrucţiunile dumneavoastră. În cazul în care ele nu-mi vor putea parveni la timp, binevoiţi să credeţi că această încercare nu mă va găsi mai puţin pregătit decât am fost în alte circumstanţe la

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

fel de grave, să apăr, cu prețul tuturor eforturilor și tuturor sacrificiilor, demnitatea națiunii, siguranța și interesele concetățenilor mei.

Sunt cu respect, domnule ministru etc.
ss. D. de Nion

Dlui de Lamartine, membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

14

1848 aprilie 2/14, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 6

Monsieur le Ministre,

Nous avons eu ici une tentative de révolution qui a misérablement avorté. Je reprends le récit des événements où les a laissés ma lettre du 10 courrant.

Dans cette journée-là même, une adresse au Prince, dont j'ai l'honneur de vous envoyer copie (No. 1)[1] avait été couverte, dit-on, de plus de huit cents signatures, appartenant à la grande et à la petite noblesse. On y remarquait entr'autres celle de l'Evêque Metropolitain d'Iassi, qui est en même temps Président de l'Assemblée générale, et dont l'adhésion en cette double qualité avait une grande autorité morale. Les 35 demandes formulées dans cette adresse portent toutes sur des besoins réels et des réformes devenues nécéssaires. Les points les plus importants étaient la dissolution de l'assemblée générale, élue sous l'influence d'une corruption notoire, la liberté de la presse pour toutes les questions intérieures, la formation d'une garde urbaine, l'amélioration du sort du paysan et la réconstitution des écoles sur de bases nationales. Le seul reproche à faire à cette pièce, c'est d'être rédigée en termes trop vagues, trop généraux et de ne pas résumer sous une formule brève et populaire les griefs et les besoins d'une population qui n'est encore sensible qu'au bien-être matériel. Quoiqu'il soit l'unanimité imposante qu'elle avait ralliée, elle avait produite une grande impression. Chacun augurait mal de la résistance de Prince. Le Consul de Russie, frappé comme tout le monde de la

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

légitimité des voeux exprimés, insistait auprès du Prince pour obtenir des concessions et n'y pourrait réusir. Il me dit à moi-même que le Prince est perdu, qu'il n'avait qu'une chose à faire, qui était de s'en aller, que la Russie ne pouvait pas le protéjer contre la haine publique et contre le voeu du pays clairement manifesté.

Une députation envoyée par les boyards se rendit au Palais dans l'après midi pour présenter l'adresse au Prince. Après beaucoup d'hésitation, le Prince sur trente cinq demandes, finit par en accorder trente trois. Son refus portait seulement sur la dissolution de l'Assamblée et sur la réorganisation des écoles. La députation porta sa réponse aux boyarts et à peine eut-elle rendu compte de sa mission, que les plus ardents s'écrièrent qu'il fallait tout où rien et qu'il était trop tard pour consentir à aucun accomodement. La députation retourna donc au Palais, où le Prince à cette nouvelle, hésita d'abord, balbutia, perdit contenance; enfin un des députés ayant tiré sa montre et dit au Prince qu'il avait une demi heure pour se décider, celui ci, poussé à bout et stimulé d'ailleurs par le consul de Russie, présent à toute cette scène, reprit courage: „Sortez, Messieurs, s'écria-t-il, et vous mon fils, (s'adressant à l'aîné) faites mettre la milice sous les armes". Il quitte aussitôt le palais avec la Princesse et ses deux fils Démètre et Grégoire, se met à la tête de la milice composée de mille homme environ et s'achemine à travers la ville vers la maison de Mr. Costaki Stourdza, l'un des principaux boyards chez qui venait de se tenir la réunion.

A cette nouvelle tous les conjurés se dispersent. Ces hommes au langage si fier, n'avaient fait aucuns préparatifs: la plupart n'avaient pas d'armes, ceux qui en avaient ne voulurent pas s'en servir. Une partie fus arrêtée dans la maison de Mr. Mavrocordato. Plusieurs firent la sottise d'aller coucher chez eux où ils furent pris pendant la nuit. Pas un de ces fiers révolutionnaires n'a essayé de faire résistence. Une cinquantaine de coups de fusils tiré en l'air devant la maison de Mr. Mavrocordato avait souffi pour faire tomber leur courage. Il faut ajouter pour dernier coup de pinceau, que pendant que la députation était chez le Prince, deux d'entr'eux avaient eu le front de se présenter chez les Consuls de Prusse et de l'Autriche pour déclarer qu'ils ne voulaient plus du Prince à aucun prix, que l'attaque était fixée à six heures et pour rassurer ces Messieurs sur le compte de leurs nationaux. On prétend que d'ignobles menaces avaient été adressées à la Princesse, qui est grosse en ce moment, pour la déterminer à conseiller la fuite à son mari.

Maintenant que le Prince est victorieux, il abuse de la victoire; on dirait qu'il y a comme une triste émulation entre lui et les boyards,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

à qui inspirera le moins d'intérêt. Plusieurs des prisonniers ont été odieusement maltraités; les uns ont reçu des coups de bâton, d'autres attachés les mains derrière le dos, ont traversé la ville comme des malfaiteurs, bourrés de coups de crosse dans les reins, par les soldats qui les conduisaient. Tout cela engendre des haines implacables. Les principaux conspirateurs sont envoyés dans une forteresse au délà du Danube pour attendre leur jugement, les autres ont fui à la campagne. Quelques uns des prisonniers ont réussi à s'évader et cherchent dit-on à soulever les paysans. Si le feu révolutionnaire gagne cette classe grossière mais énergique, alors il faut s'attendre à de graves événements, et peut-être à de grands malheurs, car les paysans opprimés depuis des siècles, ont de cruelles représailles à exercer contre toute la caste des nobles et nous verrons peut-être ici le pendant des massacres de la Gallicie.

Toute la ville est dans l'inquiétude. Le commerce est suspendu, le crédit anéanti, les bruits les plus alarmants et les plus contradictoires sont à chaque instant propagés et démentis. Tantôt on dit que les paysans ont refusé de payer l'impôt tantôt que ceux de la Bessarabie s'agitent; la vérité est très difficile à démêler, mais ce qu'il y a de sûr c'est que c'est du côté des paysans qu'est aujourd'hui tout le danger, danger d'autant plus grand, que parmi tous ces boyards avilis, pourris, endettés, occupés de jeu et d'intrigues, on ne voit pas un homme capable de diriger une pareille insurrection vers le noble but de l'indépendance nationale. Quant au Prince, il est à craindre que son succès n'achève de l'aveugler. Il eut été digne et habile de maintenir après la victoire les [...]* concessions que la peur lui avait arrachées. C'ait été à la fois ennoblir ces concessions et détruire en germe toute insurrection prochaine. Le fera-t-il? j'en doute. Le Consul de Russie, Mr. Toumanski affirme que telle est la conduite qu'il lui conseille. Avant hier soir est arrivé le Consul général de Bucarest, Mr. Kotzebue. Je ne l'ai pas encore vu et j'ignore ses dispositions. Jusqu'à present la seule manifestation qu'ait faite le Prince, a été une proclamation où il menace les moldaves de la protection et de la solicitude paternelle de l'Empereur. J'ai l'honneur de vous en envoyer ci-joint la traduction (No. 2) [2]. Cette affiche a été presque partout déchirée pendant la nuit.

Veuillez agréer, je vous prie, Monsieur le Ministre, les nouvelles assurances de ma respectueuse considération.

A. Guéroult

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 456–459 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie-Jassi, vol. 2, f. 41–44).

Iaşi, 14 aprilie 1848

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 6

Domnule Ministru,

Am avut aici o tentativă de revoluţie care a eşuat lamentabil. Reiau povestirea evenimentelor de unde am lăsat-o în scrisoarea din 10 curent.

Chiar în acea zi, o petiţie către Prinţ, a cărei copie am onoarea să v-o trimit (Nr.1)[1] a fost semnată, se spune, de opt sute de persoane din rândurile boierimii mari şi mici. S-a remarcat, printre altele, aceea a Mitropolitului de Iaşi, care este în acelaşi timp şi preşedinte al Adunării generale şi a cărui adeziune în această dublă calitate a avut o mare autoritate morală. Cele 35 de cereri formulate în această petiţie privesc toate nevoi reale şi reforme devenite necesare. Punctul cel mai important este dizolvarea adunării generale, aleasă sub influenţa unei corupţii notorii, libertatea presei pentru toate cheltuielile interne, formarea unei gărzi orăşeneşti, îmbunătăţirea stării ţăranilor şi reorganizarea şcolilor pe baze naţionale. Singurul reproş ce i se poate face acestui document este acela de a fi întocmit în termeni prea vagi, prea generali şi de a nu rezuma într-o formulă scurtă şi populară plângerile şi nevoile unei populaţii care nu este încă sensibilă decât la bunăstarea materială. Oricare ar fi unanimitatea impozantă pe care a întrunit-o, el a produs o impresie puternică. Toată lumea prezicea de rău în privinţa rezistenţei Principelui. Consulul Rusiei, mişcat ca toată lumea de legitimitatea doleanţelor exprimate, a insistat pe lângă Principe pentru a obţine concesii, dar nu a reuşit. El mi-a spus chiar mie că Principele e pierdut, că nu are decât un singur lucru de făcut, anume să plece, că Rusia nu îl poate proteja împotriva urii publice şi contra voinţei ţării, manifestată în mod clar.

O deputăţie trimisă de boieri s-a deplasat la Palat după-amiază pentru a-i prezenta petiţia Principelui. După multe ezitări, din treizeci şi cinci de cereri, Principele a sfârşit prin a accepta treizeci şi trei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Refuzul său s-a manifestat doar faţă de dizolvarea Adunării şi de reorganizarea şcolilor. Deputăţia a dus răspunsul său boierilor şi nici nu a dat bine socoteală de misiunea sa, că cei mai înflăcăraţi au şi strigat că trebuie (acceptat) totul sau nimic şi că era prea târziu pentru a consimţi la vreo înţelegere. Deputăţia s-a reîntors deci la Palat, unde Principele la această veste a ezitat mai întâi, s-a bâlbâit, şi-a pierdut şirul; în sfârşit, unul dintre deputaţi, uitându-se la ceas şi spunându-i Principelui că are o jumătate de oră pentru a se hotărî, acesta, scos din sărite şi îndemnat de altfel de consulul Rusiei, prezent la toată scena, a prins curaj: „Ieşiţi, domnilor, a strigat el, şi dumneata, fiule (adresându-se primului născut), mobilizează miliţia sub arme". A părăsit imediat palatul, împreună cu Principesa şi cei doi fii ai săi, Dimitrie şi Grigore, s-a pus în fruntea miliţiei formate din aproximativ o mie de oameni şi s-a îndreptat, traversând oraşul, către casa dlui Costache Sturdza, unul dintre principalii boieri, la care se ţinuse adunarea.

La această veste, toţi conjuraţii s-au risipit. Aceşti oameni cu un limbaj atât de mândru, nu făcuseră nici o pregătire; cea mai mare parte a lor nu aveau arme, cei care aveau nu au vrut să le folosească. O parte au fost arestaţi în casa dlui Mavrocordat. Mai mulţi au făcut prostia de a merge să se culce la casele lor, unde au fost prinşi în cursul nopţii. Nici unul dintre aceşti mândri revoluţionari nu a încercat să opună rezistenţă. Vreo cincizeci de împuşcături trase în aer în faţa casei dlui Mavrocordat au fost suficiente pentru a face să le piară curajul. Trebuie să adaug, ca o ultimă trăsătură de condei, că în timp ce deputăţia se afla la Principe, doi dintre ei au avut neruşinarea să se prezinte la consulii Prusiei şi Austriei pentru a declara că nu mai vor principe cu nici un preţ, că atacul a fost fixat la ora şase şi pentru a le da asigurări acestor domni în privinţa conaţionalilor lor. Se susţine că Principesei, care este gravidă, i-au fost adresate ameninţări ignobile pentru a o determina să-şi sfătuiască soţul să fugă.

Acum, când Principele e învingător, el abuzează de victorie; se spune că există un fel de tristă competiţie, între el şi boieri, cărora le inspira prea puţin interes. Câţiva prizonieri au fost maltrataţi în mod odios, unii au primit lovituri de baston, alţii, cu mâinile legate la spate, au fost plimbaţi prin oraş ca răufăcătorii, snopiţi cu lovituri de băţ în rinichi de către soldaţii care îi însoţeau. Toate acestea dau naştere la uri implacabile. Principalii conspiratori au fost trimişi într-o fortăreaţă, dincolo de Dunăre în aşteptarea judecăţii, ceilalţi au fugit la ţară. Unii dintre prizonieri au reuşit să evadeze şi încearcă, se spune, să-i ridice pe ţărani. Dacă flacăra revoluţionară cuprinde această categorie primitivă, dar energică, atunci trebuie să ne aşteptăm la

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

evenimente grave, şi poate chiar la mari nenorociri, căci ţăranii oprimaţi timp de secole se vor răzbuna cu cruzime pe casta boierească şi vom vedea, probabil, aici corespondentul masacrelor din Galiţia.

Tot oraşul este pradă neliniştei. Comerţul este suspendat, creditul desfiinţat, zvonurile cele mai alarmante şi mai contradictorii sunt răspândite şi negate în fiecare moment. Ba se spune că ţăranii au refuzat să plătească impozitul, ba că aceia din Basarabia se agită; adevărul este foarte greu de ghicit, dar ceea ce e sigur este că din partea ţăranilor se aşteaptă azi toate pericolele, pericole cu atât mai mari cu cât printre aceşti boieri, decăzuţi, stricaţi, înglodaţi în datorii, preocupaţi de joc şi de intrigi, nu există nici un om capabil să conducă o asemenea insurecţie către nobilul scop al independenţei naţionale. Cât despre Principe, există teama că succesul său nu încetează să-l orbească. Ar fi fost demn şi perspicace să păstreze după victorie [.....]* concesiile pe care i le smulsese frica. Ar fi însemnat, deopotrivă, înnobilarea acestor concesii şi distrugerea în germene a oricărei insurecţii viitoare. O va face? Mă îndoiesc. Consulul Rusiei, dl. Tumanski, afirmă că acesta este comportamentul pe care i l-a recomandat. Alaltăieri seară a sosit consulul general de la Bucureşti, Kotzebue. Nu l-am văzut încă şi nu ştiu care este starea lui de spirit. Până acum, singura acţiune a Principelui a fost o proclamaţie în care îi ameninţă pe moldoveni cu protecţia şi solicitudinea paternă a ţarului. Am onoarea să vă trimit alăturat traducerea acesteia (Nr. 2)[2]. Acest afiş a fost rupt aproape peste tot în cursul nopţii.

Vă rog să primiţi, domnule ministru, asigurările respectuoasei mele consideraţiuni.

A. Guéroult

Dlui de Lamartine, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

[1.2] Anexele se află pe rolă, la cadrele 460–461.

* Text indescifrabil.

15

1848 aprilie 2/14, Focşani

Copy Extract of a letter from Mr. Calcagni to Mr. Colquhoun

Foxany 14 th April 1848

We are here in great uneasiness and dread owing to the recent events of Iassy. A few days since twenty of the principal boiars were escorted under guard to Galatz bound with ropes and covered with a soldier cloak. They are to be sent into Turkey. Amongst these boiars

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

are two sons of the minister Ghyka, Alexander Mourousi, two sons of the minister Sturdza and two of the Cantacuzenes and others of the first families in Iassy. It is reported that Constantine Mourousi has been sent off to Russia, he being a Russian subject. It is also asserted that more than one hundred and fifty boiars have been arrested in Iassy and every day many of these are sent into Turkey as to the salt-mines. They are very ill used on the road being bound with cord. Mr. Governor of Foxany has been made Aga of Iassy, he having consented to effect the arrests, no one else among the Moldavians being willing to execute the ordres of the Government. Here at present we are without a prefect. I do not see how matters are to terminate. I have this moment ascertained that all the cavasses have been sent off to the estate of Constantine Mourousi, who, it appears, has escaped Iassy and taken refuge on his estate, which is about half an hour's distance from this. These cavasses are likely to meet with a warm reception for Mourousi is very resolute and it is believed will avenge the treatment shown to his brother.

Basile Ghyka was likewise arrested yesterday and sent bound to Iassy.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 43–44).

Copia scrisorii adresate dlui Colquhoun de dl Calcagni

Focşani, < 2 > / 14 aprilie 1848

Aici domneşte o profundă îngrijorare datorită recentelor evenimente petrecute la Iaşi. Douăzeci dintre marii boieri au fost escortaţi la Galaţi, legaţi cu sfori şi îmbrăcaţi în haină militară şi urmează să fie trimişi în Turcia. Printre aceşti boieri se află doi fii ai ministrului Ghica şi Alexandru Moruzi, doi fii ai ministrului Sturdza, doi boieri din familia Cantacuzino şi alţi boieri de prim rang din Iaşi. Despre Constantin Moruzi s-a aflat că a fost trimis în Rusia, dat fiind că este cetăţean rus. Se mai spune că mai mult de o sută cincizeci de boieri au fost arestaţi la Iaşi şi zilnic sunt trimişi dintre aceştia la minele de sare din Turcia; condiţiile de călătorie sunt cât se poate de proaste, prizonierii fiind legaţi cu sfori. Guvernatorul Focşaniului a fost numit în funcţia de aga la Iaşi, el fiind cel care a consimţit să se opereze arestările, întrucât nici unul dintre moldoveni nu a fost dispus să execute ordinele Guvernului. În momentul de faţă am rămas aici fără

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

prefect şi nu văd cum s-ar putea găsi vreo soluţie acestei probleme. Am certitudinea că numeroşi cavaşi au fost trimişi la moşia lui Constantin Moruzi care se pare că a evadat din Iaşi, s-a refugiat la moşie şi este foarte hotărât să se răzbune pentru modul cum a fost tratat fratele său.

Vasile Ghica a fost şi el arestat ieri şi trimis legat la Iaşi.

16

1848 aprilie 1/14, Iaşi,

A. 1424, prés. le 23 Avril 1848
1. anexe

Meinen ehrerbietigsten Bericht von 10-ten d.M. nehme ich da auf, wo ich ihn aus dem am Schlusse angeführten Grunde unterbrechen musste.

Ich erklärte den beiden Bojaren, welche mir die darin gedachte Eröffnung machten (welche, wie ich bald vernahm, auch der k. k. österreichischen Agentie von denselben Personen gemacht worden ist), dass ich in ihre Angelegenheiten um so weniger mischen kann, als ich zu dem persönlichen Muthe der Bojaren, selbst gegen ein so schwaches Gouvernement, wie das hiesige, kein rechtes Vertrauen hätte, und die in dem degenerierter National Charakter eingewurzelte Feigheit, Corruption und Verrath überhaupt auch nicht die Eigenschaften wären, mit welchen sich Veränderungen so umfassender Art, wie sie sie beabsichtigten, durchsetzen liessen. Nur so viel hatte ich zu erklären, dass, wenn man sich, von welcher Seite es sei, an der Person oder dem Eigenthum eines preussischen Schutzgenossen vergreifen würde, oder wenn etwa Feuerleger u. dergl. m. von preussischen Schutzgenossen aufgegriffen werden würden, ich dergleichen Individuen, ohne Rücksicht auf die Nationalität, sogleich vor dem Consulate bestrafen, und eintretenden Falles selbst todschiessen lassen würde. Dagegen sein die preussischen Schutzgenossen auf das dringlichste angewiesen, in keiner Weise Partei zu nehmen, sondern sich nur zu ihrem eigenen persönlichen und Eigenthumsschutze bewaffnet bereit zu halten (dazu hatte auch auf meine Veranstaltung der ewangelische Pastor bei dem solennen Gothesdienste am vergangenen Samtage von der Kanzel herab noch besonders ermahnt).

Eine ähnliche warnende Erklärung hatte ich schon früher bei Gelegenheit der berichteten Maasregel wegen der Arnauten dem Gouvernement abgegeben.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Bald Nach dem Abtritt dieser beiden Bojaren kam der französiche Consul zu mir, zu sagen, dass der russische Consul ihm so eben erklärt habe, dass der Fürst, da alles von ihm abgefallen sei, von der Schutzmacht aufgegeben werde, dass man die Ruhe zu erhalten hoffe, da Commissaren aus Petersburg und Constantinopel im Kurzer Zeit hier sein könnten, um ihn auch formell zu destituiren und dass schon einigen Individuen Aussicht eröffnet werden sei, in diesem Falle als Mitglieder der provisorischen Regierung einzutreten.

Um mich in Betreff der etwa zu ergreifenden Schutzmaasregeln weiter zu vergewissern, ging ich noch zu einem Bojaren, dessen gemässigte Gesinnungen ich kannte, und fragte ihn, ob wirklich Unruhen zu erwarten seien, worauf er mir erwiederte, dass die beiden Bojaren, welche bei mir gewesen seien, zu den jenigen gehörten, welche auf eine baldige Entscheidung mit den Waffen drängen, einer solchen würde es aber bei der notorischen Feigheit des Fürsten gar nicht bedürfen, auch sei man darauf noch gar nicht vorbereitet, der Fürst, welcher übrigens bis auf die Auflösung der Deputirter-Kammer, alle Punkte der Desiderata des Landes bereits bewilligt habe, werde vielmehr von selbst abgehen, da er sich ganz verlassen sehe, und sei eigentlich schon beseitigt, ich brauche daher nicht das Mindeste zu befürchten, es werde Alles ruhig verbleiben.

Kaum in das von dem fürstlichen Palais und den Hauptstrassen der Stadt etwas entlegene Consulat zurückgekehrt (gegen 5 Uhr Nachmittag) beginnt eine allgemeine Flucht der deutschen Unterthanen nach den von den beiden deutschen Agentien mit denselben für den Fall eines Ausbruchs von Unruhen vereinbarten Sammelpunkten, deren einer das preussische Gebäude war.

Alle erklären, es sei auf der Strasse durch berittene Polizei Beamte und Kosaken das Schliessen der Häuser und die Räumung der Strassen befohlen worden, diejenige welche auf der dem fürstlichen Palais zunächst gelegenen *Uliza mare* (grosse Strasse) wohnen, erzählten, den Fürsten in einem kleinen, offenen Wagen, umgeben von Arnauten und Militair ganz verstört fliehen gesehen zu haben, nachdem schon vorher die Fürstin in Sicherheit gebracht worden sei. Allgemein heisst es, der Fürst sei auf der Flucht und die Bojaren würden ihm nachsetzen; dieselben Nachrichten gingen bei dem englischen Consulate ein, welches ganz in der Nähe des diesseitigen liegt.

Diese Nachrichten bestätigten sich nur in soweit, dass der Fürst allerdings nach der Kaserne gefahren, die Flucht aber wahrscheinlich nur simulirt war, um die schon durch den russischen Consul und andere Verräther aus der Zahl der Bojaren selbst verbreitete Sorglosigkeit,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

in deren Folge der Fürst allgemein als bereits beseitigt angesehen würde, und welche die Bojaren veranlasst hatten, sich für den Augenblick nach ihren Privatwohnungen zurückzubegeben, noch zu vermehren, und den Augenblick wo sie nicht vereint waren zu benutzen, um sie einzeln zu fangen.

Der Fürst kam mit den Arnauten und den Truppen, die vorher reichlich beschenkt und mit Plünderungshoffnungen erfüllt worden waren, im Carriere aus der Kaserne zurück, und begab sich mit einem Theile derselben in sein Palais. Der andere Theil und die Arnauten mit der einzigen hier befindlichen Kanone, zogen nun unter Anführung der beiden Söhne des Fürsten, von denen Einer die Militz kommandirt, vor die einzelnen Bojarenhäuser, und arretirten dort successive, und die ganze Nacht hindurch die Häupter der Bojaren-Versammlung, in der Art, dass man, da die Truppen zu feige waren, anzugreifen, erst die Arnauten voranschickte, und als diese die wehrlosen Leute überfallen hatten, die Truppen erst zur Plünderung nachfolgen liess.

Eine solche Scene hatte auch dicht neben dem preussischen Consulate, bei einem kaiserlichen russischen Unterthan Statt.

Die Bojaren selbst im höchsten Grade feige haben auch nicht den allermindesten Widerstand entgegengesetzt, sie haben sich binden, auskleiden und mit von Läusen besetzten alten Soldatenmänteln bekleiden lassen. Sie sind auch stark gemisshandelt worden. Keiner ist dem Andern zu Hülfe gekommen, und haben ganz und gar den Charakter gezeigt, welchen die russische Schutzmacht ihnen einzuimpfen seit beinahe einem Jahrhundert befliessen gewesen ist, eine vollständige, phisische und moralische Degeneration, die mit Ekel erfüllt. Hätten auch nur 10 Bojaren den Muth gehabt, den Fürsten anzugreifen, so wäre dieser fortgejagt worden. Jetzt, da der zitternde Fürst auf ausdrücklichen Befehl des russischen Consuls, welcher eine ganz niederträchtige Rolle bei der Sache gespielt hat, die initiative ergreifen musste, hat er gesiegt.

Diese Arretirungen haben nun bis heute fortgedauert. Einige 30 Bojaren sind, wie man hört, über Galacz nach Widin geschleppt, ein anderer Theil ist nach den Klöstern, ein anderer Theil in die hiesigen Criminal-Gefängnisse gebracht, ein anderer Theil auf ihre Landgüter und in das Ausland exilirt, und nur die allergemeinste Sorte, ein wahres Gesindel, ist hier, nach erhaltener Vergebung des Fürsten zurückgeblieben. Aus diesen hat auch der Fürst sein neues Ministerium zusammengesetzt, da die bisherigen und früheren Minister sämmtlich ebenfalls in der vorgedachten Weise fortgeschafft worden sind.

Die Stadt ist von den am 10-ten in einer Anzahl von 600 vorhandenen Bojaren so gut wie evakuirt, der Handel, welcher lediglich auf

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

die Abnahme der Bojaren basirt ist, hat gänzlich aufgehört, und ein furchtbarer Terorismus, wie er in der Regel die Folge ist, wenn die Feigheit siegt, herrscht jetzt hier.

Ich bin in dem glücklichen Falle Einem Hohen Königlichen Ministerium melden zu können, dass mitten unter diesen Verhältnissen, weder von der einen noch von der andern Seite irgend eine Verletzung der Person und des Eigentumus der meinem Consulat unterstehenden Schutzgenossen Statt gehabt hat; leider ist aber die k.k. österreichische Agenzie nicht in einem ähnlichen Falle; man hat sich Seitens der moldauschen Behörden sowohl an der Person als an dem Eigenthume österreichischer Unterthanen schwer vergriffen. Die Agentie hat Genugthuung verlangt, bis heute ist sie nicht gegeben.

Es ist allerdingst zu befürchten, dass die Soldaten, deren Raublust, bei aller Feigheit, erwacht ist, und die hierin mit der Polizei gemeinschaftliche Sache macht, zu weiteren Exzessen führen wird, denen durch die grösste Energie nur vorläufig vorgebeugt werden kann.

Wenn aber die Verhältnisse Deutschlands mit Russland sich noch mehr verwickeln sollten und wenn nicht, was hier die freudigste Sensation machen und jetzt die Sympathie des ganzen Landes haben würde, bald Österreichische Truppen einrücken, dann können sich die deutschen Consulate, gegenüber dem Fürsten, dessen Corruptions-System ihn vollständig an Russland bindet, nicht mehr halten, und dann gehen weitere Millionen verloren, welche der deutsche Handelsstand hier zu fordern hat. Dies muss einen starken Rückschlag auf die Arbeiterfrage in Schlesien, am Rhein und besonders auch im Königreich Sachsen geben. Die hiesigen Kaufleute müssen sich, erfolgt nicht bald kräftige Hülfe, sämmtlich insolvent erklären und Hab und Gut und ihre ausstehenden Schulden im Stich lassen. Schon jetzt sind alle Zahlungen vorläufig eingestellt.

Auf der andern Seite kann angenommen werden, dass die Russen hier nicht sehr bald einrücken werden, und dass sie überhaupt an der russischen Grenze kaum so stark sind, als die Oesterreicher an der ihrigen. Es wird darauf ankommen, wer zuerst Besitz ergreift, um sich hier organisiren und über die unermeslichen Hülfsmittel des hiesigen fruchtbaren Landes disponiren zu können. Eine schleunige Einigung der Cabinette zu Wien und Berlin über diese Frage thut Noth. Gescheeht Nichts, so muss der Handel hierher aufgegeben und das handeltreibende Publikum vor grösseren Verlusten gewarnt werden.

Die Verhältnissen stehen so, dass nichts von den Waaren, welche hier von Deutschland aus noch ferner eingehen werden, bezahlt werden wird. Die hiesigen Kaufleute können es beim besten Willen selbst nicht,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

und die Pflicht der Regierung erfordert es, den zollvereinsländischen Handelsstand hierauf aufmerksamm zu machen.

Gestern ist die beiliegende Proklamation an den Strassenecken angeschlagen worden, welche, obwohl die darin in Bezug genommene Ordre aus St. Petersburg nach den hiesigen Ereignissen eingetroffen ist, denselben doch den Stempel der Legalität geben soll.

Der k. russische General-Consul von Kotzebue ist gestern hier eingetroffen; wie allgemein gesagt wird, um seiner Seits eine Privat-Contribution vom Fürsten zu erheben. Er soll die strengen, auf eine gänzliche Vertilgung der Bojaren berechneten Maasregeln des Fürsten, nunmehr völlig gebilligt haben.

In Buckarest herrscht ebenfalls viel Unruhe und eine gänzliche Geschäftsstockung, doch soll es bis jetzt zu keinem Ausbruch gekommen sein. Genauere Nachrichten fehlen; wäre indessen dort grössere Gefahr, so würde Herr v. Kotzebue nicht von dort abgereist sein.

Ein hohes Königliches Ministerium bitte ich ganz gehorsammst um hochgeneigte baldige Instruktion für mein Verhalten.

Richthofen

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme RDG, r. 2, c. 833–842 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consulaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I).

ANEXA

Von Gotes Gnaden,
Wir,
Michael Gregor Sturdza Woiewode,

haben durch das Kaiserlich russische Consulat eine Mitteilung Sr. Excellenz des Reichskanzler Herrn von Nesselrode vom März c. Nr. 934 erhalten.

Dieselbe ist ein neuer Beweis der Sorge mit welcher Unser erhabenster Protektor nicht aufhört über dem Glücke der Moldauer zu machen, zumal in dieser kritischen Zeit, welche die gesellschaftliche Ordnung des westlichen Europas bedroht, und auf den Sturz der legitimen Herscher ausgeht.

Seine Majestät der Kaiser haben erklärt, dass Sie entschlossen sind, nicht zu dulden, dass die Anarchie sich in die unter Seinem Schutz gestellten ottomanischen Provinzen verbreite, und dass Sie alle Ihre Kraft aufwenden werden, sich den Versuchen entgegen zu stellen, welche den Zweck haben möchten, die Bande zu entkräften,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

welche diese Länder mit dem ottomanischen Reiche vereinigen, oder auch nur die Bedingungen ihrer politischen Verfassung zu modifiziren.

In Folge und Kraft dieser Hohen Mittheilung ist es unsere Fürstenpflicht, dies Jedermann wissen zu lassen, dass man allen Aufregungen, sie mögen von Aussen oder selbst von Innen kommen, so wie den niederträchtigen auf den Umsturtz des Bestehenden berechneten Einflüsterungen Widerstand leisste, welche nur dem Vaterlande Schaden bringen, und das Gouvernement, wenn es nicht Acht hierauf hätte, eben so mit Verantwortlichkeit, als die Dawiderhandelnden mit Unglück und die Familien mit Auflösung bedrohte.

Iassy, den 31. März 1848 (a. St.), Nr. 135

A. 1727

Iaşi, 14 aprilie 1848

A. 1424, prezentat la 23 aprilie 1848
1 anexă

Reiau acum raportul meu respectuos din data de 10 ale lunii curente, din momentul în care am fost nevoit să-l întrerup din motivele menţionate în finalul lui.

Am spus celor doi boieri care mi-au făcut declaraţia pomenită în raport (care declaraţie, după cum am aflat ulterior, a fost făcută de aceleaşi persoane şi Agenţiei imperiale şi regale austrice) că nu mă pot amesteca în problemele lor, cu atât mai puţin cu cât eu nu am nici o încredere veritabilă în curajul personal al boierilor de a se ridica fie şi împotriva unui guvernământ atât de slab ca cel de aici, iar laşitatea, corupţia şi trădarea înrădăcinate în caracterul naţional slăbit nu constituie în nici un caz acele trăsături care să contribuie la efectuarea schimbărilor atât de cuprinzătoare pe care le intenţionează ei; numai atât am vrut să le spun, că, dacă s-ar atenta în vreun fel la persoana sau averea unui supus prusian, ori dacă vreun supus prusian s-ar deda la fapte nepermise, atunci eu aş cere ca un astfel de individ, indiferent de naţionalitate, să fie pedepsit chiar în faţa Consulatului, iar, dacă va fi cazul, să fie chiar împuşcat; supuşii prusieni au fost sfătuiţi în modul cel mai ferm să nu ia în nici un caz partea cuiva, dar să fie pregătiţi a-şi apăra cu armele atât persoana lor cât şi averea (în plus, la îndemnul meu, pastorul evanghelic i-a sfătuit şi el, cu prilejul serviciului religios solemn de sâmbăta trecută, de la amvon).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

O declarație prevenitoare asemănătoare o mai făcusem eu guvernanților cu prilejul reglementărilor referitoare la arnăuți, în legătură cu care v-am raportat.

Curând după plecarea celor doi boieri a venit la mine consulul francez, pentru a-mi relata că tocmai îi spusese consulul rus că principele, care a fost părăsit de toți ai lui, a fost părăsit și de Puterea protectoare, că se speră ca liniștea să fie reinstaurată, deoarece comisarii din Petersburg și Constantinopol ar putea fi aici în scurt timp, spre a-l destitui și oficial și că deja unora li s-a deschis perspectiva ca, în acest caz, să fie numiți ca membri ai Guvernului Provizoriu.

Pentru a-mi forma o părere mai clară în legătură cu măsurile de apărare pe care urma să le întreprind, am mers la încă un boier, ale cărui opinii cumpătate îmi erau cunoscute și l-am întrebat dacă într-adevăr sunt de așteptat dezordini, la care el mi-a replicat că cei doi boieri care au fost la mine fac parte dintre cei care insistă pentru o decizie urgentă cu armele, dar că, având în vedere lașitatea notorie a principelui, de așa ceva nu ar fi nevoie în nici un caz, că în acest scop nici nu s-au făcut vreun fel de pregătiri, că principele, care până la desființarea Camerei Deputaților aprobase deja toate punctele revendicate de țară, va pleca din proprie inițiativă, deoarece se vede complet părăsit și, în fapt, deja înlăturat, de aceea nu trebuie să am nici cea mai mică teamă, totul va rămâne liniștit.

Abia întors la consulat, care se află la oarecare distanță de palatul princiar și de străzile principale ale orașului (spre ora 5 după amiază), începe un refugiu general al supușilor germani spre punctele de adunare stabilite cu aceștia de către cele două Agenții germane pentru eventualitatea izbucnirii de dezordini, unul dintre acele puncte de adunare fiind clădirea prusiană.

Toți declară că s-ar fi ordonat de către polițiștii și cazacii călări pe stradă ca toată lumea să părăsească străzile și să se închidă în case; cei care locuiesc pe *Ulița Mare* (Strada Mare) în apropierea Palatului princiar, relatau că principele ar fi fost văzut într-o mică trăsură deschisă, înconjurat de arnăuți și de militari, absolut speriat, după ce mai înainte și-ar fi dus principesa într-un loc sigur. Toți spuneau că principele a fugit și că boierii îl fugăreau din urmă; aceleași știri au sosit și la Consulatul englez, aflat în imediata apropiere a noastră.

Aceste știri s-au confirmat doar în sensul că principele a plecat într-adevăr spre cazarmă, dar se pare că numai a simulat fuga, în scopul de a-i face pe boieri să fie și mai fără griji – stare indusă deja de către consulul rus și de către unii trădători din rândul boierilor – toți considerându-l pe principe ca deja înlăturat; această stare i-a determinat pe boieri să se întoarcă pentru moment la casele lor, astfel că, nemaifiind adunați la un loc, au fost prinși unul câte unul.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Principele s-a întors în galop de la cazarmă, însoţit de arnăuţi şi de trupă – aceştia fiind anterior copleşiti cu cadouri şi promisiuni că vor putea jefui – şi a intrat cu o parte din ei în Palat. Cealaltă parte şi cu arnăuţii şi cu cele câteva tunuri care se află aici au mers, conduşi de această dată de cei doi fii ai principelui – dintre care unul comandă miliţia – la fiecare casă de boier şi i-au arestat pe rând, toată noaptea, pe capii adunării boierilor; trupei fiindu-i frică, erau trimişi mai întâi arnăuţii, iar după ce aceştia îi luau prin surprindere pe acei oameni neînarmaţi, trupa era pusă să jefuiască.

O astfel de scenă a avut loc chiar în imediata apropiere a Consulatului prusian, la locuinţa unui supus imperial rus.

Boierii, înfricoşaţi în cel mai înalt grad, nu au opus nici cea mai mică rezistenţă, ci s-au lăsat legaţi, dezbrăcaţi şi apoi îmbrăcaţi cu vechi mantale soldăţeşti pline de păduchi. Ei au fost puternic maltrataţi. Nici unul nu a sărit în ajutorul celuilalt, dezvelindu-şi astfel pe de-a-ntregul caracterul pe care puterea protectoare rusă s-a străduit de aproape un secol să li-l inoculeze – o decădere completă, fizică şi morală, care te umple de silă. Dacă numai 10 boieri ar fi avut curajul de a-l ataca pe principe, acesta ar fi fost alungat. Acum, întrucât principele, care tremura de frică, a trebuit, la ordinul consulului rus – care în această treabă a jucat un rol absolut mârşav – să ia iniţiativa, a învins.

Aceste arestări s-au întins până azi. Cca 30 boieri au fost expediaţi, după cum se aude, cu vaporul de la Galaţi spre Vidin; o altă parte au fost duşi la mănăstiri sau în temniţele de aici, o altă parte au fost trimişi la moşiile lor sau au fost exilaţi peste hotare; numai categoria celor mai josnici, nişte lichele, au rămas aici, după ce au obţinut iertare din partea principelui. Dintre aceştia şi-a alcătuit principele noul guvern, deoarece miniştrii de până acum şi cei de mai înainte au fost împrăştiaţi cu toţii în modurile menţionate mai sus.

Oraşul, care în data de 10 ale lunii curente număra 600 de boieri, arată ca evacuat; comerţul, care se bazează exclusiv pe cumpărăturile făcute de boieri, a încetat complet; cum era de aşteptat, în atmosfera de frică instalată o teroare extraordinară domneşte aici.

Eu mă aflu în fericita situaţie de a putea comunica înaltului minister regal că, deşi găsindu-ne în mijlocul acestor evenimente de aici, nu s-a produs nici o lezare a persoanei sau averii vreunui supus al nostru, din nici o parte. Din păcate, nu acelaşi este cazul Agenţiei imperiale şi regale austriece; s-au produs puternice lezări de persoane sau avere în rândul supuşilor austrieci, din partea autorităţilor moldovene. Agenţia a cerut satisfacţie, dar până în prezent nu i s-a acordat.

Fără îndoială, trebuie să ne temem că soldaţii – a căror înclinaţie spre jaf, cu toată laşitatea lor, este crescândă, făcând totul împreună

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cu poliția – se vor deda în continuare la excese, care acum numai prin recurgerea la acțiuni dintre cele mai energice pot fi prevenite.

Dacă însă raporturile Germaniei cu Rusia se vor acutiza și mai mult și dacă – fapt ce aici ar crea cea mai mare satisfacție și s-ar bucura de simpatia întregii țări – trupele austriece vor intra în curând, atunci consulatele germane nu vor mai putea ține piept principelui, al cărui sistem de corupție îl leagă strâns de Rusia, urmarea fiind că vor fi pierdute alte milioane, pe care negustorimea germană le revendică de la cei de aici. Aceasta va avea urmări grave în problema muncitorilor din Silezia, de pe Rin și îndeosebi din Regatul Saxoniei. Dacă nu vor primi curând ajutoare puternice, negustorii de aici vor fi nevoiți să se declare cu toții insolvenți și să-și lase baltă averea și bunurile și datoriile aferente. Deja toate plățile au fost deocamdată stopate.

Pe de altă parte, se poate presupune că rușii nu vor intra aici foarte curând și că ei, la granița lor, abia dacă sunt la fel de puternici precum austriecii la a lor. Va depinde de împrejurări, cine anume va pune primul stăpânire aici, pentru a se organiza și a putea dispune de mijloacele nelimitate din această țară mănoasă. Este necesară o urgentă înțelegere între guvernele din Viena și Berlin în această problemă. Dacă nu se întâmplă nimic, atunci comerțul de aici va înceta iar cei care se ocupă cu negoțul sunt amenințați de mari pierderi.

Situația este de așa natură, încât nici una dintre mărfurile care vor sosi în continuare din Germania nu va fi plătită. Oricât s-ar strădui, negustorii de aici nu se vor putea descurca, iar datoria guvernului este de a atrage atenția negustorimii din Uniunea vamală asupra situației.

Ieri a fost afișată la intersecțiile străzilor proclamația alăturată, care, deși redă ordinele de la St. Petersburg legate de evenimentele de aici, este menită totuși să pună pe ele ștampila legalității.

Consulul imperial rus von Kotzebue a sosit ieri aici; după cum se spune, pentru a încasa partea lui dintr-o contribuție privată a principelui. Se spune că ar fi aprobat întru totul măsurile stricte luate de principe, îndreptate spre stârpirea completă a boierilor.

Și la București domnește neliniștea și au încetat complet afacerile, dar se pare că până acum nu s-a ajuns la nici o răbufnire. Lipsesc știri mai precise; dar dacă acolo ar exista pericol mai mare, domnul von Kotzebue nu ar fi plecat de acolo.

Rog cu profund respect înaltul minister regal să-mi trimită urgent instrucțiuni privind atitudinea mea.

Richthofen

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Din mila lui Dumnezeu Noi,
Mihail Grigore Sturdza Voievod,

am primit, prin Consulatul imperial rus, o comunicare din partea Excelenţei sale, cancelarul imperial, dl Nesselrode, din luna martie crt., cu nr. 934.

Aceasta constituie o nouă dovadă a grijii cu care măreţul nostru Protector nu încetează să lucreze pentru fericirea moldovenilor, mai ales în aceste vremuri critice care ameniţă ordinea socială a Europei de Vest şi care urmăreşte prăbuşirea stăpânirilor legitime.

Maiestatea sa, împăratul a declarat că este decis să nu tolereze ca anarhia să se răspândească în provinciile otomane aflate sub protecţia sa, că va folosi întreaga sa putere pentru a contracara încercările care au ca scop slăbirea legăturilor ce unesc aceste ţări cu Imperiul Otoman sau chiar şi numai modificarea condiţiilor statutului lor politic.

În urma acestei înalte comunicări, datoria noastră de principe este să facem cunoscut tuturor că se va opune rezistenţă tuturor agitaţiilor, indiferent dacă vin din afară sau dinăuntru, precum şi intrigilor mârşave care ţintesc spre dărâmarea rânduielilor existente, care aduc numai pagube patriei şi care pun în primejdie guvernul, dacă acesta nu le-ar acorda atenţie şi nu le-ar privi cu responsabilitate; de asemenea, aceste intrigi vor duce la necazuri pentru cei care li se opun şi la destrămarea familiilor.

Iaşi, 31 martie 1848 (stil vechi), nr. 135

A. 1727

17

1848 aprilie 6/18, Bucureşti,

The Right Honorable
Viscount Palmerston, No.7

My Lord,

I have the honor to enclose Copy of a letter I addressed by last Post to Her Majesty's Embassy at Constantinople.

In consequence of a communication received on Tuesday night by the Russian Consul General from Jassy, Mr. Kotzebue left Bucarest for Moldavia early on the morning of the 12 th.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Your Lordship will of course have been duly informed of the events which have taken place in that city by Mr. Consul Gardner's despatches. I regret to say my own information is very vague and only gathered from rumours and some private letters from the Boïars to their relatives here. The effect of these rumours has been to increase the uneasiness here and to convince me of the possibility of a demonstration of some kind being made in our city. Mr. Kotzebue is announced as to return to Bucarest on the 18 th. I sincerely hope he will have endeavored to induce the Hospodar Sturdza to recall the harsh measures he has taken against the persons of those arrested, of whom thirteen appear to have been sent to Galatz to be sent across the Danube to the custody of the Turkish Ayan of Matchin. This proceeding has much incensed the Wallachian Boïars, connected as they are by family ties with those of Moldavia.

Events of a grave nature follow one another with such rapidity that our position here is becoming one of anxiety and deep interest. I by the last boat, applied for instructions to Sir Stratford Canning as to the conduct I ought to pursue should the movement which has commenced in Moldavia spread to Wallachia. I referred His Excellency to my confidential despatch of the 6 th instant, copy of which I enclosed to your Lordship in my No. 6 of the 7 th instant and particularly called his attention to that part of it respecting the disposition shewn here towards the Ottoman Authority as the Sovereign one of the Province. We are as yet quite ignorant as to whether Mr. Kotzebue will have ordered the advance of the Russian troops into Moldavia. Here the Prince has threatened if any outbreak take place to send to the Pacha of Rustchuk for *Turkish troops*. Now I should much regret the adoption of such a measure for it would exasperate to a high degree all parties without exception, would complicate matters extremely and perhaps cause a feeling to be created against the Turkish Authority which certainly does not at present exist.

I have before me Lord Aberdeen's letter of instructions of the 29 th November 1847 and have in every respect where it bears on the present state of things made it my rule of action.

I have the honor to be
My Lord
Your Lorship's most obedient
and most humble servant
Robert Colquhoun

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78–Turkey, vol. 742, f. 38–40).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 18 aprilie 1848

Nr. 7
Onorabilul viconte
Palmerston

Excelență,

Am onoarea să anexez copia unei scrisori adresate Ambasadei Majestății sale de la Constantinopol.

Ca urmare a unei înștiințări primite marți noaptea de la Iași, consulul general rus Kotzebue a plecat din București îndreptându-se spre Moldova în dimineața zilei de 12.

Probabil că Excelența voastră a fost informată în legătură cu evenimentele care au avut loc în acest oraș prin rapoartele trimise de consulul Gardner. Din nefericire informațiile pe care le dețin eu sunt foarte vagi, fiind culese din zvonuri și scrisori particulare ale boierilor adresate rudelor de aici. Aceste zvonuri au avut darul de a spori neliniștea care domnește aici, iar pe mine m-au convins de posibilitatea declanșării unei mișcări în orașul nostru. Dl Kotzebue este anunțat să se întoarcă în București pe data de 18. Sper din toată inima că a reușit să-l determine pe Domnitor să revoce măsurile drastice pe care le-a luat împotriva persoanelor arestate, dintre care 13 se pare că au fost trimise la Galați de unde urmează să treacă Dunărea pentru a fi predate comandantului militar turc de la Măcin. Această măsură i-a ofensat profund pe boierii valahi care sunt înrudiți cu cei din Moldova.

Evenimente grave se succed cu mare rapiditate, sporindu-ne atât neliniștea cât și interesul. Am solicitat instrucțiuni dlui Stratford Canning în ceea ce privește atitudinea pe care ar trebui să o adopt în cazul în care mișcarea ce a izbucnit în Moldova s-ar extinde și în Țara Românească. Am făcut și referire la raportul din 6 aprilie a cărui copie am anexat-o raportului pe care l-am trimis Excelenței voastre pe data de 7 aprilie, insistând asupra acelei părți legate de felul cum este privită aici Autoritatea Otomană, ca fiind Suverană în această Provincie. Nu se știe dacă dl Kotzebue a ordonat înaintarea trupelor rusești în Moldova. Domnitorul din acest Principat a amenințat că în cazul izbucnirii unei revolte va solicita pașei din Rusciuc sprijinul *trupelor otomane*. Ar fi regretabil să se recurgă la o asemenea măsură care ar nemulțumi profund pe toată lumea, ar complica lucrurile și mai mult și ar da naștere unor sentimente față de autoritatea otomană care cu siguranță nu există în momentul de față.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Am în față scrisoarea lordului Aberdeen din 29 noiembrie 1847 ale cărui instrucțiuni legate de situația actuală le voi urma întrutotul.

Cu respect,
Robert Colquhoun

18

1848 aprilie 8/20, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 51

Monsieur le Ministre,

Je dois croire que le Consulat de Jassy vous aura fait connaître avec tous les détails convenables les événements qui ont eu lieu dans cette ville, du 8 au 19 de ce mois. Mr. Gérault était sur le point de quitter son poste, et Mr. Duclos, à qui sur la demande expresse du titulaire j'en ai confié la gestion, venait à peine d'arriver. Aussi n'ai-je appris moi-même ce qui c'est passé que par la voix publique. Il paraît, en résumé, que le Hospodar de Moldavie a découvert une conspiration dont les ramifications étaient fort étendues et qui avait pour chefs des jeunes gens appartenant presque tous aux premières familles du pays. Treize d'entre eux ont été arrêtés, garrotés avec des cordes et transférés à Galatz où leur arrivée a failli devenir le signal d'un mouvement populaire. L'ordre était de les conduire à Matchin, sur la rive turque du Danube. Mais le mauvais temps ayant obligé le bâtiment qui les portait à relâcher dans le port d'Ibraila, six de ces jeunes gens ont trouvé moyen de se réfugier chez le Vice-Consul d'Angleterre. Trois se sont évadés, sans que l'on sache ce qu'ils sont devenus. Les quatres autres ont été immédiatement envoyés à la forteresse de Matchin. Une troupe d'Ioniens armés s'est rassemblée autour du Consulat Britannique, dans l'intention de défendre, au besoin, ceux qui y on trouvé un asyle. Telles sont les dernières nouvelles que j'ai reçues et qui s'arrêtent au 17 Avril.

Mr. de Kotzebue est de retour de son voyage de Iassy, où il avait probablement été conduit par le désir de prêter au Prince Stourdza

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

l'appui de son influence et de ses conseils. Une proclamation de Hospodar en date du 3/15 avril annonce que l'ordre, menacé plutôt que troublé pendant quelques jours est complètement rétabli.

Si cet incident, quelle qu'en soit la portée véritable, ne sert pas de prétexte à l'entrée des troupes russes sur le territoire moldave, la question posée dans ma dernière dépêche semble plus d'à moitié résolue. Il sera évident, à mes yeux du moins, qu'un acte de cette nature aurait été regardé à St. Pétersburg, comme incompatible avec la situation actuelle des choses; et que les intimations comminatoires de la circulaire dont j'ai donné l'analyse, dans ma dépêche No. 50, attendront pour se réaliser, soit des circonstances générales plus opportunes, soit une nécessité plus urgente au point de vue de la politique spéciale du Cabinet russe en ce qui concerne les Principautés.

Tout est tranquille en Valachie. Les velléités d'agitation politique qui ont si fort inquiété le Gouvernement local, mais qui manquaient à la fois d'unité dans les vues et de puissances réelles dans les moyens d'action, semblent s'amortir de jour en jour. Elles se liaient, suivant toute apparence, aux mouvements projetés en Moldavie. Aussi le résultat de la dernière tentative, tout en redoublant les sentiments d'animée aversion qui existaient contre le Chef de la Principauté voisine, a-t-il produit ici, sur l'esprit de la jeune Boyarie, un profond et visible découragement.

La population valaque de la Transylvanie, qui forme, vous le savez, Monsieur le Ministre, une classe nombreuse et fortement unie par la communauté d'origine et de language, réclame en ce moment une plus large part dans l'administration municipale, ainsi que dans les divers privilèges jusqu'ici réservés à la burgeoisie de race allemande. Ces demandes ont été appuyées par les autorités de Kronstadt. Le sort de ces rameaux détachés de la souche Roumaine, et dont la réunion future est une des utopie que le patriotisme valaque se plait le plus à caresser, est toujours en possition d'exciter ici de vives sympathies. On attend avec quelque impatience la décision du Gouvernement autrichien.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
ss. Doré de Nion

P.S. du 22 Avril.

Le bruit a couru ici, dans la journée d'hier, que Jassy venait d'être le théâtre d'une insurrection sanglante, dont le Hospodar

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

aurait été la première victime. Ce bruit est dénué de tout fondement, au moins d'après ce que vient de me dire Mr. Kotzebue sur le témoignage d'un courrier qui a passé par Iassy il y a vingt quatre heures.

Doré de Nion

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 54–58).

Bucureşti, 20 aprilie 1848

Agenţia
şi Consulatul General al Franţei
în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 51

Domnule Miniatru,

Presupun că Consulatul de la Iaşi v-a adus la cunoştinţă cu toate detaliile de cuviinţă evenimentele care au avut loc în acest oraş între 8 şi 19 ale acestei luni. Domnul Guéroult era pe punctul de a-şi părăsi postul, iar domnul Duclos căruia, la cererea expresă a titularului, i-am încredinţat conducerea, abia sosise. Nici eu însumi n-am aflat ce s-a petrecut decât prin intermediul opiniei publice. Se pare, în rezumat, că domnitorul Moldovei a descoperit o conspiraţie, ale cărei ramificaţii sunt foarte întinse şi care are drept conducători, tineri aparţinând aproape în totalitate celor mai importante familii ale ţării. Treisprezece dintre ei au fost arestaţi, legaţi cu frânghii şi transferaţi la Galaţi, unde sosirea lor a fost cât pe ce să dea semnalul unei mişcări populare. Ordinul era de a-i conduce la Măcin, pe malul turcesc al Dunării. Dar timpul urât obligând vaporul cu care erau transportaţi să facă escală în portul Brăila, şase dintre aceşti tineri au găsit mijlocul de a se refugia la vice-consulul Angliei. Trei au evadat, fără a se mai şti ce s-a întâmplat cu ei. Ceilalţi patru au fost imediat trimişi la fortăreaţa Măcin. O trupă de ionieni înarmaţi s-au adunat în jurul Consulatului britanic, în intenţia de a-i apăra, la nevoie, pe aceia care şi-au găsit un adăpost acolo. Acestea sunt ultimele ştiri pe care le-am primit şi care se opresc la 17 aprilie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dl de Kotzebue s-a reîntors din călătoria sa la Iaşi, unde a fost mânat, probabil, de dorinţa de a-i da principelui Sturdza sprijinul influenţei şi sfaturilor sale. O proclamaţie a domnitorului, din 3/15 aprilie, anunţă că ordinea, ameninţată mai mult decât tulburată în ultimele zile, este complet restabilită.

Dacă acest incident, oricare i-ar fi forţa adevărată, nu va servi de pretext întrării trupelor ruseşti pe teritoriul moldovenesc, problema ridicată în ultima mea depeşă pare rezolvată mai mult de jumătate. Va fi evident, cel puţin în ochii mei, că un act de această natură va fi fost privit la St. Petersburg ca incompatibil cu starea actuală a lucrurilor şi că somaţiile ameninţătoare din circulara pe care am analizat-o, în depeşa mea nr. 50, aşteaptă, pentru a se realiza, fie circumstanţe generale mai potrivite, fie o necesitate mai urgentă din punctul de vedere al politicii speciale a Cabinetului rus în privinţa Principatelor.

În Ţara Românească, totul este calm. Veleităţile de agitaţie politică ce au neliniştit atât de mult guvernul local, dar cărora le-au lipsit deopotrivă unitatea de vederi şi puterea reală a mijloacelor de acţiune, par să se atenueze pe zi ce trece. Ele se leagă, potrivit tuturor aparenţelor, de mişcările plănuite în Moldova. De asemenea, rezultatul ultimelor tentative (revoluţionare), deşi a făcut să se dubleze sentimentele de vie aversiune care existau faţă de conducătorul Principatului vecin, a produs aici, asupra spiritelor tinerilor boieri, o descurajare profundă şi vizibilă.

Populaţia valahă din Transilvania, care formează, precum ştiţi, domnule ministru, o categorie numeroasă şi foarte unită prin comunitatea de origine şi de limbă, cere acum o participare mai largă la administraţia municipală, ca şi la diversele privilegii rezervate până acum burgheziei de neam german. Aceste cereri au fost sprijinite de autorităţile de la Braşov. Soarta acestor ramuri desprinse din trunchiul românesc şi a căror unire viitoare este una dintre utopiile cele mai dragi patriotismului valah este întotdeauna în măsură să stârnească aici vii simpatii. Se aşteaptă cu oarecare nerăbdare decizia Guvernului austriac.

Sunt, cu respect,
domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,
ss. Doré de Nion

P.S. din 22 aprilie

Ieri a circulat aici un zvon că Iaşiul a fost de curând teatrul unei insurecţii sângeroase, a cărei primă victimă ar fi fost domnitorul.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Acest zvon este lipsit de orice fundament, cel puţin potrivit spuselor dlui Kotzebue, pe baza mărturiei unui curier care a trecut prin Iaşi în urmă cu douăzeci şi patru de ore.

Doré de Nion

19

1848 aprilie 8/20, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 53

Monsieur le Ministre,

Un entretien que j'ai eu hier avec le Prince Bibesco a pleinement confirmé l'exactitude des renseignements contenus dans ma dernière dépêche au sujet de l'arrivée prochaine du Général Duhamel à Bucarest. Le prince m'a fait connaître, en outre, qu'il attend très incessament un délégué de la Porte, dont la mission paraît se combiner avec celle du Commisaire Russe. Le but de cette double mission ne serait autre, suivant le Prince Bibesco, que de manifester à tous les yeux l'accord qui règne entre les deux hautes Cours, particulièrement en ce qui concerne les Principautés Danubiennes et de fortifier l'autorité hospodariale contre toute tentative de l'esprit d'indépendance et de révolution. Dans cette vue, le délégué Russe déclarerait de nouveau l'intention où est l'Empereur de faire entrer ses troupes en Moldavie, à la première réquisition de Prince Stourdza, tandis que le Commissaire turc serait chargé de notifier officiellement la résolution prise par la Porte d'envoyer en Valachie, au premier symptôme menaçant pour l'ordre public, une partie des troupes cantonnées sur la rive droite du Danube, sous le commandement de Pacha de Silistre. Ce commissaire serait d'ailleurs porteur d'un firman qui autorise et invite même formellement les deux Hospodar à s'entendre avec les autorités ottomanes les plus voisines de leurs résidences pour faire conduire dans la Turquie d'Asie les individus reconnus coupables de machinations subversives. Cette dernière communication ayant

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

produit sur moi une impression que je n'ai nullement cherché à dissimuler, le Prince s'est empressé d'ajouter qu'il espérait bien, quant à lui, ne se voir jamais réduit à faire usage d'une faculté de cette nature. J'en ai pris occasion pour lui exprimer l'indignation qu'inspirent ici, dans toutes les classes de la société, les mesures prises par le Prince Stourdza contre les personnes compromises dans les derniers événements de Iassy. L'assentiment que le Hospodar n'a pu s'empêcher de donner à mes paroles est une sorte d'engagement, dont j'ai pris acte, et que je n'hesiterait pas à lui rappeler en cas de besoin.

La confiance que le Prince Bibesco affecte de témoigner en ce qui concerne sa position personnelle et l'influence que la mission Turco-Russe pourra exercer à cet égard semble plus apparente que réelle. C'est à la suite d'une mission analogue que la chute du dernier Hospodar a été résolue et consonnée. On ne peut d'ailleurs douter que les délégués des deux hautes Cours ne soient chargés, à tout événement, de soumettre à une enquête confidentielle la conduite administrative et les tendances politiques du Gouvernement local et de vérifier la réalité des griefs allégués contre lui. La personne enfin du général Duhamel et les souvenirs qui s'attachent à son premier séjour en Valachie permettent difficilement de croire qu'il ait été expressément choisi pour remplir un rôle d'arbitre impartial et de conciliateur bienveillant.

Dans le cours de l'entretien dont je viens, Monsieur le Ministre, de mettre sous vos yeux les principaux traits, le Prince Bibescu s'est appliqué comme de coutume, à me démontrer l'aveuglement du parti qui croit le moment favorable pour l'introduction de sérieuses réformes dans l'état social et politique de la Valachie. Il a insisté plus que jamais sur l'impossiblité où son Gouvernement se trouve d'effectuer, de proposer même, la moindre modification au régime intérieur de la Principauté.

Déchiffrement: Après avoir longuement discuté cette question, après avoir essayé de lui faire comprendre que, dans la situation de son pays, dans celle de l'Europe toute entière, l'immobilité politique est plus périlleuse, plus impossible encore que l'adoption d'un système d'améliorations progressives et rationnelles, j'ai dû reconnaître qu'un poids trop lourd emportait l'autre côté de la balance et que les conseils dictés par une conviction sincère, par une amitié désintéressée, n'avaient aucune chance de prévaloir sur le vertige du pouvoir et sur les inspirations de la peur.

Le Prince de Valachie, assez bien informé d'ordinaire de ce qui se passe à Constantinople, croit savoir que l'influence de la Russie y

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

est en ce moment toute puissante et que s'il est permis, s'il est même recommandé à la Porte d'accueilir les conseils d'une autre nation Européenne (de l'Angleterre par exemple), le Gouvernement Turc n'en est pas moins formellement résolu à ne suivre, au fond, d'autre ligne de conduite que celle qui lui sera tracée par le Cabinet de Pétersburg.

Sans attacher à cette indication plus de valeur qu'elle n'en a sans doute, j'ai cru, Monsieur le Ministre, qu'il pourrait n'être pas inutile de la faire parvenir à votre connaissance.

Je suis avec respect etc.
ss. D. de Nion

A Monsieur de Lamartine, Membre du Gouvernement provisoire, Ministre des Affaires Etrangères

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 60–64).

Bucureşti, 30 aprilie 1848

Agenţia
şi Consulatul General al Franţei
în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică Nr. 53

Domnule Ministru,

O convorbire pe care am avut-o ieri cu Principele Bibescu a confirmat din plin exactitatea informaţiilor cuprinse în ultima mea depeşă privind apropiata sosire a generalului Duhamel la Bucureşti. Prinţul mi-a adus la cunoştinţă, în plus, că aşteaptă (să sosească) din moment în moment un delegat al Porţii, a cărui misiune pare să se îmbine cu aceea a comisarului rus. Scopul acestei duble misiuni nu ar fi altul, potrivit prinţului Bibescu, decât acela de a manifesta în faţa tuturor acordul care domneşte între cele două înalte Curţi, mai ales în ceea ce priveşte Principatele Danubiene şi să întărească autoritatea domnească împotriva oricărei tentative de spirit de independenţă şi de revoluţie. În această idee, delegatul rus va declara din nou intenţia împăratului de a-şi trimite trupele în Moldova, la prima cerere a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

principelui Sturdza, în vreme ce comisarul turc va fi însărcinat să notifice în mod oficial hotărârea luată de Poartă de a trimite în Țara Românească, la primul simptom de amenințare a ordinii publice, o parte a trupelor cantonate pe malul drept al Dunării sub conducerea pașei de Silistra. Acest comisar va fi, dealtfel purtătorul unui firman care îi autorizează și chiar îi invită în mod formal pe cei doi domnitori să se pună de acord cu autoritățile otomane cele mai apropiate de reședința lor pentru a-i trimite în partea asiatică a Turciei pe indivizii recunoscuți ca vinovați de mașinații subversive. Această ultimă comunicare producând asupra mea o impresie pe care nu am căutat câtuși de puțin să o disimulez, Principele s-a grăbit să adauge că, dinspre partea lui, speră să nu se vadă niciodată obligat să uzeze de o putere de această natură. Am profitat de ocazie pentru a-i exprima indignarea pe care o inspiră aici, în toate straturile societății, măsurile luate de principele Sturdza împotriva persoanelor compromise în timpul ultimelor evenimente de la Iași. Asentimentul pe care domnitorul nu s-a putut abține să nu și-l dea față de cuvintele mele, reprezintă un fel de angajament, de care am luat act și pe care nu voi ezita să i-l reamintesc dacă va fi nevoie.

Încrederea pe care Principele Bibescu pare a o avea în ceea ce privește poziția sa personală și influența pe care misiunea turco-rusă ar putea-o exercita din acest punct de vedere este mai mult aparentă, decât reală. Căderea ultimului domnitor a fost hotărâtă și s-a produs ca urmare a unei misiuni analoge. Nu ne putem îndoi, dealtfel, că delegații celor două Înalte Curții n-ar fi însărcinați, pentru orice eveniment, să supună unei anchete confidențiale conduita administrativă și tendințele politice ale guvernământului local și să verifice realitatea plângerilor invocate împotriva lui. În sfârșit, persoana generalului Duhamel și amintirile de care se leagă prima sa ședere în Țara Românească permit cu dificultate să se creadă că a fost ales în mod expres pentru a îndeplini un rol de arbitru imparțial și de mediator binevoitor.

În cursul întrevederii ale cărei principale direcții tocmai vi le-am prezentat, domnule ministru, principele Bibescu s-a străduit ca de obicei să-mi demonstreze orbirea partidei care crede că momentul este favorabil pentru introducerea de reforme serioase în sistemul social și politic al Țării Românești. El a insistat mai mult ca niciodată asupra imposibilității în care se află guvernul său de a efectua, de a propune chiar, cea mai mică modificare a regimului intern din Principat.

Descifrat: După ce am discutat îndelung această chestiune, după ce am încercat să-l fac să înțeleagă că, în situația țării sale, în aceea a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Europei întregi, imobilismul politic este mai periculos, imposibil chiar față de adoptarea unui sistem de îmbunătățiri progresive și naționale, a trebuit să recunosc că de cealaltă parte a balanței atârnă o greutate prea mare și că sfaturile dictate de o convingere sinceră și de o amiciție dezinteresată n-au nici o șansă să prevaleze asupra beției puterii și a imboldurilor fricii.

Principele Țării Românești, atât de bine informat de obicei asupra a ceea ce se întâmplă la Constantinopol, crede a ști că influența Rusiei acolo este în acest moment atotputernică și că, dacă îi este permis, îi este chiar recomandat Porții să primească sfaturile altei națiuni europene (Anglia, de exemplu), Guvernul turc nu e mai puțin formal hotărât să nu urmeze, în fond, altă linie de conduită decât aceea care îi va fi trasată de Cabinetul de la Petersburg.

Fără a da acestei precizări o valoare mai mare decât, desigur, că are, am crezut, domnule ministru, că s-ar putea să nu fie nefolositoare aducerea ei la cunoștința dumneavoastră.

Sunt cu respect etc.
ss. D. de Nion

Domnului Lamartine, Membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

20

1848 aprilie 8/20, București

Nr. 9

My Lord,

My albanian, whom I had sent down to Brăila with dispatches on the morning of the 17th for Her Majesty's ambassador at Constantinople, has just returned. He brought me a letter from Mr. Viceconsul Lloyd of which, its enclosure, I beg to annex copy.

Foreseeing the possibility of some delicate questions arising on the banks of the Danube, I in a letter to Mr. Lloyd instructed him as follows.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

"Events may possibly take place wherein you may require instructions as to the line of conduct you ought to follow as British vice consul. Should any such occur about the period of the Boat's departure, you will do well to communicate directly to Her Majesty's Embassy at Constantinople furnishing me with a copy of such communication as you may have to make. My reason for this is that with the present rapidity of conveyance between the Danube and Constantinople, you can receive any instructions quicker from Constantinople than from this place. I have only to observe that the present circumstances call for a more than ordinary degree of prudence and circumspection on the part of the British agents in these Provinces".

I therefore hope Mr. Lloyd has found time to write to His Excellency for instructions, as the Boat only left Brăila on the 19 th instant.

Mr. Kotzebue returned here on the 18th having passed through Brăila; while there he received a note from the Refugees requesting him to call at the British Vice Consulate. In consequence of his having previously seen the Austrian Consul Mr. Huber, who led him to suppose they would voluntarily go to Matchin if Mr. Kotzebue would guarantee their safety, he acceded to their request. During the interview however they asked him to use his influence with the Wallachian Government to connive at their escape. Of course he refused to do this but he pointed out to them the painful result if they persisted in expatriating themselves; in fact gave them to understand that their confinement at Matchin would be of short duration and had been adopted by the Hospodar in consequence of the excited state of Moldavia. They refused however to do as Mr. Kotzebue advised and he quitted them.

Mr. Kotzebue describes the state of Jassy to have been such as to warrant the Prince in acting with severity, but he clearly blames the harsh manner in which the Police executed their orders. He told me that matters were so serious that he had on the 13 th sent off a messenger to the General Commandant in Bessarabia to march the troops on to the frontier and there await further orders. The actual occupation of one or both of the Provinces could, he remarked, only be the result of a formal demand made by the Porte to Russia.

Accompanying Mr. Lloyd's letter was one from the Moldavian boiars entreating me to take measures with the Local Government to

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

enable them to quit the Provinces. This demand is one to which it is quite impossible for me *directly* to attend, but I hope indirectly to be of some service to these persons and before the reply of the ambassador can arrive at Brăila, I expect to learn that they will have found means to escape, which during the first three days were very plentiful and which only failed through the timidity of the Parties concerned.

At Bucarest I am happy to say all is quiet.

The Right Honorable
Viscount Palmerston

I have the honor to be
My Lord
Your Lordship's most
obedient and most
humble servant
Robert Colquhoun

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 47–50).

Bucureşti, 20 aprilie 1848

Nr..9

Arnăutul pe care l-am trimis la Brăila cu telegrame adresate ambasadorului Majestăţii sale la Constantinopol tocmai s-a întors şi mi-a adus o scrisoare din partea vice-consulului Lloyd a cărei copie o anexez aici.

Întrevăzând posibilitatea declanşării unor evenimente deosebite în Principatele Dunărene, i-am dat domnului Lloyd, într-o scrisoare, următoarele instrucţiuni.

„S-ar putea să aveţi nevoie de anumite instrucţiuni privind atitudinea pe care ar trebui să o adoptaţi în calitate de viceconsul în cazul desfăşurării unor evenimente. Dacă se întâmplă ceva deosebit ar fi bine să trimiteţi un raport direct Ambasadei Majestăţii sale la Constantinopol, iar mie să-mi parvină o copie a acestuia. Vă sfătuiesc să procedaţi astfel deoarece, ţinând cont de rapiditatea cu care se circulă acum pe Dunăre, veţi primi instrucţiunile mult mai repede de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

la Constantinopol decât de la București. Situația actuală reclamă foarte multă prudență și circumpecție din partea agenților britanici din aceste Provincii".

Sper că dl Lloyd a avut timp să vă scrie pentru a cere instrucțiuni.

Domnul Kotzebue s-a întors aici pe 18 aprilie trecând și prin Brăila, unde a primit o notă din partea refugiaților, prin care îl rugau să se ducă la Vice Consulatul Britanic. Întrucât avusese înainte o convorbire cu consulul austriac Huber, care i-a dat de înțeles că refugiații vor merge de bunăvoie la Măcin, dacă dl Kotzebue le va garanta securitatea, consulul general rus le-a îndeplinit rugămintea. Cu toate acestea în timpul discuției l-au rugat să-și folosească influența pe lângă Guvernul Țării Românești pentru a le înlesni fuga din țară. Bineînțeles că a refuzat să facă acest lucru și le-a explicat ce consecințe nefaste poate avea cererea lor de expatriere; de fapt le-a dat de înțeles că detenția lor la Măcin va fi de scurtă durată și a fost adoptată de domnitor ca urmare a situației tulbure din Moldova. Boierii moldoveni au refuzat însă să-i urmeze sfatul.

Domnul Kotzebue este de părere că situația creată la Iași justifică măsurile drastice luate de domnitor, însă condamnă cu fermitate maniera dură în care poliția i-a executat ordinele. Mi-a mai explicat că lucrurile s-au agravat, astfel încât a fost nevoit să trimită un mesager la comandantul general din Basarabia pentru a cere trupelor să înainteze înspre frontieră, iar acolo să aștepte noi ordine. Ocuparea propriu-zisă a uneia sau a ambelor Provincii nu s-ar putea realiza decât în urma unei solicitări oficiale din partea Porții adresate Rusiei.

Scrisoarea domnului Lloyd a fost însoțită de o alta a boierilor moldoveni în care aceștia mă rugau să intervin pe lângă guvernul local pentru a le facilita plecarea din țară. Îmi este imposibil să le satisfac această cerere în mod *direct*, însă sper că indirect le voi putea fi de ajutor și înainte ca răspunsul ambasadorului să ajungă la Brăila să fi găsit vreun mijloc de scăpare, mai ales că în primele trei zile au existat asemenea ocazii pe care însă le-au ratat din cauza ezitărilor celor implicați.

Sunt fericit să vă anunț că la București este liniște.

Cu respect,
Robert Colquhoun

Excelenței sale,
Vicontele Palmerston

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

21

1848 aprilie 29/ mai 11, Jibou

34 Sz<ám>

Kir<ályi> Biztos Wesselényi Miklós
Miniszterelnök gróf Batthyány Lajos úrnak
Pesten

H<ivatal>bol

Miniszterelnök Úr!

E hivatalos iratom Erdélyt illeti, de oly tárgyat, melly ha közvetlen nem is, de közvetve nagyon is érdekli az én hivatalos körömet, mivel a visszakapcsolás sikeres és békébe végrehajtása 's a törvényes rendnek 's engedelmességnek kötelességemben álló fenntartása szorosan egybenfügg azzal hogy Erdélyben béke van e, vagy parasztlázadás, minek szélén állanak.

Különben is Erdélynek magyarhon 's korona számára is meg, vagy megnemtartása forog kérdésben – Oly bajok léteznek Erdélyben, mellyek annak felbomlását, megsemmisültét 's, oláh vagy muszka hatalom martalékává válását vonhatják magok után. – A kormányzó gr[óf] Teleky igen becsületes, jó, és bölcs ember, de erély nélküli, a mostani körülményekben pedig erély egyedül az mi a többi – bármi szép és jó tulajdonokal hasznosokká teheti. Működései a Commandirózo úral nem igen vágnak, 's hangzatnak öszve, 's köztök, mint látszik, nincs jó egyetértés ebből foly az hogy az országban lévő katonai erő kevés, és gyönge (többnyire mind oláh és ujoncz) volta mellett, a béke 's engedelmisség fenntartásául mulhatlanul szükséges székely katonaság nem használhatatik, mitől pedig lehet, hogy a legborzasztóbb parasztháború megelőzése, vagy pedig kitörése 's elharapodzása függ. – Ezek felvilágositására idemellékelem id: gr[óf] Bethlen János most vett levelének töredékét.

Emellet nagy figyelmet érdemlő mikép a parasztok köszti roppant sok bujtogatások mind azt tárgyazzák 's a parasztok rögeszméje, a min sarkkint forog minden mit tenni akarnak vagy mernek az, hogy mind az mi történik – nem a király (ott a nép mind „császárnak" hívja) parancsából 's parancsa szerint, hanem épen annak ellenére van, hogy az urak és nemesség tartja őket még mind elnyomva, 's nem akarja nekik kiadni a szabadságot, mellyet a Császár által kiadott, de a nemesség által duggatott szabadságlevélben az van parancsolva

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mikép minden föld tehát az urasági is köztök felosztassék, Azon hiedelem is sokaknál létezik, hogy a Császárt a magyar urak letették, elhergellék, 's helyébe magyar királyt tettek de la ki[rály] nekik nem kell, nékik csak 5ik Ferdinand kellvén. Már a felebbi két körülményt megfontolván, tisztán áll az egyedüli mód, mellyel a dolgon könyen lehet és csalhatatlanul segiteni. Küldeni kell 1 (de nem itt az országban most jelenlevőt kinevezni, hanem küldeni kell) teljes hatalmi királyi biztost, ki ugy jelenjék meg, mint kegyelmes urunk királyunk 5ik Ferdinand Ő Császári királyi felségének személyese, 's annak képe, kitől mind kormányzó, mind commandirozó függjenek, valamint az oláh és görög püspökök is. Ez parancsolna mint Király vagy Császár személyese annak nevében – a béketürést és nyugalmat, ünnepélyesen, 's elhatározottan hirdetné, hogy minden mi a Felsőbbség részéről történik 's parancsoltatik, az ő t.i. Császár, vagy Király akaratából, 's parancsából történik, hogy csak ugy kapandják meg a Szabadságot ha magukat csendesen viselik, és hogy a katonaság arra van, ha kell még több is lesz az országban, hogy a rendet, 's engedelmességet tartsa fenn, minélfogva minden rendbontó és engedetlen keményen fog büntettetni kezeskedni lehet, hogy ez által tökéletesen biztositva lenne a törvényes engedelmesség és béke, 's a közbátorság háboritlan maradna a közelebbi országgyűlés eredményeig, de természetesen ezen eredmények a telyes és feltétlen „Unio" nak kellene lennie, melly főként a parasztokra nézve üdvös eredményeivel tüstént életbe lépne. – Királyibiztosnak legjobb lenne Perényi Zsigmond, Way Miklós, vagy Way Abrahám is, betöltenék helyőket. Haller Ferencz s a volt Bán sem lenne rosz. Az ő tiszta lelkéről, 's hivségéről, én ki őt igen rég, 's igen közelről ismerem felelek. Ő oly dolgokban mellyeket ő köteleségének ismer, 's mik neki megparancsoltatnak, erélyes, tevékeny és pontos. Lehetne ezen kir[ályi]biztos egyszer 's mind országgyűlési kir<ályi>biztos és, de talán jobb lenne ha attol külön állna, 's mentőlelőbb megjelenvén (minden óra idővesztés veszélyes) külön működnék.

A magyar minisztériumnak Erdély még <fájdalom> nem áll rendelkezése allat; de épen hogy valaha, sőt mentől előbb állhasson, hogy Felséges Urunk Királyunknak 's honunknak megtartassék a fennebbi tökéletesen bizonyos, 's csalhatlan óv és gyógyszer alkalmazása, és a fönséges Nádor 's szeretett minisztériumunknak szebb, méltóbb, 's üdvöseb feladata nem lehet, mint ammaz Felséges Urunk Királyunknáli eszközlésén rgész erélyel működni.

Királyibiztosi működésem eddigi kivánt eredménye folytárol a Belügyminister Úrnak megtettem jelentésemet. – Ezennel jelentem:

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

miszerint a Zilahon lévő huszár telepkormány (Depot) még némett ezredétől (Hannovicz huszár) a hadügyminisztérium részéről még April végével azon ezred kormányához az illető hadifőhadi vezérség által áttadott parancs következtében rendelet ellenben kapott az erdélyi főhadivezérségtől az iránt parancsot, hogy Erdélybe leendő költözésre állana készen. Én azonnal irék az erdélyi Commandirozonak, őt azon Depotnak Zilahon leendő hagyására kérvén, mivel arra ott valóban szükség van. Ha a hadügyminiszterség teend e tárgyban lépést rémélhetőleg sikert leend. – Jelentem továbbá, mikép hivatalos értesités érkezett, hogy az erdélyi hadvezérség rendeletével Turszky gyalog ezredebéli 3 Század fog közelebbről ide szállásolásul megérkezni. Ez által közkivánat telyesűlend, 's hasznos is leend jelenlétök a csend fentartására, habár nagyon komoly esetekben, a körülmények közt aligha sokat lehetne ezen mind oláhokból, 's nagyára újonczokból álló seregre számitani. Azonban reméllem, hogy kiralyibiztosi jelenlétemnek már is igen üdvösnek bizonyuló hatása a katonai erőhasználatát feleslegessé teendi.

Zsibón Május 11 kén 1848

Vesselényi Miklós
kir<álvi> Biztos

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria r. 156, c. 336–339, (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár. Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok / H 2 /, 155 E / 1848, f. 472–475)

Nr. 34

Comisar regal Vesselényi Miklós –
Domului prim-ministru, contele Bathyány Lajos
la Pesta

Din oficiu

Domnule Prim-ministru!

Această scriere oficială a mea se referă la Transilvania, dar la un subiect care chiar dacă nu direct, indirect interesează foarte mult sfera mea de activitate, deoarece realizarea cu succes şi în pace a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

realipirii şi datoria mea de a menţine ordinea legală şi supunerea sunt strâns legate de faptul că în Transilvania este pace sau răscoală ţărănească – în pragul căreia ne aflăm.

Şi, de altminteri, este vorba de păstrarea sau nu a Transilvaniei pentru patria şi coroana maghiară. În Transilvania există asemenea probleme care pot trage după sine dezintegrarea, distrugerea sau transformarea ei în pradă pentru români sau ruşi. Guvernatorul, contele Teleky este un om foarte bun, cinstit şi înţelept dar fără fermitate, iar în împrejurările actuale fermitatea este singura dintre calităţi – oricât de frumoase şi bune – care ne-ar fi de folos. Colaborările sale cu domnul comandant nu prea sunt la unison şi nu prea coincid iar între ei, după câte se pare, nu prea este bună înţelegere, de aici rezultă că forţa armată aflată în ţară, pe lângă că e puţină şi slabă (mai mult români şi recruţi) armata secuiască imperios necesară pentru menţinerea păcii şi ascultării, nu este folosită, de ea depinzând poate prevenirea sau poate izbucnirea şi extinderea celei mai cumplite răscoale ţărăneşti. Pentru clarificarea acestora, anexez fragmente din scrisoarea contelui Bethlen János primită acum de mine.

Pe lângă aceasta e demn de interes modul în care instigările, extrem de numeroase, din rândul ţăranilor au toate ca obiect şi este şi ideea fixă a ţăranilor în jurul căreia se învârte tot ce vor sau îndrăznesc să facă şi anume că tot ceea ce se întâmplă – nu e din porunca regelui (acolo poporul îl numeşte împărat) şi conform poruncilor sale ci tocmai împotriva acestora, că domnii şi nobilii îi ţin încă asupriţi şi nu vor să le dea libertatea acordată de împărat iar în locul lui au pus un rege maghiar dar lor nu le trebuie rege ci doar Ferdinand V le trebuie. Analizând cele două împrejurări de mai sus este deja evident modul cum pot fi rezolvate lucrurile uşor şi sigur. Trebuie să se trimită un (dar să nu fie numit cineva prezent acum în ţară, ci trebuie trimis) comisar regal cu puteri depline care să se prezinte ca reprezentant personal a Maiestăţii sale imperiale, preamilostivul nostru stăpân, regele Ferdinand V şi de acela să depindă atât guvernatorul cât şi comandantul precum şi episcopii români şi greci. Acesta ar porunci ca reprezentant personal al regelui sau împăratului, în numele aceluia – ar propovădui festiv şi hotărât înţelegerea paşnică şi liniştită, că tot ceea ce se întâmplă vine de sus din voinţa şi porunca împăratului sau regelui, că numai aşa vor primi libertatea dacă stau liniştiţi iar rolul armatei este – şi dacă trebuie va fi şi mai multă în ţară – să păstreze ordinea şi supunerea drept care toţi cei care tulbură liniştea şi nesupuşii vor fi sigur aspru pedepsiţi ca prin aceasta să se asigure pe deplin supunerea şi pacea legală, siguranţa publică ar rămâne netulburată

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

până la rezultatele proximei adunări naţionale, dar rezultatul trebuie desigur să fie unirea totală şi necondiţionată care desigur ar intra imediat în vigoare cu rezultate bune, mai ales în ceea ce-i priveşte pe ţărani. Cel mai bun în funcţia de comisar regal ar fi Perényi Zsigmond; Vay Miklós sau Vay Abrahám ar îndeplini şi ei rolul. Nici Haller Ferencz sau fostul ban nu ar fi răi. De sufletul lui curat şi de credinţa lui răspund eu care îl cunosc de mult şi de foarte aproape. Este ferm, activ şi exact în lucrurile pe care le consideră a fi de datoria sa şi care-i sunt ordonate. Acest comisar regal ar putea fi totodată şi comisar regal al adunării naţionale, dar poate ar fi mai bine dacă ar sta deoparte şi venind cât mai repede (fiecare oră pierdută este periculoasă) ar funcţiona separat.

Durere, Transilvania încă nu stă sub jurisdicţia Ministerului maghiar; dar tocmai pentru a sta şi anume cât mai curând, pentru ca Maiestatea sa să poată păstra patria noastră, folosirea celor de mai sus sunt infailibile ca pavăză şi medicament iar înaltul palatin şi iubitul nostru Minister nu ar putea avea vreo sarcină mai nobilă şi pioasă decât aceea de a acţiona cu toată fermitatea întru mijlocirea ei.

Despre rezultatele obţinute până acum în activitatea mea în calitate de comisar regal am raportat domnului ministru de interne. Cu această ocazie raportez: cum că depozitul husarilor aflător la Zalău încă de la un regiment german (Hannowicz-de husari) ca urmare a ordinului primit de la Ministerul de Război încă la sfârşitul lui aprilie şi predat conducerii acelui regiment de către conducerea statului major respectiv a primit dimpotrivă ordin de la statul major transilvan să fie pregătit pentru mutarea sa în Transilvania. Eu i-am scris de îndată comandantului transilvănean rugându-l să-l lase la Sălaj acela fiind într-adevăr necesar acolo. Dacă Ministerul de Război va întreprinde într-adevăr ceva în acest sens sperăm că va avea succes. Mai raportez în continuare cum că a sosit o înştiinţare oficială conform căreia în curând vor veni 3 batalioane din regimentul Turski din ordinul comandantului militar transilvănean pentru a fi încartiruite aici. Prin aceasta îndeplinindu-se o dorinţă generală iar prezenţa lor fiind utilă liniştii deşi în cazuri foarte grave, având în vedere împrejurările, nu cred că s-ar putea pune prea mare temei pe această oaste alcătuită în majoritate din români şi recruţi. Sper însă că efectul prezenţei mele în funcţia de comisar regal care se dovedeşte deja a fi benefică va face inutilă întrebuinţarea forţei armate.

La Jibou în 11 mai 1848

Vesselènyi Miklós
comisar regal

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

22

1848 mai 4/16, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et Moldavie
Direction Politique

Monsieur le Ministre,

Le Général Duhamel este arrivé à Bucarest, le 12 de ce mois, venant de Jassy. Il a eu, dès le lendemain, une longue conférence avec le Hospodar. Le clergé représenté par le Métropolitain en personne, les ministres et l'Etat Major du Prince ainsi qu'un grand nombre de boyards ont été le complimenter, et sont revenus très médiocrement satisfaits de son accueil. Il m'a fait hier, accompagné de M. de Kotzebue, une visite pendant le cours de laquelle l'entretien n'a roulé que sur des sujets entièrement étrangers aux questions politiques qui préoccupent en ce moment tous les esprits.

Aucun fait décisif n'est venu jusqu'à ce moment, éclaircir les doutes qui planent sur le véritable caractère de la mission confiée au Général Duhamel. Tout en laissant entrevoir, dans ses épanchements les plus confidentiels, une certaine défiance des tendances et des sympathies politiques attribuées au Prince Bibesco, il ne se montre nullement disposé à accueillir les plaintes de la Boyarie contre l'administration de ce Prince. On dit même qu'il a chargé le Métropolitain d'en prévenir officieusement les chefs de l'opposition. Il étudie avec soin un terrain que ses précédentes missions lui ont pourtant appris à bien connaître et correspond activement avec le Cabinet Impérial. Son attitude, enfin, est plutôt celle d'un explorateur attentif que d'un mandataire envoyé pour exercer l'action et intimer les ordres de la Puissance protectrice. On attend l'arrivée d'un commissaire turc, porteur de firmans qui doivent, dit-on, mettre à la disposition des deux Hospodars un arsenal complet de mesures préventives et répressives contre les personnes convaincues ou seulement suspectes de menées révolutionnaires.

L'état des choses et des esprits en Moldavie vous est connu dans ses détails, Monsieur le Ministre, par la correspondance de M. Duclos. Le Prince Stourdza n'épargne rien pour faire prendre le change à l'opinion sur les derniers événements de Jassy, et sur le rôle que lui et son fils y ont joué. Les éloges qu'il se fait donner par les journaux moldaves, et que les gazettes valaques reproduisent avec une complaisance intéressée n'abusent toutefois personne. Je sais, par

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

diverses voies dignes de confiance, que l'exaspération soulevée dans les classes les plus influentes de la population s'accroît au lieu de s'amortir, et qu'à défaut d'un nouveau mouvement insurrectionnel, un acte de vengeance dirigé contre lui ou sa famille exciterait des sentiments tout autres que ceux de l'étonnement ou du regret.

La situation est moins tendue en Valachie. L'impression qui y domine en ce moment est surtout celle de la peur. Peur d'une invasion russe ou d'une occupation turque; peur d'un soulèvement des paysans dans les districts voisins des Carpathes, favorisé par l'agitation qui règne en Hongrie et en Transylvanie; peur de choléra, qui sévit déja sur la ligne frontière des Principautés, et dont on ne détournera pas la marche en niant l'existence du fléau, comme on cherche encore à le faire, en dépit des rapports officiels. Le Prince met à profit toutes ces terreurs pour contenir les velléités réformatrices qui fermentent chez un petit nombre de jeunes boyards et pour voiler les progrès de sa docilité, toujours croissante, aux exigences du protectorat Russe. La chute de Reschid Pacha n'a produit ici qu'une faible sensation. J'ajoute peu de foi à la sincérité des regrets que j'ai entendu exprimer à cet égard. Il existait entre le Prince Bibesco et l'ancien visir une sorte de défiance instinctive et réciproque, une froideur mal déguisée que certaines susceptibilités d'étiquette avaient aggravée [.....]*, lors du séjour de la Cour Ottomane à Roustchouk en 1846. Peut-être d'ailleurs le Gouvernement Valaque préfère-t-il, pour ses relations avec la Turquie, se trouver en face d'un ministère fidèle aux vieilles traditions de la politique musulmane et accessible aux moyens d'influence si longtemps réputés irrésistibles auprès de la Porte, que d'y rencontrer un guide impérieux ou un concurrent jaloux dans les voies de la civilisation européenne.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très
obéissant serviteur,
ss. D. de Nion

A Monsieur de Lamartine, membre du Gouvernement provisoire, ministre des Affaires Etrangères

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r.1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C. P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 6–69).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 16 mai 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 54

Domnule Ministru,

Generalul Duhamel a sosit la București în 12 ale acestei luni, venind de la Iași. El a avut, chiar a doua zi, o lungă discuție cu Domnitorul. Clerul reprezentat de mitropolitul însuși, miniștrii și Statul-Major al Principelui, ca și un număr mare de boieri s-au dus să-și prezinte omagiile și s-au întors nu prea satisfăcuți de felul în care au fost primiți. El, < gen. Duhamel > mi-a făcut ieri, însoțit de dl. de Kotzebue, o vizită în cursul căreia discuția nu s-a purtat decât pe teme complet străine de problemele politice care preocupă în acest moment toate spiritele.

Nici un fapt decisiv n-a venit până acum să clarifice îndoielile ce planează asupra adevăratului caracter al misiunii încredințate generalului Duhamel. Deși lasă să se întrevadă, în confidențele sale cele mai intime, o anumită neîncredere în tendințele și simpatiile politice atribuite principelui Bibescu, el nu se arată deloc dispus să primească plângerile boierimii împotriva administrației acestui principe. Se spune chiar că l-a însărcinat pe mitropolit să-i prevină oficial < asupra acestei atitudini > pe șefii opoziției, < generalul Duhamel > cercetează cu grijă un teren pe care misiunile sale precedente l-au învățat totuși să-l cunoască bine și corespondează activ cu Cabinetul imperial. În sfârșit, atitudinea sa este mai degrabă aceea a unui explorator atent, decât aceea a unui mandatar trimis să acționeze și să notifice ordinele Puterii protectoare. Se așteaptă sosirea unui comisar turc, aducător de firmane care, se spune, trebuie să pună la dispoziția celor doi domnitori un arsenal complet de măsuri prevenitoare și represive împotriva persoanelor convinse sau doar suspecte de intrigi revoluționare.

Starea de lucruri și de spirit în Moldova vă este cunoscută în detaliu, domnule ministru, din corespondența dlui Duclos. Prințul Sturdza nu precupețește nimic pentru a înșela opinia publică în legătură cu ultimele evenimente de la Iași și cu rolul pe care el și fiul său l-au avut < în aceste evenimente >. Elogiile pe care și le aduce prin intermediul gazetelor moldovenești, și pe care cele valahe le

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

reproduc cu o complezenţă interesată, nu amăgesc totuşi pe nimeni. Ştiu, din diverse surse demne de încredere, că exasperarea stârnită în rândul categoriilor celor mai influente ale populaţiei creşte, în loc să se diminueze şi că, în lipsa unei noi mişcări revoluţionare, un act de răzbunare îndreptat împotriva lui sau a familiei sale ar provoca cu totul alte sentimente decât acelea de mirare sau regret.

Situaţia este mai puţin încordată în Ţara Românească. Impresia care domină aici în acest moment este mai ales aceea de teamă. Teama de o invazie rusească sau de o ocupaţie turcească; Teama de o ridicare a ţăranilor din judeţele învecinate Carpaţilor, favorizată de agitaţia care domneşte în Ungaria şi în Transilvania; Teama de holeră, care a izbucnit deja pe linia de frontieră a Principatelor şi a cărei înaintare nu va fi oprită de negarea existenţei epidemiei, cum încă se încearcă a se face, în ciuda rapoartelor oficiale. Principele se foloseşte de toate aceste spaime pentru a pune capăt veleităţilor reformatoare care agită un număr restrâns de tineri boieri şi pentru a ascunde progresele docilităţii sale, tot mai crescânde, faţă de exigenţele protectoratului rusesc.

Căderea lui Reschid-Paşa n-a produs aici decât o slabă impresie: acord prea puţin credit sincerităţii regretelor pe care le-am auzit exprimate vizavi de acest eveniment. Între principele Bibescu şi fostul vizir există un fel de neîncredere instinctivă şi reciprocă, o răceală prost mascată, pe care anumite subtilităţi de etichetă au [.....] * cu ocazia şederii Curţii otomane la Rusciuc în 1846. De altfel, poate că Guvernul valah preferă, în relaţiile sale cu Poarta, să se afle în faţa unui ministru credincios vechilor tradiţii ale politicii musulmane şi < care este > accesibil mijloacelor de influenţă de multă vreme reputate ca irezistibile pe lângă Poartă, decât să întâlnească aici un îndrumător trufaş sau un concurent gelos pe căile civilizaţiei europene.

Sunt cu respect,
Domnule ministru,
al dumneavoastră foarte umil şi
supus servitor,
ss. D. de Nion

D-lui de Lamartine, Membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

---

* Text indescifrabil.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

23

1848 mai 13/25, Buda

$\frac{146}{B}$ elnöki /

B<áro>Kemény Dénesnek
ar erdélyi Unio iránt
elment 26 1948

B/áro/Kemény Dénesnek

Kedves barátom

Ide zárni a megbizásnak és utasitásnak másolatát, melyet B/áro/ Perényi Sigmond ugocsai főispán úrnak részére kiadtam. Szép sőt nagyszerű föladat várakozik reátok. Legyen veletek Isten áldása.

Szükséges kijelentenem, minisztertársaim nevében is, hogy B<áro> Buchner kir<ályi> biztossá kinevezzése a mint váratlanul meglepett oly komoly lépés az a mit e térben tenni szándékunk. István főherceg aznap éjjel elment a Főlséghez kieszközölni hogy jöjön le ha lehett kiezközölni hogy Jellasich letétessék még katonai hivatalaiból is, kiezközölni hogy az erdélyi hadi kormány a magyar kormány rendelkezése alá helyeztessék sőt hogy királyi hatalommal ruháztassék fel István Erdélyországra nézve is.

Ezeket barátaiddal és barátainkkal tudatvánd.

A szászföldi oláh mozgalmakat kedvetlenül értettük. Még csak ez egy elem van nyugodtan. Hogy nyugodtan maradjon, mindent készek vagyunk tenni. Te sziveskedjél az oláh fajt a magyar érdeknek megnyerni, és a papokat. Teljesittest kivánataikat sietve teljesitendjük. Csak nyilatkoztassák ki. Ha szükségesnek látod, küldj közülük népszerű embert, iratt [....]* kiadá [.....]* visszatéritését. Itt a magyar nemzet fenmaradásáról van szó nem szabad fösvénykedni. És ügyelni kel hogy az oláh nép oly irányt ne nyerjen, mely a három kivüli pontra gravitál, értem Oláhországra és Moldáviát.

A székely népet nem megnyerni csak lelkesedésben kell tartani. Ha kell, ám hoditsuk meg az országot még másodszor is. A német politika a hazai térségben alándásott. Isten tudja hogy végződik. Nem szenved kétséget hogy Jellasich az udvar ó fölljeivel összeköttetésben volt sőt van. Ily támasz nélkül nem mert volna lenni oly vakmerő. A sláv elemű olygarchia vezeti a játékot. Azt mond hogy István képe kétszer megégettetem és ez határozta el végre Hrabovskyt hogy

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Péterváradrol elindult Zágrábba nem haddal mert a határőrségben ő nem bizik hanem kiegyenlités szándékkal. Ez azonban sükertelen lesz. A Bán a népet fegyverre szolitotta általánosan.

E zavarok miatt hirdessük dietánkat Iulius 2 ára. Siessetek hogy elvégezvén 's akkoron tettleg egyesülhessünk. Ez leend a nemzeti nagy ünep és záloga nemzeti fenmaradhatásunknak.

A haza oltárára nagyban gyűl a segedelem. A lelkesedés szép jelezeteivel találkozunk. A nép megérzé a közel veszélyt.

Isten veled. Az oláhokra ügyelj és Oláhország embereivel készitsetek szövetséget. Politikánk azt kiványa hogy mi haszonos szövetségi viszonyban álljunk azon körüskörül fekvő fejedelemségekkel. Ennek utját ti készithetitek elő legkönyebben.

Isten veled. Tudositásaidat kérem.
Buda 25 V 1848

tiszteletel
[.....]

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, C. 325–327 Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó – elnökég, Általános iratok / H2 /, 146 E, f. 437–439).

$\frac{146}{B}$ prezidial

Baron Kemény Dénes
referitor la unirea Transilvaniei

Baronul Kemény Dénes

Dragă prietene

Anexez aici copia ordinului şi a instrucţiunilor pe care le-am emis pentru baronul Perényi Sigmond, comite de Ugocea. Vă aşteaptă o misiune frumoasă, ba chiar măreaţă. Binecuvântarea Domnului să fie cu voi.

E necesar să declar şi în numele colegilor mei miniştrii, că numirea baronului Buchner în funcţia de comisar regal, pe cât de mult ne-a surprins pe atât de important este pasul pe care intenţionăm să-l facem în acest sens. Arhiducele s-a dus în aceeaşi noapte la Maiestatea sa să

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mijlocească dacă se poate mijloci ca Jellasich să fie demis şi din funcţiile sale militare, să obţină să fie pus la dispoziţia Guvernului maghiar comandamentul militar din Transilvania, ba chiar Ştefan să fie investit cu prerogative regale în ceea ce priveşte Transilvania.

Să aduci aceasta la cunoştinţă prietenilor tăi şi ai noştri.

Am aflat cu neplăcere de mişcările româneşti din ţinuturile săseşti. Doar acest element mai este liniştit. Tu binevoieţti să atragi neamul românesc de partea intereselor maghiare şi pe preoţi. Le vom împlini repede dorinţele care pot fi îndeplinite. Să le exprime doar. Dacă crezi că e necesar, trimite dintre ei oameni cunoscuţi. [.....]*

Aici e vorba de existenţa poporului maghiar, nu e permis să ne zgârcim. Şi trebuie să avem grijă ca poporul român să nu o ia într-o direcţie care gravitează în jurul punctelor exterioare, mă gândesc la Ţara Românească şi Moldova.

Neamul secuiesc nu trebuie câştigat, trebuie doar să-i menţinem entuziasmul. Dar dacă trebuie, vom cuceri ţara pentru a doua oară. Politica germană e subminată pe teritoriul patriei. Dumnezeu ştie cum va sfârşi. Nu există vreo îndoială asupra faptului că Jellasich a fost în legătură cu mărimile Curţii. Fără un astfel de sprijin nu ar fi îndrăznit să fie atât de cutezător. Oligarhia elementului slav conduce jocul. Se spune că poza lui Ştefan a fost arsă de două ori şi asta l-a determinat în sfârşit pe Hrabovsky să plece de la Petrovaradin la Zagreb, nu cu oaste, pentru că nu are încredere în grăniceri, ci cu intenţia unor tratative. Acestea însă nu vor avea succes. Banul a chemat lumea la înarmare generală.

Din cauza acestor tulburări să anunţăm dieta pe 2 iulie. Grăbiţi-vă pentru ca terminând-o să ne unim şi în fapt. Aceasta va fi marea sărbătoare naţională şi zălogul permanenţei noastre naţionale.

Pe altarul patriei continuă să se adune ajutoarele. Ne întâlnim cu frumoase semne ale entuziasmului. Poporul simte pericolul apropiat.

Domnul să fie cu tine. Ai grijă de români şi pregătiţi o asociere cu oamenii Ţării Româneşti. Politica noastră ne-o cere să fim în relaţii de alianţă utile cu principatele din jurul nostru. Voi puteţi pregăti cel mai uşor calea acestora. Dumnezeu cu tine. Cer rapoarte de la tine.

Budapesta, 25 mai 1848

Cu respect
ss indescifrabil

---

* Text indescifrabil.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

24

1848 mai 20/iunie 1, Lugoj

Miniszter Úr!

Murgu Euthim az oláh véghely szülötte, különben hites ügyvéd, pár év előtt Bukarestben lázitás miat elfogatván mint Austriai alattvaló előbb a véghelybe onnan ide kisértetett, de e megye törvényszéke mint ő felsége által fölmentetet, és ő, bár ha nem ide való, innen nem csak nem távozzott, sőt világosan ide látzott irányozni minden törekvését hogy a nép alsóbb osztályaiban minél számosabb öszeköttetést, és barátokat szerezzen és a tekintetben sok ügyességet fejtett ki, népzerűsége napról napra nőtt; e férfiu kerülte a város népesebb utcáit de naponta fogadta a falusi nép küldötteit; eljárása gyanus kezde lenni és miután rábizonyosodott, hogy jobbágyokat, földes urak ellen lázitott, vélctlenül meglepetve elfogatott, es iratait elfoglaltattok; – ekkor tünt ki ez egyén veszélyességének nagysága, tervei ekkor jöttek világoságra, és ő felsőbb meghagyás következtében mint haza áruló statusbörtonbe vitetett.

Murgunak most már mindenki előtt isméretes szándéka és czélja: az úgy nevezett Bánságot magyar hontól elszakitani; azt Erdélyiel, Moldva és Oláh országokkal egyesiteni, 's mind ezekből – a magyarokat ugy mint a rátzokat ki űzve egy hatalmas oláh álladomot álapitani; – mind ez ugy hiszem, bőven kitűnik a lefoglalt és általom fel küldött valószinűleg a katona ügyvéd által meg inditott perhez csatolt irományokkal; de világosan ki tűnik ezen férfiú nézeteinek, és elveinek veszélyessége a királyi ügyész nyilványos lapokban közzé tett hivatalos tudósitásából is. – És Murgunak a börtönből ki szabadulása után azon hir terjesztetett itt, miszerint ő magyar országgyűlésnek köszönve szabadságát a dolgok új rendinek ki áltával most már a magyar nemzethez, és alkotmányhoz simul; és e vidék magyar érzelmű lakossainak annál nagyobb megnyugtatására szolgált ezen hír, minél inkább ismerték a veszély nagyságát, melyet Murgu előidézni képes, – azonban az öröm úgy látzik idő előtti volt. – Legujabb hiteles tudósitások szerint bizonyos, hogy Murgu régi vágyainak, reményeinek, nézeteinek, elveinek leg csekélyebjét sem áldozta föl, szándéka most is az oláh népet egy korona alatt egyesiteni a bánsági megyéket, és a végvidéket magyar hontól elszakitani, és a oláh nép előtti határtalan népszerűségénel fogva semmi sem bizonyossabb mint az hogy ha itt megjelenik, és ez irányban izgat, igen nagy számu követőket nyerend hité minden parancsait készséggel telyesitendite. – a nép most még nyugodt, itt ott még késértett foglalni soknál nagyobb kicsapongás

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

edig nem történt, de a nép fanatizmusából most már vértanunak vallot Murgu egyetlen egy fölhivása lángba borithatná az egész vidéket és mind az, mi nem oláh el tiportatdatnik a magyarok élete és vagyona biztos nem volna többé; – és ezen veszedelmes egyén követjelölt 's mint mondják Pestről hól kiszabadulása óta folyvást tartozkodik a napokhan le jönni készül.

Mind eszt Önnek Miniszter úr bejelenteni kötelességemnek ismerem de hivatalos és polgári kötelességnek tartom egyszersmind a nemzetiség, és a haza egysége, az itt lakó magyarok vagyon és személy biztonsága érdekében. Önt Mniniszter úr alázattal arra meg kérni, hogy Murgu lejöttét megakadályoza vagy őt bármi módon ártalmatlanná tenni igy egy vészterhes catastroph be kovetkezhetését meg előzni, különösen az e vidéken lévő magyarságot fenyitő veszélyt el háritani méltoztassék.

Költ Lugosson Junius 1 ^{én} 1848

Jakabffy Kristof
Krasso megyei alispán

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 384-386 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok / H 2 /, 273 / E / 1848, f. 835–837).

Domnule Ministru!

Eftimie Murgu, originar din graniţa română, de altminteri avocat autorizat, fiind arestat cu câţiva ani în urmă la Bucureşti pentru agitaţie, ca supus austriac, a fost trimis sub pază întâi în graniţă, apoi aici, dar tribunalul comitatului, asemeni Maiestăţii sale, l-a iertat şi, deşi nu e de aici, nu numai că nu a plecat ci, dimpotrivă, se pare că şi-a îndreptat evident toate străduinţele pentru a-şi procura cât mai multe relaţii şi prieteni în clasele mai joase ale poporului şi a dovedit multă abilitate în acest sens, popularitatea sa crescând zi de zi; acest om ocolea străzile mai frecventate ale oraşului dar primea zilnic trimişii populaţiei de la sate; deşi procedeul său a început să pară dubios şi după ce s-a dovedit că i-a aţâţat pe iobagi împotriva moşierilor, a fost arestat prin surprindere şi i s-au sechestrat actele; atunci abia s-a vădit cât de primejdios era acest individ, atunci au ieşit la lumină planurile sale, iar el, în urma unui ordin de sus, a fost dus într-o închisoare de stat ca trădător de ţară.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Acum erau deja cunoscute tuturor intenţia şi ţelurile lui Murgu: despărţirea aşa numitului Banat de patria maghiară; să-l unească cu Transilvania, Moldova şi Ţara Românească şi din toate acestea alungându-i pe maghiari şi pe sârbi să întemeieze un imens stat român; toate acestea cred că reies clar din scriptele sechestrate trimise de mine şi pe care probabil că procurorul militar le-a anexat dosarului de proces; dar primejdia opiniilor şi ideilor acestui bărbat reiese şi din înştiinţarea oficială a procurorului regal publicată în presă. Iar după eliberarea lui Murgu din temniţă aici s-a răspândit vestea că dat fiind că îşi datorează eliberarea adunării naţionale maghiare şi dat fiind noua situaţie creată el se alătură acum poporului maghiar; iar această ştire a slujit cu atât mai mult liniştirii populaţiei cu sentimente promaghiare din acest ţinut cu cât mai bine cunoscută era aici primejdia pe care ar putea-o provoca Murgu; se pare însă că bucuria a fost prematură. – După cele mai noi informaţii autorizate este cert că Murgu nu şi-a sacrificat nici una din dorinţele, speranţele sau ideile sale, intenţia lui este şi acum aceea de a reuni poporul român sub o coroană, de a despărţi ţinuturile bănăţene şi graniţa de patria maghiară şi având în vedere imensa popularitate de care se bucură în faţa poporului român nimic nu e mai sigur decât faptul că dacă apare aici şi începe să facă agitaţie în acest sens găsindu-şi numeroşi partizani aceştia îi vor executa cu plăcere toate ordinele; acum poporul este încă liniştit, ici colo mai încearcă să ocupe, până acum nu a avut loc vreun exces mai mare, dar un singur apel de-al lui Murgu, pe care fanatismul poporului l-a declarat deja martir, ar putea transforma în flăcări tot ţinutul şi tot ce nu e român ar fi strivit, viaţa şi averea maghiarilor nu ar mai fi sigură; – iar această persoană primejdioasă este candidat de deputat şi după cum se spune se pregăteşte să vină încoace zilele acestea de la Pesta unde se află de când a fost eliberat.

Am considerat că este de datoria mea să raportez toate acestea Domniei voastre, domnule ministru, dar totodată consider că datoria mea oficială şi cetăţenească este ca, în interesul naţiunii şi unităţii patriei, a siguranţei vieţii şi averii maghiarilor care locuiesc aici, să vă rog cu supunere, domnule ministru, să împiedicaţi venirea lui Murgu aici sau să-l faceţi inofensiv prevenind astfel o catastrofă alungând pericolul care îi ameninţă pe maghiarii din acest ţinut.

Emis la Lugoj în 1 iunie 1848

Jakabffy Miklós
vicecomite de Caraş

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

25

1848 mai 21/iunie 3, Cluj

288 E/1848

Belügyminiszter úr!

Tegnapi országos ülésben a népképviselet 's Nemzetőrség iránti törvényjavaslatok, az ide mellékelt szerkezetek szerint megállapitattak – és szentesités alá leendő felteriesztésük elrendeltetett. A vita felettők csekély vala mert a kerületnek hellyet pótló nemzeti Gyűlésekből megbizott Választmányok előleges tárgyalásokban kifejtik az ügyet kiegyenlitik a felmerülő külömbségeket, és megállapodás szerint formulázva a törvényjavaslatot, a nemzeti 's Országos ülések elé terjesztik hol felkiáltás utján jobbadán elfogadttik a szerkezet mi által a tanácskozások 's végzések folyama igen gyorsittatik.

Közelebi jelentésemben felemlitém, hogy minután a negyed rész telki birtokot Erdélyben választó kepesség alapjául felvenni nem lehet, ennek pótlékául teendő 5 f /orin/tnyi adófizetés megállapitása által edig, miután számos helység van, hol enyi adót fizető polgár nem lakik, – képviseletről fosztatnék meg, – azon elő állittátott 's fogadtatott el: hogy helységenként képviselők választanának 's ezek a 8 f/orin/tnyi adót fizetőkkel együtt vegyenek részt a követválasztásba. Ezen, az egynes és két választás öszevegyitése főleg azon törekvés kifolyása volt hogy a követválasztásoknál biztositva legyen a csekélyebb számu magyar elem túlnyomó befolyása, de nem lehet azt tagadni – hogy sok részben aristocratiai nézetek is segéllék azt létrejönni, 's én nem tartozkodom bevallam meggyőződésemet miképen igy a nép szemben a nemességel igen aránytalanul leend képviselve 's azon aggodalmat támaszthatja, miszerint a választások bevégzése után, midőn láttatni fog: hogy az oláh nép igen gyéren lesz képviselve – az itten külömben is nagy számmal lévő is igen rosz akaratú bujtogatók ürügyül használhatandják fel ez eredményt az Aristocrátia elleni néplázitásokra. Szász Károl Vizakna követe egyedül szolalt fel ezen képességi alap ellen, okul adván: hogy az nem democratia, 's nem az Unio szellemében alkottatott, – de habár a magyar elem csak igy biztositható túlbefolyásának másképen bekövetkezhető elnyomása iránti aggodalom nem alapos is de jelen körülmények közt csak ezen szerkezet nyerheté meg az országgyűlés tagjainak benyugvását.

A 3^{k} törvényjavaslat 1^{6} 's 2^{k} § ban, a nemzetőrségi képességalapjának kijelölése azért mellöztetett, mert a magyar törvényhozás által

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

megállapitott féltelki birtok hellyett való substitutio nehézségeit, hamarjában kiegyenlithetőknek nem, sőtt tanácsosabbnak vélték szabad intézkedésitért hagyni e részben a Miniszrtériumnak.

Két ok forgott fen, mi a képesség meghatározásától visszatartá a törvényhozás tagjait. Mondják hogy jelenben a jobbágyok kezén sok majorsági föld létezik, melyet majd az e szellemben alkotandó úrbéri visszonyokat megszüntető törvény szerint – visszaválthat a földesúr, de ha azon föld már előzőleg nemzetőrségi szolgálat alapjául vétetik fel az összeirások alkalmával – e körülmény nehézségül szolgáland a visszaszerzésre. Más részt pedig, ha a jobbágy földjei bevallására felhivatik hogy a nemzetőrségi kötelezetség annak nyomán megállapitassák, – 's utóbb a földesúr azon földmenyiséget, melyet a jobbágy eltitkolt, 's be nem vallott, tőle elszedné mint vallomása szerint nem övé, ez a jelen izgatott állapotban kitörésekre adna alkalmat. Nem lehet mind két nézet fontosságát el nem esmérni, de miután a magyarhoni felső megyékben is, hol igen kevés hellyeken hozatott be a teséti urbér, 's még keveseb az urbérileg rendezett helység – az urbéri állománytüzetett ki nemzetőrségi kötelesség alapjául, 's ennek nyomán történik mind az összeirás mind az őrség kiállitása- véleményem az: hogy közintézvényeinknek az Unio átal igénylett egyenlösége, itt is a nállunk törvényesen fenálló képesség elhatározását teszi kivánatossá, mi azt hissem óvatos alkalmazás átal itt is czélhoz vezetend.

A törvénynek székely atjánkfiaira vonatkozó része réájok vigasztaló 's megnyugtató hatással leend bizonyosan; – hogy e részben az oláh határőrségi ezredek iránt is, az egyenlőség 's testvériség érzetéből eredő figyelem 's méltányoság kitüntessék – érdeklett törvényhez egy ragaszték tóldatik az érdeklett ezredre nézve szintén e szellemben, de a helyi viszonyok átal kivánt némi változatokkal, még ezen javaslat összülésbe nem vitetett.

Az Unio előtt mutatkozott mozgalmak felől, több értekezéseim után, jelenthetem, miként azok csak kissebb kihágásokat, némely hellyen úrdolga megtagadást is idéztek elő, de katonai erő közbenjötte átal csak hamar elenyésztek. Sok helyi a földesurak félénksége adott reá okot kik seregestűl huzodtak a városba – 's ez átal az izgatók kezére hagyák a népet – holott személyes éber örködésük 's erélyük nagy részben, meghiusithatá sokroszakaratú bujtogatónak szabadon üzhetett ármányát.

Az unio elleni izgatást a szászok meg a királyföldön lakó oláhok között, kik eleinte az Unio mellett nyilatkoztak, menekülni csak igy reménylvén a szászhatalom nyommasztásaitól. Mert a democratiai typus mi a szászok ős intézvényeit jellenté, idővel bureaucratiai

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

despotismussá változott át, 's főleg oda fejlett a közelebbi korszakban. Minden a tisztek 's papok hatalmába került, kiknek gyermekeik összeházasodván egyedáruzták minden közjavadalmat, 's képezik a patriciai olygarchiat, – fizetéseik tetemesek – anyira hogy például a szebeni polgármester jövedelmét 1600 ft. fizetésével évenként öt, hat ezer ft. ra számithatni , – az alsóbb osztályokon a czéhek átal urallondok melyek kezelésel szintén oly szorossan egydáruzták hogy magának a kir / ályi / kormányszéknek is csak ritkán sikerült más nemzetiségü közművesek czéhbesitését eszközleni. Nemzeti pénztáruk hatalmas, 's azonkül Magyarföldön képjósággal birnak – melyek köznemzeti tulajdont képeznek, hol, ide nem értve a birói foglalás utján birt vagy fiscalitás név alatti birtokaikat – mind uri hatoságot mind politikai igazgatást gyakorlanak. Mind ezek a szászok állását otthon – 's kivált köztök lakó oláhok irányába igen erössé tették, a Kormánynál pedig főtámasszuk Rosenfeld status tanácsi igtató vala – kinek segélyével 's befolyásával, felhasználván hol szükség vala a nemzeti pénztár erejét is, keresztül vitték a legnehezebb dolgokat is mindig saját érdekükben. Ily viszonyok közt természetes, hogy az oláhoknak csak ellenszenvét birhaták, 's az Unio elleni izgatásaik egyelőre nállok viszhangra nem találhattak. De Rosenfeld vagy némelyek szerint annak testvére, 's a mostani szebeni követ Schmied Konrád, külömben erélyes, 's az oláhok közt népszerüséggel leginkább biró szász férfiú, gyönge oldalaikról kezdék kisérleni a közhivatali alkalmazásban telyesen mellözött oláhokat, jövedelmes hivatalokat, pénzt, segedelmeket kezdtek igérni nekök mi átal czélt mindig érni már megszoktak; modják hogy egyik népvezér Barnucznak 10 ezer f<orinto>t igértek és többeknek befolyásuk arányához képest nevezetes összvegeket, még Saguna nem egyesült püspök is, ki jövedelmeintúl szeret költeni, részesült adományaikban, – eszerint a népvezéreket meghoditván, nem vala nehéz a tömegeket azon hirekkel ámitani: hogy a magyarok czélya az Unio átal, felséges urunktóli elszakadás, 's a magyaronkivüli minden népfajok 's ó'hitű vallás teljes elnyomása. Ebből szükséges kép mély ellenszenvnek nagy ingerültségnek kelle fakadni, melynek részes kitörését csak lelkes hazafiaknak a népközti erélyes fellépései 's czáfolásai de leginkább 's gyökeresen az Unionak a szerinti kimondása szüntethette meg hogy minden lakosokra, nemzetiség, faj, vallás külömbség nélkül a polgári szabadság minden malasztjai kiterjesztettnek. Ez az oláhok kedélyét igen megnyugtatá, 's az Unio üdve felől teljesen meggyőzé – mi hogy annál tartósabb légyen a nemegyesültek püspökével fentebb emlitett Saguna Andrással személyesen értekezni óhajtottam, 's lépéseket is tettem hogy Kolosvárra jőjjőn. De ép most

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

értesit a főkormányzó, hogy junius 1 jén elutazott, ő felségének – püspökké lett kineveztetését megköszönni. Hihetőleg egy pár napot Pesten töltend. Ugy értesültem ez eszes és kitűnő tulajdonokkal bíró férfiuról: hogy egy jövedelmesebb alkalmaztatás 's kitüntetés által bizonyosan lehetséges lessz őt lekötelezni. Egyébiránt szerb érzelmű ember lévén, miután az itteni oláhok most még szerb sympáthiákat épen nem táplálnak – hogy ezektől megőriztessenek – minden árron szükséges őt Erdélyből kivinni. További itt hagyatása könnyen szerb érzelmeket terjezthetne az oláhok közt – mi igen veszélyes lenne.

A nyert szabadság érzete kezdi tehát mint emlitém szászföldi oláhainkat az Unioval megbarátkoztattni, 's igy czélszerű óvatos bánásmód mellett tölök tartani alig lehet. A'szászok, magok tudván 's esmervén leginkább a nyomatást melyben az oláhokat tartották, félni kezdik őket, 's az Unioban kell keresniök védelmük reményét – melyet az országos terembeni bizalmas esélyes nyilatkozatait a magyar és székely földi törvényhozóknak igen élesztik bennök, – várossaik kapuit erősitik, 's fegyverzeni kezdik magukat. Unio elleni reactiojuktól többé tartani nem lehet. Egyébiránt e faj igen kevesedik, a halandóság felülmulja a szülöttek számát, alig van, 's pedig vagyonossági elvnél fogva, köztök egy párnak – több két gyermekénél – ha sok gyermeke van némely párnak némi bélyeget von maga után – mely okok a népszaporodást gátolván, ha azokat tovább is fentartják, úgy a polgári jog egyenlöség és szabad birtok által több önérzetre került oláhokközt igen meggyérülnek 's oláh kezekre kerülendnek birtokaik.

Tegnap előtt vala nállam az egész szász követi kar; a Miniszterium iránti tiszteletet 's bizalmát fejezé ki. Szónokuk Goosz segesvári ágostoni lelkész 's követ vala. Szavaiban a Magyar király iránti hűséget, ki egyszer mind „Austria császára" törhetetlen hűségük érzését emelé ki, 's a Magyar Nemzethezi hő ragaskodásukat fejtegeté. De legmelegebb szavakkal legtöbb önérzettel német srármazásuk, német érzelmük, „Deutschthum" iránti vonzalmukat ecsetelé, mely municipális jogaiknak 's nyelvüknek fentartását mint életfeltétel kiványa meg tőlük". Előadásuk folytán több észrevételek merülének fel előttem, de a kiengesztelődés jelen szakában jónak láttam azokat elhalgatni, sőtt inkább megnyugtatásukra kivántam annak fejtegetése által hatni, miszerint Magyarhonnak sem szándoka sem oka nem lehet a szászokat azon jogaiktól 's intézvényeiktől megfosztani, mellyek a közszabadság szellemében átalakitandó álladalmi szerkezetbe hellyesen beilleszthetők, mely nyilatkozatom megnyugtató hatása láttatott reájok gyakorlani.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Egyébiránt véleményem szerint szükséges a szász szerkezetet az idővel becsuszott, 's megkövesedett bureaucratiai önkény kinövéseitől megtisztitani, 's azt democratiai alapjaira visszavezetni, a köztök lakó oláh népeséget pedig az eddigi nyomasztás alól megmentve helyhatósági kormányzásban részesiteni. Nem lehet ezek miatt visszahatástól tartani, mert most a szász nép vala az, mely a Unio 's Magyar elem elleni mozgalmakat megindità, 's a veszélyes irányokat kitűzé, hanem az egyedáruzó szász bureaucratia emberei kik az Unio által a Patricia lista által élvezett javadalmakat koczkáztatva láttak.

A balázsfalvi oláh népgyülés részleteibe, minthogy azok ön előtt bizonnyal tudva lesznek, nem ereszkedem, szükségesnek találom azomban felemliteni, hogy noha ez előtt az egyesült és nem egyesült hitűek közt semmi rokonszenv nem vala, a közel 20 ezerből álló népgyűlésben melegebben kezdtek a külön felekezetek egymáshoz közeledni, 's oly szervi rendet tartának: hogy a külömben nyers tömeg soraiban lopás 's itasság esete alig fordult elő, 's mindenütt a közös nemzetiség érzetében való összeolvadás vala észrevehető mire leg inkább a szászok példája által buzditattak. De ezen nemzetiségi érzelem mint közelebb többek 's különösön egy balázsfalvi hittanár 's nagybefolyásu egyházi férfiú Pap Ágoston által értesitettem, koránt sem rejt magában orosz vagy szláv sympathiákat, mert azoktól nem csak az itteni oláhok idegenek, de az aldunai tartományok oláh népségei is forron ohajtják a török uralom 's orosz védelem alóli mielőbbi menekülést, 's feszült figyelemmel várják közelebbi Hongyűlésünknek itteni oláhaink iránti intézkedéseit, mellyek minél kedvezőbbek leendenek: annál inkább növellednék az aldunai tartományoknak Magyarhonnali szövetségre való hajlamuk és készségük. Értekezésem folyamában szükségesnek láttam ezen érzelmes pap előtt kijelenteni hogy ha bár lehető gyöngéd kimélettel kiván Hazánk a bennelétező külön nemzetiségek iránt viseltettni, de a jelen democrata szellemű átalakulásnak valamint nem lehet feladata azokat némely kiváltságaiktól 's beligazgatásukban eddig is használt ön nyelvük gyakorlatától megfosztani: úgy más részről az sem lehet hivatása hogy a Hazában lakó külön ajkú népiségek részére felállitandó újabb kiváltságok által nehezitessék a beligazgatás, 's elkülönitéssének az érdekek, sőtt inkább vallási 's polgárjogi teljes egyenlőség alappján – minden nemzetiségek tiszteletben tartása mellett szilárditassék a külön ajkú népek egyettértését ez által erősitessék az egyéolvadott testvérhonok erkölcsi 's anyagi állása. 's én hiszem, hogy e czél elérésére ily művelt 's jó irányú egyének hatásától sokat lehet várni, a túlhaj tott nemzetiségi követelések

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

lehangolása 's mérséklése ezektől leginkább függ, – de vannak az oláh tömegek közt számos alsó rendű papok, 's oskolába járt, félművelt, egyébiránt szegény – jövőjüket a népfelbujtása átal biztositani törekvő izgatok, kik nemzetiségre buzditás ürüggye alatt az ábrányos reményekkel kecsegtetett népben túlköveteléseket 's egy fügetlen oláh állodalom s felsőség iránti vágyakat élesztgetnek Barnucz, Borucz, Buttyán, 's több illyenek. Ezeket nevenkint menyire lehet kitagoztatni, lépteiket őrszemmel kisértettni, 's erélyes de óvatos eljárás átal ámitásaik mételyétől a népet megmenteni, egyszersmind szükséges néhány befolyásos, a nép előtt hitelben álló oláh egyéneket mind világiakat mind papokat kiszemelni, megnyerni, lekötelezni, 's pedig az oláh vidékek minden pontjain, kik a népben a Magyar iránti hajlamot, a kormányhoz bizalmat 's legjobb reményeket gerjesztenek 's növeljenek. Illyeneknek hallám én Moga Demeter kincst[ári] ellenőrt, Bab Iános oláh forditót de ezt csak továbbá 's itt lakó, az embereket 's viszonyokat közelebről esmérő, egyszersmind hű honfiak segéljével biztosabban jelölhetni ki. Embereket az anyagi érdekek buzditanak tettekre, 's én bizton hiszem ha a magyar ügynek számos lekötelezett apostolai leendenek az oláh tömegek közt, 's még a legális osztályok előbbkelői is adomány átal megnyeretnek, az ámitókra pedig esélyes figyelem forditatik, hatásuk megszűnik, 's a nép le csöndesül.

Leghőbb figyelmet, 's részvétet érdemli a Székelyek állapota. E minden más fajokkali összeházasodást büszkén kerülő, tiszta vérű, nemes yellemű, szabadságért és függetlenségért lángoló tős magyar nép, melyben szigorú erkölcsössége 's kora házasodása miatt nem ritka a 10, 12 tagból álló család, a Háromszéken de különösön a bérczes Csikszékben nagyon elszaporodott, 's minthogy büszke másnak földért szolgálatot tenni, osztályok átal tarthatják fen magukat. E földön létező colonicaturák oláhok kezein vannak, 's ha ezek a nem sokára életbe lépendő törvény átal az urbéri tartozásoktól felmentve szabadokká válandanak, tartani lehet hogy a kissebb székely birtokos nem engedi át földjét jobbágyának, de leginkább hogy a szabad székely nem túrhetvén hogy ős telepjén tágasabb telkeket több földet birjon a felszabadult oláh mint ő, megrohanja 's ősjogának képzelt igényénél fogva elfogadtalandja azokat. Jól avatott 's hazafi érzésű székelyek bizonyoson elő állandónak jósolják ez állapotot, mi a magyar székely és oláh elemek köszti harmoniát teljesen feldúlandja, 's veszélyes kimenetelű viszájoknak nyithatja meg forását. Elháritásukra egy czélszerű mód van, mely átal nemzetiségünk érdekei is, Hazánk déli szélein védve lennének: – kedvező 's ösztönző feltétek melletti kiköltöztetés es telepités a Bánságba és Bácsba. De

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

annak, vagy legalább a település feltétei megállapitásának, 's a kiköltözésre való felhivásnak késedelem nélkül kell történni, mielőtt az urbéri tartozásokat megszüntető törvény életbe léptettetik, mi igen hamar bekövetkezend. A kiköltözésre való buzditást, 's annak vezetését több buzgó székely hazafiak elvállalni készek, Marosszéki követ 's honfiai elött bizalommal 's befolyással bíró polgártársnak Berzenczei László még arra is ajánkozott hogy példa adásul kész leend maga is kis időre velök kiköltözni. De e székely faj erdős, bérczes vidékhez lévén szokva, rónákra vágyakodni nem fog. Azért az első áttelepitést czélszerű lesz a Bánság erdős vidékeire megkisérleni. Avatottak mondják hogy erdős hellyen szűkebb soványabb telkeket szivesebben elfogadnak, mint fanélküli rónán kövérebb 's tágasabb téreket. Utóbb Bácsnak Tisza közelében eső kincstári pusztáira lehetne folytattni a telepitésts, hová a Tiszán, 's Maroson fenyő, 's egyébb fákkal elláttathatnak – épületre 's fa munkákra melyekkel szívesen kezeskednek. Érintenem alig szükség, hogy a vagyonos ős fészkét nem igen hagya el, 's csak a szegényebbek vágyandanak jóbb sors reményében új 's távol telepekre, kiknek mind költözésük mind telepedésükre nézve az álladalom gyámolása szükségük leend. De ez áldozat elután kamatozand, mert azonk[iv]úl hogy a kiköltöző székely nemesek a pénzbeli előlegezést 's a meghallott föld jutányos árrát az állodalomnak visszatériti, a szerb népiségik ellen, edzett hűségű kebellel, 's vas karral őrködend mint folyvást fenálló nemzetőr hazánk 's nemzetiségünk felett. A kiköltözhetők számát husz ezernyire teszik –, sőtt többre is. E részbeni hatályos és haladéktalan intézkedést nemzetiségünk érdekében igen szükségesnek tartom. Ezeken kivűl.

A Moldovába költözött 's Jássy közelében lakó székelyek: úgy a csángó magyarok is, kiknek száma 40 ezerre mehet követni fogják feleik példáját. Szükség azomban előbb állásuk, 's hajlamaik felől biztos adatokat szerezni. Mint emlitém, e czélra Pura György Máramaros meggyei főbírót hívtam fel, de még ide nem érkezett, hanem itt is van egy Kahn nevú Brassoi lakos, ki mint e czélra alkalmas egyén ajánltatott nékem, lehet e' azomban bizni jellemében, még bővebben akarok értesülni. Ezeknek áthozatala iránt, véleményem szerint, ez időn a velünki szövetkezésre nállok hajlam mutatkozik, az illető fejedelemmel akár az Agentia utján, akár más alkalmas módon előleges érintkezésbe jönn czélszerű leend.

Engedje ezek után Minister úr, hogy ezen a tárgyak sokfélesége miatt hosszasabb, 's minél hamarábi felterjeszhetése miatt siétve szerkesztett jelbntésemhez, röviden egy épen most hallott kihágást

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

felemlitsek. Alsofejér Megye Obráza 's Miháczfalva helységeiben, Eszterházy grófok birtokában a balásfalvi gyűlés izgatói által felbujtott oláh jobbágyok, az itarag földjeit foglalni, vetéseit feldúlni kezdvén, 's még veszélyesb kitöréseket tervezvén Bánffy Miklós főispán a lázongók fékezésére, székely katonákat hívott fel, kik midőn katonai rendben előnyomulnának a vetések közül lőni kezdtek az oláhok 's egy székelyt elejtettek egyet megsebesitettek, mi által ezek felingerölvén, nem várva a parancsszót az oláhoknak rohantak 's kővel negyvenet megsebesitettek. Ennyiihir ide sietve a főispán, az esemény részletei 's kimenetele még nem tudatnak. Ez ismét egy adat arra, mily szükséges leend nyomozni, 's erélyesen fékezni a sok bujtogatót, egyszersmind minél nagyobb számmal lekötelezni, a népet locsöndesztő jobb akaratú befolyásos oláh egyéneket.

Fogadja Miniszter úr teljes hazafitiszteletemet!

Kolozsvár junius 3 d. 1848

B<áro> Perényi Sigmond

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 394–401 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848–1849 – i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok (H 2), 288 E/1848, f. 896–903).

288/prezidial

Domnule Ministru de Interne!

În şedinţa de ieri a dietei au fost stabilite conform structurilor anexate, proiectele legilor referitoare la reprezentarea naţională şi la garda naţională – şi a fost ordonată prezentarea lor în vederea adoptării. Dezbaterile asupra lor au fost scurte, deoarece comitetele însărcinate de adunarea naţională care ţin locul circumscripţiilor, dezbat problema în discuţii preliminare, aplanează diferendele care apar şi formulând proiectul de lege conform înţelegerii, îl înaintează dietei unde în general sunt validate prin vot, structură prin care cursul dezbaterilor şi hotărârilor se accelerează.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

În precedentul raport am menționat că dat fiind faptul că în Transilvania nu poate fi acceptat ca bază a calității de alegător sfertul proprietății funciare, iar prin stabilirea impozitului de 5 florini pentru suplimentarea acestuia, după ce există numeroase localități unde nu locuiesc persoane care să plătească atât impozit, – acestea ar fi lipsite de deputați, – s-a propus și s-a acceptat să se aleagă reprezentanți pe localități iar aceștia să ia parte la alegerile de deputați alături de plătitorii impozitului de 8 florini. Însumarea alegerii directe și a celei în două etape a fost urmarea aceleiași tendințe de a asigura prin alegerile de deputați influența covârșitoare a elementului maghiar minoritar, dar nu poate fi negat faptul că în multe părți și opiniile aristocratice au contribuit la aceasta, iar convingerea mea este că poporul va fi reprezentat defavorabil față de aristocrație și poate justifica îngrijorarea că după încheierea alegerilor, când se va vedea că poporul român este foarte slab reprezentat, instigatorii rău intenționați care oricum sunt într-un mare număr aici vor putea folosi rezultatul ca pretext al instigării poporului împotriva aristocrației. Szász Karol, deputat de la Ocna Sibiului a fost singurul care a luat cuvântul împotriva acestui criteriu motivând că acesta nu este democratic și nu a fost creat în spiritul uniunii, – ori deși elementul maghiar nu poate fi decât astfel asigurat îngrijorarea că supremația sa ar urma să fie suprimată nu este întemeiată dar în condițiile actuale numai această structură putea obține acceptul membrilor dietei.

În paragraful 1 și 2 al celui de-al treilea articol de lege calitatea de membru al gărzilor naționale a fost evitată deoarece greutățile substituirii jumătății de proprietate stabilite de legislația maghiară nu ar fi ușor rezolvate, ba chiar au considerat că e mai indicat să lase în acest sens o mai mare liberate de acțiune ministerului.

Două au fost motivele care i-au reținut pe membrii legislativului în stabilirea calității. Ei spun că în prezent în mâna iobagilor se află numeroase ferme care apoi, conform legii, ce va desființa relațiile urbariale, creată în acest spirit – vor putea fi răscumpărate de moșier, dar dacă acel teren ar fi fost luat deja în prealabil ca bază a slujirii în garda națională cu ocazia conscripțiilor – această împrejurare va îngreuna recuperarea sa. Pe de altă parte, dacă vor fi obligați să declare pământurile iobagilor ca pe baza acestora să fie stabilită obligativitatea participării în gărzile naționale, – iar mai târziu, moșierul ar lua de la el acea cantitate de teren pe care iobagul a ascuns-o și nu a declarat-o, ca nefiind a lui conform mărturiei sale, în actuala situație neliniștită ar duce la revolte. Nu putem să nu recunoaștem importanța ambelor opinii, dar cum a fost stabilit și în comitatele de sus ale Ungariei iar

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

localităţile organizate urbarial sunt şi mai puţine – disponibilul urbarial a fost socotit ca bază a obligaţiei grănicereşti şi urmare acesteia au loc atât conscripţiile cât şi alcătuirea gărzii, părerea mea este că egalitatea cerută de unire pentru instituţiile noastre publice face de dorit hotărârea şi aici în cele stabilite legal la noi, ceea ce prin folosire precaută cred că ar duce şi aici la un bun rezultat.

Desigur acea parte a legilor referitoare la compatrioţii noştri secui va avea un efect consolator şi liniştitor asupra lor; – pentru a sublinia şi atenţia provenită din sentimentul egalităţii şi fraternităţii faţă de regimentele româneşti de graniţă din această parte – respectivelor legi li se va face o adăugire referitoare la aceste regimente de asemenea în acest spirit, dar acest proiect încă nu a fost prezentat în plen cu schimbările cerute de împrejurările locale.

În ceea ce priveşte mişcările de dinaintea unirii, conform mai multor informaţii pot raporta, cum că acelea au provocat doar contravenţii minore, în câteva locuri refuzul clăcii, dar prin intervenţia forţei armate au fost repede stinse. În multe locuri frica moşierilor care s-au retras în masă la oraş au oferit motivul – căci prin aceasta au lăsat poporul pe mâna instigatorilor – când paza lor vigilentă şi fermitatea lor ar fi putut anihila în mare parte conspiraţia urzită de mulţimea conjuraţilor rău intenţionaţi.

Instigarea antiunionistă a fost începută de saşi printre românii de pe domeniile regale care la început se declaraseră pentru unire sperând să scape de apăsarea puterii săseşti. Deoarece tipul de democraţie caracterizând instituţiile strămoşeşti ale saşilor s-a transformat cu timpul în despotism birocratic şi a evoluat astfel în vremea din urmă. Totul a ajuns în mâna funcţionarilor şi preoţilor ai căror copii căsătorindu-se între ei şi-au însuşit monopolul asupra proprietăţii publice şi alcătuiesc oligarhia patriciatului. Salariile lor sunt mari – într-atât încât, de pildă, venitul primarului din Sibiu împreună cu salariul său de 1600 de florini ajunge anual la cinci, şase mii de florini, – în clasele de jos dominate de bresle al căror monopol este atât de strâns încât chiar şi guvernatorul regal doar greu reuşeşte să intervină pentru acceptarea unor meşteşugari de altă naţionalitate în bresle. Tezaurul lor naţional este imens şi în afară de acesta mai au proprietăţi şi pe terenurile maghiare care formează bun naţional public, unde fără să ţinem seama de proprietăţile dobândite prin sechestru juridic sau fiscalitate, exercită autoritate dominială şi instigă politic. Toate acestea au întărit foarte mult acasă poziţia saşilor, în special, asupra românilor care trăiesc printre ei iar în guvern sprijinul lor principal este Rosenfeld, registrator al consiliului, folosindu-se de ajutorul şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

influența sa și de puterea caseriei naționale acolo unde era nevoie și-au impus întotdeauna voința în cele mai dificile probleme și întotdeauna în propriul interes. În astfel de împrejurări firește că românii nu pot avea decât aversiune, iar momentan instigările lor împotriva unirii nu au putut găsi ecou în rândul acestora. Dar Rosenfeld, sau după unii, fratele acestuia și actualul deputat de Sibiu Schmied Konrad, cel mai popular sas printre români, au început să încerce abordarea românilor care nu avuseseră acces la funcții publice, dinspre partea lor slabă, au început să le promită funcții mănoase, bani, ajutoare, mijloace prin care obișnuiau să-și atingă întotdeauna țelul; se spune că lui Bărnuțiu, unul dintre conducătorii poporului, i-au promis 10 mii de florini, și mai multora conform influenței lor, chiar și episcopul ortodox Șaguna, căruia îi place să cheltuie peste veniturile sale, a beneficiat de donații, – cucerind în acest fel conducătorii poporului, nu ar fi greu de amăgit poporul cu vești false cum ar fi: țelul maghiarilor este ca prin unire să se rupă de Maiestatea sa, stăpânul nostru și să asupreasscă toate națiunile și credințele străbune în afara celei maghiare. De aici trebuie să rezulte în mod necesar o aversiune profundă și o mare neliniște a cărei izbucnire nu poate fi oprită decât prin intervenția fermă și entuziastă a patrioților noștri în rândul maselor, contrazicerea acelora, dar, mai ales, și radical, proclamarea ideilor unioniste pentru că binefacerile libertății cetățenești se extind asupra fiecărui locuitor, indiferent de națiune, neam și credință. Aceasta a liniștit mult spiritele românilor și i-a convins definitiv de binefacerile unirii – și pentru ca acest lucru să fie cu atât mai temeinică am dorit să mă sfătuiesc cu episcopii ortodocși, cu mai sus amintitul Șaguna personal și am și întreprins pașii necesari pentru ca acesta să vină la Cluj. Dar tocmai acum primguvernatorul mă anunță că a plecat în 1 iunie la Maiestatea sa pentru a-i mulțumi cu ocazia numirii sale ca episcop. Probabil va petrece câteva zile la Pesta. Despre acest om inteligent și având calități excepționale am fost informat că am putea să ni-l îndatorăm cu siguranță printr-o funcție mai profitabilă. În rest, fiind un om cu simpatii filosârbe, dat fiind că românii de aici nu-i simpatizează tocmai pe sârbi – pentru a fi protejați de aceasta – e necesar să-l scoatem cu orice preț din Transilvania. Menținerea lui în continuare aici ar putea duce ușor la extinderea sentimentelor sârbești printre români, ceea ce ar fi foarte periculos.

Sentimentul libertății câștigate, după cum am amintit, începe să-i împrietenească pe românii din săsime cu ideea unirii și printr-o tratare eficientă, precaută a lor abia dacă trebuie să ne temem de ei. Sașii, știind și cunoscând ei înșiși cel mai bine asuprirea în care i-au

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ţinut pe români, au început să se teamă de ei, şi trebuie să caute în unire speranţa apărării împotriva lor – pe care declaraţiile credibile ale legiuitorilor maghiari şi secui din teritoriul naţional le trezesc în ei. Oraşele lor îşi întăresc porţile şi încep să se înarmeze. Nu trebuie să ne temem de reacţia lor împotriva unirii. În rest, acest neam se tot împuţinează, mortalitatea depăşeşte numărul născuţilor, pe principiul averii abia au mai mult de doi copii – dacă vreo pereche are mai mulţi copii, aceasta atrage după sine oprobriul – care motive privind înmulţirea populaţiei, dacă vor fi menţinute în continuare, românii primind mai multă conştiinţă de sine atât prin egalitatea drepturilor civile, cât şi prin libertatea proprietăţii, (saşii) se vor rări iar proprietăţile lor vor ajunge în mâna românilor.

Alaltăieri a fost la mine întregul corp al deputaţilor saşi; şi-au exprimat stima şi încrederea în minister. Purtătorul lor de cuvânt Goosz, pastor augustinian din Sighişoara, este şi el deputat. Prin cuvintele sale a exprimat loialitatea faţă de regele maghiar, care este în acelaşi timp şi împăratul Austriei, şi a subliniat credinţa lor neînfrântă şi loialitatea faţă de naţiunea maghiară. Dar a descris cu cele mai calde cuvinte, cu multă încredere în sine ataşamentul lor faţă de originea germană, sentimentul lor german faţă de „germanitate", condiţia existenţei lor fiind menţinerea drepturilor lor municipale şi a limbii lor. De-a lungul expunerii lor mi-a venit să fac mai multe observaţii, dar am considerat că în faza actuală a împăcării era mai bine să tac, ba chiar, pentru a-i linişti am încercat să-i influenţez, spunând că maghiarii nu au nici intenţia, nici vreun motiv de a le răpi saşilor drepturile şi intenţiile care pot fi integrate în structura statală, transformate în spiritul libertăţii publice, care declaraţie a mea a părut să aibă asupra lor un efect liniştitor.

În rest, după părerea mea, este necesar să curăţăm cu vremea structura săsească de arbitrarul birocratic înţepenit şi împietrit şi s-o readucem la bazele ei democratice, iar populaţia română, care trăieşte printre ei, eliberată de sub apăsarea de până acum, să fie făcută părtaşă la guvernarea autorităţilor locale. Nu trebuie să ne temem de repercursiuni pentru aceasta, pentru că acum nu poporul sas este acela care a pornit mişcarea împotriva unirii şi a elementului maghiar şi a stabilit direcţiile perculoase, ci oamenii birocraţiei săseşti, pe cont propriu, care prin unire îşi văd periclitate beneficiile de care se bucurau pe baza listei patriciatului.

Nu mă adâncesc în amănuntele adunării populare române de la Blaj, deoarece acestea vă vor fi fiind desigur cunoscute, consider însă că trebuie să amintesc că, deşi până acum între cei de rit greco-catolic

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

şi cei de rit ortodox nu era nici o simpatie, în entuziasmul adunării populare alcătuite din aproape 20 000 de persoane, comunităţile diferite au început să se apropie şi ţin o asemenea ordine încât în rândurile mulţimii altminteri primitive, abia dacă a avut loc vreun caz de furt sau beţie şi peste tot poate fi observată unirea în sentimentul naţional comun, spre care i-a împins cel mai mult exemplul saşilor. Dar acest sentiment, după cum am aflat mai de aproape de la mai mulţi, în special de la un profesor de religie din Blaj, influent om al bisericii, Augustin Pop, nu conţine câtuşi de puţin simpatii ruseşti sau slave, căci de acestea sunt străini nu numai românii de aici, ci şi popoarele române ale Principatelor dunărene îşi doresc cu ardoare cât mai curând eliberarea de sub dominaţia turcă şi de sub protecţia rusească şi aşteaptă cu atenţie încordată hotărârile dietei noastre referitoare la românii de aici, care cu cât vor fi mai avantajoase, cu atât vor creşte tendinţa şi solicitudinea Principatelor dunărene de asociere cu Ungaria. În timpul discuţiei am mai considerat necesar să declar faţă de acest preot inteligent că, deşi patria noastră încearcă să se poarte cu menajamente faţă de diferitele naţionalităţi existente pe teritoriul ei, misiunea actualei transformări în spirit democratic nu poate fi lipsirea lor de anumite privilegii şi de folosirea limbii proprii în cadrul administraţiei locale ca şi până acum; astfel, pe de altă parte, nu poate avea nici misiunea de a îngreuna administraţia prin instaurarea unor noi privilegii pentru locuitorii de diferite naţionalităţi ai patriei şi spre separarea intereselor, ba dimpotrivă, pe baza deplinei egalităţi civile şi religioase – pe lângă respectarea fiecărei naţionalităţi – să fie întărită înţelegerea dintre popoarele de diferite naţionalităţi şi prin aceasta să întărească poziţia morală şi materială a patriilor reunite. Şi cred că în vederea atingerii acestui ţel am putea aştepta mult de la astfel de persoane culte şi bine direcţionate, şi de acestea depinde cel mai mult calmarea şi potolirea pretenţiilor naţionale exacerbate, – dar în rândurile mulţimii române există numeroşi preoţi de rang mic şi instigatori şcoliţi, semidocţi, altminteri săraci, care încearcă să-şi asigure viitorul prin răzvrătirea poporului, care sub pretextul pornirii spre naţionalism trezesc în popor, hrănit cu dorinţe deşarte, pretenţii exagerate, iar Bărnuţiu, Bariţ, Butean şi alţii asemenea, nutresc dorinţe pentru un stat român independent şi suveran. Aceştia trebuie să fie izolaţi, paşii lor trebuie urmăriţi, iar printr-o procedură fermă şi precaută, poporul trebuie salvat de amăgirile lor odată pentru totdeauna sunt necesari câţiva români beneficiind de creditul poporului, atât mireni cât şi preoţi, trebuie câştigaţi, create obligaţii, şi anume în toate punctele ţinuturilor româneşti, care să crească şi să sporească simpatia faţă de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

maghiari, încrederea şi cele mai bune speranţe ale poporului. Astfel am auzit că ar fi Dimitrie Moga, inspector al erariului (...) translator român, dar pe aceştia i-am putea desemna mult mai sigur numai cu ajutorul unor patrioţi locali, care ar locui aici pe mai departe şi cunosc mai de aproape oamenii şi împrejurările. Oamenii sunt împinşi spre fapte de interese materiale şi cred cu certitudine că, dacă în rândurile mulţimii române cauza maghiară ar avea numeroşi apostoli aserviţi ei şi dacă şi notabilii claselor legale ar fi câştigaţi prin donaţii iar asupra ademenitorilor s-ar îndrepta atenţia cuvenită, efectul lor ar înceta iar poporul s-ar linişti.

Cea mai mare atenţie şi compasiune o merită situaţia secuilor. Acest străvechi neam maghiar, care ocoleşte cu mândrie orice căsătorie cu alte neamuri, cu sânge curat, caracter nobil, înflăcărat pentru libertate şi independenţă, în care din cauza căsătoriilor timpurii de o severă moralitate, nu rare sunt familiile compuse din 10–12 membri, foarte răsândiţi în Trei Scaune dar mai ales în muntosul Ciuc şi deoarece sunt prea mândri să le slujească altora pentru pământ, doar prin clasa lor se pot susţine, colonicaturile aflătoare în aceste ţinuturi sunt în mâna românilor, iar dacă aceştia vor deveni liberi, ca urmare a legii ce va intra în curând în vigoare, prin eliberarea de sub sarcinile urbariale, e de aşteptat că mai micul proprietar secui nu îşi va ceda pământul iobagilor, dar mai ales că secuiul liber, nesuportând ca pe pământurile lui strămoşeşti să încredinţeze suprafeţe mai mari, mai mult pământ românului eliberat, îl va ataca şi, pornind de la pretenţia pe care şi-o consideră drept strămoşesc îi va prinde pe aceia. Secuii informaţi şi având sentimente patriotice, prezic cu certitudine o astfel de situaţie care ar strica definitiv armonia dintre elementele maghiar secuieşti şi cele româneşti şi ar putea deschide izvorul unor neînţelegeri cu deznodământ periculos. Există un mod eficient de evitare a lor, prin care interesele patriei noastre ar fi apărate şi la marginea ei sudică: mutare la colonizare în Banat şi Bacs, în condiţii favorabile şi stimulatoare. Dar aceasta, sau cel puţin stabilirea condiţiilor colonizării şi a apelului de colonizare trebuie să aibă loc fără întârziere înaintea intrării în vigoare a legii privind desfiinţarea îndatoririlor urbariale, ceea ce se va întâmpla cât de curând. Mai mulţi patrioţi sunt gata să preia impulsionarea şi organizarea strămutării, Berzenczei László, deputat de Mureş, cetăţean cu multă influenţă şi bucurându-se de încrederea compatrioţilor, s-a oferit chiar că e pregătit să se mute odată cu ei pentru scurt timp, ca exemplu. Dar cum neamul secuiesc e obişnuit cu regiunile păduroase, muntoase, nu-i este dor de câmpie. De aceea prima strămutare ar fi indicat să o încercăm în regiunile împădurite ale Banatului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cei interesați spun că ar accepta cu mai multă plăcere terenuri mai slabe și mai strâmte, în zone împădurite, decât terenuri mai grase și mai mari în câmpia despădurită. Apoi colonizarea ar putea fi aplicată în pustele erariale ale comitatului Bács din apropierea Tisei, unde la Mureș și la Tisa s-ar putea aproviziona cu brazi și alte soiuri de copaci pentru construcții și prelucrarea lemnului, făcând cu plăcere negoț cu acestea. Nici nu trebuie să amintesc că cel avut nu prea își părăsește străvechiul cuib și numai cei săraci visează terenuri depărtate în speranța unei sorți mai bune, și vor avea nevoie de tutela statului atât pentru strămutare cât și pentru colonizare. Dar acest sacrificiu va aduce dobândă căci nobilii secui strămutați vor înapoia statului banii primiți în avans și prețul avantajos al pământului, păzind cu piept credincios, călit și braț de fier patria împotriva sârbilor, și națiunea noastră, ca grăniceri. Numărul celor care pot fi strămutați se ridică la douăzeci de mii, ba chiar mai mulți. Această măsură în parte valabilă și stringentă, consider că este necesară în interesul națiunii noastre. În afară de acestea:

Secuii mutați în Moldova și locuind în apropiere de Iași, ca și maghiarii ciangăi, al căror număr poate fi de patruzeci de mii, le vor urma exemplul. Întâi este necesară obținerea unor date sigure referitoare la situația și înclinațiile lor. După cum am amintit, în acest sens am făcut apel la Pura Gheorghe, prim jude din comitatul Maramureș, dar nu a ajuns încă aici, dar și aici există un brașovean pe nume Kahn, care mi-a fost recomandat ca fiind potrivit pentru acest scop, vreau însă să mă informez mai bine dacă putem avea încredere în caracterul său. În privința aducerii lor încoace, după părerea mea, aceasta ar fi posibilă în timp, dacă vom vedea la ei dorința de asociere, și ar fi indicat să intrăm în prealabil în contact cu respectivul principe, fie pe calea Agenției, fie prin altă metodă adecvată.

Permiteți-mi după acestea, domnule ministru, să adaug mai lungului meu raport din cauza multitudinii problemelor și întocmit în pripă pentru înaintarea lui cât mai grabnică, pe scurt o contravenție despre care am auzit tocmai acum. În localitățile Obreja și Mihalț din comitatul Alba de Jos, pe moșia conților Eszterházi, iobagii români instigați de agitatorii adunării de la Blaj au început să ocupe pământurile și să strice semănăturile plănuind și mișcări mai periculoase. Comitele Bánfy Miklos a chemat soldații secui pentru oprirea răzvrătiților, care înaintând în ordine militară au început să tragă dinspre lanuri și au doborât un secui și au rănit pe altul, din care pricină aceștia înfuriindu-se, nu au așteptat ordinul și s-au repezit la români, patruzeci fiind răniți cu pietre. Atât îmi scrie comitele în grabă, nu se

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cunosc încă urmările şi desfăşurarea evenimentului. Acesta este încă un argument pentru cât de important ar fi de urmărit şi de oprit numeroşii instigatori, iar îndatorând un număr cât mai mare de persoane române influente acestea să calmeze poporul.

Primiţi, domnule ministru, tot respectul meu patriotic

Cluj la 3 iunie 1848

Baron Perényi Sigmond

Acea veste cuprinsă în raportul meu de la Seleuş conform căreia reşedinţa baronului Vesselényi Miklós din Jibou a fost atacată de iobagi este improbabilă.

26

1848 mai 26/iunie 7, Oradea

$\frac{349}{B}$ eln/öki/

Méltóságos grof Battyányi Lajos Úrnak, – miniszter elnöknek egész tisztelettel

Pesten

Méltóságos gróf, minister elnök úr!

Én meg sem bizva, sem föl hiva nem vagyok, hogy a nép, 's környék állapotárol jelentést tegyek a kormány tanácsnak, de én polgári köteleséget esmérek 's arra fel hívás nem kell; 's miután a nép időszakonként nyilatkozik, miután az állapotot közelebbről esmérem, szükségesnek tartom megírni, hogy:

Biharban, 's környékében a román ajkú nép meg elégedetlen; sőtt nyugtalan, mi onnan ered hogy az úrbért meg szüntető törvény javaslat ki hirdetésével az azon értelmű törvény mi elébbi meg érkezése is igértettvén, miután Majus 1 ^{én} történt közzé tétel alkalmával a nép nyugtatására szolgálandhatott anya nyelveni ki magyarázás szentség törésnek tekintetett, 's igy a román nép leg nagyobb kétely 's gyanakodás között távozon el: a törvénynek igéret szerinti meg nem érkezését az aristocrátia által forralt egyenes csalásnak tartja, – melly gyanakodását a 'törvény hiányában elő fordult több olyan esetek is elő mozditák,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mikszerinttis a helybeli jegyzők a nép egyszerűségére számitva nemzetőri tiszteknek vagy ön magukat, vagy a nép által nem akartakat szorgalmazták meg választattni; másunnan ismét oly kérelemmel járultak, hogy törvény magyarázó küldessen ki nekik. Ezt sem nyerhették még, – megyetisztei pedig nem éppen szerentsések a nép nyelvét beszélleni; mindezekből gyanújok erősbült; 's ma már mondhatni, hogy a bizalom erősen hanyatlott, előitéletök:

„Az urak, az urbéri szolgálatok meg szüntetését csak fogásból hirdették, hogy a'népet a'királytól magokhoz edergessék, 's a' királytól le tehessék; 's most már fegyverbe azért öltöztettnének hogy a Király ellen el követett méltatlanság bosszújától mi óvjuk meg."

„A szavazatok öszve írását pedig ollyasminek tartja, mi arra czéloz, hogy úrbéri állománya ki tudatván, az elengedett robot bérre arra ki vetessen; tehát nem csak fel nem adja, sőtt az öszve irást világosan ellenzi.

E bajakon maga idejében könnyű lett volna segiteni ha a megyei kisszerűség az embereket nem bántja, nem bántja a „deputátusi kórság, – 's annak látnak vala utánna, hogy ki 's menyire esmeretes vagy tűrt ember a'nép előtt, 's menyibe bírja a rokonszenv mellett annak nyelv esmeretét; – de ezzel nem gondolták, hanem azzal, hogy az eddig mellettünk szerepelt embereket, deputátusoknak tüntessük ki; igy asztán a fő dolog, a nép rokonszenvének meg nyerése koczkáztatott el annyira hogy most már a leg több hitelű ember sem igérhet magának hatást mert az elő itélet némely vidékeken valoságos ragállyá vált már, – 's a' vélemények tengert merül fel, úgy hogy okom van a jövendő felett aggodni. –

Hogy tehát a dolgon segiteni próbályunk azt két oldalról vélném meg kisértendőnek; jelesen egy román nép gyűlést hirdettni Váradon mellyen leg alább is minden falunak öt, hat embere jelenniék meg, –ezek előtt mindenik fél esmeretes emberei lépnének fel, 's a már eleve meg álapitott irány 's szellemben a törvényeket magyaráznák, 's román nyelven olvasnák. – Ezek az egyének formálnának egy választmányt, és miután magukat a nép fejeivel immár meg esmertettik, tagonkint oszolnának azon választmányokba, mellyek a'megye részéről a törvény magyarázatára kiküldettnének. – vagy rövidebben, de az is igaz hogy kevesebb sikert igérő:

Hivassék fel a felekezet hogy: a nép előtt esmeretes, és bizalomban álló több egyéneket jelőljen ki, kik is a fent írt módon a küldöttségekbe szét osztandók, – úgy hogy ha a szakaszbeli szolgabíró idő jártattva is szükségét látna az itt otti meg jelenésnek 's capacitationak, az meg

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

történhessen, sőtt a felvilágositásért bé jövő falusiak biztos embernél, mint saját véröknél jelenhessenek meg. A dolgon igy talán lehetne segiteni, különben ha abba hagyják, a nép negédsségén meg tórik. –

Hogy méltóságod meg tudhassa azt is, ki és miért járul méltóságodhoz e'sorokkal, kénytelen vagyok a'szerénység engedelme mellett igéntelen személyemről is szollani.

Uram! én nem vagyok azok közzül való, kik a jelent elő idézni segitették; de miután meg van, 's miután mult idők szerinti elvem kizárolag" a kormány hatalomnak a rabulismus elleni védelmében pontosult akkor következetesen némileg más részről pedig a hon fen maradása érdekéből minden lökés ellen szükségképpen is meg ovni kellő jelen rendszert anyival sziveseb kézséggel gyámolitom csekélységemtől ki tel hető erővel, mennyiel igazabb az, hogy múltbani életem egy commaja sem bizonyithatja hogy én a nép le nyügőzésének barátja lettem volna, – mit leg vérmesebb elleneim is bé vallani kénytelenek. – Mindezeket azonban nem azért soroltam elő hogy magamat N<agy>s<á>god, vagy a kormány hatalomnak bé hizelegjem, – mert ezen, 's e' félle téren soha sem álottam, – hanem meg mondandónak véltem, azért, mivel az élet sok keserüségei, 's az emberek üldözései daczára Bihar román népének bizalmát kiérdemelvén, mint sorsának lélekből, és szivből embere, fel szolalni kénytelennek érezvén magamat ne hogy a sok tervező, és szereplők sorába dobassan, meg kelle mondanom, ki vagyok hogy ki tudassék mi czél, mi ösztön vezérli tollamat. – Én becsületes ember voltam mindég 's vagyok, – akaratommal és tettemmel akár hol meg jelenni merek. – Miután tehát e nép mind egyszerűsége, mind viszonyainál fogva csak nem leg több kisértéseknek van ki téve, ne hogy a nép élére állott értelmes rész törekvése meg hiúsitassék, egész tisztelettel esedezem, hogy a román nyelvven szerkezett törvényeket lehető mi gyorsabban le küldeni méltoztassanak, – egyszersmind az alkalmazás iránti elő terjesztésemet, ha czélra vezetőnek találtattnék, – figyelemre meltattni sziveskedjen. –

Egyébbiránt nagybetsű rendeletében egész tisztelettel ajánlott marad

– V<árad> Olasziban Iunius 7 én 1848

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 442–444 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó – elnökség, Általános iratok (H 2), 349 E/1848, f. 1138–1140).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

294/B prezidial

Prea stimatului domn conte Battyáni Lajos, prim ministru, cu tot respectul

la Pesta

Prea Stimate Conte, Domnule Prim-Ministru!

Nici nu am fost însărcinat, nici nu mi s-a cerut să raportez guvernului referitor la situaţia poporului şi a ţinutului, dar consider că este datoria mea de cetăţean şi pentru aceasta nu e nevoie să mi se solicite; şi dat fiind că poporul se manifestă din timp în timp şi dat fiind că situaţia îmi este cunoscută mai îndeaproape, am considerat necesar să vă scriu că:

În Bihor şi în împrejurimi populaţia de naţionalitate română este nemulţumită, ba chiar şi neliniştită ceea ce se datorează faptul că o dată cu publicarea proiectului de lege care prevede desfiinţarea urbariului, fiind promisă şi sosirea cât mai curând a legii date în acest sens, după ce cu ocazia publicării ei la 1 mai, a fost considerat ca fiind un sacrilegiu publicarea unor explicaţii în limba maternă care ar fi slujit la calmarea populaţiei şi astfel poporul român s-a depărtat chinuit de mari îndoieli şi suspiciuni: consideră că nesosirea la timp a legilor, conform promisiunilor, se datorează înşelăciunii plănuite de aristocraţie, – suspiciuni sprijinite de numeroasele cazuri întâmplate din lipsa legii, când notarii locali bazându-se pe simplitatea populaţiei, au stăruit să se aleagă pe sine sau alte persoane nedorite de popor în funcţiile gărzii naţionale; iar pe de altă parte au solicitat din nou să li se trimită persoane care să le explice legea. Nu am putut obţine aceasta – iar funcţionarii comitatului nu vorbesc, din nenorocire, limba poporului; prin toate acestea s-a întărit bănuiala iar azi se poate spune deja că încrederea a scăzut mult; prejudecata lor (este):

„Domnii nu au anunţat decât pe apucate desfiinţarea clăcii pentru a atrage poporul de lângă rege şi a-l putea înlătura pe rege, iar acum ne-ar înarma pentru ca noi să-i apărăm de răzbunarea cuvenită nevrednicie comise de ei".

Iar conscrierea voturilor este considerată de ei ca ceva al cărui scop nu este decât ca aflându-le proprietatea urbarială să-şi tragă de acolo plata pierdută a robotei; deci nu numai că nu doresc dar se şi împotrivesc direct conscrierii.

La vremea respectivă aceste probleme ar fi fost uşor soluţionate dacă pe oameni nu i-ar tulbura meschinăria din comitate, nu i-ar

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

tulbura boala deputăţiei – şi s-ar preocupa să vadă cine e recunoscut şi apreciat de popor şi în afară de simpatie în ce măsură cunoaşte limba acestuia; dar nu s-au gândit la aceste lucruri ci cum să-i facă deputaţi pe oamenii care au participat până acum alături de ei; astfel cel mai important lucru este că obţinerea simpatiei poporului e deja în aşa măsură periclitată încât acum nici măcar oamenii cu cel mai mult credit nu pot spera să aibă efect pentru că în unele ţinuturi prejudecata a devenit molipsitoare, iar marea părerilor apare peste tot astfel încât am motive de îngrijorare asupra viitorului.

Deci pentru a încerca să ajutăm în această problemă, cred că aceasta ar putea fi abordată din două părţi; respectiv, anunţarea unei adunări populare româneşti la Oradea, unde să participe cel puţin cinci, şase oameni din fiecare sat, în faţa acestora să se prezinte persoane cunoscute în parte şi recunoscute şi să explice legile precum şi să le citească în limba română în direcţia şi spiritul dinainte stabilit. Aceste persoane ar alcătui un comitet şi fiind deja cunoscute capilor poporului s-ar duce individual la acele comitete care ar fi trimise din partea comitatului pentru explicarea legii; sau, mai pe scurt, dar într-adevăr mai puţin promiţător:

Să se atragă atenţia comunităţii să se aleagă mai multe persoane cunoscute şi care beneficiază de încrederea poporului, acestea să fie împărţite în delegaţii – în aşa fel încât dacă pretorul va avea nevoie şi în decursul timpului, de apariţia lor pe ici pe colo în vederea capacitării, aceasta să se poată produce, ba chiar sătenii care vin pentru clarificări să poată fi primiţi de un om sigur de parcă ar fi neamul lor. Astfel am putea ajuta, altminteri dacă nu s-ar continua s-ar putea frânge din nemulţumirea poporului.

Ca Excelenţa voastră să ştie cine şi de ce se adresează Excelenţei voastre cu aceste rânduri sunt obligat ca, păstrând modestia să vă vorbesc despre nepretenţioasa mea persoană.

Domnule! nu sunt unul dintre cei care au contribuit la realizările prezente; dar dat fiind că ele există şi dat fiind că principiul meu din vremurile trecute era concentrarea asupra apărării puterii statale împotriva clănţăilor atunci, în mod logic, oarecum pe de altă parte în interesul dăinuirii patriei împotriva tuturor loviturilor şi a apărării ordinii actuale pe care o apăr pe cât îmi stă în umila-mi putere cu atât mai mare plăcere cu cât mai adevărat este că nici o frântură a vieţii mele din trecut nu dovedeşte că aş fi fost prietenul asupritorilor neamului ceea ce până şi cei mai crânceni duşmani ai mei sunt obligaţi să recunoască. Toate acestea însă nu le-am înşirat pentru a mă linguşi Excelenţei voastre sau guvernului căci niciodată nu mi-a fost acesta

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

sau vreunul asemănător felul, ci pentru că am considerat că e necesar să spun, deoarece în ciuda numeroaselor amărăciuni ale vieții și persecuției oamenilor, meritând încrederea poporului român din Bihor, ca fiind trup și suflet alături de soarta lor, m-am simțit obligat să iau cuvântul ca să nu mă aruncați în șirul numeroșilor plănuitori și interpreți, a trebuit să spun cine sunt ca să se știe ce scop am și ce gând îmi conduce pana. – Întotdeauna am fost și sunt și acum un om cinstit. Îndrăznesc să-mi prezint oriunde voința și fapta. Cum deci poporul, având în vedere simplitatea și împrejurările sale, este expus unor ispite numeroase, pentru ca străduințele părții înțelepte care s-a așezat în fruntea poporului să nu fie zădărnicite, vă rog cu tot respectul să binevoiți a trimite cât mai degrabă legile redactate în limba română – să binevoiți a da atenție, dacă considerați că ar fi util, propunerii mele privind aplicarea acestora.

Oradea Olosig la 7 iunie 1848

Mă recomand cu respect
al Excelenței voastre sincer admirator,
Alexandru Dragoș

27

1848 mai 26/iunie 7, Cluj

352

Belügyminiszter úr!

Folyo hónap 3 költ 's éngem buzgó öröm érzéssel eltöltő Redeletét, – azonnal közlém Kemény Dénessel. Ő azonnal, a délutáni orsz<ágos> űlésben tudatá Erdély teljes hatalommali kormányzásának felséges urunk átal Nádor királyi Helytartonkra történt k<irályi> átruháztatását. E meglepő értesités Erdély Rendeit lelkesedéssel tölté el. Megújult az ma ismét, midőn a kir<ályi> Helytartó magas Leirata olvastatott fel.

Az unio feletti öröm és lelkesedés itt folyvást tart. Átallános az érzelem hogy Erdély üdve 's jövője csak az unioban feküdt. Sajnos hogy a vidékeken, ki vált az izgatott tömeg között még iránta sok ellenszenv mutatkozik. A tettleges egyesités, 's utánna előálló erélyes, és igazságos

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

kormányzás azomban elenyészttendi azt. Szükségesnek találtam a tisztelt rendelet körölhető pontjait többek közt az erdélyi főhadparancsnok királyi biztossal azonnal közleni.

Mint f/olyó/h/ó 3 d<ikán> felterjesztett jelentésembem felemlitém: úgy igen üdvösnek találom hogy biztos jellemű jó akaratú ügy Apostolok mind Pap Sigmond és Szölösi küldetnek be a néptéveszméinek kiigazitására. Hogy addig is mig ide érkezendenek, működésüket elősegitő biztos adatok áljanak használatukra, Mármaros megyei szolgabiró Ivra Györgyöt ki az oláh nyelvet is geniust esméri jónak látom Balázsfalva ės Szeben vidékeire beküldeni az oláhok közzé, megbizom hogy székely feleink közt is forduljon meg 's hasson az ügyre.

A havasalföldi oláhok megnyerésére nézve újabbi értesittetéseim után nem tudhatom kedvezők leendenek e' az ottan jelenleg fenforgó körülmények. Az itteniekre, féltem, kedvetlen hatást gyakorlott, 's a bujtogatók kezébe újabb fegyvert adott volna azon határozat, szollitassék fel a kormányszék, tegyen erélyes rendeleteket a népkitörések megakadályozására, 's mint nálunk a helységeknek ez iránt felelősökké tételére. Ezen, aristocratai szerkezetű országgyűléstől keletkező határozat, a népnek az aristocratia elleni felizgatására alkalmat adott volna, 's gyöngitheté vala előre a Minisztérium küldöttjeinek hatását. Az itteni oláh népre legerősebb hatást – benyomást és sikert a királyi akarat bejelentése gyakorôl, azért hittem és megvalék győződve hogy e czélra a teljes hatalmú királyi helytartó miniszter ellenjegyei melletti rendeletei az oláh tömegekre nézve biztosabban hatandanak, példa is volt reá már Erdélyben, midőn a gyujtogatók ellen ily formában hozott határozat nagy ellenszenvre élesztett, az ezt megváltoztató, királyi Rendeletnek legjobb sikere következett. Ezen tekintetéknél fogva a ma reggeli tanácskozmányban elfogadást nyert azon javaslatom, hogy a határozat a bátorságnak fentartása iránt csak átallanosságban hozassék meg. A részletes intézkedés, 's utasitás a királyi helytartó 's Minisztérium által czélszerűbben fog felállittatni. E tekintetben még azon megjegyzést bátorkodom tenni, hogy mivel a „király" neve az itteni tömegekre nagy hatást gyakoról, igen szükséges leend hogy az a kir<ályi> Helytartói 's miniszteri Redeletekben minél többször emlittessék.

Megyém főjegyzője Abonyi István, ki vélem jött, 's munkálkodott itten, Szeben felé tett utazásából ma visszatérvén, az alatt tett tapasztalásai felől értesitett – szükségesnek találtam azokból némely biztos forrásból meritett adatokat előterjeszteni.Habár a szász követek több izben, de a mai ülésben is az Unio iránti rokonszenvüket nyilvániták, de a Szászföld némely vidékeinek hangulata, különösön Szeben és

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Szászsebes székekben ellenkező értelemben mutatkozik. Ott ügyünk ócsárlása, jobb embereink rágalmazása, az egyesülés elleni folytonos, és keseritő izgatás napi renden vannak. A papok és eddigi egyedátuzott kövér járadalmaikat féltő bureaucratak a szászokat nyelvök 's nemzetiségüknek a magyarok átali elnyomatásával, az oláhokat, kik köztök laknak szintén avval, úgy szabad földeiktőli megfosztatásukkal ijjesztegetik. Ez anyira hangolja az ingerültséget, hogy a jó ügy minden baráta aggodva jelenhet meg közöttük. Tegnap előtt Szebenben a brassói német lapnak az Unio mellett hűn küzdött, magyar sympathiákkal teljes Kurz nevű segédszerkesztője, a fogadóban saját szobájában mintegy 20 kardos szebeni polgár átal epés kifakadások közt megtámadtatott, hon 's nemzetiség árulonak, becstelen embernek kiáltatott. – Városokban a templomok tornyaiból, középületek és Szebenben a Szász gróf Salmen házának erkélyéről is feketesárga lobogók lengenek – egymást éri az ily színű cocarda is főintézőji már törvénytellenessé aljasult ármánynak 's izgatásnak maga a szász Gróf, fősegéde a szebeni német lap Benigni nevű szerkesztője egy kétes jellemű, elbocsájtott hadkormányszéki tiszt. Az előbbi a helyet hogy tekintélyét mint álladalmi előkelő tisztviselő a törvényes rend fentartására felhasználta, 's itten kötelessége szerint az országgyűlésen megjelent vólna, otthon az ármány 's káros viszályok magvait hintegeté; miért ellene itt nagy az elegületlenség, 's átallános a hiedelem hogy a miniszteriumnak ellenébe leendő erélyes fellépése – 's kiviláglandó törvényellenes eljárásiért szoross feleletre vonatása elmaradni nem fognak. Azomban a közönyös 's hideg természetű Pórszász reactioja minket magában véve nem igen aggaszthat, mert habár jelen izgatott kedélyében, elszántan kiabálya hogy kész inkább elvérezni mint az Uniot elfogadni, de a f<olyó>h<ó> 3 kán kelt tiszteletteljes jelentésem végén felemlitett abrázvai oláh lázongás ellenében a harczias székely katonák átal kifejtett szigor, már is megijjeszté őket 's oláh lakostársaikat, anyira hogy falaik bejáró boltjait mindenött erős kapukkal látják el, 's egész szövetkeznek barátkoznak a köztük fekvő Bianchi sorezred katonáival, – ezekben vetik reményüket. Nem is nézheti méltó megindulás nélkül a törvényes rend embere, menyire táplálják élesztik az irántunk 's fejlődéseink elleni törekedést a német sorezredi tisztek. – G<róf> Waldstein alezredes hozá magával Bécsből a feketesárga lobogókat 's cocardákat, ő buzditá fel a reactiot. Az osztrák kormány vagy nem tudja ezeket – vagy feledni akarja hogy katonáinak ily eljárása atól az uralkodó ház legfontosabb érdekei iránt tartozott hűseg szegetik meg! – felemelő érzés azomban enyi ármány közt, a székely hűség 's forró ragaszkodás jelenségeit látni mindenütt. Egy

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

zászlóalj közülök a fejer megyében tanyázik a közbátorság fentartása végett. Lelkesedés közt várják mikor hívja őket tettekre a nagy magyar Haza – nejeiknek haza üzengetik hogy, csak éljenek otthon földjeikből, mert ők vissza nem térnek: mig ki nem irtják a Hon ellenségeit. Az otthon levőkben is hasonló vágy lobog. A nem rendes katonák mint nemzet őrők gyakorolják magokat – 's várva várják felfegyvereztetésüket. Nagy figyelmet érdemel e hű székely katonákra nézve egy fontos körülmény. A mély derék lelkes honfiak kezében van a 2^{dik} gyalog székely ezred kormánya, épen anyira absolutisticus irányokkal – Jellasich iránti sympathiákkal eltölt tisztek vezérlik az 1^{ő} gy/alog/ezredet. A szék tisztjei esélytelen emberek 's a bukott hormánymaradványai lévén elnézék hogy a német 's horvát tisztek meszeséges ámitásaik, és eseleik átal katonáikban az Unio 's reform iránti bizalmat meggyöngitsék. Ezen ezred orthodoxus catholicusokból álván, ős vallásuk elnyomatásával is ijesztetett, mi rája keserűn hatott. Igy van a naszódi és orláti két oláh végezred is. Német 's horvát tiszteik – ügyünk hatályos ellenei, 's a székely erőt – a közlakosokkal könnyen egyesithető oláh katonáik átal nagyon ellensulyozhatják. E komoly körülmények közt tehát veszélyesebb tisztjeiknek minél elöbb más sorezredekbe leendő szétosztása, ezen ezredek kormányának pedig esélyes 's hű keblű honfiakra bizatása, 's buzgó de hazafi érzésű papoknak haladéktalan alkalmazása igen kivánatos lenne – valamint az Erdélyi főhadkormányzónak rögtön királyi parancs átal oda leendő utasitatása is hogy a magyarhadügyminister minden rendeleteinek hűn engedelmeskedjék. – Brassó vidéke jól érez irántunk, ott azt beszélik hogy az egész vidék kész elszakadni a szásznemzettől mint sem az Unio elleni reactionak helyt engedjen kebelében. A városban sokan 's közelebről biztos adatok nyomán esmérik az aldunai viszonyokat. Mint igen biztos hirt beszéllik, hogy Iassyban, 's tán Bukarestben is a török kormány biztossai, a két fejedelemségnek török uralom alóli felszabaditása iránt értekeznek 's alkudoznak ezek kormányaival, miből annyi átlebegett: hogy a megállapitandó váltság öszletet kölcsön képen a protector állitandja ki, melynek biztositékául nékie a fejedelemségek bányai köttetnek le 's ennekfolytán bányász név alatt nagy számu orosz és kozák költöztetik 's feles menyiségű lőpor készlet szállittatik sokára be!!

Saguna nem egyesült erdélyi püspök felől egy jelentésemben emlékeztem – most Leményi egyesült püspökről vett értesülésem folytán szükségesnek találom folytatólag azon titkos szándokát bejelenteni hogy a magyarhoni 's Erdélyi disunitus oláhokat maga mint Metrupolita alatt egyesiteni törekszik, 's mint az aristocratat: ugy a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

népet egyaránt ámitja, ezt hogy mindent tesz érette, amazt hogy a népnéli befolyását érdekében használandja fel. Ezen adattal kapcsolatban emlitem még azon botrányos tettét a balázsfalvi Oláh népgyülés őrszemmel tartása végett kirendelt katonaságot vezérlő tábornoknak, hogy midőn a hires 16 pont felolvastatott, 's reá a nép megesküdött, helyeslése jeléül ő ágyuból több üdvlövéseket tétetett – mely eljárás itten méltó neheztelést gerjesztett, és szoross vizsgálatot érdemlend.

Mielőbbi intézkedést kiván itten a megyék kormányainak czélszerű elrendezése is. Erélyes ügybuzgó főispán, adhat a közdolgoknak legjobb irányt. Jelenleg 3 megye Szolnok, Doboka, Hunyad főispán nélkül van, – melyeknek mielőbi kineveztetése a közrend érdekében feletén kivánatos. Engedje Miniszter Úr hogy a közvélemény átal e helyzetre ohajtott hazafiak neveit azon sorban mint a megyéket felemlitsem. Wé [..] Farkas – b. Kemény Domokos, és Wesselény Ferenczet. Többi megyék főispánságainak is máskép leendő betöltése iránt köz kivánat nyilatkozik mert többen közülök az absolutismus embereinek – kifolyásai, 's organumai. Ez iránt is már többek átal értekezésre szólitatva, – ha Miniszter ur azt kiküldetésem körén túli lépésnek nem tekintendi – az itteni nézetek felöl jelentésemet teendem – most épen megbizatásom rendében szükségesnek találván előzőleg Gróf Bethlen János iránt felhívni Ön becses figyelmét. E férfiú az itteni közvélemény átal Erdély első rendű capacitasának tartatik 's magam is annak esmérem. Komoly megfontolás, mély belátás, tiszta jellem, nagy népszerűség sajátjai; még teljes erejében van 's kitűnőbb hivatalra leendő alkalmaztatását, úgy vélem, elfogadni hajlandó lenne.

A közelebbi űlésekben tárgyalt 's az urbériséget tárgyazó 4; 5 czikkelyeket ide mellékelem. Az előbbinek 8 ik § ban a korcsmák különös megemlitése ingerültséget szült a halgatoságnál.Kitörését az erélyesebbek közbevetése mellöztetheté el egyedül. Az 5 ik § nak ily átallánoságbani szerkesztése 's megállapitása pedig – csak hosszab tanácskozmányi viták után sikerült, – én tartotam tőle, ne hogy a földközi igények iránti részletes rendelkezések terjedtebb vágyakat élesszennek a népben, 's halmozott perekre adjanak alkalmat, azért e megállapitást czélszerűnek – de azt is szükségesnek találom, hogy az kérdésekre nézve felsőbb megvizsgálásnak helye legyen, – e részben oda járulnak itt a töbség nézetei hogy egy fő királyi biztos mellé négy, öt albiztos rendeltetvén, külön vidékeken de egyenlő szabájok nyomán járjanak el, 's illetőleg elitélés végett, közösön 's együtt tartandó tanácskozás elibe terjesszék.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A törvényhozás tagyainak szándéka még az 1848 ki magyarhoni törvényekből Erdélyre is alkalmazhatóknak átaljános elfogadását kimondó – a köztehervisélést, 's a só jelen árrát továbra is megálapitó törvények kidolgozása után, kivált ha az alatt, mint biztoss reménylik az Unio – törvény szentesitésére leérkezik, keves napok bevégezni Erdély utolso országgyűlését, mi annál kivánatosabb hogy ez átal a követek megválasztására, 's ahoz képest még a Julius 2[ki] országgyűlés kezdetén leendő megjelenkezésükre idő engedtessék.

Ennek következésében méltoztassék vélem is rendelkezni Miniszter úr, hogy miután a köztörvényhozás kitüzött nap közeleg-az itteni országgyülés bevégzésével, kiküldetésemet én is befejezettnek tekinthetem é?

Fogadja Miniszter úr teljes hazafi tisztelettel párosult őszinte üdvözletemet.

B<áro>Perényi Sigmond

IV Törvény cikkely
Az úrbériségeken feküdt úri szolgálat < robot > dészma és pénzbeli fizetések kisajátitásárul

Az úrbériségeken < colonicaturakon > eddig feküdt uri szolgálat < robot > dézma és pénzbeli firetések e' törvény által el töröltetnek.

1 §. A törvény hozás a magán földesurak kármentesedését a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyezi.

2 §. Ő felsége a mágán földesuraknak akénti kármentesitése iránt, hogy az eddigi urbéri tartozásokkal föl érő tőke értéke részökre a közállomány által hiány nélkül kifizettessek a leg közelebbi országgyűlésnek részletesen, kidolgozandó törvény javaslatot fog Magyar Minisztériuma által elő terjeyzteni.

3 §. A földesurak által eddig vett dézma szedése meg szünvén önként, következően elenyészik a földes urak kötelezettsége is, ugyan azon dézma után járt királyi haszonbér ezutáni fizetésére nézve.

4 §. A helységek polgárai < eddigi jobbágyok és zsellérek > azon telkek és földek használatában melyek kezeikben találtatnak, bárminő természetűek legyenek is azok, – nem fognak bíróság közbejötte nélkül háborgattathatni, sem legeltetési, fáizási és nádlási rendes es folytonos eddigi hazszon vételeikben meg szorittatni. Mindazonáltal ha valamely telek vagy föld melynek természete

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

kérdés alá jött – a következő §-ban írt bíróság elitélése nyomán tiszta majorságnak találtatik, az illető urbéres az elmaradott haszonvételt is meg téritni köteles lesz. Épitményekre forditandó fák adáva azonban ezennel meg szüntettetik egyszersmind az erdők jó karban tartására felügyelni a törvényhatoságoknak szoros köteleségökké tétetik.

5 §. A magyar Minisztérium egy főbiroságot és albiróságokat szükséges számmal fog haladéktalanul alkotni és működésbe tenni a végre, hogy azon eseteket, melyekben a földesurak és volt urbéreseik közt a telek vagy föld természete fölött kérdés forog fenn, az Erdély törvények és magán jog elvei szerént summáson el itéljék – Ezen utoni itéletnyerés előtt, valamint telkétől és földjétől mely kezen van, meg nem fosztathatik úgy általán semminemű praestatiora sem kényszerittethetik <a következő 6-dik § ban írtak kivételével> egy urbéres is.

6 §. Székelyföldön a tiszta majorságok közé értetik a Székely örökség (siculica haereditas) is – Ennél fogva minthogy az adófizető és fegyverviselő székelyek jószágai köztudat szerént többnyire tiszta székely örökségek az ezeken lakó colonusokra azon mentesség, mely más úrbéresekre nézve e törbény nyomán rögtön életbe lép, – csak azon esetben terjedhet ki, ha az emlitett adófizető és fegyverviselő székely tulajdonosok az ezelőtti § ban írt bíróságók elött be nem bizonyithatnák, hogy valamely föld, mely colonusaik kezein van, majorság vagy székely örökség.

7 §. Összesités és birtok el különzés törvényes útoni eszközölhetése nyilván fenn hagyatik, miről részletileg intézkedni a közelebbi közös törvény hozás feladata leend.

8 §. Szőlők menyiben nem urbéri állományok közé tartozott helyekből fölfogvák – a dézsma adás alól kivett helyek közé nem értetnek. A korcsma jog, és egyéb kissebb birtokosaik használatában hagyatnak.

9 §. Uri és harmad [...] székek meg szüntettetvén a helységgek polgárainak mind polgári mind bűnpörei az illető helyhatósági törvényszékekre utasitatnak.

10 §. Olly földbirtokos ellen kinek birtokához e törvény kihirdetése előti úrbériség volt kapcsolva semmi ezen törvény kihirdetése elötti adossági követelések a kereskedői és mesterember kamatban contok kivételével, – a törvény rendeletéig, föl nem mondhatók és csupán a törvényes kamatok nem fizetése iránti követelések vételhetnek föl rajta, bírói eljárás útján; az adosság tőkére nézve a statustol nyerendő kárpotlék is biztositéki alapul szolgálván. –

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

V. Törvénycikkely
Az úrbéri kisajátitot magán uri javadalmak
Status adossággá változtatásárol

1 §. A Magyarországi folyó 1948 ik évi XII dik törvénycikket Erdély törvényhozása is ezzenel egész kiterjedésében magáévá teszi-Mink folytán:

2 §. Az Erdélyi volt urbéresek ki sajátitott tartozásainak volt földes Uraik részére leendő kármentesitése alapjául ő felsége kegyes jováhagyásával az Erdély keblébeni kincstári és országos egyéb jövedelmek általán, – különösen pedig mennyire kiésők leendenek a soaknák jövedelmei köttetnek le kijelölt hypotheca gyanánt, mellyek is alapjául lesznek szolgálandók e kármentesités' czélszerűbb foganasitása végett netalán fölveendő országos kölcsönnek is, mi iránt a Magyar Minisztérium (melynek igazgatása alá e kármentesités kezelése minden esetre tartozni fog) az előbbi §-ban elfogadott Magyarországi törvény nyomán is a leg közelebbi hongyűlésen törvényjavaslatok terjesztènd elő.–

3 §. Az elfogadott Magyarországi XII dik tővénycikk 4 ik §-ának Erdélyre alkalmazásául az igazság minisztérium, a földesúri kisajátitott haszon meg-betsülésének helyeesége ellen támadható kifogások summás meg itélésére Erdély számára is / mely e részben 6 ik kerület kènt tekintendő / egy 's [...] ból álló és a Status által dijazandó választmányt nevezend haladék nélköl ki.

Jelen törvény cikkek a Junius 7-én délután öszbben tartando ülésből fognak felköldetni

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria r. 156, c. 445–454 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Ministerelnökség, Országos Honvédelmi Bizotmány, Kormányzó – elnökség, Általános iratok <H2>, 352 E, f. 1–10).

Domnule Ministru de Interne!

Voi transmite imediat lui Kemény Dénes ordinul emis în data de 3 a lunii în curs şi care m-a bucurat deosebit de mult. El va da imediat de ştire, în şedinţa de după amiază a dietei, numirea Alteţei sale, a domnului palatin în funcţia de guvernator regal al nostru cu puteri

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

depline. Această înştiinţare neaşteptată a umplut de bucurie stările transilvănene. Bucurie reînoită azi când s-a dat citire înaltului înscris al Guvernului regal.

Bucuria şi însufleţirea legate de unire continuă. Sentimentul că mântuirea şi viitorul Transilvaniei stau numai în unire este general. Din păcate în provincie, în special în rândurile mulţimii agitate, i se arată încă multă aversiune. Însă unirea în fapt şi guvernarea fermă şi dreaptă care va urma o dată cu aceasta o va face să dispară. Am considerat necesar să comunic de îndată comisarului regal comandant al Transilvaniei, printre alţii, punctele ordinului ce pot fi comunicate.

Aşa cum am amintit în raportul înaintat în data de 3 a lunii în curs: consider foarte utilă trimiterea unor apostoli ai cauzei cu caracter ferm şi binevoitor precum Pap Sigmond şi Szőlösi pentru îndreptarea rătăcirilor poporului. Pentru ca până ce ajung aici să poată avea la dispoziţie date sigure care să-i ajute în activitatea lor, consider că ar fi utilă trimiterea lui Pura Győrgy, pretor din comitatul Maramureş care cunoaşte limba şi spiritul românesc, în ţinuturile Blajului şi Sibiului, printre români cu misiunea de a trece şi pe la secui şi de a milita pentru cauză.

În ceea ce priveşte câştigarea pentru cauză a românilor din Ţara Românească, conform unor informaţii mai recente, nu ştiu dacă împrejurările de acolo sunt favorabile. În ceea ce le priveşte pe cele de aici, din păcate cred că a avut un efect nefast acea hotărâre fermă de a opri revoltele populare şi de a trage la răspundere factorii locali acestea ar fi dat o nouă armă în mâna instigatorilor. Această hotărâre provenind de la o dietă cu structură aristocratică, ar fi oferit ocazia instigării poporului împotriva aristocraţiei şi ar fi slăbit anticipat efectul activităţii trimişilor ministerului. Cel mai puternic efect, impresie şi succes asupra românilor de aici o are anunţarea voinţei regale, de aceea am crezut şi sunt convins că în acest scop ordinele guvernatorului regal cu drepturi depline vor avea un efect mai sigur asupra mulţimii românilor, au şi fost exemple în acest sens în Transilvania, când hotărârea adusă în forma aceasta împotriva incendiatorilor a trezit mari nemulţumiri iar ordinul regal prin care a fost schimbată a avut în schimb succes. Având în vedere acestea, în consiliul de azi dimineaţă a fost primită propunerea mea ca hotărârea privind siguranţa publică să se refere doar la generalităţi. Instrucţiunile detaliate e mai bine să fie stabilite de guvernatorul regal şi de minister. În acest sens mai am îndrăzneala de a face observaţia că, dat fiind efectul mare pe care numele „regelui" îl are asupra maselor de aici ar fi absolut necesar ca în ordinele regale şi ale guvernatorului numele regelui să fie cât mai des pomenit.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Abonyi István, primnotarul comitatului nostru, care a venit cu mine şi a lucrat aici, întorcându-se azi din călătoria făcută în împrejurimile Sibiului, m-a informat asupra experienţelor avute – am considerat necesar să înaintez câteva date primite din surse sigure.

Cu toate că deputaţii saşi şi-au exprimat în mai multe rânduri, chiar şi în şedinţa de azi, simpatia faţă de unire, atmosfera din unele părţi ale ţinuturilor săseşti, în special în scaunele Sibiu şi Orăştie se arată potrivnică. Acolo hulirea cauzei noastre, defăimarea oamenilor noştri de frunte şi instigarea amarnică sunt la ordinea zilei. Preoţii şi birocraţii care-şi tem veniturile grase îi sperie pe saşi că maghiarii le vor asupri limba şi naţiunea iar pe românii care trăiesc printre ei cu aceea că îşi vor pierde pământurile libere nou dobândite. Aceasta creşte în aşa măsură nemulţumirea încât orice prieten al cauzei bune nu poate apărea decât neliniştit printre ei. Alaltăieri la Sibiu, redactorul adjunct al ziarului german din Braşov, pe nume Kurz, care a luptat cu credinţă alături de unire, având simpatii promaghiare, a fost atacat în propria sa cameră de la han, de vreo 20 de cetăţeni certăreţi din Sibiu, cu injurii amare, fiind declarat trădător de patrie şi neam şi om nemernic – În oraşe, pe turlele bisericilor, pe clădirile oficiale, iar la Sibiu pe balconul casei contelui Salmen flutură steaguri negru-galbene, toţi poartă cocarde astfel colorate iar vina acestei cabale şi instigări decăzute în ilegalitate o poartă însuşi contele sas şi redactorul ziarului german din Sibiu, pe nume Benigni, un fost ofiţer al comandantului militar, având un caracter dubios. Precedentul, în loc să-şi folosească autoritatea în vederea păstrării ordinii legale, în calitatea sa de funcţionar de stat şi să se fi prezentat aici în dietă conform datoriei sale seamănă acasă sâmburele discordiei şi al conspiraţiei; din care cauză aici nemulţumirea împotriva lui e mare iar credinţa generală e că ministerul nu va întârzia să ia o atitudine fermă împotriva lui şi să-l tragă la răspundere cu asprime pentru procedurile sale ilegale. Însă reacţia în sine a sasului indiferentă şi rece nu are de ce să ne îngrijoreze ci, deşi, în starea sa agitată actuală, strigă cu hotărâre că preferă să moară decât să accepte unirea căci, după cum am arătat în finalul raportului meu respectuos din data de 3 a lunii curente, severitatea războinică demonstrată de soldaţii secui împotriva revoltei române din Obreja i-a speriat atât pe ei cât şi pe tovarăşii lor români, într-atât încât şi-au prevăzut peste tot zidurile cu porţi puternice şi caută să se asocieze şi să se împrietenească cu soldaţii regimentului de linie Bianchi aflat printre ei – în ei îşi pun speranţa. Omul ordinii legale nici nu poate privi fără justă nemulţumire cum hrănesc şi măresc ofiţerii regimentului german de linie tendinţele potrivnice nouă şi realizărilor noastre. Locotenent colonelul conte de Waldstein aduce cu el de la Viena steagurile şi cocardele negru-galbene, el instigă

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

reacțiunea. Guvernul austriac ori nu știe aceste lucruri ori vrea să uite că o astfel de atitudine a militarilor săi lipsește casa domnitoare de credința datorată celor mai importante interese ale ei! – dimpotrivă, în mijlocul atâtor conspirații e un sentiment înălțător să vezi peste tot semnele fidelității și credinței secuiești. Un batalion dintre ei se află în comitatul Alba pentru menținerea ordinii publice. Așteaptă cu entuziasm când îi va chema la fapte marea patrie maghiară – unii dintre ei transmit acasă că li se pot folosi pământurile deoarece ei nu se vor întoarce: până ce nu-i vor stârpi pe dușmanii patriei. Și cei rămași acasă sunt înflăcărați de aceleași sentimente. Cei ce nu sunt în armata regulată se exersează în garda națională – și abia așteaptă să fie înarmați. În ceea ce-i privește pe acești credincioși soldați secui merită deosebită atenție o împrejurare importantă. În mâna acestor patrioți entuziaști se află comanda celui de-al doilea regiment de infanterie; în aceeași măsură dar în direcția absolutistă – regimentul 1 de infanterie este condus de ofițeri simpatizanți ai lui Jellasich. Funcționarii scaunului sunt oameni lipsiți de șanse și, fiind resturi ale guvernului căzut, trec cu vederea faptul că ofițerii nemți și croați prin amăgirile și faptele lor răstoarnă încrederea soldaților în unire și reforme. Acest regiment fiind alcătuit din catolici și ortodocși, îi sperie și cu persecutarea religiei lor străbune ceea ce a avut un efect amar asupra lor. Așa sunt și la Năsăud și Orlat două regimente românești de graniță. Ofițerii lor germani și croați – dușmani declarați ai cauzei noastre – care pot ușor contracara puterea secuilor prin faptul că soldații lor români pot fi ușor uniți cu populația. Deci în aceste împrejurări grave ar fi dorit transferarea ofițerilor mai periculoși în alte regimente de linie iar comanda acestor regimente să fie încredințată unor patrioți zeloși și leali precum și folosirea unor preoți cu sentimente patriotice – iar comandantului militar general din Transilvania, prin ordin regal [...] și să supună cu credință tuturor ordinelor Ministerului de Război maghiar. Ținuturile brașovene au simțăminte bune față de noi, acolo se vorbește că întreg ținutul să se rupă de națiunea săsească decât să lase loc reacțiunii împotriva unirii. În oraș mulți cunosc pe baza unor date sigure situația din Principatele dunărene. Se vorbește ca despre o știre foarte sigură că, la Iași și poate chiar la București, comisarii Guvernului turc poartă tratative cu guvernele respective privind eliberarea celor două principate de sub domnia otomană, se zvonește că prețul răscumpărării va fi stabilit sub formă de împrumut de către protector căruia principatele îi vor concesiona ca asigurare mine iar ca urmare se vor muta numeroși ruși și cazaci sub pretexul că sunt mineri și se va trasporta în curând, o mare cantitate de praf de pușcă!!

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

La episcopul transilvănean Şaguna m-am referit într-unul din rapoartele mele – acum, conform informaţiilor primite despre episcopul unit Lemény am considerat necesar să vă informez despre acea intenţie secretă a lui de a uni sub conducerea lui ca mitropolit toţi românii neuniţi din Transilvania şi Ungaria şi îi amăgeşte atât pe aristocraţi cât şi poporul, pe unii cum că va face totul pentru ei, pe ceilalţi că va folosi influenţa sa asupra poporului în interesul lor. În legătură cu această informaţie trebuie să amintesc acea faptă scandaloasă a generalului care comanda armata adusă pentru a supraveghea Adunarea populară română de la Blaj, care, după citirea celebrelor 16 puncte şi după ce poporul a depus jurământul, a pus să se tragă mai multe lovituri de tun în semn de acord–procedeu care a fost cu dreptate aspru mustrat şi care ar pretinde o cercetare severă.

Şi organizarea conducerii comitatelor ar cere unele măsuri urgente. În prezent trei comitate: Solnoc, Dăbâca şi Hunedoara nu au comite, este de dorit numirea lor cât mai grabnică în interesul asigurării ordinii publice. Permiteţi-mi, domnule ministru să comunic în ordinea comitatelor numele patrioţilor doriţi de opinia publică în această situaţie: We [...] Farkas – baronul Kemény Domokos şi Wesellény Ferencz. Şi în ceea ce priveşte ocuparea altminteri a celorlalte posturi de comiţi se exprimă dorinţa publică deoarece mai mulţi dintre ei sunt oamenii absolutismului – Sub influenţa sa şi organe ale acestuia. Fiind chemat deja de mai mulţi la discuţii în acest sens – dacă domnul ministru nu va considera că îmi depăşesc atribuţiile – raportând despre opiniile de aici – acum consider că în ordinea îndeplinirii misiunii mele e necesar să atrag întâi atenţia Domniei voastre asupra contelui Bethlen János. Conform opiniei publice de aici este considerat o capacitate de prim rang a Transilvaniei şi eu însumi îl consider ca atare. Îl caracterizează o cumpănire serioasă, o înţelepciune profundă, un caracter pur şi o mare popularitate; e încă în deplinătatea puterilor şi cred că ar fi de acord să accepte folosirea lui într-o funcţie mai deosebită.

Anexez aici articolele 4 şi 5 care au fost discutate în sedinţele recente şi au ca obiect problemele urbariale. Amintirea cărciumăritului în paragraful 8 al precedentului a iritat ascultătorii. Numai intervenţia celor mai fermi a oprit izbucnirile. Iar redactarea şi stabilirea atât de generală a paragrafului 5 – a reuşit doar după lungi discuţii ale comisiilor, – Mi-e teamă ca prevederile detaliate privind pretenţiile asupra pământului să nu trezească dorinţe mai mari în rândul poporului, dând ocazia măririi numărului proceselor, de aceea consider utilă această înţelegere – dar consider necesar, în acelaşi timp, să fie

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cercetată problema la un nivel supeior, – conform opiniilor majorității, pe lângă un comisar regal principal să fie numiți patru, cinci subcomisari, în ținuturi diferite, să acționeze însă conform aceloraşi reguli, pentru luarea deciziilor, acestea să fie supuse dezbaterii unor consfătuiri comune.

Intenția membrilor legislativului este validarea generală a acelora dintre legile maghiare din 1848, care pot fi aplicate şi în Transilvania – purtarea sarcinilor publice, iar după definitivarea legilor referitoare la stabilirea prețului sării, mai ales dacă între timp, aşa cum se speră, va sosi consfințirea prin lege a unirii, în puține zile se vor încheia lucrările dietei transilvănene, ceea ce ar fi cu atât mai de dorit cu cât prin aceasta ar mai fi timp pentru alegerea deputaților şi prezentarea lor la deschiderea adunării naționale din 2 iulie.

Urmare acestora, domnule ministru, vă rog să dispuneți în privința mea, dacă, ziua stabilită pentru legislativ apropiindu-se, odată cu încheierea dietei de aici, pot considera ca fiind încheiată şi misiunea mea?

Primiți, domnule ministru, sincerele mele salutări însoțite de respectul meu patriotic.

Cluj la 7 iulie 1848

Baron Perényi Sigmond

Articolul IV al legii
Despre robotă, dijmă şi plățile urbariale în bani expropriate

Prin această lege se anulează robota, dijma şi plățile în bani ce țineau de domeniile urbariale (colonicatura).

§ 1. Legea pune sub pavăza onoarei publice despăgubirea proprietarilor particulari de domenii.

§ 2. Maiestatea sa va înainta prin Ministerul ei maghiar un proiect de lege care va fi stabilit în detaliu la proxima dietă cu referire la despăgubirea moşierilor astfel încât să le fie plătită fără lipsă din fondul public contravaloarea capitalului egal cu datoriile urbariale de până acum.

§ 3. Încetând benevol colectarea de până acum a dijmei de către moşieri, prin urmare dispare şi îndatorirea moşierilor de a plăti arenda regală cuvenită.

§ 4. Cetățenii localităților (iobagii şi jelerii de până acum) nu vor fi împiedicați – fără intervenția justiției – în folosirea acestor pământuri ce se află în folosința lor, de orice fel ar putea fi acelea, nici

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

împiedicaţi în întrebuinţările normale şi permanente de până acum, nici în păşunat, stufărit sau silvicultură. Dacă vreun teren a cărui natură este pusă în discuţie – va fi găsit prin sentinţa judecătorească descrisă în paragraful următor ca fiind o fermă, respectivul colon va fi obligat să retrocedeze şi profitul restant. Prin aceasta se va desfiinţa atribuirea lemnelor pentru construcţii şi, odată pentru totdeauna, supravegherea păstrării pădurilor în bună stare devine datoria strictă a autorităţilor administrative.

§ 5. Ministerul maghiar va constitui şi pune neîntârziat în funcţie un tribunal suprem şi numărul necesar de judecătorii pentru ca în cazul în care se iscă discuţii între proprietarii de domenii şi foştii clăcaşi privind proprietatea terenurilor să judece sumar pe baza legislaţiei transilvănene şi a dreptului proprietăţii. – Înaintea dării sentinţei nici un clăcaş nu poate fi expropriat şi obligat la nici un fel de prestaţii (cu excepţia celor prevăzute în paragraful 6).

§ 6. În secuime, fermă este considerată şi moştenirea secuiască (siculica haereditas). Prin urmare, dat fiind că bunurile secuilor plătitori de impozite şi înarmaţi sunt, conform opiniei publice, în cea mai mare parte moşteniri secuieşti, prevederile legii care se aplică automat asupra celorlalţi clăcaşi – nu se pot extinde asupra colonilor ce locuiesc pe ele decât dacă menţionaţii proprietari secui, plătitori de impozite şi purtători de arme nu ar putea dovedi, în faţa judecătorilor descrişi în paragraful precedent că vreun teren aflat în mâna colonilor este fermă sau moştenire secuiască.

§ 7. Se păstrează posibilitatea unirii sau despărţirii pe cale legală a proprietăţilor, legislaţia următoare având datoria de a stabili detaliile respective.

§ 8. Viile, în măsura în care nu fac parte din proprietăţile urbariale – nu sunt considerate ca fiind scutite de plata dijmei. Dreptul de cârciumărit rămâne în folosirea diverşilor proprietari mai mici.

§ 9. Fiind desfiinţate judecătoriile senioriale şi cele de a treia instanţă, cetăţenii localităţilor sunt îndrumaţi spre judecătoriile autorităţilor locale respective în cazul proceselor penale sau civile.

§ 10. Împotriva unor proprietari de terenuri de ale căror moşii, înaintea promulgării acestei legi, erau legate privilegii urbariale, nu pot fi ridicate nici un fel de pretenţii asupra datoriilor în afara conturilor comercianţilor şi meşteşugarilor – până la noi dispoziţii ale legii – şi nu pot fi scăzute decât pretenţiile privind neplata dividentelor legale, pe baza procedurii judecătoreşti; datoria asupra capitalului va sluji ca bază de asigurare a despăgubirii date de stat.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Articolul V al legii
Despre modificarea beneficiilor urbariale particulare expropriate în datorii de stat

§ 1. Prin aceasta, legislaţia transilvăneană adoptă articolul XII al legii maghiare din 1848, ca urmare:

§ 2. Ca bază a despăgubirii datoriilor expropriate ale foştilor clăcaşi către foştii moşieri, cu binevoitorul acord al Maiestăţii sale o vor constitui veniturile erariale şi alte venituri ale statului din Transilvania – în special, venitul ocnelor de sare câte vor fi, ca ipotecă, care vor fi folosite ca bază spre mai utila stabilire a despăgubirii ba chiar şi a împrumutului naţional ce se va face, sens în care Ministerul maghiar în a cărui atribuţie va intra în orice caz despăgubirea, pe baza adoptării legii maghiare din paragraful de mai sus şi a proiectelor de lege care vor fi propuse în următoarea dietă.

§ 3. În vederea aplicării în Transilvania a paragrafului 4 din articolul al XII lea al legii validate în Ungaria, Ministerul Justiţiei, în vederea judecării sumare a contestaţiilor referitoare la justeţea evaluării beneficiului expropriat de la moşieri şi în Transilvania (care poate fi considerată parţial ca circumscripţia 6) va numi fără întârziere un comitet alcătuit din [.....] remunerat de către stat Prezentele articole de lege vor fi trimise din şedinţa care va avea loc în data de 7 iunie, în plen.

28

1848 iunie 6/18, Cluj

428
B

Igen tisztelt Minister Úr!

Pétervárra érkezvén Blázsevicsot Hrabovskinak oldal segédjét ki egyéb aránt amannak távollétében az ügyöket vitte, felkerestem; 's tőlle megértvén hogy Hrab<ovski> minden orán váratik, őt bevárni czélarányosnak tartottam. Ez alatt az érintett segéd nekem számos hivatalos irományokat 's azok között több sürgönyöket is, az azokra tett felelettel együt megmutatott. A közép úton alapult feleletekben az igaz félelmet és habzást tanáltam, de unloyalitást nem.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Blázsevics subrost velem közlötte azt is, hogy Hrab[ovski] a bécsi cseh comitétül egy irányt adó írást kapott melynek tartalma szerint rólla mint sláv eredetüről fel sem teszik hogy a kir[álvi] biztosságot elfogadná, 's kéretik ne apostátáskodjét, 's a magyaroknak eszközül ne szolgáljon.

Ezek után Ujvidékre mentem, ottan Hevesi Károlyt Bácsmegyének fő mérnökét, ki épen Zomborba vala költözendő felkerestem. Hevesi állásánál fogva, mint olyan ki megyéjét tartozik gyakran bé utazni 's annak minden szinezeteit ismeri, tudósítónak igen is alkalmatos. Annál is inkább mert szilárd jelleménél fogva a felszolitásnak férfiasan megfelelni képes.

Van Ujvidéken még egy használható egyén, ez az ottani kalvinista Pap Dányi Gábor. Mind ő mind neje a Donmiguel ezredebeli közlegényekre 's altisztekre nagy hatást gyakorolnak. Mire valóban szükség is van, mert az ezred tiszti kara gyalázatos jellemmel bír.

Pétervároni mulatásom ideje alatt Abarskihoz egy futár érkezett Insbruckbol. Kis esti vacsoránál mint egy 16 tiszt környezett.

A futár jelenlétében a tisztek nemzetünk gyalázásában, gyanusitásában, 's gyávasággali bélyegésiben egy mással vetélykedtek. A philippica hősei kivül többen jelesen, százados Apel, a két Bozsisevics, Mátasevics és Pavlovics ki tüntették magokat. Ezen utolsó még azt is merte mondani: „Nem hiszem hogy az elgyávásodott magyar nemzet közt valaki lehetne ki királyá ért 's hazájáért elég bátor lenne életét fel áldozni". Melyre én, a sok gunyt tovább már el nem tűrhetvén azt viszonozám: Én pedig meg vagyok győződve miszerint a magyar nemzetben senki sincs ki elég gaz ember lehetne utolsó csep vérit is fel nem áldozni", Mire Apel ekép nylatkozott: „A moriamor pro rege sat. Sat. korszaka lejárt, 's a magyar több oly időt elnem érend, mert neki a sláv népektül menthetetlenül el kell sodortatnia 's ezt meg is érdemli.

Mind e ferdeség oka az ezredes Kräutner, ki szebeni szász létére fajunkat ellensége, 's az ezredben levő magyar tiszteket kimarván, ármánykodásinak szabad tért szerzett.

Azonban a nagyon várt Hrabovsky mégmind elmaradott, és én épen Zimonyba 's Belgrádba készültem, midőn az ottani ideiglenes parancsnoknak generalis Hajeknek (ez Cseh és Ungerhoffernél egy cseppel sem jobb barát) egy sürgönye megérkeze, melynek tartalmát látván, leutazásommal kintelen valék felhagyni. 'S Blazsevics is egész komolysággal felszolita, miszerint ki nem vihető szándekommal jelenleg hagynék fel, 's életemet híjában ne koczkáztatnám.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Temesvári útom tehát hogy el ne zárodjon N[agy]Becskerekre siettem, hol egy egész éjjet felyben töltöttem. Másnap Temesvárra jutván Vucoviscal, ki valoban eréljes egyén, a Comandirozohoz mentem.

Pirétnek a kedvetlen körülményeket elő adván, az Ujvidékre tett katonai szálitásra vonatkozolag Vucovicsnak ezt monda: „Da haben wir die Folgen der Csernovicsischen Anordnungen". 'S ebből azt következtettem, hogy ő parancsnoksága a kir[ályi] biztosnak Csernovicsnak nem a legőszintébb barátja.

Vukovics másnap Kikindára sietett és engemet megkért hogy vissza tértét várnám meg. Ez alatt az oláh papságot felkeresvén. Iljés Istvánt jó gondolkozásunak tanáltam. A Temesvári 's megyei óláhságtol szerintem épen nincs mit félni.

Murgut Temesvárt egy Krassó Megyei küldötség kereste fel. Lugoson inepélyesen fogadtatott, 's este fáklyás zenével tiszteltetett meg.

A néphez jól beszélt, azonban tulajdon hiúságának is tömjénezett, mert mint azt Makkai alispántol ki Murgunak jó embere, halottam ezeket mondotta: „Ezen szabadságot a magyar uraknak 's nekem köszönhetitek".

Murgunak e hiúságát hogy tehát megne sértsem Lugoson épen nem mulattam, hanem Ruszkabányára siettem, tudván hogy ő Karánsebesbe és Fehértemplomba szándékozik.

Utamban azomban puhatolodztam, 's örömmel értettem, hogy a Krassó megyei oláh béke és csend után eseng 's a ráczoknak épen nem barátja.

Murgut a Krassói oláhság bálványozza – 'S az átalános lelkesedéstül, jozan tapintat mellett bátor vagyok jót remélleni.

Junius 11^{en} Ruszkabányára érkeztem, hol fájdalommal értettem, miszerint a karánsebesi ezredet a magyar szinek ki tűzésit, viselésit, 's a nemzeti őrök fel állitását eltiltatta. A Ruszkabányai cath[olikus] és oláh lelkészek jó gondolkodásuak, 's annál fogva a nép is az.

Onnan másnap, miután számos kemencze kazán 's egyéb vas eszköz mintájával, árfolyamával és egy jó credentionálissal magamat elláttam, Hatszeg vidékre indultam. Hol épen vásár lévén a katonaság és papság közé vegyültem 's tizenöt rákosi cseresznyés ökör szekérrel Vajda Hunyad felé indultam.

Gyalog menvén sokféléről beszélgettünk de midőn a katonáknak tudtokra adtam, hogy ők ezután nem rabok, költözködhetnek, 's gyermekeiket mesterségre 's egyébre is tanithatják, örömük határt nem ismert. Engem isten küldötjének mondották lenni, 's ekép

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

nyilatkoztak „Ime az a gaz Hátszegi Major ki minket pénzel 's más igéretekkel a magyarok ellen akart felingerelni, mily alacsonul hazudott; mi mint látom mindent csak a magyarnak köszönhetünk. Legyen ez után csak oláh és magyar tiszt, 's a vérszivó németek mennyenek a pokolba!

Vajdahunyadon azonban Nopcsának számos párthívei vagyonak, az oláh őrség nem akar a magyarokkal 's németekkel amalgálodni.

Mig a nemzeti szinek kitűzésit is elakarták tiltani. De az ottan lakó szolgabírónak Szabó Jozsefnek szilárd fellépése csak ugyan győzött, 's nemzeti szineink egy pár hellyen lobognak. Szabó az egész megyében a legeszesebb egyén, 's azt még ellenségei is kéntelenek megadni. Én őt részünkre megnyertem. Szabó a minister úrnak időnként irand 's reméllem tudósításaival meg fog elégedni.

Onnan Dévára mentem hol Lukács Jozsefet a főbírót felkerestem 's többekkel erintkezésbe jöttem, a megye állása az egész honban talán a leg szánakodásra méltóbb.

Nopcsa három mészárosnak csupán konyhára való husért 3600 fo tartozott. Az ingyen élés mesterségit majd mindenik megye tisztje űzi.

A megyében leg gazabb emberek Váradi az alispán – Keserű Sándor, és Pálfi Domokos.

Egy Jordán nevűt csak azért mert Nopcsának írnoka volt elakarának csípni, de ő elillantván csak a szolgát fogták bé, a székely származású Székely Mihályt, ezen nyomorultat, három napig a leg nagyobb melegben ki kötve tartják, döfölik, szurkályák, sem ennie sem innia nem adnak, 's harmad napon estve rögtön ítélet alá vonhatonak nem találván, elalélton fogságba hurczolják, 's jelenleg is ott sínlik.

Egy szilárd jellemű főispán itt conditio sine qua non – Zeik Jozsefben központosul az átalános bizodalom. Josika Miklos, Kun Gothárd vele nem mérközhetnek.

Szász városon a szászok fekete sárga szalagot viselnek, az uniorol még tudni sem akarnak. Az oláhok itt sem roszak. Én úton útfélen nem szüntem őket a szászok ellen ingerelni, 's beléjök erántunki bizadalmat önteni.

Gyulafehérvárt megtudtam, hogy f[olyó] h[ó] 4^{én} egy Schweigel nevű szebeni szásznak vezérlete alatt 35 mázsa kemény töltés vitetett Szászsebesbe 's onnan tovább. A 16 legény bül és két káplárbul állo őrizetet őrmester Szentpéteri vezette. Azt beszélgették hogy a' transport Oláhországba vitetik – Akor a szebeni szászra szükség nem lett volna.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A vár két kapuját Pallisádokkal környékezték, mint egy 40 ágyút a sánczokra toltak, 's a várat 15 napra eleséggel ellátták. Fegyver van benne mintegy 15 000 darab puska. Lőpora tőmettek. Naponként több ezer kemény töltés készittetik.

A vár Commandáns Generális Horák, 's a benn levő tiszti karnak nagy része nemzetünknek ellenségei – A vár még mindig a bécsi hadi Minisztérium hatosága alá tartozik.

Jun[ius] 15 ^{én} Nagyenyedre értem, 's bámulásom nem csekély volt midőn a nagyon is népes természetü heti vásárban felette kevés falusiakat láttam. Az ott állomásozó székelyszázadparancsnokát fő hadnagy Balazsik a rosz vásár oka felül megkérdvén, feleletül nyertem: A Mihátzfalvi esemény óta az oláh nem igen jő be Enyedre.

A valoságos idegenkedés alapja azonban, mint azt Tordán is hallottam abban rejlik, hogy a székely atyafiak sok kihágásokat követnek el. Az erdélyi oláhnak förtbe kötött haja (Tyikája) kedves, ezt ők fél felöl levágyák sat. sat. 's az által a kedélyeket le csilapitás helyett mind inkább izgatják.

A Mihátzfalvi eseménnyek azonban meg volt jó következménye is; Az oláhság még Hunyad megyében is a székely szónak csupán hallására megrázkodik.

Kolozsvárra érvén B[áro] Kemény Dienest ki több napok ota falun van, híjában kerestem. B[áro] Wesselényi Miklóshoz menvén tőle kérdettem ugyan mi inditotta őt a hirlapban közlött felszolitásra? Ezen jó urak G[róf] Bethlen Jánossal együtt a veszélyt nagyobnak lássák mint a millyen. Az apróbb nemesség és a megyei tisztek kik tulságig zsaroltak, 's kiknek ennél fogva az oláh semmit sem hiszen valamivel többecskét félhetnek ugyan de hogy a falukból városokba szaladjanak, 's ez által az oláhok szájába sípot adjanak szerintem igen nagy gondolatlanság – Ezen nyúl keblű hősök betódulásaikkal még a városiakat is megdöbbentették – pedig jelenleg egyes kihágásoknál egyéb még nem történt, 's történhetett.

A második oláh ezred, melynek ezredesse B<áro> Iovics a becsei hősnek testvére, roszirányunak mondják, ebbül jó lenne egy pár zászlóaljat ki vinni.

Erdélynek pacificatiojára gondolom semmi úgy nem hathatna, mintha Nádorunk azt megfutná – Úgy hiszem, hogy még szász uraimék is egyszere megjuhászodnának.

Folyó hó 15 ^{én} Puchner azt a hirt közlötte hogy a Muskál 40 000 a Pruton három hídon Moldvába mentek. En a hirt valolatnak állitottam, de a megrémülteken le csendesiteni nem bírtam, más nap

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

tehát a Kormányzohoz G<rót> Telekihez mentem, ki épen akor a f<ólyo> h<ó> 16^án kapván bizonyos tudósitást nekem azt mondja: „A Muszkák a Pruton nem hogy át mentek volna de sőt inkább nagy sebességgel az ország belyébe vonultak, csupán 4000 hagyván az érintett víz partján, A magazinumok 's vágó marhák össze hajtása 's lenditése contremandáltatott.

B<áro> Perényi kivel többször értekeztem az itteni urak bátortalanságán 's vak lármáját hasonlólag meg nem foghatja.

B<áro> Kemény Dienest ma várják könnyen megeshető, hogy a Második oláh ezredet bé utazom.

A Murgu proclamatioját, birtok tekinteti viszonbol nem szeretik – Ezen urak áldozatra nem leghajlandóbbak. [....] * ánudoságoktul nem igen birnak meg válni. Itt igazán elkelene mondani, hogy a kinek gatjája van tekintetes, ki pedig egy foltos nadrággal is bír, az Nagyságos avagy Méltóságos.

A Gubernialisták légioja kétségben eséssel küzd a nemesség egy szomorú kornak néz elibe, egyetlen egy élet forásuk a megyei tisztség, a nyilvánoság által nullificalodott.

A szász nepotizmusok 's leviták osztállyai dühöngnek, de őköt mind amellett, hogy pénzek van, csak kopott fogú agg ebeknek tartom.

Belső Szolnok a Viér Farkas fő ispánságátul sok jót reméll.

Isten a józanabb gondolkozásnak mind a két kormányzót-titubálo öregnek nevezik.

A Kaszonyi példáján okulva semmi nemű irományt nem tarthatok.

Lemény püspökkel, két többszöri keresésemre sem tanálta. Ma beszéllendék.

Pap Zsigmond itt van. Tegnap B<áro> Vesselenyi, Bethlen Iános, B[áro] Perényi és én vele együtt valánk.

Az oláhok között ő sem látott sehol veszedelmes közjeleket, de az mind hijában van, mert az idevalok, mégis rettegnek.

Igen tisztelt Miniszter Úrnak
Kolozsvár jun[ius] 18 a 1848

alázatos szolgája N. Ferencz

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 501–520 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzóelnökseg, Általános iratok < H2 >, 428 E/1848, f. 1–9).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

428
B

Stimate Domnule Ministru!

Ajungând la Petrovaradin l-am căutat pe Blazsevics, adjunctul lui Hrabovsky care rezolvă treburile în absenţa acestuia. Şi, aflând de la el că Hrabovsky e aşteptat să sosească din clipă în clipă, am considerat că e potrivit să-l aştept acolo. În acest timp, respectivul adjunct mi-a arătat numeroase acte oficiale printre care şi telegrame dimpreună cu răspunsul dat la ele. Răspunsurile concepute cu moderaţie dovedeau frica şi ezitarea dar nu lipsa de loialitate.

Blazsevics mi-a comunicat discret şi faptul că Hrabovsky a primit de la comitetul ceh din Viena un înscris cu instrucţiuni din conţinutul căruia reieşea că despre el, ca fiind de origine slavă, nici nu se presupune că ar accepta funcţia de comisar regal şi se cere să nu devină apostat servind de unealtă maghiarilor.

După aceasta m-am dus la Novisad unde l-am căutat pe Hevesi Károly, inginerul comitatului Bács care tocmai urma să se mute la Zombor. Hevesi, având prin funcţia sa obligaţia de a călători deseori prin comitat şi cunoscând bine situaţia, este deosebit de bun ca informator. Mai ales, pentru că având un caracter ferm este în stare să răspundă bărbăteşte la apel.

La Novisad mai există o persoană ce ne-ar putea fi de folos şi anume preotul calvinist de acolo, Dányi Gábor. Atât el cât şi soţia lui au o mare influenţă asupra subofiţerilor şi soldaţilor din regimentul Don Miguel. Lucru de care este într-adevăr nevoie căci ofiţerii regimentului au un caracter infam.

În timpul şederii mele la Petrovaradin la Aberski a venit un curier de la Insbruck. La mica cină organizată s-au adunat vreo 16 ofiţeri.

În prezenţa curierului ofiţerii s-au întrecut în a insulta, a suspecta şi a învinui de laşitate naţiunea noastră. Printre eroii filipicii s-au remarcat căpitanul Apel, cei doi Bozsisevicsi, Matasevics şi Pavlovics. Acesta din urmă a mai cutezat să spună: „Nu cred că în laşa naţiune maghiară ar mai fi vreunul destul de curajos să-şi sacrifice viaţa pentru patrie şi rege". La care eu, nemaisuportând batjocura, i-am replicat: „Convingerea mea este că în naţiunea maghiară nimeni nu este atât de nemernic încât să nu-şi sacrifice şi ultima picătură de sânge". La care Apel a declarat următoarele: „A trecut vremea morţii pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

rege ş.a.m.d., iar maghiarii nu vor mai apuca astfel de vremuri căci vor trebui izgoniţi fără milă de popoarele slave şi asta e ceea ce merită."

Toată vina acestei strâmbătăţi o poartă Kräuter care fiind sas de origine din Sibiu, este duşmanul naţiei noastre şi şi-a creat cale liberă uneltirilor izgonindu-i pe ofiţerii maghiari din regiment.

Însă mult aşteptatul Hrabovski nu a sosit încă şi tocmai voiam să merg la Belgrad şi Zimun. Când a sosit o telegramă a comandantului interimar de acolo, generalul Hajek (nu e un prieten mai bun decât Cseh şi Unterhoffer); văzându-i conţinutul a trebuit să renunţ la călătoria mea. Şi Blazsevics m-a atenţionat cu toată seriozitatea să renunţ în prezent la planul meu irealizabil pentru care îmi voi primejdui viaţa în mod inutil.

Pentru a nu mi se închide deci calea spre Timişoara, m-am grăbit la Becicherecul Mare unde am petrecut o noapte întreagă. Ajungând în ziua următoare la Timişoara, m-am dus cu Vukovics, care e într-adevăr un om de ispravă, la comandant.

Prezentându-i lui Piret împrejurările neplăcute, acesta i-a spus lui Vukovics, referitor la transporturile militare făcute la Novisad: „Aici avem rezultatul dispoziţiilor lui Csernovics". De aici am dedus că Domnia sa nu e cel mai sincer prieten al comisarului regal Csernovics.

Ziua următoare Vukovics grăbindu-se la Kikinda m-a rugat să-l aştept până se va întoarce şi să vizitez între timp preoţimea română.

Consider că Iljes István gândeşte corect. De românimea din Timişoara şi din comitat nu avem a ne teme.

Pe Murgu l-a vizitat la Timişoara o delegaţie din comitatul Caraş. La Lugoj a fost primit festiv şi onorat cu o serenadă cu torţe.

A vorbit bine poporului dar e extrem de vanitos. Căci aşa cum am auzit de la vicecomitele Makkay, care e omul de încredere al lui Murgu, acesta ar fi spus; „Puteţi să le mulţumiţi pentru această libertate domnilor maghiari şi mie."

Ca să nu rănesc deci această vanitate a lui Murgu n-am stat prea mult la Lugoj ci m-am grăbit la Rusca Montană ştiind că el intenţionează să meargă la Caransebeş şi la Biserica Albă.

Informându-mă însă pe drum am aflat cu bucurie că românii din comitatul Caraş tânjesc după pace şi linişte şi nu sunt tocmai prieteni cu sârbii.

Românii din Caraş îl idolatrizează pe Murgu şi îndrăznesc să sper numai de bine de la acest entuziasm dacă va fi însoţit de tact şi luciditate.

În 11 iunie am sosit la Rusca Montană unde cu durere am înţeles că regimentul de la Caransebeş a interzis afişarea şi purtarea culorilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

maghiare şi a interzis şi constituirea gărzilor naţionale. Preoţii catolici şi români de la Rusca Montană au o gândire bună şi pornind de la ei şi poporul.

De acolo, după ce m-am aprovizionat cu numeroase mostre şi liste de preţuri pentru cuptoare, cazane şi alte obiecte de fier şi un credenţial valabil, am pornit a doua zi spre ţinutul Haţegului, unde, ţinându-se tocmai târg, m-am amestecat printre militari şi preoţime şi am pornit spre Hunedoara cu 15 care cu cireşe trase de boi din Rachiş.

Mergând pe jos, am discutat despre multe dar imediat ce le-am dat de ştire soldaţilor că de-acum ei nu mai sunt robi, că se pot muta şi îşi pot da copiii la meserie sau la orice altă învăţătură, bucuria lor a fost fără de margini. Despre mine au spus că sunt trimisul Domnului şi s-au exprimat astfel: „Iată, cât de josnic ne-a minţit nemernicul de maior de la Haţeg care cu bani şi alte promisiuni a vrut să ne aţâţe împotriva maghiarilor. De acum încolo să nu fie decât ofiţeri români şi maghiari, vampirii de nemţi să se ducă în iad!"

La Hunedoara însă, Nopcea având numeroşi partizani, garda românească nu vrea să se amestece cu maghiarii şi germanii.

Au vrut să interzică şi afişarea culorilor naţionale. Dar a învins într-adevăr atitudinea fermă a vicepretorului Szabó Jozsef, care locuia acolo, iar steagurile noastre naţionale flutură în câteva locuri. Szabó este persoana cea mai înţeleaptă din tot comitatul şi până şi duşmanii săi sunt obligaţi s-o recunoască. Eu l-am câştigat pentru cauza noastră. Szabó va scrie din când în când domnului ministru care sper că va fi mulţumit de informaţiile sale.

De acolo m-am dus la Deva unde l-am vizitat pe primpretorul Lukács Jozsef şi am intrat în legătură cu mai mulţi. Situaţia comitatului este aproape cea mai de plâns din toată ţara.

Nopcea era dator la trei măcelării cu 3600 de florini numai pentru carnea pentru bucătărie. Aproape toţi funcţionarii comitatenşi s-au învăţat să trăiască pe gratis.

Cei mai nemernici oameni din comitat sunt vicecomitele Várady, Keserü Sándor şi Pálfi Domokos.

Vor să-l prindă pe un anume Jordan numai pentru că a fost cancelistul lui Nopcea, dar acesta fugind nu i-au prins decât sluga, Székely Mihály, secui de origine. Pe acesta îl ţin de trei zile legat afară, în căldura cea mai mare; îl lovesc, îl împung, nu i-au dat nici de băut, nici de mâncat; a treia seară, neavând destule dovezi pentru a-l supune prevederilor legii de necesitate, l-au zvârlit în închisoare unde mai zace şi acum.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Un comite cu un caracter ferm ar fi aici o condiţie sine qua non. Încrederea generală se îndreaptă spre Zeik Jozsef. Josika Miklos şi Kun Gothard nu se pot măsura cu el.

În Orăştie saşii poartă panglici negre-galbene şi nu vor să ştie nimic despre unire. Românii nu sunt nici aici răi. Am încercat să-i agit pe toate căile împotriva saşilor şi să le ridic încrederea în noi.

La Alba Iulia am aflat că în data de 4 a lunii în curs, s-au dus 35 de măji de muniţie sub conducerea unui sas pe nume Schweigel, la Sebeş şi de acolo mai departe. Paza alcătuită din 16 soldaţi şi doi caporali era condusă de sergentul Szentpéteri. Se vorbea că transportul va fi dus în Ţara Românească. Atunci n-ar fi nevoie de sasul din Sibiu.

Au împresurat cu palisade cele două porţi ale cetăţii, au împins vreo 40 de tunuri la şanţuri şi au aprovizionat cetatea cu hrană pentru 15 zile. Înăuntru ca arme sunt vreo 15000 de puşti încărcate cu praf de puşcă. Zilnic se fabrică mai multe mii de cartuşe.

Comandantul cetăţii, generalul Horák şi mare parte din corpul ofiţeresc sunt duşmanii naţiunii noastre. Cetatea este încă sub jurisdicţia Ministerului de Război din Viena.

La 15 iunie am ajuns la Aiud şi nu mică mi-a fost mirarea văzând deosebit de puţini ţărani la târgul săptămânal de obicei atât de animat. Întrebându-l pe căpitanul Balazsi, comandantul companiei de secui staţionaţi în localitate, referitor la cauzele decăderii târgului, acesta mi-a spus „De când cu evenimentele de la Mihalţ românii nu prea mai vin la Aiud".

Însă, după cum am aflat şi la Turda, cauza adevărată a aversiunii constă în numeroasele abuzuri comise de secui. Românii din Transilvania poartă părul legat într-o coadă (chică) iar ei / secuii îl taie din sus şi altele şi altele. Prin aceasta, în loc să calmeze au agitat şi mai mult spiritele.

Evenimentele de la Mihalţ au avut şi o urmare pozitivă: românii, până şi cei din comitatul Hunedoara, se cutremură chiar şi la auzul cuvântului de secui.

Ajungând la Cluj l-am căutat degeaba pe baronul Kemény Dienes care de mai multe zile e plecat la ţară.

Mergând la baronul Vesselényi Miklos l-am întrebat ce l-a îndemnat să facă apelul publicat în presă. Aceşti domni, împreună cu contele Bethlen János văd pericolul mai mare decât este. Mica nobilime şi funcţionarii comitatenşi care au stors exagerat de mult < poporul > şi pe care, din această cauză, nu-i mai cred, ar trebui să se teamă ceva

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mai mult, dar să fugă de la sat la oraş lăsându-le astfel românilor cale liberă, mi se pare o iresponsabilitate. Aceşti eroi cu inimă de iepure au şocat chiar şi oraşele prin năvala lor – deşi până acum, în afara unor excese , nu s-a întâmplat şi nu putea să se întâmple încă nimic.

Din al doilea regiment român despre al cărui colonel, baronul Iovics, fratele eroului de la Becse, se spune că ar fi pe o direcţie greşită, ar trebui să se scoată câteva batalioane.

Cred că nimic nu ar avea aşa un efect pentru pacificarea Transilvaniei ca o fugă dată de palatinul nostru. Cred că până şi domnii saşi ar deveni dintr-o dată miei.

În ziua de 15 a lunii în curs, Puchner a transmis informaţia că ruşii, 40 000 au intrat în Moldova trecând Prutul pe trei poduri. Am afirmat că această ştire este neverosimilă, dar nu am reuşit să-i calmez pe cei îngroziţi. A doua zi m-am dus deci la guvernator, contele Teleki care primind tocmai atunci în ziua de 16 a lunii în curs, o anumită informaţie, mi-a spus: „Nu numai că ruşii nu au trecut Prutul ci, dimpotrivă, s-au îndreptat în mare grabă spre interiorul ţării lăsând numai 4000 < de soldaţi > pe malul amintitei ape. A fost contramandată umplerea magaziilor şi adunarea vitelor pentru tăiat."

Baronul Perényi cu care am discutat de mai multe ori despre laşitatea domnilor de aici, nu poate nici el înţelege lărmuirea lor oarbă.

Baronul Kemény Dienes este aşteptat pentru astăzi; s-ar putea să vizitez şi al doilea regiment românesc.

Proclamaţia lui Murgu nu este îndrăgită din cauza problemelor de proprietate. Aceşti domni nu sunt tocmai gata de sacrificiu. Nu se prea pot despărţi de privilegii. Aici ar trebui să spun că cine are izmene e „onorat domn" iar cine mai are şi o pereche de nădragi cârpiţi e deja „magnificenţa voastră".

Legiunea gubernialilor se luptă cu disperare, nobilimea are vremuri grele în faţă. Singura lor sursă de existenţă, funcţiile de la comitat, le-a fost anulată de către public.

Clasele leviţilor şi nepotismului săsesc sunt furibunde, dar pe ei, deşi au bani, nu-i consider decât ca pe nişte câini bătrâni cu colţii tociţi.

Solnocul interior speră multe lucruri bune de la comitele Viér Farkas.

Aici, cei mai lucizi îi numesc pe cei doi guvernatori bătrâni ramoliţi.

Învăţând din exemplul lui Kaszonyi nu pot ţine nici un fel de scripte.

Pe episcopul Leményi, în ciuda cererilor repetate nu l-am găsit. Azi vorbesc cu el.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Pap Zsigmond este aici; ieri am fost împreună cu el, cu baronul Vesselényi, cu Bethlen János şi cu baronul Perényi.

Nici el nu a văzut, niciunde, semne periculoase printre români, dar degeaba, căci cei de aici sunt totuşi îngroziţi.

Prea stimatului domn ministru

Cluj, 18 iunie 1848

prea supusa slugă
N. Ferencz

---

* Text indescifrabil

29

1848 iunie 9/21, Bucureşti

No. 18

My Lord,

The Government of Wallachia having received certain intelligence of an attempt to cause an outbreak in several of the districts and that the 21 st was the day fixed upon, caused several persons to be arrested this morning. Among these figure Mr. Constantine Rosetti, Mr. Voinesko and a great number of inferior persons. Domiciliary visits have been made and in some instances arms and ammunition but not to any great extent have been found. The priests appear to have been rather deeply implicated, for in several of the monasteries within the city walls, large quantities of cockades, banners and arms have been found.

By information I have just received, I learn that at Islaz on the Danube, a rising has taken place, at the head of which figure a major of the militia, two captains, and about one hundred and sixty of the non-commissioned officers and soldiers. These are marching on to Caracal and Craiova, with a view to cause a movement in Lesser Wallachia.

The organisation appears defective, and the only result to these unfortunate attempts must be complete failure, for the Government has its eyes open to all that is going on and is certainly strong enough to suppress any movement provided its militia prove faithful, and in it the Prince has every confidence.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

I enclose a translation of part of a Proclamation which has been scattered over the Principality. The Document is very long, but I have translated such parts as are of most interest.

I have the Honor...

My Lord
Your Lordships most obedient
Most humble Servant

Robert Colquhoun

The Right Honorable Viscount Palmerston G. B.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 742, f. 90-91).

Bucureşti, 21 iune 1848

Nr. 18

My Lord,

Intrând în posesia unor informaţii potrivit cărora pe data de 21 iunie va izbucni o revoltă în mai multe judeţe ale ţării, Guvernul Ţarii Româneşti a ordonat în această dimineaţă arestarea mai multor persoane, printre care se numără şi domnii Constantin Rosetti şi Voinescu. În urma unor percheziţii la domiciliu s-au găsit arme şi muniţie, nu însă în cantitate mare. Clerul pare să fie implicat în această acţiune, deoarece în mai multe mănăstiri de pe cuprinsul oraşului s-au găsit cantităţi importante de cocarde, steaguri şi arme.

Tocmai am fost informat că la Islaz a avut loc o adunare în fruntea căreia s-au aflat un maior de miliţie, doi căpitani şi aproximativ o sută şaizeci de subofiţeri şi soldaţi. Aceştia se îndreaptă spre Caracal şi Craiova, cu intenţia de a declanşa o mişcare în Valahia Mică.

Organizarea pare să aibă multe lipsuri, rezultatul acestor încercări nefericite neputând fi decât un eşec total, mai ales că guvernul este foarte atent la tot ceea ce se întâmplă şi e cu siguranţă destul de putenic pentru a reprima orice mişcare, cu condiţia ca miliţia să-i fie fidelă, domnitorul punându-şi toată încrederea în ea.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Anexez traducerea unei părți a Proclamației* care a fost răspândită pe întreg cuprinsul Principatului. Documentul este foarte lung, de aceea am tradus numai acele părți care prezintă un interes deosebit.

Am onoarea
Robert Colquhoun

Excelenței sale, vicontele Palmerston

---

* Textul Proclamației tradus în lb. engleză se află cuprins între cadrele 92–94, rola 19.

30

1848 iunie 10/12, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 1

Départ du Commisaire turc pour Jassy –
Arrestations de jeunes boyard –
Tentative d'assasinat contre le Prince Bibesco –
Agitation dans le pays – Cholera –

Monsieur le Ministre,

Le Commisaire Turc, Tala'at Efendi, a quitté Bucarest, lundi 19, pour se rendre à Jassy. Son départ a augmenté l'inquiétude à laquelle on est en proie depuis trois mois. En effet, dès le lendemain plusieurs arrestations ont été faites dans la Capitale parmi les jeunes gens appartenant aux premières familles du Pays.

Le Hospodar, qui d'abord avait renoncé à faire usage des mesures coercitives mises à sa disposition par le firman qui a précédé ici l'arrivée de Tala'at Effendi, a tout à coup changé de résolution. On attribue ce changement subit à l'instigation du Général Duhamel qui, fort mécontent d'une démarche faite par les jeunes Valaques auprès du Comissaire Turc, dans le but de protester de leur dévouement à la Porte, aurait engagé le Prince à substituer la rigueur à la clémence.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Des bruits vagues circulaient ici dans la journée d'hier que les habitants des campagnes se rendraient en masse dans la nuit, à la Capitale pour obtenir, de gré ou de force, diverses concessions politiques. Cette rumeur avait acquis quelque consistance dans le public et répandu l'effroi dans toutes les classes.

Vers le soir, le Prince Bibesco, accompagné du Ministre de l'Intérieur, M. Villara, s'est rendu, sans escorte à la promenade. A son retour, entre 8 et 9 heures, au moment où sa voiture était arrêtée non loin de la barrière, une autre voiture passa tout près de celle du Prince, et trois jeunes gens ont tiré six coups de pistolet à bout portant sur le Hospodar. S.A. n'a pas été atteinte. Une des balles a déchiré son épaulette gauche. M. Villara a été légèrement effleuré par une autre balle. Cette tentative d'assassinat joint à un incendie, qui est peut-être fortuit, a mis toute la ville en émoi.

De nombreuses arrestations ont été opérées pendant la nuit et toute la matinée d'aujourd'hui.

L'agitation, uniquement concentrée dans la jeunesse Valaque, a plus de consistence et de ramifications étendues que le Hospodar n'affecte de le croire. Ces jeunes gens espèrent mettre à profit la crise générale de l'Europe pour soulever le pays et introduire une réforme radicale.

Un entretien que j'ai eu hier matin avec un haut fonctionnaire, m'a fait clairement comprendre que le Gouvernement est peu satisfait de l'accueil que le Commissaire Turc a fait à la députation des jeunes Valaques. Tout en ne convenant pas hautement de l'encouragement que ces jeunes gens auraient reçu de Tala'at Effendi, il lui reproche d'avoir accuelli trop favorablement leurs griefs contre l'administration actuelle et surtout le peu d'énergie du Prince à combattre l'action russe dans la Principauté.

Le choléra continue ses ravages, avant hier 63 décès ont eu lieu sur 320 malades atteints dans la journée et hier 39 décès sur 180 cas.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obeissant
servitor,
ss.

P.S.

M. le Dr. Mandl a quitté Bucarest le 18 de ce mois pour se rendre en France par la voie du Danube. J'apprends à l'instant qu'il est retardé à Georgevo par l'inexactitude du bateau à vapeur en arrière de deux jours.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A Monsieur le Ministre Secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1, c. 71–74 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5).

Agenţia
şi Consulatul General al Franţei
în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică

Bucureşti, 22 iunie 1848

Nr. 1

Plecarea comisarului turc la Iaşi –
Arestări de tineri boieri –
Tentativa de asasinat contra Principelui Bibescu –
Agitaţie în ţară – Holera.

Domnule Ministru,

Comisarul turc, Talaat Effendi, a părăsit Bucureştiul, luni pe 19, pentru a se îndrepta spre Iaşi. Plecarea sa a mărit neliniştea care domneşte de trei luni. Într-adevăr, de a doua zi s-au făcut în capitală mai multe arestări printre tinerii boieri aparţinând celor mai importante familii ale ţării.

Domnitorul, care iniţial renunţase să folosească măsurile coercitive, puse la dispoziţia sa de firmanul care a precedat aici sosirea lui Talaat Effendi, şi-a schimbat brusc hotărârea. Această schimbare subită este atribuită instigaţiilor generalului Duhamel care, foarte nemulţumit de un demers făcut de către tinerii valahi pe lângă comisarul turc, în scopul de a protesta contra supunerii lor faţă de Poartă, l-ar fi determinat pe Principe să înlocuiască clemenţa cu severitatea.

Ieri au circulat aici zvonuri vagi cum că locuitorii de la ţară se vor îndrepta în masă, pe timpul nopţii, către Capitală pentru a obţine, de bună voie sau prin forţă, diverse concesii politice. Acest murmur a căpătat o anumită consistenţă în opinia publică şi a băgat spaima în toate categoriile.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Către seară, principele Bibescu, însoțit de ministrul de interne, dl Villara, a plecat la plimbare, fără escortă. La întoarcere, între orele 8 și 9, în momentul în care trăsura lui se oprise nu departe de barieră, o altă trăsură a trecut foarte aproape de aceea a principelui și trei tineri au tras șase focuri de revolver de aproape asupra domnitorului. Alteța sa nu a fost atins. Unul dintre gloanțe i-a sfâșiat epoletul stâng. Dl Villara a fost ușor rănit de un alt glonț. Această tentativă de asasinat, adăugată unui incendiu, care a fost poate întâmplător, a pus pe jar tot orașul.

Numeroase arestări au fost operate pe timpul nopții și toată dimineața de astăzi.

Agitația, concentrată doar în rândurile tineretului valah, are mai multă consistență și ramificații mai intense decât lasă să se creadă domnitorul. Acești tineri speră să profite de criza generală din Europa pentru a ridica țara și a introduce o reformă radicală.

O convorbire pe care am avut-o ieri dimineață cu un înalt funcționar m-a făcut să înțeleg limpede că guvernul nu e prea satisfăcut de primirea pe care comisarul turc a făcut-o deputației tinerilor valahi. Nefiind de acord în mod deschis cu încurajările pe care acești tineri le-au primit de la Talaat Effendi, el îi reproșează acestuia că le-a primit prea favorabil plângerile împotriva administrației actuale și, mai ales, insuficienta energie a Principelui în a combate acțiunea rusească în Principate.

Holera continuă să facă ravagii, alaltăieri s-au înregistrat 63 de decese din 320 de cazuri de îmbolnăvire, iar ieri 39 de decese din 180 de cazuri.

Sunt cu respect,
domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil și supus servitor,
ss.

P.S.

Dl dr. Mandl a părăsit Bucureștiul în 18 ale acestei luni, pentru a se îndrepta spre Franța pe Dunăre. Aflu acum că a fost întârziat la Giurgiu, datorită unei întârzieri de două zile a vaporului.

Domnului Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

31

1848 iunie 11/23, Thérapia

Monsieur le Ministre,

Les événements se pressent, ils devancent toutes les prévisions. Ce qui se passe en Valachie prête un nouvel et puissant intérêt à ce qui se prépare sur le Danube. Cette province donne, en ce moment, le démenti le plus formel à l'opinion généralement admise que la Moldavie et la Valachie, depuis longtemps abandonnées à l'influence sans contrôle de la Russie, s'étaient faites provinces russes. Cette opinion, j'étais porté à la partager, comme à penser que la suzeraineté de la Porte y était devenue tellement nominale qu'on ne la mentionnait plus que pour la forme. Et voilà que tout à coup un mouvement se fait en Valachie dans un esprit libéral tout à fait hostile à la Russie et favorable à la Porte. Ainsi les Valaques repoussent le protectorat qu'ils avaient autrefois demandé et protestent de leur attachement à la Porte, dont ils reconnaissent et respectent les droits; ce qui n'est pas moins curieux, c'est que ce mouvement aurait, si l'on en croit certains indices, été préparé par des agents russes qui croyaient le diriger dans un tout autre esprit.

Une dépêche du 22 Juin de M. Hory m'apprenait qu'une tentative d'assassinat avait été dirigée contre le Prince Bibesco, que des arrestations nombreuses avaient été faites; qu'il régnait dans la jeunesse valaque une grande agitation et qu'on devait s'attendre à une manifestation dans le but de soulever le pays et d'introduire une réforme radicale. J'avais à peine parcouru cette dépêche que j'apprenais que la Légation russe avait annoncé à la Porte qu'à la suite des événements du 21, une révolution avait éclaté à Bucarest et que le Prince Bibesco s'était décidé à accepter le programme qui lui avait été présenté. L'embarras de la Porte était grand. Je crus convenable de lui faire part de mon opinion sur la situation, opinion qu'elle m'avait fait demander et je chargeai en conséquence M. Cor de remettre à Rifat Pacha une instruction dont ci-jointe copie sous le No. 1.

L'intêrêt de la Porte était de faire de cet événement une affaire intérieure et de prévenir toute intervention; elle ne devait rien négliger pour ne pas compromettre les dispositions favorables des Valaques à son égard. Gagner du temps, c'était beaucoup. Tâcher de faire de cette question une question de politique générale c'était bien plus encore.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Mon opinion avait été fort bien accueillie et on peut deviner dans le langage, tout réservé qu'il soit, de la Porte, qu'elle la partage. Dans sa pensée, si l'intervention est inévitable, elle voudra s'en charger et déjà elle réunit des troupes sur le Danube. Ce sera toujours regrettable, parceque, quoi qu'elle fasse, cette mesure lui aliénera les esprits, surtout s'il y avait collision. Vous trouverez ci-joint, No. 2, la lettre que je me suis empressé d'adresser à M. Hory pour lui tracer la règle de conduite que je croyais la plus propre à venir en aide aux vues de la Porte.

Hier m'est parvenu par un exprès la depêche, dont copie est ci-jointe sous le No. 3, que m'adressait le Ministre des Affaires étrangères du Gouvernement provisoire que s'etait donné la Valachie après la révolution. Comme vous le verrez, Monsieur le Ministre, cette lettre qui confirme la nouvelle du mouvement, ajoute que le Prince a cru devoir se démettre de ses fonctions et que le Consul de Russie a protesté contre tout ce qui s'était fait. L'un et l'autre, d'après de nouveaux renseignements, seraient partis. Je me suis hâté de faire remettre à Rifat Pacha la lettre qui lui était destinée. Le Ministre l'a reçue avec un empressement qui confirmait l'opinion que j'avais déjà, que la Porte ne voit pas avec un extrême déplaisir le mouvement de la Valachie. Je savais que Rifat Pacha avait reçu un M.J. Ghika, que les Valaques avaient accrédité auprès de la S. Porte, le même dont il est question dans la dépêche du Ministre valaque. Ce jeune homme, fort intelligent et très au courant des affaires de son pays, avait quitté Bucarest avant la révolution. Il pense avec raison que ce mouvement est prématuré et craint que la Russie, ainsi que la menace en aurait été faite précédemment, ne se soit décidée à intervenir immédiatement, ce qui expliquerait la retraite précipitée du Consul russe. S'il en était ainsi, n'y aurait-il pas lieu à examiner le droit d'intervention que cette puissance se serait arrogé? Ce serait à la Porte à en appeler aux grandes puissances, demarche que la France s'empresserait sans doute d'appuyer.

On ne peut se le cacher, le mouvement de la Valachie (la Moldavie paraît n'avoir pas bougé) jette tout ici dans une perturbation dont on ne saurait prévoir le terme. C'est peut-être le germe d'une grande conflagration et malheureusement la Porte, quels que soient ses voeux secrets, n'est pas en mesure, abandonnée à elle-même, d'y figurer comme son intérêt et le nôtre le demanderaient. Elle a bessoin d'un appui efficace, peut-on le lui promettre? Je ne puis, à cet égard, que m'en référer à mes précédentes dépêches. Un fait que je dois de nouveau vous signaler, Monsieur le Ministre, c'est

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

l'appel fait de toutes parts aux sympathies de la France. C'est sur elle, sur sa puissante influence morale d'abord, matérielle ensuite, s'il est nécessaire, que comptent tous les peuples qui appellent de leurs voeux le bénéfice des institutions nouvelles qu'ils réclament. Mais il est bien à désirer que la France ne les laisse pas longtemps dans une incertitude qui leur est d'autant plus pénible qu'ils comprennent le danger qui les menace. A cette occasion, permettez-moi d'insister sur la nécessité indispensable de la présence de nos agents dans les Principautés Danubiennes. Il nous faut là des hommes habiles, brisés aux affaires, fort au courant de celles du pays, et revêtus d'un caractère officiel, qui ne les laisse pas dans une position d'infériorité devant les agents des autres Puissances. Cette réflexion m'est surtout suggérée par l'absence de M. Mimaut de Bucarest, dans ces moments de crise.

„Anul 1848 în Principatele Române. Acte şi documente", tom. II, Bucureşti, f.e., 1902, p. 43–45.

Thérapia

Domnule Ministru,

Evenimentele se precipită, devansează toate previziunile. Ceea ce se întâmplă în Ţara Românească aruncă o lumină nouă şi puternică asupra aceea ce se pregăteşte pe Dunăre. Această provincie dezminte acum, la modul cel mai formal, opinia generală acceptată că Moldova şi Tara Românească, abandonate de atâta vreme influenţei necontrolate a Rusiei, au devenit provincii ruseşti. Eram tentat să împărtăşesc şi eu această opinie, gândind că suzeranitatea Porţii devenise acolo doar nominală, încât nu mai era menţionată decât de formă. Şi iată că, dintr-odată se produce în Ţara Românească o mişcare în spirit liberal, întru totul ostilă Rusiei şi favorabilă Porţii. Astfel, valahii resping protectoratul pe care-l solicitau odinioară şi îşi afirmă ataşamentul faţă de Poartă căreia îi recunosc şi îi respectă drepturile: Ceea ce este la fel de curios, este că această mişcare a fost pregătită, dacă se dă crezare anumitor indicii, de către agenţii ruşi care credeau că o vor îndrepta spre un cu totul alt spirit.

O depeşă din 22 iunie a domnului Hory mă informează că a avut loc o tentativă de asasinat împotriva principelui Bibescu, că au fost

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

făcute numeroase arestări, că în rândul tineretului valah domneşte o mare agitaţie şi că trebuie să ne aşteptăm la o manifestaţie cu scopul de a ridica ţara şi de a introduce o reformă radicală. Abia citisem această depeşă. când am aflat că Legaţia rusă a anunţat Poarta că, urmare a evenimentelor din 21, a izbucnit la Bucureşti o revoluţie şi că principele Bibescu s-a decis să accepte programul ce-i fusese prezentat. Poarta a fost foarte tulburată. Am crezut de cuviinţă să-i împărtăşesc opinia mea asupra situaţiei, opinie pe care mi-o ceruse şi în consecinţă, l-am însărcinat pe dl. Cor să-i transmită lui Rifat Paşa printr-o notă, a cărei copie o alătur aici cu numărul 1[1].

Interesul Porţii este să facă din acest eveniment o problemă internă şi să prevină orice intervenţie; ea nu trebuie să neglijeze nimic pentru a nu compromite bunele intenţii ale valahilor faţă de ea. Ar fi şi mai bine dacă s-ar încerca să se facă din această chestiune o problemă de politică generală.

Opinia mea a fost foarte bine primită şi se poate ghici din limbajul Porţii, aşa rezervat cum este, că o împărtăşeşte. În concepţia ei, dacă intervenţia este inevitabilă, ar dori să o ia asupra ei şi a concentrat deja trupe pe Dunăre. Aceasta ar fi totuşi regretabil, pentru că, orice ar face, această măsură i-ar înstrăina simpatiile, mai ales dacă va avea loc o ciocnire. Veţi găsi alăturat, la nr. 2[2], scrisoarea pe care m-am grăbit să i-o adresez domnului Hory pentru a-i preciza linia de conduită pe care o cred cea mai potrivită pentru a veni în ajutorul intenţiilor Porţii.

Ieri, mi-a sosit printr-un expres depeşa, a cărei copie o alătur cu nr. 3[3], pe care mi-a adresat-o Ministerul de Externe din Guvernul Provizoriu pe care şi l-a ales Ţara Românească după revoluţie. Aşa cum veţi vedea, domnule ministru, această scrisoare care confirmă ştirea despre mişcare, adaugă că principele a crezut de datoria lui să-şi dea demisia din toate funcţiile şi că consulul Rusiei a protestat împotriva a tot ceea ce s-a făcut. Potrivit unor noi informaţii, şi unul şi altul, au plecat. M-am grăbit să-i remit lui Rifat Paşa scrisoarea care îi era destinată. Ministrul a primit-o cu o amabilitate care mi-a confirmat opinia că Poarta nu este foarte deranjată de mişcarea din Ţara Românească. Ştiam că Rifat Paşa l-a primit pe dl I. Golescu, pe care valahii l-au acreditat pe lângă Sublima Poartă, acelaşi despre care este vorba în depeşa ministrului valah. Acest tânăr foarte inteligent şi bun cunoscător al treburilor ţării, plecase din Bucureşti înainte de revoluţie. El crede, pe bună dreptate, că această mişcare este prematură şi se teme că Rusia, aşa cum a ameninţat dinainte, s-a decis să intervină imediat, ceea ce ar explica retragerea precipitată a consulului

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

rus. Dacă ar fi aşa, nu va fi oare momentul să se examineze dreptul de intervenţie pe care şi-l arogă această Putere? Poarta va trebui să facă apel la Marile Puteri, demers pe care Franţa se va grăbi, cu siguranţă să-l sprijine.

Nu se poate ascunde, mişcarea din Ţara Românească (Moldova pare a nu se fi mişcat) produce peste tot aici o tulburare al cărei sfârşit nu se poate prevedea. Este, poate, germenul unei mari conflagraţii şi, din nefericire, Poarta, oricare i-ar fi dorinţele secrete, nu este în măsură să acţioneze, de una singură, aşa cum o cer interesele ei şi ale noastre. Are nevoie de un sprijin eficace, i se poate promite? Nu pot, în această privinţă, decât să mă refer la depeşele mele precedente. Un fapt pe care doresc să vi-l semnalez din nou, domnule ministru, este apelul făcut de toate părţile la simpatiile Franţei. Pe ea, pe puternica ei influenţă, întâi morală, apoi materială, dacă este nevoie, contează toate popoarele ce tânjesc după beneficiile noilor instituţii, pe care le solicită. Dar ar fi de dorit ca Franţa să nu le lase prea mult într-o incertitudine care le este cu atât mai neplăcută, cu cât înţeleg pericolele ce le ameninţă. Cu această ocazie, permiteţi-mi să insist asupra necesităţii prezenţei indispensabile a agenţilor noştri în Principatele Danubiene. Avem nevoie acolo de oameni abili, versaţi în afaceri, bine puşi în temă cu problemele ţării şi investiţi cu un caracter oficial, care să nu-i lase într-o poziţie de inferioritate faţă de agenţii altor puteri. Această reflecţie mi-a fost sugerată de absenţa dlui Mimaut din Bucureşti, în aceste momente de criză.

[1,2,3] Nu figurează în volum.

32

1848 iunie 12/24, Bucureşti

No.20

My Lord,

Yesterday the 23[rd] the Prince with his staff went to the barracks. He addressed the cavalry in an animated speech expressing his hope, that they would renew their oath of allegiance and stand by their Prince against the revolutionary movements in the districts. Not a sound was uttered in reply and the Prince turned to the infantry and addressed them. The officers stepped forward and declared themselves ready to follow their Prince to the death, against a foreign enemy, but

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

that their guns and swords should never be pointed against their brethren. The Prince returned to the palace.

The Aga of Police had been occupied all day, in endeavouring to procure signatures from the merchants declaring that they were in fear of pillage and requesting to be allowed to arm in self defence, and that the Prince would seek foreign assistance to support his authority and preserve order. Not ten signatures could be obtained and the Aga gave in his resignation.

Copies of the Proclamation, of which I sent your Lordship extracts by last post were scattered over the town; some carriages with flags of the National Colours, paraded the streets and in several of the quarters the Proclamations were read.

Those leaders of the movement who had hitherto escaped arrest, began to appear and the word was given "to the Palace".

The Prince had meantime called the Regiment of Cavalry to his Residence and the men lined the immense court in triple file. Small parties of the people entered the court, gradually increasing in numbers till not less than four thousand men were assembled unarmed. A small party of 30 or 40 of the infantry occupying the Corps de Garde of the Palace appeared at the entrance hall and endeavored to prevent the Messieurs Golesko and other leaders from entering; they were speedily removed and the Prince's room was gained. They required the Hospodar to sign the Proclamation and subscribe to the terms of the Constitution therein laid down; the Prince promised to do so on the morning; they refused the delay and presented him a copy for signature; His Highness began: "Forced by the wish of the People, and in presence of..." – the copy was removed, torn up and trampled upon. Another was produced, and after upwards of an hour's parley, he subscribed as follows:

"Considering that the People have unanimously required that the ameliorations contained in the Act of Constitution here annexed should be adopted as the Law of the Country, having considered their tenor, I hereby of my own free will and with my whole heart subscribe the said Act". This was announced from a window to the people, a loud vivat succeeded and the Prince appeared on the balcony. As soon as silence was obtained, the Prince embracing the national flag renewed his adherence to the Constitution. A leader of the people required that the military should return to their barracks. The order was given after a little hesitation, the gates opened and the cavalry marched off.

The ordinances for the dismissal of the Ministry were drawn up and signed.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Meanwhile a large body of the people with some officers of infantry proceeded to the barracks where the persons lately arrested were confined. They were immediately liberated and an officer unbrickling his sword, presented it to Mr. Rosetti, declaring him invested with full command. Mr. Rosetti was then carried down to the Palace and admitted to the presence of the Prince. As soon as he entered the room, His Highness threw himself into Mr. Rosetti's arms, saying, "I acknowledge you as a true patriot. Forced as I was to act against you for the preservation of the peace of the capital, I now see my error. I have subscribed to the Constitution and I will give it my firm support. In you I have full confidence and I here publicly request you to accept the post of secretary of state".

Mr. Rosetti replied that he was a humble individual, a simple merchant, but devoted as he was to his country he should be proud to serve it. The Prince worn out with fatigue, he requested Mr. Rosetti to try to disimiss the people, which he effected in a few minutes. The Prince after signing the ordonnances for the nomination of the new ministry, retired and the ministers adjourned to the official residences, remained in council all night, making the necessary arrangements for the security of the capital and country.

A courier was sent off to Constantinople during the night charged with full powers to Mr. Ion Ghica (at present there) to act as Wallachian agent, in the place of Mr. Aristarchi Logofhet. Another was sent to Vienna to Mr. Bratiano authorizing him to suspersede Mrs. de Philipsborn.

The Ministry which must be considered as provisional is composed of:

Mr. Nicolas Golesko	– Minister of Interior
Mr. Etienne Golesko	– Minister of Justice
Mr. Maguiere	– Minister of Finance
Mr. Eliade	– Minister la Public Instruction
Mr. Balchesco	– Secretary of State
Mr. C. Rosetti	– Aga of Police

The chief anger of the people was directed against the Prince's greatest friend Mr. Villara and his aga Mr. Mano. Their anger was vented in merely breaking their windows. Not one drop of blood has been shed. I hear the opinion of the Party is to be expressed, relating to the late atrocious attempt on the person of the Prince, by sentence of banishment for ever from Wallachia of the parties if detected and a rigurous pursuit of them is ordered.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

The clergy has been very active and the Proclamations are read at all the church doors.

General Duhamel left Bucharest at half past six last evening *before* these events took place; he has gone directly to Leova, the head quarters of general Rudiger. From what I was able to gather from Mr. Kotzebue, he will give orders to the Corps d'Armée to advance on the Principalities.

Measures I understand are to be taken today by the Prince in Council to declare to the Russian Consul General that the peace of the country is assured; to require that there be no foreign occupation as it could only lead to a grave complication under present circumstances. Will the Russian Consul come into these views? I fear not.

The forces from Lesser Wallachia are expected tomorrow on Monday at the gates of the capital.

A National Guard is being organized.

The preceeding is a hurried but exact narrative of facts as they have taken place up to this hour. I have only to observe that the greatest order exists throughout the City. The organization of the movement throughout the districts has been most secret and complete. The Hospodar has been led into error by his own prefects and subprefects many of whom were affiliated with the Movement Party.

I have the Honor to be...
My Lord
Your Lordships most obedient
and most humble servant.
Robert G. Colquhoun

The Right Honorable Viscount Palmerston.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 742, f. 98–103).

Bucureşti, 24 iunie 1848

Nr. 20

My Lord,

Ieri, pe data de 23, domnitorul a fost la cazarmă şi s-a adresat călăraşilor, exprimându-şi speranţa că aceştia îşi vor respecta jurământul de credinţă faţă de domnitor şi vor fi alături de el luptând

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

împotriva revoluției. Nici un sunet, în semn de adeziune nu s-a făcut auzit, iar domnitorul s-a adresat atunci infanteriei. Ofițerii au făcut un pas înainte și s-au declarat pregătiți să-l urmeze pe domnitor până la moarte împotriva unui dușman străin, însă ei nu vor ridica niciodată arma împotriva fraților lor. Domnitorul s-a întors apoi la palat.

Aga poliției a fost toată ziua ocupat, încercând să obțină semnături din partea negustorilor prin care aceștia să declare că se tem de a nu fi jefuiți și, prin urmare, cer să se înarmeze pentru a se apăra, iar domnitorul va solicita sprijin extern pentru a-și apăra autoritatea și pentru a menține ordinea în țară. Nu s-au putut strânge însă nici măcar zece semnături, iar aga a fost nevoit să-și dea demisia.

Copii ale Proclamației, din care v-am trimis deja unele extrase, au fost distribuite în oraș, pe străzi au defilat echipaje cu steaguri tricolore și în unele cartiere au fost citite fragmente din Proclamație.

Acei conducători ai mișcării care nu au fost arestați până acum, au început să-și facă apariția și au dat cuvântul de ordine: „La Palat!"

Între timp domnitorul a convocat regimentul de cavalerie la reședința sa, iar oamenii s-au aliniat pe trei rânduri în fața curții imense a palatului. Apoi au intrat pe rând în curte, grupuri grupuri, până când s-au adunat patru mii de oameni *neînarmați*. Treizeci sau patruzeci de soldați din Garda de corp a Palatului le-au venit în întâmpinare, încercând să-i împiedice pe domnul Golescu și alți conducători să intre. Au fost însă imediat dați la o parte, iar revoluționarii au ocupat camera domnitorului căruia i-au cerut să semneze Proclamația și să accepte condițiile înscrise în Constituția pe care i-au prezentat-o; domnitorul le-a promis că o va semna a doua zi, însă ei au refuzat întârzierea și i-au înmânat un document spre semnare. Când Suveranul a început însă să scrie: „Obligat prin voința poporului și în prezența", documentul i-a fost luat și rupt, iar după mai mult de o oră de negocieri, a fost redactat un altul la care domnitorul a subscris și în care se menționa:

„Având în vedere faptul că poporul a cerut în unanimitate ca îmbunătățirile cuprinse în textul Constituției anexat la acest document să fie adoptat ca lege a țării, de bună voie și nesilit de nimeni, subscriu la prezentul act".

Vestea a fost anunțată de la fereastră poporului care a primit-o cu urale. Domnitorul a apărut în balcon și de îndată ce s-a făcut liniște a sărutat steagul național, reafirmându-și adeziunea față de Constituție. Unul din conducătorii mulțimii a cerut ca militarii să se întoarcă la cazarmă, ordin care a fost dat după o mică ezitare; porțile s-au deschis, iar cavaleria s-a retras.

Au fost întocmite și semnate ordonanțe de destituire a miniștrilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Între timp un grup mare de oameni însoţiţi de câţiva ofiţeri de infanterie s-au îndreptat spre cazarmă unde erau reţinute persoanele de curând arestate, care au fost imediat eliberate. Un ofiţer a scos sabia din teacă şi a prezentat-o domnului Rosetti, investindu-l cu preluarea conducerii. Domnul Rosetti a fost dus la Palat unde s-a întâlnit cu domnitorul, care s-a aruncat în braţele lui, spunându-i că îl consideră un adevărat patriot, că a fost obligat să ia măsuri împotriva lui pentru păstrarea ordinii în capitală, însă acum îşi recunoaşte greşeala. A mai adăugat că acceptă prevederile Constituţiei pe care le va respecta cu satisfacţie, că are deplină încredere în dl Rosetti căruia îi propune în mod public să accepte postul de secretar de stat. Dl Rosetti i-a răspuns că nu este decât un simplu negustor, însă este devotat ţării şi mândru să o servească. Fiind foarte obosit, domnitorul l-a rugat pe Rosetti să ceară mulţimii să părăsească curtea Palatului, rugăminte care i-a fost îndeplinită în câteva minute. După ce a semnat ordonanţele de numire a noului guvern, domnitorul s-a retras, iar miniştrii s-au mutat în reşedinţa oficială unde au discutat toată noaptea, stabilind măsurile necesare pentru securitatea capitalei şi a ţării.

Un curier a fost trimis la Constantinopol pentru a-l anunţa pe dl Ion Ghica (care se afla acolo) că a fost acreditat ca agent diplomatic al Ţarii Româneşti în locul domnului Aristarchi Logofăt, iar un altul a fost trimis la Viena autorizându-l pe domnitorul Brătianu să-l înlocuiască pe domnul Philipsborn.

Guvernul Provizoriu este format din:

Nicolae Golescu	– ministru de Interne
Ştefan Golescu	– ministru de Justiţie
Magheru	– ministru de Finanţe
Eliade	– ministru al Instrucţiunii publice
Bălcescu	– secretar de stat
Rosetti	– aga poliţiei.

Furia poporului a fost îndreptată, în special, împotriva prietenului cel mai apropiat al domnitorului, domnul Villara şi a şefului poliţiei, furie care s-a materializat numai prin spargerea unor ferestre, fără să aibă loc vărsare de sânge. S-a hotărât ca persoanele implicate în recentul atentat asupra domnitorului să fie exilate pentru totdeauna din Ţara Românească.

Clerul s-a dovedit foarte activ, Proclamaţia citindu-se la toate porţile bisericilor.

Generalul Duhamel a părăsit Bucureştiul aseară la ora şase jumătate, *înainte* ca aceste evenimente să aibă loc, îndreptându-se spre Leova, cartierul general al gen. Rudiger. Din ce am putut să aflu de la domnul Kotzebue, el va ordona corpului de armată să înainteze înspre Principate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Înţeleg că se vor lua măsuri astfel încât domnitorul să-l poată asigura pe consulul general rus că în ţară domneşte ordinea, iar o ocupaţie străină nu ar face decât să complice şi mai mult lucrurile în condiţiile actuale. Va fi oare consulul rus de acord cu această idee? Mă tem că nu.

Forţele revoluţionare aflate acum în Valahia Mică sunt aşteptate să sosească mâine în capitală.

Este în curs de organizare o Gardă Naţională.

Cele relatate mai sus redau pe scurt, însă cu fidelitate, evenimentele care s-au petrecut până la această oră. În oraş domneşte o ordine perfectă. Organizarea mişcării pe tot cuprinsul Provinciei s-a făcut cu cea mai mare grijă şi în deplină discreţie. Domnitorul a fost indus în eroare de proprii lui prefecţi şi subprefecţi, mulţi dintre aceştia aflându-se în legătură cu gruparea revoluţionară.

Am onoarea...
Robert Colquhoun

Excelenţei sale, vicontele Palmerston

33

1848 iunie 12/24, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 2
Arrestations – Entretien avec
le Prince – Effervescence –
Départ du Général Duhamel –
Probabilité d'une prochaine
occupation de la Valachie par les
troupes russes – Révolution

Monsieur le Ministre,

De nombreuses arrestations continuaient d'être faites dans la journée d'hier 23; le matin le Prince avait passé les troupes en revue et leur avait, de nouveau, fait prêter serment.

A une heure je me suis rendu chez le Hospodar pour le féliciter d'avoir si miraculeusement échappé à l'attentat dirigé contre sa personne; attentat qui est d'ailleurs énergiquement repoussé par le parti libéral. Le Prince m'a semblé être complètement abusé sur sa position réelle et sur l'étendu du mouvement populaire. Tout en

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

protestant de son patriotisme pur et désitéressé qui le porterait même à remettre entre d'autres mains les rênes du Gouvernement, s'il y apercevait quelque avantage pour son pays, il parlait des mesures qu'il avait prises pour empêcher toute tentative sur la Capitale de la part des habitants des campagnes de différents districts soulevés par la jeunesse Valaque, et marchant sur Bucarest avec une partie des troupes qui s'y est jointe à eux.

L'effervescence croissait de moment en moment. Le chef de la Police venait de donner sa démission.

A 6 heures du soir, le Général Duhamel est parti en toute hâte pour Lièva sur la frontière du Moldavie, à environ 20 postes de Bucarest; c'est le quartier général des troupes russes, le plus rapproché. On ne doute pas et je le tiens de bonne source, que ce départ subit a pour objet de faire occuper militairement, et dans le plus bref délai, La Principauté, en mettant ainsi à exécution les intimations contenues dans la circulaire Impériale, dont le texte se trouve reproduit dans la dépêche politique du 11 Avril dernier no. 50.

A 7 heures il s'est formé, sur plusieurs points de la ville, des rassemblements; on y donnait lecture d'une nouvelle constitution. Je n'ai pas encore pu me procurer ce document.

A 8 heures tous ces rassemblements, bannières en tête, se sont dirigés vers le Palais du Hospodar, aux cris de „Vive la constitution! Vive la liberté!". Le Prince était à son balcon tenant entre ses main un exemplaire de la constitution. La première demande qui lui fût faite, fût l'élargissement de toutes les personnes arrêtées pour délits politiques. Le Prince signa à l'instant l'ordre qui les rendit à la liberté. L'énthousiasme était à son comble. Le Hospodar accepta ensuite un à un les articles de la nouvelle constitution, et à 10 heures elle fût signée et proclamée dans toute la capitale. Un nouveau ministère a été nommé parmi les chefs de la jeunesse libérale. A deux reprises différentes l'infanterie et la cavalerie, arrivées de la caserne dans l'intervalle ont été sommées de sortir de la cour du Palais, ce qui s'est opéré sans la moindre résistance.

Des estafettes ont été expédiées sous tous les points de la Valachie. Le reste de la nuit s'est passé tranquillement, ainsi que toute la matinée d'aujourd'hui.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre Secrétaire d'Etat des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dans les circonstances actuelles, Le Consulat Général de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies doit nécessairement cesser ses fonctions.

En annonçant son départ à Son Altesse le Hospodar de la Valachie, le soussigné prenant en considération que cet état de choses a été animé en contravention flagrante aux dispositions du Règlement organique, basé sur les stipulations du traité d'Andrianople, proteste formellement contre toutes les innovations qui viennent d'être introduites.

Il prie Son Altesse d'agréer l'assurance de sa haute considération.

Bucarest, le 12/24 Juin 1848

/Signé/ Ch. de Kotzebue
Conseiller d'Etat

A Son Altesse le Hospodar de Valachie.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa r. 1, c. 75–78 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5).

București, 24 iunie 1848

Agenţia
şi Consulatul General al Franţei
din Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică

Nr. 2

Arestări – Convorbiri cu Principele –
Frământări – Plecarea generalului Duhamel –
Probabilitatea unei ocupaţii viitoare a
Ţării Româneşti de către trupele ruse – Revoluţie

Domnul Ministru,

Numeroase arestări s-au făcut în continuare ieri, pe 23; dimineaţă, Principele a trecut trupele în revistă şi le-a solicitat din nou depunerea jurământului.

La ora unu m-am dus la domnitor pentru a-l felicita că a scăpat atât de miraculos din atentatul îndreptat împotriva persoanei sale; atentat care este, de altfel, respins în mod energic de către Partida

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Liberală. Principele mi-a părut foarte agasat de poziţia lui reală şi de întinderea mişcării populare. Deşi a făcut caz de patriotismul lui pur şi dezinteresat, care îl va determina chiar să lase pe alte mâini frâiele guvernării, dacă va vedea în asta vreun avantaj pentru ţara sa, el a vorbit totuşi despre măsurile pe care le-a luat pentru a împiedica orice atac asupra capitalei din partea sătenilor din diferitele ţinuturi ridicaţi de către tineretul valah, şi care se îndreptau spre Bucureşti împreună cu o parte a trupei ce li se alăturase.

Agitaţia creşte din moment în moment. Şeful poliţiei şi-a dat demisia.

La ora şase seara, generalul Duhamel a plecat în cea mai mare grabă către Liova, la frontiera cu Moldova, la aproximativ 20 de poşte de Bucureşti; este cel mai apropiat cartier general al trupelor ruseşti. Nu există îndoială, şi o ştiu din sursă sigură, că această plecare subită are ca obiect să determine ocuparea militară şi în cel mai scurt timp, a principatului, punând astfel în aplicare ordinele cuprinse în circulara imperială, al cărei text este reprodus în depeşa politică nr. 50, din 11 aprilie trecut.

La orele 7, s-au format în mai multe puncte ale oraşului, adunări; s-a dat citire acolo unei noi constituţii. Nu mi-am putut procura încă acest document.

La orele 8, toate aceste adunări, cu steaguri în frunte, s-au îndreptat către palatul domnitorului, în strigăte de „Trăiască constituţia!". Prinţul se afla în balcon ţinând în mână un exemplar din constituţie. Prima cerere ce i s-a făcut a fost eliberarea tuturor persoanelor arestate pentru delicte politice. Prinţul a semnat pe loc ordinul care i-a pus în libertate. Entuziasmul atinsese culmea. Domnitorul a acceptat apoi unul câte unul articolele noii constituţii şi, la orele 10, ea a fost semnată şi proclamată în toată capitala. A fost numit un nou guvern din rândurile tinerimii liberale. În două reprize distincte, infanteria şi cavaleria, ajunse între timp din cazarmă, au fost somate să iasă din curtea palatului, ceea ce s-a întâmplat fără cea mai mică rezistenţă.

Au fost trimise ştafete către toate colţurile Ţării Româneşti. Restul nopţii s-a petrecut în linişte, ca şi toată dimineaţa de astăzi.

Sunt cu respect,
domnule ministru,
al dumneavoastră foarte umil şi supus
servitor,
Hory

Domnului Ministru Secretar de Stat al Afacerilor Externe al Republicii Franceze. La Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

În circumstanţele actuale, Consulatul General al Majestăţii sale, Împăratul tuturor Rusiilor este nevoit să-şi înceteze funcţiunile.

Anunţând plecarea sa Alteţei sale, Domnitorul Ţării Româneşti, subsemnatul, luând în considerare că această stare de lucruri a fost creată în flagrantă contradicţie cu dispoziţiile Regulamentului Organic, bazat pe stipulaţiile Tratatului de la Adrianopol, protestează în mod formal împotriva tuturor inovaţiilor care au fost introduse.

El o roagă pe Alteţea sa să primească asigurarea înaltei sale consideraţiuni.

< Semnat > Ch. de Kotzebue,
consilier de stat

Alteţei sale, Domnitorului Ţării Româneşti

34

1848 iunie < 12 > / 24, Bucureşti

I 241, PR. 6 juli 1848

Ew. Excellenz werden durch die Berichte des General Consuls, Freiherrn von Richthofen, von den Bewegungen in Kenntniss gesetzt sein, welche die Umgestaltung der politischen Verhältnisse in den übrigen Ländern Europas hier in der Wallachei hervorgebracht haben. Die Anwesenheit der von Russland u. der Türkei zur Aufrechterhaltung der fürstlichen Autorität hierher gesendeten Commissäre, des Generals Duhamel und Talaat Effendis, hat einesteils den Ausbruch des Aufstandes aufgehalten, andererseits aber die Gegenparthei der Regierung in ihren Plänen bestärkt. Man hat nämlich aus den Äusserungen Talaat Effendis schliessen zu dürfen geglaubt, dass die Pforte einer Umgestaltung der hiesigen Verhältnisse nicht abgeneigt sei, und die Höffnung geschöpft, dass jener Seite ein energischer Widerstand nicht zu fürchten sei. So waren denn die Häupter der Opposition immer weiter gegangen, man hatte selbst in den Schulen und in der Miliz grossen Anhang zu finden gewusst.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Der Fürst schritt lange Zeit nicht ein. Er äusserte dass ja bis jetzt nichts Ungesetzliches geschehen sei und dass er für die Ruhe fasste. Als aber vor etwa acht Tagen ein Hauptmann a. D. bei Aufwiegelungsversuchen betroffen wurde, konnte der Fürst dem Andringen des Generals Duhamel und des Russ. Consuls von Kotzebue nicht länger widerstehen und musste zu Verhaftungen schreiten.

Am Abend des 21-ten d.M. hörte man von einem Angriff auf das Leben des Fürsten. Es hiess, drei junge Bojaren hätten gegen 9 Uhr am diesem Abende auf der Promenade aus einem rasch vorüberfahrenden Wagen auf den Fürsten geschossen. Der Fürst zeigte auch bei den ihm am folgenden Tage abgestatteten Besuchen den dreifach durchlöcherten Mantel und eine beschädigte Epaulette, an welcher die Kugel abgeprallt sei.

Demungeachtet wurde von einigen Seiten behauptet, das Ganze sei eine Erdichtung, die darauf berechnet, den Russen Anlass zum Einmarsch zu geben. Indessen ist an eine Mystification nicht zu denken, die Tat mag aber nicht von der ganzen Partei ausgegangen, sondern nur dem Hirn einiger überspannter Swärmer entsprungen sein. Denn der allgemeine Hass war hier nicht sowohl, – wie in der Moldau – gegen der Person des Fürstn, sondern gegen seine Minister gerichtet, namentlich gegen den Minister des Innern Villara, welcher allgemein der niedrigsten Betrügereien beschuldigt wird, welchen aber der Fürst halten musste, weill er mit ihm gemeinschaftlich zum Sturze des Fürsten Ghika gewirkt hatte. Die drei Bojaren, welche als die Mörder bezeichnet werden, hat man entkommen lassen.

Vorgestern kam die Nachricht hier an, dass in der kleinen Wallachei der offne Aufstand ausgebrochen sei. Es hat sich dort eine provisorische Regierung gebildet, an deren Spitze ein als Dichter bekannten Buchdrucker Iliades steht und das Militär hat sich für dieselbe erklärt. Das sehr umfangreiche Programm derselben, welches Iliades vor seinem Abgang von hier beim englischen Generalkonsul deponirt hatte, enthält 22 Punkte, wo verbessernde Neuerungen eintreten sollen, wie Ew. Excellenz aus der mit nächster Post nachfolgenden Übersetzung ersehen werden. Die in Ibraila stehenden Truppen haben sich gleichfalls für die provisorische Regierung erklärt und eine Stellung längs der Donau eingenommen.

Gestern Nachmittag reiste General Duhamel ab, nachdem er gegen den K.K. Östreichischen Agenten v. Timoni erklärt hatte, dass

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

nunmehr die längs des Pruth stehenden Russischen Truppen einrücken würden. Dieselbe Äusserung hatte auch Herr v. Kotzebue gegen mehre Personen gethan.

Eine Stunde nach der Abreise des Generals Duhamel traten die folgenden Ereignisse ein, welche sich zur Zeit ihrem wahren Zusammenhange nach noch nicht völlig würdigen lassen:

Nachdem der Fürst in der Caserne der Miliz gewesen war, indessen Statt des von den Truppen geforderten Treuschwurs nur die Antwort erhalten hatte, dass kein Soldat gegen seine Brüder kämpfen würde, sammelten sich an einigen Punkten der Stadt Volkshaufen, denen das Programm der provisorischen Regierung vorgelesen wurde. Auf die Versicherung der Vorleser, dass der Fürst dieses Programm zu dem seinigen gemacht habe, zog man in immer mehr anwachsenden Haufen in den Fürstehof, erzwang den Eingang und ein in die Zimmer des Fürsten gedrungner Haufen erlangte dort zunächst die Befreiung der Inhaftirten, dann die Unterschrift des Fürsten unter die Proklamation der provisorischen Regierung, welche damit zu einer Art Constitution gestemmpelt wurde, endlich die Bildung eines neuen Ministeriums aus Mitgliedern der Oppositionsparthei. Jubel erschall nun, Fahnen, Bänden und Cocarden in den Landesfarben kamen überall zum Vorschein, man zog die Freicheit und die Constitution feiernd durch die Strassen, brachte im Vorbeigehen bei der Österreichischen Agenzie dem Kaiser Ferdinand ein Höch, zertrümmerte dem Minister Villara und dem verhasten Aga (Polizeichef) Mano die Fenster und erst der anbrechende Morgen machte allen den ein Ende.

Heute früh verliess man die neue Constitution an offentlichen Orten und auf den Hauptstrassen erschallt Jubel, während der Fürst eben von der hier stark grassirenden Cholera ergriffen, auf das Krankenlager geworfen ist.

Herr v. Kotzebue, welcher erklärt hat, die jetzige Regierung nicht anerkennen zu können, will die Stadt verlassen, wahrscheinlich um unter dem Schutze des Russischen Occupationsheeres zurückzukehren.

Sakellario und König

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme RDG, r. 2, c. 896–900 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consulaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 24 iunie 1848

I 241, prezentat la 6 iulie 1848

Excelența voastră desigur că a fost pusă la curent, prin rapoartele consulului general, baronul von Richthofen, în privința mișcărilor pe care schimbările din situația politică din celelalte țări ale Europei le-au prilejuit aici în Țării Românești. Prezența comisarilor trimiși aici de Rusia și de Turcia, generalul Duhamel și Talaat Effendi, cu scopul de a menține autoritatea principelui, a frânat izbucnirea revoltei, dar, pe de altă parte, a dus la întărirea deciziei partidului adversar al guvernului de a-și realiza planul. Din exprimările lui Talaat Effendi se putea, cei drept, trage concluzia că Poarta nu ar privi cu ostilitate o schimbare a situației de aici și s-a creat speranța că din acea parte nu ar fi de așteptat o rezistență puternică. Așa se face că șefii opoziției au mers tot mai departe, știind să-și găsească mulți adepți chiar în școli și miliție.

Principele nu a intervenit mult timp. El a afirmat că până în prezent nu s-a întâmplat nimic ilegal și că el se pronunță pentru menținerea liniștii. Dar, când, în urmă cu cca opt zile, un căpitan în retragere a fost surprins incitând, principele nu s-a mai putut opune presiunilor generalului Duhamel și consulului rus von Kotzebue și a trebuit să treacă la arestări.

În seara de 21 a lunii curente s-a auzit despre un atentat la viața principelui. Se spunea că trei tineri boieri ar fi tras asupra principelui, pe la orele 9 ale acelei seri, în timpul plimbării, dintr-o trăsură care a trecut în viteză. Principele a și arătat celor care l-au vizitat în ziua următoare mantaua găurită în trei locuri și un epolet deteriorat, pe care a ricoșat glonțul.

Cu toate acestea, unii au susținut că totul ar fi născocire, cu scopul de a oferi rușilor motiv pentru intrarea trupelor. Totuși, nu este cazul să ne gândim la o mistificare; fapta nu a putut fi însă pusă la cale de întregul partid, ci ea a încolțit numai în creierele unor fanatici exaltați. Aceasta, deoarece ura generală nu a fost aici atât de mare – ca în Moldova – împotriva persoanei principelui, ci a fost îndreptată mai mult împotriva miniștrilor lui, îndeosebi împotriva ministrului de interne Villara, învinovățit, în general, de cele mai joase matrapazlâcuri, dar pe care principele a trebuit să-l mențină, deoarece au acționat împreună pentru îndepărtarea principelui Ghika. Cei trei boieri indicați ca asasini au fost făcuți scăpați.

Alaltăieri a sosit aici știrea că în Oltenia a izbucnit deschis revolta. S-a format acolo un Guvern Provizoriu, în frunte cu un tipograf

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cunoscut ca poet, Eliade, iar armata s-a declarat de partea acestuia. Programul foarte cuprinzător al acestui guvern, pe care Eliade l-a depus, înainte de plecarea de aici, la consulul general englez, conţine 22 puncte incluzând înnoiri menite să îmbunătăţească situaţia, aşa cum Excelenţa voastră va putea observa din traducerea pe care o voi trimite cu următoarea poştă. Trupele staţionate la Brăila s-au declarat şi ele de partea Guvernului Provizoriu şi au luat poziţie de-a lungul Dunării.

Ieri după amiază a plecat generalul Duhamel, după ce îi declarase agentului imperial-regal austriac von Timoni că de acum trupele ruse aflate de-a lungul Prutului vor pătrunde în marş. Acelaşi lucru l-a spus şi dl von Kotzebue faţă de mai multe persoane.

La o oră după plecarea generalului Duhamel s-au produs următoarele evenimente, care deocamdată nu pot fi încă evaluate în toată complexitatea lor:

După ce principele a fost la cazarma miliţiei, unde, în loc de jurământul de credinţă cerut trupelor nu a obţinut decât răspunsul că nici un soldat nu va lupta împotriva fraţilor lui, mulţimi de oameni s-au adunat în câteva puncte ale oraşului, cărora li s-a citit programul Guvernului Provizoriu. La asigurările date de către cei care citeau programul, în sensul că principele şi l-a însuşit, mulţimi crescânde s-au adunat în curtea principelui, au forţat intrarea iar un grup mare care a pătruns în încăperile principelui au cerut mai întâi eliberarea celor arestaţi, apoi semnătura principelui sub Proclamaţia Guvernului Provizoriu, care prin aceasta a fost legalizată ca un fel de Constituţie, iar în final formarea unui nou guvern din membri ai partidului de opoziţie. A răsunat o explozie de bucurie; steaguri, panglici şi cocarde în culorile naţionale au apărut peste tot; s-a jubilat pentru libertate şi pentru Constituţie pe străzi; în trecere prin faţa Agenţiei austriece au ovaţionat pentru împăratul Ferdinand; au spart ferestrele ministrului Villara şi ale odiosului agă (şeful poliţiei) Manu şi numai o dată cu ivirea zorilor s-a pus capăt tuturor acestor fapte.

Astăzi devreme noua Constituţie a fost afişată în locuri publice iar pe străzi au izbucnit explozii de entuziasm, în timp ce principele, îmbolnăvit tocmai acum de holera care bântuie din ce în ce mai tare aici, a fost dus la spital.

Dl von Kotzebue, care a declarat că nu poate recunoaşte guvernul de acum, vrea să părăsească oraşul, probabil pentru a se întoarce sub scutul armatei de ocupaţie ruseşti.

Sakellarie şi König

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

35

1848 iunie < 15 > / 27, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 3

Protestation et départ du Consul
général de Russie –
Démission et départ du Prince Bibesco –
Gouvernement provisoire –
Probabilité de l'arrivée prochaine des
troupes russes en Valachie –
Envoi d'une dépêche adressée par le
Secrétaire d'Etat de Valachie au
Ministre des Affaires Etrangères de
la République

Monsieur le Ministre,

Les événements politiques se succèdent ici avec rapidité. Par la dernière dépêche du 24 j'ai eu l'honneur de vous faire un exposé succint de la révolution toute pacifique qui s'est accomplie ici le 23, en moins de trois heures de temps.

Le 24 au matin, M. Kotzebue, après avoir lancé une protestation contre cet état de choses, à quitté Bucarest pour se rendre en Moldavie.

Le 25, le Secrétaire d'Etat a adressé la circulaire ci-jointe (lit: A) aux Agents Etrangers, dans le but de porter officiellement à leur connaissance la nouvelle constitution donnée au Pays et sanctionnée par le Chef de l'Etat.

Dans la nuit du 25 au 26, le Prince Bibesco s'est démis de ses fonctions et a pris, sous un nom supposé, la route de Kronstadt.

Le 26, un Gouvernement provisoire a été constitué. Quelques modifications ont été apportées dans le ministère nommé le 23. Je joins ici l'office de la Secrétairerie d'Etat qui notifie ces changements. (Lit. B et C).

Le même jour, deux membres du Gouvernement provisoire se sont rendu chez moi pour m'inviter à assister le lendemain à une cérémonie religieuse et nationale. J'ai repondu à ces messieurs, en les remerciant de cette attention, qu'en égard à ma position intérimaire,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

je ne saurais accepter avant de m'être concerté à ce sujet avec les autres Agents Consulairs auprès de qui ils avaient fait la même démarche. Tous les consuls sont tombés d'accord de ne faire, ni par leurs actes, ni par leur présence, aucune démonstration officielle auprès du nouveau Gouvernement, avant d'avoir reçu de leurs chefs les instructions nécessaires.

Cette cérémonie a eu lieu aujourd'hui avec toute la pompe religieuse qui réclamaient les circonstances.

Les appréhensions exprimées par ma dernière dépêche sur l'occupation prochaine de la Valachie par les troupes Russes, sont complètement partagées par le Gouvernement provisoire qui vient de se constituer. Cette intervention armée est peut-être plus proche qu'on ne le croit: des personnes bien informées pensent que le Général Duhamel este arrivé ici muni des pleins pouvoirs de l'Empereur pour faire entrer, s'il le juge à propos, une partie des troupes du Camp de Liova . D'un autre côté, cependant, M. Kotzebue m'a dit à une heure avant le départ du Comissaire Russe, „qu'il ne connaissait pas précisément les intentions de l'Empereur au sujet de l'intervention armée, mais qu'il avait la presque certitude que la tentative d'assasinat dirigée contre le Prince, le soulèvement des paysans de différents districts, la défection d'une partie de la milice, paraitront à l'Empereur de nature à motiver suffisemment l'occupation immédiate de la Valachie." Ceci contredit l'étendue des pouvoirs qu'on supposait au Général Duhamel. Deux heures plus tard le Consul Général de Russie a pu donner à l'Empereur un motif de plus pour justifier cette invasion.

La tranquillité n'a pas cessé de règner dans la capitale jusqu'à ce moment.

Très prochainement j'aurai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous adresser une traduction de la proclamation Valaque, qui contient les bases de la nouvelle constitution.

Je viens de recevoir à l'instant du Secrétaire d'Etat de Valachie, avec prière de vous le transmettre, la dépêche ci-jointe.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Copie
(lit A)

Bucarest 13/25 Juin

Monsieur l'agent et consul général,

Par suite du droit d'administration intérieure indépendante, dévolu à la Principauté de Valachie et qui emporte explicitement celui de se donner des lois, une nouvelle constitution venent d'être proclamée aujourd'hui même par le voeux unanime des habitatants, exprimé par une manifestation tout aussi calme que pleine de dignité. Je m'empresse de vous informer, Monsieur l'Agent et Consul Général, que cette constitution qui se rattache entièrement aux intérêts intérieurs du pays, a reçu la sanction du chef de l'Etat et que je viens d'avoir l'honneur d'être appelé à diriger par intérim le département des relations extérieures. Le zèle que je ne manquerai pas de mettre à entretenir avec vous des rapports de bonne intelligence et à expédier les affaires avec toute la promptitude requise, me donne tout lieu d'espérer que je rencontrerai de votre part la même bonne volonté.

J'aurai l'honneur de vous communiquer bientôt les bases de cette constitution qui régira désormais la Valachie.

En attendant, je profite de cette occasion pour vour prier, Monsieur l'Agent et Consul Général, d'agréer l'assurance de ma haute considération.

Signé:
N. Bălcesco
Ministre des Affaires étrangères
Pour copie conforme

A l'honorable Consulat Général de France.

Copie
(lit B)

Bucarest le 14/26 Juin 1848

M. l'Agent et Consul G-al,

Par la note en date du 13/25 courant, No. 1044, vous avez été mis en courant de la constitution que le peuple valaque vient de se donner. Cependant le Prince Bibesco s'étant démis de ses fonctions,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

il a été urgent de constituer un Gouvernement provisoire, ainsi qu'un ministère composés comme il suit:
Gouvernement provisoire:
Le Métropolitain; Président,
Jean Eliade,
Etienne Golesco,
Tell,
Magguère,
Scourt
Secrétaires du Gouvernement provisoire, ayant voix délibérative:
M. C.A. Rosetti,
„ N. Bălcesco,
„ A. G. Golesco,
„ Bratiano
Ministres,
M. N. Golesco, de l'Intérieur
„ J. Kimpiniano, Justice
„ J. Voinesco II, Aff. Etrangères
„ C. N. Philipesco, Finances
„ J. Odobesco, de la Guerre
„ J. Eliade, Instruction publique

Veuillez croire, M. l'Agent et Consul Général, que le nouveau Gouvernement fera tous les efforts pour maintenir le calme et la tranquillité publique sur le pied le plus rassurant en même temps qu'il s'empressera d'entretenir les relations les plus amicales et de resserer plus étroitement les liens qui ont existé jusqu'ici, et je m'estime heureux de me voir appelé à cultiver ces mêmes rapports avec vous, étant convaincu d'avance d'une égale réciprocité de votre part.

Je me fais en même temps un devoir de vous communiquer ci-joint les bases de la constitution [1], suivant la promesse qui vous en a été donnée par la note précitée.

Agréez etc.
Signé: Voinesco II

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1, c. 80–87 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 27 iunie 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
din Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică

Nr. 3

Protestul și plecarea consulului
general al Rusiei
Demisia și plecarea principelui Bibescu –
Guvern Provizoriu
Probabilitatea apropiatei sosiri a trupelor
ruseşti în Țara Românească
Trimiterea unei scrisori adresată de
secretarul de stat al ministrului
de externe al republicii

Domnul Ministru,

Evenimentele politice se succed aici cu rapiditate.

Prin ultima mea depeșă din data de 24 am avut onoarea să vă fac un expozeu succint asupra revoluției complet pașnice care s-a îndeplinit aici, în mai puțin de trei ore.

Pe data de 25, dimineața, dl Kotzebue, după ce a făcut public un protest împotriva acestei stări de lucruri, a părăsit Bucureștiul îndreptându-se spre Moldova.

În data de 25, secretarul de stat a adresat circulara alăturată (lit. A) agenților < diplomatici > străini, în scopul de a le aduce oficial la cunoștință noua constituție ce s-a dat țării și a fost sancționată de către șeful statului.

În noaptea de 25 spre 26, principele Bibescu și-a dat demisia din funcțiile sale și, sub un nume fals, a luat drumul Brașovului.

Pe data de 26 s-a constituit un guvern provizoriu. Au fost aduse câteva modificări cabinetului numit în data de 23. Alătur aici adresa secretarului de stat care notifică aceste schimbări. (lit. B și C).

În aceeași zi, doi oameni ai Guvernului Provizoriu au venit la mine pentru a mă invita să asist a doua zi la o ceremonie religioasă și națională. Am răspuns acestor domni, mulțumindu-le pentru această atenție, că dată fiind poziția mea interimară, n-aș putea accepta înainte de a mă pune de acord asupra acestui subiect cu ceilalți agenți

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

consulari pe lângă care au făcut aceleași demersuri. Toți consulii au căzut de acord să nu facă, nici prin actele, nici prin prezența lor, nici o demonstrație oficială pe lângă noul guvern înainte de a primi instrucțiunile necesare de la superiorii lor.

Respectiva ceremonie a avut loc astăzi cu toată pompa religioasă cerută de circumstanțe.

Aprehensiunile exprimate în ultima mea depeșă cu privire la apropiata ocupație a Țării Românești de către trupele rusești sunt întru totul împărtășite de Guvernul Provizoriu care s-a constituit de curând. Această intervenție armată este, poate, mai aproape decât se crede. Persoane bine informate cred că generalul Duhamal a sosit aici investit de către țar cu depline puteri pentru a hotărî, dacă o va crede necesar, intrarea unei părți a trupelor din tabăra de la Liova. Pe de altă parte, totuși, dl Kotzebue mi-a spus, la o oră după plecarea comisarului rus „că nu cunoaște cu precizie intențiile țarului cu privire la intervenția armată, dar că are aproape certitudinea că tentativa de asasinat asupra principelui, ridicarea țăranilor din diferite ținuturi, defecțiunea unei părți a miliției i se vor părea împăratului de natură să motiveze suficient ocuparea imediată a Țării Românești". Aceasta contrazice întinderea puterilor pe care se presupune că le are generalul Duhamel. Două ore mai târziu consulul general al Rusiei i-a putut da țarului un motiv în plus pentru a justifica această invazie.

Liniștea nu a încetat să domnească în capitală până în acest moment.

Foarte curând voi avea onoarea, domnule ministru, să vă trimit o traducere a proclamației valahe care conține bazele noii constituții.

Am primit chiar acum din partea secretarului de stat al Țării Românești, cu rugămintea de a v-o trimite, scrisoarea alăturată.

Sunt, cu respect, domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil și supus
servitor,
Hory

Domnului Ministru de Externe al Republici Franceze. La Paris.

Copie
(lit A)

București, 13/25 iunie

Domnule Agent și Consul General,

Ca urmare a dreptului de administrație internă independentă cuvenit Principatului Țării Românești și care include în mod explicit

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

pe acela de a-şi da legi, a fost proclamată chiar astăzi o nouă constituţie prin voinţa unanimă a locuitorilor, exprimată printr-o manifestaţie pe cât de calmă, pe atât de plină de demnitate. Mă grăbesc să vă informez, domnule agent şi consul general, că această constituţie care se realiază în întregime intereselor interne ale ţării, a primit sacţiunea şefului statului şi că am avut onoarea de a fi chemat să conduc ad-interim Departamentul de relaţii externe. Zelul pe care nu voi pregeta să-l depun în a întreţine cu dumneavoastră raporturi de bună înţelegere şi în a rezolva problemele cu toată promptitudinea cerută, mă lasă să sper că voi întâlni din partea dumneavoastră aceeaşi bunăvoinţă.

Voi avea onoarea să vă comunic în curând bazele acestei constituţii care va guverna de acum Ţara Românească.

În aşteptare, profit de această ocazie pentru a vă ruga, domnule agent şi consul general, să primiţi asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Semnat:
N. Bălcescu,
ministru al afacerilor străine
Pentru copie conformă
Onorabilului consul general al Franţei.

Copie
(lit B)

Bucureşti 14/26 iunie 1848

Domnule Agent şi Consul General

Prin nota din data de 13/25 curent, nr. 1044, aţi fost informat despre constituţia pe care şi-a dat-o poporul valah. Între timp, prinţul Bibescu dându-şi demisia din funcţiunile sale, a devenit urgentă constituirea unui guvern provizoriu compus după cum urmează:

Guvern Provizoriu:
Mitropolitul, Preşedinte,
Ion Eliade
Ştefan Golescu
Tell
Maghieru
Scurtu

Secretarii Guvernului Provizoriu, având vot deliberativ:
Dl. C.A Rosetti
„ N. Bălcescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

„ A.G. Golescu
„ I.C. Brătianu

Miniştrii:

Dl N. Golescu la Justiţie
„ I. Câmpineanu la Justiţie
„ I.Voinescu II, Afaceri Străine
„ C.N. Filipescu, Finanţe
„ I. Odobescu, la Război
„ I. Eliade, Instrucţiune publică

Binevoiţi a crede, domnule agent şi consul general, că noul guvern va face toate eforturile pentru a menţine calmul şi liniştea publică la nivelul cel mai liniştitor, că se va grăbi totodată, să întreţină relaţiile cele mai amicale şi să strângă cât mai mult legăturile care au existat până acum, şi mă consider fericit de a mă vedea chemat să cultiv aceleaşi raporturi cu dumneavoastră, fiind convins de pe acum de o reciprocitate pe măsură din partea dumneavoastră.

În acelaşi timp, îmi fac o datorie să vă comunic alăturat bazele constituţiei[1], urmând promisiunea ce v-a fost făcută prin nota precedentă.

Primiţi etc.
Semnat: Voinescu II

[1] Urmează, în continuare, pe rolă.

36

1848 iunie 15/27

$\frac{859}{B}$ eln < öki >
BelügyMiniszter úrnak visza küldendő
Magyarhon belügyminisztere
Szemere Bertalan úrnak

Murgu Euthim a bánsági román nép részéről 1848 k – évi junius 27 én tartatott egyetemes népgyúlés elnöke két legfontosab és sürgetőbb tárgyról kellő jelentését teszi.

1848 junius 27 után

$\frac{859}{B}$ eln < öki >

Tisztelt belügy-miniszter úr!

Azon előterjestésem következtében, mellyet mind tisztelt belügy-minister úrnak, mind bánsági miniszteriális biztos Vukovics

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Szabbas úrnak tettem volt miszerint szükséges volna a Bánságban különben is legnagyobb számu román népnek – mint mellyre a föllázadt ráczok a nyilvánitott tőlöki elszakadás szándokáért leginkább fenik fogukat – a fejefölébe tornyosuló 's enyészettel fenyegető vész elháritása tekintetéből egy egyetemes népgyűlésben a veszély elenyésztethetésére szolgáló eszközökről 's legalkalmasb módról tanakodni 's határozni. – Ennek folytán az általam f[olyó] é[v] junius 27 kére az új szerint hirdetett népgyűlést a most mondott időben Krassó megyei Lugos mezővárosában az isten szabad ege alatt megtartottam, hol a fölmerült tanácskozás rende szerint a veszély eltávolitására legszükségesbnek vélt mód több pontokban megállapittatott, 's azon egyetemes népgyűlés határozatai a tisztelt minisztérium 's az első nemzetgyűlés elébe pártolás és helybenhagyás kieszközlése végett, egy nagyszámu a nép kebeléből választott küldöttség által személyesen előterjesztetni rendeltetett. Addig is azonban, mig ez megtörténhetend, alólírt mint a bánsági román nép által tartatott egyetemes gyűlésnek választott elnöke kötelességének ismeri a legsürgetőbb tárgyakat belügy-miniszter úr tudomására juttatni.

Először is legszükségesbnek találtatván az egész bánsági népnek hat nap alatti fölfegyverzése a jelenvoltak azon indokból, mivel illy vészterhes körülmények közt csak egyedül ollyannak indulhat vezérszavára, kihez a népnek megingathatlan bizalma van, egy illyennek vezérlete alatt pedig a haza megmentése végett bármi áldozattól sem retteg visza: ugyanazért a nép nyilván fölszolittatván a végett hogy kit kivánna a hat nap alatt fölfegyverzendő összes nép főkapitányságával megbízni, egyihangulag alolírtat tisztelte meg megbecsülhetlen bizodalmával, kötelességévé tétetvén egyszersmind a magas minisztériumtól a kivántató mennyiségű fegyvereket megszerzeni biztosá reméllvén az egyetemes népgyűlés hogy nemcsak ezen kivánata fog teljesztetni – miután fegyver nélkül csak egyenesen vágóhidra menne –, hanem az összes jelenvolt nép egyhangulag megválasztotta alólírt főkapitányt ezen minőségben kegyesen megerősitendi, miután senki sem tudja 's tudhatja jobban mint a felelős miniszter urak, hogy: a nép szava isten szava.

Másodszor: Jól tudván jelenvoltak azt: hogy a Bánságba rablókként beütött ráczok ellen nemcsák a kényszer fegyverreivel, hanem erkölcsileg is a bánsági román népet biztositani kelletik azon hatás ellen, mellyel a ráczokból álló görög nem egyesült egyházi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

kormányok, a románokra mint velök egy hiten lévőkre hatottak – következő, a jegyzőkönyvből szórúl szóra kiírt előterjesztés tétetett:

Kérdés tétetvén először kik lehetnek a bánságban jelen hörülmények között legveszedelmesb emberek? Mire egyhangulag válaszoltatott: hogy a magyarhoni 's különösen a bánsági rácz püspökök 's rácz metropolita, mint kik eddig is minden módot és ezközt megragadtak a román népnek saját pártjuk részére leendő elszéditésére, minek példája a Karloviczi rácz patriarcha átal a román néphez mindenfélé küldött 's országszerte ismert lázitó fölhívása mellyben a bánsági románokat egy vajdának önhatalom utjáni válsztására, úgy a pánszláv irányu illir-rácz lázadáshozi állásra szólitá föl. – Illy terhes körülmények között a temesvári is verseczi rácz püspökök mint egy részről ismeretesek arról hogy a pánszláv párt részére proselitákat minden áron szerezni igyekeznek, más részről a föllázadt karloviczi rácz metropolitának vak engedelmességgel lekötelezett szolgái lévén, annak parancsait is vakon teljesiteni igyekeznek, 's e tekintetből bennők bízni nem lehetvén, de sőt méltán lehetvén tartani attól hogy az egyházi kormányuk alatti népet a pártütő illir-ráczok részére elszéditeni 's vétkes czéljuk elérésére fölhaszálni igyekezendnek, e miatt a karloviczi metropolita mint az illir-rácz lázadás vezére, – továbbá a verseczi g<örög> n e<gyesült> püspök, mint ki jobbadán Karloviczon tartozkodott 's a rácz-illir bizottmányban részt vett; úgy a temesvári g<örög> n e<gyesült> rácz püspök, ki egy körlevelében pappjainak meghagyá, hogy a népet arra birják, mikép senkire se hallgassanak, henem csak ő reá –, ezek tehát mint a közbéke és bátorság fentarthatására semmi biztositékot nem nyujtó egyének, hivatalaiktól a jelenvolt nép egyhangú nyilatkozata fonalán elmozdittattak, annyval inkább: mivel nem a keleti g<örög> n e<gyesült> egyház, egyházi törvényei rendelete szerint a nép által egyház gyülekezetben választattak hanem egy factiosus 's mostanság föllázadt rácz metropolita érsek által tolattak a ráczoknál számra nézve háromszor több g<örög> n e<gyesült> hitű román ajkúnak nyakára. – 'S minthogy ezeknek a püspököknek a lelkészi hivatalok 's más kitüntetések osztogatásával egybekötötten járt kereskedése 's pénzeni árulása senki előtt nem volt ismertebb mint a huzavonát szenvedett clerus előtt (mind amellett, hogy a nép is egyenkint egytől egyik is ismerte) maguk a jelenvolt g<örög> n e<gyesült> hitű lelkészek is, a nép, amma tettét maguk részéről helyeselve elfogadták 's kinyilatkoztatták: hogy a hivatalaiktól

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

fölfüggesztetett püspököktől jövőre semminemű parancsot elfogadni nem fognak, miután ők a magyar nemzettel testvéri viszonyban kívánnak élni és maradni.

Ennek folytán nehogy az egyház kormányzó nélkül maradván a vallás és erkölcsiség bármi vesztességet vagy hátramaradást szenvedjen, alólírt elnök a népet fölszólitá: hogy alkalmas kormányzókról gondoskodjék. Miután a jelenvoltak néhánya két generalis vicariust kivánt a leléptetett két püspök helyébe választatni addig is, mig a törvényhozás útján e tárgyban gyökeres intézkedés tétetni fog, melly véleményt a roppant nép helyesléssel fogadván alólírt elnököt fölkérte: hogy alkalmas egyéneket ajánlana, minek folytán többen előterjesztettek, kik, közzül a nép a megürült vagy is inkább megüritettet metropolita szék helytartójává Petrovics Döme lippai kerület esperestjét és a karánsebesi püspöki kerület és szék helytartójává Vuja Ignácz oraviczai esperestet kiáltotta ki, azzal: hogy ezeknek megerősitése az illető magyar felelős miniszter által keressék.

Ezen két tárgy azon legsürgetösb, mellyet belügy-miniszter úr tudomására juttatni eleve is kötelességemnek tartottam.

Belügyminiszter úrnak alkalmalévén a Bánsági zavarokat hivatalos kútfőkből ismerni, nem fogja a kárhoztatás kővét a mintegy 15-16000-nyi nép határozataira vetni. – Maga a nép ismeri szükségeit legjobban, és a terhes körülmények a bánságban dühöngő veszélynek figyelembe vétele elég mentségül szolgál arra, hogy a száraz formalitások terét félre téve ideiglenesen is intézkedett addig, mig a tisztelt minisztérium eme intézkedéseit vagy helybenhagyni, vagy czélszerübbekkel azokat fölváltani fogja. A roppant számu nép természeti ösztönét követve 's szemei előtt tartván azon eldönthetlen elvet „salus reipublicae suprema lex esto" intézkedett olly képen, mint saját belösztöne 's szükségeinek ismerete sugallása hozta magával. Intézkedett egy barbar föllázadt honi ráczokból 's számos Szerviából rablókként átcsapott illir-szerbek ellenében, hogy ön morális és physicai életét fentartsa, és eme tette sem isten sem ember előtt bűn nem lehet. 'S most a magyar nemzettől, – mellyel mint igazi testvérrel élni halni kiván várja tettei helyeslését, 's a miniszter urakat úgy a nemzetgyűlést rövid idő mulva följövendő számos tagokból álló küldöttsége által kérni fogja. – Addig is ezt kérik.

Belügyminiszter úrnak

Vlád Alaios
a bánsági román nép

lekötelezettje
Murgu Euthym

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

egyetemes népgyűlésének
titkára által

a bánsági román nép
egyetemes gyűlésének Elnöke

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 643–647 (Magyar Országos Levéltár. Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár. Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok/H2/1849, Válogatott iratok 859/1848, f. 625–629).

$\frac{859}{B}$ prezidial

A se remite domnului ministru de interne
Ministrului maghiar de interne

Domnului Szemere Bertalan

Raportul lui Eftimie Murgu preşedintele Adunării Generale Populare ţinute la 27 iunie 1848 din partea poporului român din Banat, despre două probleme deosebit de importante şi urgente

după 27 iune 1848

Stimate Domnule Ministru de Interne!

Urmare propunerii mele înaintate atât stimatului domn ministru de interne cât şi comisarului ministerial din Banat, Sava Vukovics, conform căreia ar fi necesar ca poporul român care este oricum majoritar în Banat – către care sârbii îşi arată tot mai mult colţii din cauza intenţiei declarate (a românilor) de a se separa de ei – să discute şi să decidă într-o adunare generală privitor la primejdia care planează asupra lor şi îi ameninţă cu distrugerea, şi la mijloacele cele mai potrivite care ar putea sluji la stingerea acestei primejdii.

Prin urmare am ţinut adunarea populară anunţată de mine pentru 27 iunie anul curent, la timpul menţionat, în oraşul Lugoj din comitatul Caraş, sub cerul deschis al Domnului şi unde, conform ordinii stabilite, s-au hotărât pe puncte măsurile cele mai necesare a fi luate pentru îndepărtarea pericolului şi s-a decis înaintarea hotărârilor acelei adunări populare, personal, stimatului Minister şi primei adunări naţionale de către o numeroasă delegaţie aleasă de mulţimea adunată, în vederea sprijinirii şi confirmării acesteia. Până atunci însă, până când acest lucru va fi posibil, subsemnatul, ca preşedinte

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ales al adunării generale ținute de poporul român din Banat, consider a fi de datoria mea să aduc la cunoștința domnului ministru de interne problemele cele mai urgente.

În primul rând s-a găsit a fi de primă necesitate înarmarea întregii populații a Banatului în decurs de 6 zile, cei prezenți motivând aceasta prin faptul că în astfel de împrejurări pline de primejdie nu pot porni decât sub comanda unuia în care poporul are neclintită încredere, iar sub conducerea unui astfel de om nu s-ar da înapoi de la nici un sacrificiu pentru salvarea patriei. Tot în acest scop poporul fiind întrebat deschis: cui ar dori să-i încredințeze conducerea tuturor celor ce urmează să se înarmeze în timpul celor șase zile, în unanimitate, subsemnatul a fost onorat cu neprețuita încredere, asumându-și, o dată pentru totdeauna, datoria de a obține de la înaltul Minister, cantitatea de arme dorită, sperând că nu numai această dorință a adunării generale se va îndeplini – căci fără arme nu s-ar duce decât drept spre abator – ci tot poporul prezent l-a ales pe subsemnatul drept comandant, să binevoiți a-l valida în această calitate, dat fiind că nimeni nu știe și nu poate ști mai bine decât domnii miniștri de resort faptul că cuvântul poporului e cuvântul Domnului.

În al doilea rând: cei prezenți știind bine că împotriva sârbilor care au intrat ca hoți în Banat, poporul român ar trebui ocrotit nu numai cu armele puterii ci și moral împotriva influenței avute de conducerile bisericilor ortodoxe compuse din sârbi asupra românilor ca fiind de aceeași confesiune cu ei – s-a făcut următoarea propunere copiată cuvânt cu cuvânt din procesul verbal:

Punându-se întâi întrebarea, cine sunt cei mai periculoși oameni din Banat în împrejurările actuale? S-a răspuns într-un glas: episcopii și mitropolitul sârb din Ungaria și în special din Banat, ca acei care și până acum au folosit orice mijloc și ocazie pentru a atrage poporul român de partea lor. Pildă pentru aceasta sunt apelurile răzvrătite de tot felul trimise de patriarhul sârb de la Karlovicz poporului român, cunoscute în toată țara și în care li se cere românilor să aleagă un conducător în mod samavolnic precum și să participe la revolta sârbo-iliră de orientare panslavă. În astfel de împrejurări dificile, episcopii sârbi de la Timișoara și Vârșeț sunt pe de o parte cunoscuți ca făcând prozelitism cu orice preț pentru partidul panslav, pe de altă parte ca slugi supuse ale mitropolitului sârb răzvrătit de la Sremski Karlovci, ale cărui ordine se străduiesc orbește să le execute și, deoarece nu se poate avea încredere în ei din acest punct de vedere, ba chiar, se poate considera, pe bună dreptate, că se vor strădui să

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

atragă de partea sârbo-ilirilor populaţia aflată sub jurisdicţia lor ecleziastică şi să o folosească pentru atingerea scopurilor lor păcătoase, mitropolitul de la Sremski Karlovci, conducătorul revoltei sârbo-ilire şi episcopul ortodox de la Vârşeţ care s-a aflat la Sremeki Karlovci şi a făcut parte din comisia sârbo-iliră, precum şi episcopul ortodox sârb din Timişoara, care le-a ordonat preoţilor printr-o circulară să convingă poporul să nu asculte de nimeni, numai de el – prin aceasta deci, ca persoane ce nu prezintă nici un fel de încredere în ceea ce priveşte menţinerea păcii şi ordinii publice, prin hotărârea unanimă a poporului prezent, trebuie schimbaţi din funcţii, cu atât mai mult cu cât nu au fost aleşi pe baza legilor bisericii ortodoxe de către popor în cadrul comunităţilor eclezistice ci au fost impuşi de către un mitropolit sârb răsculat nu de mult şi puşi în cârca credincioşilor ortodocşi români de trei ori mai mulţi la număr decât cei sârbi. Iar cum funcţia ecleziastică a acestor episcopi este legată şi de împărţirea altor privilegii, comercializarea şi vânzarea acestora pe bani nu era de nimeni mai bine cunoscută decât de membrii clerului care au avut de suferit de pe urma tergiversărilor (pe lângă faptul că poporul ştia de toate acestea) chiar şi preoţii ortidocşi prezenţi au primit cu satisfacţie acea hotărâre a poporului şi au declarat că nu vor accepta pe viitor nici un ordin de la episcopii demişi din funcţii dat fiind că ei doresc să trăiască şi să rămână în relaţii frăţeşti cu naţiunea maghiară.

Prin urmare, pentru ca biserica rămânând fără ierarh, religia şi morala să nu aibă de suferit vreo pierdere sau vreo înapoiere, subscrisul preşedinte, am solicitat poporului să se îngrijească de găsirea unor ierarhi potriviţi. După care, unii din cei prezenţi au dorit să aleagă doi vicari generali în locul celor doi episcopi demişi până când se va lua o măsură definitivă, pe căi legale, părerea fiind acceptată de mulţime, subscrisul preşedinte a cerut să fie propuse persoane potrivite, după care, mai mulţi au fost propuşi, şi ca locţiitor pentru scaunul mitropolitan vacant sau mai degrabă devenit vacant, a fost declarat Dumitru Petrovici, protopop de Lipova, iar la episcopia Caransebeşului ca locţiitor al episcopului, Ignaţie Vuia, protopop de Oraviţa; urmând să se solicite confirmarea acestora de către ministrul maghiar de resort.

Aceste două probleme sunt cele mai urgente pe care am considerat ca fiind de datoria mea să le aduc la cunoştinţa domnului ministru de interne.

Domnul ministru de interne având ocazia să afle din surse oficiale despre dezordinile din Banat nu va da cu piatra osândei în hotărârile

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

celor 15–16000 de oameni. Poporul însuşi îşi cunoaşte cel mai bine nevoile iar dacă se ţine seama de împrejurările dificile şi de primejdiile care bântuie în Banat, acestea sunt scuze suficiente pentru ca, dând la o parte formalităţile searbede, să se acţioneze provizoriu până ce onoratul minister va aproba sau va înlocui aceste măsuri cu altele mai eficiente. Marele număr de oameni urmându-şi instinctele şi având în faţa ochilor acel principiu de neclintit conform căruia salvarea patriei să fie suprema lege, a acţionat aşa cum i-a dictat-o cunoaşterea propriului instinct şi a nevoilor sale. A acţionat împotriva unor sârbi barbari şi răsculaţi, localnici şi a numeroşilor sârbo-iliri veniţi din Serbia ca tâlhari, pentru a-şi păstra propria integritate morală şi fizică, iar această faptă nu poate fi considerată păcat nici în faţa lui Dumnezeu nici a oamenilor. Iar acum aşteaptă de la naţiunea maghiară, cu care vrea să trăiască şi să moară împreună ca fraţii – confirmarea faptelor sale iar delegaţia alcătuită din numeroşi membri care va veni peste scurt timp va cere aceasta domnilor miniştrii şi adunării naţionale. Până atunci cerem aceasta domnului ministru de interne.

Vlad Alois
secretarul Adunării Populare Generale
a Poporului Român din Banat

îndatorat
Eftimie Murgu
preşedintele Adunării
Generale a Poporului
Român din Banat

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 643–647, (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár. Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok/H 2/1849, Válogatott iratok, 859/1848, f. 625–629).

37

1848 iunie 18/30, Focşani

Copie d'une lettre adressé par Monsieur Kotzebue, consul général de Rusie, au Métropolitain et Archevêque de Valachie.

Monseigneur,

Votre Eminence n'ignore pas qu'après les événements de 11/23 du mois, je me suis vu dans l'impérieuse obligation de rompre toute

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

relation avec le Gouvernement Valaque, et de protester formellement contre le bouleversement de l'ordre existant, amené par une faible minorité et accueilli par la majorité de la population tant par nécessité que par crainte et vanité.

Les suites de cette infraction patente aux traités sont immanquables; je viens de recevoir la nouvelle que les troupes de S.M. l'Empereur, mon auguste Maître, ont franchi le Pruth et se dirigent vers la frontière de Valachie.

Vous conviendrez, Monseigneur, que si je voulais me borner à la simple observation de mes devoirs, ma ligne de conduite serait tracée par les circonstances; mais, habitué depuis dix ans à vouer toutes mes sympathies aux habitants des deux Principautés je ne puis rester impassible aux maux qu'il se prépare. Ce sont ces sympathies qui me portent à adresser ces lignes à V.E.; je le fais en le conjurant de les prendre en mûre considération.

A-t-on bien pesé la portée de ce qu'on ferait? malheureusement non; car autrement on n'aurait pas foulé aux pieds les droits de le Porte et de la Russie. Est-ce par des sentiments véritablement patriotiques qu'on a été mû en amenant ce bouleversement? Quelques uns oui; entraînés par des idées illusoires dont l'application leur aurait démontré les utopies, ils ont cru agir pour le bien de la Patrie, ils ont oublié que ce n'est pas par un mouvement qu'on amène le progrès.

D'autres non; sous un masque de patriotisme y cachent leurs vues personnelles, leur ambition, leur avidité!

Les premiers ont commis une faute bien grave, les seconds un crime. Mais ce crime deviendrait odieux si l'on voulait soulever les masses du Peuple pour fair résistance à la force armée; si des flots d'un sang innocent devaient être versés pour flatter l'amour propre de quelques aveugles.

Mais, dira-t-on, nous ne sommes pas aveuglés; nous combattons pour notre indépendance, pour le progrès, pour le civilisation.

Dans la première question je suis juge compétent. Après avoir passé de longues années dans les Principautés de Moldavie et de Valachie, après avoir voué une affection sincère à leurs habitants et les connaissant à fond avec leurs défauts et leurs bonnes qualités, j'affirme qu'il ne peuvent pas se gouverner eux-mêmes.

Quant au progrès et à la civilisation, reportez vos regards sur le passé. Existe-t-il un autre pays dans le monde qui, depuis vingt ans, ait fait autant de progrès que la Moldavie et la Valachie? C'est à la Russie qu'on les doit et, dorénavant aussi, elle aurait avec la Cour Souzeraine, prêté la main, avec la plus vive satisfaction à tout ce qui

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

aurait pu contribuer au développement moral et matériel du Pays. Mais, me dira-t-on, encore, nous avons des chances de succès, nous souleveront les Paysans et une armée de Hongrois viendra à notre aide.

Malheur à ceux qui porteraient le pauvre Paysan à quitter ses foyers, son sang retombera sur leurs têtes. Et ce Peuple, dont ont invoque le secours, est-on bien persuadé qu'il voudrait se vouer à une cause qui n'est la sienne? Je soutiens le contraire pour plus d'un motif; mais en admettant un instant que cela arrive que gagnerait-on? la Valachie deviendrait un vaste champ de bataille!

Vous ne sauriez donc ne pas avouer, Monseigneur, que cette état de chose ne pourrait avoir que des suites désastrueuses, et dès lors il est de votre devoir, comme Archi-pasteur de vos compatriotes, d'employer tous vos efforts, afin de ramener l'ordre en rétablissant le statu quo du 11/23 Juin. Engagez, en conséquence, Le Prince Bibesco à reprendre les rênes du Gouvernement, ou si S.A. ne consentait pas, formez une Caimacamie d'après les stipulations du Réglement organique.

C'est une condition sine-qua-non pour pouvoir jeter le voile de l'oubli sur beaucoup de fautes commises et beaucoup de méfaits projetés, et après cela, vous trouverez de ma part le plus grand empressement à rendre au Pays les services que dans un pareil cas on sera en droit de me demander.

Je vous autorise, Monseigneur, à faire de ma lettre l'usage que vous paraîtra convenable et je profite de cette occasion pour etc. etc.

Signé:
Ch. Kotzebue

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 101–103).

Copie după o scrisoare adresată de către dl. Kotzebue, consulul general al Rusiei, mitropolitului şi arhiepiscopului Valahiei.

Focşani, 18/30 iunie 1848

Monseniore,

Eminenţa voastră nu ignoră că după evenimentele din 11/23 ale lunii, m-am văzut obligat în mod imperios să rup orice relaţie cu

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

guvernul valah şi să protestez în mod formal contra bulversării ordinii existente, provocată de o mică minoritate şi primită de majoritatea populaţiei mai mult de nevoie, decât de teamă sau din vanitate.

Urmările acestei încălcări patente a tratatelor nu vor întârzia, tocmai am primit vestea că trupele M.S. Împăratul, augustul meu Stăpân, au atins Prutul şi se îndreaptă către frontiera Ţarii Româneşti.

Veţi fi de acord, Monseniore, că dacă aş dori să mă limitez la simpla observare a atribuţiilor mele, linia mea de conduită ar fi trasată de circumstanţe; dar, obişnuit timp de zece ani, să dedic toată simpatia mea locuitorilor celor două Principate, nu am putut rămâne impasibil la relele ce se pregătesc. Această simpatie m-a făcut să adresez rândurile de faţă Excelenţei voastre; o fac conjurându-vă să le luaţi în matură consideraţie.

S-au cântărit bine urmările a ceea ce se face? Din nefericire, nu; căci altfel nu s-ar fi călcat în picioare drepturile Porţii şi ale Rusiei. Sentimente într-adevăr patriotice au condus la această răsturnare? pe unii, da: antrenaţi de idei iluzorii a căror aplicare le va dovedi ca utopice, eu am crezut că acţionează pentru binele Patriei; ei au uitat că nu printr-o răsturnare se produce progresul.

La alţii, nu; sub o mască de patriotism se ascund vederile lor personale, ambiţiile lor, aviditatea lor!

Primii au comis o greşeală foarte gravă, ceilalţi o crimă. dar o crimă va deveni odioasă, dacă se dovedeşte ridicarea maselor poporului pentru a face rezistenţă prin forţa armată; dacă fluvii de sânge nevinovat vor trebui să se verse pentru a flata amorul propriu al câtorva orbi.

Dar, se va spune, noi nu suntem orbiţi; noi luptăm pentru independenţa noastră, pentru progres, pentru civilizaţie.

În prima chestiune, sunt judecător competent. După ce am petrecut ani întregi, îndelungaţi în Principatele Moldovei şi Ţării Româneşti, după ce am acordat o afecţiune sinceră, locuitorilor lor şi cunoscându-i în profunzime cu defectele şi calităţile lor, afirm că ei nu pot să se guverneze ei înşişi.

Cât despre progres şi despre civilizaţie, îndreptaţi-vă privirile spre trecut! A existat vreo altă ţară în lume, care, de douăzeci de ani, să fi făcut atâtea progrese ca Moldova şi Ţăra Românească? Rusiei i se datorează acestea şi, de acum încolo, împreună cu Curtea Suzerană, ea va întinde mâna cu cea mai mare satisfacţie pentru tot ceea ce ar putea contribui la dezvoltarea morală şi materială a ţării. Dar, mi se va mai spune, noi avem şanse de succes, îi vom ridica pe ţărani şi o armată de unguri va veni în ajutorul nostru.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Nenorocire celui care îi va determina pe țărani să-și părăsească vetrele! Sângele lor va cădea asupra sa. Și acest popor, căruia i se invocă ajutorul, este sigur că va dori să se dedice unei cauze care nu este a lui? Eu susțin contrariul, pentru mai multe motive; dar admițând pentru un moment că aceasta se întâmplă, ce se va câștiga? Țara Românească va deveni un vast câmp de bătălie?

Nu veți putea deci să nu recunoașteți, Monseniore, că această stare de lucruri nu ar putea avea decât consecințe dezastruoase și, în consecință, este de datoria dumneavoastră, ca arhipăstor al compatrioților voștri, de a face toate eforturile pentru a reîntrona ordinea prin restabilirea statu-quo-ului din 11/23 iunie. Angajați-l în consecință, pe principele Bibescu să reia frăiele guvernării sau, dacă Alteța sa nu va consimți la aceasta, să formeze o căimăcămie potrivit stipulațiilor Regulamentului Organic.

Este o condiție sine-qua-non pentru a putea arunca vălul uitării asupra multor greșeli comise și a multor rele proiectate și, după aceea, veți găsi din partea mea cea mai mare preocupare de a face țării serviciile pe care, într-o asemenea situație, veți fi în drept să mi le cereți.

Vă autorizez, Monseniore, să folosiți scrisoarea mea cum veți considera de cuviință, și profit de această ocazie ocazie pentru... etc.

Semnat:
Ch. Kotzebue

38

1848 iunie 22/iulie 4, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 6

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous rendre compte des événements qui ont eu lieu dans la journée du 1 ^{er} jusqu'au départ du courrier. Le soir, le

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Métropolitain, accompagné de quelques membres du Gouvernement provisoire, s'est rendu à deux reprises à la caserne où le Colonel Solomon s'était enfermé avec son régiment, pour parlementer avec lui. Ce n'est pas sans peine qu'on est parvenu à engager Solomon à se rendre en lui promettant un sauf conduit. Il a fallu, pour le soustraire à la colère du peuple, le faire sortir en habits bourgeois, par une porte de derrière où une voiture l'attendait.

La nouvelle de sa reddition a repandu la joie dans la ville.

Quelques cadets instruits de la fuite de Solomon sont allés le devancer sur la route, l'ont arrêté et ramené a Bucarest.

J'ai l'honneur de joindre ici la circulaire de la secrétairie d'état, adressée aux agents étrangers[1] dans le but de porter à leur connaissance les événements déplorables de samedi dernier et de prévenir les interpretations malveillantes.

Des renseignements dignes de foi me sont parvenus, desquels il résulte que les troupes russes du camp de Leova, quoique prêtes à entrer en campagne, n'avaient pas encore passé le Pruth à la date du 30 Juin. On infère de cette inaction, ainsi que je l'ai exprimé par ma dépêche du 27 juin no. 3, que l'ordre de l'intervention armée doit émaner directement de l'Empereur Nicolas et que cette occupation aura lieu simultanément avec les troupes turques qui arrivent journellement et en grand nombre, sur la rive droite du Danube: à Silistre, Roustchouk et Viddin.

Le général Duhamel s'est rendu du Leova à Iassy.

Tala'at Effendi doit quitter cette dernière ville le 6 de ce mois et sera ici le 8, où il est impatiemment attendu.

Monsieur Kotzebue est toujours à Fokchani. Il y a deux jours, il a adressé au Métropolitain un lettre pour l'engager, en sa qualité de Président de l'assemblée générale de Valachie, à former sans retard et en exécution de l'article 18 du Réglement organique, la Caimacamie. Le Consul Général de Russie ajoute que cette caimacamie (composée du Président du Divan suprême, des ministres de l'intérieur et de la justice) devra ensuite envoyer une députation au Prince Bibrsco, en ce moment à Cronstadt, pour le prier de reprendre les rênes du gouvernement et rétablir ainsi l'ancien ordre de choses. Cette lettre a été remise par le Métropolitain aux membres du gouvernement provisoire qui n'a encore pris à ce sujet aucune détermination.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Je joins également ici une traduction du dernier office du Prince Bibesco[1], par lequel il se démet de ses fonctions en confiant les rênes du gouvernement au conseil des ministres.

Je suis avec respect Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur, Hory

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 94–96).

Bucureşti, 4 iulie 1848

Agenţia şi Consulatul General
al Franţei în Principatele Ţării Româneşti
şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 6

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă relatez evenimentele care au avut loc în ziua de 1 până la plecarea curierului. Seara, mitropolitul, însoţit de câţiva membri ai Guvernului Provizoriu, s-a dus în două rânduri la cazarma unde colonelul Solomon se închisese împreună cu regimentul său, pentru a duce tratative cu el. Nu fără eforturi, s-a ajuns să fie convins Solomon să se predea, promiţându-i-se că va fi condus în siguranţă. A trebuit, pentru a-l scăpa de mânia poporului, să fie scos în haine de orăşean pe o poartă din spate, unde îl aştepta o trăsură.

Ştirea predării lui a produs bucurie în oraş.

Câţiva tineri ofiţeri, informaţi despre fuga lui Solomon, i-au luat-o înainte pe drum, l-au arestat şi l-au trimis înapoi la Bucureşti.

Am onoarea să alătur aici circulara Secretariatului de Stat adresată agenţilor străini[1], în scopul de a le aduce la cunoştinţă evenimentele deplorabile de sâmbăta trecută şi de a preîntâmpina interpretările răuvoitoare.

Mi-au parvenit unele informaţii demne de încredere din care rezultă că trupele ruseşti aflate în tabăra de la Liova, deşi gata să intre în campanie, nu trecuseră încă Prutul la data de 30 iunie. Din această

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

inacţiune se desprinde concluzia, aşa cum am exprimat-o prin depeşa mea din 27 iunie nr. 3, că ordinul de intervenţie armată trebuie să vină direct de la împăratul Nicolae şi că această ocupaţie se va face simultan cu trupele turceşti care sosesc zilnic şi în număr mare pe malul drept al Dunării: la Silistra, Rusciuc şi Vidin.

Generalul Duhamel s-a deplasat de la Liova la Iaşi.

Talaat Effendi trebuie să părăsească acest din urmă oraş pe 6 ale acestei luni şi va fi pe 8 aici, unde este aşteptat cu nerăbdare.

Domnul Kotzebue este tot la Focşani. Acum două zile, el i-a adresat mitropolitului o scrisoare pentru a-l determina, în calitatea lui de preşedinte al Adunării Generale a Ţării Româneşti, să formeze neîntârziat şi prin aplicarea articolului 18 al Regulamentului Organic, căimăcămia. Consulul general al Rusiei adaugă că această căimăcămie (formată din preşedintele Înaltului Divan, miniştrii de interne şi de justiţie) va trebui apoi să trimită o deputăţie la prinţul Bibescu, aflat în acest moment la Braşov, pentru a-l ruga să reia frâiele guvernării şi să restabilească astfel vechea ordine. Această scrisoare a fost înmânată de mitropolit membrilor Guvernului Provizoriu, care nu au luat încă nici o hotărâre în această privinţă.

Alătur, de asemenea, o traducere a ultimului document al prinţului Bibescu [1], prin care îşi dă demisia din toate funcţiile şi încredinţează frâiele guvernării Consiliului de Miniştri.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,

Hory

[1] Urmează pe rolă, cadrele 97–99.

39

1848 <iunie 24>/iulie 6, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

Nr. 7

Monsieur le Ministre,

Je viens de me procurer le texte de la lettre adressée par le Consul Général de Russie au Métropolitain de Valachie, et remise

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

par celui-ci au Gouvernement provisoire, qui s'occupe en ce moment d'y répondre. J'ai l'honneur de vous transmettre copie de ce document.

La confiance que M. Kotzebue paraît avoir dans le Métropolitain en l'invitant par cette lettre à coopérer au rétablissement de l'ancien ordre de choses, a lieu d'étonner ici tout le monde. Ce Prélat, qui, comme vous le savez, Monsieur le Ministre, a presque toujours figuré dans les rangs de l'opposition sous le régime du Prince Bibescu, a embrassé franchement la réforme amenée par les événements des 23 du mois dernier. Sa haute position sacerdotale exerce une grande influence sur le Peuple et sur les soldats. C'est ainsi que, pour éviter toute effusion de sang, on a eu recours à sa parole conciliante pour triompher de la contre-révolution que les Colonels Obobesco et Solomon ont tenté le 1 ^{er} de ce mois. Or, on ne comprend pas la raison qui porte les autres membres du Gouvernement à passer sous silence, dans le récit circonstantiel de ces évenements, la médiation personnelle de ce Prélat, à laquelle seule, on doit attribuer le retour aux sentiments patriotiques d'une partie de l'armée qui avait été un moment séduite par ses chefs. Il semblerait que le Gouvernement provisoire, tout en profitant de l'influence immense du Chef de l'Eglise, cherche à s'attribuer à lui seul aux yeux des Valaque et de l'Europe entière les bienfaits qui résulteront de cette réforme radicale.

Dans le second paragraphe de sa lettre, M. Kotzebue dit: „Je viens de reçevoir la nouvelle que les troupes de S.M. l'Empereur, mon auguste Maître, ont franchi le Pruth et se dirigent vers la frontière de Valachie". Des renseignements postérieurs de 3 jours à la date de cette lettre, qui me sont parvenus de Fokchani même, contredisent positivement cette assertion. On se demande donc pourquoi et dans quel but, le Consul Général de Russie a eu recours à un mensonge aussi flagrant et qui pouvait repandre l'alarme dans le Pays.

Je joins ici, Monsieur, la traduction complète de la proclamation faite au nom du Peuple Valaque [1].

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obeissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa r. 1, c. 99–101 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 6 iulie 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 7

Domnule Ministru,

Tocmai mi-am procurat textul scrisorii adresată de către consulul general al Rusiei, mitropolitului Țării Românești și înaintată de acesta Guvernului Provizoriu, care se preocupă în acest moment să-i dea un răspuns. Am onoarea să vă transmit copia acestui document.

Încrederea pe care dl. Kotzebue pare să o aibă în mitropolit, invitându-l prin această scrisoare să coopereze la restabilirea vechii ordini, a reușit să uimească pe toată lumea. Acest prelat, care, după cum știți, domnule ministru, s-a aflat aproape întotdeauna în rândul opozanților față de regimul principelui Bibescu, a îmbrățișat în mod deschis reforma instituită după evenimentele din 23 ale lunii trecute. Înalta sa poziție sacerdotală exercită o mare influență asupra poporului și asupra soldaților. Așa se face că, pentru a evita orice vărsare de sânge, s-a recurs la cuvântul său conciliator pentru a triumfa în fața contra revoluției pe care au încercat-o coloneii Odobescu și Solomon în întâi ale acestei luni. Or, nu e de înțeles motivul care i-a făcut pe ceilalți membri ai guvernului să treacă sub tăcere, în relatarea oficială a acestor evenimente, medierea persoanlă a prelatului, căreia trebuie să i se atribuie exclusiv revenirea la sentimente patriotice a unei părți a armatei, care fusese sedusă pentru moment de șefii ei. S-ar părea că Guvernul Provizoriu, profitând de influența imensă a capului bisericii, încearcă să își aroge, în ochii românilor și ai Europei întregi, binefacerile ce vor rezulta din această reformă radicală.

În al doilea paragraf al acestei scrisori, dl. Kotzebue spune: „Tocmai am primit știrea că trupele Majestății sale, Împăratul, augustul meu stăpân au trecut Prutul și se îndreaptă către frontiera Țării Românești". Informații ulterioare cu trei zile față de data acestei scrisori, care mi-au parvenit chiar de la Focșani, contrazic în mod pozitiv această aserțiune. Ne întrebăm, deci, de ce și în ce scop consulul general al Rusiei a recurs la o minciună atât de flagrantă și care putea să răspândească panica în țară.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Alătur aici, domnule ministru, traducerea completă a proclamației adresată în numele poporului valah [1].

Sunt cu respect,
ala dumneavoastră, domnule ministru,
foarte umil și supus servitor,
Hory

Domnule Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

[1] Urmează pe rolă, cadrele 104–116.

40

1848 iunie 24 / iulie 6, București

Copie de la Réponse adressée par le Métropolitain au Consul G-ral de Russie.

M. le Consul Général,

Les événements du 11/23 Juin m'ont fait vouer la plus sérieuse attention sur l'état de choses, sur la situation du pays, sur la marche des affaires conduites par le nouveau Gouvernement, et surtout sur l'attitude du Peuple, et j'avoue, non sans un sentiment de satisfaction et d'amour propre national, que le calme et la dignité avec lesquels s'est accompli en moins de trois heures une révolution sans exemple dans l'histoire, les transports frénétiques de la joie de tout le peuple pour les droits qu'il venait de reconquérir et après lesquels il avait tant soupiré ont rempli mon âme de la plus douce satisfaction, car j'ai cru voir dans ce mouvement le droigt de le Providence. L'abdication du Prince Bibesco que, ni les conseils de ses amis, ni les supplications des nouveaux ministres désignés par la voix du peuple et nommés par lui, n'on pu determiner à rester à la tête des affaires avait, il este vrai, troublé un instant la sérénité de ma joie, care je craignais les suites d'une anarchie, mais cette fois encore j'ai vu avec orgueil que mes craintes avaient été mal fondées. Le nouveau Gouvernement et le peuple tout entier de la Capitale pour faire preuve de leurs sentiments de dévouement à la patrie, d'abnegation ou d'éloignement pour tout intérêt ou vues personnelles, se sont portés en masse à ma demeure et ont sollicité ma coopération aux affaires, qu'en ma qualité de Valaque je me suis cru en devoir d'accepter.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cependant un complot de bas meneurs et d'intrigants insignifians étant parvenu à séduire une faible partie de la garnison, ayant à sa tête Mrs. les colonels Odobesco et Solomon, est venu troubler un instant l'ordre et la tranquillité publique le 19 du courant (1 ^{er} Juillet); mais le peuple quoique indigné en suprême dégré, a écrassé ce complot avec ce calme et cette volonté ferme qu'il avait deployés auparavant, et a réduit à l'impuissance toute démarche réactionnaire, sans toutefois se porter à aucun acte de vengeance. Il a senti que pour lui ce serait s'avilir que de se mesurer à deux ou trois individus, qui du reste sont livrés entre les mains de la justice, et il est à espérer que rien ne troublera désormais la tranquillité publique.

Voici, M. le Consul, en peu de mots l'état du pays. Permettez-moi maintenant de passer aux autres considérations contenues dans la lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'adresser le 18/30 courant.

Il est incontestable, et les traités en font fois, que la Principauté de Valachie, en se plaçant sous la suzeraineté de la S. Porte, s'est réservée le droit d'une administration intérieure independante, qui implique celui de modifier et de refaire ses lois, suivant que les circonstances et les intérêts du pays l'exigeront, ainsi que celui d'élire ses princes dans son sein. Elle a constamment joué de ce droit jusqu'au commencement du dernier siècle, où quelques Grecs, habitants du Phanar, abusant de la faveur qu'ils étaient parvenus à s'attirer de la part de quelques dignitaires influents de l'Empire Ottoman, trouvèrent les moyens d'induire en erreur le Cabinet Ottoman sur les sentiments des habitants de la Valachie qu'ils se plurent à qualifier comme forts hostiles et de se faire nommer Princes.

Cependant le pays, n'ayant jamais cessé de protester contre la violation de son droit et ses plaintes ayant été reconnues fondées par la Cour Imp-le de Russie, qui depuis le milieu du 18 ^{ème} siècle, s'était posée en protectrice des chrétiens, et comme garante de leur privilèges et la Sublime Porte, qui dans sa sollicitude ne pouvait pas souffrir qu'une nation fût plus longtemps frustrée dans ce qu'elle a de plus précieux, réintégrèrent la Valachie dans son ancien droit en vertu duquel une réforme fût introduite en 1831. Mais, après une expérience de 17 ans, ayant acquis la certitude que cette réforme privait des bienfaits de l'état de société la grande majorité de la nation, et n'etant plus en rapport avec les progrès de la civilisation et les besoins du pays, le Peuple Valaque crût devoir user de son droit pour refaire sa législation intérieure sans léser les intérêts d'aucune Puissance. Je ne vois donc pas en quoi le pays a enfreint les droits de la Cour Imp-le de Russie. Aussi, proposer maintenant au Peuple

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Valaque le retour du statu-quo, existant avant le 11/23 Juin, ce serait trop tard et entièrement inutile, car rien ne pourrait désormais le forcer à renoncer aux réformes qu'il a cru devoir introduire dans sa loi constitutive. Si S. M-té Impériale voulait faire entrer ses troupes dans le pays, le peuple Valaque ne se fait point illusion, il sait qu'il n'est en état d'opposer aucune résistance armée, mais il sait aussi que S. M. Impériale, dans sa bonté et sa magnanimité, ne le forcera point au retour d'un ordre de choses qui lui était si odieux, que pour s'en débarrasser il était prêt à verser tout son sang. Son intention n'est point d'invoquer l'appui du Hongrois, il ne fera parler que son droit, et tout en appelant à la générosité de l'auguste monarque, qui a tant de fois officiellement déclaré ses sentiments de bienveillance pour notre pays, il ne manquera pas de protester à la face du monde.

Me basant sur les sympathies que vous voulez bien m'exprimer, dans votre lettre précitée, pour la Valachie et ayant pleine confiance en elles, je vous prie, M. le Consul G-ral de vouloir bien porter la présente à la connaissance de la Cour Imp-le, qui, nous n'en doutons pas, prenant en considération les voeux unanimes de la nation et le bien-être qui résultera pour tous ses membres d'un nouvel ordre des choses, voudra bien y donner son adhésion et tenir en main à ce qu'il soit définitivement consolidé. Elle ne fera qu'à quérir par là un droit à la reconnaissance du Peuple Valaque.

Signè: le Métropolitain
Néofite

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol 5. f. 119–122).

Copie după răspunsul adresat de Mitropolit, consulului general al Rusiei.

Domnule Consul General,

Evenimentele din 11/23 iunie m-au făcut să dedic cea mai mare atenţie stării de lucruri, situaţiei din ţară, mersului afacerilor conduse de noul guvern şi, mai ales, atitudinii poporului şi mărturisesc, nu fără un sentiment de satisfacţie şi de amor propriu naţional, că liniştea şi demiterea cu care s-a făcut, în mai puţin de trei ore, o revoluţie fără exemplu în istorie, izbucnirea frenetică a bucuriei întregului popor

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

pentru drepturile pe care tocmai şi le câştigase şi după care suspinase atât, mi-au umplut inima de cea mai dulce satisfacţie, căci am crezut că văd în această mişcare, semnul Providenţei. Abdicarea principelui Bibescu, pe care nici sfaturile prietenilor săi, nici implorările noilor miniştri desemnaţi de voinţa poporului şi numiţi de el nu l-au putut determina să rămână în fruntea afacerilor / statului /, mi-a tulburat, e adevărat, pentru un moment serenitatea, căci mă temeam de urmările unei anarhii; dar şi de această dată am văzut cu orgoliu că temerile mele au fost nefondate. Noul guvern şi întregul popor al Capitalei, pentru a face dovada sentimentelor lor de devotament faţă de patrie, de abnegaţie şi de lipsă a oricărui interes sau vrere personală, s-au deplasat în masă la locuinţa mea şi mi-au solicitat cooperarea la conducerea statului, pe care, în calitatea mea de român, m-am crezut dator s-o accept.

În acest timp, un complot al unor capi mărunţi şi al unor intriganţi insignifianţi, seducând o mică parte a garnizoanei, avându-i în frunte pe coloneii Odobescu şi Solomon, a tulburat pentru un moment ordinea şi liniştea publică în 19 curent (1 iulie) dar poporul, deşi indignat în cel mai înalt grad, a strivit acest complot cu acel calm şi acea voinţă fermă pe care o arătase mai înainte şi a redus la neputinţă toate demersurile reacţionare, fără a se deda totuşi la nici un act de răzbunare. El a înţeles că era vorba a se dezonora dacă se măsura cu doi sau trei indivizi, care de altfel au fost daţi pe mâna justiţiei şi se speră că nimic nu va mai tulbura de acum liniştea publică.

Iată, domnule consul, în puţine cuvinte, situaţia ţării. Permiteţi-mi acum să trec la alte consideraţii cuprinse în scrisoarea pe care mi-aţi făcut onoarea a mi-o adresa în 18/30 curent.

Este incontestabil, şi tratatele o dovedesc, că principatul Ţării Româneşti, plasându-se sub suzeranitatea Sublimei Porţi, şi-a rezervat dreptul unei administraţii interne independente, care îl implică şi pe acela de a-şi modifica şi de a-şi reface propriile legi, aşa cum împrejurările şi interesul ţării o vor cere, precum şi pe acela de a-şi alege principii din sânul lui. El s-a bucurat în mod constant de acest drept până la începutul secolului trecut, când câţiva greci, locuitori ai Fanarului, abuzând de protecţia pe care au reuşit s-o obţină din partea câtorva demnitari influenţi ai Imperiului Otoman, au găsit mijlocul de a induce în eroare Guvernul otoman asupra sentimentelor locuitorilor Ţării Româneşti, de care s-au plâns calificându-i ca foarte ostili şi de a se face numiţi principi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cu toate acestea, ţara neîncetând niciodată să protesteze contra violării drepturilor sale şi plângerile sale fiind recunoscute ca întemeiate de către Curtea Imperială a Rusiei, care de la mijlocul secolului optsprezece s-a pus în postura de protectoare a creştinilor şi garant al privilegiilor lor şi de către Sublima Poartă care în solicitudinea sa, nu putea suferi ca o naţiune să fie prea multă vreme lipsită de ceea ce avea mai scump, Ţara Românească a fost repusă în vechiul ei drept, în virtutea căruia a fost introdusă o reformă în 1831. Dar, după o experienţă de 17 ani, căpătând certitudinea că această reformă lipsea de binefacerile stării sociale marea majoritate a naţiunii şi nemaifiind în conformitate cu progresul civilizaţiei şi cu nevoile ţării, poporul valah a crezut de cuviinţă să uzeze de dreptul său pentru a-şi reface legislaţia internă fără a leza interesele nici unei puteri. Nu văd, deci, în ce fel ţara a încălcat interesele Curţii Imperiale a Rusiei. De asemenea, a propune acum poporului valah revenirea la statu-quo-ul existent înainte de 11/23 iunie, ar fi prea târziu şi complet nefolositor, căci nimic nu l-ar mai putea forţa de acum la reformele pe care a crezut de cuviinţă să le introducă în legea constituţională. Dacă Majestatea sa Imperială ar dori să-şi trimită trupele în ţară, poporul valah nu-şi face nici cea mai mică iluzie; el ştie că nu este în măsură să opună vreo rezistenţă armată, dar el ştie, de asemenea, că Majestatea sa Imperială, în bunătatea şi măreţia sa, nu-l va forţa câtuşi de puţin să se reîntoarcă la vechea ordine care îi este atât de odioasă, încât pentru a scăpa de ea era gata să-şi verse tot sângele. El nu are nici cea mai mică intenţie de a invoca sprijinul ungurilor, el nu va face să vorbească decât dreptul său şi, apelând la generozitatea Augustului Monarh, care de atâtea ori şi-a declarat oficial sentimentele de bunăvoinţă faţă de ţara noastră, nu va întârzia să protesteze în faţa lumii.

Bazându-mă pe simpatiile pe care aţi binevoit să mi le exprimaţi, în scrisoarea dumneavoastră mai sus-citată, pentru Ţara Românească şi având deplină încredere în ele, vă rog, domnule consul general, să binevoiţi a aduce prezenta scrisoare la cunoştinţa Curţii Imperiale, care, nu ne îndoim, luând în consideraţie dorinţele unanime ale naţiunii şi binefacerile care rezultă pentru toţi membrii săi dintr-o nouă ordine a lucurilor, va binevoi să-şi dea adeziunea şi să sprijine tot ceea ce ţine de definitiva sa consolidare. Ea nu va face prin aceasta decât să-şi câştige dreptul la recunoştinţa poporului valah.

Semnat:

Mitropolitul Neofit

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

41

1848 < iunie 28 > / iulie 10, Iaşi

Au Citoyen Ministre des Affaires étrangères.

Citoyen Ministre,

Les Russes viennent de pénétrer le territoire de la Roumanie (Moldovalachie). Ce fait este maintenant certain. Cependant, sans avoir encore des notions très positives sur les détailes, je vous donne le chiffre approximatif des troupes qui ont passé le Pruth: 5 000 hommes avec 8 canons destinés pour Iassy, 36 000 hommes avec 40 canons de grosse artillerie et de l'artillerie volante pour Valachie. 14 000 turcs doivent-aussi, dit-on, passer dans les Principautés, mais après les Russes.

Il este évident, Citoyen Mnistre, que la Russie vient de faire le premier pas vers l'envahissement de Constantinople, puisque la Roumanie, sous la suzeraineté de la Porte, n'a legitimé par aucune acte d'insurrection contre le Sultan cette déplorable invasion; seulement la Roumanie a voulu faire subir des réformes intérieures et indispensables au sentiment même des turcs, à son gouvernement.

Par le prochain courrier je me permettrai d'ajouter des nouveaux détails.

Agréez, citoyen Ministre, l'assurance de mon profond respect,

Thions, consul

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 481–482 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 65)

Iaşi, 10 iulie 1848

Cetăţeanului Ministru al Afacerilor Externe

Cetăţene Ministru,

Ruşii au pătruns pe teritoriul României (Moldo-Valahiei). Acest fapt este sigur acum. Între timp, fără a avea încă noţiuni foarte sigure asupra detaliilor, vă dau cifrele aproximative ale trupelor care au trecut Prutul: 5 000 de oameni cu 8 tunuri destinate Iaşiului, 36 000 de oameni cu 40 tunuri de artilerie grea şi artilerie uşoară pentru Ţara Românească. Se spune că 14 000 de turci trebuie, de asemenea, să treacă în Principate, dar după ruşi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Este evident, cetăţene ministru, că Rusia tocmai a făcut primul pas către invadarea Constantinopolului, deoarece România, <aflată> sub suzeranitatea Porţii, nu a legitimat prin nici un act insurecţional împotriva Sultanului această deplorabilă invazie. România a vrut doar să se supună unor reforme interne şi indispensabile, chiar după părerea turcilor, guvernării sale.

Prin următorul curier îmi voi permite să adaug noi detalii.

Primiţi, domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

Thions, consul

42

1848 iulie < 1 > /13, Pesta

Corréspondance particulière du National

L'entreée des Russes en Moldo-Valachie a avancé d'un pas, d'une manière ou d'une autre, la question d'Orient. Ce mouvement agressif touche plus directement à la politique française qu'on ne serait tenté d'abord de la penser. Les Russes viennent simplement de prendre leurs positions, pour se mettre en mesure de répondre à une intervention française en Italie. Ils envahiront la Hongrie, sous le prétexte de défendre, à l'est de l'empire d'Autriche, le principe que la république attaquerait au sud. En s'établissant en Moldo-Valachie, les Russes ont plusieurs avantages. D'abord, ils étouffent une révolution: ce qui este toujours pour eux une satisfaction; puis ils neutralisent les forces d'un pays fertile en ressources et qui eut figuré dans la confédération danubienne; ils les neutralisent, et en même temps ils les exploitent à leur profit, car ce sont les Moldo-Valaques qui nourriront les cosaques de Nicolas. Enfin, en campant aux portes mêmes de la Hongrie, l'armée moscovite est en état d'attaquer immédiatement ce pays, quand elle trouvera l'occasion favorable. Or, la Hongrie est en ce moment le seul État qui puisse sérieusement s'opposer à la marche des Russes. La position de ceux-ci este donc, à beaucoup d'égards, excellente pour eux. Elle ne soulève qu'une seule difficulté immense, il este vrai, et grosse d'événements: c'est que les Français campent au pied des Alpes, sur le territoire français, tandis que les Russes ont envahi un État indépendant. L'occupation des principautés est donc non une réponse, mais une provocation. Aussi votre République va-t-elle probablement agir.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Au milieu des événements qui se préparent, il est curieux de lire les articles des journaux de diverses nuances qui se publient dans différents pays. En Allemagne, la presse monarchique compte les forces de ce qu'on nomme la coalition; et, supposant le nombre de soldats que la Russie et la France peuvent mettre sur pied, certains députés de Francfort veulent que l'Allemagne lève un nombre égal d'hommes. En France, vous avez des journaux qui, de leur côté, s'escriment contre une autre coalition. Ceux-là savent combien de soldats entretiennent la Russie et l'Allemagne, et en concluent que les forces de la France ne sont pas assez formidables. Les uns et les autres, ce semble, devraient bine rompre, à la fin, avec les finesses des vieilles diplomaties. Dressez une carte d'Europe, non d'après les limites des États fabriqués dans les traités, mais d'après les nationalités et les peuples, et vous arriverez à des calculs certains. En procédant ainsi, on découvre aisément la route que la Hongrie este destinée à suivre.

En se dotant d'institutions démocratiques, la Hongrie a arboré franchement son drapeau. Elle ne peut plus désormais, sans mentir à sa gloire et a son génie, et sans creuser sa propre tombe, elle ne peut plus s'associer aux luttes que l'Autriche sera peut être appelée à engager pour soutenir l'absolutisme. La Hongrie épuisera toutes les ressources de son patriotisme contre ceux, quelsqu'ils soient, qui tenteraient de la détourner de son avenir. Tel este aujourd'hui le sentiment qui l'anime, et les preuves qu'elle en a données à l'Europe sont trop connues pour que nous croyions nécessaire de les rappeler ici. Or, on comprend quelle force et quelle extension prendrait ce sentiment, si les Russes paraissaient tout à coup en Hongrie. Les Hongrois seraient alors lancés, avec un irrésistible élan, dans le mouvement révolutionnaire, et la lutte qui, il y a soixante ans, éclata sur le Rhin entre les deux principes, s'engagerait avec acharnement sur le Danube. La Hongrie deviendrait alors le foyer d'un mouvement qui, avec l'appui moral de la France, embrasserait la Pologne et les pays limitrophes, qui, opprimés aujourd'hui, aspirent à la liberté. Telle este la mission à laquelle la Hongrie se prépare. C'est pour être prête à la remplir qu'elle lève une nombreuse armée et qu'elle fait appel au patriotisme de tous ses enfans. Quels seront ses plus dangeureux ennemis? attaquera-t-elle? ou évitera-t-elle la guerre, qu'elle ne redoute pas, mais qu'elle ne déclarera pas sans cause? L'avenir répondra à ces questions: mais, quoi qu'il doive arriver, félicitons notre pays d'avoir gardé ses moeurs belliqueuses et ses traditions querrières.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale. colecţia Microfilme Franţa, r. 120, c. 493 (Bibliotèque Nationale, Paris, Imprimées).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Pesta, 13 iulie 1848

Corespondență particulară a „Națională"

Intrarea rușilor în Moldo-Valahia a făcut să avanseze, într-un fel sau altul, cu încă un pas chestiunea orientală. Această mișcare agresivă vizează prea direct politica franceză pentru a nu fi tentați din primul moment să ne gândim la ea. Rușii și-au ocupat pur și simplu pozițiile, pentru a fi în măsură să răspundă unei intervenții franceze în Italia. Ei vor invada sub pretextul că o apără. Ungaria, în estul Imperiului Austriei, pe principiul că republica va ataca la sud. Stabilindu-se în Moldo-Valahia, rușii au mai multe avantaje. Mai întâi, înăbușă o revoluție, ceea ce, pentru ei este întotdeauna o satisfacție; apoi, neutralizează forțele unei țări bogate în resurse și care ar fi figurat în federația dunăreană; le neutralizează și, în același timp, le exploatează în profitul lor, căci moldo-valahii îi vor hrăni pe cazacii <țarului> Nicolae. În sfârșit, așezându-și tabăra la porțile Ungariei, armata moscovită are posibilitatea să atace imediat această țară, când va găsi ocazia favorabilă. Or, Ungaria este, în acest moment, singurul stat care s-ar putea opune în mod serios înaintării rușilor. Poziția acestora este deci, din multe puncte de vedere, excelentă pentru ei. Ea nu ridică decât o singură dificultate imensă, ce-i drept, și plină de consecințe: aceea că francezii își așează tabăra la poalele Alpilor, pe pământ francez, în vreme ce rușii au invadat un stat independent. Ocuparea principatelor este, deci, nu un răspuns, ci o provocare. Probabil că și Republica dumneavoastră va acționa.

În mijlocul evenimentelor ce se pregătesc, este curios să citim articolele din ziarele de diverse nuanțe, publicate în diferite țări. În Germania, presa monarhistă socotește forțele a ceea ce numește coaliție; și, făcând supoziții asupra numărului soldaților pe care Rusia și Franța îi pot pune pe picior de luptă, unii deputați de la Frankfurt vor ca Germania să aibă un număr egal de oameni. În Franța, aveți ziare care la rândul lor se duelează contra unei alte coaliții. Acestea știu câți soldați întreține Rusia și Germania și concluzionează că forțele Franței nu sunt prea grozave. Și unii și alții, se pare, trebuie să o rupă, până la urmă, cu fineturile vechii diplomații. Desenați o hartă a Europei, nu după limitele statelor fabricate în tratate, ci după naționalități și popoare și veți ajunge la calcule sigure. Procedând astfel, descoperi cu ușurință calea pe care Ungaria este nevoită să o urmeze.

Dotându-se cu instituții democratice, Ungaria și-a arborat în mod deschis drapelul. Ea nu mai poate de acum, fără a-și trăda gloria

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

şi geniul, şi fără a-şi săpa propriul mormânt, nu mai poate să se asocieze luptelor pe care Austria va fi, poate, obligată să le poarte, pentru a susţine absolutismul. Ungaria îşi va epuiza toate resursele de patriotism împotriva acelora, oricare ar fi ei, care vor încerca să-i devieze viitorul. Acesta este azi sentimentul care o animă, iar dovezile pe care le-a dat în acest sens Europei sunt prea cunoscute pentru a mai fi necesar să le amintim aici. Or, se înţelege ce forţă şi ce întindere va căpăta acest sentiment, dacă ruşii vor apărea pe nepusă masă în Ungaria. Ungurii se vor lansa atunci, cu un elan irezistibil, în mişcarea revoluţionară şi lupta care, acum şaizeci de ani, a izbucnit pe Rin între cele două principii, se va purta cu îndârjire pe Dunăre. Ungaria va deveni atunci centrul unei mişcări care, cu sprijinul moral al Franţei, va cuprinde Polonia şi ţările limitrofe, care, oprimate azi, aspiră la libertate. Aceasta este misiunea pentru care se pregăteşte Ungaria. Pentru a fi gata să o ducă la îndeplinirea, ea ridică o armată numeroasă şi face apel la patriotismul fiilor săi. Care vor fi cei mai periculoşi inamici ai ei? Va ataca ea? sau va evita războiul de care se teme şi pe care nu-l va declara fără motive? Viitorul va răspunde la aceste întrebări: dar, orice trebuie să se întâmple, să ne felicităm ţara că şi-a păstrat moravurile militare şi tradiţiile războinice.

43

1848 iulie 8 / 20, Bucureşti

A l'honorable Agence et Consulat Général
de la France,

Une suite d'événements, aussi imprévus dans leurs causes que féconds dans leurs résultats, ayant amené l'éloignement momentané du gouvernement provisoire et son rétablissement presqu'immédiate, je m'empresse, afin d'éviter toute méprise sur le caractère et la portée de ces événements, de reprendre, pour les porter à votre connaissance, la série des faits dans, l'ordre où ils se sont produits et avec les circonstances qui les ont accompagnées.

Le mouvement qui emportait la Valachie vers des destinées nouvelles et plus heureuses suivait paisiblement son cours. Le Peuple confiant dans le patriotisme et le dévouement des chefs de l'Etat, attendait, calme et fort, le résultat de leurs délibération. Autant qu'il

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

est permis à l'homme de pénétrer dans le secret de Dieu, tout semblait promettre une fin glorieuse à d'aussi beaux commencements. Tout -à-coup dans les derniers jours qui précédèrent le 29 Juin (11 Juilet), la scène change; une sorte d'inquiétude règne dans les esprits; le bruit se répand que les armées Russes ont franchi la frontière et s'avancent à marche forcée vers la Capitale. Toutes les lettres, tous les courriers le confirment. Le gouvernement n'a reçu aucune communication officielle, mais il se rappelle que Mr. le Ministre de Russie, par une lettre adressée le 18/30 Juin à S. Em. le Métropolitain, lui a signifié la mise en marche des troupes Impériales, en fixant même le délai dans lequel elles serront arrivées devant les murs de la Capitale; quoique rien depuis lors n'eût paru confirmer cette menace d'intervention, cependant comme il ne peut suspecter la bonne foi d'un résident étranger, il voit au contraire dans les nouvelles qui lui arrivent de toutes parts, la confirmation, un peu tardive, il est vrai, des déclarations de Mr. Kotzebue.

Mais bientot le doute n'est plus permis. Le 26 Juin (8 juillet) une lettre semi-officielle, à S.Em. le Métropolitain de la part de Mr. Moisaky, secrétaire de S. Ex. Tala'at Effendi. Cette lettre dit formellement qu'un corp d'armée turco-russe se prépare à passer la frontière Valaque, de plus, elle requiert le gouvernement d'envoyer immédiatement deux boyards, suivant l'usage, et de prendre les mesures nécessaire pour l'approvisonnement des troupes combinées. Enfin elle fixe jour par jour la marche des deux armées et l'époque précise de leur arrivée.

Le Gouvernement délibère. Appuyé sur Dieu et sur son droit, prêt à tous les sacrifices, hors à celui de sa cause et à l'oubli de son serment, confiant d'ailleurs dans le bon sens du peuple qui l'entoure, il restera ferme à son poste.

Mais le péril croît de minute en minute; ces nouvelles reçues, d'autres pareilles, qui sont arrivées à divers consulats, ne tardent pas à franchir l'enceinte légale, et semées dans la foule, commentées, exagérées à dessein augmentent le trouble, l'appréhension générale. Des tentatives sont faites pour soulever l'armée; les ennemis du Pays relèvent la tête, ils ne cachent plus leurs desseins; tout révèle l'existence d'un complot tramé de longue main en touchant à son terme, tout fait prévoir un nouveau 19 Juin (1 ^{er} Juillet), plus terrible, plus sanglant que le premier. L'heure, les moments sont fixés d'avance; c'est dans la nuit du 28 au 29 (du 10 au 11) que le Gouvernement provisoire doit être renversé, et avec lui la liberté naissante.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dans de telles circonstances le gouvernement n'avait qu'une ligne de conduite à suivre. Placé dans cette alternative, ou de se retirer momentanément ou de verser le sang de ses concitoyens, en offrant un prétexte à l'intervention étrangère, il n'a pas hésité. C'est une triste nécessité quand on est réduit à couvrir d'un voile la statue de la liberté; périsse plutôt la cause régénératrice qui l'a entreprise qu'une seule goutte de sang soit répandue par sa faute. Le Gouvernement provisoire remit donc ses pouvoirs entre les mains du Métropolitain président, et sans peur comme sans reproche, toujours prêt à rendre compte à ses concitoyens du mandat dont ils l'avaient investi, il quitte la Capitale, pour donner à la nation le temps de se reconnaître et de manifester librement sa volonté suprême. Sûr d'elle comme elle l'était de lui, il ne craignit pas de l'abandonner à elle même.

Les prévisions ne furent pas trompées. Le départ des membres du Gouvernement provisoire eut lieu au 29 / Juin / (11 Juillet) au matin. La suite des événements vous este connue; l'honorable consulat sait comment ce même jour une Caimacamie, basée sur les dispositions du Réglement organique, prononça la déchéance du gouvernement provisoire et le rétablissement de l'ancien ordre des choses. Il sait aussi avec quelle violence le mouvement réactionnaire commença aussitôt. Mais ce Peuple n'avait pas respiré impunément pendant 80 jour l'air pur de la liberté et la contrerévolution livrée à elle-même a eu la destinée de ces insectes d'un jour qui sont nés au matin pour mourir le soir.

Frappé a mort dans son principe même, comme toutes les choses mauvaises et impures, elle hâta encore sa ruine par ses excès. Dans la matinée de mercredi 30 / juin / (12 Juillet), une députation composée de tous les principaux négociants de la Capitale se présente au Palais de S. Em le Métropolitain redemandant la Constitution et le rappel immédiate du Gouvernement provisoire. La voix du Peuple se fit entendre à son tour et elle fut obéie. La Caimacamie fut dissue sur le champ et un pouvoir intérimaire fut nommé en attendant le retour du Gouvernement provisoire.

Tel est, ainsi que vous avez pu en juger par vous même, le récit exact des événements. La nation s'est prononcée de nouveau; et cette fois c'est sans appel. Il a fallu trois semaines aux ennemis du Pays, trois semaines d'intrigues, de fourberies et de mensonges pour opérer un semblant de contrerévolution et il a suffit au Peuple trois heures pour reconquérir ses droits foulés aux pieds et venger sa bonne foi trompée.

En conséquence, j'ai l'honneur de transmettre à l'honorable Consulat Général de France, l'avis officiel que le Gouvernement

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

provisoire a repris ses fonctions, et je saisis avec empressement cette occasion pour réitérer à l'honorable consulat l'assurance de ma haute considération.

Signé:
Pour le secrétaire d'Etat
N. Golesco

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie –9 Bucarest, vol. 5, f. 153–155).

Bucureşti, 8/20 iulie 1848

Onorabilului Agent şi Consul General al Franţei,

O suită de evenimente, pe cât de imprevizibile în cauzele lor pe atât de fecunde în rezultate, determinând îndepărtarea momentană a Guvernului Provizoriu şi restabilirea lui aproape imediată, <mă determină> să mă grăbesc, pentru a evita orice neînţelegere asupra caracterului şi impactului acestor evenimente, să reiau spre cunoştinţa dumneavoastră, o serie de fapte în ordinea în care s-au produs şi cu circumstanţele care le-au însoţit.

Mişcarea care a dus Ţăra Românească spre destine noi şi mai fericite îşi urma cursul netulburată. Poporul încrezător în patriotismul şi devotamentul conducătorului statului, aştepta, calm şi puternic, rezultatul deliberărilor lor. Atât cât îi este permis omului să pătrundă în secretele Domnului, totul părea să promită un sfârşit glorios unor începuturi atât de frumoase. Deodată, în ultimele zile dinainte de 29 iunie (11 iulie), scena se schimbă, un fel de nelinişte domneşte în spirite; se răspândeşte zvonul că armatele ruse au trecut frontiera şi avansează în marş forţat către capitală. Toate scrisorile, toţi curierii o confirmau. Guvernul n-a primit nici o comunicare oficială, dar şi-a amintit că dl. ministru al Rusiei, printr-o scrisoare adresată la 18/30 iunie Eminenţei sale, Mitropolitul, i-a adus la cunoştinţă pornirea în marş a trupelor imepriale, precizându-i chiar intervalul de timp în care ele vor sosi înaintea zidurilor capitalei; cu toate că de atunci nimic nu părea să confirme această ameninţare cu intervenţia, totuşi, cum nu se poate suspecta buna credinţă a unui rezident străin, s-a văzut dimpotrivă în veştile care soseau din toate părţile confirmarea, puţin tardivă, ce-i drept, a declaraţiilor dlui Kotzebue.

Dar în curând îndoiala nu a mai încăput. Pe 26 iunie (8 iulie) o scrisoare semi-oficială către Eminenţa sa Mitropolitul <a sosit> din

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

partea dlui Moisaky, secretar al Excelenței sale, Talaat Effendi. Această scrisoare spune, în mod formal, că un corp de armată turco-rus se pregătește să treacă frontiera valahă, mai mult, ea cere guvernului să trimită imediat doi boieri, potrivit uzanței și să ia măsurile necesare pentru aprovizionarea trupelor reunite. În fine, fixează zi cu zi marșul celor două armate și perioada precisă a sosirii lor.

Guvernul deliberează. Sprijinit pe Dumnezeu și pe dreptul său, gata la orice sacrificii, afară de acela al cauzei sale și al uitării jurământului său, încrezător de altfel în bunul simț al poporului care-l înconjoară, el va rămâne ferm la postul său.

Dar pericolul crește din minut în minut; aceste știri primite, altele asemenea, care au sosit la diverșii consuli, nu întârzie să treacă de incinta legală și să se răspândească în mulțime, comentate, exagerate intenționat măresc tulburarea, aprehensiunea generală. S-au făcut încercări de a ridica armata; inamicii țării ridică capul, nu-și mai ascund intențiile; totul arată existența unui complot urzit de multă vreme și care se apropie de soroc; totul prefigurează un nou 19 iunie (1 iulie), mai teribil, mai sângeros decât primul. Ora, momentele s-au stabilit dinainte; în noaptea de 28 spre 29 / iunie / (10 spre 11 / iulie /) guvernul trebuie răsturnat și, împreună cu el, libertatea abia născută.

În atari circumstanțe, guvernul nu avea de urmat decât o linie de conduită; a urmat-o. Aflat între aceste alternative, fie să se retragă momentan, fie să verse sângele concetățenilor săi, oferind un pretext pentru intervenția străină, el nu a ezitat. Există o tristă necesitate, când ești obligat să arunci un val peste statuia libertății; să piară mai degrabă cauza regeneratoare care i-a dat naștere, decât să curgă o singură picătură de sânge din vină lui. Guvernul Provizoriu și-a reunit, deci, puterile în mâinile Mitropolitului președinte și, fără teamă și prihană, oricând gata să dea socoteală concetățenilor săi de mandatul cu care l-au investit, el a părăsit capitala, pentru a-i da timp națiunii să se recunoască și să-și manifeste liber voința supremă. Sigur de ea, așa cum ea era <sigură> de el, nu se teme să o abandoneze ei însăși.

Previziunile nu au fost înșelate. Plecarea membrilor Guvernului Provizoriu a avut loc în 29 / iunie / (11 iulie) dimineața. Șirul evenimentelor vă este cunoscut; onorabilul consulat are cunoștință cum, în aceeași zi, o căimăcămie bazată pe dispozițiile Regulamentului Organic a decis desființarea Guvernului Provizoriu și restabilirea vechii ordini. El știe, de asemenea, cu ce violență a început de îndată, mișcarea reacționară. Dar acest popor nu a respirat degeaba, timp de 80 de zile, aerul pur al libertății și contrarevoluția lăsată pradă ei însăși a avut soarta acelor insecte de o zi, care se nasc dimineața pentru a muri seara.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Lovită de moarte în însuşi principiul ei, ca toate lucrurile rele şi murdare, ea şi-a grăbit ruina prin propriile excese. În dimineaţa de miercuri 30 / iunie / (12 iulie), o deputăţie formată dintre toţi negustorii importanţi ai Capitalei s-a prezentat, la palatul Eminenţei sale Mitropolitul cerând din nou constituţia şi chemarea imediată a guvernului provizoriu. Vocea poporului s-a făcut auzită, la rândul ei, şi a fost ascultată. Căimăcămia a fost pe loc dizolvată şi a fost numită o conducere interimară în aşteptarea întorcerii Guvernului Provizoriu.

Aceasta este, după cum puteţi judeca singur, relatarea exactă a evenimentelor. Naţiunea şi-a spus din nou cuvântul; şi de această dată definitiv. Le-au trebuit trei săptămâni duşmanilor ţării, trei săptămâni de intrigi, de înşelătorii şi de minciuni pentru a face un simulacru de contra-revoluţie şi i-au fost suficiente poporului trei ore pentru a-şi recuceri drepturile călcate în picioare şi a-şi răzbuna buna-credinţă înşelată.

În consecinţă, am onoarea să transmit onorabilului Consulat general al Franţei anunţul oficial că Guvernului Provizoriu şi-a reluat funcţiunile şi folosesc această ocazie, nerăbdător să reiterez onorabilului consulat asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Semnat:
Pentru secretarul de stat
N. Golescu

44

1848 iulie 8/20, Bucureşti

Copy
No. 33

Sir,

I have the honor to acknowledge the receipt last evening Your Excellency's *No. 1* of the 14 th instant. Your Excellency may rely on my attending with the greatest care to the instructions therein contained. My sole endeavor throughout this unfortunate and ill-tuned movement has been to strenghten the Porte in its hold over the minds of the Wallachians and in this I think I have succeeded at least with the parties at present at the head of affairs, for I find in all of them without exception, a thorough conviction that to the Porte and to it alone, they can look for a correction of the many abuses and

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

grievances under which they have been laboring and this feeling is of only recent creation, for there existed among them an unwillingness to acknowledge the domination of the Porte. They naturally looked to their coreligionists for support, which support has been denied to them by the pertinacity with which the late Russian Consul General Daschkoff defended in all his infractions of the Organic Reglement the Hospodar Bibesko and now, I have the positive assurance of the most influential member of the Provisional Government, Mr. Rosetti, given to me last night, that no resistance would be made to the will of the Sultan, but that they hoped the Commissioner would listen calmly to their grievances and by his representations induce their Soverign to grant them such institutions as are adapted to the present age.

The assurance Your Excellency gives me that the Russian troops will occupy Moldavia while Turkish troops only will enter Wallachia will be considered as a very great boon, but I almost fear from reports from Galatz and Foxany that the detachment of Turkish troops arrived at Galatz are to march to Foxany and together to enter Wallachia.

The character and disposition of Suleiman Pasha as described by Your Excellency are also sources of much confort to the Wallachians and I doubt not that the wisdom of such a choice and the motives that actuated it will be gratefully appreciated. It has always been understood here that the Sultan must of necessity, to vindicate his right of Sovereignity, send his troops here, as soon as it was known that Russia on her part intended to advance, so that the present leaders in Wallachia are not taken by surprise.

I notice what Your Excellency says about my absenting myself from my Post, such would only have been my intention in an extreme case, for I do feel that my presence here where a long residence has made me acquainted with all classes has been already, and I hope will continue to be of some service to this country, and I shall employ all my means to induce the leaders of the Popular Party to prepare to make great sacrifices of their wishes in accordance with the commands of their Sovereign. Their complaints are of long standing against errors which have deep root in the country. The privileges of the nobles are so great that they will hesitate at no means to endeavor to preserve them and it will be difficult to persuade so perverse, so corrupted a class to make any sacrifice, or consent to bear part in contributing to the wants of the State, at present supplied by the peasantry alone. It is this privileged class of older boiars, who will flock round the Russian consul and endeavor to stifle the voice of the entire people.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

The National Guard was established to make head against a disorganised and demoralized soldiery. Let order be restored and I doubt not the merchant who has recently contributed most efficaciously to maintain the peace and quiet of the city, will willingly return to his occupations.

Universal suffrage is also here a mere visionary plan, perfectly incapable of being carried out in a country where the deepest ignorance prevails. Tehe great stumbling block will be the settlement of the relations between the peasant and proprietor.

The corvées abolished by the Reglement Organique, have been renewed and carried to such a vexatious pitch as to have deprived the peasant of his labor, even at periods of the year when he could only at an immense loss be called from his little plot of ground, his sole resource. The *ubadgio* or personal service is also another source of abuse, and requires correcting if not abolishing.

I can fully appreciate the very difficult part the Turkish commissioner will have to perform and the various conflicting elements he willbe called on to reconcile, but with the high character Your Excellency gives of him I sincerely hope he will succeed and if he do so, he will indeed have merited the gratitude of this country and have established the power of the Porte on a footing that no future movement will be able to shake. Suleiman Pasha will, I presume, cross from Varna to Rustchuk and thence pass the Danube to Giurgevo. I shall make it my duty to proceed to this latter place to wait upon him and in my communications with him I shall bear strictly in mind Your Excellency's instructions and I cordially join in the friendly wish of Your Excellency that this very delicate question may be brought to a successful issue by diplomatic means alone and that no further advance of the troops than the frontier at Giurgevo may be necessary.

I think I can safely say that no acts of atrocity or violence will be committed on the part of the Wallachs and should Bucarest be occupied by a Russian force, without the participation and assent of the Porte and local authorities, I trust the voice of the legitimate Sovereign will be duly listened to and meet the sympathy of his true and disinterested friends.

The whole of the members of the Provisional Government have returned to Bucarest and resumed their functions.

Yesterday twelve persons were arrested suspected of a plot for firing the city. I have generally made it my duty to go round the city about midnight and invariably found all most quiet. Strong patroles

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

of the merchants paraded the town and the reports of the police speak for the good conduct of the inhabitants.

I have the honor to be,
Robert Colquhoun

Mr. Colquhoun to Sir Stratford Canning

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 188–191).

Bucureşti, 20 iulie 1848

Copie
Nr. 33

Excelenţă,

Am onoarea să vă informez că am primit raportul dumneavoastră din 14 iulie şi vă asigur că voi urma instrucţiunile cuprinse în acesta. Pe tot parcursul acestei mişcări nefericite şi inoportune, unica mea preocupare a fost să pledez cauza Porţii în faţa valahilor şi cred că a fost o acţiune reuşită, cel puţin în ceea ce priveşte grupările care se află în fruntea acestei mişcări, dat fiind că descopăr la toate, fără excepţie, convingerea fermă că numai în Poarta Otomană îşi poate pune nădejdea înlăturării abuzurilor şi nedreptăţilor cu care se confruntă. La această convingere trebuie să fi ajuns de curând, fiindcă până acum au refuzat să recunoască dominaţia Porţii. În mod firesc conducătorii mişcării au căutat sprijinul coreligionarilor lor, care însă le-a fost refuzat prin vocea consulului general rus Daşkov care l-a apărat cu străşnicie pe domnitorul Bibescu, deşi acesta a încălcat Regulamentul Organic. Un membru influent al Guvernului Provizoriu. dl Rosetti, m-a asigurat aseară că nu se vor opune voinţei Sultanului, dar speră că trimisul Porţii le va asculta doleanţele şi îl va convinge pe Suveran să le garanteze adaptarea instituţiilor statului la cerinţele actuale.

Vestea pe care mi-o daţi, că trupele ruseşti vor ocupa Moldova în timp ce în Ţara Românească vor intra numai cele otomane, va fi primită cu bucurie, însă mă tem că, potrivit rapoartelor ce ne-au parvenit de la Galaţi şi Focşani, trupele otomane sosite la Galaţi se vor îndrepta spre Focşani unde se vor alătura trupelor ruseşti şi apoi vor intra împreună în Ţara Românească.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dacă starea de spirit a lui Suleiman Paşa este cea pe care mi-aţi descris-o, atunci valahii pot să stea liniştiţi, iar eu nu mă îndoiesc că înţelepciunea unei asemenea decizii, precum şi motivele care au determinat-o vor fi apreciate cum se cuvine. Aici s-a considerat dintotdeauna că, pentru a-şi apăra dreptul la suveranitate, Sultanul trebuie să-şi trimită trupele aici, imediat ce se va afla că Rusia are intenţia de a înainta, astfel încât conducerea Ţării Româneşti să nu fie luată prin surprindere.

Am reţinut ceea ce Excelenţa voastră a spus în legătură cu părăsirea postului pe care îl ocup – eventualitatea pe care care o am în vedere numai într-un caz extrem, deoarece consider că prezenţa mea aici a fost şi este benefică acestei ţări pe care am ajuns să o cunosc foarte bine şi voi face tot ce îmi stă în puteri să îi conving pe şefii Partid<ei> Populare să să fie pregătiţi să mai reducă din revendicări în acord cu dorinţa Suveranului. Nemulţumirea lor vizează greşeli care au rădăcini adânci în această ţară. Privilegiile nobililor sunt atât de mari încât aceştia nu vor ezita să încerce să le păstreze şi va fi dificil ca o clasă atât de perversă şi coruptă să fie convinsă să facă şi ea sacrificii sau să accepte să contribuie la nevoile ţării care în prezent sunt satisfăcute doar de ţărănime. Tocmai această clasă de boieri mai vârstnici se va strânge în jurul consulului rus şi va încerca să înăbuşe glasul întregului popor.

Garda Naţională a fost înfiinţată pentru a se opune unei armate dezorganizate şi demoralizate, pentru a restabili ordinea şi nu mă îndoiesc că negustorii care au contribuit la menţinerea liniştii şi ordinii în oraş îşi vor relua de bună voie îndeletnicirile lor.

Votul universal este aici doar un vis frumos, imposibil de realizat într-o ţară unde domneşte o cruntă ignoranţă. Piatra de încercare o va constitui relaţia ţărani şi moşieri.

Corvezile desfiinţate prin Regulamentul Organic au fost reluate şi au devenit atât de apăsătoare, încât îl privează pe ţăran de munca lui, chiar şi în acele perioade ale anului când e foarte păgubos să fie luat de pe mica lui proprietate, care este unica lui sursă de existenţă. *Iobăgia* este o altă formă de abuz care trebuie îndreptată sau desfiinţată.

Îmi dau seama foarte bine ce sarcină grea va avea comisarul turc care va fi chemat să dezamorseze acest conflict, însă dacă e într-adevăr înzestrat cu calităţile de care mi-aţi vorbit dumneavoastră sper din toată inima să reuşească, iar dacă va reuşi, atunci va merita recunoştinţa acestei ţări şi va consolida poziţia Porţii pe care nici o altă mişcare nu o va mai putea clătina. Bănuiesc că Suleiman Paşa va

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

merge de la Varna la Rusciuc şi apoi va trece Dunărea la Giurgiu. Cred că este de datoria mea să-l întâmpin acolo, urmând cu stricteţe instrucţiunile pe care mi le-aţi dat şi fiind cu totul de acord cu dumnevoastră că această problemă extrem de delicată nu poate fi rezolvată decât pe cale diplomatică fără a fi necesară înaintarea trupelor dincolo de frontierea de la Giurgiu.

Pot să afirm cu certitudine că valahii nu vor comite acte de violenţă, iar dacă Bucureştiul va fi ocupat de trupe ruseşti, fără participarea sau consimţământul Porţii şi a autorităţilor locale, sper că părerea Suveranului Legitim va fi ascultată şi aprobată de prietenii lui adevăraţi şi dezinteresaţi.

Toţi membrii Guvernului Provizoriu s-au întors la Bucureşti şi şi-au reluat activitatea.

Ieri au fost arestate 12 persoane suspectate că au complotat pentru incendierea oraşului. <A devenit> deja o obişnuinţă să fac un tur al oraşului la miezul nopţii şi am constatat că, în general, domneşte liniştea, numeroase patrule veghează la păstrarea ordinii, iar rapoartele poliţiei confirmă buna conduită a locuitorilor.

Cu respect,
Colquhoun

45

1848 iulie 8/20, Budapesta

596, 600, 601
B eln<öki>

Vay M<agyar> kormányi és kir<ályi>
biztos úrnak

F<oly>é<v> Július 8 ^án vett becses tudósitására megjegyzem, ünnepies fogadtatása nekünk is örömünkre szolgál, miután ki kedvesen láttatik, annak hatása is leend.

A Károlyfejérvári fegyverek iránt a hadügy-miniszter meg teendi a szükséges lépéseket, mint általában mind azok iránt felhivtam intézkedés végett, mik N<agy> M<éltó> s<ágo>d jelentéseiben a hadügyre vonatkozólag foglaltaknak.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A szászok óvására adott tanácsát is követve, válasz nélkül hagytam.

A szász nép tömege jónak mondatik, és a mozgalom csak azok körében látszik forogni kik közvetve vagy közvetlenül Bécscsel összeköttetésben vannak.

F[olyó] é[v] Julius 13 ^{án} költ soraiban a székely kérdés legfontosab. E szerint úgy látzik, a III ik t[örvény] czikknek meg kellene alkottatnia, ha zavarba juttni nem akarunk. Értekezésben vagyok a székely követekkel, mink folytában válaszolni, és az országgyűlés elébe tör[vény] javaslatot fogok terjeszteni. Úgy látzik különben is, hogy a fegyelem nincs meg többé, és inkább törvény szüntesse meg mint a tettleges engedeltenség.

Az őrsereg felállitása iránti parancs azota elment, reménylem. És itt megjegyzem miképen czélszerünek vélném, hogy Nagyméltóságod a hadiügyre vonatkozó észrevételeit a hadminiszterrel is közölni mindig sziveskednék, bár én azokat közölni el nem mulasztom. És igy mindenik miniszterrel a mi tárczája szerint. Hálànkat ez csak [...] gbitani fogja.

E szerint ha inkább az oláhság kihozatalát fogja tanácsolni, nem kétlem a szerint fog történni. Mind a két haza politicája ezt kivánja.

A székely főkirályibírókat változtani nem szándékom, mivel itt a a székelyeknek választási jogával jönnek összeütközésbe. Egynél több ajánlata ugyan már megváltosztatto e jogot akképen hogy a többi hivatalbeliek szabadon, kijelölés nélkül választattanak. Hanem a folygatás, ismeretlen tényezők köztt, veszélylyel jár.

Julius 10 ^{kén} költ de csak ma vett jelentéséből kiemelem a szász és német lapot Brassóban, és ezennel felhatalmazom k<irályi> biztos urat, hogy a miniszteri rendeletek, kivonásbani közlésére hívja fel, és kárpotlásul 600–800 f<o>r<in>tot (ha *kell* többet is) fizettessen ki nekik, megjegyezvén ann yit és addig mig az iránt végképen egyesség történnék, mi perspectivat mutat nekik, és mutathatunk nekik kilátást lényegeseb segedelemre is. Természetesen a szellemet kell velök felfogadanunk, biztositanunk, melly esetben talán lehet nekik ott kötelezett előfizetőket szerezni mint ez történik a közlönnyel.

Figyelmeztetem N<agy> M<éltó> s<ágo>dat, hogy Kolossy N. Ferencz, keleti tolmács, imént küldöttünk Oláhországban van, és miután pénzt kiván ezközölhetné hogy 200–300 f<orin>tot Bukarestben kapna meg. Eleven, ügyes ember, mélynek nem tartom – egyuttal N<agy> M<éltó> s<ágo>d magát általa tudósitthatja.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Ide zárom a pénzügyminiszter leveleit, melyek egyitke Saguna által a főherczeghez intézett, 's hozám áttett, 's általam a pénzügyminiszterhez utasítot folyamodássa költ és van írva a dészma, a tized tárgyában. Hasonló értelembeli körlevél irására az igazságügyminisztert felhívtam.

Itt az adresse vel vagyunk csak. Ha az adó törvény készen volna, két hét alatt haza mehetnénk. Eddig még a szerencse velünk volt, és szerencse volt alvidéki fegyvereseinkkel is, – mit munkálkodásainak N<agy> M<éltó> s<ágó>d is legbizonyos abban ki fog vívni.

Fogadja szíves tiszteletemet
Budapest Julius 20 1848

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 593–596 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848–1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvéldelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok / H2 /, 596, 600, 601 E 1848, f. 923–926).

Traducere:

596, 600, 601
B prezidial

Domnului Vay, Comisar Maghiar Regal şi Guvernamental

Referitor la stimata înştiinţare a Domniei voastre din 8 iulie a.c. menţionez că primirea sărbătorească a Domniei voastre ne-a bucurat şi pe noi dat fiind că cel ce e primit cu plăcere va avea şi succes.

În privinţa armelor de la Alba Iulia, ministrul de război va lua măsurile necesare şi l-am atenţionat, în general, referitor la toate cele cuprinse în rapoartele Domniei voastre cu privire la problemele militare în vederea stabilirii celor necesare.

Urmând sfatul referitor la protestul saşilor l-am lăsat pe acesta fără răspuns.

Se spune că mulţimea saşilor e bună şi că mişcarea nu acţionează decât în cercurile celor care au vreo legătură directă sau indirectă cu Viena.

Din scrisoarea pe care aţi trimis-o în 13 iulie a.c. cea mai importantă este problema secuilor. Conform acesteia se pare că ar trebui promulgat al treilea articol de lege dacă nu vrem să avem neplăceri. Sunt în tratative cu delegaţii secuilor, prin urmare voi răspunde şi voi înainta adunării naţionale un proiect. De altminteri, se pare că nu mai există disciplină şi mai bine să fie oprită prin lege decât prin nesupunere violentă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Sper că şi ordinul privind instalarea gărzii să fi plecat de atunci. Iar aici menţionez că aş considera util dacă Domnia voastră aţi binevoi să comunicaţi întotdeauna ministrului de război observaţiile privind problemele militare deşi eu nu omit să le comunic astfel fiecărui ministru conform competenţelor sale. Aceasta va mări recunoştinţa noastră.

Dacă ne veţi recomanda deci scoaterea românilor, nu mă îndoiesc că se va întâmpla astfel. Politica ambelor camere doreşte aceasta.

Nu am intenţia să-i schimb pe jurii regali secui deoarece astfel aş intra în conflict cu dreptul lor electoral. Mai mult de o propunere a modificat deja acest drept astfel încât în celelalte funcţii sunt aleşi liber fără să fie desemnaţi. Dar e periculos să te aventurezi printre factori necunoscuţi.

Din raportul Domniei voastre emis la 10 iulie şi primit abia azi subliniez ziarul săsesc şi german din Braşov şi, prin aceasta, vă împuternicesc domnule comisar regal, să le solicitaţi publicarea ordonanţelor ministeriale în extras şi să le plătiţi ca despăgubire 600–800 de florini (dacă trebuie şi mai mult) menţionând ce perspective li se oferă şi li s-ar oferi ca ajutoare substanţial mai mari până să se stabilească o înţelegere definitivă. Desigur trebuie să-i facem să înţeleagă şi să asigure ideea în care caz poate am reuşi să le facem rost de abonaţi siguri aşa cum se întâmplă în cazul monitoarelor oficiale.

O atenţionez pe Domnia voastră că Szóllössy N. Ferencz, translator răsăritean se află în Ţara Românească, în calitate de trimis al nostru şi pentru că doreşte bani, aţi putea mijloci să primească 200–300 de florini la Bucureşti. E un om vioi, priceput, nu-l consider profund – totodată Domnia voastră vă puteţi informa prin el.

Anexez scrisorile Ministerului de Finanţe dintre care una este adresată de Şaguna, arhiducelui transpusă de acolo şi îndreptată de mine la ministrul de finanţe, memoriul e scris în problema dijmei şi zeciuielii. L-am atenţionat pe ministrul justiţiei să redacteze o circulară în acest sens.

Aici nu suntem decât la faza adresei. Dacă legea impozitelor ar fi gata am putea merge acasă în decurs de două săptămâni. Până acum ne-a însoţit norocul şi noroc au avut şi ostaşii noştri din părţile de sus, ceea ce prin diligenţele depuse veţi obţine şi Domnia voastră.

Primiţi respectele mele
Budapesta 20 iulie 1848

---

* Text indescifrabil

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

46

1848 iulie 19/31, Iaşi

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 3

Monsieur le Ministre,

Je reçois aujour'hui la dépêche que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire le 14 de ce mois. Je me hâte en conséquence de vous faire parvenir les renseignements que vous désirez. Les troupes russes sont toujours campées près d'Iassi; et quoique les bruits de leur départ fussent fondés, des ordres nouveaux arrivés de St. Petersburg leur ont enjoint de séjourner encore dans les Principautés. Le camp de Berlad avait d'abord été évacué et une grande partie des troupes russes avait repassé le Pruth; mais vingt quatre heures après sur un contre-ordre, elles sont revenues, composer de nouveau le camp de Berlad. On vient de m'assurer que l'Hospodar de Moldavie a donné les ordres nécessaires pour recevoir à Iassi deux mille Turcs. D'une autre part, il est certain que soixante mille hommes des troupes russes sont campés sur les frontières de la Gallicie dans la prévision d'un engagement avec les Polonais de cette province.

Les Valaques et les Moldaves se disposent avec courage à une résistance énergique et sanglante contre les Russes. Les premiers ont déjà fait un achat de vingt mille fusils.

Déchiffrement: Il entre dans les intentions des Principautés de la Roumanie de fair coïncider leur soulèvement avec celui des Polonais du Grand Duché de Varsovie, de la Gallicie, de la Bukovine, de la Podolie, de la Volhynie et de la Bessarabie. On ajoute même que, dans l'armée Russe qui occupe la Principauté de Moldavie, 7500 Polonais, dont deux généraux, un colonel et un grand nombre d'officiers, sont d'intelligence avec les chefs du mouvement contre les Russes. On vient de m'apprendre que les Polonais de la Moldo-Valachie sont organisés.

Si de nouvelles éventualités modifiaient la situation, j'aurais soin de vous en instruire.

Agréez etc.
Signé: Thions

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A Monsieur Jules Bastide, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 490–492 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 73–74).

Consulatul Franţei
la Iaşi,
Direcţia Politică
Nr. 3

Domnule Ministru,

Am primit astăzi depeşa pe care mi-aţi făcut onoarea să mi-o scrieţi în 14 ale acestei luni. Mă grăbesc, în consecinţă, să vă trimit informarea pe care o doriţi. Trupele ruse sunt cantonate tot în tabăra de lângă Iaşi; şi cu toate că zvonul plecării lor a fost fondat, noi ordine de la Sankt-Petersburg le-au cerut să mai rămână în Principate. Tabăra de la Bârlad fusese iniţial evacuată şi o mare parte a trupelor ruseşti traversează Prutul; dar, douăzeci şi patru de ore mai târziu, pe baza unui contra-ordin, au revenit, refăcând tabăra la Bârlad. Tocmai am fost informat că domnul Moldovei a dat şi el ordinele necesare pentru a primi la Iaşi două mii de turci. Pe de altă parte, este sigur că 60 000 de soldaţi ruşi sunt cantonaţi la frontiera Galiţiei, în ipoteza unei ciocniri cu polonezii din această provincie. Valahii şi moldovenii se pregătesc cu curaj pentru o rezistenţă energică şi sângeroasă în contra ruşilor. Primii au achiziţionat deja douăzeci de mii de puşti.

Descifrare: Principatele României au în intenţii să-şi concerteze răzmeriţa cu aceea a polonezilor din Marele Ducat al Varşoviei. din Galiţia, din Bucovina, din Podolia şi Wolyn şi din Basarabia. Se arată chiar că, în armata rusă care ocupă Principatul Moldovei, 7.500 de polonezi între care doi generali, un colonel şi un mare număr de ofiţeri, sunt în înţelegere cu capii mişcării împotriva ruşilor. Mi s-a adus la cunoştinţă că polonezii din Moldo-Valahia sunt organizaţi.

Dacă noi evoluţii vor modifica situaţia, voi avea grijă să vă informez.

Primiţi etc.
semnat: Thions

Domnului Jules Bastide, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

47

1848 iulie 26 / august 7, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 4

Monsieur le Ministre,

Je m'empresse d'ajouter aux renseignements que j'ai eu l'honneur de vous faire parvenir par ma dépêche du 31 Juillet dernier, quelques notions sur la situation des esprits en Moldavie. Il me semble nécessaire de compléter les premières données, par celles des rapports dans lesquels se trouvent actuellement les Principautés Moldovalaques vis-à-vis de la Porte et de la Russie.

La Moldavie se trouve en ce moment pénétrée de quelques doutes relativement aux intentions de la Porte de donner satisfaction aux plaintes légitimes du peuple sur les nombreaux et traditionnels abus du système suivi par Michel Stourdza et bien que ma pensée se soit remontrée avec celle du général Aupik, dans la necéssité de calmer l'irritation des esprits, néanmoins cette irritation n'a fait que s'accroître par la patience avec laquelle la Puissance Suzeraine a paru jusqu'à ce jour, tolérer la conduite du Prince, et laisser sans résultat les fréquentes réclamations envoyées, à cet égard, à Constantinople. Et ici, Monsieur le Ministre, qu'il me soit permis de vous citer un fait de nature à justifier singulièrement ces observations. On apprend en Moldavie que de nouveaux commissaires turcs sont arrivés à Galatzi; tous les nobles tant à Iassi que des provinces, signent une nouvelle protestation contre les abus reprochés à Son Altesse Sérenissime. Cette protestation est confiée à Laskaraki Bogdan, un des principaux boyards du pays, et un des plus modérés depuis qu'il avait servi le Prince jusqu'au derniers temps; il la présente au commissaire de la Sublime Porte à Galatz, et deux jours après, il se trouve arrêté par les autorités du pays et envoyé au delà du Danube; car je trouve dans le Journal Officiel ces propres paroles: „Le Sieur Laskaraki Bogdan pour avoir porté des papiers qui ne le concernaient ni lui ni d'autres (termes de dérision à l'adresse de la protestation dont il était chargé) et avoir été à Ibraila, célébrer la révolution de la Valachie, a été par ordre de S. Exc. Tala'at Effendi, arrêté et envoyé la nuit à Matchin (forteresse turque) avec ordre aux autorités du fort de l'y tenir enfermé".

Ainsi, d'un coté, l'envoyé extraordinaire des libéraux se trouve, sans de faux prétexte, et non seulement au su et vu des commissaires turcs, mais encore par ordre de Tala'at Effendi arrêté et emprisonné,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mais il faut encore que ce soit le Consul de Russie, Mr. Kotzebue, que proteste à Galatz, où il se trouvait, contre cette arrestation. Cependant je me suis assuré, par toutes mes observations, par tous les rapports qui m'ont été faits que le peuple moldo-valaque serait l'allié le plus sûr, le plus fidèle et le plus sympathique de la Porte, si elle était plus attentive à donner raison à ses justes plaintes.

Mais ce pauvre peuple, dont j'ai pu déjà apprécier la bonté et la patience, n'est pas seulement en proie à la spoliation et à l'oppression de son gouvernement, mais encore à ses pièges et à ses ruses machiavéliques. Il s'est formé à Iassi un club situé en face du Palais du Prince lui-même, où quelques individus, accusés d'être gagnes par lui, réunissent des hommes de diverses nuances, sous le prétexte de former une constitution très libérale. Là on a commencé par reconnaître et admettre sans réserve celle de Bucarest. Puis on a proposé certains articles qui vont même au delà de cette constitution. Or, que cette réunion n'était d'abord qu'un moyen d'assembler à Iassi de tous cotés, les libéraux de diverses couleurs et de les réunir dans une conciliation favorable au Prince, j'en ai la preuve positive dans la séance d'hier soir, à laquelle les hommes gagnés par lui sont allés jusqu'à proposer un acte de remerciement au gouvernement pour l'entrée des Russes; heureusement que le parti sincèrement libéral, étant en majorité, s'est mis dans le devoir de déchirer l'acte proposé à la signature. Quant à la constitution éxagérée qu'on y a formée elle a était déjà soumise à plusieurs signatures; et l'opinion publique soupçonne que ces signatures tombant nécessairement entre les mains du Prince, il s'en servira comme d'un argument peremptoire, vis-à-vis des autres gouvernements, de la necessité où il se trouvait d'appeler les Russes. La formation de ce club est d'autant plus étonnante, que dans toute la capitale, personne n'oserait tenir la moindre réunion, car le prince, dans un pays parfaitement tranquille, fait planer, par divers moyens, la terreur sur tous ceux qu'il soupçonne de libérales et cela jusqu'à tenir confinés dans leurs terres un grand nombre de boyards qui n'ont été soumis à aucun jugement.

Ici, Monsieur le Ministre, je prendrais la liberté, si je ne craignais de vous envoyer une trop longue dépêche, d'ajouter un mot sur les vexations des Russes dans ce malheureux pays. Eux qui sont les coréligionnaires des Roumains, et qui se disent les protecteurs et les pacificateurs d'un pays, du reste si tranquille, y commettent les abus les plus criants. Les officiers Russes, suivis de leurs soldats, et sans se faire accompagner des autorités locales, extorquent du plus riche, comme du plus pauvre, les denrées qui leur semblent nécessaires, ne donnant pour tout paiement qu'une simple signature de l'officier. Ce

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

n'est pas tout, ils prennent de malheureux paysans par force, et souvent les frappent, pour leur faire faire des corvées et ne leur donnent jamais rien. Quant à l'espérance de leur départ des Principautés, elles s'est complètement évanouie, puisqu'au moment où j'ai l'honneur de vous écrire, ils sont à Copô en même nombre qu'à leur arrivée, ainsi qu'à Berlad de deux à trois mille, et que dans tout Iassi on fait numéroter les portes des habitants où ils doivent être logés pendant l'hiver.

Agréez, je vous prie, Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

Thions

A Monsieur Jules Bastide, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 493–497 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 75–79).

Iaşi, 7 august 1848

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 4

Domnule Ministru,

Mă grăbesc să adaug la informaţiile pe care am avut onoarea să vi le trimit în scrisoarea din 31 iulie, câteva noţiuni asupra stării de spirit din Moldova. Mi se pare necesar să completez primele date cu acelea referitoare la raporturile în care se găsesc actualmente Principatele moldo-valahe cu Poarta şi cu Rusia.

Moldova este pătrunsă în acest moment de anumite îndoieli cu privire la intenţiile Porţii de a da satisfacţie plângerilor legitime ale poporului cu privire la numeroasele şi tradiţionalele abuzuri ale sistemului aplicat de Mihail Sturdza şi, deşi, convingerea mea a fost întărită de aceea a generalului Aupik, în legătură cu necesitatea calmării spiritelor, totuşi această iritare nu a făcut decât să crească, datorită răbdării cu care Puterea Suzerană a vrut până acum să tolereze conduita Principelui şi a lăsat fără răspuns desele reclamaţii trimise cu privire la acest subiect la Constantinopol. Aici, domnule ministru, fie-mi permis să vă citez un fapt de natură a justifica în mod special aceste observaţii. S-a aflat în Moldova că la Galaţi au sosit noi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

comisari turci, toți boieri, atât la Iași, cât și în provincie, au semnat o nouă declarație, împotriva abuzurilor ce i se reproșează Alteței sale Serenissime. Această declarație i-a fost încredințată lui Lascarachi Bogdan, unul dintre boierii importanți ai țării și unul dintre cei mai moderați din moment ce l-a slujit pe principe până la timpul din urmă; el a prezentat-o comisarului Sublimei Porți de la Galați și două zile mai târziu, a fost arestat de autoritățile din țară și trimis peste Dunăre; căci am găsit în Monitorul Oficial aceste cuvinte cuminți: „Dumnealui Lascarachi Bogdan pentru a fi colportat hârtii care nu îl priveau nici pe el, nici pe alții (termen derizoriu pentru protestația cu care fusese însărcinat) și, fiind la Brăila, a salutat revoluția din Țara Românească, a fost din ordinul Excelenței sale, Talaat Effendi, arestat și trimis în aceeași noapte la Măcin (fortăreață turcă) cu ordin către autoritățile fortului de a fi închis acolo".

Astfel, pe de-o parte, trimisul extraordinar al liberalilor este arestat și închis, fără false pretexte, și nu numai cu știrea comisarilor turci, dar și din ordinul lui Talaat Effendi și trebuie ca tocmai consulului Rusiei, dl. Kotzebue, să protesteze la Galați, unde se află, împotriva acestei arestări. Cu toate acestea, m-am convins, prin intermediul tuturor observațiile mele și al tuturor rapoartelor pe care le-am primit că poporul moldo-valah ar fi aliatul cel mai sigur, cel mai fidel și cel mai înțelegător al Porții, dacă aceasta s-ar preocupa mai mult să dea dreptate plângerilor sale întemeiate.

Dar acest biet popor, căruia i-am putut aprecia bunătatea și răbdarea, nu este victima doar a spolierii și opresiunii din partea guvernului său, dar și a capcanelor și șiretlicurilor machiavelice ale acestuia. S-a format la Iași un club situat în fața palatului principelui însuși, unde câțiva indivizi, acuzați de a fi câștigați de partea lui, adună oameni de diverse coloraturi <politice> sub pretextul de a întocmi o constituție foarte liberală. S-a început prin a recunoaște și admite fără rezerve constituția de la București. Apoi s-au propus anumite articole care merg chiar mai departe decât această constituție. Or, că această adunare nu a fost la început decât un mijloc de a-i aduna la Iași din toate părțile pe liberalii de toate culorile și de a-i reuni într-o conciliere favorabilă Principelui, am avut dovada pozitivă în ședința de ieri seară, la care oamenii aflați de partea lui au mers până acolo, încât au propus un act de mulțumire către guvern pentru intrarea rușilor; din fericire, partida sincer liberală, fiind în majoritate, și-a făcut o datorie din a desființa actul propus spre a fi semnat! Cât despre constituția exagerată pe care au elaborat-o, ea a fost deja semnată de mai multe persoane; și opinia publică bănuiește că aceste semnături, căzând cu necesitate în mâinile Principelui, el se va servi de ele, ca de un argument perem-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ptoriu, în faţa altor guverne, privind nevoia în care s-a aflat de a apela la ruşi. Formarea acestui club e cu atât mai surprinzătoare, cu cât în întreaga capitală nimeni n-ar îndrăzni să ţină cea mai mică adunare, căci prinţul, într-o ţară perfect liniştită, face să planeze teroarea, prin diverse mijloace, asupra tuturor celor pe care îi bănuieşte că sunt liberali şi aceasta până la a ţine prizonieri la moşiile lor un mare număr de boieri care nu au fost supuşi nici unei judecăţi.

Aici, domnule ministru, mi-aş lua libertatea, dacă nu m-aş teme că vă trimit o scrisoare prea lungă, să adaug un cuvânt cu privire la vexaţiunile comise de ruşi în această biată ţară. Ei, care sunt coreligionari ai românilor şi care se numesc protectori şi pacificatori ai ţării, de altfel atât de liniştită, comit abuzurile cele mai strigătoare la cer. Ofiţerii ruşi, însoţiţi de soldaţii lor, şi fără a cere participarea autorităţilor locale, storc de la bogaţi, ca şi de la săraci, mărfurile care li se par necesare, nedând ca plată decât o simplă semnătură a ofiţerului. Aceasta nu e tot, îi iau pe sărmanii ţărani cu forţa, şi adesea îi lovesc, pentru a-i determina să presteze corvezi, fără a le da vreodată ceva. Cât despre speranţa că vor pleca din Principate, aceasta a dispărut cu totul, căci în momentul în care am onoarea să vă scriu, ei se află la Copou, în acelaşi număr ca şi la sosire, precum şi la Bârlad în număr de două până la trei mii, şi în tot Iaşul s-au numerotat uşile locuitorilor la care ar putea fi găzduiţi în timpul iernii.

Primiţi, vă rog, domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

Thions

Domnului Jules Bastide, Ministru de Externe al Republicii Franceze

48

1848 august 3/15, Bucureşti

Requête adressée à sa Hautesse le Sultan
Par la Lieutenance Princière de
Valachie

Sire!

Au nom du peuple qui l'a élue, et dont elle este appelée à régir momentanément les destinées, la Lieutenance-Princière, confiante dans la justice éclairée et dans la bonté paternelle de V.M. I., soumet humblement aux pieds de son trône ses griefs contre le passé et ses espérances pour l'avenir; persuadée que faire entendre la voix de la justice et de l'humanité à celui qui est l'hombre de Dieu sur la terre,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

c'est avoir obtenu d'avance la reconnaissance de ses droits et la réparation de ses maux.La Lieutenance-Princière croit inutile de remonter avant dans le passé. A quoi bon rappeler à V.M.I. la gloire et les services de nos pères? Nous ne voulons l'entretenir que de nos malheurs. D'ailleurs, Dieu dispose à son gré des événements; c'est aux hommes à tirer d'eux les leçons qu'ils renferment.

Chargés uniquement de plaider la cause du peuple valaque devant V.M.I., en lui dénonçant les abus, les scandales du dernier règne, si nous la prions de se reporter avec nous à quelques années au delà, c'est que nous croyons de notre devoir de faire précéder nos griefs contre l'administration du prince Bibesco de quelques observations sur le Règlement organique que le prince était chargé de faire exécuter. Car la résponsabilité de l'oeuvre ne doit pas retomber tout entière sur l'ouvrier; elle doit peser aussi sur l'instrument; et comment attendre de bons effets d'une chose qui est reconnue mauvaise et défectueuse en soi? V.M.I. n'ignore pas dans quelles circonstances ce Règlement fut introduit. Fruit de l'importation étrangère quoique basé, en apparence, sur les anciens droits et les anciennes coutumes du pays, voté par l'Assemblée générale de 1832 sous la pression de cent milles baïonnettes, à la suite d'une occupation militaire de quatre années, il devint, en fait, la charte constitutionnelle du pays, et son code à la fois politique, administratif et judiciaire. Apporté, au dire de ses auteurs, comme l'unique remède aux maux qui désolaient la Valachie, il causa les misères auxquelles elle est en proie depuis dix-sept ans; il devait sauver le pays: il l'eût perdu, si le pays, par un énergique effort, n'eût entrepris de se sauver lui-même.

Assemblage informe de vices et de contradictions de toute espèce, il suffit de parcourir les principales dispositions de ce Règlement pour reconnaître qu'il viole à chaque pas non seulement les droits qu'il prétend maintenir, mais encore les principes qu'il a posés lui-même. C'est ainsi, par exemple, qu'il conserve le principe du gouvernement électif, mais en dénaturant le mode d'élection. Ce n'est plus, comme autrefois, la nation entière qui nomme son prince et le prend indistinctement dans toutes les classes, ou dans presque toutes les classes de la société, en sorte qu'il peut arriver comme, en effet, notre histoire en offre plusieurs exemples, que de simples moines soient appelés à l'exercice du pouvoir suprême. Le prince ne peut être choisi que parmi les quinze ou vingt boyards placés au sommet de la pyramide nobiliaire, et une assemblée de 150 membres, dont 27 seulement représentent, non pas la nation en masse, mais les classes moyennes concurant à son élection.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

La même inégalité, le même oubli des anciennes coutumes du pays, se trouvent dans la composition de l'assemblée générale ordinaire, qui, siégeant chaque année et restreignant en principe, sinon en fait, l'autorité du hospodar, érige la Valachie en une sorte de principauté constitutionnelle. L'art. 45 du Règlement porte:

„L'assemblée générale ordinaire sera composée, sous la présidence du métropolitain:

1. Des trois évêques diocésains;
2. Des vingt boyards du premier rang;
3. Des dix-neuf députés des districts, à raison de un par district et un pour la ville de Kraiova, qui doivent être choisis par les propriétaires fonciers du même district, être boyards, fils de boyards, et avoir trente ans accomplis.

Total quarante-deux membres".

Ainsi, voilà une assemblée de quarante-deux membres qui représente à elle seule les intérêts de deux millions d'hommes, laboureurs, négociants, industriels, etc. Et ces quarante-deux membres sont pris dans la seule classe de boyards propriétaires; et cela dans un pays où la propriété foncière este soumise à des lois qui sentent encore la barbarie des époques féodales! Sous un gouvernement éclairé comme celui de V.M.I., où la terre est le partage de tous, où la loi protège également tous les citoyens, un tel état de choses, s'il était possible, entraînerait peu d'inconvénients. Mais que V.M. veuille bien songer un moment aux abus innombrables dont la loi devient complice, lorsque dans un pays comme celui-ci, composé presque exclusivement de propriétaires et de cultivateurs, mais dans une disproportion énorme, les cultivateurs, c'est-à-dire les neuf dixièmes de la population, sont représentés dans la chambre législative par les mêmes hommes dont ils tiennent la terre à ferme, et qui les accablent pour s'enrichir. Il arrivera ce que nous avons vu malheureusement trop longtemps: que le paysan sera écrasé sous les corvées; que tandis qu'il est exclu de tous les bénéfices de l'Etat, il en supportera seul toutes les charges; que les taxes et les redevances en nature croîtront chaque année dans une progression effrayante, au point qu'il ne lui restera bientôt plus que 50 jours de travail pour lui chaque année. Comment après cela cultivera-t-il le petit coin de terre qui doit le nourrir lui et sa famille, et que l'avidité du propriétaire n'a pas encore osé lui enlever? La terre qu'il arrose de ses sueurs est stérile pour lui; il ne jouit d'aucun des biens à la participation desquels Dieu a appelé toutes ses créatures; épuisé de fatigue ou succombant aux atteintes du

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

désespor, il se couche dans le sillon qu'il vient de creuser, et ne se relève pas même sous le fouet du dorobantz. Quelques-uns, plus courageux, iraient bien chercher plus loin dans un autre village, des maîtres plus humains; mais, outre l'office rendu par le prince Bibesco, et qui attache en quelque sorte le paysan à la glèbe, ne trouveraient-ils pas partout les mêmes conditions, les mêmes charges, les mêmes corvées, la même impossibilité de vivre? Et alors l'on voit les plus courageaux encore d'entre ceux-là quitter, les larmes aux yeux, le champ qui les a vus naître, et qui refuse de les nourrir, et chassant devant eux leur famille, marcher, pauvres et nus, jusqu'à ce qu'ils rencontrent une terre plus hospitalière, innocents encore aujourd'hui, demain peut-être coupables, si Dieu et les hommes n'ont pas pitié d'eux. C'est ainsi que nos campagnes se sont changées peu à peu en de vastes déserts, et que l'agriculture, qu'un grand ministre de la France appelait les deux mamelles de l'Etat, tarit, par l'abandon forcé où elle est tombée, les ressources du pays dont elle était la principale richesse. Les mêmes entraves étaient apportées au commerce par l'énormité des taxes et par les privilèges qui protégeaient les boyards contre tout recours judiciaire; et comme si ce n'était pas assez de dommage matériel, et que le Règlement organique, ayant pris à tâche de l'anéantir, ait voulu tuer à la fois l'âme et le corps de la nation, il exclut toutes les classes, hormis les boyards, de la participation aux emplois publics, et par cette exclusion, qui atteint justement la partie la plus intelligente et la plus éclairée de la nation, il ôte aux citoyens toute émulation, tout amour de la patrie, tout désir de s'instruire, toute aspiration vers le bien.

D'après ce court exposé que nous venons de mettre sous les yeux de V.M.I., on jugerait difficile de trouver dans la loi organique d'aucun pays quelque chose d'aussi oppressif, d'aussi vicieux que le Règlement de 1832; cependant le prince Bibesco trouva moyen de le rendre pire encore. L'on aurait droit de s'en étonner, s'il n'était pas dans la nature des choses que le mal engendre toujours le mal.

Il n'entre point dans notre pensée d'énumérer ici tous les actes arbitraires de l'administration du hospodar Bibesco. Loin de rappeler à plaisir ces temps désastreux, nous voudrions perdre entièrement la mémoire de nos maux, pour ne nous souvenir que des bienfaits que le pays attend de V.M.I. sous un nouveau gouvernement plus soucieux de ses intérêts et de son bien-être. Quelque soin, toutefois, quelque promptitude qu'il apporte à les fermer, les plaies de la patrie saigneront longtemps encore. Et comment pourrait-il en être autrement, après

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

six années d'une administration comme celle que nous venons de traverser? V.M. a pu se convaincre, par les rapides observations que nous avons eu l'honneur de lui soumettre, combien l'assemblée générale, par son mode d'élection, tel qu'il était déterminé par le Règlement organique, était insuffisante à garantir les droits de la nation et les principes immuables de l'équité. Le hospodar Bibesco trouva que c'était trop encore, et il parvint, chose inouie, à surpasser le Règlement organique en violences et en arbitraire. C'est ainsi qu'une assemblée s'étant rencontrée qui paraissait disposée à exercer un contrôle sévère sur ses actes, il la cassa sur l'heure, ne voyant que des ennemis là où il désespérait de trouver des complices; et qu'après avoir laissé le pays pendant trois ans sans représentation nationale, il convoqua à son gré, en faussant la loi électorale, une nouvelle chambre, cette fois bien à lui, dont le premier acte fut de voter un bill d'indemnité au prince pour toute sa conduite passée, en même temps qu'elle lui allouait, sans doute à titre de récompense nationale, le produit d'une branche considérable des revenus de l'Etat, l'impôt sur les bêtes à cornes, dont le rapport annuel este évalué à 15.000 ducats.

Les mêmes abus se retrouvent dans ses actes administratifs. Le trésor public est au pillage, le budget de la capitale est en déficit, malgré la notable augmentation des revenus due aux nouvelles taxations que l'assemblée de 1843 avait votées au profit des villes; il absorbe dans l'espace de quatre années près de 100.000.000 piastres, tant en impôts ordinaires d'après ses propres budgets qu'en impôts extraordinaires et en réserves laissées par l'administration précédente; il attache le paysan à la glèbe en interprétant arbitrairement l'article 144, qui apporte des restrictions à la faculté qu'a le cultivateur de changer de domicile; enfin, comme si ce n'était pas assez de charges qui pèsent sur lui, il établit une corvée de six journées de travail par an, convertibles en argent, sous prétexte de créer un système régulier de routes qui devaient relier entre elles les villes principales de la Principauté. Mais aucune route ne fut construite, et les sommes énormes qui résultèrent de ce nouvel impôt servirent à améliorer les domaines particuliers du prince et de ses favoris, ou à exécuter des travaux d'embellissement, sans utilité publique.

Mais c'est surtout dans l'administration judiciaire que se rencontrent les scandales les plus révoltants. Le sanctuaire de la justice transformé en une arène politique, où tous les abus et toutes les malversations passaient impunis à l'abri du vote électoral; les passions et le caprice du prince dictant ou cassant, à son gré, les arrêtés des tribunaux, les garanties que la loi fondamentale accorde à tout citoyen

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

contre les abus de pouvoir des hospodars indignement violées; les emprisonnements préventifs, la mise au secret, le supplice des verges et de l'exil, ordonnés et exécutés par la seule autorité du prince, sans l'intervention du divan suprême; les détenus, que la loi ne doit enlever momentanément à la société que pour les lui rendre meilleurs, poussés au crime et à la révolte par des vexations gratuites et des privations inouies; enfin, par une perversité jusque là sans exemple, le droit de grâce, la plus belle prérogative des princes, ne servant qu'a aggraver les peines au lieu de les rendre plus légères; tel est l'horrible tableau que nous aurions à mettre sous les yeux de V.M.I., si nous ne craignions d'affliger son coeur en lui montrant dans quel excès de misère étaient plongés ses fidèles Valaques sous l'administration d'un prince qui avait reçu d'elle l'investiture. Et cela dans quel temps? Lorsque le hatti-chérif de Gulhané brillait, comme une promesse de salut, sur le monde ottoman, lorsque V.M.I. ne recueillait de toutes parts que des témoignages d'amour et de reconnaissance pour les institutions libérales dont, par une initiative digne de servir à jamais d'exemple aux monarques de l'Europe, elle avait voulu doter elle même son vaste et puissant empire.

Si donc nous nous sommes décidés à porter nos doléances aux pieds du trône de V.M.I., ce n'est point que nous voulions dresser un acte d'accusation contre l'ex-prince Bibesco (à Dieu seul appartient de le juger), mais c'est que nous avons voulu, en exposant à V.M.I. toute l'étendue du mal, lui prouver la légitimité, en même temps que l'urgence du remède que nous avons tenté d'y apporter. Il était temps en effet, si l'on voulait prévenir une explosion populaire, devant les suites de laquelle l'imagination recule avec effroi.

En conséquence les membres soussignés, composant la Lieutenance Princière, supplient humblement, au nom du peuple valaque, V.M.I. de prendre leur requête en considération, et de prévenir, par une prompte reconnaissance des 22 articles ci-annexés, le retour d'un état de choses qui, par une contradiction monstrueuse, faisait de ce peuple dévoué et fidèle la nation la plus malheureuse sous le plus magnanime des empereurs.

Bucarest, 3(15) août 1848

Les membres de la Lieutenance-Princière,
N. Golesco, J. Eliade, C.Tell

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 70, c. 131–133 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, M.D. Turquie, vol. 48)

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cerere aresată Înălţimii sale, Sultanul
de către Locotenenţa Domnească a Ţării Româneşti
3(15) august 1848

Sire!

În numele poporului care a ales-o, şi căruia este chemată să-i conducă momentan destinele, Locotenenţa Domnească depune cu umilinţă la picioarele tronului vostru plângerile ei în contra trecutului şi speranţele pentru viitor, convinsă că a face să se audă glasul dreptăţii şi umanităţii în faţa celui care este umbra lui Dumnezeu pe pământ înseamnă a-ţi obţine dinainte recunoaşterea drepturilor şi îndreptarea relelor.

Locotenenţa Domnească consideră inutil să se întoarcă în trecut. La ce bun să-i amintim M<ajestăţii> V<oastre> I<mperiale> gloria şi serviciile aduse de strămunii noştri? Nu voim să-i vorbim decât despre nevoile noastre. De altfel, Dumnezeu hotărăşte după voia sa evenimentele, oamenii trebuie să tragă învăţăturile de cuvinţă.

Însărcinaţi doar să pledăm cauza poporului valah în faţa M.V.I., denunţându-i abuzurile şi scandalurile ultimei domnii, dacă o rugăm să se întoarcă împreună cu noi câţiva paşi înapoi, o facem pentru că credem de datoria noastră să facem, înainte de plângerile noastre împotriva administraţiei Bibescu, câteva observaţii asupra Regulamentului Organic, pe care principele era însărcinat să-l pună în aplicare. Căci responsabilitatea lucrării nu trebuie să cadă în totalitate asupra lucrătorului; ea trebuie să cadă şi asupra uneltei şi cum să aştepţi rezultate bune de la ceva recunoscut ca rău şi defectuos în sine? M.V.I. ştie în ce împrejurări a fost introdus acest Regulament. Fruct al importului străin, deşi bazat, în aparenţă, pe vechile drepturi şi obiceiuri ale ţării, votat de Adunarea generală în 1832 sub presiunea a o sută de mii de baionete, ca urmare a unei ocupaţii militare de patru ani, el a devenit, în fapt, Carta constituţională a ţării şi codul ei deopotrivă politic, administrativ şi juridic. Adus, după spusele autorilor lui, ca unic remediu al relelor ce devastau Ţara Românească, el a cauzat nenorocirile cărora ea le-a căzut pradă în ultimii şaptesprezece ani; trebuia să salveze ţara: ar fi pierdut-o dacă ţara, printr-un efort hotărât, nu se salva singură.

Adunătură informă de vicii şi contrdicţii de toate felurile, este suficient să parcurgi principalele dispoziţii ale Regulamentului pentru a vedea că el violează la fiecare pas, nu doar drepturile pe care pretinde a le menţine, dar chiar principiile ce singur le-a fixat. Aşa se

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

face că, spre exemplu, păstrează principiul guvernului ales, dar denaturează modalitatea de alegere. Nu mai este, ca înainte, naţiunea întreagă aceea care-şi numeşte principele şi-l desemnează nediferenţiat, din toate clasele sau din aproape toate clasele societăţii, astfel ca să se poată, cum într-adevăr istoria noastră oferă mai multe exemple, ca oamenii simpli să fie chemaţi să exercite puterea supremă. Principele nu poate fi ales decât dintre cei cincisprezece sau douăzeci de boieri aflaţi în vârful piramidei nobiliare şi este ales de o adunare de 150 membri, dintre care numai 27 reprezintă, nu naţiunea în masă, ci clasele de mijloc.

Aceeaşi inegalitate, aceeaşi uitare a vechilor obiceiuri ale ţării se regăseşte în compunerea adunării generale ordinare care, ţinându-şi lucrările în fiecare an şi restrângând în principiu, dacă nu şi în fapt, autoritatea domnitorului, instituie în Ţara Românească un fel de principiu constituţional. Articolul 45 din Regulament spune:

„Adunarea generală ordinară îi va reuni, sub preşedinţia Mitropolitului:

1. Trei episcopi diocezani;
2. Douăzeci de boieri de rangul întâi;
3. Nouăsprezece deputaţi ai ţinuturilor, câte unul pentru fiecare ţinut şi unul pentru oraşul Craiova, care trebuie să fie aleşi de către proprietarii funciari din respectivul ţinut, să fie boieri, fii de boieri şi să aibă treizeci de ani împliniţi;

În total, patruzeci şi doi de membri."

Astfel, iată o adunare de patruzeci şi doi de membri, care reprezintă ea singură interesele a două milioane de oameni, plugari, negustori, industriaşi etc.! Şi aceşti patruzeci şi doi de membri sunt luaţi doar din clasa boierilor proprietari; şi aceasta într-o ţară în care proprietatea funciară este supusă unor legi ce se resimt încă de barbaria vremurilor feudale! Sub un guvern luminat ca acela al M.V.I., în care pământul le aparţine tuturor, în care legea îi protejează în mod egal pe toţi cetăţenii, o asemenea situaţie, dacă ar fi posibilă, ar produce puţine inconveniente. Dar să binevoiască M.V. să se gândească un moment la abuzurile nenumărate cărora legea le devine complice, atunci când o ţară ca aceasta, formată aproape exclusiv din proprietari şi cultivatori, dar într-o disproporţie enormă, cultivatorii, adică nouă zecimi din populaţie sunt reprezentaţi în camera legislativă de aceeaşi oameni al căror pământ îl lucrează şi care îi năpăstuiesc pentru a se îmbogăţi.

Se va întâmpla ceea ce noi am prevăzut de prea multă vreme: ţăranul va fi strivit de corvezi; în vreme ce el este exclus de la toate

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

beneficiile statului, va suporta singur toate impozitele; toate taxele şi dările în natură vor creşte în fiecare an într-o progresie înspăimântătoare, astfel încât nu-i vor mai rămâne mai mult de 50 de zile de lucru pe an. Cum, după toate acestea, să mai cultive mica bucată de pământ ce trebuie să-l hrănească pe el şi familia lui şi pe care lăcomia proprietarului nu a îndrăznit încă să i-o ia? Pământul pe care îl udă cu propria-i sudoare e sterp pentru el; nu se bucură de nici unul dintre bunurile pe care Dumnezeu le-a hărăzit tuturor creatorilor lui; epuizat de oboseală sau sfârşit de disperare, el se trânteşte în brazda pe care a săpat-o nu se mai ridică nici chiar sub biciul dorobanţului. Unii, mai curajoşi, merg să caute mai departe, într-un alt sat, stăpâni mai omenoşi, dar, trecând peste actul dat de prinţul Bibescu şi care-l leagă pe ţăran de glie, nu va găsi oare pretutindeni aceleaşi condiţii, aceleaşi impozite, aceleaşi corvezi, aceeaşi imposibilitate de a trăi? Şi atunci îi vedem pe cei mai curajoşi dintre ei părăsind cu lacrimi în ochi, câmpul pe care s-au născut şi care nu vrea să-i hrănească şi mânându-şi familiile, mergând, săraci şi goi, să caute pământuri mai primitoare, nepedepsiţi încă azi, pedepsiţi poate mâine, dacă Domnul nu se va îndura de ei.

Astfel, câmpurile noastre s-au transformat puţin câte puţin în vaste pustiuri şi agricultura, pe care un mare ministru al Franţei o numea cei doi sâni ai statului, sleind, prin abandonul forţat căruia îi sunt pradă resursele ţării, a cărei principală bogăţie este. Aceleaşi obstacole sunt puse în calea comerţului prin enormitatea taxelor şi prin privilegiile ce-i protejează pe boieri împotriva oricărei acţiuni judiciare şi ca şi cum aceste daune materiale nu ar fi fost suficiente, iar Regulamentul Organic, luându-şi sarcina să o desfiinţeze, a dorit să distrugă deopotrivă sufletul şi corpul naţiunii, el a exclus toate clasele, în afară de boieri, de la deţinerea de funcţii publice şi, prin această excludere, care vizează chiar partea cea mai inteligentă şi mai luminată a naţiunii, el răpeşte cetăţenilor orice emulaţie, orice dragoste de patrie, orice dorinţă de a se instrui, orice aspiraţie către bine.

După acest scurt expozeu pe care i l-am făcut M.V.I. ar fi dificil să găseşti în legea organică a oricărei alte ţări ceva atât de opresiv, atât de vicios ca Regulamentul Organic din 1832; cu toate acestea, principele Bibescu a găsit mijlocul să-l facă şi mai rău. Am putea să ne mirăm dacă nu ar fi în natura lucrurilor că răul aduce întotdeauna rău.

Nu ne trece prin gând să enumerăm aici toate actele arbitrare ale administraţiei domnitorului Bibescu. Departe de a ne reaminti cu plăcere aceste timpuri dezastruoase, am fi dorit să uităm complet de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

nenorocirile noastre, pentru a nu ne aminti decât de binefacerile pe care ţara le aşteaptă de la M.V.I. sub o nouă guvernare mai grijulie de interesele şi de bunăstarea sa. Totuşi, oricâtă grijă, oricâtă grabă ar exista ca să li se pună capăt, plângerile patriei vor mai sângera multă vreme de acum încolo. Şi cum ar putea fi altfel, după şase ani ai unei administraţii ca aceea prin care am trecut? M.V. a putut să se convingă, prin intermediul scurtelor observaţii pe care am avut onoarea să i le înfăţişăm, în ce măsură adunarea generală, prin modul în care a fost aleasă, aşa cum a fost determinat el de Regulamentul Organic, era insuficientă pentru a garanta drepturile naţiunii şi principiile imuabile ale echităţii. Domnitorul Bibescu a considerat că nu era suficient şi a reuşit, lucru de necrezut, să depăşească Regulamentul Organic în violenţe şi arbitrar.Astfel, când s-a constituit o adunare ce părea dispusă să exercite un control sever asupra actelor lui, a anulat-o pe loc negăsind decât duşmani acolo unde căutase cu disperare complici; şi, după ce a lăsat ţara timp de trei ani fără reprezentanţă naţională, el a convocat după bunul său·plac, trecând peste legea electorală, o nouă cameră, de această dată foarte credincioasă lui, al cărei prim act a fost să voteze reparatorie privind conduita trecută a principelui, acordându-i în acelaşi timp, firește cu titlul de recompensă naţională, uzufructul unei ramuri considerabile pentru veniturile statului, impozitul asupra cornutelor, al cărui raport este evaluat la 15.000 de ducaţi.

Aceleaşi abuzuri se regăsesc în actele sale administrative. Trezoreria publică este supusă jafului; bugetul capitalei este în deficit, în ciuda serioasei măriri a veniturilor datorată taxelor noi pe care adunarea din 1843 le-a votat în profitul oraşelor; el absoarbe într-o perioadă de patru ani aproape 100.000.000 piaştri, atât din impozitele ordinare după propriul buget, cât şi din impozite extraordinare şi rezerve lăsate de administraţia precedentă; l-a legat pe ţăran de glie interpretând arbitrar articolul 144, care aduce restricţii opţiunii cultivatorului de a-şi schimba domiciliul; în afârşit, ca şi când ţăranul nu ar fi fost împovărat deja de atâtea taxe, a stabilit o corvoadă de şase zile lucrătoare pe an, convertibilă în argint, sub pretextul de a crea un sistem regulat de drumuri care trebuiau să lege între ele principalele oraşe ale Principatului. Dar nu a fost construit nici un drum, iar sumele enorme ce au rezultat din acest nou impozit au servit la modernizarea domeniilor particulare ale principelui şi ale favoriţilor săi, unde s-au executat lucrări de înfrumuseţare, fără utilitate publică.

Dar, în mod special, în administraţie juridică se întâlnesc cele mai revoltătoare scandaluri. Sanctuarul justiţiei transformat într-o arenă

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

politică, unde toate abuzurile şi toate malversaţiunile intră nepedepsite la adăpostul legii electorale; pasiunile şi capriciile principelui dictând sau anulând după bunul lui plac, arestările făcute de tribunale, garanţiile, pe care legea fundamentală le acordă tuturor cetăţenilor împotriva abuzurilor de putere ale domnitorilor, violate nedemn; deţinerile preventive, ţinerea la secret, bătaia cu vergeaua şi pedeapsa cu exilul, ordonate şi executate doar de autoritatea principelui, fără intervenţia divanului suprem; deţinuţii, pe care legea nu trebuie să-i ia din societate decât pentru a-i face mai buni, împinşi la crimă şi la revoltă prin vexaţiuni gratuite şi privaţiuni nemaiauzite; în sfârşit, printr-o perversitate fără precedent, dreptul de graţiere, cea mai frumoasă prerogativă a principelui, servind doar la agravarea pedepselor, în loc să le uşureze; acesta este oribilul tablou pe care ar trebui să-l înfăţişăm M.V.I. dacă nu ne-am teme că-i vom răni inima, arătându-i în ce hal de mizerie au căzut credincioşii săi valahi sub administraţia unui principe ce a primit investitura de la Ea. Şi aceasta în care timp? Atunci când hatişeriful de la Gulhané strălucea, ca o promisiune de salvare deasupra lumii otomane, când M.V.I. nu primea, din toate părţile, decât dovezi de dragoste şi recunoştinţă pentru instituţiile liberale pe care, printr-o iniţiativă demnă de a servi drept veşnic exemplu monarhiilor Europei, a binevoit să le dea vastului şi puternicului său imperiu.

Dacă, deci, ne-am decis să aducem doleanţele noastre la picioarele tronului M.V.I. nu înseamnă că am dori să facem un act de acuzare contra ex-principelui Bibescu (numai Dumnezeu poate să-l judece), ci am dorit, arătându-i M.V.I. toată întinderea răului, să-i dovedim legitimitatea şi în acelaşi timp urgenţa remediului pe care am încercat să i-l aducem. Era şi timpul, dacă într-adevăr se dorea să se prevină o explozie populară, la ale cărei urmări ne gândim cu groază.

În consecinţă, subsemnaţii membri ai Locotenenţei Domneşti, o imploră cu umilinţă, în numele poporului valah, pe M.V.I. să ia în considerare cererea lor şi să prevină, prin recunoaşterea promptă, a celor 22 de articole anexate aici, reîntoarcerea la o situaţie care, printr-o contradicţie monstruoasă, a făcut din acest popor devotat şi fidel, naţiunea cea mai nenorocoasă sub cel mai măreţ dintre împăraţi.

Bucureşti, 3/15 august 1848

Membrii Locotenenţei Domneşti,
N.Golescu
I. Eliade
C. Tell

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

49

1848 august 5/17, Bucureşti

Agence
Et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 21

Bucarest, 17 Août 1848

La Porte reconnait la Lieutenance actuelle – Circulaire de Suleyman Pacha aux Consuls Etrangers, excepté l'Agent de France – Les trois Lieutenants.

Monsieur le Ministre,

Le Commissaire turc vient d'adresser, du camp de Georgevo, à la date du 14 de ce mois, et par l'intermédiaire de la Secrétairerie d'Etat, une circulaire à tous les Agents Etrangers à Bucarest, en exceptant, toutefois, l'Agent de la France, par laquelle il les invite à rétablir leur relations avec la Lieutenance actuelle, comme Gouvernement légitime de la Principauté, reconnue par la Porte. Le joins ici, Monsieur le Ministre, copie de cette circulaire et de la lettre qui l'accompagnait.[1]

L'exception, dont le Consulat général de France est en ce moment l'objet, a pour motif, m'assure-t-on, le refus de la Porte Ottomane de reconnaître, jusqu'à présent, le Gouvernement de la République Française. Elle me dispense naturellement de toute démarche officielle auprès du Gouvernement valaque. Je crois cependant devoir lui témoigner, avec réserve, les sympathies et les voeux de la France en faveur de la nouvelle organisation, appelée à doter cette Principauté d'institutions libérales et à amener le bien-être dans toutes les classes de la société.

Le Consul Général d'Angleterre s'est rendu hier, en uniforme, au Palais pour complimenter la Lieutenance Princière. Cette réception s'est faite avec grande pompe, un escadron de cavalerie a accompagné Mr. Colquehoun au Palais, et l'a reconduit chez lui après l'audience. Les autres Agents se proposent également de faire leur visite au pouvoir intérimaire en évitant toutefois cet appareil pompeux.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Il est à remarquer, Monsieur le Ministre, que ni le Commissaire turc, ni surtout, le Secrétaire d'Etat, n'aient désigné dans leurs communications, les trois Lieutenants. Cette circonstance autorise, en quelque sorte, les Agents qui n'étaient point en relations directes et suivies avec les chefs du mouvement progressif à demander quels sont les membres du Pouvoir actuel? Aussi j'ai lieu de croire que Mr. de Timoni ne fera sa visite officielle que lorsque le Secrétaire d'Etat aura réparé ce manque de forme.

Mr. Eliade, poète national, représente les idées du Peuple Valaque, sur qui il exerce une très grande influence. On craint généralement ici que Mr. Eliade, qui ne possède aucune qualité administrative, ni des connaissances politiques approffondies, ne fasse tourner cet ascendant au profit de son ambition personnelle en usant de tous les moyens pour parvenir à l'Hospodarat de la Principauté.

Le général Tell, esprit borné, doit sa position actuelle à la revolution; il est entièrement attaché à la fortune de Mr. Eliade, dont il partage les chances.

Mr. Nicolas Golesco, rival de Mr. Eliade par sa popularité est l'homme que la Turquie paraît avoir choisi pour succéder au Prince Bibesco; il est l'expression de la jeune noblesse progressive et rencontrera parmi elle beaucoup de sympathies et de confiance, en raison de ses connaissances étendues et de l'intégrité de son caractère.

La députation dont j'ai eu l'honneur de vous entretenir, Monsieur le Ministere, par ma dépêche No. 19, est partie hier pour Constantinople.

Je reçoit à l'instant l'office ci-joint[1] du Secrétaire d'Etat, qui n'est autre chose qu'une paraphrase plus explicite de la circulaire de Suleyman Pacha, avec indications des membres de la Lieutenance Princière.

La Capitale jouit d'une tranquillité parfaite.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République française. A Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministére des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 207–210).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 17 august 1848

Agenția și Consulatul General al
Franței în Principatele Țării Românești
și Moldovei.
Direcția Politică
Nr. 21

Poarta a recunoscut Locotenența
actuală – Circulara lui Suleiman Pașa
către consulii străini, cu
excepția agentului Franței –
Cei trei locotenenți

Domnule Ministru,

Comisarul turc a adresat, din tabăra de la Giurgiu, în data de 14 ale acestei luni, și prin intermediul secretarului de stat, o circulară către toți agenții străini la București, exceptându-l pe agentul Franței, prin care îi invită să restabilească relațiile cu Locotenența Domnească actuală, ca guvern legitim al principatului, recunoscut de către Poartă. Alătur aici, domnule ministru, copia acestei circulare și a scrisorii care o însoțește.

Excepția al cărei obiect este în acest moment Consulatul General al Franței are ca motiv, sunt asigurat, refuzul Porții Otomane de a recunoaște, până în prezent, guvernul Republicii Franceze. Ea mă dispensează în mod natural de orice demers pe lângă Guvernul valah. Cred totuși că trebuie să-i arăt, rezervat, simpatiile și urările Franței pentru noua organizare, chemată să dea acestui Principat instituții liberale și să aducă bunăstarea în toate clasele societății.

Consulul general al Angliei s-a dus ieri, <îmbrăcat> în uniformă, la Palat pentru a felicita Locotenența Domnească. Această primire s-a făcut cu mare pompă, un escadron de cavalerie l-a însoțit pe dl. Colquhoun la Palat și l-a condus înapoi acasă după audiență. Alți agenți intenționează, de asemenea, să facă vizite puterii interimare, evitând totuși această etichetă pompoasă.

Trebuie remarcat, domnule ministru, că nici comisarul turc, nici, mai ales, secretarul de stat nu i-au desemnat, în comunicările lor, pe cei trei locotenenți. Această împrejurare îi îndreptățește întrucâtva pe agenții care nu au fost câtuși de puțin în relații directe și susținute cu șefii mișcării progresiste să întrebe care sunt membrii actualei

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

puteri? De asemenea, am motive să cred că dl. de Timoni nu-şi va face vizita oficială decât după ce secretarul de stat va repara această greşeală de formă.

Dl Eliade, poet naţional, reprezintă ideile poporului valah, asupra căruia exercită o foarte mare influenţă. Există aici teama generală că dl Eliade, care nu posedă nici o calitate administrativă, nici cunoştinţe politice aprofundate, să nu întoarcă acest ascendent în folosul ambiţiei sale personale, folosind toate mijloacele pentru a ajunge la domnia principatului.

Generalul Tell, spirit mărginit, datorează poziţia sa actuală revoluţiei, el este complet ataşat de soarta dlui Eliade, căruia îi împărtăşeşte şansele.

Dl Nicolae Golescu, rival al dlui Eliade prin popularitatea sa, este omul pe care Turcia pare a-l fi ales ca succesor al principelui Bibescu; el este expresia tinerei boierimi progresiste şi va întâlni în rândurile ei multă simpatie şi încredere, date fiind cunoştinţele sale vaste şi caracterul integru.

Deputăţia despre care am avut onoarea să vă vorbesc, domnule ministru, în depeşa mea cu nr. 19, a plecat ieri la Constantinopol.

Primesc în acest moment documentul alăturat[1], din partea secretarului de stat, care nu este altceva decât o parafrază mai explicită a circularei lui Suleiman-Paşa, cu indicarea membrilor Locotenenţei Domneşti.

Capitala se bucură de o linişte perfectă.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,

Hory

Domnului Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze. La Paris.

---

[1] Documentele urmează pe rolă, f. 211.

50

1849 august 6/18, Bucureşti

No 70

My Lord,

With reference to my despatch No. 68 of the 14 th instant, I must mention that the order therein alluded to, appeared the second day

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

after receipt of the public journals describing the meetings in London in favor of the Hungarians, and I have very strong grounds for believing that Omer Pasha was required to publish it, at the instigation of General Duhamel, as a sort of contradiction to the report which has gained some ground here, that the Turks sympathize with the Hungarians and as a species of disavowal of the conduct of the Turkish officers at Kinney who are said to have fraternized with the Hungarians when they gave themselves up after the capture of Hermanstadt by general Lüders. I gathered as much from Fuad Effendi when I alluded to the subject yesterday.

The remark was made to me that there was no *public opinion* in the country when I ventured to suggest the advantage which must arise to Turkey if a wholesome public opinion could be called into existence in the Principality.

I have the honor to be,
My Lord

Your Lordships most obedient and
most humble servant
Robert Colquoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 22 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 788, f. 156–157).

Bucureşti, 18 august 1849

Nr. 70

My Lord,

Referitor la raportul meu din data de 14 august, trebuie să precizez că ordinul despre care v-am vorbit a fost dat a doua zi după primirea ziarelor în care erau descrise adunările din Londra în favoarea maghiarilor şi am motive serioase să cred că lui Omer Paşa i s-a cerut să-l publice la instigaţiile generalului Duhamel, ca un fel de infirmare a zvonului care circulă pe aici, potrivit căruia turcii ar simpatiza cu revoluţia ungară şi ca pe o dezaprobare a comportamentului ofiţerilor turci de la Câineni, care se spune că ar fi fraternizat cu maghiarii,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

atunci când s-au predat după ocuparea oraşului Sibiu de către generalul Lüders. Atât am putut să aflu ieri de la Fuad Effendi când am făcut aluzie la acest subiect.

Când am încercat să sugerez avantajele de care ar putea beneficia Turcia dacă ar fi stimulată în acest principat o opinie publică sănătoasă, mi s-a răspuns că în această ţară nu există opinie publică.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenţei sale,
Vicontele Palmerston

51

1848 august 18/30, Pesta

868/B eln<öki>
Tudomásul

Méljen tisztelt belügy Miniszter Szemerre Bertalan
Úrhoz benyuitott
alázatos kérelmök a ben írt Erdélyi román Nemzeti
bizotmányi Tagoknak

Tisztelt belügyminiszter Úr!

Miután a tisztelt Minisztérium is meggyőződött arrol: hogy az Erdélyi román nemzet ügye az Erdélyi országgyűlés azon határozata átal, mely szerint az Unio részleteit kidolgozó bizotmányba csak a két püspök és még egy tag által volt képviselve, kelllöleg és igazságosan nem méltányoltatott, azon határozatot hozta; hogy az emlitett Bizotmányba a románok részéről még 9 tag soroztassék be, a mint hogy a 9 tag ki is neveztetett, 's ezen tagok közül mi aloliratak az országgyűlés kezdete álta fogvást itten voltunk, jelentetük magunkat mind a Bizotmány elnökénél mind a tisztelt Miniszter úrnál, 's kértük, sürgettük miszerint őszinte jó akaratunk és hazánk iránti szolgálatunk azon czél elérésére melynek megközelitéséhez fel hivva és kinevezve voltunk használtassék fel, mely czél természetesen egyébb nem lehetett minthogy a tisztelt Minisztériumnak a Balázsfalvi gyűlés kérelme ő felségének Junius 23^án^ 1848 arra adott leg felsőbb kegyes válasza nyomán, az írt országos Bizotmánnyal közremunkálva adjuk meg a szükséges informatiot és felvilágositásokat, a végre hogy a tisztelt minisztériumnak

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

a román nemzet minden ügyeiről, bajairól 's kivánatairól tiszta fogalma lévén, ezen nemzet tökéletes meg nyugtatására czélzandó 's a tisztelt k<irályi> válashoz alkalmazandó törvény javaslatot készithessen át terjeszthessen a képviselők háza elébe megvitatás végett. –

E kétes és agasztó helyzetbe tölténk itten szinte két holnapot a nélkül, hogy az érintett bizotmány müködésébe mi is részt vehetünk, a vagy szemeit reánk függösztő, 's megbizatásunk eredményét sóvárogva váró nemzetünk ügyébe csak egy lépést is tehetünk volna; naprol napra biztatok magunkat aval hogy miután az Erdélyi bizotmány – melynek elnöke benünket a miniszteri tanács határozata ellenére tagokká elesmerni nem akart – munkálatát bévégzendi, az vélünk is fog közöltetni hogy nemzetünk részéről észrevételeinket meg tehessük, de fájdalom hő ohajtásunk nem csak nem tellyesült, sőtt azon kelemetlen tapasztalást kéle tenünk, miképpen a mi kineveztetésünk czélja 's aval egybe kötetett igazságos megnyugtatása nemzetünknek kivánatai a kénti tellyesitése által miként királyunk ő Felsége megigérte meg hiúsitatni terveztetik; ugyan is ma az idézet királyi válasz tartalmához képest azt vártuk: hogy a tisztelt Minisztérium benünket – ha már a bizotmányba bé nem folyhatunk, következöleg nemzetönk abba illőleg képvisele nem volt – azon bozotmány munkálata közlése melett, kihalgatva, adando felvilágositásainkat kellőleg meltányolva, maga fog törvényjavaslatot a képviselök háza elébe terjeszteni – illő figyelemmel mind nemzetönk kivánataira, mind koronás királyunk az iránti leg magasbb akaratára; 's e helyet fel lép Vesselényi Miklós Báró 's az általunk előleges kihalgatatásunk után a Minisztériumtól várt törvényjavaslatot ő teszi meg a felső házban – melynek czélja véleményünk szerint nem egyébb mint hogy az mit mi leg inkább ohajtunk, 's mit Ő Felsége is meg igért nyelvünk 's nemzetiségünk biztositássa ne sikerüljen; mivel mi ezen fellépését Vesselényi Bárónak egyébbnek nem tekinthetyük mint egy oly előre kiszámitott tervnek mely által a közvélemény praeocupaltatni intéztetik, hogy t/ovábbá/ i/s/ a képviselök házának, kivánataink ellenére, 's az országos bizotmány nemzetünket netalán terhelő véleménye pártolására nyilvánitandó – véleménye előkészitesék; mely ilyesén előre ki számitott tervnek valosága onnan is kitűnnik hogy Vesselényi Báró akor, midőn teendő inditványát a felső házba kijelentete egy szóval sem érintete azt: miszerint a román nemzet ügyébe fog törvényjavaslatot előterjeszteni.

Hogy ezen nemzetünk kivánatai oldalagos megfojtására czélzó e eljárása Vesselényi Bárónak a tisztelt minisztérium hirével történt légyen e vagy a nélkül, nem tudjuk. Mi hajlandok vagyunk hinni hogy a nélkül történt – és hogy a tisztelt minisztérium bölcsesége szerint oda intézendi a dolgot: hogy mi ellött mi ki nem halgattatnánk és

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

eszrevételeinket a bizotmány munkálatára meg nem teendjük, a románok ügyébe semmi más törvényjavaslat ne vétessek a képviselők házába tárgyalás alá addig a mig tisztelt Minisztérium a magáét bé nem adanja – előleges kihalgatásunk után.

Ez okon egész alázatal kérjük tisztelt miniszter urat, miszerint ha netalán nincs szándékában a tisztelt minisztériumnak kineveztetésünk 's nemzetünk illő képviseltetése tárgyában tett intézkedését a miniszteri Tanácsnak érvényesiteni és kihalgatatásunk után az óhajtott törvényjavaslatot a képviselők háza elébe előterjeszteni – ez nem reménylett esetbe magunk további alkalmazhatása, és nemzetünk elötti igazolhatása végett e tárgy körüli akaratát velünk tudatni méltóztasson.

Kik egyébb eránt mély tisztelettel öröklünk

Tisztelt Miniszter Úrnak
Pesten augustus 30 án 1848

Őszinte tisztelői
Cipariu Timoté
Igyán Joseff
Dunka Radu
Moldovan Demeter
Brán János

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 648–653 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok /H 2/, 868 E/1848, f. 672–677)

868 prezidial
B
înaintat spre luare la cunoştinţă stimatului
domn ministru de interne Szemere Bertalan
preasupusa cerere a subscrişilor membri ai
Comitetului Naţional Român

Stimate Domnule Ministru de Interne!

După ce şi stimatul minister s-a convins de faptul că acea hotărâre a Dietei transilvănene conform căreia din comisia care prelucrează detaliile unirii, cauza naţiunii române din Transilvania nu a fost reprezentată decât de doi episcopi şi de încă un membru, nu a fost suficient şi just apreciată, a dus la acea hotărâre ca în menţionata comisie să fie introduşi 9 membri din partea românilor; cum cei 9 membri au şi fost numiţi, iar dintre aceşti membrii, noi, subsemnaţii am fost tot timpul

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

aici de la începutul Dietei, ne-am prezentat atât la președintele comisiei cât și la stimatul domn ministru și am cerut și am urgentat să fim folosiți conform bunei noastre voințe și la dispoziția patriei noastre pentru atingerea acelui țel pentru a cărui împlinire am fost chemați și numiți, țel care, firește, nu ar putea fi altul decât ca pe baza celui mai înalt răspuns pe care Maiestatea sa a binevoit să-l dea onoratului minister referitor la petiția Adunării de la Blaj din 23 iunie 1848 și, anume, ca lucrând împreună cu comisia națională să dăm informațiile și clarificările necesare astfel încât onoratul minister să poată avea noțiuni clare despre toate problemele, necazurile și dorințele națiunii române în scopul liniștirii complete a acestei națiuni și pentru a se putea redacta un proiect de lege conform înaltului răspuns al Majestății sale care să poată fi înaintat spre dezbatere Camerei Deputaților.

Am petrecut aproape două luni aici în această situație ambiguă și agasantă fără să fi putut lua parte la lucrările respectivei comisii și fără să fi putut face încă vreun pas în interesul națiunii noastre, care așteaptă nerăbdătoare cu privirile ațintite asupra noastră rezultatul misiunii noastre, zi de zi ne-am consolat cu gândul că după ce comisia transilvană al cărei președinte nu a vrut să ne recunoască în calitate de membrii, își va încheia lucrările, ne va comunica și nouă rezultatele pentru a putea prezenta observațiile din partea națiuniii noastre; dar, durere, dorința noastră arzătoare nu numai că nu a fost îndeplinită ci a trebuit să constatăm cu neplăcere că se plănuiește zădărnicirea țelului numirii noastre și, totdată, liniștirea justă a națiunii noastre prin îndeplinirea dorințelor ei precum a promis-o Maiestatea sa, regele nostru; și anume azi, comparativ cu conținutul răspunsului regal am așteptat ca stimatul minister – dacă deja nu am fost primiți în comisie, prin urmare, națiunea noastră nefiind reprezentată corespunzător – acea comisie pe lângă comunicarea lucrărilor ei, ascultându-ne și apreciind corespunzător răspunsurile ce le vom da, să înainteze de la sine Camerei Deputaților proiectul de lege, acordând atenția cuvenită atât dorințelor națiunii noastre cât și voinței celei mai suspuse a regelui nostru încoronat; în schimb, intervine baronul Vesselényi Miklos și prezintă el în Senat proiectul de lege așteptat de noi după discuțiile pe care le-am avut cu ministerul – și al cărui țel, după părerea noastră, nu este altul decât ca asigurarea limbii și națiunii noastre dorită cel mai mult de noi și promisă nouă de Maiestatea sa să nu reușească; deoarece noi nu considerăm această intervenție a baronului Vesselényi altceva decât un plan dinainte gândit prin care opinia publică să fie sustrasă pentru ca, în continuare, Camera Deputaților, împotriva dorințelor noastre, să nu pregătească o hotărâre care să țină seama de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

părerea poate potrivnică naţiunii noastre iar realitatea acestui plan reiese şi din aceea că atunci când baronul Vesselényi şi-a prezentat propunerea în Senat nu a pomenit cu nici un cuvânt despre faptul că va prezenta un proiect de lege în problema naţiunii române.

Nu ştim dacă această procedură a baronului Veselényi, care ţinteşte sugrumarea doleanţelor naţiunii noastre s-a petrecut cu sau fără ştirea ministerului. Suntem de acord să credem că s-a întâmplat fără (ştirea acestuia) – şi că stimatul minister va rezolva problema conform înţelepciunii sale; că înainte de a fi noi ascultaţi şi nu ne vom fi depus observaţiile privind lucrările comisiei, nu va fi acceptată spre discutare nici o propunere legislativă în problema românilor de către Camera Deputaţilor atât timp cât stimatul minister nu-şi va fi prezentat-o pe a lui, după ascultarea noastră.

Din această cauză, îl rugăm cu tot respectul pe stimatul domn ministru dacă nu cumva are de gând să prezinte ministerului măsura sa referitoare la numirea noastră şi la reprezentarea cuvenită naţiunii noastre pentru ca să fie validată de Consiliului de Miniştri şi să prezinte doritul proiect de lege după ascultarea noastră în faţa Camerei Deputaţilor – în acest caz nesperat pentru întrebuinţarea noastră în continuare şi pentru justificarea noastră în faţa naţiunii să binevoiască să ne aducă la cunoştinţă voinţa sa în această problemă.

Stimatului domn ministru
Pesta la 30 august 1848

Cu profund respect,
Timotei Cipariu
Igyán Jozsef
Pavel Dunca
Dimitrie Moldovan
Ioan Bran

52

1848 august 23/septembrie 4, Buyuk Dèrè

Monsieur le Consul,,

Je m'empresse de répondre à la lettre que vous m'avez faite l'honneur de m'écrire, sous la date du 20 août, et dans laquelle vous me demandez des instructions sur la ligne de conduite à tenir au milleu des événements qui se passent en Valachie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

La solution de cette question sera facile pour nous, pourvu que nous ne perdions pas de vue les trois points suivants:

1^0 La Belgique est et veut rester neutre, c'est là une des conditions de son existence. Elle veut l'être partout en Europe. Elle doit l'être surtout en Orient: les grandes questions qui s'y débattent n'ont pour elle qu'un intérêt historique.

2^0 La Valachie et la Moldavie sont des pays indépendants du Sultan, qui peuvent à la rigueur être considérés comme faisant partie de l'Empire Ottoman à un titre différent, il este vrai, que les autres provinces de la Monarchie.

La Belgique ne peut donc, sans faire acte d'opposition à la Turquie, son alliée, approuver directement ou indirectement, toute combinaison, tout fait, tout acte qui serait contraire aux intentions ou aux ordres du gouvernement ottoman.

3^0 Votre mission, Monsieur, n'est pas comme celles d'autres consuls établis dans les Principautés, à la fois commerciale et politique; elle est et doit être exclusivement commerciale.

Ces principes posés, il en résulte que le consul de Belgique dans les Principautés ne peut intervenir, ni de près ni de loin, dans les affaires de ces pays, dans les diverses combinaisons de gouvernement que le développement des événements, y peut [.....]* / comme belge, c'est à dire, appartenant à une nation libre, qui a conquis son indépendance les armes à la main, il peut certes former un fond du coeur des voeux ardents pour l'émancipation du peuple au milieu duquel il est, comme fonctionnaire d'un gouvernement libéral; il doit bien se garder aussi de prendre parti pour l'absolutisme; ce serait renier sa nation et son drapeau. Mais il doit se garder tout autant de faire de la propagande libérale, ce serait manquer au principe de neutralité rigoureuse que s'est imposé le gouvernement du Roi.

Neutralité en tout et pour tous, lorsqu'il ne s'agit que d'intérêts politiques: voilà quel doit être le principe de sa conduite.

Il est évident en effet que dans le cours d'une pareille lutte d'autres questions peuvent se présenter à l'agent d'un Gouvernement qui recouvre toute sa liberté d'action: lorsque l'humanité est en jeu ou que des intérêts nationaux sont engagés, l'inaction n'est plus possible. Mais alors encore l'agent consulaire doit procéder avec la plus grade prudence. Ses démarches doivent être telles qu'il soit avéré pour tous qu'il n'agit sous l'influence d'aucune préférence d'opinion ou de gouvernement, d'aucune sympathie ou anthypatie politique; qu'il ne fait qu'accomplir un devoir.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Voilà, Monsieur le Consul, les principes qui doivent nous servir de règle de conduite à vous, à moi, à tous les agents belges en Orient.

J'apprécie trop bien les titres que vous avez acquis déjà à la confiance du gouvernement de B<elgique> pour ne pas être persuadé que vous comprendrez et saurez remplir dignement les devoirs qui vous sont imposés par les circonstances. Vous ne ferait, aussi, Monsieur, que rester fidèle à honorables antécédents.

Agreez, je vous prie, les assurances de ma considération distinguée.

Le Chargé d'affaires de Belgique,
/Signé/ Eug. de Kerckhoues

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 1, c. 31–34 (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Série générale Turquie).

Buyuk-Dèrè, 4 septembrie 1848

Domnule Consul,

Mă grăbesc să răspund la scrisoarea pe care mi-ați făcut onoarea să mi-o scrieți, în data de 20 august și în care îmi cereți instrucțiuni cu privire la conduita ce trebuie urmată în mijlocul evenimentelor care se petrec în Țara Românească.

Soluționarea acestei chestiuni va fi ușoară pentru dumneavoastră, cu condiția să nu pierdem din vedere următoarele trei puncte:

1. Belgia este și dorește să rămână neutră, aceasta fiind una dintre condițiile existenței sale. Ea vrea să fie neutră pretutindeni în Europa. Ea trebuie să fie neutră, mai ales, în Orient: marile probleme care se dezbat aici nu au pentru ea decât un interes istoric.

2. Țara Românească și Moldova sunt țări dependente față de Sultan, care la rigoare pot fi considerate ca făcând parte din Imperiul Otoman, cu un titlu diferit, este adevărat, de al celorlalte provincii ale monarhiei.

Belgia nu poate deci, fără a face un act de opoziție față de Turcia, aliata sa, să aprobe direct sau indirect nici o combinație, nici o faptă, nici un act care ar fi contrare intereselor sau dispozițiilor Guvernului otoman.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

3. Misiunea dumneavoastră, domnule, nu este ca a celorlalți consuli stabiliți în Principate, deopotrivă comercială și politică, ea este și trebuie să fie exclusiv comercială.

O dată fixate aceste principii, rezultă că consulul Belgiei în Principate nu poate interveni, nici de aproape, nici de la distanță, în afacerile acestor țări, în diferitele combinații guvernamentale pe care evoluția evenimentelor le-ar putea [.....] * / ca belgian, aparținând adică unei națiuni libere, care și-a câștigat independența cu arma în mână, poate desigur să poarte în adâncul inimii dorința fierbinte de emancipare a poporului în mijlocul căruia se află, ca funcționar al unui guvern liberal, trebuie, de asemenea, să se ferească să ia poziție în favoarea absolutismului; ar însemna să-și renege națiunea și drapelul. Dar trebuie să se ferească la fel de mult să facă propagandă liberală; ar însemna să se abată de la principiul neutralității riguroase pe care și l-a impus guvernul Regelui.

Neutralitatea în toate și pentru toți, atâta vreme cât e vorba doar de interese politice: iată care trebuie să fie principiul conduitei sale.

Este evident, într-adevăr, că în cursul unei asemenea lupte, pot apărea alte probleme < în raport cu care > agentul unui guvern își recapătă toată libertatea de acțiune: atunci când este în joc umanitatea sau sunt angajate interesele naționale, inacțiunea nu mai este posibilă. Dar chiar și atunci, agentul consular trebuie astfel făcute, încât să fie evident pentru toată lumea că nu acționează sub influența nici unei preferințe, a unei opinii sau a unui guvern, a nici unei simpatii sau antipatii politice, că nu-și face decât datoria.

Iată, domnule consul, principiile care trebuie să ne servească drept regulă de conduită dumneavoastră, mie, tuturor agenților belgieni în Orient.

Apreciez prea mult drepturile pe care vi le-ați câștigat la încrederea guvernului Belgiei pentru a nu fi convins că veți înțelege și veți ști să vă îndepliniți cu demnitate îndatoririle impuse de împrejurări.

Nu veți face astfel, domnule, decât să rămâneți fidel unor onorabile antecedente.

Primiți, vă rog, asigurările alesei mele considerații,

Însărcinat cu afaceri al Belgiei
(semnat)
Eug. de Kerckhoues

---

* Text indescifrabil.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

53

1848 august 30/septembrie 11, Bucureşti

No 48

My Lord,

By a letter I received a few days ago from His Excellency, Sir Stratford Canning, I learn that Fuad Effendi had received aditional instructions immediately before his departure from Constantinople, to superseed Suleyman Pasha, whose later dispatches are considered by the Porte to render it impossible for him to remain in Wallachia without serious embarrassment to himself and the hazard of causing great dissatisfaction to Russia and consequent vexation to the Porte, but that this measure had been adopted without *any feeling of ill will* towards Suleyman Pasha.

Fuad Effendi has I hear arrived at Galatz, where he passes quarantine, doubtless with the intention of conferring with General Duhamel, and he was expected to be at Giurgiu as this evening. The above intelligence, so alarming to the Liberal Party, has also reached the members of the Government, though their agent and other sources but presented in different shades.

The agitation among the people is very great and some of the popular orators rather increase and inflame this agitation than otherwise, and a feeling that some show of resistance should be made is very general. I had a long conversation yesterday with Mr. Golesco and counselled him to avoid every thing which would encourage measure of violence, which would only prove fatal to their true interests. I communicated to him the general tenor of my despatches from Sir S. Canning and urged on him the necessity there was that the chiefs of the Popular Party should defer to the earnest wishes of their Sovereign, who is most anxious to provide for the interests and future welfare of the Principality, even while compelled to bow before a stern necessity. I pointed out that such deference now would be an additional claim on the Porte, which could not but gratefully acknowledge the forbearance of a people who, rather than embarrass their Sovereign in a moment of difficulty like the present, should consent to forego for a time the enjoyment of Privileges they had lately acquired. Mr. Golesco admitted the justice of my remarks, observed that he himself was opposed to any measure of violence which would only lead to what they most dreaded, a foreign occupation, but that much would depend on the nature of the acts of the new Commissioner, whose instructions, from what he learnt, are to dissolve the present

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Government appointed by Suleyman Pasha and to nominate a single Lieutenant or perhaps Prince, but that he did not know whether such appointment would be made solely from the boiars of the 1st class, as formerly, or whether the election would be more popular; if the latter, he had little doubt matters might be arranged, particularly if a mere temporary Lieutenant be chosen, with orders to summon a new Chamber under extended electoral franchise; that in these circumstances there might be a hope of a better system being followed in Wallachia, but that if one of the old boiars with all the prejudices of their class be chosen, it would be useless to hope for any amelioration, while the people, irritated at seeing their acquired rights wrested from them, would not submit, except to a force such as must plunge the country in misery and perhaps bloodshed.

One of the reports current is that the Turkish troops have orders to march from Giurgiu on to the Moldavian frontier at Foxany and there encamp. Such a measure I should, under *present circumstances,* consider ill judged as probably likely to lead to a collision with the Russians.

Omer Pasha commander in chief has received the rank of field marshal. His opinions are well known. The united Turkish force those at Giurgiu and Galatz combined, must amount to upwards of 26,000 men.

I have the honor to be,
My Lord,

Your Lordships most obedient and most humble servant,
Robert Colquhoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office, 78-Turkey, vol. 743, f. 23–26); publ. în Documente privind revoluţia de la 1848 în Ţările Române. B. Ţara Românească *Bucureşti, 1983, p. 178*

Bucureşti, 11 septembrie 1848

Nr. 48

My Lord,

Dintr-o scrisoare primită în urmă cu câteva zile de la Excelenţa sa, Sir Stratford Canning, am aflat că Faud Effendi a fost însărcinat, chiar înainte de a pleca din Constantinopol, să-l înlocuiască pe Suleiman

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Paşa, întrucât Poarta consideră că o eventuală continuare a misiunii sale în Ţara Românească ar aduce neplăceri atât lui cât şi Porţii şi ar provoca mari nemulţumiri Rusiei, măsură care *nu trebuie nicidecum înţeleasă ca pe un act de rea voinţă* îndreptat împotriva lui Suleiman Paşa.

Am auzit că Fuad Effendi a sosit la Galaţi, unde face carantină, având cu siguranţă în intenţie să discute cu generalul Duhamel, iar în această seară este aşteptat la Giurgiu. Aceste veşti, atât de îngrijorătoare pentru Partida Liberală, au ajuns şi la membrii Guvernului, deşi agentul lor sau *alte* surse le-au prezentat într-o lumină diferită.

În popor domneşte agitaţia care este şi mai mult sporită de discursurile diverşilor oratori, iar opinia generală este că trebuie încercată o mişcare de rezistenţă. Ieri, am avut o lungă convorbire cu domnul Golescu şi l-am sfătuit să evite orice acţiune care ar putea conduce la măsuri violente şi care ar fi împotriva adevăratelor lor interese. I-am comunicat, pe scurt, conţinutul rapoartelor pe care le-am primit de la Sir S. Canning şi i-am explicat necesitatea ca şefii Partidei Populare să respecte dorinţele cele mai sincere ale Suveranului, care se arată cât se poate de preocupat de interesele şi bunăstarea viitoare a Principatului, chiar şi atunci când este obligat să se încline în faţa unei necesităţi dureroase. Am subliniat că o asemenea atitudine ar fi un câştig în raporturile cu Poarta, care nu ar putea decât să fie recunoscătoare unui popor care în loc să creeze greutăţi Suveranului său într-un moment şi aşa dificil, acceptă să amâne pentru un timp să se bucure de drepturile de curând câştigate. Domnul Golescu a recunoscut justeţea observaţiilor mele, declarând că şi el se opune oricăror acte de violenţă care ar avea drept consecinţă o nedorită ocupaţie străină, însă depinde foarte mult şi de ceea ce va întreprinde noul comisar care, din câte a înţeles el, a primit instrucţiuni să dizolve guvernul actual numit de Suleiman Paşa şi să numească un singur Locotenent sau Domnitor. Nu ştie însă dacă acesta va fi numit doar din rândurile boierilor de prim rang, ca şi înainte, sau dacă alegerea va fi ceva mai democratic. În acest din urmă caz ar mai exista speranţe ca lucrurile să se îndrepte, mai ales, dacă va fi ales un Locotenent interimar ce va avea sarcina de a convoca o nouă Cameră în condiţiile unor drepturi electorale mai largi. În această situaţie ar putea exista premisele adoptării unui sistem mai bun în Ţara Românească, dacă însă va fi ales unul din vechii boieri cu toate prejudecăţile clasei lui, atunci nu va mai fi nici o speranţă de mai bine, iar poporul, supărat să-şi vadă drepturile de-abia câştigate călcate în picioare, nu se va supune decât în faţa unei forţe care probabil va arunca ţara în suferinţă şi vărsare de sânge.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Se zvoneşte că trupele turceşti au primit ordin să plece din Giurgiu şi să se îndrepte spre graniţa de la Focşani unde să-şi stabilească tabăra. Consider că această măsură nu e binevenită în condiţiile actuale şi va conduce probabil la o ciocnire cu trupele ruseşti.

Omer Paşa, comandant şef, a primit gradul de mareşal. Părerile lui sunt bine cunoscute. Totalul forţelor turceşti, cele de la Giurgiu asunate cu cele de la Galaţi, se ridică la aproximativ 26.000 de oameni.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenţei sale,
Vicontele Palmerston

54

1848 septembrie 6/18, Paris

Correspondance Particulière

Les événements se compliquent, et nous sommes à la veille d'une rupture avec la Turquie elle-même.

Tant que la Porte a pû espérer de trouver un appui décidé dans la politique de la France et de l'Angleterre, elle n'a pas caché ses sympathies pour notre révolution, et son vif désir de voir la Moldavie evacuée au plus tôt par les troupes russes, et unie enfin aux destinées de la Valachie. Mais aujourd'hui la Turquie se sent complètement abandonnée de l'Europe et elle est très embarrassée pour terminer une affaire si bien commencée par ses premiers hommes d'État.

Fuad-Effendi qui vient d'arriver à Giurgevo paraît être l'homme des demi-mesures; il a été reçu assez froidement de la nombreuse députation qui était allée au-devant de lui et lui a déclaré qu'il n'écouterait les voeux du peuple que dans la capitale où il avait l'intention de se rendre avec l'armée turque campée à Giurgevo.

Le peuple valaque se voyant, ainsi abandonné et trahi de tous côtés, vient de prendre une de ces résolutions extrêmes qui seules réussissent à sauver les libertés d'une nation faible: la levée en masse a été proclamée, et les volontaires accourent de tous côté, 16.000 hommes sont déjà bien armés et se trouvent concentrés dans les villes

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

situées au pied des montagnes. Şi l'armée russe pénètre dans le pays, le gouvernement compte se transporter dans les montagnes et on brûlera tout dans la plaine; en outre, il vient de se former un corps patriotique composé des vontaires les plus éprouvés. Tous les soldats qui composent cette légion jurent de combattre jusqu'au dernier pour les libertés du pays; aucun d'entre eux ne doit survivre à notre défaite ni se livrer vivant.

Avec une telle détermination, il n'est pas possible de succomber, dût le pays être inondé de cosaques et de calmouks. Pourquoi faut-il, hélas! que notre éloignement et notre isolement du reste de l'Europe rende si difficile pour nous l'accès des armes.

Dans les campagnes on travaille avec une activité infatigable à la fabrication des piques. Il est impossible de vous exprimer l'agitation du pays, le nom russe est voué à toutes les haines et on proclame traître envers la patrie quiconque n'employera pas le fer, le feu ou le poison pour tuer un Russe qui serait à sa portée. Le peuple de Bucarest non content d'exaler sa haine en démonstrations hostiles, ajoute encore le sarcasme à la colère. Je viens d'assister aujourd'hui même à une manifestation trop curieuse pour être passée sous silence, elle vous fera connaître le véritable caractère de notre peuple.

Vous savez que notre métropolitain a été dès l'origine l'âme de la réaction qui s'appuyait sur la Russie, or cette réaction a chez nous un caractère trop mesquin pour exciter les colères du peuple. Quelques vieilles péruques qui regrettent leurs anciens titres et privilèges et quelques jeunes ambitieux, mécontens et soudoyés par la Russie, voilà tout ce qui compose notre parti réactionnaire! Cela ne peut même pas s'appeler un parti. A trois reprises différentes il a essayé de renverser la révolution et trois fois de suite il a été ridicule dans ses tentatives. Aussi le peuple ne s'en est pas lâché sérieusement et pas un des leurs n'a péri par la colère du peuple.

A la première nouvelle des complications graves de nos affaires, et lorsque tout le pays s'agite et se prépare à la guerre, le peuple de Bucarest, loin de se laisser aller à des excès contre les partisans peu nombreux de la réaction, les a laissés au contraire vivre en paix au milieu de nous et s'est contenté seulement de les obliger, eux, instruments de la protection russe, à coopérer avec lui à toutes les manifestations qui se sont faites contre le protectorat: il s'est donc porté en masse, chez le métropolitain et l'a obligé de sortir avec tout l'attirail de la pompe religieuse pour livrer aux flammes le règlement russe, et pour jeter l'anathème sur tous ceux qui essayeraient dans l'avenir de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

rétablir ce règlement en vigueur ou d'administrer le pays suivant l'esprit de cette constitution.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 121, c. 218; (Bibliothèque Nationale, Paris, Imprimées).

Corespondenţă particulară

Bucureşti, 18 septembrie

Evenimentele se complică şi suntem în ajunul unei rupturi cu Turcia însăşi.

Atâta vreme cât Poarta a putut spera să găsească un sprijin hotărât în politica Franţei şi Angliei, ea nu şi-a ascuns simpatia pentru revoluţia noastră şi dorinţa ei vie de a vedea Moldova golită cât mai curând de trupele ruse şi unite în sfârşit destinelor Ţării Româneşti. Dar astăzi, Turcia se simte complet abandonată de Europa şi este foarte preocupată să termine o chestiune începută atât de bine de către principalii ei oameni de stat.

Fuad Effendi, care a sosit la Giurgiu, pare a fi un om al jumătăţilor de măsură: el a fost primit cu răceală de către numeroasa deputăţie care i-a ieşit în întâmpinare şi a declarat că nu va asculta doleanţele poporului decât în capitală, în care are intenţia să intre cu armata turcă ce se află în tabăra de la Giurgiu.

Poporul valah, văzându-se astfel abandonat şi trădat din toate părţile, a luat una dintre acele hotărâri extreme, singurele care reuşesc să salveze libertăţile unei naţiuni slabe: s-a proclamat ridicarea în masă şi voluntarii au venit din toate părţile. 16.000 de oameni sunt deja bine înarmaţi şi se găsesc concentraţi în oraşele de la poalele munţilor. Dacă armata rusă pătrunde în ţară, guvernul intenţionează să se retragă în munţi şi se va arde totul în zona de câmpie; în plus, s-a format un corp patriotic compus din voluntarii cei mai experimentaţi. Toţi soldaţii care formează această legiune jură să lupte până la ultimul pentru libertăţile ţării; nici unul dintre ei nu trebuie să supravieţuiască înfrângerii noastre, nici să se predea viu.

Cu o asemenea hotărâre, nu este posibil să fii doborât, chiar dacă ţara este inundată de cazaci şi calmâci. De ce trebuie, vai, ca depărtarea şi izolarea noastră de restul Europei să ne facă atât de dificil accesul la arme.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

La țară se muncește neobosit la fabricarea de sulițe. Este imposibil de redat agitația din țară, numele de rus este urât de toți și este proclamat trădător de țară oricine nu va folosi fierul, focul sau otrava pentru a omorî un rus ce va fi în bătaia sa.

Poporul din București, nemulțumindu-se să-și reverse ura în demonstrații ostile, adaugă la furie sarcasmul: am asistat chiar azi la o manifestație prea curioasă pentru a fi trecută sub tăcere; ea vă va prilejui cunoașterea adevăratului caracter al poporului nostru.

Știți că, inițial, mitropolitul nostru a fost sufletul reacțiunii care s-a sprijinit pe Rusia; or, această reacțiune are la noi un caracter prea meschin pentru a stârni mânia poporului. Câteva figuri, învechite care își regretă vechile titluri și privilegii și câțiva tineri ambițioși, nemulțumiți și tocmiți ca spioni de Rusia, iată tot ceea ce compune partida noastră reacționară. Acesta nici măcar nu se poate numi un partid. În trei reprize diferite a încercat să răstoarne revoluția și de trei ori la rând a fost ridicolă în această tentativă. Dar nici poporul nu s-a dezlănțuit în mod serios și nici unul dintre ei nu a pierit de mânia poporului.

La prima știre despre complicațiile grave ale problemelor noastre și, în vreme ce toată țara se agită și se pregătește de război, poporul din București departe de a se lăsa antrenat la excese împotriva prea puținilor partizani ai reacțiunii, i-a lăsat dimpotrivă să trăiască în pace în mijlocul nostru și s-a mulțumit doar să-i oblige pe ei, instrumentele protectoratului rusesc, să coopereze cu el la toate manifestațiile care s-au făcut împotriva protectorarului; el s-a dus deci, în masă, la mitropolit și l-a obligat să iasă cu tot calabalâcul pompei religioase pentru a arunca în foc Regulamentul rusesc și pentru a azvârli anatema asupra tuturor celor care vor încerca în viitor să repună în vigoare acest regulament sau să administreze țara după spiritul acestei constituții."

55

1848 septembrie 8/30, București

Direction Politique
No. 34
Dechiffrement

Monsieur le Ministre,

Dans un entretien que je viens d'avoir avec Fuad Effendi et avec Omer Pacha, il m'ont confidentiellement communiqué que le général

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Duhamel leur avait fait part de la prochaine arrivée d'une armée russe en Valachie. Fuad Effendi, sans instructions de son gouvernement sur une question aussi grave et aussi inattendue, n'a pas cru cette occupation. Mais, il a écrit au général Duhamel, lui déclarant énergiquement qu'il considérait cette occupation comme contraire aux assurances de la Russie elle-même, qu'une double occupation surchargerait le pays au delà de ces forces et que d'ailleurs rien ne saurait justifier en ce moment l'entrée des troupes russes, attendu que le tranquillité est rétablie, tant dans la Capitale, que dans les districts. Fuad-Effendi et Omer-Pacha ont en outre exposé au commissaire russe l'impossiblité où ils seraient de garantir l'ordre et la discipline dans leur armée, si les Russes venaient à occuper simultanément la Principauté et ont décliné toute responsabilité à l'égard des conflits qui pourraient survenir entre les deux armées.

Le général Duhamel a répondu qu'il n'était plus en son pouvoir d'arrêter la marche des armées russes, mais qu'il transmettrait la déclaration de Fuad Effendi au général en chef. Le commissaire turc attend de nouvelles instructions de Constantinople; il m'a assuré être décidé à demander son rappel ainsi que Omer Pacha dans le cas où la Russie exigerait d'eux l'emploi des mesures plus rigoureuses contre les Valaques que celles dont ils ont été l'objet et qui ont été suffisantes pour rétablir dans toute leur intégrité les droits des Cours suzeraine et protectrice.

Je suis etc.
Signé: Hory

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 298–300).

Bucureşti, 30 septembrie 1848

Direcţia politică
Nr. 34
Descifrare

Domnule Ministru,

Într-o convorbire pe care am avut-o recent cu Fuad Effendi şi Omer Paşa mi-au comunicat confidenţial că generalul Duhamel l-a împărtăşit apropiata sosire a unei armate ruseşti în Ţara Românească. Fuad Effendi, fără instrucţiuni de la guvernul său asupra unei

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

chestiuni atât de gravă şi de neaşteptată, nu a crezut în această ocupaţie. Dar i-a scris generalului Duhamel, declarându-i hotărât că ar considera această ocupaţie ca fiind contrară asigurărilor Rusiei însăşi, că o dublă ocupaţie ar încărca ţara peste puterile ei şi că, de altfel, nimic nu poate justifica, în acest moment, intrarea trupelor ruseşti, dat fiind că liniştea este restabilită, atât în capitală, cât şi în ţinuturi. Fuad Effendi şi Omer Paşa i-au prezentat, printre altele, comisarului rus, imposibilitatea în care < ei > s-ar găsi, de a garanta ordinea şi disciplina armatei lor, dacă ruşii vor ocupa simultan principatele şi şi-au declinat orice responsabilitate în legătură cu conflictele care ar putea surveni între cele două armate.

Generalul Duhamel a răspuns că nu-i mai stă în putere să oprească marşul armatelor ruse, dar că va transmite declaraţia lui Fuad Effendi către genralul comandant. Comisarul turc aşteaptă noi instrucţiuni de la Constantinopol; el m-a asigurat că este hotărât să-şi ceară chemarea, la fel ca şi Omer Paşa, în cazul în care Rusia le va cere luarea de măsuri mai riguroase împotriva valahilor decât acelea la care au fost deja supuşi şi care au fost suficiente pentru a restabili, în toate integritatea lor, drepturile curţilor suzerană şi protectoare.

Sunt etc.
Semnat: Hory

56

1848 septembrie 10/22. Bucureşti

Bucarest

Monsieur le Ministre,

Pressé par mon gouvernement de l'informer d'une manière précise du résultat de mes démarches auprès de votre ministère eclairé, j'ai recours à Votre généreuse allégeance pour vous prier de me faire part si je puis tenir réalisée la promesse que vous m'avez faite.

1^0 d'envoyer au chargé d'affaires de la République française à Constantinople des instructions précises pour appuyer la proposition de l'union des deux Principautés ainsi que la réforme demandée par l'unanimité du peuple valaque et que la Porte Ottomane nous a déclaré confidentiellement ne pouvoir nous accorder qu'à la condition de trouver dans la diplomatie européenne un appui moral contre les prétentions exhorbitantes de la Russie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

2° de faire expédier par Constantinople cinq mille fusils pour renouvellement du matériel usé de notre milice et auxquels, conformément aux nouvelles instructions que je reçois, je dois vous faire encore prière d'ajouter cinq mille autres fusils, à l'effet de compléter l'armement de notre garde nationale des villes. Je crois devoir ajouter, Monsieur le Ministre, que ces 10.000 fusils seront immédiatement payés à Bucarest.

3° de me procurer une lettre de recommandation auprès de monsieur le ministre des finances pour me faciliter les moyens de déterminer trois citoyens français, réunissant les conditions requises de capacité, à aller offrir pour quelque temps leurs services à une patrie, à l'effet d'y organiser immédiatement une Banque nationale, un bureau de statistique et l'impôt foncier.

Je ne doute point, Monsieur le Ministre, que je ne reçoive de vous les assurances les plus satisfaisantes à l'egard de l'issue heureuse de ma mission et je vous prie bien d'accueillir ici les témoignages de la reconnaissance la plus sincère que je suis chargé de vous porter au nom de ma patrie.

A.G. Golescu, délégué de la Lieutenance Princière

22 Septembre 1848

A.M. Bastide, Ministre des Affaires etrangères de la République française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme, Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 257–258).

22 septembrie 1848

Bucureşti

Domnule Ministru,

Solicitat de guvernul meu să vă informez de o manieră precisă de rezultatul demersurilor mele pe lângă luminatul dumneavoastră minister, am apelat la generoasa dumneavoastră bună-credinţă, pentru a vă ruga să-mi faceţi cunoscut dacă mă pot baza pe îndeplinirea promisiunii pe care mi-aţi făcut-o:

1° de a trimite însărcinatul cu afaceri al Republicii Franceze la Constantinopol instrucţiuni precise de a sprijini propunerea de unire

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

a celor două principate, ca şi reforma cerută de întregul popor valah şi pe care Poarta Otomană ne-a declarat în mod confidenţial că nu poate să ne-o îngăduie, decât cu condiţia de a găsi în diplomaţia europeană un sprijin moral împotriva pretenţiilor exorbitante ale Rusiei.

2^0 de a expedia prin Constantinopol, cinci mii de puşti pentru înlocuirea materialului uzat al miliţiei noastre şi la care conform noilor instrucţiuni pe care le-am primit, trebuie să vă mai rog să adăugaţi alte cinci mii de puşti, în scopul de a completa armamentul gărzilor noastre naţionale din oraşe. Cred că trebuie să adaug, domnule ministru, că aceste 10.000 de puşti vor fi imediat plătite la Bucureşti.

3^0 de a-mi procura o scrisoare de recomandare pe lângă domnul ministru al finanţelor pentru a-mi facilita demersurile de a determina trei cetăţeni francezi, întrunind condiţiile de competenţă cerute, să-şi ofere pentru câtăva vreme serviciile patriei mele în scopul de a organiza imediat acolo o Bancă naţională, un birou de statistică şi impozitul funciar.

Nu mă îndoiesc deloc, domnule ministru, că voi primi de la dumneavoastră asigurările cele mai satisfăcătoare pentru îndeplinirea fericită a misiunii mele şi, vă rog, să primiţi mărturiile recunoştinţei cele mai sincere pe care sunt însărcinat să vi le aduc în numele patriei mele.

A.G. Golescu, delegat al Locotenenţei Domneşti

22 septembrie

Domnului Bastide, Ministru de Externe al Republicii Franceze

57

1848 septembrie 13/25, Bucureşti

Copie
No. 6

Monsieur le Gérant,

Aujourd'hui 13/25 Septembrie, sans sommation préalable et contrairement à toutes les règles du droit des gens, les troupes de Sa Hautesse le Sultan sont entrées dans la ville de Bucarest, au pas de charge, la bayonnette au bas du fusil, les mèches des canons allumées, après avoir écrasé sous les pieds de leurs chevaux des groupes de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

paysans sans armes; la ville est occupée militairement; l'action du gouvernement est paralysée, tous les pouvoirs légaux sont brisés par le fait, sans qu'il ait été pourvu à leur remplacement.

En conséquance, la Lieutenance Princière, rejetant toute responsabilité sur qui de droit, proteste de toute l'énergie de son indignation contre un pareil guet-apens et prend toute l'Europe civilisée pour juger entre elle et la Sublime Porte.

Les membres de la Lieutenance Princière:
Signé: N. Golesco et Ch. Tell

A Mr. Hory, Gérant de l'honorable Consulat Général de France

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol 5, f. 293).

Bucureşti, 13/25 septembrie 1848

Copie
Nr. 6

Domnule Gerant,

Astăzi, 13/25 septembrie, fără somaţie prealabilă şi contrar tuturor regulilor dreptului internaţional, trupele Înălţimii sale, Sultanul au intrat în cetatea Bucureştiului, în pas forţat, cu baioneta la armă, cu fitilele tunurilor aprinse, după ce striviseră sub copitele cailor grupuri de ţărani neînarmaţi oraşul a fost ocupat militar; acţiunea guvernului este paralizată; toate puterile legale sunt întrerupte de fapt, fără a se fi avut în vedere înlocuirea lor.

În consecinţă, Locotenenţa Domnească, lăsând toată responsabilitatea celor vinovaţi, protestează cu toată energia îndârjirii sale împotriva unei astfel de capcane şi ia < martoră > întreaga Europă civilizată pentru a judeca între ea şi Sublima Poartă.

Membrii Locotenenţei Domneşti
Semnat: N. Golescu şi Chr. Tell

Domnului Hory, gerant a onorabilului Consulat General al Franţei

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

58

1848 septembrie 13/25,Bucureşti

Copie
No. 5

Monsieur le Gérant,

Sans examiner les motifs qui avaient pu déterminer le Gouvernement de sa Hautesse à nommer un nouveau Commissaire dans la Principauté, en remplacement de Son Excellence Suleiman Pacha, le pays avait lieu d'espérer que ce nouveau Commissaire, quelles que fussent ses instructions, apporterait dans sa mission, cette impartialité et cet esprit de conciliation dont son prédécesseur lui avait donné l'exemple.

Au lieu de cela, Son Excellence Fuad Effendi semble avoir pris à tâche par son inqualifiable conduite, de compliquer une situation déjà grave par elle même.Ainsi, S. E. Fuad Effendi arrive à Giurgevo le 1 ^{er} Septembre sans qu'il ait cru devoir, depuis cette époque, notifier au Gouvernement son arrivée ni les pouvoirs dont il est revêtu.

Il occupe militairement la ville, et par l'ignorance où il laisse le Gouvernement et le pays tout entier de ses intentions ultérieures il semble vouloir accroître le malaise et l'inquiétude générale.

Enfin il se met en marche suivi de toute l'armée Impériale et s'avance jusque sur les murs de Bucarest, toujours sans avis préalable donné au Gouvernement, lequel se voit dès lors dans l'impossibilité de prendre des messures nécessaires pour prévenir les conséquences graves que peut avoir, dans les circonstances actuelles la marche à travers le pays d'une armée de 12 à 15.000 hommes, dont l'on ignore les intentions.

Cependant, par une faveur inespérée de la Providence, les craintes qu'on était en droit de concevoir ne se réalisent pas et le Commissaire Impérial peut se convaincre partout sur son passage de bon esprits de ces populations qui se demandaient vainement les raisons d'un pareil déploiement de forces.

A la nouvelle de l'approche du Commissaire Impérial le Gouvernement, oubliant ses motifs légitimes de mécontentement pour ne plus voir en lui que le Représentant de son suzerain, lui envoie son Ministre des Affaires Etrangères pour le complimenter en son nom et prendre de concert avec lui les mesures que réclamaient les circonstances.

Son Excellence Fuad Effendi refuse de recevoir l'envoyé du Gouvernement.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Au même jour, 10/22 du présent mois, Son Ex. Fuad-Effendi adresse à Son Eminence le Métropolitain une lettre qu'il le prie de porter à la connaissance du pays, lettre dans laquelle il l'engage comme Ministre de la paix à veiller au maintien de bon ordre et de la tranquillité dans la ville, en lui déclarant que la Capitale est désormais placée sous la sauvegarde de l'armée Impériale. Il vous est donné communication de cette lettre par S. Em. le Métropolitain, auquel nous croyons devoir adresser en réponse la protestation ci-jointe.[1]

Hier, 11/23, une députation de plus de 50.000 hommes tous sans armes et ayant à leur tête S. Em. le Métropolitain va au-devant des troupes Impériales dont l'arrivée était annoncée pour le matin même. Cette députation s'arrête bien en avant des premières lignes de l'armée impériale et S. Em. fait demander à S. Ex. Fuad-Effendi une entrevue particulière qui lui est refusée.

Le Gouvernement se demande avec une pénible surprise quels motifs ont pu porter S. Ex. Fuaf-Effendi à suivre dans les conjunctures présentes une ligne de conduite si peu en rapport avec les déclarations précédentes de la Sublime Porte et dont il oublierait volontier ce qu'il peut avoir d'offensant pour lui, si elle n'était de nature à amener dans le pays des perturbations également dangereuses pour le pays lui-même et pour la Sublime Porte.

Son Ex. Fuad Effendi oublie que la Lieutenance Princière ayant été reconnue officielement par Son Excellence Suleiman Pacha au nom de Sa Hautesse est encore aujourd'hui le gouvernement légal du pays; et que étant admis le droit de la Sublime Porte de revenir sur ses actes, en désavouant Son Plénipotentiaire, elle reste dans ces mêmes conditions tant que S. Ex. Fuad-Effendi ne l'aura pas violemment dissoute, en vertu de ses pouvoirs, si en effet ces pouvoirs sont tels. D'un autre côté, il ne semble tenir aucun compte de la situation violente où se trouve le pays, justement inquiet du sort qu'on lui prépare, et lui porte en quelque sorte un défi, en refusant de recevoir le Chef de l'Eglise et les envoyés de la nation, tandis que son camp est ouvert aux agents du parti réactionnaire.

En outre, et cela n'a rien de surprenant après ce que nous venons de dire, une grande fermentation règne dans le pays; les populations des campagnes arrivent chaque jour dans la capitale par bandes de cinq à six mille hommes, et il y a lieu de craindre que des désordres graves n'éclatent si S. Ex. Fuad Effendi ne se hâte de mettre un terme à l'incertitude qu'il fait peser sur le pays et qui paralyse l'action du Gouvernement.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Pour ces motifs, le Gouvernement proteste devant vous, Monsieur le Gérant, contre les actes de S. Ex. Fuad Effendi comme contraires à la modération et à la justice qu'on était en droit d'attendre de l'Envoyé de S. H. et déclinant d'avance toute responsabilité pour les conséquences qui pourraient en résulter, il déclare l'intention où il est d'en appeler à la S.P. de la conduite du Son Représentant.

Signé:
Le Ministre des Affaires Etrangères
J. Voynesco II

A Monsieur Hory, Gérant du Consulat général de France etc. etc.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, f. 290–293).

Bucureşti, 13/25 septembrie 1848

Copie
Nr. 5

Domnule Gerant,

Fără a examina motivele care ar fi putut determina guvernul Înălţimii sale să numească un nou comisar în Principate, în locul Excelenţei sale, Suleiman Paşa, ţara ar fi avut putinţa să spere că noul comisar, oricare ar fi fost instrucţiunile sale, va aduce în misiunea lui acea imparţialitate şi acel spirit de conciliere pe care predecesorul său i-l dăduse drept exemplu.

În loc de aceasta, Excelenţa sa, Fuad-Effendi pare să-şi fi luat sarcina, prin incalificabila sa conduită, de a complica o situaţie deja gravă prin ea însăşi.

Astfel, Excelenţa sa, Fuad Effendi soseşte la Giurgiu pe 1 septembrie, fără a fi crezut de cuviinţă, din acest moment, să notifice guvernului nici soarta sa, nici puterile cu care a fost investit.

El ocupa milităreşte oraşul şi, prin ignoranţa în care lasă guvernul şi ţara întreagă cu privire la intenţiile sale ulterioare, pare că vrea să sporească tulburarea şi neliniştea generală.

În sfârşit, porneşte în marş urmat de toată armata imperială şi avansează până sub zidurile Bucureştiului, tot fără aviz prealabil către guvern, care se vede de acum în imposibilitatea de a lua măsurile

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

necesare pentru a preveni consecinţele pe care le-ar putea avea, în circumstanţele actuale, marşul de-a lungul ţării al unei armate de 12 până la 15.000 de oameni, ale căror intenţii nu se cunosc.

Totuşi, printr-o favoare nesperată a Providenţei, temerile pe care eram în drept să le avem nu se realizează şi comisarul imperial poate să se convingă peste tot, la trecerea sa, de bunele intenţii ale acestei populaţii care se întreabă din nou care sunt motivele unei asemenea desfăşurări de forţe.

La ştirea apropierii comisarului imperial, guvernul, uitându-şi motivele legitime de nemulţumire pentru a nu mai vedea în el decât reprezentantul suzeranului său, l-a trimis pe ministru afacerilor externe pentru a-l saluta în numele său şi pentru a lua de comun acord cu el măsurile cerute de împrejurări.

Excelenţa sa, Fuad Effendi refuză să-l primească pe trimisul guvernului.

În aceeaşi zi, 10/22 a prezentei luni, Excelenţa sa, Fuad Effendi adresează Eminenţei sale, Mitropolitul o scrisoare pe care îl roagă s-o aducă la cunoştinţa ţării, scrisoare prin care solicită în calitate de ministru al păcii să vegheze la menţinerea ordinei şi liniştii în oraş, declarându-i că, capitala este de acum sub supravegherea armatei imperiale. Am fost informaţi despre această scrisoare de Em. sa, Mitropolitul, căruia am crezut că trebuie să-i adresăm în replică protestul alăturat [1].

Ieri, 11/23, o deputăţie de peste 50.000 de oameni, toţi neînarmaţi şi avându-l în fruntea lor pe Eminenţa sa, Mitropolitul, au mers în faţa trupelor imperiale a căror sosire fusese anunţată în aceeaşi dimineaţă. Această deputăţie s-a oprit chiar în faţa primelor linii ale armatei imperiale şi Eminenţa sa i-a cerut Excelenţei sale, Fuad Effendi o întrevedere particulară care i-a fost refuzată.

Guvernul se întreabă cu neplăcută surprindere care motive l-au putut determina pe Excelenţa sa, Fuad Effendi să urmeze în împrejurările actuale o linie de conduită atât de puţin conformă cu declaraţiile precedente ale Sublimei Porţi şi căreia i-ar trece voluntar cu vederea ceea ce este ofensator la adresa lui, dacă n-ar fi de natură să aducă în ţară perturbări la fel de periculoase pentru ţară însăşi, ca şi pentru Sublima Poartă.

Excelenţa sa, Fuad Effendi uită că, Locotenenţa Domnească fiind recunoscută în mod oficial de Excelenţa sa, Suleiman Paşa, în numele Înălţimii sale, ea este încă astăzi, guvernul legal al ţării; şi că, fiind admis dreptul Sublimei Porţi de a reveni asupra actelor sale, dezavuându-şi plenipotenţiarul, ea rămâne chiar şi în aceste condiţii, câtă vreme Excelenţa sa, Fuad Effendi nu o va dizolva în mod violent,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

în virtutea puterilor sale, dacă într-adevăr aceste puteri sunt de aşa natură. Pe de altă parte, el nu pare să ţină cont deloc de situaţia violentă în care se află ţara, pe drept neliniştită de soarta care i se pregăteşte, şi-i aduce întrucâtva o sfidare, refuzând să-i primească pe şeful Bisericii şi pe trimişii naţiunii, în vreme ce tabăra sa este deschisă agenţilor partidei reacţionare.

În plus, şi aceasta nu are nimic surprinzător după tot ce am spus mai sus, în ţară domneşte o mare frământare; locuitorii de la ţară sosesc în fiecare zi în capitală în grupuri de câte cinci-şase persoane şi există destule motive de teamă că vor izbucni dezordini grave, dacă Excelenţa sa, Fuad Effendi nu se grăbeşte să pună capăt incertitudinii care apasă ţara şi care paralizează acţiunile guvernului.

Pentru aceste motive, guvernul protestează în faţa dumneavoastră, domnule gerant, împotriva actelor Excelenţei sale, Fuad Effendi, ca fiind contrare moderaţiei şi justiţiei la care era în drept să se aştepte de la trimisul Î<nălţimii> S <ale> şi declinându-şi dinainte orice responsabilitate pentru consecinţele care ar putea rezulta de aici, delcară intenţia sa de a informa S<ublima> P<oartă> de conduita reprezentantului său.

Semnat:
Ministrul Afacerilor Externe,
I. Voinescu II

59

1848 septembrie 13/25, Paris

Bulletin de l'étranger
Correspondance Particulière

On nous écrit de Jassy, 25 septembre:

„Le silence des puissances européennes au sujet des actes arbitraires de la Russie dans les provinces de l'empire ottoman vient enfin de produire sont effet! L'empereur Nicolas voit dans ce silence un consentement, une approbation même, et dès lors il n'hésite plus à porter un dernier coup au coeur de la Turquie. Le général Lüders vient de passer le Pruth à Léova, le 23 septembre, à la tête de son corps d'armée de quarante mille hommes; il a reçu l'ordre de Pétersbourg de s'avancer, à marches forcées, sur Bucarest, et de s'en emparer

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

quand même les troupes turques se trouveraient déjà dans cette capitale. Le général Lüders s'est rendu à Jassy, pour vingt quatre heures, et après s'être abouché avec le prince Stourdza, après avoir tenu un conseil de guerre avec plusieurs généraux de l'armée russe, il est reparti en toute hâte pour aller rejoindre ses troupes à Berlad, petite ville de la Moldavie, située près de la frontière valaque. On pense que dans huit jours il sera aux portes de Bucarest.

Ainsi, aux yeux de l'autocrate protecteur, les droits de suzeraineté du sultan sur les principautés ne sont plus rien; le rôle de Fuad Effendi en Valachie devient nul et c'est le général Lüders qui est chargé d'y ramener l'ancien ordre de choses, c'est-à-dire la barbarie et l'esclavage! Ainsi la question moldo-valaque, cette question toute démocratique , va être résolue par l'épée de l'absolutisme; les provinces danubiennes, ces provinces aux tendances françaises vont bientôt recevoir le châtiment du crime qu'elles ont commis de proclamer les principes de la France aux portes mêmes de la Russie! Car, comment pourraient-elles jamais, faibles et désarmées qu'elles sont, opposer une résistance aux forces réunies des deux vastes empires turc et russe!

Puisse la République française établir promptement les bases de son gouvernement, et protéger de sa puissance les peuples qui s'inclinent à son nom et qui se sont fait gloire d'adopter et de proclamer ses principes?

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 121, c. 225 (Bibliothèque Nationale Paris, Imprimées).

Buletin extern
Corespondenţe particulare

Ni se scrie de la Iaşi, 25 septembrie:

„Tăcerea puterilor europene faţă de actele arbitrare ale Rusiei în provinciile Imperiului Otoman şi-a făcut în sfârşit efectul! Împăratul Nicolae vede în această tăcere un consimţământ, o aprobare chiar, şi din clipa aceea nu mai ezită să dea o ultimă lovitură în inima Turciei. Generalul Lüders a trecut Prutul pe la Liova, pe 23 septembrie, în fruntea corpului său de armată de patruzeci de mii de oameni; el a primit ordin de la Petersburg să avanseze, în marş forţat, asupra Bucureştiului şi de a-l cuceri chiar dacă trupele turceşti se vor fi găsit

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

deja în această capitală. Generalul Lüders a mers la Iaşi, pentru douăzeci şi patru de ore şi după ce s-a înţeles cu principele Sturdza, după ce a ţinut un consiliu de război cu mai mulţi generali ai armatei ruse, a plecat în mare grabă pentru a-şi reîntâlni trupele, la Bârlad, orăşel din Moldova, situat în apropierea frontierei valahe. Se crede că în opt zile va fi la porţile Bucureştiului.

Astfel, în ochii autocratului protector, drepturile de suzeranitate ale sultanului asupra principatelor nu mai valorează nimic; rolul lui Fuad Effendi în Ţara Românească devine nul, iar generalul Lüders este cel însărcinat să reîntroneze aici vechea ordine de lucruri, adică barbaria şi sclavajul. Astfel, chestiunea moldo-valahă, această chestiune întru totul democratică, va fi rezolvată prin robia absolutismului; provinciile danubiene, aceste provincii de tendinţe franceze, îşi vor primi în curând pedeapsa pentru crima pe care au comis-o de a proclama principiile Franţei chiar la porţile Rusiei! Căci, cum ar putea ele vreodată, slabe şi neînarmate cum sunt, să opună rezistenţă forţelor reunite ale celor două mari imperii: turc şi rus!

Va reuşi Republica Franceză să stabilească cu promptitudine bazele guvernării sale şi să protejeze cu puterea sa popoarele care se înclină < în faţa > numelui ei şi care îşi fac un titlu de glorie din a adopta şi proclama aceste principii?

60

1848 septembrie 14/25,Bucureşti
Bucarest, 26 septembre 1848

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

Monsieur le Ministre,

A peine ma dépêche précédente était elle partie, qu'une nombreuse députation de notables de la ville s'est présentée chez le Consul général d'Angleterre pour le prier de se rendre auprès de Fuad Effendi, dans le but de connaître ses intentions à l'égard de la Capitale et de tirer la population de l'état d'incertitude et d'anxiété auquel elle était livrée depuis plusieurs jours. Mr. Colquhoun répondit aux notables qu'il ne saurait reconnaître de caractère officiel à cette démarche,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

qu'autant qu'elle serait faite auprès de lui par la Lieutenance elle-même. Une heure après Mr. Colquhoun était en possession d'une note par laquelle le Gouvernement le priait de considérer la démarche des notables, comme l'expression des voeux de la nation toute entière. Mr. Colquhoun expédia donc son secrétaire au camp du Commissaire Impérial Ottoman pour lui demander à quelle heure le Consul général d'Angleterre pourrait se présenter chez lui. Fuad Effendi répondit qu'il se ferait un plaisir de recevoir le Consul Général d'Angleterre dès demain 25 septembre.

Vers les neuf heures du soir, toutes les cloches sonnent l'alarme, la ville est en émoi, on crie à la trahison, les Turcs entrent dans la Capitale, on court aux armes et en moins d'une demi-heure plus de 2000 personnes arrivent au Palais pour défendre le Gouvernement. On ne tarde cependant pas à reconnaître que c'est une patrouille turque très avancée qui a causé cette fausse alerte. Aussitôt la tranquillité est rétablie. Hier à onze heures de matin, Mr. Colquhoun s'est rendu au camp turc où il a eu un long entretien avec Fuad Effendi. Le Commissaire Ottoman lui a declaré qu'il ne pouvait différer plus long temps l'exécution des ordres de la S.P.; qu'il avait convoqué pour midi les boyards et les notables de la Capitale, pour leur signifier la dissolution de la Lieutenance Princière instituée par Suleyman Pacha et la nomination d'un Caimakan, que d'ailleurs une amnisitie générale était accordée à tous les valaques qui étaient entrés dans le mouvement de 23 Juin dernier. En effet, une lettre adressée par Fuad Effendi au Métropolitain invite tous les Boyards et les notables à se rendre au camp. La jeunesse refuse l'admission des vieux boyards au Sein de la députation. L'officier turc porteur des ordres de Fuad Effendi se rend chez Mr. Alexandre Philippesco (Vulpé); celui-ci se charge de réunir la haute Boyerie qui se rend en corp au palais pour se joindre à la députation déjà en marche pour Kotrotcheni. Le Commissaire Impérial Ottoman en présence du Commissaire Russe, le Général Duhamel, donne lecture à l'assemblée d'un firman de S.A. le Sultan déclarant la dissolution de la Lieutenance et le rétablissement de l'ancien ordre de choses basé sur le règlement organique. Un seul Kaimacan est nommé; c'est Mr. Constantin Cantacuzène. La jeunnesse voyant tous ses espérances déçues en un moment, proteste par de paroles énergiques contre la teneur du Firman. Le Commissaire turc répond qu'il n'est point venu là pour écouter leurs doléances. Les esprits s'exasperant et dans la crainte que le retour de la députation dans la Capitale n'y produise un mouvement d'opposition désespérée, Fuad Effendi ordonne aux troupes de former un carré autour de la

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

députation; mais les boyards appartenant à l'ancien ordre de choses et satisfaits de la teneur du firman, sortent du carré et se rendent dans une tente voisine.

Les deux Commissaires ayant délibéré sur la gravité de cette démonstration inattendue de la jeunesse, décident que les troupes doivent être dirigées immédiatement sur la ville sans aucune notification préalable, soit aux hàbitants, soit même aux consuls étrangers. A trois heures, on entendit en effet gronder le canon des Turcs: la population ayant fait une résistance opiniâtre quoique non-armée aux portes de la ville, fut culbutée par la cavalerie; plusieurs hommes furent mutilés par le sabre et foulés aux pieds des chevaux. Arrivé à la caserne qui renfermait deux bataillons d'infanterie ne s'élevant pas à plus de 400 hommes ensemble et dont les fusils n'étaient point chargés, le commandant turque Hérim-Pacha demandait aux officiers Valaques la reddition de leurs armes. Ceux-ci repondirent à cette injonction qu'il n'avaient reçu de la Lieutenance ni l'ordre de les rendre, ni l'ordre de s'en servir, cependant, ils restèrent à leurs postes. Les Turcs passèrent alors précipitamment dans l'enceinte de la caserne. Là ils recontrèrent le corps des pompiers qui, ignorant ce qui se passait, venait se joindre au reste de la milice pour faire l'exercice journalier. Les Turcs croyant à une attaque préparée, fondent pêle-mêle, infanterie et cavalerie sur le corps de pompiers qui, au nombre de cent, forcent la ligne des Turcs et passent outre au milieu du feu de l'artillerie qui les prenant par derrière, les fauche en un instant comme des épis. Dès lors, les turcs entrent sans résistance dans la ville; ils sacagent, pillent les faubourgs de ce côté, depouillent les malheureux habitants, éventrent des femmes, des vieillards et des enfants sans défense pour s'émparer de leurs dépouilles. Mr. Bourlé, citoyen français et sa femme, sont victimes de leur barbarie, les soldats turcs violent leur domicile, leur enlèvent tout ce qu'il ont de plus précieux en leur laissant toutefois la vie sauvée. Ce dernier incident ayant été porté à ma connaissance par les victimes et par une déclaration des notables de la colonie française, je me suis empressé d'adresser à Fuad-Effendi une note énergique pour demander une prompte et juste réparation et empêcher le retour de pareils actes. „Me reservant d'en faire retomber toute la responsabilité sur qui de droit", j'aurai l'honneur par le prochain currier, de vous adresser, Monsieur le Ministre, les pièces relatives à cet incident déplorable.

On ignore encore à l'heure qu'il est le nombre des morts et des blessés. Toutefois, dans un entretien que j'ai eu ce matin avec Fuad Effendi, il m'a déclaré que du côté des Turcs, il ne s'élevait pas au

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

dessus de dix morts et de trente cinq blessés. D'après les renseignements que j'ai recueillis, il s'élève du côté des Valaques à plus de cent morts et autant de blessés. Sur le lieu même, theâtre de leur brigandage, les soldats turcs ont ouvert un bazar où ils vendent à vil prix à des juifs les objets de valeur, fruits de leurs rapine. Aujourd'hui même, malgré les ordres sévères des chefs et les assurances qui ont été donné par eux aux agents des Puissances étrangères, de pareils actes de violence se sont répétés dans les faubourgs et même au centre de la ville. Bucarest est mis en état de siège. Ce matin, Mr. Constantin Cantacuzène nous a communiqué son installation par les deux commissaires dans ses nouveaux fonctions de Kaimacan. Le général Duhamel et Fuad Effendi sont entrés en ville en même temps. L'hôtel du Consulat général de Russie est gardé par cent hommes de cavalerie turque.

Je suis avec respect
Monsieur le Ministre,
Votre très humble et très obéissant serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 266–273).

Bucureşti, 26 septembrie 1848

Agenţia şi Consulatul General al Franţei
în Principatele Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 32

Domnule Ministru,

Imediat după plecarea precedentei mele depeşe, o deputaţie numeroasă de notabilităţi ai oraşului s-a prezentat la consulul general al Angliei pentru a-l ruga să meargă la Fuad-Effendi, în scopul de a afla intenţiile acestuia cu privire la capitală şi de a scoate populaţia ţării din incertitudinea şi anxietatea în care a fost lăsată pradă timp de mai multe zile. Dl. Colquhoun le-a răspuns notabilităţilor că nu va

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

putea recunoaşte caracterul oficial al acestui demers, decât dacă va fi făcut pe lângă el de Locotenenţa însăşi. O oră mai târziu, dl. Colquhoun era în posesia unei note prin care guvernul îl ruga să considere demersul notabilităţilor ca expresie a voinţei întregii naţiuni.

Dl. Colquhoun şi-a trimis aşadar secretarul în tabăra comisarului imperial otoman pentru a-l întreba la ce oră consulul general al Angliei ar putea să se prezinte la el. Fuad Effendi a răspuns că i-ar face plăcere să-l primească pe consulul general al Angliei, începând de mâine, 25 septembrie.

Către orele nouă seara, toate clopotele au sunat alarma, tot oraşul era în fierbere, se striga că a fost trădare, turcii au intrat în capitală, s-a alergat la arme şi în mai puţin de o jumătate de oră 2000 de persoane au sosit la Palat pentru a apăra guvernul. În curând s-a ştiut că o patrulă turcă foarte avansată a fost cauza acestei false alerte. Imediat liniştea a fost restabilită. Ieri dimineaţă, la orele 11, dl. Colquhoun s-a dus în tabăra turcă, unde a avut o lungă convorbire cu Fuad Effendi. Comisarul otoman i-a declarat că nu poate amâna prea mult executarea ordinelor Sublimei Porţi; că i-a convocat pentru prânz pe boierii şi notabilităţile capitalei, pentru a le aduce la cunoştinţă dizolvarea Locotenenţei Domneşti instituită de Suleiman Paşa şi numirea unui caimacam, că, de altfel, o amnistie generală va fi acordată tuturor valahilor care au participat la mişcarea din 23 iunie trecut. Într-adevăr, o scrisoare adresată de Fuad Effendi mitropolitului îi invită pe toţi boierii şi notabilităţile să vină în tabără. Tineretul a refuzat primirea boierilor bătrâni în deputaţie. Ofiţerul turc, purtător al ordinelor lui Faud Effendi, s-a dus la dl. Alexandru Filipescu (Vulpe), acesta l-a însărcinat cu adunarea marilor boieri care s-au dus in corpore la palat pentru a se întâlni cu deputaţii deja plecaţi către Cotroceni. Comisarul imperial otoman, în prezenţa comisarului rus, generalul Duhamel a dat citire pentru adunare unui firman al Înălţimii sale sultanul, delcarând dizolvarea Locotenenţei şi restabilirea vechii ordini bazată pe Regulamentul Organic. A fost numit un singur caimacam; acesta este dl. Constantin Cantacuzino. Tineretul, văzându-şi toate speranţele spulberate într-un moment, a protestat prin cuvinte energice contra conţinutului firmanului. Comisarul turc le-a spus că nu a venit acolo ca să le asculte doleanţele. Spiritele s-au încins şi, de teamă ca întorcerea deputăţiei în capitală să nu provoace o mişcare de rezistenţă disperată, Fuad Effendi le-a ordonat trupelor să formeze un careu în jurul deputăţiei; dar boierii aparţinând vechiului regim şi < care erau > satisfăcuţi de conţinutul firmanului, au ieşit din careu şi s-au dus într-un cort din apropiere.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cei doi comisari deliberând asupra gravității acestei demonstrații neașteptate a tineretului, au decis că trupele trebuie să se îndrepte imediat asupra orașului fără nici un avertisment prealabil, nici către locuitori, nici chiar către consulii străini. La ora trei, s-a auzit într-adevăr bubuitul tunului turcesc; populația opunând o rezistență îndârjită, deși neînarmată, la porțile orașului, a fost împrăștiată cu ajutorul cavaleriei. Mai mulți oameni au fost mutilați cu săbiile și călcați în picioarele cailor. Ajunși la cazarme care adăposteau două batalioane de infanterie, nenumărând mai mult de 400 de oameni cu totul și ale căror puști nu erau încărcate, comandantul turc Herim-pașa le-a cerut ofițerilor valahi să predea armele. Aceștia au răspuns că nu au primit din partea Locotenenței nici ordinul de a le preda, nici ordinul de a se sluji de ele; între timp, vor rămâne la postul lor. Turcii au intrat, deci, în mod precipitat, în incinta cazărmii. Acolo au întâlnit corpul de pompieri care neștiind ce se petrece venea să se alăture miliției pentru instrucția zilnică. Turcii, crezând că e vorba de un atac pregătit, s-au năpustit la grămadă, infanterie și cavalerie, asupra corpului de pompieri care, în număr de o sută, au forțat linia turcilor și au trecut dincolo, în bătaia focului artileriei care, luându-i din spate, i-a secerat într-un minut ca pe niște spice. Din acel moment, turcii au intrat fără a întâmpina rezistență în oraș. Ei au devastat, au jefuit cartierele din această parte <a orașului>, i-au prădat pe nefericiții locuitori, au spintecat femei, bătrâni și copii fără apărare pentru a le lua bunurile. Dl Bourlé, cetățean francez și soția sa au fost victimele barbariei lor, soldații turci violându-le domiciliul, luându-le tot ce aveau mai valoros, dar lăsându-le totuși viața. Acest ultim incident fiindu-mi adus la cunoștiință de către victime și printr-o declarație a notabililor coloniei franceze, m-am grăbit să-i trimit lui Fuad Effendi o notă energică pentru a-i cere o reparație promptă și dreaptă și pentru a împiedica repetarea unor asemenea acte. "Urmând ca responsabilitatea să cadă asupra celor vinovați", voi avea onoarea domnule ministru, să vă trimit prin următorul curier deocumentele legate de acest incident deplorabil.

La ora actuală, nu se știe care este numărul morților și răniților. Totodată, într-o convorbire pe care am avut-o azi dimineață cu Fuad Effendi, mi-a declarat că, de partea turcilor, nu au fost mai mult de zece morți și treizeci și cinci de răniți. Chiar pe locul <care a fost> teatrul actelor lor de tâlhărie, soldații turci au deschis un bazar unde le vând evreilor, la prețuri de nimic, obiectele de valoare pe care le-au jefuit. Astăzi chiar, în ciuda ordinelor severe ale șefilor și a asigurărilor date de ei agenților puterilor străine, asemenea acte de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

violenţă s-au repetat în suburbii şi chiar în centrul oraşului. Bucureştiul este în stare de asediu. În această dimineaţă, dl. Constantin Cantacuzino ne-a comunicat instalarea sa de către cei doi comisari în noua funcţie de caimacam. Generalul Duhamel şi Fuad Effendi au intrat în oraş în acelaşi timp. Clădirea Consulatului General al Rusiei este păzită de o sută de cavalerişti turci.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,

Hory

Domnului Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

61

1848 septembrie 24/octombrie 6,, Paris

Nous lisons dans la „Roumanie", journal de Bucarest: „Les affaires de la Hongrie se compliquent de plus en plus. Laissant de côté la particularité du caractère magyare, c'est-à-dire le ton de supériorité que cette nation affecte à l'égard des autres, il est impossible, dans le conflit entre les Hongrois et les Croates, de ne pas être du côté des premiers. Les Croates ne combattent pas pour un principe national; ils ne combattent que pour des intentions dynastiques et, de la sorte, tournent leurs armes contre eux-mêmes. Quel est le crime des Hongrois pour lequel ce beau pays est ensanglanté? c'est leur prétendue usurpation. Or, qu'ont usurpé les Hongrois? les droits que tout peuple peut désirer. Leur but est aisé à connaître: ils veulent une Hongrie indépendante. Est-ce là quelque chose d'inouï et d'impossible? La Hongrie a tenu, sous ses Corvins, une place considérable en Europe, et elle était alors habitée par autant de nations qu'aujourd'hui. Sans doute ces différentes nationalités se sont éveillées; mais on peut très bien concevoir qu'elles concourent sciemment, comme autrefois insciemment, au bien de la commune patrie. Les Hongrois verront sans peine qu'ils atteindront bien plus facillement leur but en respectant la nationalité de chaque peuple de la Hongrie, autant qu'ils veulent que la leur soit respectée. Si la guerre se poursuit entre les deux nations Hongroise et Croate, elles s'affaibliront mutuellement, et les conquêtes du 15 mars ne seront bientôt plus qu'un souvenir."

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Ce langage du journal roumain est d'autant plus digne d'attention, que jusqu'à présent il avait été peu favorable à la cause hongroise. Les Roumains, en qualité de Transylvains, sont une de ces nombreuses nations qui occupent le sol de la Hongrie et qui acceptaient de mauvais gré la vie commune que la force des choses impose aux divers peuples domiciliés sur un même terrain. Mais les progrès des armes de Jellachich commencent à dessiller les yeux, à vaincre les préjugés. Il est évident que cet officier n'est que l'agent de la camarilla autrichienne et que l'on essaie d'obtenir contre les Hongrois le même succès qu'on a obtenu contre les Italiens. Ce succès obtenu, il est évident encore que l'on se tournera contre la révolution à Vienne, et que les armes qui ont vaincu l'Italie et la Hongrie ne chômeront pas entre les mains de ceux qui ont perdu la bataille du mois de mars. Tous ces plans sont clairs comme le jour; les rois cherchent leur revanche, et le peuples, qui se sont mal gardés après le premier triomphe, ne sont plus que sur une pénible et dangeureuse défensive.

Ce sont ces faits éclatants qui rapprochent les Roumains des Hongrois. Rien ne peut être plus favorable à la cause du despotisme autrichien que les querelles de nationalité qui surgissent et qu'il attise entre les peuples habitant la Hongrie et le voisinage. Sans le secours que lui prêtent en ce moment les Croates contre la cause libérale, il serait frappé d'impuissance et contre la Hongrie et contre Vienne. Il importe que cette vérité soit bien sentie par les Roumains, afin qu'ils n'allaient pas, au gré de vains préjugés nationaux, abandonner leur véritable ami pour se jeter dans les bras de leur véritable ennemi. Les Hongrois et les Roumains sont appelés à régénérer cette extremité orientale de l'Europe et les bords du Danube. La cause des uns et des autres est commune. Non, ce n'est pas le magyare entrant résolument dans la voie de la rénovation moderne dont on se doit défier; c'est le cabinet autrichien cherchant à regagner par la ruse et la violence, par le carnage et l'incendie, l'absolutisme qui a été brisé.

Les démocrates allemands sont compromis de leur côté si la Hongrie succombe. Qu'ils ne renouvellent pas la faute commise à l'égard de l'Italie. Ils ont délaissé la cause italienne et maintenant ils voient de quoi les menacent les victoires de Rajelzki qui déjà enflent le courage des camarilla absolutistes et des généraux aux provoquantes proclamations. On jugerà, même en Allemagne (et nous espérons qu'on nous rendra justice), si nous avons eu tort de combattre les tendances de l'Assemblée de Francfort, qui réclamait la Vénétie pour protéger le flanc de l'empire germanique et menaçait le Piémont d'une guerre pour avoir bloqué le port de Trieste. Si rien n'était plus

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

anti-démocratique qu'une pareille politique, rien aussi ne mettait plus en péril les nouvelles conquêtes de la liberté allemande. Procurer des victoires à l'empereur d'Autriche en Italie, c'était procurer une défaite à la cause populaire en Allemagne. Les peuples sont désormais trop solidaires pour qu'il en pût être autrement.

Les devoirs du gouvernement français croissent à mesure que la situation se complique. La Hongrie est loin, il est vrai; mais c'est la secourir que de prendre énergiquement en main la cause italienne, et pour être indirecte, cette aide ne sera pas sans efficacité. En l'état où est l'Europe, ce ne sera un événement indifférent pour personne que l'appui de la France donné résolument à l'Italie. Les Hongrois en auront meilleur courage et leurs adversaires moins de confiance et de force. Telle est la voie par laquelle le gouvernement français est le maître de favoriser la cause générale des peuples dans la cause particulière des Hongrois. La situation du cabinet autrichien, malgré les succès de Radetzki et de Jellachich, est tellement précaire, de telles perturbations le menaçant en Italie, en Hongrie, en Bohême, en Gallicie et dans sa capitale déjà si démocratique, qu'il faut peu peser sur la balance pour décider de quel côté le plateau s'abaissera. Aux jours de la conquête et de la violence le Gaulois y mit son épée; aujourd'hui il peut et doit mettre (ce qui est mille fois plus puissant), au nom des gouvernements, le besoin de la paix; au nom des peuples, l'intérêt démocratique.

Hier, c'était la Belgique qu'ils s'agissait de protéger contre le mauvais vouloir des cours absolutistes; aujourd'hui, c'est l'Italie. A chaque crise, l'ébranlement est plus profond en Europe; et à chaque crise aussi, l'influence de la France s'étend ou, pour mieux dire, la communauté de situation se prononce davantage. Les prejugés italiens se sont évanouis devant la nécessité; et, dès que les préjugés allemands auront subi une décroissance suffisante, il est évident que l'Allemagne et la France changeront l'intolérable état où est réduite la nation polonaise. Ce n'est pas, à proprement parler l'influence de la France qui aura fait un pas, c'est l'Allemagne qui aura mieux compris les conditions de la rénovation moderne. Sans doute, les Italiens ont commis une faute énorme en ne demandant pas tout d'abord l'intervention française. Alors la chose était facile, le succès était certain et même peu de forces auraient suffi. Vouloir n'appeler le secours de la France que dans le cas où l'Italie aurait été mise hors de combat était la plus fausse des combinaisons, soit pour la politique, soit pour la guerre. Mais aujourd'hui la position s'est éclaircie: les Italiens ont vu qu'ils avaient besoin de la France et la France de son côté, comprend

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

autant que jamais que la liberté et l'indépendance de l'Italie sont un de ses premiers intérêts. Heureusement, dans la déroute italienne, Venise este restée libre et aux Italiens. Elle entraînera l'indépendance de la Vénétie; car nous ne pensons pas qu'aucune main française puisse remetre à l'Autriche les clés de Venise.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 121, c. 205 (Bibliothèque Nationale, Paris, Imprimées).

Citim în „România", gazeta din Bucureşti: „Problemele Ungariei se complică din ce în ce mai mult. Lăsând de-o parte specificul temperamentului maghiar, adică tonul de superioritate pe care această naţiune îl adoptă faţă de altele, este imposibil, în conflictul dintre unguri şi croaţi, să nu fii de partea primilor. Croaţii nu se luptă pentru un principiu naţional, ei nu se luptă decât pentru proiecte dinastice şi, în felul acesta, îşi întorc armele împotriva lor însişi. Care este crima ungurilor, pentru care această frumoasă ţară este însingurată? Pretinsa lor uzurpare. Or, ce au uzurpat ungurii? Drepturile pe care şi le poate dori un popor. Scopul lor e uşor de aflat: vor o Ungarie independentă.

Este aceasta ceva nemaiauzit şi imposibil? Ungaria a deţinut, sub Corvineşti, un loc considerabil în Europa şi atunci era locuită tot de atâtea naţiuni ca şi astăzi. Firește, aceste naţiuni s-au deşteptat; dar se poate foarte bine concepe că ele concurează conştient, ca altă dată inconştient, la binele patriei comune. Ungurii vor vedea cu uşurinţă că îşi vor atinge mult mai uşor scopul respectând naţionalitatea fiecărui popor din Ungaria, aşa cum vor să le fie respectată naţionalitatea lor. Dacă se va purta război între cele două naţiuni, ungară şi croată, ele se vor slăbi reciproc, şi cuceririle lui 15 martie nu vor mai fi în curând decât amintiri."

Acest limbaj al unui ziar românesc este cu atât mai demn de atenţie, cu cât, până în prezent, el s-a arătat prea puţin favorabil cauzei maghiare. Românii, în calitate de transilvăneni, sunt una dintre multele naţiuni care trăiesc pe pământul Ungariei şi care au acceptat de nevoie viaţa comună impusă prin forţa împrejurărilor diverselor popoare ce locuiesc pe acelaşi pământ. Dar progresele armatei lui Jellachich încep să deschidă ochii, să învingă prejudecăţile. Este evident că acest ofiţer nu este decât agentul camarilei austriece şi că se va încerca să se obţină, împotriva ungurilor, acelaşi succes care s-a obţinut împotriva italienilor. Acest succes odată obţinut, este evident

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

că se vor îndrepta împotriva revoluției de la Viena și că armele ce au învins Italia și Ungaria nu vor sta degeaba în mâinile celor care au pierdut bătălia de la jumătatea lui martie. Toate aceste planuri sunt limpezi ca lumina zilei; monarhii vor să obțină revanșa, iar popoarele, care nu s-au păzit bine după victoria inițială, nu se mai află decât într-o penibilă și periculoasă defensivă.

Acestea sunt faptele izbitoare care îi apropie pe români de unguri. Nimic nu poate fi mai favorabil cauzei despotismului austriac, decât disputele naționale care apar și pe care le atâtă între popoarele ce locuiesc în Ungaria și în vecinătatea ei. Fără ajutorul pe care i-l cer acum croații împotriva cauzei liberale, el ar fi acum neputincios, atât față de Ungaria, cât și de Viena. Este important ca acest adevăr să fie bine înțeles de români, ca să nu-și abandoneze în virtutea unor vane prejudecăți naționale, adevăratul prieten pentru a se arunca în brațele dușmanului lor real. Ungurii și românii sunt chemați să regenereze această extremitate orientală a Europei și malurile Dunării. Cauza unora și a altora este comună. Nu, nu maghiarul, care pornește hotărât pe calea înoirilor moderne, este cel de care trebuie să se teamă, ci Cabinetul austriac, care caută să recâștige prin șiretenie și violență, prin masacru și foc, absolutismul ce a fost sfărâmat.

Democrații germeni sunt, la rândul lor, compromiși dacă Ungaria sucombă. Să nu facă din nou aceeași greșeală ca aceea față de Italia. Ei au părăsit cauza italiană și acuma văd cât de mult îi amenință victoria lui Radetzki, care a insuflat deja curaj camarilei absolutiste și generalilor prin proclamații provocatoare. Se va socoti chiar în Germania (și sperăm că ni se va da dreptate) dacă am greșit combătând tendințele Adunării de la Frankfurt, care cerea Veneția pentru a proteja flancul Imperiului germanic și amenința Piemontul cu un război pentru a bloca portul Trieste. Dacă nu există nimic mai anti-democratic decât o asemenea politică, nimic nu pune, de asemenea, într-un mai mare pericol, cuceririle libertății germane. A-i procura victorii împăratului Austriei în Italia înseamnă a procura o înfrângere a cauzei populare în Germania. Popoarele sunt de acum prea solidare pentru ca lucrurile să poată sta altfel.

Datoriile guvernului francez cresc pe măsură ce situația se complică. Ungaria este departe, e adevărat, dar, apărând-o, se îmbrățișează în mod energic, cauza italiană și, deși indirect, acest ajutor nu va fi ineficace. În starea în care se află Europa nu va fi indiferent pentru nimeni faptul că Franța spirjină hotărât Italia. Ungurii vor avea mai mult curaj, iar adversarii lor mai puțină încredere și forță. Acesta este modul în care Guvernul francez poate favoriza cauza generală a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

popoarelor prin cauza particulară a ungurilor. Situaţia Cabinetului austriac, în ciuda succeselor lui Radetzki şi Jellachich, este atât de precară, cu atâtea tulburări ce o ameninţă în Italia, în Ungaria, în Boemia, în Galiţia şi în capitala deja atât de democratică, încât nu trebuie să mai atârni decât puţin în balanţa pentru a decide de care parte se va înclina. În ziele de cuceriri şi violenţe, cocoşul galic şi-a pus în balanţă sabia; astăzi, el poate şi trebuie să pună (şi va fii de mii de ori mai puternic), în numele guvernelor, grija pentru pace, în numele popoarelor, interesul democratic.

Ieri, Belgia trebuia protejată de reaua-voinţă a curţilor absolutiste: astăzi, este Italia. Cu fiecare criză, zguduirea este mai puternică în Europa; şi, cu fiecare criză, influenţa Franţei se extinde sau, mai corect spus, comunitatea de situaţii se vădeşte mai bine. Prejudecăţile italiene s-au şters în faţa necesităţii; şi, când prejudecăţile germane se vor micşora suficient, este evident că Germania şi Franţa vor schimba starea intolerabilă în care se găseşte naţiunea poloneză. Nu este, propriu-zis, influenţa Franţei cea care va trebui să înainteze, ci Germania, care va trebui să înţeleagă mai bine condiţiile modernizării.

Fără îndoială, italienii au comis o greşeală enormă, necerând de la început intervenţia franceză. Atunci ar fi fost simplu succesul era sigur şi, chiar puţine forţe ar fi fost de-ajuns. A voi să nu ceară ajutorul Franţei, decât în cazul în care Italia va fi scoasă din luptă, era cea mai falsă dintre combinaţii, atât politic, cât şi militar. Dar astăzi, poziţia s-a limpezit: italienii au văzut că au nevoie de Franţa, iar Franţa la rândul ei, înţelege mai bine ca niciodată că libertatea şi independenţa Italiei sunt printre primele sale interese. Din fericire, în mijlocul derutei italiene, Veneţia rămâne liberă şi italiană. Ea va antrena independenţa < provinciei> Venetto; căci nu credem că vreo mână franceză ar putea înmâna Austriei cheile Veneţiei.

62

1848 septembrie 30/octombrie 12, Bucureşti

No. 64

My Lord,

I feel it a duty to bear testimony to the disinterestedness of almost every one of the authors of the late movement, who, placed for a short period in power, offered to those acquainted with the general

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

viciousness of the character of the boiars, the unusual spectacle of a purity of conduct above all doubt.

Forced as they have been to leave their country and become exiles, on account of their late political acts, they have left it with barely the means of subsitence for three months, many of them without even that resorce and dependant on the others.

I hope before many months have elapsed, that these persons will be allowed to return to this country and that, if the Porte have the means, as she professes to have the will, she will admit into some branches of the administration, certain of these individuals, who alone are capable of cleaning the system of some of its crying abuses, but I suppose the Protecting Power, to judge at least from its recent acts, will endeavor to check any thing like amelioration, except such as may be proposed by itself, in its own views and for its own purposes.

I have the honor to be.
My Lord

Your Lordships most humble and most obedient servant.

Robert Colquhoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 743, f. 139–140).

Bucureşti, 12 octombrie 1848

Nr. 64

My Lord,

Mă simt dator să depun mărturie asupra caracterului absolut dezinteresat al aproape tuturor autorilor recentei mişcări, care, veniţi pentru scurt timp la putere, au oferit celor obişnuiţi cu caracterul vicios al boierilor, spectacolul, neobişnuit al unei conduite ireproşabile.

Forţaţi să-şi părăsească ţara şi să se exileze, din cauza activităţii lor politice, au plecat, unii dintre ei având mijloace de subzistenţă numai pentru trei luni, iar alţii lipsiţi de orice resurse financiare, complet dependenţi de ceilalţi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Sper că nu vor trece foarte multe luni până când acestor persoane li se va permite să se reîntoarcă în patrie şi că, dacă Poarta are mijloacele, după cum pretinde că ar avea voinţa, îi va admite pe unii dintre aceştia în anumite sectoare ale administraţiei, ei fiind singurii capabilii să cureţe sistemul de acele abuzuri strigătoare la cer. Presupun însă că Puterea protectoare, judecând cel puţin după recentele ei manifestări, se va strădui să împiedice orice schimbare în bine, cu excepţia celor propuse de ea însăşi, după propriile ei concepţii şi pentru propriile interese.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenţei sale,
Vicontele Palmerston

63

1848 septembrie, Bucureşti

REPONSE AU MANIFESTE DE S.M. L'EMPEREUR DE RUSSIE,
en date du 19 (31) juillet 1848

Dans les circonstances graves où les derniers événements ont placé le pays et en présence d'un état de choses qui ne peut être regardé que comme la réalisation des menaces exprimées par le Manifeste de S.M. l'empereur de Russie du 19 (31) juillet dernier, la Lieutenance de la Principauté regarde comme un devoir de protester une dernière fois, au nom de la vérité et à la face de l'Europe, contre les allégations contenues dans ce Manifeste, aussi bine que contre les conséquences qu'on prétend en tirer.

La circulaire de S.M. I. dresse l'acte d'accusation de ce qu'elle appelle le mouvement moldo-valaque, pour fonder le droit d'intervention de la Russie.

Elle raisonne à peu près de la manière suivante:

L'insurrection valaque du 11 (23) juin dernier constitue un acte de rébellion envers la Porte ottomane et la cour impériale de Russie, auxquelles seules, en vertu des traités existants, appartient le droit de régler la condition des deux provinces.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Les principes proclamés par les auteurs de l'insurrection et imposés, en quelque sorte, par eux à la nation, subversifs de tout ordre social, incompatibles avec la sureté des gouvernements voisins, appellent une prompte répression de la part de ces gouvernements.

L'intégrité de l'empire ottoman este compromise.

La Russie est menacée chez elle.

Donc la Russie peut et doit faire entrer ses soldats dans les Principautés.

La Lieutenance Princière voit avec peine que S.M.I., pour justifier les mesures qu'elle avait prises, se soit crue dans l'obligation d'incriminer des hommes envers qui elle aurait craint davantage de se montrer injuste, si on lui eût rendu un compte plus exact des circonstances dans lesquelles se produisit le mouvement du 11 (23) juin.

Rappelons en peu de mots ces circonstances.S'il est un principe incontestable, c'est le droit qu'ont les peuples, quelles que soient les conditions qui règlent leur existence politique, de mettre les institutions qui les régissent en harmonie avec le degré de développement intellectuel et moral où ils sont arrivés. Cette harmonie este précisément ce qui constitue la loi éternelle du progrès imposée aux peuples comme aux individus et dont nulle puissance humaine ne peut entraver l'exercice légal. Sans doute, il y a des limites au delà desquelles cette légalité cesse: par exemple, si les traités sont enfreints, si les droits des puissances voisines sont méconnus, si le mouvement opéré contre l'ordre des choses existant n'a d'autre résultat que de remplacer l'abus par l'abus. Nous verrons tout-à-l'heure si le mouvement du 11 (23) juin a été en effet dirigé contre ces grands principes que nous sommes les premiers à admettre. Nous nous bornons maintenant à le raconter et, en le racontant, nous montrerons qu'il a été nécessaire.

Les nations sont soumises à un double travail: l'un qui se fait en elles-mêmes et par elles seules, indépendamment de toute cause extérieure; l'autre, qui est commun à toutes, et auquel chacune participe plus ou moins suivant son organisation intérieure, sa situation géographique, le rang qu'elle occupe dans la hiérarchie des peuples, ses affinités physiques et morales avec les Etats voisins. C'est ainsi qu'après les événements qui ont marqué le commencement de cette année dans l'Europe occidentale, la Valachie, malgré son insolement, n'avait pu s'empêcher d'en ressentir le contre-coup, et cette cause, pour ainsi dire externe, ajoutée au malaise intérieur dont souffrait le pays depuis l'établissement du statut organique rendait une crise imminente. Quand bien même ce statut, qui rappelait les jours désastrueux de l'occupation russe de 1828 à 1832, n'eût pas porté avec lui une tache originelle, qui le rendait à bon droit suspect à la nation, une expérience

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

de dix-sept années n'avait que trop prouvé qu'il n'avait fait qu'aggraver les maux qu'il devait guérir, comme si le mal pouvait engendrer le bien, comme si l'on pouvait assurer la sécurité et le bien-être d'un peuple en portant atteinte à son indépendance. Mais la violation d'un droit n'entraîne pas la suppression de ce droit. La Valachie n'en demeurait pas moins autonome, malgré le Règlement organique, et, comme telle, libre de le modifier ou de le rejeter dans tous les cas. En effet, ou ce Règlement avait été établi sans sa participation et alors il ne l'obligeait en rien, ou il émanait du choix libre du pays, tel qu'il est consacré non seulement par les anciennes capitulations avec la Porte, mais par ces traités mêmes qui, selon le dire de la Russie, règleraient seuls les rapports des Principautés vis-à-vis d'elle, et notamment par l'article 5 du traité d'Adrianople et l'acte séparé relatif aux Principautés, et alors le pays avait le droit de le rejeter en tout ou en partie: le droit de faire impliquant celui de changer.

Un projet de constitution fut présenté dans ce sens à l'acceptation du hospodar. Qu'on ne parle pas ici de conspiration, de complot organisé pour substituer une autorité nouvelle à l'autorité du prince. C'est au contraire vers lui que sont tournés les voeux et les espérances de la nation; on le supplie de se mettre à la tête du mouvement qui doit emporter le pays vers des destinées plus heureuses. „Et toi, altesse, prince, lui est-il dit, la patrie t'a choisi; elle a compté sur toi comme sur son fils le plus cher. Reviens sur tes pas, nous ne te demandons pas de comptes. La patrie veut t'associer, te faire présider à sa grande oeuvre; sois à elle, sois une belle page de l'histoire valaque". Cet appel suprême de la patrie, le prince l'entendit; il accepta et signa la constitution le 11 (23) juin, et nomma un nouveau ministère. Si le coeur lui a failli quelques jours après, s'il a été pris d'un de ces accès de vertige que la Providence envoie quelquefois à ceux qu'elle abandonne, s'il a eu moins de confiance dans son peuple que les menaces du consul général de Russie ne lui ont inspiré de crainte, à qui la faute doit-elle être imputée? Le prince déclare lui-même dans l'acte d'abdication transmis par lui au conseil des ministres que c'est volontairement et de son plein gré qu'il quitte le pouvoir. Que devait faire le gouvernement dans une conjoncture aussi grave? se retirer avec le prince et laisser le pays sans chefs, le lendemain d'une révolution et sous le coup d'une invasion prochaine de la Russie? Il comprit autrement son devoir. Il ramassa les rênes de l'Etat qui traînaient à terre, il veilla au maintien de l'ordre, pourvut à toutes les nécessités du présent sans perdre de vue l'avenir; et parce que seul il n'avait pas désespéré du salut de l'Etat, l'Etat fut sauvé.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Voilà les faits; voilà ce qu'on a appelé l'oeuvre d'une minorité usurpatrice et rebelle! Quoi, une minorité! parce que deux ou trois boyards, affectant la crainte d'un danger imaginaire ont été chercher un refuge dans le camp russe et ont protesté contre la perte de leurs privilèges! Mais, depuis quand les réformes sociales peuvent-elles s'accomplir sans laisser derrière elles quelques mécontents? Et ce qui s'est passé dans le pays dèpuis trois mois, cet éclatant témoignage donné au Gouvernement provisoire dans la journée du 29 juin (11 juillet), ces deux tentatives de contre-révolution qui sont venues se briser contre le bon sens et la ferme volonté du peuple abandonné à lui-même, ne prouvent-ils pas que le cri de délivrance poussé le 11 juin a été poussé par la nation tout entière? Quoi, usurpatrice! parce qu'elle s'était constituée de sa propre autorité Gouvernement provisoire, le lendemain de l'abdication du prince! Mais le Gouvernement provisoire ne s'est pas nommé lui-même; il a été élu d'acclamation par le peuple et composé presque en entier des ministres à qui le prince, en se retirant, avait remis ses pouvoirs.

Quoi, rebelle! parce qu'elle n'avait pas procédé par les voies légales, et ne s'était pas adressée aux deux cours dont l'approbation est nécessaire pour modifier les modifications que le pays peut avoir à apporter dans son régime administratif; et la Russie reconnaît elle-même que des changements étaient nécessaires! Nous examinerons tout-à-l'heure la valeur de cet argument, et en quoi il restreint le droit d'autonomie que les traités et les hattichérifs reconnaissent à la Principauté. Mais même en transformant ce droit d'autonomie en un simple droit d'appel aux cours, suzeraine et protectrice, quelles garanties ce droit offrait-il à la Principauté quand le prince refusait de prendre toute initiative, quand le silence de la Porte devait être regardé comme un aveu de son impuissance, quand le commissaire de S.M. l'Empereur à qui l'on nous renvoyait sans cesse comme vers l'arbitre de nos destinées, quelques jours avant la révolution, prié de prendre en considération l'état malheureux du pays, répondait: „Je ne suis pas venu ici pour écouter les griefs de la nation, mais pour prêter au hospodar un appui moral et matériel". Sans doute, on doit le croire, le général Duhamel, quand il osait tenir un pareil langage au nom de son souverain, calomniait ses intentions; mais ne faut-il pas reconnaître aussi qu'un tel état de choses constituait un de ces instants suprêmes dans la vie d'un peuple où il doit, sous peine de périr, se sauver lui-même?

D'ailleurs, il n'est pas exact, comme le prétend le manifeste impérial, que la Valachie ne puisse modifier son administration intérieure que du consentement préalable de la cour protectrice. Il en est de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cette prétention, qui pour n'être pas nouvelle n'en est pas plus fondée, comme de ce titre même de cour protectrice que la Russie s'arroge sans qu'aucun traité le lui reconnaisse. Il n'y a d'autre cour protectrice pour la Valachie que la cour suzeraine, c'est-à-dire la Porte, la reconnaissance du suzerain par le vassal impliquant la protection de celui-ci par celui-là; la Russie n'est que puissance garante; elle-même ne se donne pas d'autre titre dans les traités de Bucarest, d'Ackerman et d'Adrinople, sur lesquels s'appuie le manifeste impérial; c'est-à-dire que la Russie ayant, non pas formé, ainsi qu'elle le prétend, mais simplement renouvelé le contrat qui unit les Principautés à la Porte ottomane, s'est portée en même temps garante de ce contrat, gardienne des droits du plus faible contre le plus fort, se réservant d'intervenir dans le cas où la Porte essayerait de violer les privilèges qu'elle déclarait reconnaître aux Principautés. Or, ces privilèges n'étant autres, comme il est dit dans le préambule même des traités, que les anciens droits du pays, stipulés par ses capitulations avec la Porte (1), il est évident que cette garantie de la Russie, qui n'a eu d'autre objet que d'assurer à la Valachie son droit d'autonomie, ne peut pas la priver aujourd'hui des avantages qu'elle pourrait retirer de l'exercice de ce droit; ou bien il faudrait supposer, ce que nous répugnons à admettre, que la Russie n'eût pas été sincère dans ses déclarations d'alors, et qu'elle n'eût agi que dans son propre intérêt, en paraissant agir dans l'intérêt unique de la Valachie.

Que la Valachie soit redevable à la Russie d'une partie ou même de la totalité des avantages que le manifeste de S.M. l'empereur se plaît à énumérer, nous sommes les premiers à reconnaître le fait, nous le reconnaissons sans le commenter et cela suffit peut-être pour nous justifier du reproche d'ingratitude qu'on nous adresse. Mais lorsque la Russie, pour quelques clauses favorables aux Principautés, insérées dans ses traités particuliers avec la Porte ottomane, vient à prétendre aujourd'hui que la Valachie n'a politiquement d'existence qu'en vertu de ces mêmes traités, ce qui la condamne, en quelque sorte à se mouvoir éternellement dans le cercle des desseins et de la politique de la Russie, elle oublie que les capitulations sont antérieures aux traités dont elle cherche à se prévaloir, et que le contrat qui rattache les Principautés à l'empire ottoman s'est formé bien avant l'époque où ont commencé les premiers rapports de cet empire avec la Russie. Quoi qu'il en soit, la politique des Etats ayant changé avec le temps, les craintes vis-à-vis de la Porte n'existant plus, du moins du côté de la Valachie, et, au contraire, celle-ci regardant, à tort ou à raison, la prédominance exclusive de la Russie dans la Principauté

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

comme dangereuse pour son développement ultérieur, elle demeure libre évidemment, et la Russie elle-même ne saurait lui en vouloir, de repousser aujourd'hui une protection qui ne peut lui être imposée, et qu'elle ne rejette, d'ailleurs, que dans l'acception particulière que la Russie s'efforce de donner à ce mot. En effet, comme il a été dit plus haut, la Valachie ne peut et ne doit reconnaître qu'une seule protection, celle de la puissance suzeraine, la Turquie, et après elle, des puissances qui sont elles-mêmes protectrices ou garantes pour la Turquie; c'est-à-dire que si, par hypothèse, la Valachie était lésée dans son droit par la Porte, elle en appellerait alors, non pas à la Russie en particulier, mais collectivement à la Russie et à l'Autriche, à l'Angleterre, à la France. Cette restriction n'implique rien d'injurieux pour la Russie; elle témoigne uniquement du désir de la Valachie de ne point voir une influence étrangère se substituer dans son sein à l'influence légale de la Porte.

Ce fait ressort clairement, non seulement des déclarations officielles, mais encore de tous les actes du Gouvernement. Quand donc il ne tend, depuis trois mois, qu'à resserrer les liens qui l'attachent à la Porte ottomane, il a lieu de s'étonner qu'on l'accuse d'avoir rompu de facto ses rapports de vassalité avec elle, comme si la cause de la Russie, en ce qui touche les Principautés, était inséparable de celle de la Porte, et que la Valachie ne put repousser la protection de l'une sans violer du même coup la suzeraineté de l'autre. A la vérité, c'est moins une accusation directe que formule M. de Nesselrode en cet endroit de la circulaire qu'un procès de tendance qu'il fait au Gouvernement issu de la révolution du 11 (23) juin. Il convient que le divorce n'est pas encore entièrement consommé, mais il est sur le point de l'être. Selon lui, le mouvement moldo-valaque, n'est pas un fait isolé, il se rattache à un vaste complot embrassant dans ses ramifications la Moldavie, la Bucovine, la Transylvanie, la Bessarabie, tous les peuples de langue et d'origine roumaine, et ayant pour but de constituer sur une prétendue base historique un royaume daco-roumain, aux dépens de la Russie, de la Turquie et de l'Autriche. Le gouvernement de S.M. L'Empereur voit une preuve de cette affinité secrète dans le mouvement qui éclata en Moldave, en avril dernier, et qui, heureusement, fut réprimé à temps. Mais ce fait seul renverse l'hypothèse du cabinet impérial. Si les deux mouvements eussent été combinés, ils auraient éclaté dans le même temps; et si la Valachie eût agi dans le but qu'on lui suppose, elle n'aurait pas attendu que la Russie eût été en quelque sorte avertie et mise sur ses gardes par une explosion partielle. Si donc on ne peut chercher dans le mouvement moldo-valaque ce qui n'y est pas, c'est-à-dire une entente secrète dans un but politique dirigé

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

contre la Turquie, la Russie et l'Autriche, il faut bien se résigner à y voir ce qui y est en effet, c'est-à-dire un même cri de détresse poussé à deux mois d'intervalle par des populations opprimées sous un régime odieux, fatiguées de trouver toujours une puissance équivoque entre elle et leur suzerain légitime et prétendant à la fin user du droit qui leur appartient de réformer leur administration intérieure.

Que la Russie, émue tout d'un coup d'un si vif intérêt pour la Turquie, cesse donc d'affecter la crainte de périls imaginaires; le danger le plus réel qui menace l'empire ottoman, n'est pas celui qu'elle semble redouter pour lui; et certes l'on sait à Constantinople, que si un jour, ce qu'à Dieu ne plaise, la croix grecque venait à remplacer le croissant sur le dôme de Sainte-Sophie, ce ne sont ni les Roumains, ni les Bulgares, ni les autres rayas de l'empire qui l'y planteraient. Si l'intégrité de l'empire ottoman est, aux yeux de la Russie, une condition essentielle pour le maintien de la paix générale, nous la regardons, nous, comme une condition non moins essentielle de notre propre salut; et quelque insensés qu'on nous suppose, nous ne le sommes pas assez néanmoins pour chercher à affaiblir la Porte, en nous détachant d'elle au moment même où nous la voudrions assez forte pour qu'elle ne fut point obligée de subir une influence aussi contraire à ses propres intérêts que funeste pour nous-mêmes et pour notre pays.

Il est une autre imputation, grave à ses yeux, et que pour cela le nouveau Gouvernement repousse de toutes ses forces: c'est celle de vouloir appliquer dans le pays on ne sait quelles théories empruntées à la propagande démocratique et socialiste de certains Etats et dont le résultat serait le renversement de tout ordre social et politique. Certes, c'est là une étrange calomnie, et nous avons lieu de regretter que la religion de S.M. l'Empereur ait été surprise à ce point. Il est vrai qu'en cet endroit, comme dans tous les autres, le manifeste affirme sans prouver. Les preuves, en effet, auraient été difficiles à établir. Où voit-on, soit dans ce que le Manifeste appelle le programme de la révolution, soit dans les proclamations et dans les actes du Gouvernement, une trace de ces doctrines subversives qui affligent les véritables amis de la liberté en Europe en donnant raison à ses calomniateurs? Le programme, sans revendiquer en cela une initiative dont l'honneur ne lui appartient pas puisqu'il ne faisait que suivre l'exemple donné par plusieurs pays voisins, abolit les châtiments corporels, affranchit les Bohémiens, retranche les corvées, déclare le paysan possesseur de la petite portion de terre dont il avait l'usufruit, moyennant indemnité accordée au propriétaire, répartit également les droits et les devoirs entre les différents membres de l'Etat et fait participer le peuple aux

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

bienfaits de l'instruction. Voilà ces principes antisociaux, ennemis de tout ordre et de toute morale qui menacent le trône des sultans jusque dans Constantinople et celui des czars à Saint-Pétersbourg, et qui seuls suffiraient à justifier l'occupation des Principautés par les armées de l'empereur!

Certes, le manifeste a raison de le prévoir, l'entrée des troupes russes en Moldavie, fondée sur de tels motifs, ouvre un libre champ à toutes les interprétation. On a, en effet, en Europe cette malheureuse habitude de subtiliser sur la politique de la Russie. „On dira, on a déjà dit, que ce mouvement n'est qu'un premier pas de notre politique envahissante, que nous n'attendions qu'un prétexte pour porter nos forces en avant, que nous entrons dans les Principautés, bien décidés à n'en pas sortir et que, suivant ces plans traditionnels d'agrandissement que médite la Russie sur l'empire turc, nous exploitons, pour les réaliser, l'impuissance et les embarras où les perturbations sociales du moment plongent l'Europe occidentale." Nous ne savons pas si en effet les cabinets de l'Europe envisageront de cette manière le mouvement que la Russie vient de faire hors de ses frontières; pour nous en voyant le cabinet de Saint-Pétersbourg si empressé à prévoir les inductions qu'on peut tirer de ses actes, nous ne pouvons nous empêcher de songer que trop d'habileté est quelquefois de la maladresse.

La Russie a sans doute une raison victorieuse qu'elle est prête à objecter à ceux qui pourraient supposer qu'elle agit dans des vues personnelles: c'est qu'elle agit de concert avec la Porte. Il ne tiendrait même qu'à nous de croire qu'elle agit dans notre seul intérêt, puisqu'elle nous offre ici le passé comme garantie de l'avenir. Mais cette garantie est précisément ce qui nous effraie. Nous aurions moins d'alarmes si, nous qui voyons ce qui se passe ici depuis trois mois, nous ne savions à quoi nous en tenir sur ce prétendu concert qui enlève à la Porte son libre arbitre, la contraint à reconnaître une autorité supérieure, ou du moins égale, à la sienne dans un différend qu'elle seule devrait être appelée à régler.

Ces réflexions, de même que les développements qui précèdent, peuvent être jugées superflues par ceux à qui elles s'adressent. Mais à l'heure suprême où il touche, incertain de la destinée qui l'attend, et toutefois, confiant en Dieu et en la justice de sa cause, le Gouvernement se devait à lui-même de déclarer une dernière fois à la face du pays et de l'Europe, en réponse aux accusations de ses ennemis, les principes et les actes de la révolution du 11 (23) juin.

La révolution peut périr, mais elle doit rester pure. On peut l'étouffer: il ne faut pas qu'on la calomnie.

Ses actes sont connus, qu'on les juge.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Quant à ses principes, s'il fallait les chercher encore après ce qui a été dit précédemment, les voici en deux mots:

Soumission pleine et entière à la Sublime Porte dans les conditions qui règlent les rapports ordinaires du vassal avec le suzerain et sans porter atteinte à l'autonomie ainsi qu'aux autres droits que la Valachie tient de ses capitulations avec la Porte;

Abandon du protectorat de la Russie, en tant que ce protectorat est contraire aux droits ou aux intérêts de la Valachie.

Voilà ce que nous avions a dire à nos amis, comme à nos ennemis. Bien qu'abandonnés par ceux sur qui nous étions en droit de compter, nous savons faire la part des temps et des circonstances et distinguer la vérité sous le mensonge officiel. Nous n'ignorons pas que parmi tant de complications et de nécessités politiques, beaucoup consentent à notre perte qui voudraient pouvoir nous sauver. Nous rendons justice à leurs intentions en déplorant leur faiblesse, dont nous serons les premières, mais non les dernières victimes.

Bucarest, septembre 1848

Les membres de la Lieutenance Princière,
N. Golesco, J. Eliade, C. Tell

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 70 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, M.D. Turquie, vol. 48, f. 134–138).

[1] L'article 5 du traité d'Adrianople est formel à ce sujet: „Les Principautés de la Moldavie et de la Valachie s'étant, par une capitulation, placées sous la suzeraineté de la Sublime Porte, et la Russie ayant garanti leur prospérité, il est entendu qu'elles conserveront tous les privilèges et immunités qui leur ont été accordés en vertu de leur capitulation, etc."

RĂSPUNS LA MANIFESTUL M.S. ÎMPĂRATUL RUSIEI, din data de 19(31) iulie 1848

În circumstanţele grave în care ultimele evenimente au plasat ţara noastră şi în prezenţa unei stări de fapt care nu poate fi privită decât ca o realizare a ameninţărilor exprimate prin Manifestul M.S. Împăratul Rusiei din 19(31) iulie trecut, Locotenenţa principatului consideră de datoria sa a protesta pentru ultima dată în numele adevărului şi în faţa Europei împotriva afirmaţiilor cuprinse în acest manifest şi împotriva consecinţelor ce se pretinde că decurg din el.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Circulara M<ajestţii> s<ale> I<mperiale> întocmeşte actul de acuzare a ceea ce ea numeşte mişcarea moldo-valahă, pentru a fundamenta dreptul de intervenţie al Rusiei.

Ea raţionează cam în felul următor:

Insurecţia valahă din 11(23) iunie trecut constituie un act de rebeliune împotriva Porţii Otomane şi a Curţii imperiale a Rusiei, singurele cărora în virtutea tratatelor existente, le aparţine dreptul de a reglementa statutul celor două provincii.

Principiile proclamate de către autorii insurecţiei şi impuse, într-un fel, de ei naţiunii, subversive faţă de orice ordine socială, incompatibile cu siguranţa guvernelor vecine, cer o represiune promptă din partea acestor guverne.

Integritatea Imperiului Otoman este compromisă.

Rusia este ameninţată la ea acasă.

Deci Rusia poate şi trebuie să-şi trimită soldaţii în Principate.

Locotenenţa Domnească constată cu durere că M.S.I. pentru a justifica măsurile pe care le-a luat, s-a crezut obligată să incrimineze oameni faţă de care ar fi trebut să se teamă mai degrabă să se arate nedreaptă, dacă i s-ar fi relatat mai exact circumstanţele în care s-a produs mişcarea din 11 (23) iunie.

Să reamintim, în puţine cuvinte, împrejurările. Dacă există un principiu incontestabil, acela este dreptul pe care îl au popoarele, orice fel de condiţii le-ar reglementa existenţa politică, de a pune instituţiile ce le conduc în armonie cu gradul de dezvoltare intelectuală şi morală la care au ajuns. Această armonie este tocmai ceea ce constitie legea eternă a progresului; impusă deopotrivă popoarelor şi indivizilor, şi căreia nici o putere omenească nu-i poate împiedica exercitarea legală. Fără îndoială, există limite dincolo de care această legalitate încetează: de exemplu, dacă tratatele sunt încălcate, dacă nu sunt respectate drepturile puterilor vecine, dacă mişcarea începută împotriva ordinii existente nu are alt rezultat decât înlocuirea unui abuz prin alt abuz. Vom vedea imediat dacă mişcarea din 11 (23) iunie a fost într-adevăr îndreptată împotriva acestor mari principii, pe care noi suntem primii care le admitem. Ne vom mărgini acum să o povestim şi povestind-o, vom arăta că a fost necesară.

Naţiunile sunt supuse unei duble lucrări: una care se face în sine şi pentru sine, independent de orice cauză exterioară; alta, care este a tuturor şi la care fiecare participă într-o măsură sau alta, potrivit organizării sale interne, situaţiei sale geografice, rangului pe care-l ocupă în ierarhia popoarelor, afinităţile sale fizice şi morale cu state vecine. Aşa se face că, după evenimentele care au marcat începutul

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

acestui an în Europa occidentală, Ţara Românească, în ciuda izolării sale, nu s-a putut împiedica să nu le resimtă reculul şi, această cauză, să-i spunem aşa externă, adăugată la răul interior de care suferea ţara de la stabilirea statutului organic, a condus la o criză iminentă. Chiar acest statut, care amintea zilele dezastruoase ale ocupaţiei ruse de la 1828 la 1832, n-a adus cu el decât o tară originară, ceea ce l-a făcut pe bună dreptate suspect în faţa naţiunii, când o experienţă de şaptesprezece ani n-a făcut decât să dovedească din plin că el nu a făcut altceva decât să agraveze relele pe care trebuia să se vindece, de parcă răul ar putea da naştere la bine, de parcă s-ar putea asigura securitatea şi bunăstarea unui popor aducând atingere independenţei sale. Dar violarea unui drept nu implică suprimarea acestuia. Ţara Românească nu a rămas mai puţin autonomă, în ciuda Regulamentului Organic şi ca atare, liberă de a-l modifica şi de a-l respinge în orice situaţie. Într-adevăr, sau acest Regulament a fost stabilit fără participarea sa şi atunci nu o obligă la nimic, sau el este emanaţia voinţei libere a ţării, aşa cum a fost consacrată nu numai prin vechile capitulaţii ale Porţii, ba chiar şi prin acele tratate care, după cum spune Rusia, sunt singurele care ar reglementa raporturile Principatelor faţă de ea, şi mai ales, prin articolul 5 al Tratatului de la Adrianopol şi actul separat cu privire la Principate, şi atunci ţara avea dreptul să-l respingă în totalitate sau în parte: dreptul de a face implicându-l pe cel de a schimba.

Un proiect de constituţie a fost prezentat, în acest sens, spre aprobarea Domnitorului. Să nu se vorbească aici la conspiraţie, de complot organizat pentru a înlocui autoritatea principelui cu o alta nouă. Dimpotrivă, spre el s-au îndreptat dorinţele şi speranţele naţiunii, a fost implorat să se pună în fruntea mişcării care trebuia să poarte ţara spre destine mai fericite. „Şi, pe tine, Alteţă, Prinţe, i s-a spus, patria te-a ales; ea s-a încrezut în tine ca în fiul ei cel mai drag. Revino asupra deciziilor tale, noi nu vom cere socoteală, Patria vrea să te asocieze, să te pună în fruntea marii sale opere; fii al ei, fii o pagină frumoasă din istoria valahă". Această chemare supremă a patriei a înţeles-o Principele; el a acceptat şi a semnat Constituţia din 11 (23) iunie şi a numit un nou guvern. Dacă, după câteva zile, i-a lipsit inima, dacă a fost cuprins de unul dintre acele accese de ameţeală pe care Providenţa le trimite uneori celor pe care îi abandonează, dacă a avut prea puţină încredere în poporul său pentru ca ameninţările consulului general al Rusiei să nu-i provoace frica, cine este de vină? Însuşi principele a declarat, în actul de abdicare pe care l-a trimis Consiliului de Miniştri, că părăseşte puterea de bună voie şi nesilit de nimeni. Ce trebuie să facă guvernul în împrejurări atât de grave? Să

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

se retragă împreună cu Principele şi să lase ţara fără conducători, a doua zi după o revoluţie şi sub ameninţarea unei apropiate invazii a Rusiei? El şi-a înţeles altfel datoria. A prins frâiele statului, care se târau pe pământ; a vegheat la respectarea ordinii, a avut grijă de toate nevoile prezentului fără a pierde din vedere viitorul şi, pentru că el singur nu şi-a pierdut speranţa în salvarea statului. Statul a fost salvat.

Iată faptele. iată ce se numeşte opera unei minorităţi uzurpatoare şi rebele! Cum, o minoritate! pentru că doi sau trei boieri, afectând frica de un pericol imaginar şi-au căutat refugiul în tabăra rusă şi au protestat contra pierderii privilegiilor lor! Dar de când se pot împlini reformele sociale fără a lăsa în urmă câţiva nemulţumiţi? Şi ceea ce s-a întâmplat în ţară timp de trei luni, această mărturie strălucită făcută Guvernului Provizoriu în ziua de 29 iunie (11 iulie), cele două tentative de contra-revoluţie care s-au năruit în faţa bunului simţ şi a voinţei ferme a poporului lăsat în voia lui, nu dovedesc că strigătul de eliberare din 11 iunie a aparţinut naţiunii întregi? Cum uzurpatoare! pentru că s-a constituit cu de la sine putere în Guvern Provizoriu, a doua zi după numirea Principelui! Dar Guvernul Provizoriu nu s-a numit singur, el a fost ales prin aclamaţii de popor şi format aproape în întregime din miniştri cărora Principele, retrăgându-se le-a încredinţat împuternicirile sale. – Cum, rebelă! pentru că nu a procedat pe căi legale şi nu s-a adresat celor două Curţi a căror aprobare este necesară pentru a valida modificările, pe care ţara le-ar putea aduce regimului ei administrativ; şi Rusia recunoaşte, chiar ea, că schimbările erau necesare! Vom examina imediat valoarea acestor argumente şi în ce măsură restrâng ele dreptul de autonomie pe care tratatele şi hatişerifele îl recunosc Principatelor. Dar chiar transformând acest drept de autonomie, în simplu drept de a face apel la Curţile suzerane şi protectoare, ce garanţie oferă acest drept Principatului, când Principele refuză să ia orice iniţiativă, când tăcerea Porţii trebuie privită ca o mărturie a neputinţei sale, când comisarul M.S. Împăratul, căruia ne-am adresat fără încetare ca unui arbitru al destinelor noastre, cu câteva zile înainte de revoluţie, rugat să ia în considerare starea nefericită a ţării, răspundea: „N-am venit aici ca să ascult plângerile naţiunii, ci să-i ofer Domnitorului un sprijin moral şi material". Fără îndoială, trebuie să credem, generalul Duhamel, când îndrăzneşte să folosească un atare limbaj în numele suveranului său, îi defăimează intenţiile; dar nu trebuie să se recunoască, de asemenea, că o atare situaţie constituie una dintre acele instanţe supreme în viaţa unui popor când trebuie, sub pericolul de a pieri, să se salveze singur?

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

De altfel, nu este adevărat, cum pretinde manifestul imperial, că Ţara Românească nu-şi poate modifica administraţia internă decât cu consimţământul prealabil al Curţii protectoare. Această pretenţie care pe cât e de veche pe atât e de nefondată, ca şi titlul de curte protectoare, Rusia şi le arogă fără nici un tratat care să le recunoască. Nu există altă Curte protectoare pentru Ţara Românească, decât Curtea suzerană; adică Poarta, recunoaşterea suzeranului de către vasal implicând protecţia acestuia din urmă de către cel dintâi; Rusia nu este decât putere garantă; ea însăşi nu-şi atribuie alt titlu în tratatele de la Bucureşti, Ackerman şi Adrianopol, pe care se sprijină manifestul imperial; adică Rusia, nu constituind, aşa cum pretinde, ci reînnoind contractul care unea Principatele cu Poarta Otomană, s-a prezentat totodată ca garant al acestui contract, paznic al drepturilor celui mai slab în faţa celui mai puternic, rezervându-şi dreptul de a interveni în cazul în care Poarta va încerca să violeze privilegiile pe care delcara că le recunoaşte Principatelor. Or, aceste privilegii nefiind altceva, după cum se spune chiar în preambulul tratatelor, decât vechile drepturi ale ţării, stipulate prin capitulaţiile sale cu Poarta [1], este evident că această garanţie a Rusiei, care nu are ca obiect decât să-i asigure Ţara Românească dreptul său la autonomie, nu poate să o lipsească azi de avantajele pe care le-ar putea avea din exercitarea acestui drept; sau trebuie să presupunem, ceea ce ne repugnă, că Rusia n-ar fi sinceră în declaraţiile ei de atunci şi că n-a acţionat decât în propriul său interes, dând impresia că acţionează în interesul unic al Ţării Româneşti.

Că Ţara Românească datorează Rusiei, în parte, sau chiar în totalitate, avantaje pe care manifestul M.S. Împăratul le enumeră cu plăcere, suntem primii care o recunoaştem. Recunoaştem fără a comenta, şi aceasta e poate de ajuns pentru a infirma reproşul privind ingratitudinea noastră. Dar când Rusia, pentru câteva clauze favorabile Principatelor inserate în tratatele ei particulare cu Poarta Otomană, pretinde azi că Ţara Românească nu are existenţă politică decât în virtutea acestor tratate, ceea ce o condamnă, cumva, să se învârtă pe veci în cercul proiectelor şi politicii Rusiei, ea uită că capitulaţiile sunt anterioare tratatelor de care încearcă să se prevaleze şi că contractul care leagă Principatele de Imperiul Otoman datează cu mult înainte de epoca în care au început primele legături ale acestui imperiu cu Rusia. Oricum ar fi, politica statelor s-a schimbat cu timpul, temerile faţă de Poartă nemaiexistând cel puţin dinspre partea Ţării Româneşti, şi, dimpotrivă, aceasta priveşte pe bună dreptate sau nu, predominanţa Rusiei în Principat ca primejdioasă pentru dezvoltarea sa ulterioară, rămâne liberă, firească, şi însăşi Rusia, nu se putea consimţi să-i impună astăzi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

o protecție la care nu poate fi forțată și pe care nu o respinge, de altfel, decât în accepțiunea particulară pe care Rusia se străduiește să o dea acestui cuvânt. Într-adevăr, așa cum s-a spus mai sus, Țara Românească nu poate și nu trebuie să recunoască decât o singură protecție, aceea a puterii suzerane, Turcia și, după ea, a puterilor care sunt ele însele protectoare sau garante ale Turciei, aceasta vrea să spună că, dacă, să presupunem, Țara Românească ar fi lezată în dreptul său de către Poartă, ea ar apela atunci, nu la Rusia în particular, ci în mod colectiv la Rusia și la Austria, Anglia, Franța. Această restricție nu implică nimic injurios pentru Rusia; ea mărturisește doar dorința Țării Românești de a nu vedea nici o influență străină înlocuind-o, în interiorul ei, pe aceea a Porții.

Acest lucru rezultă limpede, nu doar din declarațiile oficiale, ci și din toate actele guvernului. Când, deci, el nu încearcă, timp de trei luni, decât să strângă legăturile pe care le are cu Poarta Otomană, are motive să se mire când este acuzat că a rupt de facto raporturile de vasalitate cu ea, ca și când cauza Rusiei, în ceea ce privește Principatele, ar fi inseparabilă de aceea a Porții, iar Țara Românească nu ar putea respinge protecția uneia fără a viola, prin aceasta, suveranitatea celeilalte. De fapt, e mai puțin o acuzație directă pe care o formulează domnul de Nesselrode în acest punct al circularei, decât un proces de intenție pe care-l face guvernului rezultat din revoluția de la 11 (23) iunie. Se convine că divorțul nu este încă în totalitate consumat, dar se află pe punctul de a fi. După el, mișcarea moldo-valahă nu este un fapt izolat, ea se raliază unui vast complot, cu ramificații în Moldova, Bucovina, Transilvania, Basarabia, toate populațiile de limbă și origine română și, având ca scop constituirea, pe o pretinsă bază istorică, a unui regat daco-român, pe seama Rusiei, Turciei și Austriei. Guvernul M.S. Împăratul vede o dovadă a acestei afinități secrete în mișcare care a izbucnit în Moldova, în aprilie trecut, și, care, din fericire, a fost reprimată la timp. Dar numai acest fapt răstoarnă ipoteza Cabinetului imperial. Dacă cele două mișcări ar fi fost combinate, ar fi izbucnit în același timp; și dacă Țara Românească ar fi acționat în scopul ce i se presupune, ea n-ar fi așteptat ca Rusia să fie cumva avertizată și pusă în gardă de o explozie parțială. Dacă, deci, nu putem căuta în mișcarea moldo-valahă ceea ce nu este, adică o înțelegere secretă cu un scop politic îndreptat împotriva Turciei, Rusiei și Austriei, trebuie să ne resemnăm să vedem în ea ceea ce este într-adevăr, adică un mic strigăt de disperare înălțat la distanță de două luni de populații oprimate sub un regim odios, obosite să afle mereu o putere echivocă așezată între

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ele şi suzeranul lor legitim şi pretinzând în sfârşit, să-şi folosească dreptul pe care îl au de a-şi reforma administraţia internă.

Să înceteze Rusia, cuprinsă firesc de un atât de viu interes faţă de Turcia, să-şi exhibeze teama de pericole imaginare; pericolul cel mai real care ameninţă Imperiul Otoman, nu este cel de care ea pare să se teamă pentru el; şi, cu siguranţă, la Constantinopol se spune că, dacă într-o zi, dea Domnul să nu se-ntâmple, crucea grecească va înlocui semiluna pe cupola Sfintei Sofii, nici românii, nici bulgarii, nici alte raiale ale imperiului nu o vor fi pus acolo. Dacă integritatea Imperiului Otoman este, în ochii Rusiei, o condiţie esenţială pentru menţinerea păcii generale, noi o vedem, la rândul nostru, ca pe o condiţie nu mai puţin esenţială a propriei noastre izbăviri; şi oricât de lipsiţi de raţiune s-ar presupune că suntem, nu suntem îndeajuns pentru a căuta să slăbim Poarta, detaşându-ne de ea, chiar în momentul în care dorim mai fierbinte să nu cadă pradă unor influenţe, deopotrivă contrare propriilor noastre interese şi funeste pentru noi înşine şi pentru patria noastră.

Aceasta este o altă acuzaţie, gravă în viziunea sa, şi pe care noul guvern o respinge din toate puterile: aceea de a fi dorit să aplice în ţară nu ştiu ce teorii împrumutate de la propaganda democratică şi socialistă a unor state şi al căror rezultat ar fi răsturnarea ordinii sociale şi politice. Sigur, este o foarte bizară calomnie, şi avem motive să regretăm că buna credinţă a M.S. Împăratul a fost înşelată în această privinţă. Este drept că şi aici, ca pe tot parcursul lui, Manifestul afirmă fără a dovedi. Dovezile ar fi fost şi greu de procurat. Unde se vede, fie în ceea ce Manifestul numeşte programul revoluţiei, fie în proclamaţiile şi în actele guvernului vreo trăsătură a acestei doctrine subversive care îi loveşte pe adevăraţii amici ai libertăţii în Europa, dându-le dreptate detractorilor lor? Programul, fără a revendica prin aceasta o onoare ce nu-i aparţine, căci el n-a făcut decât să urmeze exemplul dat de mai multe ţări vecine, aboleşte pedepsele corporale, eliberează ţiganii, micşorează corvezile, îl declară pe ţăran proprietar al micii porţiuni de teren al cărei uzufruct îl avea, mijlocind despăgubirea acordată proprietarului, repartizând în mod egal drepturile şi îndatoririle între diferiţii membri ai statului şi face poporul să participe la binefacerile educaţiei. Iată principiile antisociale, duşmane ale oricărei ordini şi oricărei morale, care ameninţă tronul sultanului până la Constantinopol şi al ţarului la Sankt Petersburg şi care pot justifica singure ocuparea Principatelor de către trupele împăratului!

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Firește, manifestul are dreptate să prevadă că intrarea trupelor ruse în Moldova, pe baza unor asemenea motive, lasă loc liber tuturor interpretărilor. Există, într-adevăr în Europa acest nefericit obicei de a emite subtilități în legătură cu politica Rusiei. „Se va spune, s-a spus deja, că această mișcare nu e decât un prim pas către politica noastră cotropitoare, că nu am aștepta decât un pretext pentru a înainta cu forțele noastre, că intrăm în Principate hotărâți să nu mai plecăm și că urmând acele tradiționale planuri de lărgire pe care le are Rusia pe seama Imperiului Otoman, vom exploata pentru a le realiza neputința și încurcăturile în care tulburările sociale de moment au adus Europa occidentală." Nu știm dacă, într-adevăr, Cabinetele Europei văd astfel mișcarea făcută de Rusia în afara frontierelor sale, dar noi, văzând cabinetul de la Sankt-Petersburg atât de grăbit să prevadă concluziile ce s-ar putea trage din actele sale, nu ne putem împiedica să gândim că prea multă abilitate, înseamnă uneori neîndemânare.

Rusia are, fără îndoială, o rațiune victorioasă pe care ar putea-o opune celor care ar bănui că acționează în interese personale; aceea că acționează de comun acord cu Poarta. Nu ține decât de noi să credem că acționează doar în interesul nostru, dat fiind că ne oferă trecutul ca o garanție pentru viitor. Dar tocmai această garanție ne înspăimântă. Am fi mai puțin alarmați dacă noi, care vedem ce se întâmplă aici de trei luni, n-am ști la ce să ne așteptăm de la acest pretins acord care lipsește Poarta de liberul ei arbitru, o constrâng să recunoască o autoritate superioară, sau cel puțin egală, celei a sa într-un diferend pe care numai ea ar fi chemată să-l rezolve.

Aceste reflecții, ca și considerațiile care le preced, pot fi considerate lipsite de importanță de către cei cărora li se adresează. Dar în ceasul suprem în care se găsește nesigur pe soarta ce-l așteaptă și, totuși, încrezător în Dumnezeu și în dreptatea cauzei sale, guvernul are o datorie, față de sine de a declara pentru ultima oară, în fața țării și a Europei, ca răspuns la acuzele dușmanilor săi, principiile și actele revoluției de la 11 (23) iunie.

Revoluția poate să piară, dar trebuie să rămână pură. Poate fi sufocată: nu trebuie decât să o calomniezi.

Actele ei sunt cunoscute, să fie judecate.

Cât despre principiile sale, dacă mai trebuie să le căutăm după tot ce s-a spus mai sus, iată-le în două cuvinte:

Deplină supunere față de Sublima Poartă în condițiile care fixează raporturile obișnuite dintre vasal și suveran și fără a aduce atingere autonomiei, ca și altor drepturi deținute de Țara Românească în capitulațiile ei cu Poarta;

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Abandonarea protectoratului Rusiei, în măsura în care acest protectorat este contrar drepturilor şi intereselor Ţării Româneşti.

Iată ce am avea de spus prietenilor şi duşmanilor noştri. Abandonaţi de cei pe care am fi avut dreptul să contăm, ştim să ne adaptăm timpului şi împrejurărilor şi să distingem adevărul sub minciuna oficială. Ştim că, printre atâtea complicaţii şi necesităţi politice, sunt mai mulţi cei care consimt la pierderea noastră decât cei care ar voi să ne salveze. Le aprobăm intenţiile deplângându-le slăbiciunea, a căror prime, dar nu ultime victime suntem.

Bucureşti, septembrie 1848

Membrii Locotenenţei Domneşti
N. Golescu, I. Eliade, C. Tell

---

[1] Articolul 3 al tratatului de la Adrianopol este categoric în această privinţă: „Principatele Moldovei şi Ţării Româneşti *fiind, printr-o capitulaţie, puse sub suzeranitatea Sublimei Porţi*, şi Rusia *garantându-le* prosperitatea, se înţelege că ele îşi vor păstra toate privilegiile şi imunităţile *care le-au fost acordate în virtutea capitulaţiei lor*, etc."

64

1848 octombrie 7/19, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 30

Monsieur le Ministre,

Le récit que j'ai fait à l'Ambassade de Constantinople des événements qui ont accompagné et suivi l'entrée des troupes turques dans la Capitale, a engagé Mr. le Général Aupick à communiquer à la Porte des extraits de mes dépêches des 26 et 29 septembre dernier, dans le but de provoquer une enquête à cet égard.

Quelques graves que soient ces événements, je n'en suis pas moins obligé, a mon grand regret, de persister dans les assertions, avancées

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

dans mes rapports. C'est dans ce sens que j'ai répondu aux interpellations de Fuad Effendi, contenues dans la note qu'il m'a adressée le 14 de ce mois. Je m'empresse de vous transmettre ci-joint, Monsieur le Ministre, la lettre du Commissaire ottoman et mon réponse. (Annexes A et B).[1]

J'ai pris à tâche, dans ma réplique, de prouver qu'il était loin de ma pensée de porter la moindre atteinte ni à l'honneur du Gouvernement de Sa Hautesse le Sultan, ni au caractère ou à la réputation des chefs supérieurs qui sont l'organe de ses intentions toutes bienveillantes et paternelles. Mon caractère d'observateur impartial et désintéressé ne pouvait me permettre de recourir à des témoignages calomnieux. Je prends la liberté de mettre sous vos yeux trois dépositions de témoins occulaires. Les deux premières, confirmées par le colonel Golesco, commandant de la caserne, ont été transmises dès le 29 septembre, ainsi que celle du capitaine des pompiers, Mr. Zaganesco, que je n'ai pus me procurer, à l'Ambassade d'Angleterre à Constantinople par Mr. Colquhoun avec tous les détails à l'appui. La troisième a été recueillie par moi ces jours derniers voulant m'assurer par des nouveaux témoignages avant de répondre à la communication de Fuad Efendi. (Annexes C, D şi E)[1]. J'aurais pu en recueillir bien d'autres encore, confirmant toutes, à quelques petites nuances près, les mêmes actes de violence et de cruauté.

Pour donner au commissaire ottoman une preuve de plus de mon impartialité, j'ai voulu, lui remettant moi-même ma réponse, lui faire le récit de tout ce qui est parvenu à ma connaissance de ces tristes événements. Il á vivement persisté, de son côté, à vouloir me convaincre que toutes ces assertions n'étaient que l'oeuvre de la malveillance et de la calomnie; qu'il était en mesure de les confondre par des témoignages publics. Il m'a assuré, au surplus, que nos relations officielles ne souffriraient point de cet incident, également déploré de part et d'autre.

Je ne doute pas, Monsieur le Ministre, que Fuad Efendi n'obtienne ici les témoignages publics dont il parle, mais j'ai peine à croire, tout en le désirant, que ces attestations soient de nature à réfuter les faits en question et à déterminer la légitime impression de terreur qu'a produit sur tous les esprits la journée du 25 septembre.

Une enquête minutieuse se fait en ce moment; on a déjà découvert quelques soldats qui se sont rendues coupables de vol et de pillage. J'ai l'éspoir de pouvoir prochainement vous annoncer, Monsieur le Ministre, que les Français qui ont réclamé mon intervention ont été convenablement indemnisés.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Il est déjà facile de s'apercevoir du peu de sympathie qui existe entre les soldats turcs et russes. Les chefs des deux armées ont pris des mesures pour empêcher, autant que possible, le contact de leurs soldats respectifs. Ces troupes, dont la plus grande partie est encore campée aux environs de la Capitale, hiverneront dans les principaux établissements publics et les grandes Kans, d'où les locataires ont déjà été explusés.

L'article du projet de constitution qui abolit l'esclavage en Valachie et qui, d'ailleurs, a été mis à exécution sur toute l'étendue de la Principauté, aurait dû, ce me semble, être maintenu dans l'intérêt de ces malheureux Bohémiens et dans l'intérêt de l'humanité toute entière. Cependant cette mesure vient d'être révoqué par un office rendu par le Commissaire ottoman et le Caimacan, et inséré dans le journal officiel du 2/14 de ce mois (Annexe F.)[1] J.ai des raisons de croire que Fuad Effendi a cédé, en cette circonstances, aux revendications (que je m'abstiens de qualifier) de quelques vieux Boyards qui comptent leurs titres de noblesse d'après le nombre des esclaves qu'ils possèdent. La réintégration des Bohémiens donnera lieu, de la part des autorités et surtout des particuliers, à des mesures sévères, qui ne manqueront pas d'aigrir, encore davantage, les esprits de ceux qui en seront l'objet.

Mr. Magguère, qui se trouve actuellement à Hermanstadt, a adressé à tous les agents étrangers une nouvelle protestation contre l'occupation militaire de la Valachie par les armées russes. (Annexes G et H)[1].

La Valachie se trouvant, pour une temps dont on ne saurait fixer le terme sous le poids d'une double occupation, le conseil administratif de la Principauté a décidé que l'exportation des céréales serait prohibé, à dater du 1 er Novembre prochain. Cette décision vient d'être portée à ma connaissance par la circulaire ci-jointe. (Annexe I)[1].

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques C.P.C. Turquie–Bucarest, vol. 5, f. 323–328).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 19 octombrie 1848

Agenția și Consulatul General al
Franței în Principatele Țării Românești și
Moldovei
Direcția Politică
Nr. 30

Domnule Ministru,

Descrierea pe care i-am făcut-o ambasadorului de la Constantinopol privind evenimentele care au însoțit și au succedat intrarea trupelor turcești în capitală, l-a determinat pe dl general Aupick să transmită Porții extrase din depeșele mele din 26 și 29 septembrie trecut, în scopul de a provoca o anchetă pe această temă.

Oricât de grave ar fi aceste evenimente, nu sunt mai puțin obligat, spre marele meu regret, să persist în aserțiunile avansate în rapoartele mele. În acest sens am răspuns interpretărilor lui Fuad Effendi cuprinse în nota pe care mi-a adresat-o în 14 ale acestei luni. Mă grăbesc să vă transmit alăturat, domnule ministru, scrisoarea comisarului otoman și răspunsul meu (Anexele A și B)[1].

Am încercat, în replica mea, să arăt că este departe de mine gândul de a aduce cea mai mică atingere, fie onoarei guvernului Înălțimii sale, Sultanul, fie caracterului sau reputației înalților demnitari care sunt organele acestor intenții întru totul binevoitoare și paterne. Caracterul meu de observator imparțial nu mi-ar putea permite să recurg la mărturii calomnioase. Îmi iau libertatea de a vă înfățișa trei depoziții ale unor martori oculari. Primele două, confirmate de colonelul Golescu, comandantul cazărmii, au fost transmise încă din 23 septembrie, împreună cu aceea a căpitanului de pompieri, dl. Zăgănescu, pe care nu mi-am putut-o procura, către ambasada Angliei la Constantinopol, de către dl. Colquhoun, cu toate detaliile necesare. Cea de-a treia a fost primită de mine în zilele din urmă, voind să mă asigur prin noi mărturii înainte de a răspunde comunicării lui Fuad Effendi (Anexele C, D și E)[2]. Aș mai fi putut aduna multe altele, confirmând toate, cu mici diferențe de nuanță, aceleași acte de violență și de cruzime.

Pentru a-i da comisarului otoman o dovadă în plus a nepărtinirii mele, am vrut, trimițându-i personal răspunsul să-i relatez tot ce am alfat în legătură cu aceste triste evenimente. El a insistat, la rândul lui, să mă convingă că toate aceste aserțiuni nu sunt decât opera relei voințe și a calomniei, că este în măsură să le confrunte cu mărturisiri publice. M-a asigurat, în plus, că relațiile noastre oficiale nu vor avea deloc de suferit de pe urma acestui incident, la fel de deplorabil pentru ambele părți.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Nu mă îndoiesc, domnule ministru, că Faud Effendi va obține mărturisirile publice de care vorbește, dar mi-e greu să cred, deși o doresc, că aceste mărturii vor fi de natură să combată faptele în chestiune și să determine impresia legitimă de teroare pe care a produs-o asupra tuturor ziua de 25 septembrie.

Se face în acest moment o anchetă minuțioasă, s-au descoperit deja câțiva soldați care se fac vinovați de furt și de jaf. Sper să vă pot anunța curând, domnule ministru, că francezii care mi-au cerut să intervin au fost despăgubiți în mod convenabil.

Este deja ușor să-ți dai seama de puțina simpatie care există între soldații turci și ruși. Șefii celor două armate au luat măsuri pentru a împiedica, pe cât posibil, contactele între soldații lor. Aceste trupe, care în cea mai mare parte își au încă tabăra în împrejurimile capitalei, vor ierna în principalele așezăminte publice și în marile hanuri, de unde locatarii au fost deja expulzați.

Articolul proiectului de constituție care abolește robia în Țării Românești și care, de altfel, a fost pus în aplicare pe toată întinderea principatului, ar fi trebuit, mi se pare, să fie menținut, în interesul acestor nefericiți țigani și al umanității întregi. Totuși, această măsură a fost revocată printr-un act întocmit de comisarul otoman și de caimacam și inserat în Buletinul Oficial din 2/14 ale acestei luni (Anexa F) [3]. Am motive să cred că Fuad Effendi a cedat, în aceste împrejurări, cererilor (pe care mă abțin să le calific) câtorva boieri bătrâni, care își socotesc titlurile de noblețe după numărul robilor pe care îi au. Reintegrarea țiganilor va da prilejul, din partea autorităților și, mai ales, a particularilor, unor măsuri severe, care nu vor întârzia să îi amărască și mai mult pe cei vizați.

Dl. Magheru, care se găsește în prezent la Sibiu, a adresat tuturor agenților străini un nou protest față de ocupația militară a Țării Românești de către armata rusă (Anexele G și H) [4].

Țara Românească, aflându-se pentru un timp nedeterminat, sub greutatea unei duble ocupații, consiliul administrativ al Principatului a hotărât ca exporturile de cereale să fie interzise, de la 1 noiembrie viitor. Această decizie a fost adusă la cunoștință prin circulara alăturată (Anexa I) [5].

Sunt cu respect, domnule ministru,
al dvoastră prea umil și supus servitor,
Hory

Dlui Ministru al Afacerilor Străine al Republicii Franceze. Paris

---

[1, 2, 3, 4, 5] Anexele urmează pe rolă, c. 329–350.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

65

1848 octombrie 13/25, Sălaj

1718
E
1005 Közép Szolnok megye első alispányától
Az országos honvédelmi bizottmánynak
Budapesten

1005.

Tisztelt országos honvédelmi állandó bizottmány!

Folyó october 14 ^{én} 998 számok alatt hivatalosan tudositottam vala, a belügyminisztériumot, az iránt hogy Zsibó helysége lakossainak fellázadások ért, féktelen bűnös cselekedetek ért, a' személy, és birtok megtámadást elkövetett vakmerőségekért, minél sietőbben lehető megbüntettetés, iránt e megyébe is, a közcsendesség, és bátorság fentartására nézve, a csak közelebről felállitott honvédi bizottmány üléséből Mihályi Gábor királyi biztos úr sürgönyileg felszóllittatott; de mint hogy a Szatmár első alispánnak Nagy Bányáról irt, és mái napon ide érkezett hivatalos tudositása szerint jelenleg Máramaros megyébe működik, a sürgönyileg hozzája tett hivatalos felszollitásunkra nem rendelkezhetett, hanem bennünket, a most nevezett alispán úr, azzal kívánt megnyugtatni, hogy az e megyebeli, lázzadásoknak törvényesen lehető fékezésére a tisztelt honvédelmi bizottmány által Katona Miklós őrnagy úr rendeltetett parancsnoknak, ki is beérkeztével azonnal ösmert erélyességével fel fog lépni: de minthogy megyénkbe minden leg kevessebb késedelem kipótolhatatlan romlásokat vonhat maga után minek utánna minden napi tudositásokból, megvagyok győződve, hogy a fellázzadott Zsibói lakosok érezvén bűnök nagy voltát, és félvén, a törvénynek súlyos büntetésétől, magok bátorságositathatása nézetéből már anyira vitték féktelenségeket, és bujtogatásokat, hogy értetlen román ajkú helységeket mind Doboka megyébe – melynek, számos oláh helységei által, Zsibó mellett elkezdve, megyénk Székhelye, több mérföldnyire környeztetik, szomszédoltatik mind pedig Doboka megyén túl Bánffi Hunyad Kolosvár felé lévő oláh helységeket, ugy felbújtogatták, hogy mihelyt Zsibó helységéből lárma harang által hír adatik, azonnal az oláh helységekbe mindenütt, a harangokat fére veretvén, azonnal 24 ora alatt ezerenként tódulnak,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

az oláhok, a Zsibóiak segedelmére a mint ennek egy hét alatt már, többször atdák példáját, – minek meg akadályoztatása tekintetéből a mai, honvédi bizottmány üléséből, nyilt levél által felszollittatni határoztattak, a szomszéd Doboka megyebeli szomszédos számos oláh helységek, hogy a Zsibói bűnös, és a törvényes szigorú büntetésre magokat méltóvá tett Zsibói magyar lakosoknak, lázzasztó felszollitásokat, bűnös bujtogatásokat ne tekintsék, azoktól óvakodjának, és a'véllek való tilos, közösülést, czimboráskodást, együttartást, és melletük való felkelést kerüljék ki nehogy azoknak bűnös tényeikbe részt vévén, a törvény szigorú büntetése alá essenek, 's hogy ezen határozat nékiek tudomásul juthasson az említett felszollitás, a szomszéd Doboka megyei illető járásbeli szolgabiróhoz küldetett át, azon hivatalos megtalálással, hogy azon oláh ajku lakosokat igyekezzen a lehetőségig személyesen is, felvilágositani, lecsendesiteni, és az iránt meggyőzni, hogy megyénk, a román ajkúaknak nem ellenségei, hanem, a haza szabadságánál fogva vellünk egyenlő polgárai, és testvérei.

Továbbá hivatalosan és sietve felszollitottuk Dessei László urat, mint e megye és Kraszna megyére nézve is, az országos honvédelmi bizottmány által kinevezett telyes hatalmú Országos kormánybiztost, hogy a reá ruházot hatalomnál fogva, sietve intézkedjen a Zsibói lázzadásnak elnyomására és ottan lakó feltámadónak bujtogatóknak, törvényesen leendő szigorú megbüntettetések iránt –, annjival is inkább hogy Zsibó környékére semmi féle hivatalos megyei, és felsőbb rendeléseket nem tehetünk, nem küldhetünk, – mert azokat a Zsibói bűnös lázzadok meghagyásából, az oláh helységek Zsibóra viszik, 's ezek ott letartoztatják, és egyenesen a fő bujtogató alezredeshez viszik Naszódra. –

Mind ezeket, a tisztelt honvédelmi bizotmánynak tisztelettel feljelenteni hivatalomból kifolyolag szoros kötelességemnek tartottam. –

Kelt Zilahon 1848 October 19 en

Bálint Elek

Alispán

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 235–239 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i, Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok /H 2/, 1718 E/1848, f. 703–706).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

1718/ prezidial
25 octombrie 1848
1005 De la prim vicecomitele comitatului Solnoc
Comisiei naţionale de apărare
Budapesta

1005

Stimată Comisie Permanentă de Apărare

Sub nr. 998 din 14 octombrie curent am informat oficial Ministerul de Interne referitor la răscularea locuitorilor din Jibou în vederea pedepsirii lor cât mai grabnice, pentru nestăpânitele lor fapte criminale, pentru cutezanţa lor de a ataca persoane şi proprietăţi în scopul păstrării liniştii şi siguranţei publice în acest comitat, din şedinţa comisiei de apărare recent instituite s-a făcut apel telegrafic la domnul Mihályi Gábor, comisar regal; dar cum prim vicecomitelui de la Satu Mare i-a scris din Baia Mare, iar conform raportului său oficial, funcţionează în Maramureş, nu a putut lua măsuri în privinţa apelului oficial pe care i l-am adresat telegrafic, ci, domnul vicecomite numit acum a încercat să ne liniştească prin aceea că în vederea opririi legale a revoltelor din judeţ, onorata Comisie de apărare l-a numit comandant pe maiorul Katona Miklós care sosind va interveni cu binecunoscuta-i fermitate. dar cum în comitatul nostru orice întârziere cât de mică poate atrage după sine pierderi ireparabile, lucru de care sunt convins în urma rapoartelor zilnice, că locuitorii din Jibou, văzând mărimea păcatelor lor şi temându-se de pedeapsa grea a legilor, pentru a-şi face curaj, au ajuns deja atât de departe cu neînfrânarea şi instigările încât localităţile româneşti neimplicate precum cele din comitatul Dăbâca – care datorită numeroaselor localităţi româneşti începând de lângă Jibou, capitala comitatului nostru, mai multe leghe în jur se învecinează cu ele, precum dincolo de comitatul Dăbâca în localităţile româneşti dinspre Hunedoara şi Cluj, le-au instigat într-atât încât dacă dinspre Jibou, se dă vreo veste prin tragerea clopotelor, peste tot în localităţile româneşti, bătându-se clopotul în dungă, imediat, în decurs de 24 de ore, românii năvălesc cu miile în ajutorul celor de la Jibou, cum, de pildă, s-a întâmplat de mai multe ori săptămâna aceasta – pentru împiedicarea cărui lucru, din şedinţa de azi a Comisiei de apărare s-a decis ca printr-o scrisoare deschisă să se facă apel la numeroasele localităţi româneşti învecinate ca acestea să nu ia seama la vinovaţii din Jibou şi la apelurile instigatoare şi aţâţările criminale ale locuitorilor maghiari din Jibou care s-au făcut pasibili de aspra pedeapsă a legii, să se ferească de ei şi să evite asocierea

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

interzisă, întovărășirea, solidarizarea și revolta alături de ei ca nu cumva, luând parte la faptele lor criminale, să cadă sub pedeapsa severă a legii. Iar, pentru ca această hotărâre să le fie adusă la cunoștiință, amintitul apel a fost trimis din respectiva plasă a învecinatului comitat Dăbâca cu observația oficială de a se strădui să-i lămurească și personal pe acei români și să-i liniștească și să-i convingă de faptul că noi, comitatul, nu suntem dușmanii românilor ci, având în vedere libertatea patriei suntem cetățeni egali cu ei și frați.

Mai departe, am solicitat oficial și în grabă domnului Dessei László, în calitatea sa de comisar guvernamental numit de Comisia națională de apărare pentru comitatul nostru și comitatul Crasna ca, având în vedere puterea cu care a fost investit, să ia măsuri pentru înăbușirea revoltei de la Jibou și pentru aspra pedepsire legală a instigatorilor și răzvrătiților ce locuiesc acolo. – Cu atât mai mult cu cât în împrejurimile Jiboului comitatul nu poate da nici un fel de ordine oficiale, nici superioare, nu putem trimite – pentru că, din ordinul răzvrătiților criminali din Jibou, acelea sunt duse de către localitățile române, la Jibou și sunt confiscate acolo și duse direct capului răzvrătiților, locotenent colonelul de la Năsăud.

Am considerat ca fiind de datoria mea oficială să raportez respectuos stimatei Comisii de apărare asupra tuturor acestora.

Emis la Sălaj în 19 octombrie 1848

Bálint Elek
vicecomite

66

1848 octombrie 7/29, București

Rapport

de la Commission d'enquête nommé par le Gérant du Consulat Général de la République Française à Bucarest, à effet de constater sur les lieux mêmes et sur la déposition des témoins occulaires, les actes de violence, tels que violation de domicile, pillage et meurtre commis sur des êtres inoffensives par des soldats de l'armée turque lors de leur entrée dans la capitale de Bucarest, le 13/29 septembre 1848

Au moment où les troupes turques reçurent l'ordre d'entrer dans la ville, un jeune paysan, sans armes, qui se trouvait parmi la

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

foule du peuple, accouru devant le camp turc à Cotrotcheni, et porteur d'un drapeau aux couleurs nationales, eût les deux avant-bras coupés, jusqu'aux os par un soldat turc de la race des noirs.

Cette déposition a été faite à la commission par le citoyen de Lagrange, témoin occulaire, qui vit également quelques instants après deux autres hommes gisants entre la ligne formée d'un côté par les troupes turques et de l'autrè par le peuple.

L'un de ces deux hommes vêtus à l'Européenne, paraissait être un ouvrier allemand, l'autre victime appartenait à la classe des laboureurs. Tous deux foulés aux pieds des chevaux étaient baignés dans leur sang.

Le R.P. Pierre, curé de la Paroisse d'Isvor a déposé devant la Commission que le fils d'un certain Stojano, cordonnier, habitant le foubourg des servants avait été tué par des cavaliers turcs de la manière suivante: voulant retenir par le bride le cheval d'un lancier, il eut le bras droit coupé a'un coup de sabre et au moment où il portait la main gauche sur le bride du même cheval le cavalier la lui coupa également d'un autre coup de sabre. Ce malheureux jeune homme reçut encore plusieurs coups mortels.

Dans le faubourg d'Isvor, le R.P. Abraham, deservant la même paroisse que le R.P. Pierre ci-dessus mentionné, a été frappé à la tête de plusieurs coups de crosse de fusil et a vit sa maison mise au pillage par les turcs.

Cette déclaration a été faite par le dit R.P. à la commission, en lui montrant les cicatrices des blessures qu'il a reçues.

Pour constater les faits suivants la commission d'enquête a été conduite les lieux mêmes par la veuve d'un certain Constantin, matelassier, dans le faubourg de Spira-Veki, dans la rue du même nom et dans les maisons n-os 1313 et 1312.

Le dit nommé Constantin se trouvant sur les lieux, sans armes et tout-à-fait inoffensif, craignant que l'entrée des troupes turques présentai quelques dangers même pour les curieux, se refugia dans sa propre maison no. 1313. A l'instant même il y fut poursuivi, blessé d'un coup de feu tiré à bout portant par la fenêtre et percé ensuite de dix coups de baionnette. Quatre autres individus, dans le même cas, et qui s'étaient cachés sous un lit de la dite maison y ont été littéralement criblés à coups de baionette; d'où il résulte que dans cette seule maison il y a eu cinq victimes restées sur la place, ce sont les nommés: Constantin, matelassier, Jean Lapovitz, Jean Dulguer, Petraki Bogdan (frère du directeur du Casino; a reçu d'abord un coup

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

de feu, à bout portant, qui lui a brisé le poignet, puis a été percé de dix-huit coups de baionnette. Le nombre des blessures a été constaté par son frère) et un inconnu.

Dans la seconde maison no. 1312, le propriétaire, un vieillard septuagénaire, a été frappé de quatre balles. Un jeune garçon, son neveu, frappé de deux balles et d'un coup de baionnette au front. Sur une croisée de la maison no. 1313, la commission a vu les traces d'un coup de feu tiré à bout portant. Dans la maison no. 1312 toutes les balles ont atteint les victimes.

Les faits qui se sont passés dans les deux maisons ci-dessus désignées ont été attestés par les parents de victimes et par des voisins au nombre de plus de quinze. Ces faits ont eu lieu au dire de ces personnes sans provocation aucune.

Dans le faubourg d'Isvor, près de la vieille caserne la Commission a recueilli le témoignage d'un certain Stanko, cabarétier, qui a déclaré que son frère a été enlevé de force de la maison, trainé par des soldats turcs au bord d'un fossé où il a eu le cou scié par le sabre. Le dit Stanko qui habite la maison no. 1110 du même faubourg, attestera le fait au besoin.

Dans le même faubourg dans une maison contigue à celle du Sr. Hagi, ancien commissaire de police, dans deux corps de logis séparés, la commission a constaté les faits suivants: Dans le premier corps de logis, une femme, qu'on a dit être la belle-soeur du souslieutenant Pescaro, a été mutilée et massacrée à coups de sabre, après avoir reçu un coup de feu. Les traces de son sang existent encore aujourd'hui sur le plancher, sur les murailles, sur les vitres et jusque sur le seuil de la porte où il a rejailli.

Dans l'autre corps de logis la commission a vu également des mares de sang desséché et des vêtements ensanglantés qui paraissent avoir appartenu à une servante qu'on lui a dit avoir été également massacrée en même temps que la maîtresse de la maison. Ces deux corps de logis qui présentent l'aspect d'une dévastation complète, ont dû être le théâtre d'ûn affreux carnage.

Dans la maison du sus dit Hadji, commissaire de police, la femme d'un certain Hadji Ianaqui, qui allaitait un enfant de quatre mois a été àdemi étranglée par des soldats turcs et laissée pour morte. Elle est encore aujourd'hui gravement malade ainsi que son enfant des suites de ces violences inexplicables.

Dans le même faubourg, maison no. 1056, la veuve Gerassim a eu son domicile violé et saccagé; la maitresse de la maison, à laquelle

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

on avait mis le pistolet sous la gorge, n'a dû avoir la vie sauve qu'en livrant tout ce qu'elle possédait en argent aux soldats forcenés qui nonobstant ont dévasté toute la maison et volé tous ce qui s'y trouvait.

Le citoyen français Gustave Beraud, demeurant à Bucarest, mattala Batista, maison no. 68, et propriétaire d'une maison avec jardin, située faubourg St. Elephteri no. 918, a déclaré à la commission que s'étant rendu le lendemain de l'entrée des turcs en ville, chez le cabaretier qui habitait la dite maison dont la garde lui était confiée, il a trouvé partout les traces d'une dévastation totale et notamment le tiroir contenant l'argent de la recette journalière du cabaret enfoncé et entièrement vide. Le cabaretier, sa femme et son enfant étaient disparus et il n'a été retrouvé aucune trace jusqu'à ce jour, malgré les recherches qui ont été faites. Il est à remarquer que la rivière passe devant la maison.

Le lendemain de l'entrée des troupes turques dans la capitale un homme du peuple a été frappé en plein midi d'un coup de baionnette à la cuisse devant le ministère de l'intérieur où se trouvait un poste turc. Cet homme qui était inoffensif, étant parvenu à se relever avec peine, voulut se plaindre à l'officier du poste, mais le factionnaire lui porte un violent coup de poing qui le renversa de nouveau; dans sa chûte il eu la tête fendue et son visage se remplit de sang. On le plaça sur un charriot et il fut transporté à l'hopital.

Ce fait s'est passé sous les yeux des membres de la commission et plus de trente français qui s'étaient rémis ce jour là et passaient au moment où cet homme a été frappé, ont été témoins également de cet acte de brutalité.

Les actes de violence et de brutalité qui ont accompagné le pillage de la maison de M.M. Bourlé, Ott et Pillez, citroyens français ont déjà été portés à la connaissance du Consulat général.

Conclusion

Le nombre des maisons pillées est trop considérable pour être relaté ici par la commission d'enquêtre. Elle a eu occasion, dans les recherches qu'elle a faites consciencieusement de se convaincre que la soldatesque turque s'en est livrée à des actes de pillage, de violence et de meurtres d'une toute autre nature que ceux qualifiés par le Commissaire Impérial de simples larcins et de vols insignifiants.

Tous les faits énoncés par la commission qui ont eu lieu dans l'après midi et dans la soirée du 25 septembre et le lendemain, toutes

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

les violences exercées, l'ont été sur des êtres inoffensifs, hommes, femmes, enfants et vieillards. Ces faits reposent sur des témoignages sincères et irrécusables donnés presque tous par les parents des victimes qui les ont relatés à la commission d'enquête devant laquelle ils ont donné les preuves de la plus douloureuse affliction.

Quant aux faits des viols commis sur des femmes chrétiennes ils ne sont parvenus à la connaissance de la commission que par la voix publique, unanime sur ce point. Aucun cas spécial n'a pu être constaté à cet égard jusqu'aujour'hui, par la raison même que la découverte des actes de violence d'un telle nature est sujette à beaucoup de difficultés à cause des aveux qui répugnent à la pudeur des victimes.

Le fait de coups de canons et de fusillade dirigés sur le faubourg Isvor ayant été contesté, la commission s'est transportée sur les lieux et a constaté des traces de biscayens et de balles sur les murs des maisons et sur des palissades dans le dit faubourg.

Bucarest, vingt neuf octobre 1848
Signé: Le chancelier subrogé Bouzenot
Th. Théot
Coutourier
Pour copie conforme
le Gérant du Consulat général de la République
Française à Bucarest,
Hory

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 363–367).

1848 octombrie <17>/29

Raport

al Comisiei de anchetă numită de gerantul Consulatului General al Republicii Franceze la Bucureşti, în scopul de a constata la faţa locului şi pe baza depoziţiei martorilor oculari actele de violenţă, precum violări de domiciliu, jafuri şi omoruri comise asupra făpturilor inofensive de către soldaţii armatei turceşti, în momentul intrării lor în capitala Bucureşti la 13/25 septembrie 1848.

În momentul în care trupele turceşti au primit ordinul să intre în oraş, un tânăr ţăran neînarmat, care se afla în mulţime a venit în

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

grabă în fața taberei turcești de la Cotroceni și, purtând un drapel în culorile naționale, i-au fost tăiate ambele antebrațe până la os de către un soldat turc de rasă neagră.

Această depoziție a fost făcută în fața comisiei de către cetățeanul de Lagrange, martor ocular, care, câteva minute mai târziu, a văzut și doi oameni zăcând întinși între linia formată, pe o parte, de trupele turcești și pe cealaltă parte de popor. Unul dintre acești doi oameni, îmbrăcat europenește, părea să fie un muncitor german, cealaltă victimă aparținea clasei plugarilor. Amândoi striviți sub picioarele cailor, erau scăldați în propriul lor sânge.

Reverendul Petru, preotul parohiei Izvor, a mărturisit în fața comisiei că fiul unui anume Stoiano, cizmar, locuitor al cartierului servitorilor, a fost omorât de cavaleria turcă în felul următor: voind să apuce de căpăstru calul unui lăncier, brațul drept i-a fost retezat cu o lovitură de sabie, iar în momentul când a pus mâna stângă pe căpăstrul aceluiași cal, cavaleristul i-a tăiat-o și pe aceasta cu o altă lovitură de sabie. Acest nefericit tânăr a mai primit și alte lovituri mortale.

În cartierul Izvor, preotul Abraham, deservind aceeași parohie ca și preotul Petru, mai sus-menționat, a fost lovit în cap de mai multe ori cu patul puștii, iar casa i-a fost prădată de turci.

Această declarație a fost făcută de numitul preot în fața comisiei, arătându-și cicatricele rănilor pe care le-a primit.

Pentru a constata faptele următoare, comisia a fost condusă la fața loclului de văduva unui anume Constantin, mindirigiu, în cartierul Spira-Veche, pe strada cu același nume, în casele cu numerele 1313 și 1312.

Numitul Constantin, găsindu-se acolo, fără arme și complet inofensiv, temându-se că intrarea trupelor turcești ar putea prezenta unele pericole chiar și pentru curioși, s-a refugiat în propria casă, la nr. 1313. În acel moment a fost urmărit, rănit cu o împușcătură țintită de aproape, prin fereastră și, apoi, ciopârțit cu zece lovituri de baionetă. Alți patru indivizi, în același caz, și care s-au ascuns sub un pat al pomenitei case au fost literalmente ciuruiți de lovituri de baionetă, de unde rezultă că numai în această casă au fost cinci victime rămase pe loc, anume: Constantin mindirigiul, Ioan Lapoviță, Ioan Dulgheru, Petrache Bogdan (frate al directorului Casinei; a primit mai întâi o împușcătură de aproape care i-a străpuns pumnul, apoi a fost măcelărit cu optsprezece lovituri de baionetă. Numărul rănilor a fost constatat de fratele lui) – și un necunoscut.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

În a doua casă, la numărul 1312, proprietarul, un bătrân septuagenar, a fost lovit de patru gloanţe. Un băiat, nepotul său, atins de două gloanţe şi o lovitură de baionetă în frunte. La o fereastră a casei cu nr. 1313, comisia a văzut urmele unei împuşcături trase de aproape. În casa cu nr. 1312, toate gloanţele au atins victimele.

Faptele care s-au petrecut în cele două case mai sus-amintite au fost atestate de rudele victimelor şi de către vecini, în număr mai mare de cincisprezece. Faptele s-au petrecut, potrivit acestor persoane, fără nici o provocare.

În cartierul Izvor, în apropierea vechii cazarme, comisia a primit mărturia unui anume Stancu, cârciumar, care a declarat că fratele lui a fost ridicat cu forţa de acasă, târât de soldaţii turci la marginea unei gropi, unde i s-a tăiat gâtul cu o sabie. Numitul Stancu, care locuieşte la casa cu nr. 1110 din acelaşi cartier, va confirma faptul, la nevoie.

În acelaşi cartier, într-o casă vecină celei a jupânului Hagi, fost comisar al poliţiei, în două corpuri de locuinţe separate, comisia a constatat următoarele fapte: În primul corp de clădire, o femeie, despre care s-a spus că era cumnata sublocotenentului Pescaru, a fost mutilată şi masacrată cu lovituri de sabie, după ce fusese împuşcată. Urmele sângelui ei există şi astăzi pe pardoseală, pe pereţi, pe geamuri şi chiar şi pe pragul uşii, unde a ţâşnit.

În celălalt corp de clădire, comisia a văzut de asemenea urme de sânge uscat şi de veşminte însângerate care păreau să fi aparţinut unei servitoare, despre care s-a spus că a fost şi ea masacrată, asemeni stăpânei casei. Aceste două corpuri de clădire, care prezintă aspectul unei devastări complete, trebuie să fi fost teatrul unui cumplit carnagiu.

În casa sus-pomenitului Hagi, comisar de poliţie, nevasta unui anume Hagi Ianachi, care alăpta un copil de patru luni a fost pe jumătate sugrumată de soldaţii turci şi lăsată să moară. Ea este până astăzi grav bolnavă, asemeni şi copilul ei, ca urmare a acestor violenţe inexplicabile.

În acelaşi cartier, la casa cu nr. 1096, văduva Gherasim a avut domiciliul violat şi devastat, stăpâna casei, căreia i s-a pus pistolul la gât, nu şi-a putut salva viaţa decât dându-le toţi banii pe care îi avea soldaţilor furibunzi, care, în ciuda acestui fapt, au devastat toată casa şi au furat tot ce au găsit.

Cetăţeanul francez Gustave Beraud, locuind în Bucureşti, mahalaua Batista, casa nr. 68 şi proprietar al unei case cu grădină, situată în

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cartierul Sf. Elefterie nr. 918, a declarat comisiei că, mergând a doua zi după intrarea turcilor în oraş la cârciumarul care locuia la pomenita casă, a cărei supraveghere îi fusese încredinţată, a găsit peste tot urmele unei devastări complete şi, mai ales, sertarul cu banii provenind din încasările de peste zi ale cârciumei forţat şi complet gol. Cârciumarul, nevasta şi copilul lui dispăruseră şi nu a dat de nici o urmă de-a lor până astăzi, în ciuda cercetărilor pe care le-a făcut. Trebuie remarcat că râul trece prin faţa casei.

A doua zi după intrarea trupelor turceşti în Capitală, un om din popor a fost rănit în amiaza mare de o lovitură de baionetă în coapsă, în interiorul Ministerului de Interne, unde se afla un post turc. Acest om care era inofensiv, reuşind să se ridice cu greutate a vrut să se plângă ofiţerului postului, dar santinela i-a aplicat o violentă lovitură de pumn care l-a doborât din nou; în cădere, şi-a spart capul, iar faţa i s-a umplut de sânge. A fost aşezat într-o căruţă şi transportat la spital.

Acest fapt s-a petrect sub ochii membrilor comisiei şi mai mult de treizeci de francezi care se adunaseră în acea zi şi treceau <pe acolo> în momentul în care omul a fost lovit au fost de asemenea martori ai acestui act de brutalitate

Actele de violenţă şi brutalitate care au însoţit jaful asupra casei domnilor Bourle, Ott şi Pillez, cetăţeni francezi, au fost aduse deja la cunoştinţă Consulatului General.

Concluzie

Numărul de case jefuite este prea considerabil pentru a fi relatat aici de către comisia de anchetă. Ea a avut ocazia, în timpul cercetării pe care a făcut-o cu conştiinciozitate, să se convingă că soldăţimea turcă s-a dedat la acte de jaf, de violenţă şi de ucidere cu totul altele decât cele calificate de comisarul imperial drept simple şterpeleli şi furturi mărunte.

Toate faptele enunţate de Comisie şi care s-au petrecut în după-amiaza şi seara de 25 septembrie, toate violenţele comise, s-au exercitat asupra unor fiinţe inofensive, bărbaţi, femei, copii şi bătrâni. Aceste fapte sunt probate prin mărturii sincere şi irecuzabile, făcute aproape toate de către rudele victimelor pentru comisia de anchetă, în faţa căreia au făcut dovada celei mai profunde mâhniri.

Cât despre faptele de viol comise asupra femeilor creştine, ele nu au ajuns la cunoştinţa comisiei decât prin intermediul opiniei publice, unanimă asupra acestui punct. Nici un caz special nu a putut fi constatat,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

din acest punct de vedere, până astăzi, deoarece descoperirea actelor de violenţă de o asemenea natură este expusă multor dificultăţi, dat fiind că mărturisirile repugnă pudorii victimelor.

Întâmplarea cu loviturile de tun şi împuşcăturile îndreptate spre cartierul Izvor fiind contestată, comisia s-a deplasat la faţa locului şi a constatat urmele de proiectile (biscoyens) şi de gloanţe asupra pereţilor caselor şi asupra gardurilor pomenitului cartier.

Bucureşti, 29 octombrie 1848

Semnat:
Locţiitorul cancelarului Bouzenot
Th. Theot
Coutourier

pentru conformitate,
Locţiitorul Consulului General al Republicii Franceze la Bucureşti
Hory

67

Bucarest, le 6 novembre 1848

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 42

Monsieur le Ministre,

Hier dimanche, toute la ville était en émoi: Un escadron de cosaques, conduit par un agent de police, a fait de nombreuses arrestations parmi les Valaques qui ont pris une part plus ou moins active à la révolution, et notamment à la destruction du Règlement Organique et du Livre d'or. Ces arrestations, qui toutes ont été accompagnées de brutalités, ont été immédiatement suivies du transport des prisonniers au couvent de Plomboita, situé en dehors de la ville. L'hôtel de Mr. Bischop, consul de Belgique a été envahi, pendant son absence par

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

des cosaques. Dès son retour, Mr. Bischop a protesté énergiquement, auprès du commissaire ottoman et auprès du Caimacan contre cette violation inouie des prérogatives consulaires et a exigé une prompte et éclatante satisfaction. Fuad Effendi, lui même, surpris de voir que le commissaire russe ait ordonné et exécuté, sans l'en prévenir, l'arrestation des Valaques, a vivement protesté contre l'emploi des mesures dont lui seul était le libre arbitre; il a aussitôt expedié un courrier à Constantinople pour informer son Gouvernement de la manière dont la Russie entend exercer son Protectorat dans ces Principautés. Le laps de temps qui s'est écoulé depuis l'entrée des Russes à Bucarest sans qu'ils aient laissé percer ses intentions hostiles, avait inspiré aux Valaques une certaine confiance; le moment choisi par le général Duhamel pour accomplir ses desseins et la promptitude avec laquelle ses ordres ont été executés ont livré entre ses mains la plupart des chefs ou meneurs du mouvement révolutionnaire à l'égard desquels Fuad Effendi n'avais pas jugé convenable de sévir.

J'ai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous transmettre (Annexe no.1) [1] copie de la réponse du commissaire ottoman à ma dernière note. Je regrette vivement que les termes dans lesquels elle este conçue ainsi que ses précédentes communications, m'obligent de suspendre avec lui toutes relations officielles et particulières. Le chancelier subrogé du Consulat Général m'a adressé, le 20 du mois dernier, une rapport à Annexe no. 2 / [1] sur le refus qu'il venait de recevoir de la part d'Omer Pacha de satisfaire, malgré les assurances positives qu'il m'en avait données, le négociant français Mr. Bourlé dont la maison a été saccagée le 25 septembre par les soldats turcs. Toutefois, avant de faire usage de ce rapport, j'ai voulu connaître les intentions du commissaire ottoman à cet égard. Le dernier paragraphe de la lettre de Fuad Effendi confirmant formellement ce refus, je ne puis différer plus longtemps de porter ce nouvel incident à votre connaissance. Vous voudrez peut-être bien reconnaître, Monsieur le Ministre, que dans ce différend avec Fuad Effendi j'ai apporté tous les soins pour mettre le droit du mon coté tant dans le fonds que dans les formes. Tous ces motifs m'empêchent de me rendre demain, avec les autres Agents, à la cérémonie qui aura lieu à l'occasion de Curban-Bairam.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A Monsieur le Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 372–375).

Bucureşti, 6 noiembrie 1848

Agenţia şi Consulatul General al Franţei
în Principatele Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 42

Domnule Ministru,

Ieri, duminică, tot oraşul a fost în fierbere. Un escadron de cazaci, condus de un agent al poliţiei, a făcut numeroase arestări printre valahii care au luat parte, mai mult sau mai puţin activ, la revoluţie şi mai ales la distrugerea Regulamentului Organic şi a Arhondologiei. Aceste arestări, toate însoţite de brutalităţi, au fost imediat urmate de transportarea prizonierilor la mănăstirea Plumbuita, situată în afara oraşului. Reşedinţa domnului Bischop, consulul Belgiei, a fost invadată, în absenţa lui, de cazaci. La întoarcere, dl. Bischop a protestat energic pe lângă comisarul otoman şi pe lângă caimacam împotriva acestei violări nemaiauzite a prerogativelor consulare şi a cerut o satisfacţie promptă şi elocventă. Fuad Effendi însuşi surprins a constata că comisarul rus a ordonat şi executat, fără a-l preveni, arestarea unor <cetăţeni> valahi, a protestat vehement împotriva luării de măsuri al căror singur arbitru este el; imediat a expediat un curier la Constantinopol pentru a-şi informa guvernul despre maniera în care Rusia înţelege să-şi exercite protectoratul în aceste principate. Intervalul de timp care s-a scurs de la intrarea ruşilor în Bucureşti fără ca ei să-şi manifeste intenţiile ostile le inspirase valahilor o anumită încredere; momentul ales de generalul Duhamel pentru a-şi îndeplini planurile şi promptitudinea cu care ordinele sale au fost executate, au făcut să-i cadă în mâini cea mai mare parte a şefilor sau iniţiatorilor mişcării revoluţionare, faţă de care Fuad Effendi nu a considerat oportun să acţioneze cu asprime.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Am onoarea, domnule ministru, să vă transmit Anexa nr. 1[1]. copia răspunsului comisarului otoman la ultima mea notă. Regret profund că termenii în care este concepută, ca şi precedentele sale comunicări, mă obligă să suspend toate relaţiile oficiale şi particulare cu el. Cancelarul locţiitor al Consulatului general mi-a adresat, la 20 mai trecut, un raport (Anexa nr. 2)[2] privind refuzul pe care l-a întâmpinat din partea lui Omer-Paşa de a-i da satisfacţie, în ciuda asigurărilor pozitive pe care mi le dăduse, negustorului francez, dl. Bourlé, a cărui casă a fost prădată pe 25 septembrie de către soldaţii turci. Totodată, înainte de a face uz de acest raport, am vrut să cunosc intenţiile comisarului otoman în această problemă. Cum ultimul paragraf al scrisorii lui Fuad Effendi confirmă formal acest reproş, eu nu aş mai fi putut întârzia să vă aduc la cunoştiinţă acest nou incident. Veţi binevoi, poate, să recunoaşteţi, domnule ministru, că în acest diferend cu Fuad Effendi am pus toată grija pentru a avea dreptul de partea mea, atât în fond, cât şi în formă. Toate aceste motive mă împiedică să mă duc mâine, împreună cu ceilalţi agenţi, la ceremonia care va avea loc cu ocazia <sărbătorii> Curban-Bairam.

Sunt cu respect, domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,
Hory

Domnului Ministru Secretar de Stat al Departamentului Afacerilor Externe al Republicii Franceze. La Paris.

[1.2] Urmează, în continuare, pe rolă.

68

1848 noiembrie 1/13, Iaşi

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 5

Monsieur le Ministre,

Nous avons reçu ici les nouvelles de Vienne, qui nous avaient fait défaut par les trois derniers courriers. La victoire de l'Empereur

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

d'Autriche ôte toute espérance immédiate au parti libéral de Moldavie, qui en fondait de grandes sur le succès de la résistance des Viennois.

Il ne paraît pas que ces nouvelles aient rien changé aux résolutions de l'Empereur de Russie. Les troupes continuent à entrer se dirigeant vers la Valachie où, dit-on, l'armée russe a atteint le chiffre important de 70 ou 80.000 hommes.

J'ai su par une lettre de M. Duclos, vice-consul à Galatz que M. Ségur consul général à Bucarest avait passé par cette ville se rendant à son poste.

L'Evêque catholique d'Iassi, Monseigneur Paul Sardi est mort en peu de jours la semaine dernière laissant la mission catholique d'Iassi dans un état de démoralisation contre lequel sa haute vertu et ses intentions droites n'avait pu prévaloir.

Recevez Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

A. Delahantes

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 518–519 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Jassy, vol. 12, f. 101).

Iaşi, 13 noiembrie 1848

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 5

Domnule Ministru,

Am primit aici ştirile de la Viena, de care ne-au lipsit ultimii trei curieri. Victoria împăratului Austriei curmă toate speranţele de moment ale patriei liberale din Moldova, pe care şi le pusese în succesul rezistenţei vieneze.

Aceste noutăţi nu par să fi schimbat ceva în hotărârea ţarului Rusiei. Trupele continuă să intre, îndreptându-se către Ţara Românească, unde, se spune, armata rusă a atins cifra importantă de 70 sau 80.000 de oameni.

Am aflat dintr-o scrisoare a dlui Duclos, vice-consul la Galaţi, că dl. Ségur, consul general la Bucureşti, a trecut prin acest oraş în drum spre postul său.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Episcopul catolic de Iaşi, monseniorul Paul Sardi a murit în câteva zile săptămâna trecută, lăsând misiunea catolică de la Iaşi într-o stare de demoralizare asupra căreia înalta sa virtute şi intenţiile sale bune nu au putut prevala.

Primiţi, domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

A. Delahantes

69

1848 noiembrie 18/30, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 7

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous annoncer par ma dépêche du 23 novembre que les troupes russes paraissent vouloir faire un mouvement de retraite, et repasser la frontière de la Moldavie. Ce mouvement qui s'élevait alors à 4.000 hommes, s'est arrêté là, et rien ne parraît annoncer aujourd'hui que les Russes se disposent à partir. On m'assure même que des voitures de bagages, que des femmes et des enfants des soldats sont entrés ces jours derniers à Bucarest venant de Fokshani; ce qui serait loin d'annoncer un mouvement de retraite.

Depuis qu'il n'est plus question d'évacuation, on est revenu au projet d'adresser des remerciements aux deux souverains de Turquie et de Russie; mais cette fois, on n'a pas eu recouru à une réunion de Boyards. La Caimacamie a rédigé les deux adresses et les a envoyées signer à domicile. Dans l'adresse au sultan, on qualifie les troupes ottomanes du titre d'armée victorieuse et l'on termine en s'intitulant les fidèles sujets de Sa Hautesse. Dans l'adresse à l'Empereur Nicolas on se félicite du concours que l'armée russe a prêté au rétablissement de l'ordre et l'on ne s'intitule que les très humbles et très obéissants serviteurs de ce Prince. Tels sont du moins les renseignements qui m'ont été fournis par un homme qui a lu et signé l'une et l'autre adresse. Lorsque'elles auront été publiées j'aurai l'honneur de vous en envoyer le texte.

Accueilli d'abord assez froidement par les Russes, je suis maintenant l'objet des plus grandes prévenances, des plus délicates attentions de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

leur part. Le général Duhamel, le général Luders, Mr. Kotzebue s'évertuent à me faire des politesses, il n'est pas jusqu'à Mme Kotzebue qui, assez aigre pour tout le monde, ne soit devenue affable et polie pour moi. Pénétré comme je le suis des instructions verbales que vous avez bien voulu me donner au moment de mon départ, Monsieur le Ministre, je réponds à ces politesses par des politesses dans la mesure [.....] * des convenances et sans trop me livrer. En rapprochant bien ces attentions de certains sujets de conversation sur lesquels Mr. Duhamel et Mr. Kotzebue reviennent le plus souvent, je serait tenté de croire, à défaut d'autres renseignements, à des instructions venus de Petersburg, à moins qu'on ne doive y voir un premier résultat de la démarche faite à Constantinople par le général Aupick et par l'ambassadeur d'Angleterre au sujet de l'occupation russe. Mr. Kotzebue me parlait l'autre jour du général [.....] * et cherchait adroitement à savoir par moi ce que l'on pouvait penser à Paris de la réception qui lui avait été faite par l'Empereur. Puis, comme j'avais éludé la question qui, du reste, n'avait pas été posée de manière à ne pas me permettre de ne pas répondre, il a ajouté aussitôt après: „quand donc la France et la Russie marcheront elles d'accord? Vous avez pour nous les idées, l'influence, et nous, nous avons la force." Je lui ai répondu aussitôt. „Vous vous tromperiez singulièrement si vous pouviez croire que nous n'avons que l'influence et les idées. La force est ce qui nous gène. Pensez-vous que si nous en venions à faire la guerre tout notre mal intérieur ne ferait pas explosion en dehors. C'est parceque notre politique est une politique sage et modérée que nous avons eu à combattre dans les rues de nos villes!" Et sans me laisser achever il a ajouté: „Eh bien, alors cette alliance des deux pays serait encore plus importante".

Cette conversation avait amené Mr. Kotzebue à me parler des Principautés et de l'ordre qui y régnait actuellement: à ce sujet il se montrait satisfait de ce qu'aucun français ne s'était trouvé compromis dans les derniers événements. Je lui ai répondu que je savais qu'en effet la conduite des Français avait été pleine de sagesse et de prudence. Puis cela nous a conduit à parler des arrestations que les Russes avaient opéré dernièrement, mais Mr. Kotzebue a promptement brisé là dessus en me disant: „Ce sont là des rigueurs salutaires. Il fallait imprimer une certaine terreur pour empêcher un plus grand nombre de gens à se compromettre. Du reste tout cela ne durera pas longtemps". Voulait il faire allusion à une amnistie qui, assure-t-on dans le public, devrait être publiée le jour de la St. Nicolas? Si l'amnistie est proclamée, j'ignore par qui elle le sera, et je ne peux pas supposer que ce soit par les Russes car le droit d'administie découle du pouvoir souverain

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

seul. Si d'un autre côté elle était proclamé par le Caimacan le choix du jour de la fête de l'Empereur de Russie ne serait-il pas blessant pour la Porte?

Quoiqu'il en soit, les Russes s'apprêtent à fêter St. Nicolas avec une grande pompe.

Mais au milieu de toute leur gloire, ces jours passés, ils ont été obligés de faire au public un aveu assez cruel pour leur patriotisme: c'est que l'armée russe compte de nombreux déserteurs. La chose en est même au point qu'un avis officiel du Département de l'Intérieur de la Valachie a fait connaître, sur l'invitation du général Luders, qu'une prime de 2 ducats (environ 24 francs) serait accordée par chaque déserteur ramené à l'autorité militaire russe.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, mes hommages respectueux.

de Ségur

P.S.

Nous avons bien reçu déjà deux courriers de France par la voie de Vienne, néanmoins je préferais encore pendant une semaine ou deux envoyer mes dépêches par Constantinople; elles subissent peut-être par là un retard de 4 ou 5 jours, mais la route est sûre, tandis que par la Hongrie elle pourrait encore être interceptée suite des événements qui se passent dans ce pays.

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 404–409).

București, 30 noiembrie 1848

Agenţia şi Consulatul General al
Franţei în Principatele Ţării Româneşti
şi Moldovei.
Direcţia Politică
Nr. 7

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă anunţ prin depeşa mea din 23 noiembrie că trupele ruseşti păreau a dori să facă o mişcare de retragere şi să treacă înapoi frontiera Moldovei. Această mişcare care s-a ridicat

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

atunci la 4.000 de oameni, s-a oprit aici şi astăzi nimic nu pare a anunţa că ruşii se pregătesc să plece. Sunt asigurat chiar că trăsuri cu bagaje, ca şi femei şi copii ai soldaţilor au intrat în aceste ultime zile în Bucureşti, venind de la Focşani; aceasta este departe de a anunţa o mişcare de retragere.

De vreme ce nu mai e vorba de evacuare, s-a revenit la proiectul de a adresa mulumiri celor doi suverani ai Turciei şi Rusiei; dar de această dată nu s-a recurs la o întrunire a boierilor. Căimăcămia a întocmit cele două adrese şi le-a trimis spre semnare, la domiciliu. În adresa către sultan, trupele otomane sunt calificate cu titlul de armate victorioase şi se încheie intitulându-se supuşi fideli ai Înălţimii sale. În adresa către ţarul Nicolae sunt adresate felicitări pentru concursul pe care armata rusă l-a dat la restabilirea ordinii şi nu se intitulează decât prea umili şi supuşi servitori ai acestui principe. Acestea sunt, cel puţin, informaţiile care mi-au fost furnizate de către un om care a citit şi semnat aceste adrese. Când ele vor fi publicate, voi avea onoare să vă trimit textul.

Primit iniţial atât de rece de către ruşi, sunt acum obiectul celor mai prevenitoare atitudini, al celor mai delicate atenţii din partea lor. Generalul Duhamel, general Lüders, dl Kotzebue se întrec în politeţuri, până şi doamna Kotzebue, atât de acră cu toată lumea, este afabilă şi politicoasă cu mine. Pătruns de instrucţiunile verbale pe care aţi binevoit să mi le daţi în momentul plecării mele, domnule ministru, răspund la aceste politeţuri prin politeţuri în măsură [.....]* convenienţei şi fără a fi prea comunicativ. Legând aceste atenţii de anumite subiete de conversaţie asupra cărora dl. Duhamel şi dl Kotzebue revin cel mai adesea, aşa fi tentat să cred, în lipsa altor informaţii, a instrucţiunilor venite de la Petersburg, că trebuie să vedem aici, cel puţin, un prim rezultat al demersului făcut la Constantinopol de către generalul Aupick şi ambasadorul Angliei pe tema ocupaţiei ruse. Dl Kotzebue îmi vorbea zilele trecute de generalul [.....]* şi căuta cu abilitate să afle de la mine ce se gândeşte la Paris despre primirea care i-a fost făcută de către ţară. Apoi, cum ocolisem chestiunea, care de altfel nu fusese pusă într-o manieră care să nu-mi permită să răspund, a adăugat imediat: când oare Franţa şi Rusia vor mege împreună? dvoastră aveţi pentru noi ideile, influenţa, iar noi, noi avem forţa. I-am răspuns pe dată: „V-aţi înşela foarte mult dacă aţi crede că nu avem decât influenţa şi ideile. Forţa este ceea ce ne deranjează. Gândiţi-vă că dacă am vrea să facem război, tot răul nostru interior nu ar exploda în afară. Aceasta pentru că politica noastră este o politică înţeleaptă şi moderată pentru care ne-am bătut pe străzile oraşelor noastre!" Şi,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

fără a mai lăsa să termin, a adăugat: „Ei bine, atunci această alianţă a celor două ţări ar fi încă mai importantă".

Această conversaţie l-a determinat pe dl Kotzebue să-mi vorbească despre principate şi despre ordinea care domneşte acum aici: în acest punct, el s-a arătat satisfăcut de faptul că nici un francez nu s-a compromis în <timpul>/ ultimelor evenimente. I-am răspuns că într-adevăr, ştiu că purtarea francezilor a fost plină de înţelepciune şi de prudenţă. Apoi, aceasta ne-a făcut să vorbim despre arestările făcute de ruşi în ultimul timp, dar dl Kotzebue a întrerupt brusc <conversaţia> de mai sus, spunându-mi: „Acestea sunt pedepse salutare. Trebuie să se exercite o anumită teroare pentru a împiedica un număr prea mare de oameni să se compromită. De altfel, toate acestea nu vor dura multă vreme. Voia oare să facă aluzie la o amnistie care, se dau asigurări în public, va fi anunţată în ziua Sfântului Nicolae? Dacă amnistia este proclamată, nu ştiu de către cine va fi, şi nu pot să presupun că va fi <proclamată> de către ruşi, căci dreptul de amnistiere decurge numai din puterea suverană. Dacă, pe de altă parte, ea ar fi proclamată de Caimacam, alegerea zilei împăratului Rusiei nu va fi ofensatoare pentru Poartă?

Oricum ar fi, ruşii se pregătesc să sărbătorească Sfântul Nicolae cu mare pompă.

Dar în mijlocul gloriei lor, în zilele din urmă, au fost obligaţi să facă publică o mărturisire atât de crudă pentru patriotismul lor: aceea că armata rusă are un mare număr de dezertori. Lucrurile au ajuns chiar în punctul la care un anunţ oficial al Ministerului de Interne al Ţării Româneşti a făcut cunoscut, la invitaţia generalului Lüders, că va fi acordată o recompensă de 2 ducaţi (aproximativ 24 franci) pentru fiecare dezertor predat autorităţilor militare ruse.

Binevoiţi a primi, domnule ministru, omagiile mele respectuoase.

de Ségur

P.S.

Am primit deja doi curieri din Franţa, via Viena, totuşi aş prefera ca încă o săptămână sau două, să îmi trimit depeşele prin Constantinopol; ele vor întârzia poate, acolo, 4 sau 5 zile, dar drumul e mai sigur, în vreme ce, prin Ungaria, ele ar putea fi interceptate ca urmare a evenimentelor ce se petrec în această ţară.

Domnului Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

70

1848 noiembrie 26/decembrie 8, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 7

Monsieur le Ministre,

La politique russe semblait sommeiller depuis ma dernière lettre, lorsqu'avant hier de nouvelles arrestations ont été opérées en ville. On porte le nombre des personnes arrêtées à 5 ou 6. Je n'ai pas encore pu savoir si ces arrestations sont un fait direct des Russes, ou bien si elles ont été ordonnées par le tribunal exceptionnel, nommé à l'effet d'instruire contre les personnes compromises dans les derniers événements.

Du reste, la manière dont ce tribunal se trouve composé en a si bien fait un instrument du général Duhamel qu'on pourra toujours, et sans crainte de se trompe, attribuer au commissaire de l'Empereur de Russie les actes du dit tribunal.

Les personnes qui en font partie sont:
Juges: Mr. Michel Cornesco,
Mr. Charles Ghika (fils du premier Prince de ce nom)
le Colonel Garbasky
Procureur g-ral: Mr. Soutzo

Mr. Cornesco est un homme ruiné, c'était une créature du Prince Bibesco qui, après lui avoir confié le ministère de la Justice, dut le lui retirer à cause de ses prévarications. Mr. Cornesco apartiendra toujours au parti qui le payera.

Mr. Charles Ghika est un dissipateur qui a fait longtemps de l'opposition au Prince Bibesco et qui, un jour, pour un emploi de 350 frs. par mois cessa d'attaquer le Prince et se fit son défenseur le plus ardent. Il est aujourd'hui tellement livré aux Russes que ni lui, ni sa femme ne paraissent plus chez la Princesse Ghika mère parceque Fuad Effendi y va parfois le soir et que des rencontres avec Fuad Efendi pourraient, disent-ils, les compromettre.

Le colonel Garbasky est un Polonais qui a longtemps servi en Russie et qui passe également pour être livré corp et âme aux intérêts de la cour protectrice.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Enfin Mr. Soutzo est le beau frère de Mr. Charles Ghika et partage tous ses dévouements.

Avec un tribunal ainsi composé, la vie et la liberté des détenus politiques se trouve évidemment dans les mains du général Duhamel et il suivra inévitablement de là que les condamnations passeront aux yeux de tous pour des manifestations de pouvoir des Russes et de la faiblesse du gouvernement ottoman; et que les acquittements seront considérés comme des actes de haute clémence dont tout l'honneur reviendra à l'Empereur Nicolas.

On continue à force le désarmement qui jusqu'ici, pouvait parraître un acte de la Caimacamie, c'est à dire provenant d'un concert entre le Caimacan, Fuad Effendi et le général Duhamel. Mais le général Luders vient, par une note adressée à Mr. C-tin Cantacuzène, de lui donner un caractère essentiellement russe, afin sans doute, qu'il soit bien compris de tous que tout acte d'autorité accompli dans la Principauté, prend sa source dans la délégation donnée par le Cabinet de St. Pétersburg à se agents.

Cette note dispense de l'obligation de se démunir de leurs armes, les Dorobanzs (gendarmes), les courriers, les employés de la douane et les villageois gardiens des frontières. Mais cette dispense est accordée à la condition qu'une liste détaillée de toutes ces personnes sera remise au général Lüders.

On ne peu plus se le dissimuler, Monsieur le Ministre, le rôle que joue ici Fuad Effendi et Omer Pacha est un rôle qui tend à s'effacer chaque jour d'avantage, aussi leur attitude est génée et la considération de la Porte ne peut manquer d'en souffrir.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, mes hommages respectueux,

Fr. de Ségur

P.S.

Vous verrez, Monsieur le Ministre, par ma dépêche commerciale no. 4 que la poste autrichienne ne fait encore que très lentement son service. C'est pourquoi je continue à expédier mes dépêches par Constantinople.

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. Pars.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 416–419).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 8 decembrie 1848

Agenția și Consulatul General al
Franței în Principatele Țării Românești
și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 8

Domnule Ministru,

Politica rusă părea să dormiteze de la ultima mea scrisoare, când, alaltăieri, au fost operate noi arestări în oraș. Numărul persoanelor arestate se estimează la 5 sau 6. Nu am putut afla încă dacă aceste arestări au fost făcute direct de ruși sau au fost ordonate de tribunalul excepțional numit în scopul de a ancheta persoanele compromise în ultimele evenimente.

De altfel, modul în care s-a format acest tribunal l-a transformat atât de bine în instrument al generalului Duhamel, încât am putea, fără teamă să ne înșelăm, să-i atribuim actele sale comisarului împăratului Rusiei.

Persoanele care fac parte din el sunt:

Judecători: dl. Mihail Cornescu.
dl. Charles Ghica (fiul primului principe cu acest nume)
colonelul Garbasky

Procuror general: dl. Șuțu.

Dl. Cornescu este un om ruinat, o creație a principelului Bibescu care, după ce i-a încredințat Ministerul Justiției, a trebuit să i-l retragă, datorită abuzurilor sale. Dl. Cornescu va aprține mereu celui care îl va plăti.

Dl. Charles Ghika este un cheltuitor care a fost multă vreme în opoziție față de principele Bibescu și care, într-o zi, pentru o slujbă de 350 franci pe lună, a încetat să-l atace pe principe și a devenit apărătorul lui cel mai înflăcărat. Astăzi este atât de devotat rușilor, încât nici el, nici soția lui nu se mai duc la prințesa-mamă Ghica, deoarece Fuad Effendi merge acolo în unele seri și o întâlnire cu Fuad Effendi ar putea, spun ei, să-i compromită.

Colonelul Garbasky este un polonez care a servit multă vreme în Rusia și care se consideră că este devotat și el, trup și suflet, intereselor Curții protectoare.

În fine, dl. Șuțu este este cumnatul dlui Charles Ghika și îi împărtășește credințele.

Cu un tribunal astfel compus, viața și libertatea deținuților politici se găsesc firește în mâinile generalului Duhamel și, de aici, va rezulta

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

în mod inevitabil că condamnările vor trece în ochii tuturor drept manifestări ale puterii ruşilor şi ale slăbiciunii Guvernului otoman; iar achitările vor fi considerate drept acte de înaltă clemenţă, a căror onoare va reveni împăratului Nicolae.

Continuă dezarmarea cu forţa, care, până acum, putea trece drept opera căimăcămiei, adică rezultând dintr-o înţelegere între caimacam, Fuad Effendi şi generalul Duhamel. Dar generalul Lüders, printr-o notă adresată dlui Constantin Cantacuzino, i-a dat un caracter esenţialmente rus, fără îndoială, pentru a fi bine înţeles că toate actele de autoritate îndeplinite în principat au ca sursă împuternicirea dată de Cabinetul de la St. Petrsburg agenţilor săi.

Această notă îi dispensează de obligaţia de a preda armele pe dorobanţi (jandarmi), curieri, angajaţii vămii şi ţăranii care păzesc graniţa. Dar această dispensă este acordată cu condiţia ca o listă detaliată a tuturor acestor persoane să-i fie înmânată generalului Lüders.

Nu mai poate fi disimulat, domnule ministru, că rolul pe care-l au aici Fuad Effendi şi Omer Paşa este unul tot mai şters pe zi ce trece, precum şi că au o atitudine stingheră, iar respectul faţă de Poartă va avea de suferit de pe urma acestui fapt.

Binevoiţi a primi, domnule ministru, omagiile mele respectuoase,

Fr. de Ségur

P.S.

Veţi vedea, domnule ministru, din depeşa mea comercială cu nr. 4, că poşta austriacă nu funcţionează încă decât foarte încet. De aceea, continui să-mi expediez scrisorile prin Constantinopol.

Dlui Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze. Paris.

71

1848 decembrie 20/1849 ianuarie 1, Iaşi

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 8

Monsieur le Ministre,

Les troubles de la Transylvanie continuent à agiter ici tous les esprits. La frontière de Moldavie est soigneusement gardée par les troupes russes. On frémit en écoutant les horreurs qui se racontent

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

sur ces malheureux pays. Les Valaques de la Transylvanie et toutes les peuplades d'une race autre que celle des magyars, se soulèvent contre celle-ci et font cause commune avec Jallachich.

Des renseignements que j'ai lieu de croire exacts m'apprennent, Monsieur le Ministre, que la Porte Ottomane, sortant en fin de la longue apathie, semblerait se préparer à élever la voix dans la question des Principautés. 200.000 hommes suivant les uns, 160.000 suivant les autres, séraient réunis dès ce moment aux environs de Silistre près du Danube. Les nombreuses forteresses des months Balkans auraient reçu des renforts d'hommes et de munitions. Enfin, si je suis bien informé, tout se préparerait pour être en mesure d'engager la iutte dans les premiers jours du printemps. Tout le monde s'accorde à dire, que l'armée turque a fait dans ces dernières années de grands progrès. Sa discipline este excelente et je dois dire que depuis que je suis dans ce pays, je n'ai pas entendu parler d'une seule difficulté survenue par le fait de la présence des troupes ottomanes. Le corps consulaire ne peut malheureusement pas faire le même éloge de l'armée Russe. Mes collègues et moi nous sommes sans cesse saisis de plaintes particulières par nos nationaux, contre les soldats Russes qui ne font pas faute de piller et de voler ce qu'ils trouvent à leur convenance.

L'Agent d'Autriche, Monsieur le Ministre, depuis longues années a organisé un service de poste entre Czernowitz et Iassi, par lequel arrivent dans cette dernière ville toutes les lettres et tous les journaux de l'Europe. Les courriers descendaient directement à l'Agence et la distribution se faisait par les mains des employés autrichiens. Dernièrement, lorsque le Prince Régnant, cédant à des conseils russes, fit paraître l'office qui soumettait les journaux à la censure, le gouvernement local adresse à M. Eisenbach, agent d'Autriche, une note à peine convenable dans laquelle il le sommait de livrer au comité de censure tous les journeaux arrivant par sa poste. M. Einsebach ne voulut pas déférer à une injonction faite dans de pareils termes et répondit que jusqu'à ce que son gouvernement lui eut envoyé des ordres précis, il ne livrerait pas les journaux et les imprimés qui arrivaient à son bureau de poste.

Voici comment le C-te Stadion a terminé cette affaire. Il a commencé à approuver la conduite de son agent puis, reconaissant que le gouvernement autrichien n'avait pas le droit de s'opposer directement aux mesures prises par le gouvernement moldave, il a donné l'ordre à M. Einsebach de faire en sorte que la poste autrichienne ne se chargeât plus des journaux moldaves, qu'elle ne

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

transportât que ceux adressés aux différents consuls, mais que sous aucun prétexte ces journaux ne fussent soumis à la censure.

Dans ces circonstances et après avoir conférer avec plusieurs de mes collègues et notamment avec M. Eisenbach, j'ai pris le parti de faire venir sous mon nom la plupart des journaux que recevaient ici mes compatriotes. Mes collègues font la même chose pour leur nationaux, mais tous, nous nous sommes promis de ne pas étendre cette mesure au gens du pays. Nous éviterons ainsi aux personnes étrangères qui habitent Iassi la cruelle privation qui résulterait pour elles de manquer de nouvelles, mais nous ne nous intersposeront en aucune manière entre le gouvernement et ses administrés.

Recevez, Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

A. Delahantes

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 525–527 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques. C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 107–108).

Iaşi, 1 ianuarie 1849

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 8

Domnule Ministru,

Tulburările din Transilvania continuă să agite aici toate spiritele. Frontiera Moldovei este păzită cu grijă de trupele ruseşti. Te înfiori ascultând ororile care se povestesc despre aceste nefericite ţinuturi. Valahii din Transilvania şi toate populaţiile de altă origine decât cea maghiară se ridică împotriva maghiarilor şi fac cauză comună cu Jellachich.

Din informaţii pe cre înclin să le cred exacte am aflat, domnule ministru, că Poarta Otomană, ieşind în sfârşit dintr-o lungă apatie,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

pare că se pregăteşte să-şi spună cuvântul în chestiunea Principatelor. 200.000 de oameni, potrivit ruşilor, 160.000 potrivit altor surse, vor fi adunate începând din acest moment în împrejurimile Silistrei, aproape de Dunăre. Numeroasele fortăreţe ale munţilor Balcani au primit întăriri în oameni şi muniţii. În asfârşit, dacă sunt bine informat, totul va fi pregătit pentru ca lupta să poată începe în primele zile ale primăverii. Toată lumea este de acord că armata turcă a făcut în aceste ultime perioade mari progrese. Disciplina sa este excelentă şi trebuie să spun că, de când mă aflu în această ţară, n-am auzit vrobindu-se de nici o dificultate survenită ca urmare a prezenţei trupelor otomane. Din nefericire, corpul consular nu poate să facă acelaşi elogiu armatei ruse. Colegii mei şi cu mine suntem sesizaţi fără încetare de plângeri particulare ale naţionalilor noştri, împotriva soldaţilor ruşi care nu pierd nici o ocazie de a jefui şi de a fura tot ceea ce consideră că le este necesar.

Agentul consular al Austriei, domnule ministru, a organizat de mulţi ani un serviciu de poştă între Cernăuţi şi Iaşi, prin care sosesc în acest din urmă oraş toate scrisorile şi toate jurnalele din Europa. Curierii veneau direct la Agenţia consulară şi distribuţia se făcea de către funcţionari austrieci. În ultima vreme de când principele domnitor, cedând îndemnurile ruseşti, a înfiinţat oficiul de cenzură a ziarelor , guvernul local a adresat d-lui Eisenbach, agent consular al Austriei, o notă prea puţin cuviincioasă, prin care îl soma să predea comitetului pentru cenzură toate jurnalele sosite prin poşta sa. Dl Eisenbach nu a vrut să cedeze în faţa unei somaţii făcută în asemenea termeni şi a răspuns că, până când guvernul său nu îi va trimite ordine precise, el nu va preda jurnalele, nici tipăriturile care vor sosi la biroul său de poştă.

Iată cum a rezolvat contele Stadion această problemă. El a început prin a aproba conduita agentului său, apoi recunoscând că Guvernul austriac nu avea dreptul de a se opune în mod direct măsurilor luate de guvernul din Moldova, a dat ordin dlui Eisenbach să facă în aşa fel ca poşta austriacă să nu mai fie însărcinată cu ziarele moldoveneşti, ca ea să nu le mai aducă decât pe acelea adresate diferiţilor consuli, dar ca, sub nici un pretext, aceste jurnale să nu fie supuse cenzurii.

În aceste circumstanţe şi după ce am discutat cu mai mulţi dintre colegii mei şi, mai ales, cu dl Eisenbach, mi-am luat însărcinarea de a primi pe numele meu cea mai mare parte a ziarelor pe care le primeau aici compatrioţii mei. Colegii mei au făcut acelaşi lucru pentru naţionalii lor, dar cu toţii ne-am promis să nu extindem această măsură

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

asupra oamenilor din ţară. Vom evita astfel ca persoanele străine care locuiesc la Iaşi să sufere cruda privaţiune ce ar rezulta pentru ele din lipsa ştirilor, dar nu ne vom interpune în nici un fel între guvern şi supuşii săi.

Primiţi, dle ministru, asigurarea profundului meu respect.

A. Delahantes

Domnului Ministru al Afacerilor Externe al Republici Franceze.

72

1848 decembrie 22/1849 ianuarie 3, Bucureşti

Direction Politique
No. 15
Déchiffrement

Monsieur le Ministre,

La Transylvanie continue à être le théâtre des plus désolantes scènes de destruction.

Avant-hier, le Gouverneur Général de cette province, qui ne dispose que de 8.000 hommes de troupes fit savoir au Consul d'Autriche que, comme les Armées Impériales Autrichiennes refoulaient l'armée Hongroise vers sa province, il allait faire évacuer les caisses publiques et les archives de son gouvernement sur la Valachie.

Hier sont arrivés deux députés de Transylvanie pour demander au général Lüders et au Pacha d'intervenir militairement en leur faveur. Je me suis rendu chez le consul de Russie et je l'ai trouvé très disposé à faire ce qu'on lui demandait mais ne l'osant pas. Je suis convaincu que, si Fuad Effendi avait pris sur lui d'agir, les agents russes n'auraient pas hésité un seul instant. Je suis allé chez Fuad Effendi pour l'engager à ne rien compromettre: il avait déjà pris son parti dans ce sens et s'était refusé à toute intervention.

Les deux commissaires russe et turc ont expédié chacun un courrier extraordinaire à leur gouvernement pour demander des instructions. J'ai profité du courrier de Fuad pour écrire au général Aupick.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Tout sera sans doute fini quand les réponses arriveront. Fuad a donné l'ordre aux troupes turques sur la frontière de bien accueillir tous les émigrés sans distinction de parti, après toutefois les avoir désarmé.

Veuillez agréer etc.,
Signé: de Ségur

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 447–448).

Bucureşti, 3 ianuarie 1849

Direcţia Politică
Nr. 15
Descifrare

Domnule Ministru,

Transilvania continuă să fie teatrul celor mai dezolante scene de distrugere.

Alaltăieri, guvernatorul general al acestei provincii, care nu dispune decât de o trupă de 8.000 de oameni a adus la cunoştinţă consulului Austriei că, dat fiind că armatele imperiale au împins armata ungurească către provincia sa, el va evacua finanţele publice şi arhivele guvernului său în Ţara Românească.

Ieri au sosit doi deputaţi din Transilvania pentru a cere generalului Lüders şi paşei să intervină militar în favoarea lor. M-am dus la consulul Rusiei şi l-am găsit foarte dispus să facă ceea ce i s-a cerut, dar neîndrăznind. Sunt convins că, dacă Fuad Effendi şi-ar lua răspunderea de a reacţiona, agenţii ruşi nu ar ezita nici un moment. Am fost la Fuad Effendi pentru a-i cere să nu compromită nimic; el şi-a format deja un punct de vedere în acest sens şi a refuzat să facă vreo intervenţie.

Cei doi comisari, rus şi turc, au expediat fiecare câte un curier extraordinar la guvernul său pentru a cere instrucţiuni. Am profitat de curierul lui Fuad pentru a-i scrie generalului Aupick.

Toate acestea se vor sfârşi cu siguranţă când vor sosi răspunsurile. Fuad a dat ordin trupelor turceşti de la frontieră să-i primească bine pe toţi cei emigraţi, fără deosebire de tabără, după ce vor fi dezarmaţi.

Binevoiţi a primi etc.
Semnat: de Ségur

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

73

1848 decembrie 23/1849 ianuarie 4, Bucureşti

Direction Politique
No. 16

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous entretenir dans deux de mes dernières dépêches de l'attitude plus modérée que semblent prendre les agents de la Russie. Cette attitude n'a pas duré longtemps, soit que le général Duhamel ait de lui même voulu remonter l'esprit du parti russe par un acte d'autorité de nature à faire contrepoids aux nouvelles reçues ici de Constantinople et qui annonçaient la démarche des deux Ministres de France et d'Angleterre; soit qu'il ait reçu de Pétersbourg, il a fait procéder ces jours ci, dans les districts, à des arrestations politiques dont on porte le nombre de 50 à 60. Comme pour les arrestations précédentes, les prisonniers sont amenés de jour avec escorte de cosaques. Voilà encore la position des Agents de la Porte et principalement de Fuad Effendi devenue fausse de tous points. Voilà ce peu de considération que les Turcs avaient retrouvée depuis quelques jours, compromis. La Russie habitue ainsi la population valaque à penser que tout vient d'elle; qu'elle n'a rien à attendre de Constantinople. C'est une prise de possession morale en attendant mieux sans doute. Le résultat de tout ceci a été d'un côté une véritable panique répandue dans les rangs de ceux qui, même d'assez loin, ont pris part à la révolution et d'une autre part une satisfaction non déguisée chez les vieux boyards.

J'ai eu l'honneur de vous parler, Monsieur le Ministre, de quelques insinuations jetées dans le public de Bucarest au sujet d'un état indépendant composé des deux Principautés avec le Prince de Leuchtenberg pour souverain. Depuis plus d'un mois déjà je n'avais plus entendu parler de ce projet; mais il y a quatre jours Fuad Effendi m'a appris que Monsieur de Stirbey, l'un des hommes les plus considérables de ce pays depuis qu'il s'est mis sur les rangs pour être nommé hospodar et que du reste appartient au parti russe, était venu lui parler de cette idée d'un état indépendant et lui avait développé une heure durant, les considérations qui devaient porter la Sublime Porte à s'assurer par ce moyen une barrière contre la Russie. Monsieur Stirbey, sans nommer personne parlait, comme devant être placé à la tête d'un pareil État, d'un Prince d'une maison régnante. J'avais à peine

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

reçu cette communication de Fuad Effendi, que l'homme sans contredit le plus dévoué à la Russie, Monsieur de Mavros, esprit souple, intrigant, beau parleur, est venu me faire une visite et après une longue conversation sur la politique générale, m'a tout naturellement entretenu des Principautés et de leur avenir. Il a longuement déploré cette double occupation turque et russe qui ruine, m'a-t-il dit, le pays, et pour employer ses propres paroles „finira Dieu sait quand". J'ai, comme lui, exprimé le regret qu'un poids pareil pesât sur la Valachie, et j'ai ajouté qu'avec 6000 hommes de troupes Valaques qu'on est en train d'organiser, je me croirais suffisamment fort pour maintenir l'ordre dans tout le pays. Monsieur de Mavros n'a pas partagé ce sentiment. Pour lui il n'y a pas de paix possible pour la Principauté si un corps de 5 à 6000 hommes de troupes étrangères n'y séjourne pas pendant 4 ou 5 années au moins. Comme je lui avait demandé si ce petit corps d'armées devrait, d'après lui, être composé de troupes turques et russes, il m'a répondu que non; qu'il ne fallait pas que les Turcs s'habituassent par trop à se regarder ici comme chez eux; car tôt au tard, l'Europe en viendrait à constituer un État indépendant des deux Principautés que les amis des Turcs, eux mêmes, devaient les désirer; car cet État convoitait entièrement la Turquie. Comme je ne répondais pas à ces ouvertures, Monsieur de Mavros m'a dit alors, est-ce que vous n'êtes pas de mon avis? Je n'ai nulle mission, lui ai-je répondu, pour parler sur de pareilles questions; je ne suppose pas que vous non plus vous ayez mission de le faire, et comme je pense que nous ne sommes en ce moment que des amis faisant de la pure théorie, je vous dirai que la Turquie serait bien mieux couverte, si vous composiez votre nouvel État des deux Principautés d'abord et de la Bessarabie ensuite. Après quelques hésitations, Monsieur de Mavros, évidemment embarassé, m'a répondu: Et pourquoi pas! Maintenant, lui ai-je dit, la difficulté sera de trouver un Prince car les prétendants ne manqueront assurément pas; or il pourrait se faire que dans sa rénonciation au droit de Suzeraineté la Porte eût exclu un Prince Russe de la couronne Bessarabo-Moldo-Valaque. Ici Monsieur de Mavros a promptement et rigoureusement fouillé dans toute sa science historique pour me prouver que des alliances de famille n'amenaient pas nécessairement des alliances politiques. Il n'a pas prononcé une seule fois, je dois en convenir, le nom du gendre de l'Empereur Nicolas, mais tout ce qu'il disait contenait évidemment le nom de ce Prince.

Vous allez être surpris assurément, Monsieur le Ministre, de voir Monsieur Stirbey aspirant à l'hospodarat, songer à appeler au

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

trône des Principautés un Prince Etranger et votre surprise s'augmentera sans doute lorsque j'aurai eu l'honneur de vous dire que Monsieur de Mavros est le beau-père de Monsieur de Catacuzène, fils de Caïmacam actuel, lequel Caïmacam aspire lui aussi à l'hospodarat. Mais dans ce pays de jalousie et de compétition perpétuelle, on aimera toujours mieux voir un étranger au pouvoir que d'y voir un rival heureux et l'on sacrifierait volontiers toutes les chances qu'on a d'arriver à la condition d'obtenir la certitude que tous les rivaux qu'on a perdront les leurs.

En définitive l'idée de donner le Duc de Leuchtenberg pour souverain à ces Principautés ne me paraît plus une idée mise en avant par quelques enfants perdus, comme j'étais tenté de la croire dans les premiers moments de mon arrivée ici.

La fête de Saint Nicolas, célébrée à Bucarest avec tant de pompe, a donné lieu à certains faits qui se sont produits pour le public que depuis. J'avais eu l'honneur de vous annoncer une amnistie pour ce jour-là; l'amnistie a eu lieu, mais pour des crimes et des délits qui n'avaient aucun rapport à la politique. Le Caimacam a usé en cela du droit que lui conférait le règlement organique, seulement il s'est dispensé de parler de son projet à Fuad Effendi, qui ne l'a connu que par les journaux et lorsqu'il était déjà réalisé. D'un autre côté, le président de la Municipalité de Bucarest étant allé haranguer le général Duhamel, a signalé à tout son intérêt, comme il l'aurait pu faire à l'hospodar lui-même, s'il y avait en ce moment un hospodar, les améliorations que la ville comptait introduire dans les divers services publics. Il lui a parlé des réparations que réclamait le pavé des rues; du projet d'établir un moulin à vapeur, afin de régulariser la monture à l'époque où les glaces arrêtent les moulins hydrauliques; et il parle aussi de la nécessité de généraliser l'éclairage.

Tout cela m'a paru grandement blesser le Commissaire ottoman et en vérité il y a de quoi n'être pas très satisfait quand on représente le souverain et qu'on apprend de pareilles choses.

La Porte ne sera jamais assez forte, à elle seule pour faire partir les Russes des Principautés et tant que les Russes y resteront ils feront tout et laisseront tout faire pour y décrier l'autorité du Sultan.

Il doit y avoir depuis hier des mouvements de troupes russes, car voilà déjà deux Français qui se sont plaints à moi, l'un de ce qu'on lui annonçait qu'il aurait un colonel Russe à loges et qu'il devait tenir 4 pièces à la disposition de ce colonel; l'autre que des soldats Russes avaient envahi sa maison. Je n'ai pas besoin de vous dire, Monsieur le Ministre, que je suis intervenu aussitôt et que les deux maisons de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

nos deux compatriotes ont été débarrassées de leurs hôtes. Toujours est-il que ces mouvements me paraîtraient plutôt annoncer l'arrivée de quelques renforts russes, qu'un simple changement de logement pour des soldats déjà établis en ville. Il se pourrait cependant que le froid de 18 à 23 degrés que nous éprouvons ait porté le général Luders à faire entrer en ville des troupes trop mal logées dans les villages environnants.

J'ai eu l'honneur de vous annoncer dans le temps qu'il avait été procédé au désarmement général de la Principauté. Ce désarmement n'a pas eu tous les résultats qu'on en attendait. L'autre jour, le secrétaire d'Etat m'assurait que sur 12 à 14000 armes qu'on avait quelque raison de supposer exister à Bucarest, il n'on avait pas été remis à l'autorité plus de 2000. En présence de cet état de choses, on a commencé à montrer moins de rigueur et l'on permet aujourd'hui aux voyageurs de cheminer armés, quelques personnes ont aussi obtenu des permis pour chasser avec des armes à feu.

La poste de la Transylvanie ne nous est pas parvenue hier.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les hommages de mon respect.

de Ségur

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1, c. 446–456 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 135–146)

București, 4 ianuarie 1849

Direcția Politică
Nr. 16

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă informez, în două dintre ultimele mele depeşe, despre atitudinea mai moderată pe care păreau a o adopta agenţii Rusiei. Această atitudine nu a durat mult, fie pentru că generalul Duhamel a dorit din proprie iniţiativă să îmbărbăteze partida rusă, printr-un act de autoritate de natură să contrabalanseze veştile primite aici de la Constantinopol şi care anunţă demersul celor doi miniştri ai Franţei şi Angliei; fie că a primit <instrucţiuni> de la Petersburg, el a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

procedat în aceste zile, în ţinuturi, la arestări politice care se ridică la cifra de 50 până la 60 <persoane>. Ca şi la arestările precedente, prizonierii au fost ridicaţi în plină zi cu escortă de cazaci. Iată că, încă o dată, poziţia agenţilor Porţii şi, în special, a lui Fuad Effendi a devenit falsă din toate punctele de vedere. Iată acel strop de consideraţie, pe care turcii îl recăpătaseră de câteva zile, compromis. Rusia obişnuieşte astfel populaţia valahă să creadă că totul vine de la ea, că nu are nimic de aşteptat de la Constantinopol. Este o luare în stăpânire morală, în aşteptarea, fără îndoială, a ceva mai mult. Rezultatul tuturor acestor întrebări a fost, pe de o parte, o adevărată panică răspândită în rândul celor care chiar de foarte departe au luat parte la revoluţie şi, pe de altă parte, o satisfacţie făţişă a marilor boieri.

Am avut onoarea să vă vorbesc, domnule ministru, despre unele insinuări aruncate în public la Bucureşti pe tema unui stat independent format din cele două principate, cu prinţul de Leuchtenberg ca suveran. De mai bine de o lună nu mai auzisem vorbindu-se despre acest proiect; dar acum patru zile, Fuad Effendi m-a informat că domnul Ştirbey, unul dintre oamenii cei mai influenţi din ţară, de când s-a prezentat pentru a fi numit domnitor, şi care în plus aparţine partidei ruse, îi vorbise despre această idee a statului independent şi i-a prezentat timp de o oră consideraţiile ce ar trebui să determine Sublima Poartă să-şi asigure prin acest mijloc o barieră împotriva Rusiei. Fără a numi pe nimeni, domnul Ştirbey a vorbit de un prinţ dintr-o casă domnitoare ce ar trebui să se afle în fruntea unui asemenea stat. Abia primisem această comunicare de la Fuad Effendi, că omul cu siguranţă cel mai devotat Rusiei, domnul Mavros, spirit lunecos, intrigant, bun vorbitor, a venit să-mi facă o vizită şi după o lungă conversaţie asupra politicii generale, mi-a vorbit la modul cel mai natural despre Principate şi despre viitorul lor. El a deplâns indelung această dublă ocupaţie turcă şi rusă, care mi-a spus el ruinează ţara, şi pentru a folosi propriile sale cuvinte „Dumnezeu ştie când se va sfârşi". Şi eu, ca şi el, mi-am exprimat regretul că o asemenea greutate apasă asupra Ţării Româneşti şi am adăugat că, cu armata valahă de 6000 de oameni care este în curs de organizare, eu m-aş considera suficient de puternic pentru a menţine ordinea în toată ţara. Domnul Mavros nu a împărtăşit acest sentiment. Pentru el, pacea nu este posibilă în principat, dacă un corp de armată străin, format de 5–6.000 de oameni nu rămân aici timp de 4 sau 5 ani cel puţin. Cum l-am întrebat dacă acest mic corp de armată ar trebui, după părerea lui, să fie compus din soldaţi turci sau ruşi, el mi-a răspuns că nu; că n-ar trebui ca turcii să se obişnuiască prea mult

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

să se simtă aici ca la ei acasă; căci, mai devreme sau mai târziu, Europa va constitui un stat independent din cele două Principate, ceea ce amicii turcilor ar trebui s-o dorească ei înșiși, căci acest stat va proteja întreaga Turcie. Deoarece nu răspundem confidențelor sale, domnul Mavros m-a întrebat: „Nu sunteți de aceeași părere cu mine?" „Nu am nici o împuternicire, i-am răspuns, pentru a vorbi despre asemenea chestiuni; presupun că nici dumneavoastră nu aveți împuternicirea s-o faceți, și cum cred că nu suntem, în acest moment, decât doi prieteni care fac teorie pură v-aș spune că Turcia ar fi și mai bine protejată dacă v-ați forma noul stat mai întâi cu cele două Principate, iar mai apoi și cu Basarabia. „După câteva ezitări, domnul Mavros, evident încurcat, mi-a răspuns: „Și de ce nu! „Acum, i-am zis, dificultatea va fi să găsiți un prinț, căci pretendenții în mod sigur nu vor lipsi, or, s-ar putea întâmpla ca, renunțând la dreptul de suzeranitate, Poarta să excludă un prinț rus de la coroana Basarabo-Moldo-Valahiei". În acest punct, domnul Mavros a scotocit prompt și riguros prin întreaga sa știință istorică pentru a-mi dovedi că alianțele de familie nu implică în mod necesar și alianțe politice. Trebuie să recunosc că nu a pronunțat nici măcar o singură dată numele ginerelui împăratului Nicolae, dar tot ceea ce spunea implica în mod evident numele acestui prinț.

Veți fi cu siguranță surprins, domnule ministru, de a-l vedea pe domnul Știrbey, aspirant la domnie, dornic să cheme pe tronul Principatelor un principe străin, iar surpriza dumneavoastră va fi și mai mare atunci când voi avea onoarea să vă informez că domnul Mavros este socrul domnului Cantacuzino, fiul actualului caimacam, care caimacam aspiră și el la domnie. Dar în această țară a geloziei și a concurenței perpetue, e întotdeauna mai de dorit să vezi un străin la putere, decât un rival fericit și sunt sacrificate cu plăcere toate șansele proprii cu condiția de a obține certitudinea că toți rivalii tăi și le-au pierdut pe ale lor.

În definitiv, ideea de a-l alege pe ducele de Leutchtenberg ca suveran al acestor Principate nu mi se mai pare o idee avansată de câțiva copii rătăciți, așa cum eram tentat să cred în primele momente ale sosirii mele aici.

Sărbătoarea Sfântului Nicolae, celebrată cu multă pompă la București a dat loc unor fapte ce s-au produs atât în public, cât și după aceea. Am avut onoarea să vă anunț o amnistie pentru acea zi; amnistia a fost acordată, dar pentru crime și delicte care nu aveau nici o legătură cu politica. Caimacamul s-a folosit de dreptul pe care i-l conferă Regulamentul Organic; numai că nu i-a vorbit despre proiectul său și lui

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Fuad Effendi, care nu l-a cunoscut decât din ziare şi după ce era deja realizat. Pe de altă parte, preşedintele Municipalităţii Bucureştiului, ţinându-i o cuvântare generalului Duhamel, i-a semnalat cu tot interesul, aşa cum ar fi putut s-o facă în faţa domnitorului, dacă ar fi existat în acest moment un domnitor, îmbunătăţirile pe care oraşul inteţionează să le introducă în diversele servicii publice. El i-a vorbit despre reparaţiile pe care le necesită pavajul străzilor; despre proiectul de a înfiinţa o moară cu aburi, în scopul de a regulariza montarea atunci când îngheţul blochează morile hidraulice; şi a vorbit, de asemenea, despre necesitatea generalizării iluminatului.

Toate acestea mi s-a părut că l-au rănit foarte mult pe comisarul otoman şi, într-adevăr, nu ai de ce să fii prea satisfăcut când îl reprezinţi pe suveran şi afli asemenea lucruri.

Poarta nu va fi niciodată atât de puternică, ea singură, pentru a-i determina pe ruşi să plece din Principate şi, atâta vreme cât ruşii vor rămâne aici, vor face totul şi vor încuraja orice pentru a discredita autoritatea Sultanului.

Trebuie că, începând de ieri, s-au produs mişcări de trupe ruseşti, căci sunt deja doi francezi care mi s-au plâns, unul pentru că a fost anunţat că va primi în gazdă un colonel rus şi că trebuie să-i pună la dispoziţie acestui colonel 4 camere; un altul pentru că i-a fost invadată casa de soldaţii ruşi. Nu este nevoie să vă spun, domnule ministru, că am intervenit imediat şi că cele două case ale compatrioţilor noştri au fost eliberate de musafirii lor. Totodată, aceste mişcări mi-au părut mai degrabă a anunţa sosirea unor întăriri ruseşti, decât o simplă schimbare de locuinţă a soldaţilor deja stabiliţi în oraş. S-ar putea totuşi ca frigul de 18 până la 23 grade pe care l-au îndurat cu toţii să-l fi determinat pe generalul Lüders să aducă în oraş trupele prost cazate din satele înconjurătoare.

Am avut onoarea să vă anunţ la timpul respectiv că s-a procedat la dezarmarea generală a Principatului. Această dezarmare nu a avut rezultatele aşteptate. Alaltăieri, secretarul de stat m-a asigurat că din 12–14.000 de arme care s-a presupus că ar exista în Bucureşti nu au fost predate autorităţilor mai mult de 2.000. În prezenţa acestei situaţii s-a început a se da dovadă de mai puţină rigoare şi astăzi li se permite celor ce călătoresc să plece la drum înarmaţi; unele persoane au obţinut, de asemenea, permise pentru vânătoare cu arme de foc.

Poşta din Transilvania nu ne-a venit ieri.

Binevoiţi a primi, domnule ministru, omagiile mele respectuoase,

de Ségur

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

74

1849 ianuarie 4/16, Bucureşti

Direction Politique.
No. 19
Déchiffrement

Monsieur le Ministre,

Par ma dépêche de 3 Janvier no. 15, j'ai eu l'honneur de vous informer que deux députés de Transylvanie étaient venus à Bucarest demander le secour d'une intervention turco-russe contre les Hongrois, et que cette demande ayant été repoussée par les deux commissaires impériaux, ceux-ci avait cru néanmoins devoir demander des instructions à leur gouvernements respectifs. Aujourd'hui, les transylvains sont revenues à la charge; mais cette fois ils ne demandent qu'à s'approvisionner d'arme et de munitions, tant à Bucarest que dans les autres villes de la Valachie. J'ai des raisons pour être persuadé que les agents russes seraient favorables à la demande des transylvains; peut-être sont-ils les instigateurs de cette démarche. Mais d'un autre côté je doute que Fuad Effendi l'autorise.

Hier, après avoir reçu un courrier de Constantinople, il ne disait que si les Russes recevaient avant lui des instructions de leur gouvernement et que ces instructions leur intimassent l'ordre d'entrer en Transylvanie, il protesterait de la façon la plus solennelle, invoquant le droit qu'avait le Grand Seigneur de refuser passage, sur un territoire ottoman, à des troupes étrangères et s'appuyant sur l'esprit du traité des Dardanelles, qui a voulu, a-t-il ajouté „faire de l'Empire Ottoman un Etat neutre entre les belligérants quels qu'ils soient".

Les Russes manifestent toujours de grandes préoccupations; à les entendre, la Valachie est sur un véritable volcan. Il y a quatre jours, le général Lüders fit Kérim Pacha qui commande en l'absence d'Eumer Pacha, de venir le voir. Kérim Pacha s'etant rendu à cette invitation, le général russe lui dit: que des informations sures lui annonçaient des tentatives désespérées de la part des revolutionnaires, qu'il ne s'agissait de rien moins que d'incendies et d'assassinats, qu'au premier mouvement, si c'était le jour, il serait tiré trois coups de canon et lancé deux fusées; il terminait en priant Kérim Pacha de joindre aussitôt ses troupes aux siennes.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Kérim Pacha rendit compte à Fuad Effendi, lequel a aussitôt ordonné au général turc, si le signal indiqué venait être fait, de se borner à faire mettre les troupes ottomanes sur pied dans la cour de leurs casernes et de ne sortir que sur son autorisation. Fuad qui ne croit pas à des tentatives de la nature de celles qu'on paraît redouter, a vu dans le plan du général Lüders une tentative faite pour ranger au moins une fois, les troupes turques sous son commandement.

Le commissaire ottoman, qui s'est opposé à toute intervention en Transylvanie, a cherché cependant à soulager la misère que la guerre fait naître. Il a en conséquence écrit au Kaimacam pour l'engager à ouvrir une souscription en faveur des réfugiés transylvains et il a envoyé au nom du sultan mille ducats (environ douze mille francs) pour être distribués en secours aux malheureux (je cite ses propres expressions) „qui viendraient chercher un refuge sur le territoire de la Principauté et cela sans aucune distinction de caste, de parti, d'opinion ou de nuance politique".

Veuillez agréer etc.
Signé: de Ségur

P.S.

Nous n'avons que des nouvelles d'un vague désespérant sur les affaires de la Transylvanie.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 465–468).

București, 16 ianuarie 1849

Direcţia Politică
Nr. 19
Descifrare

Domnule Ministru,

Prin depeşa mea cu nr. 15 din 3 ianuarie, am avut onoarea să vă informez că doi deputaţi din Transilvania au venit la Bucureşti pentru a cere ajutorul unei intervenţii turco-ruse împotriva ungurilor şi că,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

această cerere fiind respinsă de către cei doi comisari imperiali, aceştia au crezut totuşi necesar să ceară instrucţiuni guvernelor respective. Astăzi, transilvănenii au revenit cu insistenţă, dar de această dată nu cer decât să se aprovizioneze cu arme şi muniţii, atât la Bucureşti, cât şi în celelalte oraşe ale Ţării Româneşti. Am motive să cred că agenţii ruşi vor fi favorabili cererii transilvănenilor, poate chiar ei sunt instigatorii acestui demers. Dar, pe de altă parte, mă îndoiesc că Faud Effendi o va autoriza.

Ieri, după ce a primit un curier de la Constantinopol, mi-a spus că dacă ruşii ar primi înaintea sa instrucţiuni de la guvernul lor şi dacă aceste instrucţiuni le-ar notifica ordinul de a intra în Transilvania, el va protesta în modul cel mai solemn, invocând dreptul pe care-l are Marele Stăpânitor de a refuza trecerea, pe un teritoriu otoman, a unor trupe străine şi sprijinindu-se pe spiritul tratatului Dardanelelor, care a voit, a adăugat el, „să facă din Imperiul Otoman un stat neutru între beligeranţi, oricare ar fi ei".

Ruşii manifestă permanent mari preocupări; potrivit lor, Ţara Românească stă pe un veritabil vulcan. Acum patru zile, generalul Lüders l-a rugat pe Kerim paşa care comandă în absenţa lui Omer Paşa să vină să-l vadă. Kerim paşa, răspunzând acestei invitaţii, generalul rus i-a spus: că informaţii sigure l-au anunţat despre tentative disperate din partea revoluţionarilor, că nu e vorba de nimic mai puţin decât de incendieri şi asasinate, că la prima mişcare, când va veni ziua, se vor trage trei lovituri de tun şi vor fi lansate două rachete; a terminat rugându-l pe Kerim-paşa să-şi reunească de îndată trupele cu ale sale.

Kerim-paşa i-a povestit lui Fuad Effendi, care i-a ordonat imediat generalului turc că, dacă semnalul indicat va fi dat, să se mărginească la mobilizarea trupelor otomane în curtea cazărmilor şi să nu iasă <de acolo> decât cu autorizaţia sa. Fuad, care nu pare să creadă în tentative de natura celor ce provoacă teama acum, a văzut în planul generalului Lüders o tentativă făcută să rânduiască, cel puţin o dată, trupele turceşti sub comanda lui.

Comisatul otoman, care s-a opus oricărei intervenţii în Transilvania, a căutat totodată să uşureze nenorocirea pe care a produs-o războiul. El i-a scris în consecinţă caimacamului pentru a-l determina să deschidă o subscripţie în favoarea refugiaţilor transilvăneni şi a trimis în numele sultanului o mie de ducaţi (cam douăsprezece mii de franci) pentru a fi împărţiţi ca ajutor nefericiţilor (citez din propriile sale

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

expresii) „care vor căuta un refugiu pe teritoriul principatului, şi aceasta fără nici o distincţie de castă, tabără sau de nuanţă politică".

Binevoiţi a primi etc.
(Semnat) de Ségur

P.S.
Nu avem decât ştiri exasperant de vagi despre chestiunile din Transilvania.

75

1849 ianuarie 8/20, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 27

Monsieur le Ministre,

A la fin de la dépêche que j'ai eu l'honneur de vous adresser avant hier par la voie de Jassy, où se rendait un currier expédié par le Consul Général de l'Agleterre, j'avais l'honneur de vous informer de ce qui était parvenu à ma connaissance relativement aux rapports établis par le fait de l'intervention russe, entre le général Lüders et le gouvernement général de la Transylvanie.

Le Gouverneur autrichien, comme je l'ai annoncé, s'était refusé à réclamer le secours des forces russes, n'ayant aucune instruction de son gouvernement à cet égard. De là paraît être né un certain désaccord entre le Consul de Russie et le général Lüders. Le premier était d'avis qu'on intervint immédiatement, le second hésitait et cherchait à gagner du temps.

Cet état des esprits chez les agents russes m'avait déjà été signalé lorsque, ce matin, j'ai appris qu'hier le rédacteur en chef du Journal de Bucarest s'est rendue chez Mr. Kotzebue pour demander s'il devait annoncer l'entrée prochaine des troupes impériales en Transylvanie et Mr. de Kotzebue lui a répondu: „Mais sans doute, et dès demain". Ce même rédacteur s'étant ensuite rendu chez le général

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Lüders, celui-ci lui a dit: „N'annoncez rien encore, la chose n'est pas assez positive pour qu'on en parle".

Mais hier au soir il est arrivé un courrier extraordinaire de Pétersbourg. On est allé aussitôt chercher le général Lüders qui se trouvait au bal masqué, et ce matin, par suite des ordres reçus, on annonce positivement, pour un jour très prochain, l'entrée des Russes au nombre de 8 à 9.000 hommes dans la province autrichienne, limitrophe de cette Principauté. Déjà, ces forces sont concentrées à Rimnik et a Kireni. On compte pouvoir occuper Kronstadt et Hermanstadt le 3 février.

Les 8.000 hommes qui étaient cantonnés en Moldavie sont passés en Valachie et 8.000 hommes, venant de la Bessarabie, les ont remplacés en Moldavie.

Hier, j'ai vu arriver à Bucarest, un régiment de lanciers qui est reparti ce matin pour la frontière. Les chevaux sont beaux, mais les hommes n'ont rien de remarquable; le plus grand nombre même sont petits et chétifs.

Ainsi que j'ai eu l'honneur de vous en informer, Fuad Effendi et Omer-Pacha vont opérer la concentration des forces ottomanes. Galatz et Ibraila qui ont chacune un régiment verront leur garnison réduite à un bataillon. L'armée sera ensuite divisée en trois corps dont les cantonnements seront Giurgevo, Bucarest et Slatina. Ces trois corps formeront ainsi un triangle dont la base sera la ligne Est et Quest de Bucarest à Slatina, laquelle ligne a 13 kilomètres environ de longuer. Par là, les detachements de l'armée turque qui se trouvent à la frontière ou près de la frontière en seront retirés et cette armée ne fera pas du moins spectatrice du mouvement des Russes. La politique des deux cabinets n'en sera que plus distincte.

Je sais de très bonne source, ce matin, que Kronstadt a été réoccupé, par le général autrichien Schüter dont je vous avais annoncé le mouvement de retraite sur la frontière valaque. D'un autre côté le général Puchner a complètement dégagé Hermanstadt. Les Russes cependant persistent à entrer en Transylvanie bien que certaines personnes assurent que le général Puchner les ait prévenus que leur présence serait maintenant tout à fait inutile.

Je suis avec respect etc.
Signé: de Ségur

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 509–512).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

care au fiecare câte un regiment, vor avea garnizoanele reduse la un batalion. Armata va fi apoi divizată în trei corpuri ale căror cantonamente vor fi la Giurgiu, Bucureşti şi Slobozia. Aceste trei corpuri vor forma un triunghi a cărui bază va fi linia est-vest, de la Bucureşti la Slatina, linie care are cam 13 kilometri lungime. Pe acolo, detaşamentele armatei turceşti care se găsesc la frontieră sau aproape de frontieră se vor retrage şi această armată va fi doar spectatoare a mişcării ruşilor. Politica celor două cabinete va fi şi mai distinctă.

Ştiu din sursă foarte sigură că Braşovul a fost reocupat de către generalul austriac Schüter, a cărui mişcare de retragere la frontiera valahă v-o anunţasem. Pe de altă parte, generalul Puchner a degajat complet Sibiul. Ruşii persistă totuşi să intre în Transilvania, deşi anumite persoane dau asigurări că generalul Puchner i-a prevenit asupra completei inutilităţi a prezenţei lor în Transilvania.

Sunt cu respect etc.
(semnat) de Ségur

76

Bucarest, 22nd January 1849
7 o'clock

Copy
No. 8

Sir,

I have just left Fuad Effendi. He told me he had this morning had a long interview with General Duhamel, on the subject of the proposed passage of the Russian troops across the Transylvanian frontier.

His Excellency deplored the resolution to which he learnt the Cabinet of St. Petersburgh had come, and he trusted that even yet, such a grave step and all its consequences might be prevented. He begged Gen. Duhamel to consider what would be the effects of such a deporture from all the principles of non-intervention which European cabinets had laid down, and particularly Russia, laying aside the question as specially regarded Turkey, such a measure might lead to the adoption of a line of conduct on the part of France towards Austria on the Italian question, which France herself would regret to be forced to adopt, but which she would now find herself compelled to follow. He then told me he had taken the resolution of addressing the General, informing him that he must hold him responsible for all consequences, that any measure, of the nature of the one now contem-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

plated, was an infraction of the Treaty of 1841 to which Russia herself was a Party, and that in the name of the Sultan, as his representative in one of his own provinces, he declared himself opposed to the movement. His Excellency alluded to th particular position of Gen. Behm. A Pole by nation, proscribed by Russia, he might be compelled to throw himself on the Turkish representative for protection and he could not as a man of honor, allow that protection to be claimed in vain. Gen. Duhamel denied that ay fresh troops *had been* sent off, but he did not say, what I know to be the fact, that 3000 men and a large battery of field pieces are to leave tomorrow.

I must do Fuad the justice to say I found him firm and consistent and resolved to continue so, but very anxious for instructions from Constantinople.

These are critical and difficult times and I hope Your Excellency will continue to favor me with your advice and instructions.

(signed) Robert Colquhoun

Mr. Colquhoun to Sir S. Canning

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 21 (Public Record Office, London, Foreign Office, 78-Turkey, vol 787, f. 27–28).

Bucureşti, 22 ianuarie 1849

ora 7 00
Copie
Nr. 8

Sir,

Tocmai m-am despărţit de Fuad Effendi care mi-a spus că a avut o discuţie cu generalul Duhamel pe tema propunerii ca trupele ruseşti să treacă graniţa în Transilvania.

Excelenţa sa deplânge hotărârea luată de Cabinetul de la St. Petersburg, însă speră că o asemenea măsură atât de gravă, cu toate consecinţele pe care le implică, mai poate fi încă împiedicată. L-a rugat pe generalul Duhamel să ia în considerare efectele pe care le poate avea această încălcare a principiului non-intervenţiei, principiu acceptat de toate cabinetele europene, inclusiv Rusia, ca să nu mai vorbim de faptul că o asemenea măsură ar determina Franţa să adopte o atitudine faţă de Austria în chestiunea italiană, pe care Franţa ar regreta-o,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

însă forţată de împrejurări o va adopta, Fuad Effendi i-a mai comunicat generalului că îl va trage la răspundere pentru toate consecinţele ce vor decurge, adăugând că această decizie reprezintă o încălcare a Tratatului de la 1841 la care Rusia a aderat, şi că în numele Sultanului, ca reprezentant al acestuia în una din Provinciile sale, se declară împotriva acestei acţiuni. Excelenţa sa a mai făcut aluzie la situaţia specială a generalului Bem. De naţionalitate poloneză, trecut pe lista proscrişilor de către Rusia, el ar putea fi obligat să solicite protecţie reprezentantului turc şi fiind om de onoare, nu va permite ca această protecţie să rămână fără răsplată. Generalul Duhamel a negat faptul că *ar fi fost* trimise trupe noi, însă nu a menţionat, ceea ce eu ştiu că este adevărat, că 3000 de oameni şi o baterie de tunuri urmează să plece mâine.

Trebuie să recunosc că Fuad Effendi s-a arătat a fi foarte consecvent şi hotărât să continue astfel, însă este nerăbdător să primească instrucţiuni de la Constantinopol.

Ne aflăm într-o perioadă dificilă de criză şi sper că Excelenţa voastră va continua să-mi dea sfaturi şi instrucţiuni.

(semnat) Robert Colquhoun

Dl Colquhoun către Sir Stratford Canning

77

1848 ianuarie 10/22, Bucureşti

Monsieur,

Désireux de tenir Votre Excellence au courant de toutes les dispositions militaires de notre corps d'armée, je m'empresse de l'informer qu'hier, par un courrier ad-hoc, S.E. le Général Lüders a reçu de nouvelles instructions de S.M. l'Empereur relativement aux affaires de la Transylvanie.

S.M. l'Empereur approuve complètement toutes les mesures adoptées par nos autorités militaires, tant pour mettre les frontières des Principautés à l'abri de toute invasion, que pour recueillir ceux des sujets autrichiens, qui fidèles à leur Souverain légitime, viendraient chercher refuge sur le sol valaque. En considération des complications que pourrait faire naître l'intervention armée de nos troupes en Transylvanie, S.M. l'Empereur pensa aujourd'hui, comme précé-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

demment qu'il ne faut y recourir, que dans le cas de la necessité la plus urgente. Mais si les villes de Kronstadt et de Hermanstadt, situées presqu'en vue de nos avantpostes, étaient sérieusement menacées de [.....] et de pillage de la part des rebelles et qu'il ne restat pas au gouv<ernemen>t autrichien aucun moyens de préserver ces populations paisibles, et fidèles de la ruine imminente qui plane sur elles, alors S.M. l'Empereur autorise S.E. le général Lüders de diriger un corps suffisant des troupes sur chacune des ces deux villes, pour les soustraire au fléau de la guerre civile, et cela pas autrement *que sur la demande expresse et formelle de l'autorité militaire supérieure autrichienne.*

Dans ce cas là, même l'occupation des deux villes sus-indiquées ne devra durer que le moins de temps possible, et jusqu'au moment où le danger qui les menace aurai été conjuré.

Dans la supposition que les progrés victorieux de l'armée principale sous les ordres du Pàrinàce Windischgrätz, en opérant une diversion salutaire et en dégageant les troupes autrichiennes qui combattent pour la cause de leur Souverain légitime en Transylvanie, obligeraient les rebelles à passer la frontière et à se réfugier en Valachie, S.M. l'Empereur a ordonné au g<énéra>l Lüders de les poursuivre à outrance, soit avec ses troupes seules, soit conjointement avec les forces ottomanes, et de ne s'arrêter que lorsque le dernier rebelle aura deposé les armes et fait sa soumission.

En me faisant un devoir de communiquer à Votre Excellence ce qui précède, je La prie d'agréer les sentiments de la très haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être,

Monsieur,
le très humble et très obéissant serviteur,
(signé) A. Duhamel

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 494–495).

Bucureşti, 10/22 ianuarie 1849

Domnule,

Dornic a o ţine la curent pe Excelenţa voastră cu toate dispoziţiile militare ale corpului nostru de armată, mă grăbesc să vă informez că

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ieri, printr-un curier ad-hoc, E.S. generalul Lüders a primit noi instrucţiuni de la M.S. Împăratul cu privire la problemele din Transilvania.

M.S. Împăratul aprobă în totalitate măsurile luate de autorităţile noastre militare, atât pentru a pune frontiera principatelor la adăpost de orice invazie, cât şi pentru a-i primi pe aceşti supuşi austrieci care, fideli suveranului lor legitim, vor căuta refugiu pe teritoriul valah. Considerând complicaţiilor la care ar putea da naştere intervenţia armată a trupelor noastre în Transilvania, M.S. Împăratul gândea astăzi, ca şi ultima dată, că nu trebuie recurs la ea, decât în cazul necesităţii celei mai urgente. Dar dacă oraşele Braşov şi Sibiu, situate aproape în văzul avanposturilor noastre, sunt ameninţate cu [.....] * şi jaful din partea rebelilor şi dacă nu i-ar rămâne Guv<ernului> austriac nici un mijloc de a feri această populaţie paşnică şi fidelă de ruina iminentă care planează asupra ei, atunci M.S., Împăratul îl autorizează pe Ex. generalul Lüders să trimită un corp suficient de trupă asupra oricăruia dintre cele două oraşe, pentru a le pune la adăpost de flagelul războiului civil, şi aceasta numai la *cererea expresă şi formală a autorităţilor militare superioare austriece.*

În acest caz, chiar ocuparea celor două oraşe sus-pomenite va trebui să dureze cât mai puţin cu putinţă şi până în momentul în care pericolul care le ameninţă va fi îndepărtat.

În eventualitatea că progresele victorioase ale armatei principale sub ordinele prinţului Windischgrätz, operând o diversiune salutară şi degajând trupele austriece, care luptă pentru cauza suveranului lor legitim în Transilvania, i-ar obliga pe rebeli să treacă frontiera şi să se refugieze în Ţara Românească, M.S. Împăratul i-a ordonat <generalului> Lüders să le urmărească cu înverşunare fie numai cu trupele sale, fie împreună cu forţele otomane, şi să nu se oprească decât atunci când ultimul rebel îşi va fi depus armele şi se va fi predat.

Făcându-mi o datorie din a comunica Excelenţei voastre cele de mai sus, o rog să primească sentimentele de cea mai aleasă consideraţie cu care am onoarea de a fi.

Domnule,
prea umil şi supus servitor,
A. Duhamel

---

* Text indescifrabil

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

78

Bucarest, le 22 Janvier 1849

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 21

Monsieur le Ministre,

Par mes dépêches du 3 et 16 Janvier, j'ai eu l'honneur de vous entretenir des démarches faites par des députations venues de la Transylvanie pour obtenir que les troupes turques et russes se portassent au Secours de cette province.

J'ai également eu l'honneur de vous informer du parti qu'avaient pris Fuad Effendi et Mr. Duhamel d'éxpedier chacun un courrier extraordinaire pour demander des instructions à Constantinople et à Pétersburg, en prévoyance du jour où ces sollicitations se renouvelleraient.

Le courrier russe expedié le 2 janvier est revenu hier, sans avoir perdu du temps (il faut 9 jours au moins pour aller et autant pour revenir). Le Cabinet de St. Pétersburg a envoyé l'ordre au général en chef des troupes russes, d'entrer en Transylvanie, à la première demande que lui en feraient les autorités militaires autrichiennes.

Fuad Effendi m'a déclaré, hier au soir, qu'il allait d'abord protester verbalement contre cet ordre, déclarant qu'il est sans instructions de son gouvernement, et que dans le cas où les troupes russes viendraient à passer la frontière il protesterait alors par écrit.

Pour moi, je suis convaincu que le commissaire ottoman a reçu les instructions qu'avait demandées et que ces instructions lui ordonnent de faire précisément ce qu'il m'a annoncé vouloir faire.

J'espère encore beaucoup que les Rüsses ne seront pas appelés en Transylvanie; mais l'ordre de l'Empereur Nicolas n'en résoud pas moins une grave question, celle du droit que s'attribuent les Russes d'emprunter le territoire des principautés pour porter leurs armées où leurs interêts le réclament.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur.

de Ségur

P.S.

Je donne communication de la nouvelle ci-dessus au chargé d'affaires à Vienne.

J'ai expédié le primata de cette dépêche pour Vienne et j'expédie ce duplicate par Constantinople, où Fuad Effendi envoie un courrier aujourd'hui même.

Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères. A Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, c. 473–474).

București, 22 ianuarie 1849

Agenţia şi Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 21

Domnule Ministru,

Prin depeşele mele din 3 şi 16 ianuarie, am avut onoarea să vă vorbesc despre demersurile făcute de către deputaţii veniţi din Transilvania pentru a obţine <acordul ca> trupele turceşti şi ruse să vină în ajutorul acestei provincii.

Totodată, am avut onoarea să vă informez despre iniţiativa luată de Fuad Effendi şi dl Duhamel de a trimite fiecare câte un curier extraordinar la Constantinopol şi Petersburg, în vederea zilei când aceste solicitări se vor relua.

Curierul rus trimis pe 2 ianuarie s-a întors ieri, fără a fi pierdut timpul, (e nevoie de 9 zile cel puţin la dus şi tot atâtea la întoarcere). Cabinetul de la St. Petersburg a trimis ordin generalului comandant al trupelor ruse să intre în Transilvania la prima cerere ce i se va face de către autorităţile militare austriece.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Fuad Effendi mi-a declarat ieri seară că va protesta mai întâi verbal împotriva acestui ordin, declarând că nu are instrucțiuni de la guvernul său și, în cazul în care trupele rusești vor trece frontiera, atunci va protesta în scris.

Personal, sunt convins că, comisarul otoman a primit instrucțiunile pe care le ceruse și că aceste instrucțiuni îi cer să facă exact ceea ce mi-a spus că face.

Încă mai sper sincer că rușii nu vor fi chemați în Transilvania, dar ordinul țarului Nicolae nu a rezolvat mai puțin o chestiune gravă, aceea a dreptului pe care și-l atribuie rușii de a folosi teritoriul Principatelor pentru a-și purta armatele acolo unde le-o cer propriile interese.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor.

de Ségur

P.S.

Comunic știrea de mai sus însărcinatului cu afaceri al Vienei.

Am expediat originalul acestei depeșe la Viena și trimit acest duplicat prin Constantinopol, unde Fuad Effendi trimite chiar azi un curier.

Domnule Ministru de Externe. La Paris.

79

Bucarest, le 12/24 Janvier 1849

Monsieur,

J'ai l'honneur de vous accuser réception de la note que Votre Excellence a bien voulue m'écrire en date du 10 Janvier concernant les nouvelles instructions que S.E. le général Lüders a reçu de S.M. l'Empereur relativement aux affaires de la Transylvanie.

Je me suis déjà empressé de porter à la haute connaissance du Gouvernement Impérial du Sultan la situation critique où se trouve

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

la Transylvanie et les mesures que j'ai dû prendre, tant pour préserver les frontières de la Valachie d'une invasion de la part des hongrois révoltés, que pour donner des secours à ceux qui viendront chercher un refuge dans cette partie de l'Empire Ottoman, persuadé que c'était là que devait se borner notre tâche.

Je ne manquerai pas de mettre sour les yeux du Gouvernement Impérial la communication importante que Votre Excellence vient de me faire et de lui demander les ordres qui doivent tracer ma ligne de conduite. Mais, voyant qu'une intervention armée, quelque soit son but et ses réserves, pourrait amener des complications dans la situation délicate où se trouve actuellement l'Europe, connaissant d'ailleurs la sollicitude de Sa Majesté le Sultan pour préserver de toute atteinte la paix générale, base ensentielle du bonheur, je ne vous cache pas, Excellence, la pénible impression que le Gouvernement du Sultan éprouvera lorsqu'il vera une province de l'Empire Ottoman devenir le point de départ de cette intervention, et par conséquence, le principe de Sa neutralité, principe consacré par toutes les Puissances de l'Europe, être violé même indirectement.

En me référant toujours aux ordres que j'attends de mon Gouvernement je dois, quoiqu'à regret, dire à Votre Excellence que cette mesure, si grave par les conséquences qu'elle pourrait avoir, ne peut pas rencontrer l'assentiment du représentant du Sultan.

Quant aux troupes Impériales je leur ai réitéré les instructions précises de se borner à la défence de la frontière du pays contre toute violation armée, mais en leur prescrirant d'accorder un refuge généreux à ceux qui voudront passer la frontière, en déposant leurs armes, et en demandant l'hospitalité.

Je pris Votre Excellence d'agréer les sentiments de la très haute considération avec lesquels j'ai l'honneur d'être.

Monsieur,
de Votre Excellence
le très humble et très obéissant
serviteur,
(signé) Fuad

Arhivele Naţionale Itorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 496–497).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 12/24 ianuarie 1849

Domnule,

Am onoarea să vă confirm primirea notei pe care Excelența voastră a binevoit să mi-o scrie în data de 10 ianuarie cu privire la noile instrucțiuni pe care E.S. generalul Lüders le-a primit de la M.S. Împăratului cu privire la problemele din Transilvania.

M-am grăbit să aduc la înalta cunoștiință a Guvernului imperial al Sultanului situația critică în care se găsește Transilvania și măsurile pe care a trebuit să le iau, atât pentru a păzi frontiera Țării Românești de o invazie a ungurilor revoltați, cât și pentru a da ajutoare celor care vin să caute refugiu în această parte a Imperiului Otoman, convins că misiunea noastră trebuie să se oprească aici.

Nu voi întârzia să aduc la cunoștința Guvernului imperial comunicarea importantă pe care mi-a făcut-o Excelența voastră și să-i cer ordinele ce trebuie să fixeze linia mea de conduită. Dar, deoarece o intervenție armată, oricare ar fi scopul și limitele sale, ar putea aduce complicații în situația delicată în care se găsește actualmente Europa, cunoscând de altfel solicitudinea Majestății sale, Sultanul de a păzi de orice atingere pacea generală, fundamentul esențial al fericirii, nu vă ascund, Excelență, impresia penibilă pe care o va încerca guvernul Sultanului când va vedea că o provincie a Imperiului Otoman devine punct de plecare al acestei intervenții și, în consecință, că principiul neutralității sale principiu consacrat de toate puterile Europei, este încălcat, fie și indirect.

Raportându-mă permanent la ordinele pe care le aștept de la guvernul meu, trebuie, deși regret, să-i spun Excelenței voastre că această măsură, atât de gravă prin consecințele pe care le-ar putea avea, nu poate să primească asentimentul reprezentantului Sultanului.

În ce privește trupele imperiale, le-am reiterat instrucțiunile precise de a se mărgini la apărarea frontierei țării împotriva oricărei violări armate, dar indicându-le să acorde un refugiu generos celor care vor voi să treacă frontiera, depunându-și armele și cerând ospitalitate.

O rog pe Excelența voastră, să primească sentimentele de cea mai înaltă considerație cu care am onoarea să fiu,

Domnule,
al Excelenței voastre
prea umil și supus servitor,
Fuad

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

80

1849 ianuarie 12/24, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 21

Monsieur le Ministre,

Hier au soir les nouvelles les plus graves ont circulé à Bucarest. Les Hongrois avaient prin Hermanstadt, trois bataillons italiens de l'armée autrichienne avaient passé du côté des hongrois; on avait, de la frontière, entendu pendant toute une journée (celle du 21 je crois) une canonnade des plus soutenues. Enfin on ajoutait qu'on était sans nouvelles du Gouverneur général de la Transylvanie, qui s'était mis à la tête des troupes impériales et avait été défait.

Je ne dois cependant pas vous laisser ignorer, Monsieur le Ministre, que ces nouvelles étaient d'origine russe. Or comme les Russes désirent passer en Transylvanie, il se pourrait faire qu'ils exagérassent la situation des choses, pour mieux expliquer leur intervention. Néanmoins je ne saurais me refuser à admettre que les événements survenus depuis 5 ou 6 jours ont une gravité réelle, car les courriers de Vienne, qui passaient, tout bine que mal, ne passent plus dutout.

Dans le premier post-scriptum de ma dépêche no. 29, post scriptum dont le duplicata vous parviendra en même temps que cette dépêche-ci, j'admettais le cas où l'insurrection hongroise viendrait demander un refuge en Valachie, et je cherchais à demontrer que les forces russes ne seraient pas suffisantes pour s'y opposer. J'ai eu depuis une conversation avec Mr. Timoni, Agent d'Autriche à Bucarest, et je crois pouvoir conclure de ce qu'il m'a dit que, dans ce cas, les troupes autrichiennes franchiraient la frontière et viendraient donner la main aux Russes pour en finir avec les Hongrois. Mr. Timoni a-t-il pris sur lui de résoudre, en quelque sorte, par l'affirmative, la question que je posais avec un certain vague, ou bien exprimait-il une conviction? C'est ce que j'ignore.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Hier, Fuad Effendi m'a demandé conseil sur la conduite qu'il devait tenir, en présence de la note que lui avait adressée, le matin-même, Mr. Duhamel. (Cette note est jointe à la présente dépêche sous le no. 1). Le commissaire ottoman flottait incertain entre l'idée de protester d'une manière formelle contre l'entrée des troupes russes en Transylvanie par la frontière des Principautés, et celle de faire des réserves equivalentes quant au fond, à une protestation, mais dans lesquelles le mot protester serait évité. Je dois dire avant d'aller plus loin qu'il paraissait pencher pour ce dernier parti:

Sans instructions, placé à une si grande distance de Paris, je n'ai cependant pas hésité, Monsieur le Ministre, à lui conseiller de prendre le parti pour lequel il m'avait tout d'abord paru avoir le plus de propension. Le commissaire turc n'ayant pas encore reçu des directions qu'il a demandées à Constantinople et pouvant les reçevoir d'un instant à l'autre, il ne m'a pas parru sage de conseiller une démarche qui pouvait tout compromettre, ici et autre part. Je me suis rangé à l'idée la plus modeste parce qu'elle réservait à la Porte, elle-même, la faculté d'entrer dans une voie plus nette et plus tranchante si elle le jugeait convenable.

J'ai l'honneur de vous envoyer également ci-joint, sous le no. 2, la réponsé de Fuad-Effendi au g<énér>al Duhamel. Viennent, maintenant, les instructions de la Porte qui, probablement, en aura référé aux représentants de la France et de l'Angleterre, et s'il y a lieu à prendre une atttitude plus ferme rien n'aura été compromis tandis que, si Fuad Effendi avait réellement protesté, et que la Porte se fut refusée à protester après lui, c'eut été, veuillez me passer le mot, Monsieur le Ministre, une reculade à n'en pas revenir. J'ai peut-être beaucoup pris sur moi en donnant ce conseil, mais j'ai cru qu'il était sage de ne rien précipiter. On peut toujours déclarer la guerre; on n'est pas toujours maître de conserver la paix. Je me trompe peut-être, mais d'après ce que j'entends, je me sens très disposé à penser que les Russes féraient volontiers la guerre à la Porte en ce moment.

A l'instant ou j'allais fermer ma dépêche, j'ai appris que le g<énér>al autrichien Schüter, refoulé par les Hongrois, a passé, le 22, la frontière et est entré en Valachie avec 800 hommes d'infanterie, 130 cavaliers et 5 pièces de canon. Il s'est présenté aux avantpostes turcs et a demandé à pouvoir se porter du côté de Hermanstadt. Il paraîtrait que le commandant turc le lui aurait permis sans exiger auparavant que ces troupes déposassent les armes sauf à les leur rendre à leur rentrée sur le territoire autrichien.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Il y a un grand mouvement parmi les troupes russes qui se portent par détachements séparés vers le frontière des Carpathes et vers la petite Valachie.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
de Ségur

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol 5, f. 489–493).

Bucureşti, 24 ianuarie 1849

Agenţia şi Consulatul General
al Republicii Franceze în
Principatele Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 24

Domnule Ministru,

Ieri seară au circulat în Bucureşti ştiri dintre cele mai grave. Ungurii au luat Sibiul, trei batalioane italiene din armata austriacă au trecut de partea ungurilor; s-a auzit, de la frontieră pe parcursul unei zile întregi (aceea de 21, cred) o canonadă dintre cele mai susţinute. În sfârşit, se adaugă <faptul> că nu avem ştiri de la guvernatorul general al Transilvaniei, care s-a pus în fruntea trupelor imperiale şi a fost învins.

Trebuie totuşi să vă informez, domnule ministru, că aceste ştiri sunt de sursă rusească. Or, cum ruşii doresc să treacă în Transilvania s-ar putea ca ei să exagereze situaţia, pentru a-şi putea explica mai convingător intervenţia. Cu toate acestea, nu pot refuza să admit că evenimentele petrecute de vreo 5 sau 6 zile au o gravitate reală, căci curierii de la Viena, care treceau cât de cât, acum nu mai trec deloc.

În primul post-scriptum al depeşei mele nr. 29, post-scriptum ce vă va preveni odată cu această depeşă de acum, luam în considerare

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cazul în care insurecţia maghiară va cere refugiu în Ţara Românească şi căutăm să demonstrez că forţele ruseşti nu vor fi suficiente pentru a i se opune. Am avut după aceea o conversaţie cu dl Timoni, agentul Austriei la Bucureşti şi cred că pot trage concluzia din ceea ce mi-a spus că, în acest caz, trupele austriece vor trece frontiere şi îşi vor da mâna cu ruşii pentru a termina cu ungurii. Dl Timoni a luat asupra sa să rezolve cumva, afirmativ, problema pe care am pus-o cu o anume neclaritate sau îşi exprima o convingere? Aceasta n-o ştiu.

Ieri, Fuad Effendi mi-a cerut sfatul asupra conduitei pe care trebuie s-o adopte faţă de nota pe care i-o adresase, în aceeaşi dimineaţă, dl Duhamel. (Această notă este alăturată prezentei depeşe cu nr. 1). Comisarul otoman oscila nesigur între ideea de a protesta într-o manieră formală împotriva intrării trupelor ruse în Transilvania pe la frontiera principatelor <şi> aceea de a formula rezerve echivalente, ca fond, unui protest, dar în care cuvântul „a protesta" să fie evitat. Trebuie să spun, înainte de a merge mai departe, că părea să încline către această ultimă părere.

Fără instrucţiuni, aflat la o atât de mare distanţă de Paris, nu am ezitat totuşi, domnule ministru, să-l sfătuiesc să adopte părerea către care mi s-a părut că înclină de la bun început. Comisarul turc neprimind încă directivele pe care le-a cerut de la Constantinopol, şi putând să le primească dintr-un minut într-altul, nu mi s-a părut înţelept să-l sfătuiesc la un demers care ar fi putut compromite totul, aici şi în altă parte. Am subscris la ideea mai modestă, pentru că ea îi rezerva Porţii însăşi posibilitatea de a intra pe o cale mai netă şi mai tranşantă, dacă considera convenabil.

Totodată, am onoarea să vă trimit alăturat, cu nr. 2, răspunsul lui Fuad Effendi către generalul Duhamel. Acum sosesc instrucţiunile Porţii, care probabil vor face referire la reprezentanţii Franţei şi Angliei şi, dacă este cazul să se ia o atitudine mai fermă, nimic nu va fi compromis, în vreme ce dacă Fuad Effendi ar fi protestat într-adevăr, iar Poarta ar fi refuzat să protesteze după aceea, ar fi însemnat, dacă îmi este permis cuvântul, domnule ministru, o retragere asupra căreia nu se mai putea reveni. Poate că m-am implicat prea mult dând acest sfat, dar am crezut că este înţelept să nu se precipite nimic. Se poate oricând declara război; nu se poate întotdeauna să controlezi menţinerea păcii. Poate că mă înşel, dar din câte aud, sunt foarte dispus să cred că ruşii ar declara cu plăcere război Porţi în acest moment.

În momentul în care mă pregăteam să închei, am aflat că generalul austriac Schüter, respins de unguri, a trecut, frontiera, în data de 22 şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

a intrat în Țara Românească cu 800 de infanteriști, 130 de cavaleriști și 5 tunuri. El s-a prezentat la avanposturile turcești și a cerut să fie lăsat să meargă spre Sibiu. S-ar părea că comandantul turc le-a dat permisiunea, fără a cere mai înainte ca aceste trupe să-și predea armele pentru a fi înapoiate la reintrarea lor pe teritoriul austriac.

Este o mare agitație în rândul trupelor rusești care se deplasează în detașamente separate către frontiera Carpaților și către Valahia Mică.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor.

de Ségur

Dlui Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

81

1849 ianuarie 17/29, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 9

Monsieur le Ministre,

L'ordre vient d'être donné par l'Empereur Nicolas au général Lüders, commandant en chef de l'armée russe, de mobiliser un de ses corps et d'entrer en Transylvanie pour occuper Cronstadt et Hermanstadt. Voici quels sont les faits qui ont amené l'Empereur de Russie à prendre une mesure aussi grave. Vous savez sans doute, Monsieur le Ministre, par la correspondance de Mr. de Lacour, que dans de courant de ce mois le général Bem à la tête d'une bande de quelques milliers d'hommes dans l'état le plus pitoyable a tenté une attaque contre la Bucovine. Le g-al Bem, polonais de naissance, voyant le mauvais état des affaires de l'insurrection hongroise, espérait trouver des sympathies en Gallicie, mais un corps de troupes autrichiennes composé de la garnison de Czernovitz et de toutes les troupes qu'on a pu réunir à la hâte, a rencontré le g-al Bem sur la Dorna et l'a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

repoussé avec pertes. Les Hongrois battus par les Autrichiens et vivement poursuivis par eux ont [.....] * la route du Sud traversant toute la Transylvanie, pays coupé de montagnes et de forêts, propres à une guerre de partisans. Arrivé dans les environ de Medgyés, le g-al Bem, renforcé de tous les Magyars disseminés en Transylvanie, s'en retourne tout-à-coup, et, à son tour, a complètement battu le général autrichien. Les habitants de Hermanstadt et de Cronstadt ont envoyé [.....] * députations au général Lüders, dont le quartier général est à Bucarest, pour le supplier de les protéger, mais celui-ci a constamment refusé jusqu'à ce qu'il eut reçu l'ordre formel de l'Empereur d'entrer s'il était appelé par les autorités autrichiennes. Il va occuper en conséquence les deux villes qui n'auront plus besoin de sa présence.

Cette victoire du g-al Bem sert admirablement la politique habile de l'Empereur de Russie, en le mettant à même de rendre à peu de frais et sans danger un service qu'il ne manquera pas de faire bien haut en temps et lieux.

En fin de compte cet événement qui prendra de grandes proportions dans l'opinion publique à cause du fait de l'entrée des Russes sur le territoire autrichien est peu de chose en lui même.

Cette victoire du g-al Bem est un de ces coups de désespoir qui n'ont et ne peuvent avoir aucune influence sur l'issue des affaires. Par une inconcevable imprévoyance le gouvernement autrichien qui a attaqué la Hongrie avec tant de troupes sous le Prince Windischgraetz a négligé de couvrir les frontières de la Bucovine. On comptait à Vienne que les débris de l'insurrection hongroise chercheraient un refuge en Bosnie mais on ne s'attendait pas à cette tentative sur la Gallicie. Des troupes autrichiennes se dirigent à marches forcées sur la Transylvanie, mais elles n'arriveront pas à temps pour rendre inutiles les bons offices des Russes.

Ces nouvelles que j'ai l'honneur de vous transmettre, Monsieur le Ministre, sont tirées d'une lettre d'Hermanstadt datée du 23 Janvier. J'ai tout lieu de les croire exactes.

Le gouvernement russe vient de prendre une mesure qu'il fait le plus grand honneur à l'ésprit d'équité de l'Empereur Nicolas. Il avait déjà annoncé que toutes les dépenses faites par l'armée russe dans les Principautés seraient strictement payées à partir du 1 er Novembre 1848. Une nouvelle ordonnance publiée dans le journal l'Albina Roumaneasca, annonce qu'on agira de même pour toutes les dépenses faites par l'armée antérieurement au 1 er Novembre à partir de leur

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

entrée dans les Principautés. Cette mesure toute juste a été prise, dit-on, sur les rapports faits à l'Empereur par le général Lüders et par S.A. le Prince régnant de Moldavie.

La Russie ne néglige rien pour ne pas compromettre par de justes sujets de plaintes, la position admirable qui lui fait vis-à-vis de l'Autriche l'occupation de la Moldavie et de la Valachie.

La conduite parfaitement régulière de l'armée turque est sans doute aussi pour beaucoup dans cette décision qui fera cesser une comparaison qui, on doit le dire, était jusqu'à présent toute en faveur de la Sublime Porte.

La plus complète tranquillité continue de régner dans toute la Moldavie.

Recevez, Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

A. Delahantes,

Monsieur Drouyn de L'Huys, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 527–530 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P.C. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 109–111).

Iaşi, 29 ianuarie 1849

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 9

Domnule Ministru,

Împăratul Nicolae a dat ordin generalului Lüders, comandantul armatei ruse, să mobilizeze un corp de armată şi să intre în Transilvania pentru a ocupa Braşovul şi Sibiul. Iată care sunt faptele ce l-au determinat pe împăratul Rusiei să ia o măsură atât de gravă. Desigur că ştiţi, domnule ministru, din scrisorile domnului de Lacour, că în cursul acestei luni, generalul Bem, în fruntea unei bande de câteva mii de oameni <aflaţi> în starea cea mai jalnică, a încercat să atace Bucovina. Generalul Bem, polonez prin naştere, văzând prostul mers al insurecţiei maghiare, spera să se bucure de simpatie, în Galiţia, dar un corp de trupe austriece,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

format din garnizoana de la Cernăuți și din toate trupele care s-au putut aduna în grabă, l-a întâlnit pe generalul Bem la Dorna și l-a respins, provocându-i pierderi. Ungurii, bătuți de austrieci și urmăriți aprig de aceștia au [.....] * drumul spre sud, traversând întreaga Transilvanie, țară tăiată de munți și păduri propice unui război de partizani. Ajuns în împrejurimile Mediașului, generalul Bem, sprijinit de toți maghiarii răspândiți prin Transilvania, s-a întors rapid și, la rândul său, l-a bătut definitiv pe generalul austriac. Locuitorii din Sibiu și Brașov au trimis [.....] * deputație la generalul Lüders, al cărui Cartier general este la București, pentru a-l implora să-i apere, dar acesta a refuzat în mod constant, până la primirea ordinului formal al împăratului, de a intra dacă va fi chemat de autoritățile austrice. El va ocupa, în consecință, cele două orașe, care nu mai au nevoie de prezența sa.

Această victorie a generalului Bem a servit în mod admirabil politicii abile a Împăratului Rusiei, dându-i ocazia să facă, cu puțină cheltuială și fără pericole, un serviciu pe care nu va întârzia să-l exagereze în timp și spațiu.

În sfârșit, acest eveniment, care va căpăta proporții considerabile în ochii opiniei publice, datorită intrării rușilor pe teritoriul austriac, înseamnă prea puțin prin el însuși.

Această victorie a generalului Bem este unul dintre acele accese de disperare, care nu pot avea nici o influență asupra deznodământului chestiunii. Printr-o lipsă de prevedere de neconceput, Guvernul austriac, care a atacat Ungaria cu atât de multe trupe sub conducerea prințului Windischgrätz a neglijat acoperirea frontierelor Bucovinei. Se sconta la Viena ca rămășițele insurecției ungare să caute un refugiu în Bosnia, dar nu se așteptau la această tentativă în Galiția. Trupe austriece se îndreaptă în marș forțat spre Transilvania, dar ele nu vor sosi la timp pentru a face inutile serviciile rușilor.

Aceste noutăți pe care am onoarea să vi le transmit, domnule ministru, sunt extrase dintr-o scrisoare <sosită> de la Sibiu, datată la 23 ianuarie. Am toate motivele să le cred exacte.

Guvernul rus a luat o măsură care face cea mai mare cinste spiritului de echitate al împăratului Nicolae. El anunțase deja că toate cheltuielile făcute de armata rusă în Principate vor fi plătite cu strictețe, începând de la 1 noiembrie 1848. O nouă ordonanță, publicată în ziarul „Albina Românească", anunță că se va proceda la fel pentru toate cheltuielile făcute de armată înainte de 1 noiembrie de la intrarea lor în Principate. Această măsură cât se poate de dreaptă a fost luată,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Înălțimii sale, Sultanul

Sire,

În mijlocul suferințelor care au apăsat asupra țării noastre, suferinte făcute și mai dureroase de mâna care le aplica, am știut să închidem în noi amărăciunea plângerilor noastre și strigătul disperării noastre.

În oricâte probe a fost supusă fidelitatea noastră, nu ne-am abătut câtuși de puțin de la linia de conduită pe care ne-o trasasem, am rămas până în ultimul moment și rămânem vasalii fideli ai Maiestății voastre.

Maiestatea voastră ne va fi ea însăși martoră, căci în această privință am făcut tot ce depindea de noi pentru a dejuca speranțele inamicilor noștri și a deschide Sublimei Porți calea unei politici mai concrete, mai conformă cu demnitatea și interesele sale.

Speram că, dinspre partea sa, Sublima Poartă, ca preț ai fidelității noastre, nu va tolera sub nici un pretext intervenția armată a Rusiei, intervenție care violează deopotrivă drepturile Principatelor și prerogativele Curții suzerane, singurul arbitru în această chestiune.

Astăzi, când ocupația Principatelor este un fapt împlinit încrederea în trumful drepturilor noastre este aceeași, ca și speranța că vom avea sprijinul augustului nostru suzeran.

Justiția a fost violată, trebuie ca justiția să-și recâștige drepturile.

Adevărul a fost sufocat de minciună, trebuie ca adevărul să iasă la lumină.

Iată de ce depunem la picioarele Scaunului Maiestății voastre Imperiale memoriul alăturat [1], unde se găsește schițat, cu un scurt expozeu asupra drepturilor Principatelor, istoricul revoluției române din 11(23) iunie.

Și îndeplinind această datorie sacră față de Maiestatea voastră Imperială, care n-ar putea voi să semene descurajarea în sufletul vasalilor săi fideli printr-o prea lungă uitare a drepturilor lor, îndeplinim o altă datorie nu mai puțin sacră către patria noastră, protestând pentru o ultimă dată în numele ei, așa cum o facem prin prezenta:

Împotriva ocupației însăși:

Împotriva împrumutului impus recent Țării Românești pentru a suporta cheltuielile acestei ocupații și care tinde s-o priveze pentru totdeauna de independența sa;

Contra oricărei atingeri adusă dreptului său de autonomie:

Și, în subsidiar, contra oricărui act, de orice natură ar putea fi, comis atât pe durata acestei ocupații, cât și sub incidența măsurilor de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

disciplină şi de proscripţie care, lovind în miile de cetăţeni, lipseşte ţara de o reprezentare completă şi legală.

Paris, 9 februarie 1849

Membrii Guvernului Provizoriu şi delegaţii emigraţiei române:
În numele Poporului:

Eliade, Tell, N. Golescu, Maghieru, Ştefan Golescu, Maiorescu, I. Voinescu, N. Creţulescu, N. Bălcescu, Grădişteanu, Rosetti, D. Brătianu, I. Brătianu, Boliac, A. G. Golescu, Pleşoianu, C. Bălcescu, I. Filipescu, Christofi, Theologu, Theulescu, Arhimandrit Snagoveanu, Ipătescu, Aristia.

[1] Urmează pe rolă, cadrele 106–121.

83

1843 februarie 14/26, Paris

Protestations des Roumains de la Valachie,
adressé / l'Angleterre, l'Autriche, la France et la Prusse

La nation des Roumains de la Valachie, placée au confin de l'Europe et de la liberté, s'est levée en masse, il y a huit mois, non pour reconquérir en entier l'héritage de ses pères, ainsi qu'on a voulu le lui imputer à tort, mais pour réclamer ses droits garantis par ses anciens traités avec l'Empire Ottoman.

Tributaire de la Sublime Porte, avec tous les privilèges d'une législation et d'une administration indépendante, les Roumains de la Valachie respectèrent les prérogatives de la Cour souzeraine et allèrent même jusqu'à déférer volontairement à l'approbation du Sultan la constitution dont ils avaient arrêté les bases en vertu de leur autonomie.

Mais en mêms temps ils déclarèrent rejeter à tout jamais l'insidieux protectorat de la Russie, subi et non accepté par eux, en ce que ce protectorat avait de contraire aux droits et aux intérêts de la Principauté.

Jamais cause plus légitime ne succombait plus injustement.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

En adressant à S. M. le Sultan le mémoire justificatif ci-joint les Valaques ont fait entendre une dernière et solennelle protestation contre la violation de leurs droits et contre l'occupation de leur pays par les armées étrangères.

Comme tributaires de la Sublime Porte, et comme *autonomes*, il ne reste plus aux Roumains, qui ont rempli tous leurs devoirs envers la Cour Ottomane, qu'à se placer sous la suvegarde des puissances intéressées à l'indépendance de la Turquie.

En conséquence, les soussignés, Membres du Gouvernement provisoire de la Valachie et délegués de l'émigration Roumaine, protestent de nouveau et supplient les puissances de l'Europe d'offrir leur médiation.

Ils espèrent que les Puissances prendront sous leur garantie l'autonomie des Provinces Danubiennes, autonomie qui résulte de leurs anciens traités avec la Sublime Porte.

Que les Puissances étrangères s'interposeront pour mettre un terme à une occupation qui est une violation flagrante des droits des Roumains, une ruine pour les Principautés, une menace pour la sureté générale de l'Europe.

Le 26 Fébrierr 1849

I. Eliade, Chr. Tell, V. Golesco, I. Maiorescu, I. Voinesco II, I.C. Brătianu, G. Maghiero, Stefan Golesco, Gr. Grădişteano, C. B. Bălcesco, N. Kretzulesco, A. Hristof, Boliaco, Bolitineano, Archimandrite Snagoveano, Ipatesco, N. Pleşoianu, Aristia, Théologo, D. Bratiano.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucharest, vol. 5, f. 558–559)

1849 februarie <14> / 26, Paris

Protestaţia românilor din Ţara Românească, adresată Angliei, Austriei, Franţei şi Prusiei

Naţiunea română din Ţara Românească, aflată la graniţele Europei şi ale libertăţii, s-a ridicat în masă, în urmă cu opt luni, nu pentru a recâştiga în întregime moştenirea părinţilor săi, aşa cum s-a dorit să i se reproşeze pe nedrept, ci pentru a-şi cere drepturile garantate prin vechile sale tratate cu Poarta Otomană.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Tributari Sublimei Porți, cu toate privilegiile unei legislații și unei administrații independente românii din Țara Românească au respectat prerogativele Curții Suzerane și au mers chiar până la a înainta de bună voie spre aprobarea Sultanului constituția căreia îi puseseră bazele în virtutea autonomiei lor.

Dar, în același timp, au declarat că resping pentru totdeauna insidiosul protectorat al Rusiei, îndurat și neacceptat de ei, întrucât acest protectorat este contrar drepturilor și intereselor Principatului.

Niciodată o cauză atât de legitimă nu a sucombat într-un mod mai nedrept!

Adresând Înălțimii sale, Sultanul memoriul justificativ alăturat[1], valahii au făcut să se audă o ultimă și solemnă protestație în contra violării drepturilor lor și în contra ocupației țării lor de către armatele străine.

Ca tributari ai Sublimei Porți și ca *autonomi* nu le mai rămâne românilor care și-au îndeplinit toate îndatoririle față de Curtea otomană decât să se pună sub protecția puterilor interesate de independența Turciei.

În consecință, subsemnații membri ai Guvernului Provizoriu al Țării Românești și delegați ai emigrației române, protestează din nou și imploră puterile Europei să-și ofere mijlocirea.

Ei speră că Puterile vor lua sub garanția lor autonomia Provinciilor Danubiene, autonomie care rezultă din vechile lor tratate cu Sublima Poartă.

Că puterile străine vor interveni pentru a pune capăt unei ocupații care este o violare flagrantă a drepturilor românilor, o ruină pentru Principate, o amenințare pentu siguranța generală a Europei.

I. Eliade	C.B. Bălcescu
Chr. Tell	C.A. Rossetti
V. Golescu	P. Teulescu
I. Maiorescu	I.I. Filippescu
Ion Voinescu II	A.G. Golescu
I.C. Brătianu	N. Bălcescu
G. Maghieru	N. Kretzulescu
Ștefan Golescu	A. Hristof
Gr. Grădișteanu	C. Bolliac
N. Pleșoianu	D. Bolintineanu
Aristia	Arhimandrit Snagoveanu
Theologu	A. Ipătescu
D. Brătianu	

[1] Vezi, colecția Microfilme Franța, rola 70, c. 106–121.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

84

1849 februarie 14/26, Paris

Monsieur le Ministre,

Les soussignés, Membres du Gouvernement provisoire de Valachie et Délégués de l'émigration Roumaine, ont l'honneur de vous transmettre la Protéstation ci-jointe [1] accompagnée du mémoire justificatif sur la Révolution Valaque, protestation qu'ils adressent en même temps aux Cabinets de Londres, Francfort, Vienne et Berlin; ils espèrent que vous voudrez bien donner connaissance de cette pièce au Conseil des Ministres et que, pénétré de la justice de la cause des Roumains, le Gouvernement de la République n'hésitera pas à prendre sous sa garantie les droits des Principautés Danubiennes.

Nous sommes avec respect,
Monsieur le Ministre,

Vos très humbles et très obéissants serviteurs,

Chr. Tell, I. Eliade, N. Golesco, D. Brătiano, I.C. Bratiano, I. Voinescu II, G. Mahiero, Stefan Golesco. Gr. Grădisteano, C.B. Bălcescu, C.A. Rosseth. P. Teulescu, I.I. Philippesco, A. G. Golesco, N. Bălcesco, Boliaco, V. Crezzulesco, A. Hristof, Ipatesco, Aristia, Archimandrite Snagoveano, Théologo

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 558–559)

1849 februarie <14> / 26, Paris

Domnule Ministru,

Subsemnaţii, membri ai Guvernului Provizoriu al Ţării Româneşti şi delegaţi ai emigraţiei româneşti, au onoarea să vă transmită Protestaţia

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

alăturată, însoţită de memoriul justificator pe care l-au adresat în acelaşi timp Cabinetelor de la Londra, Frankfurt, Viena şi Berlin; ei speră că veţi binevoi să aduceţi acest document la cunoştinţa Consiliului de Miniştri şi, că pătruns de justeţea cauzei românilor, guvernul Republicii nu va ezita să ia sub garanţia sa drepturile Principatelor Danubiene.

Suntem cu respect ai Dumneavoastră,
Domnule Ministru,

Foarte umili şi supuşi servitori,

Chr. Tell, I. Eliade, N. Golescu, D. Brătianu, I.C. Brătianu, I. Voinescu II, G. Maghieru, Ştefan Golescu, Gr. Grădişteanu, C.B. Bălcescu, C.A. Rosetti, P. Teulescu, I.I. Filipescu, Ipătescu, Bolliac, V. Creţulescu, A.G. Aristia, arhimandritul Snagoveanu, Teologu

Domnului Ministru de Extrne al Republicii Franceze.

---

[1] Urmează pe rolă, c. 558–559..

85

1848 februarie 18/martie 2, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 37
Duplicata d'une dépêche
envoyé par Iassy

Monsieur le Ministre,

Nous sommes toujours sans aucun renseignement précis sur ce qui se passe en Transylvanie entre les autrichiens et les hongrois.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Depuis qu'on a réçu, ici la nouvelle que les deux ministres de France et d'Angleterre à Constantinople ont protesté contre l'entrée des russes en Transylvanie, il s'est derechef opéré dans la manière d'être des Agents de l'Empereur Nicolas une véritable transformation, en ce sens, qu'il se montrent plus faciles et plus prévenants pour les turcs. Je ne sais quel rapport il y a entre cette double démarche et ce qui se passe à Bucarest, mais toujours est-il qu'on assure que les fournisseurs qui avaient contacté des marchés pour l'approvisionnement de l'armée russe pendant 4 mois, viennent d'être informés que la durée de leur contrat serait limitée à deux mois seulement. De là, les bruits d'une évacuation prochaine des Principautés. Ces bruits ont même été, en quelque sorte, confirmés par des officiers russes.

Il y a trois jours, un officer autrichien, porteur de dépêches pour le général Puchner, venant d'Olmutz et se rendant à Hermanstadt, a passé à Bucarest. Il était venu par la Gallicie et par la Moldavie. En passant, il a remis au général Lüders une lettre de l'Ambassadeur de Russie à Vienne.

Toutes les suppositions ont été en faveur de la rentrée des Russes en Valachie; mais le général Lüders a gardé le plus grand secret sur le contenu de la dépêche qu'il a reçue. Mr. Timoni, de son côté, m'a dit ignorer complètement ce qu'elle contenait, ce que je ne crois pas.

Enfin, hier matin, le Caimacan étant allé chez Mr. Duhamel, celui-ci a, lui même, amené la conversation sur les affaires de la Transylvanie et lui a annoncé que la présence des russes en Transylvanie ne paraissant plus indispensable, le général Lüders venait d'écrire au général Puchner pour lui faire connaître que si les deux divisions détachées à Cronstadt et à Hermanstadt ne lui étaient plus nécessaires, il leur donnerait l'ordre de rentrer sur le territoire valaque.

Telles sont, Monsieur le Ministre, les nouvelles de la semaine qui vient de s'écouler; puissent-elle n'être pas de faux bruits.

Je ne vous parle pas en détail d'un événement arrivé vendredi dernier, qui d'abord a fait beaucoup de bruit mais qui prit maintenant un aspect moins grave. Un officier russe a été frappé en pleine rue par des soldats turcs, les turcs ont été arrêtés par des soldats russes et conduits prisonniers à la caserne de ces derniers. Une commission d'enquête a été établie, et il paraitrait que l'officier avait d'abord mis la main au collet de l'un des turcs. Les généraux russes qui avaient dans les premiers moments pris la chose très chaudement, se montrent maintenant de plus facile composition; peut-être sont-ils convaincus que l'officier n'est pas exempt de reproches, peut-être aussi sentent–ils

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

le tort qu'on a eu de ne pas mettre immédiatement l'affaire entre les mains de l'autorité militaire turque et d'avoir gardé les prisonniers pendant plus de 4 heures dans la prison de la caserne russe.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Fr. de Ségur

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères etc. etc. Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest vol. 5, f. 563–566)

Bucureşti, 2 martie 1849

Agenţia şi Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 37
Copie a unei depeşe trimisă
prin Iaşi

Domnule Ministru,

Nu avem încă nici o informaţie precisă despre ceea ce se întâmplă în Transilvania, între austrieci şi unguri.

De când s-a primit aici ştirea că cei doi miniştri ai Franţei şi Angliei la Constantinopol au protestat contra intrării ruşilor în Transilvania, s-a produs din nou, în felul de a fi al agenţilor împăratului Nicolae, o veritabilă transformare, în sensul că se arată mai binevoitori şi mai prevenitori faţă de turci. Nu ştiu ce legătură există între acest dublu demers şi ceea ce se întâmplă la Bucureşti, dar se dau asigurări că furnizorii care au încheiat contracte de vânzare pentru aprovizionarea armatei ruse pe o perioadă de 4 luni au fost informaţi că durata contractului lor va fi de numai două luni. De aici, zvonurile despre o

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

apropiată evacuare a Principatelor. Aceste zvonuri au fost chiar, întrucâtva, confirmate de unii ofițeri ruși.

Acum trei zile, un ofițer austriac care aducea scrisori pentru generalul Puchner, venind de la Olmütz și îndreptându-se spre Sibiu, a trecut prin București. Venise prin Galiția și Moldova. În trecere, i-a înmânat generalului Lüders o scrisoare de la ambasadorul Rusiei la Viena.

Toate presupunerile au fost în favoarea înapoierii rușilor în Țara Românească; dar generalul Lüders a păstrat cel mai mare secret asupra conținutului depeșei pe care a primit-o dl Timoni; la rândul lui, mi-a spus că habar nu are ce conține aceasta, lucru pe care nu-l cred.

În sfârșit, ieri dimineață, caimacamul mergând la domnul Duhamel, acesta din urmă a adus vorba, din proprie inițiativă, despre problemele din Transilvania și l-a anunțat că, prezența rușilor în Transilvania nemaipărând indispensabilă, generalul Lüders i-a scris generalului Puchner pentru a-i face cunoscut că, dacă cele două divizii detașate la Brașov și Sibiu nu îi mai sunt necesare, le va da ordin să se retragă pe teritoriul valah.

Acestea sunt, domnule ministru, știrile săptămânii care a trecut, să sperăm că nu sunt zvonuri false.

Nu vă pomenesc în detaliu despre un eveniment, petrecut vinerea trecută, care a făcut inițial multă vâlvă, dar care a căpătat apoi un aspect mai puțin grav. Un ofițer rus a fost lovit în plină stradă de soldații turci, turcii au fost arestați de soldații ruși și duși ca prizonieri în cazarma acestora din urmă. S-a stabilit o comisie de anchetă și s-ar părea că ofițerul a fost primul care l-a apucat de guler pe unul dintre turci. Generalii ruși, care au fost foarte furioși în primele momente, se arată acum mai maleabili, poate că nu sunt convinși că ofițerul nu este chiar lipsit de orice vină; poate simt, de asemenea, că nu au procedat corect, atunci când n-a predat imediat cazul autorităților militare turce și i-au ținut pe prizonieri, mai mult de 4 ore, în închisoarea cazărmii rusești.

Sunt cu rspect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Fr. de Ségur

Dlui Ministru al Afacerilor Externe. Paris

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

86

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 42

Monsieur le Ministre,

Les russes sont parvenus, je crois, à inspirer quelque inquiétude à Fuad Effendi et à Omer Pacha sur la tranquillité de la Valachie et principalement de la Petite Valachie.

Avant hier, je les ai trouvé tous très préoccupés de la nouvelle qu'on venait de leur donner, à savoir que quelques réfugiés valaques avaient pénétré dans les environs de Rimnik. J'ai cherché à les rassurer et à leur prouver que cette nouvelle devait être fausse, car tout ce que j'apprends des gens en position de connaître des projets des réfugiés me prouve qu'ils n'ont pas tant de témérité que les auteur de ces bruits leur en attribuent.

Cependant comme un ou deux d'entre eux pourrait, après tout, faire exception à la règle, et comme les russes dans leur état de frayeur réelle ou simulée seraient capables de se porter aux dernières extrêmités si de tels prisonniers tombaient dans leurs mains; je me suis gardé de combattre, ni même appuyer le projet qui venait d'être arrêté de chercher à les decouvrir pour les conduire immédiatement en Turquie, où par de bons traitemens on tenterait de se les attacher.

Vous avez vu, Monsieur le Ministre, dans le numero du journal de cette ville, qui accompagnait ma dernière dépêche, la note que Fuad Effendi et le général Duhamel ont adressé, en commun au Caimacan pour faire taire les bruits d'une désunion entre leurs deux Cours, bruits qui se répandaient à Bucarest. Cette note a comme je le supposais, entrainé le Commissaire ottoman plus loin qu'il ne pensait probablement aller. On veut aujourd'hui s'en servir pour faire juger par un nouveau tribunal exceptionel, crée cette foi par la Caimacamie, les prisonniers politiques arrêtés après les événements de septembre. Je crois savoir cependant que Fuad va s'expliquer sur

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ce point avec le g<énér>al Duhamel et qu'il combattra l'interprétation qu'on veut donner à cette note.

Les prévenances, les caresses continuent du côté des agents du Cabinet de St. Pétersbourg, on peut même dire qu'ils redoublent, et ce redoublement a coincidé avec la défaite de Scariatin et la destitution de Rizo Pacha.

Le lendemain du jour où cette destitution fut connue à Bucarest, il se passa au théâtre une sorte de phénoméne qui ne s'était pas encore manifestée. Mr. Duhamel fait une visite de près d'une heure à Fuad Effendi dans sa loge. Mr. Kotzebue, au même moment, en fit une autre à Omer Pacha. Ce fut une grande joie pour les boyards qui allèrent proclamer partout que les deux Cours étaient dans de meilleurs rapports que jamais. Déjà le matin le g<énér>al Lüders était allé prendre le jour de Fuad Effendi pour un dîner qu'il se proposait de donner. Depuis lors Mr. Duhamel este revenu chez Fuad et lui a annoncé que les soldats russes se proposaient de donner de leur côté un dîner aux soldats turcs.

En attendant le dîner des soldats, le dîner des dignitaires a eu lieu chez le g<énér>al Lüders. Fuad Effendi, Omer Pacha et moi avons été l'objet des attentions les plus particulières. Pour le consul d'Autriche on l'a traité avec un certain sans-façon. Il eût été difficile du reste qu'en ma présence, deux ou trois généraux de l'armée russe se fussent, sans embarras, montrés empressés près de lui; car, la veille les ayant rencontrés chez Mr. Stibey, l'un des premiers boyards du pays, ces généraux s'étaient permis à haute voix des propos déshonorants pour les autrichiens et pour l'armée autrichienne plus particulièrement, disant que les soldats de ce pays ne savaient que fuir etc. etc.

Pendant que Engelhart se préparait à évacuer Cronstadt, une partie des soldats de Puchner, au nombre de 5 ou 6.000, dit-on, sont allés chercher refuge dans cette ville, qu'ils se proposaient de défendre jusqu'à la dernière extrémité.

Les 2000 hommes arrivés avec Puchner à Rimnik, vont, a ce qu'il parait, traverser sans armes la Principauté pour se porter sur le territoire de l'Empire. Cette circonstance n'est peut-être pas à dédaigner, qu'une partie de l'armée de Transylvanie rejoigne la grande armée autrichienne, car le soldats de Puchner arriveront au milieu de leurs frères d'armes le coeur tout plein encore des sentiments que le mépris des russes a fait naître en eux.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A Cronstadt, les choses se sont passées comme à la frontière de Hermanstadt, des récriminatios réciproqus se sont manifestées.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Fr. de Ségur

P.S. du 22

Les réfugiés valaques, dont j'ai eu l'honneur de vous entretenir plus haut, n'ont fait que traverser la Petite Valachie et sont réfugiés à Routchouk. Ordre vient d'être donné au Pacha de cette ville de les diriger sur Constantinople.

Cronstadt a été évacué par les autrichiens. Bem se trouve par conséquence maître de toute la Transylvanie méridionale; on lui a même abandonné le lazaret de Rothen-Thuren, d'où il commande le défilé de telle sorte, que de là avec 1.900 hommes il empêcherait, dit-on, une armée de 50.000 hommes de passer en Transylvanie.

Les troupes autrichiennes, venant de Cronstadt, sont arrivées à la frontière le 21 au matin, à la débandade, sans généraux, presque sans officiers; c'était un désordre déplorable.

Leur nombre s'élève à près de 8000 hommes, dont 1.200 hommes de Cavalerie. Je tiens ces renseignements du Caimacan qui vient de me les donner chez le g<éner>al Lüders, et le général est d'accord avec le Caimacan sur le nombre. On a cantonné les réfugiés dans quelques villages où il attendent les ordres qui les dirigeront soit sur le Bannat, soit sur la Gallicie.

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères etc. Paris.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest vol. 5, f. 586–591)

Bucureşti, 20 martie 1849

Agenţia şi Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 42

Domnule Ministru,

Ruşii au ajuns, cred, să le inspire o oarecare preocupare lui Fuad Effendi şi Omer Paşa cu privire la liniştea în Ţara Românească şi, mai ales, în Oltenia.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Alaltăieri i-am găsit pe amândoi foarte neliniştiţi de ştirea ce li se dăduse, că vreo câţiva refugiaţi valahi au pătruns în împrejurimile Râmnicului. Am căutat să-i liniştesc şi să le dovedesc că această ştire trebuie să fie falsă, căci tot ce am aflat de la oamenii care cunosc proiectele refugiaţilor mă încredinţează că ei nu au atâta curaj cât le atribuie autorii acestor zvonuri.

Totuşi, dacă unul sau doi dintre ei ar putea la urma urmei să facă excepţie de la regulă, ruşii, în starea lor de teamă reală sau simulată ar fi capabili să meargă până la limita extremă dacă astfel de prizonieri le-ar cădea în mână; m-am ferit să combat şi chiar să sprijin recenta oprire a proiectului de a-i descoperi pentru a-i conduce imediat în Turcia, unde, printr-un tratament bun, să se încerce captarea ataşamentului lor.

Aţi văzut, domnule ministru, în numărul de „Jurnal" al acestui oraş <Bucureşti> care a însoţit ultima mea depeşă, nota pe care Fuad Effendi şi generalul Duhamel au adresat-o împreună caimacamului pentru a pune capăt zvonurilor privind dezbinarea dintre cele două Curţi, zvonuri care s-au răspândit în Bucureşti. Această notă l-a condus pe comisarul otoman, aşa cum presupuneam, mai departe decât se gândise să meargă. Astăzi, se doreşte folosirea ei pentru a obţine judecarea de către un nou tribunal excepţional, constituit de această dată de către căimăcămie, a prizonierilor politici arestaţi după evenimentele din septembrie. Am dedus, totuşi, că Fuad va avea o explicaţie cu generalul Duhamel şi că se combate interpretarea ce se doreşte a se da acestei note.

Continuă politeţurile şi delicateţurile din partea agenţilor Cabinetului de la St. Petersburg, se poate spune chiar că s-au înmulţit, iar această înmulţire corespunde cu înfrângerea lui Scariatin şi destituirea lui Riza Paşa.

A doua zi după ce s-a aflat la Bucureşti de această destituire, s-a petrecut la teatru un fenomen care nu se mai întâmplase până atunci. Dl Duhamel i-a făcut o vizită de aproape o oră lui Fuad Effendi în loja acestuia. În acelaşi moment, dl Kotzebue îi făcea o vizită lui Omer Paşa. A fost o mare bucurie pentru boieri, care au clamat peste tot că cele două Curţi se află în raporturi mai bune ca niciodată. Deja, de dimineaţă, generalul Lüders l-a invitat pe Fuad Effendi la un dineu pe care intenţionează să-l ofere. După aceea, dl. Duhamel a revenit la Fuad şi l-a anunţat că soldaţii ruşi vor să ofere, la rândul lor, un dineu soldaţilor turci.

În aşteptarea dineului soldaţilor, cel al demnitarilor a avut loc la generalul Lüders. Fuad Effendi, Omer Paşa şi eu am fost obiectul atenţiei celei mai speciale. Consulul Austriei a fost tratat cu o anumită lipsă de etichetă. Ar fi fost dificil, de altfel, ca în prezenţa

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mea, doi sau trei generali din armata rusă să se arate, fără jenă, plini de atenţii faţă de el, căci, în ajun, întâlnindu-i la domnul Ştirbei, unul dintre primii boieri ai ţării, aceşti generali şi-au permis, cu voce tare, să facă apropouri dezonorante pentru asutrieci şi pentru armata austriacă, în special, spunând că soldaţii acestei ţări nu ştiu decât să fugă etc. etc.

În vreme ce Engelhart se pregătea să evacueze Braşovul, o parte a soldaţilor lui Puchner, în număr de 5 sau 6.000, se spune, au mers să caute refugiu în acest oraş, pe care şi-au propus să-l apere până la capăt.

Cei 2.000 de oameni sosiţi cu Puchner la Râmnic vor traversa, pe cât se pare, neînarmaţi, principatul, pentru a trece pe teritoriul imperiului. Informaţia că o parte a armatei din Transilvania se va alătura marii armate austriece nu este, poate, de neglijat, căci soldaţii lui Puchner vor sosi în mijlocul fraţilor lor de arme cu sufletul încă plin de sentimentele pe care dispreţul ruşilor le-a sădit în ei.

La Braşov, lucrurile s-au petrecut ca şi la porţile Sibiului, s-au adus acuze reciproce.

Sunt un respect, domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,
Fr. de Ségur

P.S. din <data de> 22.

Refugiaţii valahi, despre care am avut onoarea să vă vorbesc mai sus, au traversat doar Oltenia şi s-au refugiat la Rusciuc. S-a dat ordin paşei din acest oraş să-i îndrume către Constantinopol.

Braşovul a fost evacuat de către austrieci. În consecinţă, Bem este stăpân pe întreaga Transilvanie meridională, i s-a lăsat chiar pe mâini lazaretul de la Turnu-Roşu, de unde controlează atât de bine defileul, încât de acolo, cu 1300 de oameni, se spune că ar putea împiedica să treacă în Transilvania o armată de 50.000.

Trupele austriece, venite de la Braşov, au sosit la frontieră pe 21 dimineaţă, în debandadă, fără generali şi aproape fără ofiţeri; era o dezordine deploarabilă. Numărul lor se ridică la aproape 8.000 de oameni, dintre care 1.200 sunt cavalerişti. Am aceste informaţii de la caimacam, care mi le-a dat de curând de la generalul Lüders şi generalul este de acord cu caimacamul în privinţa numărului. Refugiaţii au fost cantonaţi în câteva oraşe, unde aşteaptă ordinele care îi vor îndrepta fie către Banat, fie către Galiţia.

Domnului Ministru de Externe etc. Paris

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

87

1849 aprilie 1/13, Sebeş

Monsieur le Président!

Sans un mot de vous sans un sou d'argent pour payer mes troupes, je suis resté environ 15 jours ne sachant pas ce que ça devait dire, et n'ayant pas les moyens d'organiser ma petite troupe avec laquelle je devais entrer en Hongrie, je restais tout ébahi à Muhlbach sous le prétexte de bloquer Carlsburg.

Ce n'est que ce matin que j'ai reçu votre lettre du 1 Mars datée d'Erlau, par l'entremise de Mr. Csanyi. J'ai en même temps reçu 200.000 fr. de Mr. le Ministre de la Guerre, lesquels avec les 100.000 fl. que Mr. Csanyi m'a envoyé il y a trois jours, font 500.000 fl. De cette somme j'ai envoyé 60.000 fl. au colonel Gál pour les formations des bataillons des Szeklers; ce qui me reste souffira à peine pour payer la solde échue ainsi que les gratifications qui sont dues à mes troupes.

Toutefois, je pourrai actuellement me mettre en marche. Mon avant garde est déjà à Dobra, le corps de l'armée à Déva, la communication avec Gross Wardein est ouverte par Bràd et Abrudbànya ainsi que le Hàtszeger Isol avec le Vulkan passage et l'Eisener Thor occupés par nos troupes.

Vous verrez, Mr. le Président, par la note ci-jointe [1], que nous avons en Transylvanie 24 hovéd de réserve, qui feront une somme d'environ 45.000 hommes, lorsque tout sera complet.

Je veux sortir après-demain par le Hàtszeger Thor pour tomber sur l'ennemi à l'improviste, pour profiter de tout ce que les circonstances me présenteront, et je me dirigerai ensuite sur Szegedin avec 10.000 hommes.

Je ne manquerai pas, Mr. le Président, de vous tenir au courant de mes opérations.

J'ai l'honneur de vous envoyer ci-joint la Copie de la lettre que j'ai écrite à Omer-Pacha [2], et que j'envoie par l'entremise de Monsieur le Colonel Teleky Sàndor.

Général Bem

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Austria, r. 263, c. 188–189 (Allgemeines Verwaltungsarchiv, Wien, Nachlass Bach-Briefe).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Sebeş, 13 aprilie 1849

Domnule Preşedinte!

Fără un cuvânt de la dumneavoastră, fără un ban pentru plata trupelor am rămas, aproximativ 15 zile, neştiind ce trebuie să spun şi neavând mijloacele de a-mi organiza mica trupă cu care ar fi trebuit să intru în Ungaria, am rămas încremenit la Sebeş, sub pretextul de a bloca Alba-Iulia.

Abia azi-dimineaţă am primit scrisoarea dumneavoastră din 1 martie dată la Erlau, prin intermediul domnului Csanyi. Am primit totodată 200 000 franci de la domnul ministru de război, care, cu cei 100 000 fl. pe care mi i-a trimis domnul Csanyi acum trei zile fac 500 000 fl. Din această sumă, am trimis 60 000 fl. colonelului Gál pentru organizarea batalioanelor de secui: ceea ce îmi rămâne ajunge abia pentru a plăti solda cuvenită şi gratificaţiile datorate trupelor mele.

Totuşi, acum aş putea să pornesc în marş. Avangarda mea este deja la Dobra, corpul armatei la Deva, comunicaţia cu Oradea Mare este deschisă prin Brad şi Abrud, ca şi depresiunea Haţegului, cu pasul Vulcan şi Porţile de Fier ocupate de trupele noastre.

Veţi vedea, domnule preşedinte, din nota alăturată [1] că avem în Transilvania 24 formaţiuni de honvezi de rezervă, care vor forma o mulţime de aproape 45.000 oameni, când totul va fi complet.

Doresc să ies, poimâine, prin pasul Haţeg, pentru a cădea asupra inamicului prin surprindere, apoi mă voi îndrepta spre Seghedin cu 10.000 de oameni.

Nu voi întârzia, domnule preşedinte, să vă ţin la curent cu operaţiunile mele.

Am onoarea să vă trimit alăturat copia scrisorii pe care i-am scris-o lui Omer Paşa [2] şi pe care o expediez prin intermediul dlui colonel Teleky Sandor.

General Bem

---

[1] Nu figurează pe rolă.

[2] Urmează pe rolă, c. 188-189.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

88

1849 aprilie 1/13, Sebeş

A.S.E. Omer Pacha, Général en Chef de l'Armée ottomane dans les principautés danubiennes

Excellence! Dans la guerre désastreuse qui dure en Hongrie depuis plusieurs mois, j'ai eu le bonheur de battre les troupes ennemies qui suscitaient la guerre civile dans la Transylvanie et de les expulser au delà des frontières de la Valachie.

Ayant appris que l'armée du Grand Sultan commandée par V. E. se trouvait dans le voisinage, j'ai cru de mon devoir de vous faire connaître l'heureuse issue de la campagne, et de vous témoigner qu'en ma qualité de général hongrois, je désirerais non seulement vous faire un acte de politesse, mais encore vous prouver que les intentions de mon gouvernement envers la Haute Porte sont des plus amicales et qu'il désirerait beaucoup de se mettre en rapports officiels avec elle.

C'est pour jeter les bases d'une alliance sincère que j'ai l'honneur d'adresser à V. E. un de mes officiers, Mr. le Colonel Teleky Sándor, avec sa suite, pour vous complimenter comme voisin et pour vous prier de lui permettre de laisser quelques-uns de ses officiers dans votre camps pour conserver nos rélations amicales et de le laisser partir lui même à Constantinople pour présenter au Grand Sultan l'expression de mes hommages très respectueux.

J'ose en même temps prier V.E. de ne pas permettre qu'en Valachie, qui se trouve sous la protection de la haute Porte, les ennemis que j'ai expulsé de la Transylvanie fassent paisiblement des préparatifs contre la sureté de nos frontières; que les troupes, que j'ai chassées d'ici, soient désarmées, et que leurs armes ne soient rendues, que les caisses publiques qu'ils ont enlevées, nous soient restituées, et que ne leur soit pas permis de faire de la Valachie un point de ralliement d'où ils puissent impunement sortir pour nous attaquer, quand nous nous y attendrions le moins.

Je suis charmé etc. etc.
Le Général en chef de l'armée hongroise
en Transylvanie,
Bem

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Austria, r. 269, c. 190–191 (Allgemeines Verwaltungsarchiv, Wien, Nachlass Bach-Briefe).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

E<celenței> S<ale> Omer-Pașa,
general-comandant al armatei otomane
în Principatele Danubiene.

Excelență! În războiul dezastruos care durează de mai multe luni în Ungaria, am avut fericirea de a bate trupele inamice, care au stârnit războiul civil în Transilvania și de a le expulza peste frontiera Țării Românești.

Aflând că armata Marelui Sultan comandată de E<xcelența> v<oastră> se află în apropiere, am crezut de cuviință să vă fac cunoscut rezultatul fericit al campaniei și să vă mărturisesc că, în calitatea mea de general maghiar, aș dori nu doar să fac un act de politețe față de dumneavoastră, dar și să vă dovedesc că intențiile guvernului meu față de Înalta Poartă sunt dintre cele mai prietenești și că ar dori mult să intre în raporturi oficiale cu ea.

Pentru a pune bazele unei alianțe sincere, am onoarea să trimit la E<xcelența> v<oastră> pe unul dintre ofițerii mei, domnul colonel Teleky Sandor, cu suita sa, pentru a vă saluta ca vecin și pentru a vă ruga să îi permiteți să-și lase câțiva dintre ofițeri în tabăra dumneavoastră, pentru menținerea relațiilor noastre prietenești și de a-l lăsa să meargă el însuși la Constantinopol pentru a-i prezenta Marelui Sultan expresia omagiilor mele prea respectuoase.

Îndrăznesc, totodată, să o rog pe E<xcelența> v<oastră> să nu permită ca în Țara Românească, care se găsește sub protecțiaa Înaltei Porți, dușmanii pe care i-am respins din Transilvania să facă nestingheriți pregătiri în contra siguranței frontierelor noastre; ca trupele pe care le-am alungat de aici să fie dezarmate și armele să nu le fie înapoiate; ca finanțele publice, pe care le-au luat, să ne fie restituite, și să nu le fie permis să facă din Valahia un loc de adunare, de unde să poată pleca nestingheriți să ne atace, când ne vom aștepta mai puțin.

Sunt încântat etc. etc.
Generalul comandant al armatei ungare
în Transilvania,
Bem

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

1849 aprilie 20/mai 2, Brad

6620 Sz/ám/
Május 5/849

Drágos János képviselő, az oláhokra nézve kiadott meghatalmazás, és utasitásnak az amnesztiára vonatkozó pontját világosabban értelmeztetni, éz az alatt mig ő a népet fölvilágositja legalább 48 óra fegyverszünetet njerjenek az oláhok

Képviselő Drágos János
Magyarország állodalmi elnőkének
Kossuth Lajos Úrnak tisztelettel
Debrecenbe

6620/1849

Brád május 2 án 1849

Tizstelt elnök Úr!

Éppen indulok Abrudbánja felé, – Vitian nevű román fönökkel – multkor amott fogadott – 's adott biztositási szavamra támaszkodva mig Debrecenbe valik Brádra jővén, most már itt fogad 's kisér és, nagyon hiszem hogy a dolognak jó vége lesz hanem Önnek igen betses, és másutt mindenütt nagy örömmel fogadtat levelében alig ha néhány ember bántatlanságat biztositva lenni látandja mert azt méltóztatik mondani, hogy *hajlandó* a politicai vétségekre fátyolt huzni, és nem azt, hogy valósággal amnesztiálja, ez nekem szinte csak most tünt fel, miután a vérmesb természetű emberek annak értelmét 's belőle felhagyott intézkedési hatoságot vonni sem olljan óvatosak, maga a ki tűzött czél megkivánná – valóban nagyon kellene kisegit nem betsületeségböli vállalkozásomat, ha hogy rajtam keresztül járnának 's a dolognak értelmét sem ön hanem ők adnának, mert sok emberbe át szivárgot már a tetszése szerinti intézkedés, és a Nemzet nevében, e mellett, miután el szántam magamat hogy a fegyveres nép közé megyek, hol azon hit uralt, miszerint csak azért tétejök be a fegyvert hogy fel konczoltathassanak – megyek, hogy kapacitáljam,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ha működésem közben dics vágybol meg rohantatnának, – mi nem lehetetlen, ámbaár Ezredes Bánffy Úrral Ön levelét közlöm, – akkor én buzgalmam áldozatául esem, 's ha ez történnék, az esetben Önnek hazafiu betsületére kötöm e' soraimat a'nyilvánosságnak adja áttal hadd lássa mindenki, miként nem saját, hanem mások vétke által estem el. – Csak anyira hogy, 48 orai fegyverszünetet eszközölhessek, még mig én járok, kelék, – adott volna ön hatalmat, tökéletes nyugott, 's a'sikerről biztos volnék, de igy a'fel fogásoktól, kedéljektől, és szerencsétől függ az egész. –

Isten Önnel tisztelt honfi
Drágos János m.p.
képviselő

Máj 10 ^{én} 1849

6620
K:

Az ország kormányzó elnöke

Drágos János képviselőnek Folyó év és hó 2 ^{dikárol} kelt levelében az oláhok iránt adott levelem magyarázatát 's egyszersmind 48 órai fegyver nyugvást kérvén ön meg adatni; – erre nézve határozottan ki jelentem, miként.

Én mint sem a becsülettel sem a haza érdekével megnem egyeztethetem, hogy a haza fegyveres ellenségei iránt gyávaság hirét viselhető örokös közelitések initiaráját a kormány tegye. Azért én semmi további magyarázásokba nem ereszkedem. Nem mi vagyunk a kiknek kérni valonk van. – A ki kegyelmet akar jelentse magát, foljamodjék. Ha nem veszi ám lássa; majd fog az igazságos fegyver határozni. Húzás – halasztás hálojába nem megyek. Nemcsak semmi fegyverszünetet nem adok sőt rendelést tettem ujabb erőnek 's egy erélyes parancsnoknak Zarándba küldésére, 's a harcz gyors foljtatására.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r 156, c. 104–108, (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormány-elnökség, Általános iratok /H 2/, 6620/1849, f. 804–807)

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Deputatul Dragoş Ioan, să se explice mai clar punctul referitor la amnistie al împuternicirii şi instrucţiunii referitoare la români iar în timp ce el informează poporul, românii să obţină un armistiţiu de cel puţin 48 de ore.

Deputatul Ioan Dragoş
Preşedintelui statului maghiar
domnului Kosuth Lajos cu stimă
La Debreţin

Brad la 2 mai 1849

6620/1849

Stimate Domnule Preşedinte!

Tocmai pornesc spre Abrud cu un conducător român pe nume Viţian, data trecută m-a primit acolo şi bazându-se pe promisiunile mele, în timp ce eram la Debreţin a venit la Brad şi acum mă primeşte deja aici şi mă şi conduce, sper mult că lucrul se va termina cu bine dar prin prea preţioasa Domniei voastre scrisoare, primită altminteri peste tot cu bucurie, abia dacă îşi văd câţiva oameni asigurată inviolabilitatea deoarece binevoiţi să spuneţi că *aţi fi de acord* să trageţi vălul peste delictele politice şi nu că le-aţi amnistia într-adevăr, am observat aceasta numai acum după ce oameni cu un temperament mai coleric nu sunt nici atât de precauţi încât să extragă din ea înţelesul şi posibilităţile de acţiune pe care le permite, însuşi scopul propus ar cere-o – ar trebui să ajut într-adevăr această întreprindere a mea făcută din cinste, dacă ar trece pe la mine iar înţelesul problemei nu l-aţi da nici Domnia voastră ci ei, căci printre oameni s-a răspândit deja obiceiul de a acţiona conform bunului plac, şi în numele naţiunii, pe lângă aceasta, după ce m-am decis să merg în mijlocul mulţimii înarmate, unde s-a înstăpânit credinţa că numai de aceea trebuie să predea armele fiindcă ar putea fi măcelăriţi, – şi merg să-i înduplec, dacă m-ar ataca din ambiţie nețărmurită în timpul misiunii – ceea ce nu este imposibil, deşi colonelului Bánffy îi comunic scrisoarea Domniei voastre – atunci cad victimă zelului meu, iar dacă s-ar întâmpla aceasta, atunci încredinţez onoarei voastre de patriot să faceţi publice aceste rânduri ale mele, să vadă toţi că nu am căzut din

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cauza propriei mele vini ci a altora. – Doar să obţin un armistiţiu de 48 de ore cât timp umblu – dacă mi-aţi fi dat Domnia voastră împuternicirea aş fi liniştit şi sigur de succes, dar aşa totul depinde de înţelegerea, de dispoziţia lor şi de noroc.

Domnul să fie cu voi stimate compatriot
Dragoş Ioan,
deputat

10 mai 1849
Preşedintele guvernului ţării

6620

Deputatului Dragoş Ioan

În scrisoarea Domniei voastre din data de 2 a lunii în curs cereţi explicarea scrisorii date de mine către români şi, totodată un armistiţiu de 48 de ore; în acest sens declar decis, după cum urmează:

Nu este nici onorabil şi nici în interesul patriei ca guvernul să aibă mereu iniţiativa apropierii care poate fi considerată laşitate de către duşmanii înarmaţi ai patriei. De aceea nu mă mai cobor în nici un fel de explicaţii. Nu noi suntem cei care avem ceva de cerut. Cine doreşte clemenţă să se prezinte, să facă o petiţie. Dacă nu, vor vedea; armele drepte vor decide. Nu intru în plasa amânărilor. Nu numai că nu acord nici un armistiţiu ba chiar am dat ordin să fie trimise în Zărand forţe noi şi un comandant ferm pentru continuarea aprigă a luptei.

90

1849 mai 6/18, Paris

Dans une conférence qui eut lieu chez S.A. le Prince A. Czartoryski et à laquelle prirent part M. le C-te Teleki, envoyé du Gouvernement hongrois auprès la République Française, M. M-rs Scharvady, secrétaire de la dite légation hongroise, et Pulski, agent

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

hongrois en Angletere ainsi que Mr. Rieger, député Tschech à la dernière diète générale de l'empire d'Autriche, homme influent dans le parti national de son pays, – on discuta et examina les arrangements à prendre et les concessions mutuelles à faire, tant de la part des Magyars, que de la part d'autres populations de la Hongrie, afin d'assurer la paix intérieure de ce pays et de réunir toutes ses forces contre les armées coalisées de l'Autriche et de la Russie.

La question une fois passée, elle en fit naître une nouvelle, dont la solution préalable parut indispensable. La dite question préalable serait de savoir *où devrait s'arrêter la guerre de la Hongrie contre la cour de Vienne* – ou pour mieux dire que ferait-on de l'empire de l'Autriche après une victoire définitive. Cette même question fut déjà posée par des personnes marquantes à M. Pulski à Londres.

Et il a été reconnu en principe:

attendu que – la Maison de Habsbourg a perdu la confiance et l'attachement des peuples soumis à son sceptre,

attendu que – le prestige, dont elle s'entourait et qui lui fournissait les moyens de gouverner, se trouve maintenant dissipé,

attendu que – par cela même la maison de Habsbourg ne saurait plus être qu'un danger constant pour les libertés et les droits sacrés des différentes nations qui composent encore la monarchie autrichienne telle qu'elle existe,

attendu que – le maintien d'une agglomération de peuples qu'aucun motif n'apelle à vivre sous un centre commun, ne saurait être maintenu sans léser les voeux, les instincts, les intérêts et les droits de ces mêmes peuples,

la déchéance de la maison de Habsbourg et la dissolution de son Empire, accomplies moralement par le fait seul de la désaffectation générale devient aujourd'hui une nécessité tant pour la Hongrie que pour les peuples soumis au sceptre de l'Autriche; ce serait donc le but de la guerre contre la cour de Vienne, que les Hongrois et leurs alliés devraient chercher à atteindre.

Mais attendu que – l'intérêt général de l'Europe demande l'existance d'un Etat puissant et intermédiaire entre la Russie, la Turquie et l'Europe occidentale,

attendu que – une partie des peuples composant aujourd'hui la monarchie autrichienne, tels que les Bohémins, Moraves, Silésiens, Illiriens et sauf réserve les Galiciens seraient disposés et trouveraient leur intérêt à former conjointement avec la Hongrie reconstituée un État fédératif,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

attendu que – cet État constitué sur des bases d'équité et de justice pourrait réunir les éléments de force et de puissance propre à répondre à l'intérêt européan qu'il aurait à sauvegarder,

il a été reconnu en principe, que c'est à la Hongrie, qui par sa lutte glorieuse contre l'Autriche s'est déjà assurée le droit d'initiative dans toutes les combinaisons d'intérêt commun pour les dites peuples, qu'il appartient d'inviter à un acte solennel et dans un moment opportun, les peuples de la monarchie autrichienne à former d'un commun accord une nouvelle fédération laquelle, sans toucher en quoique ce soit à l'autonomie des Etats fédérés, pourrait néanmoins assurer à cette nouvelle fédération le dégré indispensable de force et de puissance.

Il a été reconnu en autre, que les populations italiennes et allemandes de la monarchie, dont les intérêts et les voeux sont nécessairement différents de ceux des populations précitées, devraient être laissées parfaitement libres de se constituer séparément de la nouvelle fédération, et de se réunir chacunes comme elles l'entendraient, les unes au centre allemand de Francfort, les autres à un Etat italien.

Ces points ainsi résolus quant au principe, on examinera la question intérieure de la Hongrie.

Les membres de la légation hongroise ont témoigné qu'en autant que les dispositions de leurs compatriotes magyars et les intentions du Gouvernement et de la diète hongroise leur étaient connues, ils croyaient pouvoir assurer qu'on était prêt à reconnaître aux nationalités non-magyars de la Hongrie tous les droits qu'en bonne justice elles seraient fondées à reclamer. D'après l'opinion de ce Messieurs les nationalités non-magyares de la Hongrie présentaient deux catégories distinctes: à savoir les nationalités bien définies pour les limites des pays qu'ils occupent et par les traditions d'une existence à part et les nationalités moins développées et non compactes.

Dans la première catégorie se trouvent la Croatie, la Vojevodina et les Roumains; dans la seconde les Slovaques et les Allemands.

D'après le témoignage des Messieurs de la légation hongroise les Magyars seraient décidés à laisser aux peuples de la première catégorie tout leur autonomie et de ne les rattacher à la courrone de Hongrie que par un lien fédéral – sauf toutefois les stipulations à faire pour l'entretien d'une flotte commune, la construction des voies de communication et les garanties d'un commerce libre.

Ces points principaux, en ce qui concerne les grandes fractions, réglés, resterait à résoudre la question des frontières militaires. Messieurs de la légation hongroise déclarent qu'on veut laisser aux

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

frontières la liberté de rentrer sous la loi commune et de se réunir aux populations civiles de leurs pays respectifs, ou de continuer, si bon leur semble, le régime militaire – mais qu'on ne saurait le leur imposer sous aucun prétexte, ni par aucune raison quelconque.

Pour les populations comprises dans la seconde catégorie les M.M. de la légation hongroise prétendent qu'en leur assurant une administration propre, c'est-à-dire, dont le personel serait composé de leurs nationaux, une justice rendue par les magistrats indigènes, le libre usage de leur langue dans les écoles, dans l'administration et dans les tribunaux, des institutions communales analogues à leurs habitudes et à leur égard tout ce que la justice et l'équité la plus stricte peuvent exiger – et qu'en avançant au delà de cette limite on mettrais la perturbation et l'impuissance au sein de l'Etat, sans satisfaire aucun voeu légitime, aucun besoin réel.

Ces assurances de la part des MM de la légation hongroise parurent à S.A. Le Prince A. Czartoryski et à Mr. Rieger attachés aux intérêts des populations non-magyars de la Hongrie, très satisfaisantes et conformes aux voeux connus de ces populations, par consequent propres à les amener à des voies de conciliation.

Et il a été convenu d'un commun accord:

1. que la diète hongroise devrait formuler dans un acte officiel et solennel les déclarations ci-dessus indiquées et que les populations non-magyares de la Hongrie devraient les accepter avec satisfaction et confiance et tourner dorénavant leurs armes et leurs efforts contre l'ennemi commun, c'est-à-dire contre la coalition austro-russe;

2. qu'il était par conséquant du devoir et de l'intérêt des vrais amis de la liberté dans cette partie de l'Europe, et particulièrement de ceux dont les intérêts nationaux y sont engagés, de redoubler d'efforts, afin d'assurer ce résultat dans le plus bref délais.

Paris, ce 18 mai 1849.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Austria, r. 108, c. 45–50 (Haus – Hof und Staatsarchiv, Wien, Informationsbüreau, A. – Akten, Karton 2).

Într-o conferinţă, care a avut loc la Alteţa sa, prinţul Czartoryski şi la care au luat parte domnul conte Teleki, trimis al Guvernului ungar pe lângă Republica Franceză, domnii Scharvady, secretarul amintitei Legaţii ungare şi Pulski, agent <diplomatic> maghiar în Anglia,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

precum şi domnul Rieger, deputat ceh în ultima Dietă generală a Imperiului Austriac, om influent în partida naţională din ţara sa – s-au discutat şi examinat aranjamentele şi concesiile mutuale ce trebuie făcute, atât din partea maghiarilor, cât şi din partea altor populaţii din Ungaria, pentru a asigura pacea internă a acestei ţări şi a-i reuni toate forţele împotriva armatelor coalizate ale Austriei şi Rusiei.

Problema odată formulată, ea a dat naştere uneia noi, a cărei soluţionare prealabilă a părut indispensabilă. Această chestiune prealabilă a fost de a şti *unde trebuie să se oprească războiul Ungariei împotiva Curţii de la Viena* – sau, mai bine zis, ce trebuie făcut cu Imperiul Austriac după o victorie definitivă. Întrebarea ca atare îi fusese deja pusă de către persoane marcante d-lui Pulski, la Londra.

Şi s-a recunoscut în principiu că:

întrucât – Casa de Habsburg a pierdut încrederea şi ataşamentul popoarelor supuse sceptrului său,

întrucât – prestigiul de care s-a înconjurat, şi care i-a furnizat mijloacele de guvernare, este acum risipit,

întrucât – prin însuşi acest fapt, Casa de Habsburg n-ar mai putea fi decât un pericol constant pentru libertatea şi drepturile sacre ale diferitelor naţiuni care compun încă monarhia austriacă, aşa cum există ea,

întrucât – menţinerea unei aglomerări de popoare, pe care nici un motiv nu le mai cheamă să trăiască sub un centru comun, n-ar putea fi realizată fără a leza dorinţele, instinctele, interesele şi drepturile acestor popoare,

Destrămarea Casei de Habsburg şi disoluţia imperiului său, înfăptuită moralmente prin unicul fapt al dezafectării generale, devine astăzi o necesitate, atât pentru Ungaria, cât şi pentru popoarele supuse sceptrului austriac – acesta va fi deci scopul războiului în contra Curţii de la Viena, pe care ungurii şi aliaţii lor vor trebui să caute a-l atinge.

Dar, dat fiind că – interesul general al Europei pretinde existenţa unui stat puternic şi intermediar între Rusia, Turcia şi Europa occidentală,

dat fiind că – o parte a popoarelor care formează astăzi monarhia austriacă, precum boemienii, moravii, silezienii, ilirii şi, dacă nu ridică alte rezerve, galiţienii, vor fi dispuse şi vor găsi că e în interesul lor să formeze împreună cu Ungaria reconstituită un stat federativ,

dat fiind că – acest stat constituit pe baze de echitate şi justiţie ar putea întruni elementele de forţă şi putere capabile să răspundă interesului european pe care va avea obligaţia să-l păzească,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

s-a recunoscut în principiu că Ungaria este aceea care, prin lupta sa glorioasă împotriva Austriei şi-a asigurat deja dreptul de iniţiativă în toate combinaţiile de interese comune pentru amintitele popoare, că se cuvine să invite, printr-un act solemn şi într-un moment oportun, popoarele monarhiei austriece să formeze de comun acord o nouă federaţie, care fără a atinge în vreun fel autonomia statelor federative, ar putea totuşi să asigure noii federaţii gradul indispensabil de forţă şi de putere.

S-a recunoscut dealtfel că populaţiile italiene şi germane ale monarhiei, ale căror interese şi aspiraţii sunt în mod necesar diferite de cele ale populaţiilor sus-pomenite, vor trebui lăsate total libere să se constituie separat de noua federaţie şi să se reunească fiecare cum vor înţelege, unele cu centrul german de la Frankfurt, altele cu statul italian.

Acest punct astfel rezolvat în principiu, s-a examinat problema internă a Ungariei.

Membrii Legaţiei ungare au mărturisit că, atât cât cunosc înclinaţiile compatrioţilor lor maghiari şi intenţiile guvernului şi Dietei ungare, cred că pot da asigurări că vor fi dispuşi să recunoască toate drepturile naţionalităţilor non-maghiare ale Ungariei, dacă ele le vor reclama pe bună dreptate. După opinia acestor domni, naţionalităţile nemaghiare din Ungaria se prezintă în două categorii distincte, anume: naţionalităţile bine definite în limitele teritoriului pe care îl ocupă şi prin tradiţia unei existenţe aparte şi naţionalităţile mai puţin dezvoltate şi necompacte.

În prima categorie se găsesc Croaţia, Voievodina şi românii, în a doua slovacii şi germanii.

Potrivit mărturiei domnilor de la Legaţia ungară, maghiarii ar fi decişi să lase popoarelor din prima categorie toată autonomia şi să nu le alipească la coroana Ungariei, decât printr-o legătură federală – cu excepţia totuşi a stipulaţiilor ce trebuie făcute pentru întreţinerea unei flote comune, construirea de căi de comunicaţie şi garanţii pentru un comerţ liber.

Odată reglementat acest punct principal, cu privire la marile fracţiuni <de popoare>, va rămâne de rezolvat chestiunea grănicerilor. Domnii de la Legaţia ungară declară că se doreşte să se lase locuitorilor de la frontiere, libertatea de a intra sub legea comună şi să se reunească cu populaţiile civile din zonele respective sau să continue, dacă li se pare potrivit, regimul militar – dar care nu li se va putea impune sub nici un pretext şi cu nici un motiv.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Pentru populaţiile cuprinse în a doua categorie, domnii de la Legaţia ungară pretind că, asigurându-le o administraţie proprie, al cărei personal să fie format din conaţionali ai lor, o justiţie aplicată de magistraţi indigeni, libera folosinţă a limbii lor în şcoli, în administraţie şi în tribunale, instituţii comune potrivite cu obiceiurile şi starea lor socială şi libera exercitare a cultului propriu, s-ar îndeplini faţă de ele tot ceea ce justiţia şi echitatea cea mai strictă ar putea pretinde – şi că, trecând dincolo de această limită, statul ar fi perturbat şi pus în stare de neputinţă fără a satisface nici o aspiraţie legitimă, nici o nevoie reală.

Aceste asigurări din partea domnilor de la Legaţia ungară li s-au părut Alteţei sale, prinţul A. Czartoryski şi domnului Rieger, legaţi de interesele populaţiilor nemaghiare din Ungaria, foarte satisfăcătoare şi potrivite cu dorinţele cunoscute ale acestor populaţii, ca atare potrivite a fi înaintate spre discuţie.

Şi s-a convenit de comun acord:

1. Că Dieta ungară va trebui să formuleze într-un act oficial şi solemn declaraţiile arătate mai sus şi că populaţiile nemaghiare din Ungaria vor trebui să le accepte cu satisfacţie şi încredere şi să întoarcă din acel moment armele şi eforturile lor împotriva inamicului comun, adică împotriva coaliţiei austro-ruse.

2. Că, în consecinţă, este de datoria şi în interesul adevăraţilor amici ai libertăţii, în această parte a Europei, şi, mai ales, a acelora, ale căror interese naţionale se află în joc, să-şi dubleze eforturile pentru a obţine acest rezultat în cel mai scurt interval de timp.

Paris, 18 mai 1849.

91

1849 iulie 11/23, Bucureşti

Direction Politique
No. 2
Déchiffrement

Monsieur le Ministre,

J'ai reçu le lendemain du jour où j'ai eu l'honneur de vous écrire, à Jassy, la visite des Ministres que le Prince Grégoire Ghica avait nommés au moment même où il partait pour Constantinople. Ce sont

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

presque tous des hommes nouveaux, qui inspirent assez de confiance. Le chef du cabinet, Mr. Alexandre Stourdza, Ministre de l'Intérieur, est le seul qui ait déjà occupé ces mêmes fonctions à une époque antérieure, lors de l'administration du général Kisseleff et l'on assure qu'il n'a pas toujours rempli les intentions bienveillantes et éclairées de cet homme d'Etat. Aussi n'est ce pas son caractère qui l'a recommandé au nouveau Prince, mais son expérience des affaires dont l'utilité se faisait surtout sentir au début d'une nouvelle administration. On espère, d'ailleurs, que la droiture du chef de l'Etat servira de règle ou de frein à ses Ministres. Si l'on peut ajouter foi au langage des hommes de ce pays, tous se montrent animés des meilleurs dispositions, et le public se plait à regarder l'avènement du Prince Grégoire Ghika au pouvoir comme le commencement d'une ère nouvelle. En un mot, la nomination du nouveau Prince m'a semblé avoir été accueillie avec un enthousiasme que ses premiers actes ont contribué à fortifier. Ainsi, dans les prières que le Métropolitain fait à l'avènement de chaque nouveau Prince, il demande à Dieu de soumettre à ses pieds ses ennemis et ses envieux; mais Grégoire Ghica a demandé à la métropole d'omettre cette formule, espérant qu'il n'avait ni ennemis, ni envieux parmi ses compatriotes.

Les Moldaves expliquent la nomination de Grégoire Ghica par celle du prince Stirbey en Valachie et ils disent que la Russie a cédé le premier pour avoir le second. C'est aussi le language que l'on tient à Bucarest.

Une chose m'a frappé dans toutes les conversations que j'ai eues à Jassy et en Moldavie en général, c'est le soin que l'on met à ne pas confondre les deux Principautés, à éviter de parler de Valachie, de Bucarest, du Gouvernement Valaque. Ils semblent craindre une assimilation et s'ils abordent le sujet, c'est pour faire ressortir les différences et les contrastes qui existent entre les deux pays.

Autant que j'ai pu en juger dans un si court séjour, la Moldavie m'a paru mieux administrée et plus riche. Il est vrai que j'ai traversé le haut pays, c'est-à-dire que je suis venu à Bucarest par Turgou – Formosa, Roman et Baken sur une forte belle chaussée, quoique dégradée dans certaines parties. J'ai trouvé le long de la route de riches moissons et quelques villes assez bien bâties. Mais les ponts jetés sur le Seretts, la Moldau, la Bistritza et le Trotau sont très mal construits et dans un état déplorable.

Le pays change complètement en entrant dans la Valachie par Fokschani. La steppe commence à quelques minutes de la ville et se continue jusqu'à Bucarest. Le long de ma route entre les capitales des

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

deux Principautés, je n'ai rencontré que fort peu de troupes russes. Il y avait un régiment de hussards Polonais échelonné de Jassi à Fokschani et à Bouzéo, il y a un dépôt, et j'ai vu quelques soldats et officiers dans le bel hôpital qui est contigu à l'Evéché, enfin à Oursichani et dans les misérables villages environnants, j'ai compté quelques pièces de campagne et des fourgons.

J'ai trouvé en Valachie le même accueil qu'en Moldavie; mais, d'après ce que j'ai vu et entendu, le nouvel hospodar est loin d'avoir la popularité de celui de la Principauté voisine et on ne fonde pas les mêmes espérances sur son administration. Ce n'est ni la capacité, ni l'intelligence des affaires qui manquent au Prince Stirbey; il passe, au contraire, pour l'homme le plus éclairé de son pays; mais on lui reproche de n'avoir ni indépendance de caractère, ni amour de pays, et l'on eût préféré voir l'Hospodarat confié à Cantacuzène. C'est là, je le répète, Monsieur le Ministre, ma première impression et je connais trop les Orientaux pour ne pas savoir avec quelle facilité ils dénigrent ce qu'ils estiment ou se soumettent à ce qu'ils haïssent le plus quand ils croient de leur intérêt de le faire.

Le Prince Stirbey n'a fait aucun changement dans l'administration, et il a conservé celle du Caimacan Cantacuzène.

J'ai reçu de Fuad Effendi un accueil gracieux et empressé, ainsi que du général d'Anenberg, qui commande ici en l'absence du général Lüders. Le général Duhamel a été très poli, mais resérvé, ce qui lui est habituel.

Le fait le plus saillant pour moi dans les Principautés, Monsieur le Ministre, c'est l'effet produit par le Comissaire de la Porte et la présence de l'Armée turque. Rechid-Pacha a eu la main heureuse en envoyant ici Faud Effendi et Omer Pacha. Les éloges que l'on prodigue au premier ressemblent a de l'engouement, et il est certain qu'il est difficile de mieux représenter le chemin que la Porte a fait dans les voies Européennes que Fuad-Effendi qui a reparé ici les fautes commises par Suleyman-Pacha. Les Turcs sont aujourd'hui très bien vus parmi le population, et les boyards les plus prévenus conviennent que la conduite de Fuad Effendi a été habile et éclairée.

Je connaissais l'armée turque et je l'avais vue déjà fort belle en Syrie sous le commandement de Namick Pacha et à Constantinople. Mais le corps d'armée que commande Omer Pacha est supérieur à ce que j'ai vu. L'armée russe, si l'on excepte la cavalerie, et peut-être le matériel de l'artillerie, n'a pas gagné à être mise en présence des turcs et la nourriture bonne et abondante, distribuée à ceux-ci comparée aux détestables aliments qui font l'ordinaire du soldat russe, a donné

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

à penser à ces derniers et à la population de Bucarest dont une notable partie trouve encore la satisfaction de ses besoins grâce au camp ottoman. Le rapprochement des deux armées a plutôt augmenté que diminué l'eloignement du turc pour le russe et détruit sa confiance. Mais, Monsieur le Ministre, je crains que certaines esprits ne se laissent trop facilement aller, à la vue de ces résultats, à concevoir des expérances exagérées et à se faire des illusions qui pourraient coûter cher à la Turquie.

Je suis avec respect etc.
Signé: Eugène Poujade

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucharest, vol. 7, f. 79–83).

Bucureşti, 23 iulie 1849

Direcţia Politică
Nr. 2
Descifrare

Domnule Ministru,

Am primit, a doua zi după ce am avut onoarea să vă scriu, la Iaşi, vizita miniştrilor pe care principele Grigore Ghica i-a numit chiar în momentul plecării sale la Constantinopol. Sunt aproape toţi oameni noi, care inspiră multă încredere. Şeful Cabinetului, dl Alexandru Sturdza, ministru de interne, este singurul care a mai ocupat aceleaşi funcţii într-o epocă anterioară, în timpul administraţiei generalului Kiseleff şi se dau asigurări că acela nu a îndeplinit întotdeauna intenţiile binevoitoare şi luminate ale acestui om de stat. De asemenea, nu caracterul său este ceea ce l-a recomandat noului principe, ci experienţa în treburile publice, a cărei utilitate se face simţită, mai ales, la începutul unei noi administraţii. Se speră, de altfel, că echitatea capului statului va servi de regulă sau de frână miniştrilor săi. Dacă ne putem încrede în spusele localnicilor, toţi sunt animaţi de cele mai bune sentimente, iar opiniei publice îi place să vadă, în urcarea pe tron a principelui Grigore Ghica, începutul unei ere noi. Într-un cuvânt, numirea noului principe mi s-a părut că e privită cu un entuziasm la întărirea căruia au contribuit primele sale acte. Astfel, în rugăciunile înălţate de Mitropolit la înscăunarea fiecărui nou prin-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cipe, el îi cere Domnului să-i aducă la picioare pe dușmani și pizmuitori; dar Grigore Ghica a cerut mitropoliei să omită această formulă, sperând că nu va avea printre compatrioții săi nici dușmani, nici pizmuitori.

Moldovenii explică numirea lui Grigore Ghica, prin aceea a prințului Știrbei în Țara Românească și spun că Rusia a cedat la primul pentru a-l avea pe al doilea. Același lucru se spune la București.

Un lucru m-a frapat în toate conversațiile pe care le-am avut la Iași și în Moldova în general, anume grija de a nu confunda cele două principate, de a evita să se vorbească despre Țara Românească, despre București, despre Guvernul *valah*. Par că se tem de o asimilare și, dacă abordează acest subiect, o fac ca să evidențieze diferențelee și contrastele care există între cele două țări.

Atât cât mi-am putut da seama într-un atât de scurt sejur, Moldova mi s-a părut mai bine administrată și mai bogată. Este adevărat că am traversat Țara de Sus, adică am venit la București prin Târgu-Frumos, Roman și Bacău, pe o șoșea foarte frumoasă, deși degradată pe anumite porțiuni. Am întâlnit de-a lungul drumului câmpii bogate și câteva orașe, foarte bine clădite. Dar podurile peste Siret, Moldova, Bistrița și Trotuș sunt foarte prost construite și într-o stare deplorabilă.

Aspectul se schimbă complet la intrarea în Țara Românească prin Focșani. Stepa începe la câteva minute de oraș și continuă până la București. De-a lungul drumului meu între capitalele celor două principate, nu am întâlnit decât foarte puține trupe rusești. Există un regiment de husari polonezi eșalonat de la Iași la Focșani, la Buzău se află un depozit și am văzut câțiva soldați și ofițeri și frumosul spital învecinat cu Episcopia, în sfârșit la Urziceni și în mizerele sate din jur am numărat câteva vehicule de campanie și furgoane.

Am fost primit în Valahia la fel ca și în Moldova; dar, după cele ce am văzut și auzit, noul domn este departe de a se bucura de aceeași popularitate ca acela din principatul vecin și nu se pun aceleași speranțe în administrația sa. Prințului Știrbei nu-i lipsește nici capacitatea, nici inteligența în treburile publice; dimpotrivă, el trece drept omul cel mai luminat din țară, dar i se reproșează că nu are nici independență de caracter, nici dragoste de patrie și s-ar fi preferat ca domnia să-i fie încredințată lui Cantacuzino. Aceasta, este, vă repet, domnule ministru, prima mea impresie, și îi cunosc prea bine pe orientali pentru a nu știi cu câtă ușurință îi denigrează pe aceia pe care-i stimează și se supun celor pe care-i urăsc cel mai mult când consideră că este în interesul lor să o facă.

Prințul Știrbei nu a făcut nici o schimbare în administrație, a păstrat-o pe aceea a caimacamului Cantacuzino.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Fuad Effendi mi-a făcut o primire amabilă şi îndatoritoare, asemeni şi generalul D'Anenberg, care comandă aici în absenţa generalului Lüders. Generalul Duhamel a fost foarte politicos, dar rezervat, aşa cum îi stă în obişnuinţă.

Faptul cel mai izbitor pentru mine în principat, domnule ministru, a fost efectul produs de comisarul Porţii şi de prezenţa armatei turceşti. Rechid Paşa a făcut o alegere fericită trimiţându-i aici pe Fuad Effendi şi Omer Paşa. Elogiile ce i se aduc primului par exagerate, dar este sigur că nu s-ar putea reprezenta mai bine drumul făcut de Poartă spre modelele europene decât prin Fuad Effendi, care a reparat aici greşelile lui Suleiman Paşa. Turcii sunt astăzi, foarte bine văzuţi în rândul populaţiei şi boierii cei mai prudenţi sunt de acord că purtarea lui Fuad-Effendi a fost abilă şi luminată.

Cunoşteam armata turcă şi o văzusem deja prezentându-se foarte bine în Siria, sub comanda lui Namick Paşa şi la Constantinopol. Dar corpul de armată pe care-l comandă Omer Paşa este superior a ceea ce am văzut. Armata rusă, dacă exceptăm cavaleria şi, poate, dotarea artileriei, nu câştigă la o comparaţie cu turcii, iar hrana gustoasă şi abundentă distribuită acestora din urmă, comparată cu alimentele detestabile care compun raţia ordinară a soldatului rus, a dat de gândit ruşilor şi populaţiei Bucureştiului, din care o parte însemnată îşi satisface nevoile graţie taberei otomane. Apropierea celor două armate a crescut mai degrabă, decât să micşoreze, distanţarea turcului de rus şi i-a distrus încrederea. Dar, domnule ministru, mă tem că unele spirite se lasă prea uşor antrenate, la vederea acestor rezultate, să clădească speranţe exagerate şi să-şi facă iluzii, care ar putea costa scump Turcia.

Sunt cu respect etc.
(Semnat) Eugène Poujade

92

1849 iulie 18/30, Iaşi

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 11

Monsieur le Ministre,

Les derniers rapports adressés au gouvernement moldave par les administrateurs du district d'Okna, et arrivés à Iassi hier au soir,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

annoncent que les Hongrois qui avaient fait invasion sur le territoire moldave venaient d'évacuer toutes les places qu'ils avaient occupées et qu'ils ont remonté la vallée de l'Oïtos, jusqu'aux villages de Philippeschiti et Groseschiti, où ils se sont retranchés. Le général Bem qui commandait le corps expéditionnaire est lui-même rentré en Transylvanie. On attribue ce mouvement de retraite à une lettre que lui avait adressée Faud Effendi, pour l'engager à évacuer immédiatement le territoire ottoman, le menaçant, en cas de refus, de faire marcher contre lui les troupes turques.

Il résulte des diverses renseignements reçues par le gouvernement moldave que le corps expéditionnaire hongrois entré en Moldavie n'a jamais dépassé le nombre de cinq mille hommes et que dans les diverses engagements qu'il a eus avec les Russes, [.....] leur a fait éprouver une perte d'un mille d'hommes environ.

On pense que les Hongrois cherchent à attirer les Russes dans les montangnes et qu'ils engageront bientôt la bataille. On est toujours ici dans la même ignorance sur le but de cette invasion, car on ne sait rien de positif sur les opérations des armées russes en Transylvanie.

J'ai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous transmettre ci-joint, la traduction littérale de deux dernières proclamations de Beur. Il paraît qu'il a été fort mal renseigné sur l'esprit et les tendances des populations moldaves, car elles ne se montrent nullement disposées à répondre à son appel à l'insurrection. Les Hongrois n'ont du reste commis aucun excès sur les personnes ni sur les propriétés. Ils ont au contraire largement payé avec de beaux denats, tout ce dont ils ont eu besoin.

Je vous prie, Monsieur le Ministre, d'agréer l'hommage de mon profond respect.

L. Fortaing

A Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères.

Habitants de la Moldavie,

Dans la proclamation que je vous ai adressée d'Oïtos avant mon entrée en Moldavie, je vous ai dit que je voulais vous délivrer du joug des Russes, afin que vous puissiez jouir d'une veritable Constitution

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Démocratique sous la suzeranité de la Porte et sans l'intervention d'aucune autre Puissance; car le Russe que je poursuis est l'ennemi de la liberté de toute nation et il est par conséquence votre ennemi tout aussi bien que le nôtre. Ainsi nous qui désirons conserver la plus grande amitié avec nos populations, nous devons nous aimer contre le même ennemi et nous prêter secours les uns aux autres, pour la délivrance de nos nations.

Voyant que mon avant-garde, seule, a suffi pour battre les Russes qui tenaient les frontières et pourra les repousser avec grande perte jusqu'à Bakéou je me suis décidé à venir moi même chez vous.

Si donc vous désirez être libres, je vous [.....]* vous tous, qui êtes en état de porter les armes de vous réunir sans le moindre retard à mon quartier général afin que je puissse vous organiser militairement aussitôt que possible; si vous venez armés et avec des chevaux ce sera encore mieux. Venez seulement et dans peu, le joug russe sera brissé.

Quartier général d'Okna, le 12/24 Juillet 1849.

Le général en chef de l'armée hongroise en Transylvanie.

Bem

Aux autorités civiles supérieures de la
ville et du district d'Okna

Ayant appris que mon avant-garde a été souffisant pour battre les troupes russes qui étaient sur la frontière de la Transylvanie, je suis venu en personne en Moldavie pour montrer à la nation moldave comment on chasse les russes.

Tous les hommes en état de porter les armes et qui veulent contribuer à cette sainte cause, sont appelés à se rendre immédiatement à mon quartier général où ils seront organisés militairement et commandés par leurs compatriotes.

Que chacun prenne les armes qu'il possède et que ceux qui ont des chevaux viennent à cheval.

Vous êtes prié, Monsieur, de faire publier cette avis, au son du tambour, dans toutes les localités de votre district et d'envoyer ces proclamations à tous les habitants.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

La milice qui se trouve à Okna pour garder les malfaiteurs doit rester tranquille. C'est ainsi seulement qu'elle jouira de ma protection et qu'elle continuera son service.

Oneschti, le 12 Juillet 1849

Le général en chef des troupes hongroises en Transylvanie, lieutenant Feld-Maréchal

Bem

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279, c. 583–587 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C. P. Turquie-Jassy, vol. 2, f. 163–166).

Iaşi, 30 iulie 1849

Consulatul Franţei
la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 11

Domnule Ministru,

Ultimele rapoarte adresate guvernului din Moldova de către administratorii ţinutului Ocna şi sosite la Iaşi ieri seară anunţă că ungurii care invadaseră teritoriul Moldovei au evacuat toate punctele pe care le ocupaseră şi că au urcat pe valea Oituzului până la satele Filipeşti şi Groşeşti unde s-au fortificat. Generalul Bem, care comanda corpul expdiţionar, s-a întors şi el în Transilvania. Această mişcare de retragere este atribuită unei scrisori pe care i-a adresat-o Fuad Effendi, pentru a-l îndemna să evacueze imediat teritoriul otoman, ameninţându-l, în caz de refuz, că va trimite împotriva lui trupe turceşti.

Reiese, din diverse informaţii primite de guvenul moldovenesc, că, corpul expediţionar ungar intrat în Moldova n-a depăşit numărul de cinci mii de oameni şi că, în diversele hărţuieli pe care le-a avut cu ruşii [.....]*, le-a provocat o pierdere de aproximativ o mie de oameni.

Se crede că ungurii încearcă să-i atragă pe ruşi în munţi şi că vor angaja imediat bătălia. Aici domneşte aceeaşi ignoranţă asupra scopului acestei invazii, căci nu se ştie nimic pozitiv despre operaţiunile armatelor ruseşti, în Transilvania.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Am onoarea, domnule ministru, să vă transmit alăturat traducerea literală a ultimelor două proclamații ale lui Bem. Se pare că a fost foarte prost informat asupra spiritului și tendințelor populației moldovenești, căci aceasta nu se arată deloc dispusă să răspundă apelului său la insurecție. Ungurii nu au comis, de altfel, nici un abuz asupra persoanelor, nici asupra proprietății. Dimpotrivă au plătit generos cu bani frumoși, tot ceea ce le-a fost necesar.

Vă rog, domnule ministru, să primiți omagiul profundului meu respect.

L. Fortaing

Domnului de Tocqueville, Ministru secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe.

ANEXA 1

Locuitori ai Moldovei,

În proclamația pe care v-am adresat-o de la Oituz, înaintea intrării mele în Moldova, v-am spus că doresc să vă eliberez de sub jugul rușilor, ca să vă puteți bucura de o veritabilă Constituție democratică sub suzeranitatea Porții și fără intervenția nici unei alte puteri; căci rusul, pe care îl urmăresc, este dușmanul libertății tuturor națiunilor și este, prin urmare, dușmanul vostru la fel de mult ca și al nostru. Așa că noi, care dorim să menținem cea mai mare prietenie a popoarelor noastre, trebuie să ne unim împotriva aceluiași dușman și să ne dăm ajutor unii altora, pentru izbăvirea națiunilor noastre.

Văzând că avangarda mea singură a fost suficientă pentru a-i bate pe rușii care păzeau frontiera și va putea să-i împingă cu mari pierderi până la Bacău, m-am decis să vin eu însumi la voi.

Deci, dacă vreți să fiți liberi, vă [.....]* pe toți care sunt în stare să poarte arme să vă adunați neîntârziat la Cartierul meu general ca să vă pot organiza militărește cât mai repede cu putință; dacă veniți înarmați și cu cai, va fi cu atât mai bine. Veniți numai, și în puțină vreme jugul rusesc va fi sfărâmat.

Cartierul General din Ocna, 12/24 iulie 1849.
Generalul Comandant al Trupelor Ungare din Transilvania,
Bem

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ANEXA 2

Înaltelor autorităţi civile din oraşul şi ţinutul Ocnei

Aflând că avangarda mea a fost suficientă pentu a înfrânge trupele ruseşti care se aflău pe frontiera Transilvaniei, am venit în persoană în Moldova pentru a arăta naţiunii moldave cum se alungă ruşii.

Toţi oamenii în stare să poarte arme şi care vor să contribuie la această cauză sfântă sunt chemaţi să vină imediat la Cartierul meu general, unde vor fi organizaţi milităreşte şi comandaţi de compatrioţi ai lor.

Să ia fiecare armele pe care le are şi cei care au cai să vină călare.

Sunteţi rugat, domnule, să faceţi publică această înştiinţare în sunet de robe în toate localităţile ţinutului dumneavoastră şi să trimiteţi această proclamaţie tuturor locuitorilor.

Miliţia care se află la Ocna pentru a-i păzi pe răufăcători trebuie să rămână liniştită. Numai astfel se va bucura de protecţia mea şi îşi va continua serviciul.

Oneşti, 12 iulie 1849.

Generalul Comandant al Trupelor ungare în Transilvania,
locotenent feld-mareşal,
Bem

---

* Text indescifrabil

93

1849 august 3/15, Orăştie

Traductions d'un office du général Lüders au Comte Adlerberg en date de Szaszwaros le 3 août 1849 v.s.

La Transylvanie est habitée par trois peuples qui diffèrent complètement d'origine, sous le rapport de la langue qu'ils parlent comme de l'esprit qui les anime. Ce sont: les Hongrois, les Allemands <saxons> et les Valaques. Les Szeklers, quoiqu'établis dans le pays

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

avant les Hongrois, appartiennent néanmoins à la même race et ne diffèrent presqu'en rien de ces derniers. Ces trois peuples jouissent aussi de privilèges distincts. Il serait assez juste de dire que les Hongrois constituent la race dominante; ils sont les nobles, les propriétaires terriers, et occupent les plus hautes dignités civiles et surtout militaires, dans le pays. Les Allemands en sont pour la pluspart les bourgeois et les fermiers. Les Valaques qui composent les deux tiers de la population sont les paysans.

Les Hongrois, race guerrière, après avoir conquis les habitants primitifs du pays, ancêtres des Valaques de nos jors, s'approprièrent dès lors, comme il est naturel, tous les droits civils.

Les Allemands, descendants des anciens colons germains, qui se sont transportés en Transylvanie encore au moyen âge, ont par leur nature laborieuse, leur caractère paisible et les droits dont ils jouissent, une grande affinité avec nos colons allemands. Ils sont fortement protéjés par les autrichiens et n'aiment pas les Hongrois, sans pourtant avoir pris aucune part à la dernière guerre.

Viennent enfin les Valaques, la classe la plus nombreuse; descendants d'un peuple conquis par la force des armes, privés de tous droits civils, opprimés, entièrement découragés, ils ne jouissent de la protection, ni du gouvernement autrichien, ni des Hongrois. Ils détestent ces derniers et ont agi contre eux toutes les fois qu'ils l'ont pu; ceux-ci, de leur côté, les en ont toujours cruellement puni.

Dans ces derniers temps cependant, et au moment où de tous côtés on se précipitait avec tant de fureur à la conquête des droits politiques les Valaques aussi tentèrent de demander au gouvernement autrichien qu'il leur concédat quelques uns des droits civils. Le résultat ayant jusqu'à ce jour trompé leur attente, ils commencent à être mécontens. Dans la correspondence du colonel hongrois Stein, saisie dans l'affaire sous Mühlenbach on a trouvé entr'autres, des exhortations que Kossuth lui adressait en l'engageant de prendre toutes les mesures possibles afin d'amener un rapprochement avec les Valaques. Kossuth déplore dans ces lettres, que les circonstances l'ayant obligé d'agir contr'eux; il est prêt, dit-il, tout oublier pour les attacher autant que possible à la cause des Hongrois; il leur promet enfin tous ces droits civils – dont le gouvernement autrichien les a laissé privé jusqu'ici, et que de leur propre aveu, ils désespèrent d'en obtenir. Or, il n'y a certainement aucun doute que cette dernière

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

condition aurait une immence influence sur la fidélité et le dévouement des Valaques à leur gouvernement légitime.

Ayant eu l'occasion de voir ces jours derniers les partisans Valaques Acxence /Axenti/ et le Père St. Jean, qui ont agi sous les ordres de Ianco, j'ai pu remarquer que les Valaques sont mécontents. Ils s'attendent à beaucoup et supporteront difficilement une injustice. Ils savent que l'hiver dernier, il avait été formé à Hermanstadt un comité qui avait pour but de leur accorder des droits égaux à ceux des autres citroyens; ils savent aussi que ce comité n'a eu aucun résultat. Leurs partisans étaient animés dans leur action contre les Hongrois moins par l'esprit de fidélité au gouvernement autrichien que par le désir de se faire un nom, de relever la nationalité valaque et d'acquérir le droit de demander et d'obtenir pour leurs concitoyens les droits civils dont ils sont privés.

Par conséquent tout me porte à croire que le gouvernement autrichien ne doit pas compter à la longue sur la coopération et le dévouement des Valaques, s'il ne se hâte pas de proclamer pour eux l'égalité des droits avec toutes les autres races de la Transylvanie.

Cette considération me paraît si grave dans le moment actuel que j'ai cru de mon devoir d'en parler à V.E. et de la soumettre par votre organe, Mr. le Comte, dans le cas où vous le jugiez convenable, à la haute appréciation de S.M. l'Empereur.

Signé: Lüders

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Austria, r. 321, c. 497–499; (Haus-Hof und Staatsarchiv, Wien, Politisches Archiv, VIII).

Traducerea unei note a generalului Lüders către contele de Adlerberg, dată la Orăştie în 3 august 1849 s<til> v<echi>.

Transilvania este locuită de trei populaţii, care diferă complet ca origine, sub raportul limbii pe care o vorbesc, ca şi al spiritului care le animă. Acestea sunt: ungurii, germanii (saxonii) şi valahii. Secuii, deşi stabiliţi în acest ţinut înaintea ungurilor, aparţin totuşi aceluiaşi neam şi nu diferă aproape deloc de aceştia din urmă. Aceste trei popoare se bucură de privilegii distincte. Este destul de just să spunem că ungurii

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

formează rasa dominantă; ei sunt nobili, proprietari de pământ şi ocupă cele mai înalte demnităţi civile, dar mai ales militare, în provincie. Germanii sunt, în cea mai mare parte, burghezi şi fermieri. Valahii, care formează două treimi din populaţie, sunt ţărani.

Ungurii, neam războinic, după ce i-au cucerit pe locuitorii primitivi ai provinciei, strămoşii valahilor de astăzi, şi-au însuşit din acel moment, cum era şi firesc, toate drepturile cvile.

Germanii, descendenţi ai vechilor coloni germanici, care s-au mutat în Transilvania încă din Evul Mediu, au, prin natura lor muncitoare, caracterul lor paşnic şi drepturile de care se bucură, o mare afinitate cu colonii noştri germani. Ei sunt foarte protejaţi de către austrieci şi nu-i iubesc pe unguri, fără ca totuşi să fi luat parte la ultimul război.

Urmează în sfârşitul valahii, clasa cea mai numeroasă şi descendenţi ai poporului cucerit prin forţa armelor <de unguri>, lipsiţi de toate drepturile civile, oprimaţi, complet descurajaţi, ei nu se bucură de protecţie, nici a Guvernului austriac, nici a ungurilor. Ei îi detestă pe aceştia din urmă şi au acţionat împotriva lor de fiecare dată când au putut; aceştia, la rândul lor, i-au pedepsit întotdeauna cu cruzime.

În timpul din urmă, totuşi, în momentul când din toate părţile <popoarele> s-au grăbit cu ardoare să-şi cucerească drepturile politice, şi valahii au încercat să ceară Guvernului austriac să le cedeze unele drepturi civile. Rezultatul înşelându-le până acum aşteptările, ei încep să fie nemulţumiţi. În corespondenţa colonelului ungur Stein, prins pe vremea lui Mühlenbach, s-au găsit între altele îndemnuri pe care Kossuth i le-a adresat, cerându-i să ia toate măsurile posibile în scopul de a realiza o apropiere cu valahii. Kossuth deplânge, în aceste scrisori, <faptul> că circumstanţele l-au obligat să acţioneze în contra lor, este gata, spune el, să uite totul pentru a-i apropia pe cât posibil de cauza maghiarilor; el le promite, în sfârşit toate acele drepturi civile de care Guvernul austriac a îngăduit să fie lipsiţi până acum şi pe care, după propria lor mărturisire, nu mai speră să le obţină. Or, nu există nici o îndoială că această ultimă condiţie ar avea o imensă influenţă asupra fidelităţii şi devotamentului valahilor faţă de guvernul lor legitim.

Având ocazia să-i văd în aceste ultime zile de partizanii valahi Axente şi preotul Ioan, care au acţionat sub ordinele lui Iancu, am putut observa că valahii sunt nemulţumiţi. Ei se aşteaptă <să primească> mult şi vor suporta cu dificultate o nedreptate. Ei ştiu că în iarna trecută s-a format la Sibiu un comitet care avea drept scop să

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

le acorde drepturi egale cu cele ale altor cetăţeni; ei ştiu, de asemenea, că acest comitet n-a avut nici un rezultat. Partizanii lor erau animaţi, în acţiunea lor împotriva ungurilor, mai puţin de spiritul de fidelitate faţă de Guvernul austriac, cât de dorinţa de a-şi face un nume, de a ridica naţiune valahă şi de a câştiga dreptul să ceară şi să obţină pentru concetăţenii lor drepturile civile de care sunt privaţi.

În consecinţă, totul mă face să cred că Guvernul austriac nu trebuie să conteze, pe termen lung, pe cooperarea şi devotamentul valahilor, dacă nu se grăbeşte să proclame pentru ei egalitatea în drepturi cu toate celelalte neamuri din Transilvania.

Acest considerent mi se pare atât de grav în momentul actual, încât nu am crezut de datoria mea să-i vorbesc despre el Excelenţei voastre şi să-l supun, prin intermediul Domniei voastre, domnule conte, în cazul în care veţi considera convenabil, înaltei aprecieri a Maiestăţii sale, Împăratul.

(semnat) Lüders

94

1849 septembrie 5/17, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 28

Monsieur le Ministre,

Ce que j'avais l'honneur de vous dire dans ma dépêche no. 27 au sujet de la non-réduction du corps d'occupation russe s'est réalisé. Je joins ici un numero du „Journal de Bucarest" qui a paru le 14 au soir après l'arrivée d'un courrier de Varsovie qui a amené une longue conférence entre les généraux Duhamel, Lüders et Niékopoéchinsky. Ce journal annonce qu'il n'est pas question de dégarnir les Principautés et qu'une division entière restera en Transylvanie avec son artillerie et un régiment de cosaques.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

L'article que je viens de citer contient un aveu qui mérite de fixer l'attention. Il y est dit que les troupes russes continuent à séjourner dans les Principautés afin de consolider la tranquillité et l'ordre en Tranylvanie. On reconnait ainsi que c'est dans un but étranger aux Principautés que l'armée d'occupation n'est pas réduite. Il est d'ailleurs, douteux que ce soit avec plaisir que le gouvernement autrichien voie là la présence des russes en Transylvanie après la fin des hostilités.

J'ai fait hier visite au général Lüders; il m'a fait un gracieux accueil et m'a tout de suite parlé de ce qui fait dans ce moment la préoccupation générale: la question des prisonniers de Widdin. „Il paraît, m'a-t-il dit, que cela prend à Constantinople une tournoure très grave. Mr. Kotzebue et Mr. de Timoni m'ont tenu le même language. Faud Effendi, dans un billet qu'il m'a écrit le 14, le jour même où il recevait son courrier, me disait que le conseil avait été de nouveau convoqué et que l'affaire devenait de plus en plus brûlante. A Galatz et à Roustchiuck, des bruits de rupture entre la Porte et les deux cours Impériales avaient couru. A ce sujet Mr. de Timoni me disait: "L'Autriche, jusqu'ici, était la puissance qui s'interposait pour aplanir les difficultés qui surviennent si souvent entre la Turquie et la Russie, et qui empêchait les conflits si faciles à naître entre ces deux puissances. Que sera-ce, aujourd'hui que la Porte, par son refus de livrer les réfugiés, va la rejeter forcement dans une attitude offensive, et dans l'accord avec la Russie. L'Autriche est bien décidée à ne pas se laisser éconduite par des raisons d'humanité qui souvent entrainent de grands inconvénients. Elle ne veut pas avoir une Hongrie ambulante survivant à l'insurrection, comme il y a eu une Pologne ambulante qui a fait tant de mal à l'Europe." La situation de la Porte est certainement très délicate, mais c'est elle-même qui l'a amenée. Il fallait ou repousser les refugiés à la frontière, ou les laisser fuire à travers la Turquie, mais ne pas les recevoir avec honneur à la frontière comme l'ont fait des militaires intelligents et les retenir ensuite comme prisonniers.

Il résulte, Monsieur le Ministre, des renseignements que j'ai sur Widdin qu'il y a dans cette ville 6.000 réfugiés, parmi lesquels se trouvent trois anglais, le général Guyon, Mr. Longworth, correspondant d'un des Journaux de Londres, et Mr. Macdonald. Le comte Zsamoyski s'y trouve aussi.

Tous ces réfugiés, sont très bien traités et les chefs eux mêmes jouissent d'une grande liberté. Mr. de Gropler n'a pas eu besoin, pour

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

les voir, de la lettre que lui avait donnée Faud Effendi pour le Pacha. Tous étaient dans une complète sécurité et le général Bem déclarait prendre du service chez les turcs. J'ai fait tenir sécrètement une lettre au comte Zsamoyski par laquelle je l'engage à ne pas se laisser aller à la sécurité, mais à s'échapper, lui et ses amis, à gagner Constantinople d'où le Ministre de France m'écrit qu'il a un moyen sûr de les faire partir et à epargner ainsi en même temps un grand embarras à la Porte, qui est peut-être sur le point d'être entraînée à de grands malheurs par la présence des réfugiés Hongrois et Polonais. J'ajoute que ces derniers ont fourni à la Russie le prétexte de l'intervention en Hongrie et qu'ils ne doivent pas être cause de nouveaux désastres pour la Turquie.

Ce language est peut-être sévère, mais j'ai cru qu'il était autorisé par le service que je rendais.

J'ai trouvé la conversation du général Lüders pleine d'intérêt. Il y jouit du charme d'une simplicité élevée. Parlant de la Transylvanie, il me dirait: „Il règne entre les Autrichiens et les Hongrois une haine profonde; et ces derniers sont également détestés par toutes les autres races qui couvrent le territoire de la Hongrie: Saxons, Serbes, Croates, Valaques. Ceux ci surtout sont à l'état de parias et cependant ils forment en Transylvanie la population la plus nombreuse. Ce sont eux qui ont, dès le commencement de l'insurrection, soutenu l'armée Autrichienne, et les Russes ont eu beaucoup à se louer de leur concours pour les approvisionnements. Dès le principe, leur union avec les Hongrois aurait probablement donné une autre tournure à l'insurrection. Aussi, parmi les corespondances que j'ai interceptées, ai-je trouvé des lettres de Kossuth à Ianco le chef Valaque, dans lesquelles il disait que les Hongrois se repentaient d'avoir méconnu les droits de leurs frères valaques et que [.....] cas de succès ils pouvaient compter sur toutes les concessions qu'ils demanderaient. Les Valaques sont très dignes d'intérêt; et j'ai adressé en leur faveur un mémoire à l'Empereur qui m'a répondu qu'il ne pouvait pas intervenir en pareille matière, mais qu'il avait adressé le mémoire à la cour de Vienne. L'Autriche sera obligée de donner des droits égaux aux Valaques, mais ils sont dans un abaissement complet. Je crois, d'ailleurs, que son intention est de diminuer les privilèges énormes dont jouissaient les Hongrois. La cour de Vienne hésite entre deux plans à suivre à l'égard de la Hongrie, ou lui laisser son caractère de royaume et de couronne séparée, ou de l'absorber dans le système général de l'Autriche et de le réduire en une ou plusieurs

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

provinces de la monarchie. Faisant allusion à la difficulté de donner des institutions représentatives à des populations parlant tant d'idiômes différentes, il a ajouté: „Cependant l'allemand semble devoir être la langue qui servira d'instrument de comunication entre toutes les populations. J'ai remarqué que toutes les lettres, tous les documents du gouvernement révolutionnaire hongrois étaient écrits dans cette langue". Telle a été, en résumé, la conversation du général Lüders en ce qui concerne la Hongrie.

Tout ce qui peut donner une idée [.....]* des rapports qui règnent ici entre les diverses autorités me semble intéressant et c'est à ce titre, Monsieur le Ministre, que je mets sous vos yeux les détails suivants. Une question d'étiquette s'est élevée entre le Prince Stirbey et le général Lüders à l'occasion du „Te Deum" chanté le 11 de ce mois dans l'Eglise de Sarandar. Il s'agissait de savoir qui du Prince de Valachie ou du commandant en chef de l'armée d'occupation aurait la préséance et baiserait le premier la croix dans la cérémonie qui précédait le "Te Deum". On a été longtemps sans pouvoir s'entendre parceque le Prince Stirbey ne voulait pas céder sur ce point. Comme il arrive toujours en pareille circonstances on a trouvé un moyen terme. Il a été convenu que l'Hospodar baiserait la croix avant le général Lüders, mais que ce dernier arriverait à l'Eglise et en sortirait le premier.

Il y a vraiment quelque chose d'étrange dans la situation des Principautés. Où est le vrai gouvernement? Est-il entre les mains du Prince, du Commissaire Ottoman ou du Commissaire Russe? Chacun y exerce le pouvoir, tour-à-tour ou ensemble. Comment la Valachie pourra-t-elle supporter le [.....]* des dépenses que lui occasionnent ces trois autorités et l'armée d'occupation russe? Que devient l'autonomie valaque en présence de pareils faits?

Telles sont les questions que les hommes qui refléchissent se posent ici chaque jour, et dont la solution ne laisse pas que d'inquiéter.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur.

Eugène Poujade

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 163–169).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 17 septembrie 1849

Agenția și Consulatul general al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 28

Domnule Ministru,

Ceea ce am avut onoarea să vă comunic în depeșa mea nr. 27, cu privire la nereducerea Corpului de ocupație rus s-a realizat. Alătur aici un număr din „Jurnalul de București" care a apărut în data de 14, seara, după sosirea curierului de Varșovia, care a provocat o lungă convorbire între generalii Duhamel și Niekopoechinsky. Acest ziar anunță că nu se pune problema părăsirii Principatelor <de către soldați ruși> și că o divizie întreagă va rămâne în Transilvania, împreună cu artileria sa și un regiment de cazaci.

Articolul pe care l-am citat conține o mărturie demnă să rețină atenția. Se spune că trupele rusești continuă să stea în Principate în scopul de a consolida liniștea și ordinea în Transilvania. Se recunoaște astfel că armata de ocupație n-a fost redusă într-un scop străin de principate. Este, de altfel, îndoielnic că Guvernul austriac privește cu plăcere prezența rușilor în Transilvania după terminarea ostilităților.

Ieri i-am făcut o vizită generalului Lüders; mi-a făcut o primire amabilă și mi-a vorbit numaidecât de ceea ce reprezintă în acest moment o preocupare generală: chestiunea prizonierilor de la Vidin. „S-ar părea, mi-a spus el, că aceasta ia la Constantinopol o turnură foarte gravă". Dl Kotzebue și dl de Timoni mi-au vorbit în același fel. Faud Effendi, într-un bilet pe care mi l-a scris în data de 14, în aceeași zi în care își primea curierul, mi-a spus că consiliul fusese din nou convocat și că afacerea devenea din ce în ce mai arzătoare. La Galați și la Rusciuc au circulat zvonurile unei rupturi între Poartă și cele două Curți imperiale. În legătură cu aceasta, dl de Timoni mi-a spus: „Până acum, Austria era puterea care se interpunea pentru a aplana dificultățile survenite atât de des între Turcia și Rusia și care împiedica conflictele ce se nasc atât de ușor între cele două puteri. Ce se va întâmpla astăzi, dacă Poarta, prin refuzul ei de a preda refugiații, ar forța-o la o atitudine ofensivă și la acordul cu Rusia. Austria este foarte decisă să nu se lase dată la o parte de motive de umanitate, care adesea antrenează mari inconveniente. Ea nu vrea să aibă o Ungarie ambulantă supraviețuind insurecției, așa cum a avut o Polonie

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ambulantă ce a făcut atâta rău Europei". Situaţia Porţii este cu siguranţă foarte delicată. Ea ar fi trebuit, fie să-i respingă pe refugiaţii la frontieră, fie să-i lase să fugă traversând Turcia, dar nu să-i primească cu onoruri la frontieră, aşa cum au făcut unii militari inteligenţi şi să-i reţină apoi ca prizonieri.

Rezultă, domnule ministru, din informaţiile pe care le am despre Vidin, că sunt în acest oraş 6.000 de refugiaţi, printre care se găsesc trei englezi, generalul Guyon, domnul Longworth, corespondent al unuia dintre jurnalele din Londra şi domnul Macdonald. Contele Zsamoyski se află şi el acolo.

Toţi aceşti refugiaţi sunt foarte bine trataţi şi şefii înşişi se bucură de o mare libertate. Domnul de Gropler n-a avut nevoie, pentru a-i vedea, de scrisoarea pe care i-o dăduse Fuad Effendi pentru paşă. Toţi erau într-o completă siguranţă, iar generalul Bem declara că a intrat în serviciul turcilor. Am ţinut secretă o scrisoare către contele Zsamoyski prin care îi cer să nu se lase înşelat de siguranţă, ci să evadeze, el şi prietenii lui, la Constantinopol de unde ministrul Franţei mi-a scris că are un mijloc sigur de a-i face să plece şi de a pune capăt astfel unei mari încurcături a Porţii, care este poate pe punctul de a fi trasă spre mari nenorociri prin prezenţa refugiaţilor unguri şi polonezi. Adaug că aceştia din urmă au furnizat Rusiei pretextul intervenţiei în Ungaria şi că ei nu trebuie să fie cauza unor noi dezastre pentru Turcia.

Acest limbaj este poate sever, dar l-am crezut autorizat de serviciul pe care l-am făcut.

Am găsit convorbirea cu generalul Lüders plină de interes. El deţine farmecul unei distinse simplităţi. Vorbind de Transilvania mi-a spus: „Între austrieci şi unguri domneşte o ură profundă şi, aceştia din urmă sunt deopotrivă detestaţi de toate celelalte rase care trăiesc pe teritoriul Ungariei; saşi, sârbi, croaţi, valahi. Aceştia din urmă mai ales au statut de paria şi totuşi formează în Transilvania populaţia cea mai numeroasă. Ei sunt cei care, de la începutul insurecţiei, au susţinut armata austriacă, iar ruşii au avut din plin concursul lor pentru aprovizionarea armatei. Realizată chiar de la început, unirea lor cu ungurii ar fi dat o altă turnură insurecţiei. De asemenea, printre scrisorile pe care le-am interceptat, am găsit scrisori ale lui Kossuth către Iancu, căpetenia valahă, în care spunea că ungurii se căiesc de a nu fi recunoscut drepturile fraţilor lor valahi şi că [.....] * caz de reuşită, ei vor putea conta pe toate concesiile pe care le vor cere. Valahii sunt foarte demni de interes; şi am adresat, în favoarea lor, un memoriu împăratului care mi-a răspuns că nu poate interveni în această problemă,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

dar că a trimis memoriul curții din Viena. Austria va fi obligată să dea drepturi egale valahilor, dar ei sunt într-o stare de totală înjosire. Cred, de altfel, că intenția ei este de a diminua privilegiile enorme de care se bucură ungurii. Curtea din Viena ezită între două planuri de urmat față de Ungaria, sau să-i lase caracterul de regat și de coroană separată, sau s-o absoarbă în sistemul general al Austriei și s-o reducă la una sau mai multe provincii ale monarhiei". Făcând aluzie la dificultatea de a da instituții reprezentative unor populații vorbind atâtea limbi diferite, el a adăugat: „Totuși, germana pare că trebuie să fie limba ce va servi drept instrument de comunicare între toate populațiile. Am remarcat că toate scrisorile, toate documentele guvernului revoluționar maghiar erau scrise în această limbă." Aceasta a fost, în rezumat, conversația generalului Lüders cu privire la Ungaria.

Tot ceea ce poate da o idee [.....] * despre raporturile care domnesc aici între diferitele autorități mi se pare interesant și, de aceea, domnule ministru, vă aduc la cunoștință detaliile următoare. O chestiune de etichetă s-a ridicat între prințul Știrbei și generalul Lüders cu ocazia „Te Deum"-ului ținut în 11 ale lunii la biserica din Sărindar. Era vorba de a ști dacă principele Țării Românești sau comandantul armatei de ocupație va avea prioritate și va săruta primul crucea la ceremonia dinaintea Te Deum-ului. Au discutat mult fără a se putea înțelege, deoarece prințul Știrbey nu dorea să cedeze în acest aspect. Cum se întâmplă întotdeauna în asemenea împrejurări, s-a găsit o cale de mijloc. S-a convenit că domnitorul va săruta crucea înaintea generalului Lüders, dar acesta din urmă va intra și va ieși primul din biserică.

Există, într-adevăr, ceva ciudat în situația Principatelor. Unde este adevărata putere? În mâinile principelui, ale comisarului otoman sau ale comisarului rus? Fiecare exercită puterea, pe rând sau împreună. Cum va putea Țara Românească să suporte [.....] * al cheltuielilor provocate de aceste trei autorități și de armata de ocupație rusă? Ce se întâmplă cu autonomia valahă în prezența unor astfel de fapte?

Acestea sunt întrebările pe care gânditorii și le pun aici în fiecare zi și a căror soluție nu lasă loc decât la neliniște.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Eugène Poujade

---

* Text indescifrabil

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

95

1849 septembrie 6/18, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie

Monsieur le Ministre,

Il a été résolu, ainsi que j'ai déjà eu l'honneur de vous faire savoir, que la révision du règlement organique aurait lieu à Bucarest et à Jassy. En conséquence, les Princes de Valachie et de Moldavie doivent nommer un commission de 7 membres approuvée par les Commissaires ottoman et russe. Cette commission, dont la nomination aura lieu très prochainement, devra faire son travail et le présenter dans l'espace de deux mois. En ce moment, ce dont il s'agit surtout, c'est de l'amélioration du sort des paysans.

J'ai trouvé Fuad-Effendi bien découragé, et il m'a exprimé ce découragement dans un langage à la fois triste et élevé. „J'espérais me disait-il, en arrivant dans les Principautés, pouvoir faire quelque-chose pour le bonheur de ce pays, mais je vois bien maintenant que je me faisais complètement illusion. Il n'y a rien à faire avec une société assez corrompue. Dans les premiers temps de mon arrivée, les boyards me protestaient de leur bonne volonté à se dépouiller de leurs privilèges et de leurs désirs de coopérer aux charges du pays et d'améliorer le sort des paysans. Peu à peu, ils ont changé de langage et maintenant qu'ils se sentent appuyés par les Russes ils défendront leurs privilèges aves ténacité. D'autre part, les Russes s'opposeront à ce qu'il soit fait quelque chose de favorable au développement moral et au bien être des Principautés parcequ'en ce moment on attribuerait à l'influence de la Porte les heureuses modifications. J'accomplis donc un devoir, mais je n'ai pas d'espoir de succès".

J'étudie en ce moment, Monsieur le Ministre, cette question de la révision du règlement organique, et j'espère pouvoir bientôt vous soumettre le résultat de mes études.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères etc. etc. etc.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 174–175).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București,18 septembrie 1848

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Moldovei și Țării Românești

Domnule Ministru,

S-a hotărât, așa cum am avut deja onoarea să vă înștiințez, că revizuirea Regulamentului Organic va avea loc la București și la Iași. În consecință, Principatele Țării Românești și Moldovei trebuie să numească o comisie <formată> din 7 membri, aprobată de către comisarii otomani și ruși. Această comisie, a cărei numire va avea loc foarte curând, va trebui să lucreze și să-și prezinte rezultatele într-un interval de două luni. În acest moment, este vorba, în special, de îmbunătățirea stării țăranilor.

L-am găsit pe Fuad Effendi foarte descurajat și mi-a exprimat această dezamăgire într-un limbaj deopotrivă trist și îngrijit. „Speram, mi-a spus, sosind în principate, să pot face ceva pentru fericirea acestei țări, dar acum văd bine că mi-am făcut doar iluzii. Nu se poate face nimic cu o societate atât de coruptă. În prima perioadă după sosirea mea, boierii mi-au afirmat bunăvoința lor de a renunța la privilegii și dorința de a coopera la plata taxelor și de a îmbunătăți starea țăranilor. Puțin câte puțin, și-au schimbat intențiile și acum, când se simt sprijiniți de ruși, își vor arăta privilegiile cu tenacitate. Pe de altă parte, rușii se vor opune la orice s-ar face în favoarea dezvoltării morale și a bunăstării principatelor, deoarece, în acest moment, fericitele modificări ar fi atribuite influenței Porții. Îmi fac, așadar, o datorie, dar nu am speranțe de reușită."

Studiez acum, domnule ministru, această problemă a revizuirii Regulamentului Organic și sper că voi putea, în curând, să vă prezint rezultatul acestui studiu.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Eugène Poujade

Dlui de Tocqueville, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine etc. etc

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

96

1849 septembrie 17/29, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 35

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous raconter dans ma dépêche no. 31, ma converation avec Fuad Effendi. On pense ici généralement qu'il a pour instructions, dans le cas où il remontrerait une inflexible résolution chez l'Empereur de Russie, de lui faire connaître que le Sultan obtempérera à sa demande. Des personnes dignes de foi m'ont affirmé qu'Omer Pacha avait tenu un langage assez net dans ce sens là. On a des nouvelles de Fuad Effendi de Jassy; il n'en est reparti que mardi.

Un employé russe qui réside à Calafat comme attaché à la quarantaine, mais dont la mission est d'avoir les yeux ouvertes, a écrit ici que Bem s'était fait turc et avait pris le nom de Mourad Bey. Quarante soldats polonais ont suivi son exemple. Le général Duhamel ne doutait pas de la verité de ce bruit. Dans une précédente dépêche, j'ai mentionné, Monsieur le Ministre, les discours tenus par les officiers russes sur la possibilité d'une prochaine guerre avec la Turquie. Des gens qui les voient souvent ont remarqué qu'avant l'expédition de Transylvanie, ils avaient une sorte de défiance d'eux-mêmes à l'égard des turcs, et n'envisageaient pas avec plaisir une campagne au delà du Danube. Les succès de la dernière guerre ont changé leurs disposition morales, et ils montrent maintenant une certaine impatience pour en entreprendre une novelle. Voici à peu près le nombre et la distribution des troupes russes en Transylvanie et dans les Principautés. En Transylvanie, le général Hasford avec les régiments de Zamoyski, Moedlin et Pragski, le dernier fort réduit par les pertes considérables qu'il a éprouvée à Temesch, plus un régiment de cosaques et une batterie d'artillerie. Les régiments ne comptent pas maintenant plus de deux mille cinq-cents hommes. En Valachie et en Moldavie, on peut évaluer le nombre des Russes à vingt-mille. D'après les récits des officiers d'Etat-major le corps d'armée du général Lüders a perdu près de douze mille hommes en Transylvanie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Le seul régiment Pragski a perdu plus de quinze cents hommes. A Bucarest, nous avons un régiment de ligne, le régiment de cavalerie de Nassau (lanciers) et deux bataillons de tirailleurs, dont on vaut beaucoup le tir. Ils ont fait leur entrée en ville en très bonne tenue, mais ils n'ont pas la tournure de nos tirailleurs de Vincennes et leurs armes sont très inférieures aux notres. Cette fois, les Russes se sont rapprochés du Danube; il y a un régiment de Hulans à Bouch-de-Vede et les sapeurs sont dans un village des environs. Il est aussi question de leur faire passer l'Olto, de leur faire occuper Craiova dans la Petite Valachie, dont les habitants ont seuls gardé dans la Principauté de la fierté et de l'indépendance dans le caractère.

Les Russes occupent aussi Bouzéo, Rimnick, Fokschani, Barlad, Roman et Jassy ayant ainsi une ligne non interrompue depuis la Bessarabie jusqu'au Danube en face de Nicopolis, au coeur de la Bulgarie, et ils ont des magasins de biscuits et des approvisionnements confectionés depuis le mois de juin à Bucarest. Ces magasins sont à Tekoutch, près de Fokschani, à Berlad et à Okna. Les Turcs sont à Craiova, Bucarest et Jassy, mais ils n'ont aucune ligne de communications entre ces villes. Ils en ont une à Giurgevo, par laquelle Bucarest est relié à la Bulgarie. Ils n'ont point d'approvisionnements dans les Principautés et vivent au jour le jour. J'ai déjà l'honneur de vous faire savoir, Monsieur le Ministre, que cinq mille d'entre eux avaient fini leur temps de service, mais qu'ils avaient été gardés sur les drapeaux. On m'a assuré qu'ils disaient hautemant que si la guerre n'était pas déclarée entre la Russie et la Porte ils s'en retourneraient dans leurs foyers. On parle beaucoup du départ d'Omer-Paşa pour Adrianople.

Des Valaques qui viennent de Transylvanie affirment que le général Wohlgemuth ayant ordonné à Janco le chef valaque, de faire mettre bas les armes à ses compatriotes, celui-ci avait refusé en ajoutant que les Valaques ne déposeraient les armes qu'après avoir obtenu les droits politiques pour lesquels ils s'étaient soulevés contre les Hongrois. Les troupes du général Wohlgemuth ayant voulu opérer le désarmement de force, auraient été repoussées et le gouverneur général de la Transylvanie aurait immédiatement fait la paix avec Janco et demandé des instructions à Vienne. Les mêmes voyageurs disent que pendant leur séjour à Hermanstadt, les Russes avaient voulu amener la municipalité de cette ville à faire une pétition à l'Empereur de Russie pour demander sa protection contre les Szecklers et les Valaques; mais la majorité du corps municipal avait refusé de faire une semblable démarche.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

D'après ce que j'entends dire autour de moi, il paraît qu'il règne de l'agitation en Bulgarie, que des troubles pourraient bien éclater dans cette province. Je n'ai pas de renseignements [.....] *, mais je vais tout faire pour m'en procurer.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères etc. etc.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 188–191).

București, 29 septembrie 1849

Agenţia şi Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 35

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă relatez, în depeşa mea nr.31, conversaţia pe care am avut-o cu Fuad Effendi. Aici se crede, în general, că el are instrucţiuni, în cazul în care se va lovi de o hotărâre inflexibilă din partea împăratului Rusiei, să-i facă cunoscut că Sultanul se va supune cererii sale. Persoane demne de încredere mi-au afirmat că Omer Paşa s-a exprimat foarte limpede în acest sens. Avem noutăţi de la Fuad Effendi, din Iaşi: nu se va întoarce decât marţi.

Un funcţionar rus care se află la Calafat, ca ataşat la carantină, dar care are misiunea de a spiona, a scris aici că Bem s-a turcit şi şi-a luat numele de Murad-Bey. Patruzeci de soldaţi polonezi i-au urmat exemplul. Generalul Duhamel nu se îndoieşte de adevărul acestui zvon. Într-o precedentă depeşă, am menţionat, domnule ministru, discursurile ţinute de ofiţerii ruşi cu privire la posibilitatea unui apropiat război cu Turcia. Oameni care au dese contacte cu ei au

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

remarcat că, înaintea expediției în Transilvania, aveau un fel de neîncredere în ei înșiși, în raporturile cu turcii și că nu priveau cu plăcere la perspectiva unei campanii dincolo de Dunăre. Succesele din ultimul război le-au schimbat moralul și acum dovedesc o anumită nerăbdare de a începe un nou război. Iată, cu aproximație, numărul și repartizarea trupelor ruse în Transilvania și în Principate. În Transilvania, generalul Hasford cu regimentele Zsamoyski, Moedlin și Pragski, ultimul foarte redus prin pierderile însemnate pe care le-a suferit la Timiș, plus un regiment de cazaci și o baterie de artilerie. Regimentele nu au acum mai mult de două mii cinci sute de oameni. În Țara Românească și în Moldova, putem evalua numărul rușilor la douăzeci de mii. După mărturiile ofițerilor de Stat-Major, corpul de armate al generalului Lüders a pierdut aproape douăsprezece mii de oameni în Transilvania. Numai regimentul Pragski a pierdut peste o mie cinci sute de oamrni. La București, avem un regiment de linie, regimentul de cavalerie Nassau(lăncieri) și două batalioane de trăgători care țintesc foarte bine. Ei și-au făcut intrarea în oraș într-o foarte bună ținută, dar nu au aspectul trăgătorilor noștri din Vincennes și armele le sunt inferioare mult alor noastre. De această dată, rușii s-au apropiat de Dunăre: un regiment de ulani se află la Gura Vedei și geniștii sunt într-un sat din împrejurimi. Este vorba, de asemenea, să fie trecuți peste Olt, să ocupe Craiova, în Oltenia, ai cărei locuitori sunt singurii din principat ce și-au păstrat caracterul mândru și independent.

Rușii ocupă și Buzăul, Râmnic, Focșani, Bârlad, Roman și Iași, având astfel o linie neîntreruptă din Basarabia până la Dunăre, în fața Nicopolelui, în inima Bulgariei, și au depozite de biscuiți și de provizii stabilite din luna iunie la București. Aceste depozite sunt la Tecuci, aproape de Focșani, la Bârlad și la Ocna. Turcii sunt la Craiova, București și Iași, dar nu au încă linie de comunicații între aceste orașe. Au una la Giurgiu, prin care Bucureștiul este legat de Bulgaria. Nu au deloc provizii în Principate și trăiesc de pe o zi pe alta. Am avut deja onoarea să vă înștiințez, domnule ministru, că cinci mii dintre ei și-au terminat serviciul, dar au fost menținuți sub drapel. Am fost asigurat că spun în gura mare că, dacă nu s-ar fi declarat războiul între Rusia și Poartă, ei s-ar întoarce la vetrele lor. Se vorbește mult despre plecarea lui Omer Pașa la Adrianopol.

Valahii care vin din Transilvania afirmă că generalul Wohlgemuth, ordonându-i lui Iancu, căpetenia valahilor, să-si dezarmeze compatrioții, acesta l-a refuzat spunând că valahii nu-și vor depune armele decât după ce vor obține drepturile politice pentru care s-au ridicat

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

înpotriva ungurilor. Trupele generalului Wohlgemuth, voind să-l dezarmeze cu forţa, ar fi fost respins, iar guvernatorul general al Transilvaniei ar fi încheiat imediat pacea cu Iancu şi ar fi cerut instrucţiuni la Viena. Aceiaşi călători spun că, în timpul şederii lor la Sibiu, ruşii ar fi voit să determine municipalitatea acestui oraş, să facă o petiţie către Împărat prin care să-i ceară protecţia împotriva secuilor şi a valahilor; dar majoritatea corpului municipal ar fi refuzat să facă un asemenea demers.

Din cele ce aud spunându-se în jur, se pare, că în Bulgaria domneşte agitaţia, că ar putea izbucni tulburări în această provincie. Nu am informaţii, dar voi face tot posibilul să mi le procur.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,

Eugène Poujade

Dl.de Tocqueville, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine etc.

---

* Text indescifrabil

97

1849 octombrie 8/20, Bcureşti

My Lord,

A commission has recently been appointed composed of various boiars and proprietors of estates, having for object the amelioration of the state of the peasants as well as an alleviation of the burdens at present weighing so heavily upon that unfortunate class.

Hitherto the peasant, if not entirely atached to the glebe, was nevertheless obliged to give several months notice to the proprietor before he could withdraw from the estate, and difficulties and injustice were often thrown in his way which compelled him to remain perforce. The first act of the commission will be to grant the free privilege to remove when and where he pleases. This measure of itself will be a great benefit to the husbandman, as the capitation tax levied upon the peasantry by the proprietor, forming a principal source of the revenue of his estate will naturally induce the owner of such estate to be more lenient towards his peasants for fear of their abandoning their villages.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Another object proposed is the abolition of the ubadgio or personal service exacted by the proprietor and which is very vexatious to the peasant. I trust however that the labors of the commission will not rest here for there are still many reforms due towards the harassed and cruelly burdened peasantry.

I have the honor to be
My Lord,
Your Lordship's most obedient and most humble servant,
Robert Colquhoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Anglia, r. 22 (Public Record Office, London, Foreign Office, 78–Turkey, rol. 788, f. 218).

București, 20 octombrie 1848

Nr. 83

My Lord,

Recent a fost numită o comisie formată din boieri şi moşieri cu scopul de a se îmbunătăţi situaţia ţărănimii şi de a uşura povara care în prezent apasă atât de greu pe umerii acestei nefericite clase sociale.

Până acum ţăranul, în caz că nu era complet legat de glie, atunci era obligat să-şi anunţe stăpânul cu câteva luni înainte de a pleca de pe moşie, însă adesea i se făceau greutăţi şi nedreptăţi, aşa încât acesta era silit până la urmă să rămână. Prima sarcină a comisiei va fi să-i garanteze ţăranului dreptul de a pleca de pe moşie atunci când doreşte. Această măsură va fi prin ea însăşi o mare realizare pentru ţăran, deoarece impozitul stabilit de moşier pe cap de ţăran reprezintă principala sa sursă de venit şi, prin urmare, moşierul va avea tot interesul să se poarte frumos cu ţăranii de teamă ca aceştia să nu-şi părăsească satele.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Un alt obiectiv este desfiinţarea iobăgiei. Sper totuşi că lucrările comisiei nu se vor opri aici, întrucât mai sunt încă multe reforme pe care societatea le datorează acestor ţărani chinuiţi şi împovăraţi de muncă.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenţei sale,
Vicontele Palmerston

98

1849 octombrie 15/27, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 47

Monsieur le Ministre,

La cérémonie du sacre du Prince Grégoire Ghika a eu lieu à Jassy le 14 de ce mois; mais ni le général Moller ni Sureya Bey n'y ont assisté parceque les deux cours ne reconnaissent pas aux Hospodars le droit de se faire sacrer comme des Souverains indépendants.

Le Prince Stirbey, qui depuis quelques jours est installé en ville, n'a pas encore osé célébrer une cérémonie ridicule surtout dans la situation actuelle de la Principauté; mais qui, pour les Valaques, est cependant un souvenir de leur indépendance passée et une espérance dans l'avenir.

L'Hospodar me parlant du sacre du Prince Ghika, me disait; „J'aurais voulu que mon intronisation ne fut pas une vaine cérémonie. J'aurais désiré le faire coïncider avec quelques changements favorables dans les lois du pays. J'aurais voulu, par exemple, que la commission chargée de régler les rapports entre les paysans et les propriétaires eut trouvé un bon résultat. Mais il n'y a rien de fait et je suis encore dans l'indécision sur le jour que je choisirais pour cette cérémonie".

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

La vérité, Monsieur le Ministre, c'est que le Prince se trouve gêné pour déployer les formes du pouvoir souverain au moment où les commandants en chef des armées d'occupation et les commissaire des deux cours sont dans sa capitale. Il voit toutes les difficultés de sa position en homme d'esprit et me parlait, il y a quelques jours, avec supériorité, des réformes ou des améliorations qu'il comptait apporter si son pouvoir pouvait avoir quelque durée. La guerre entre la Porte et la Russie mettrait, sans doute, immédiatement un terme à son pouvoir, aussi le redoute-t-il et en peint-il les dangers avec énergie et vérité. Ses craintes comme celles du public: se dissipent peu à peu devant l'attitude prise par les Cabinets de l'Occident et aussi devant le langage de la presse viennoise unanimement hostile à la guerre. Mais si on ne croit plus à la guerre actuelle ou prochaine, on est tellement persuadé, dans tous les rangs de la société, que la Russie ne s'est servi de la question d'extradition que comme d'un prétexte, que l'on s'attend à la voir remporter par la Turquie quelque nouvel avantage diplomatique, quelque concession, en échange de l'abandon de la demande d'extradition.

Les opinions que je vais avoir l'honneur de mettre sous vos yeux, Monsieur le Ministre, ne sont pas seulement le fruit de mes observations depuis que je suis dans les Principautés, mais aussi, mais surtout de mes conversations avec Faud Effendi, avec Omer Pacha, avec un grand nombre des boyards, enfin et tout dernièrement avec le Prince lui-même et toujours sans que j'aie pris une seule foi l'initiative de ces entretiens.

Après la paix d'Adrianople, la Russie, sous le titre de puissance protectrice ou garante pour parler le langage exact des traités, a exercé le veritable pouvoir, la véritable influence dans les Principautés. La Porte apparaissait à peine ou bien n'apparaissait que pour servir d'instrument au pouvoir de sa rivale. Peu à peu, à mesure qu'elle a senti revenir ses forces, elle a cherché à faire valoir ses droits sur les Principautés et enfin, l'année dernière, par sa protection donnée à un mouvement révolutionnaire dirigé ouvertement contre la Russie, bien que, par des instruments inintelligents et aveugles de cette puissance par la présence de l'armée ottomane en deça du Danube, par la conduite douteuse du Divan à l'égard de l'insurrection Hongroise, al Porte a fait voir ses projets non pas seulement d'avoir dans les Principautés une puissance égale à celle de la Russie mais peut-être de lui faire perdre entièrement son influence. Tels sont les griefs que

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

la Russie a silencieusement accumulés contre la Porte et dont elle ne cherchait qu'une occasion de tirer vengeance et profit.

Le dessein de la Porte de supplanter entièrement la Russie dans les Principautés et de substituer sa prépondérance à la sienne, paraît chimérique à tous les gens clairevoyants. La religion, ou la reconnaissance, ou les intérêts présents unissent les Principauté à la Russie par des liens qui ne sont pas encore affaiblis. Le peuple et les Boyards se rappellent même alors qu'il souffrent de l'occupation actuelle, que c'est la Russie qui les a délivré de l'insuportable tyrannie de la Turquie contre laquelle elle a longtemps été leur refuge. En un mot, la tendance actuelle des populations moldo-valaques vers l'Empire Ottoman est un fait nouveau, passager, une sorte d'expédient pour contrebalancer un pouvoir qui de protecteur devient usurpateur, mais le fait ancien et durable, c'est la reconnaissance envers la Russie, et surtout les regrets pour l'indépendance pasée et l'aspiration vers une indépendance nouvelle. La Porte, dans un pareil état des choses, peut-elle espérer augmenter ou maintenir ici sa puissance? La réponse et facile. Elle n'a qu'un seul moyen de détruire, dans les Principautés, l'influence exclusive de la Russie et de lui opposer une barrière infranchissable, c'est de se désister de ses droits de souveraineté sur les Principautés, droits incontestables, mais qui ne lui rapportent presque rien, soit gratuitement et généreusement, soit moyennant rachat, et d'appeler les grandes puissances de l'Europe à constituer avec elle un Etat indépendant sous un prince européen, et dont la neutralité serait solennellement garantie. En un mot, faire sur le Danube ce qui a été fait sur l'Escaut et sur la Meuse. J'ai été frappé d'entendre un pareil point discuté, approuvé, mis en avant par le Hospodar lui-même et par Fuad Effendi et j'ai pensé qu'il était temps, Monsieur le Ministre, de résumer tous ces entretiens et de vous les faire connaître, au moment où cette question préoccupe tant d'esprits et semble réunir tant d'intérêts divers.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, Votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 235–239).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

București, 27 octombrie 1849

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 47

Domnule Ministru,

Ceremonia încoronării principelui Grigore Ghica a avut loc la Iași în 14 ale acestei luni, dar nici generalul Moller, nici Sureya Bey n-au asistat la ea , deoarece cele două Curți nu le recunosc domnitorilor dreptul de a se încorona ca suverani independenți.

Prințul Știrbei, care de câteva zile se află în oraș, n-a îndrăznit până acum să celebreze o ceremonie ridicolă, mai ales în situația actuală a Principelui, dar care, pentru valahi, este totuși o amintire a independenței lor trecute și o speranță pentru viitor.

Domnitorul, vorbindu-mi despre încoronarea principelui Ghica, mi-a spus: „Aș fi dorit ca înscăunarea mea să nu fie o ceremonie zadarnică. Aș fi vrut s-o fac să coincidă cu câteva schimbări favorabile în legile țării. Aș fi vrut ca, de exemplu, comisia însărcinată cu reglementarea raporturilor între țărani și proprietari să fi găsit un bun rezultat. Dar nu este nimic concret și nu sunt încă decis asupra zilei pe care o voi alege pentru această ceremonie".

Adevărul este, domnule ministru, că prințul se jenează să etaleze formele puterii suverane, în momentul în care comandanții armatelor de ocupație și comisarii celor două Curți se află în capitală. El înțelege ca un om de spirit toate dificultățile poziției sale și îmi vorbea, acum câteva zile, cu superioritate, despre reformele sau ameliorările pe care socotește să le introducă, dacă Domnia sa ar putea să mai dureze. Războiul între Poartă și Rusia, fără îndoială că ar pune capăt imediat acestei domnii, așa se teme și el și descrie pericolul cu energie și luciditate. Temerile sale, precum acelea cu privire la opinia publică, s-au împrăștiat, puțin câte puțin, în fața limbajului presei vieneze, unanim ostilă războiului. Dar, dacă nu se mai crede în războiul actual sau viitor, în toate straturile societății există convingerea că Rusia nu s-a servit de chestiunea extrădării decât ca de un pretext, că este de așteptat să obțină de la Turcia noi avantaje diplomatice, unele concesii, în scopul abandonării cererii de extrădare.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Opiniile pe care vi le-am înfăţişat, domnule ministru, nu sunt numai rodul observaţiilor mele<făcute> de când mă găsesc în Principate, dar şi, mai ales, al conversaţiilor mele cu Fuad-Effendi, cu Omer-Paşa, cu un mare număr de boieri şi, în sfârşit, cu prinţul însuşi, şi întotdeauna fără ca ele să fi luat, măcar o singură dată, iniţiativa acestor întrevederi.

După pacea de la Adrianopol, Rusia, cu titlul de putere protectoare sau garantă, pentru a folosi limbajul exact al tratatelor, a exercitat adevărata putere, adevărata influenţă în Principate. Poarta s-a manifestat foarte puţin sau chiar nu s-a manifestat decât pentru a servi drept instrument al puterii rivalei sale. Puţin câte puţin, pe măsură ce a simţit că-i revin forţele, ea a încercat să-şi valorifice drepturile asupra Principatelor şi, în sfârşit, anul trecut, prin protecţia acordată unei mişcări revoluţionare îndreptată deschis împotriva Rusiei, deşi prin intermediul unor instrumente neînţelepte şi oarbe ale acestei puteri, prin prezenţa armatei otomane dincolo de Dunăre, prin atitudinea îndoielnică a Divanului faţă de revoluţia ungară, Poarta şi-a pus în evidenţă proiectele, nu doar de a avea în Principate o putere egală cu aceea a Rusiei, dar şi, poate, de a o face să-şi piardă în întregime influenţa. Acestea sunt nemulţumirile pe care Rusia le-a acumulat în tăcere faţă de Poartă, şi pe care nu a căutat decât o ocazie ca să le răzbune şi să profite <de pe urma lor> .

Intenţia Porţii de a înlocui în totalitate Rusia în Principate şi de a-i substitui propria sa preponderenţă, părea himerică, pentru toţi oamenii cu spirit pătrunzător.Religia sau recunoştinţa, sau interesele presante unesc Principatele de Rusia prin legături care nu sunt încă slăbite. Poporul şi boierii îşi amintesc, chiar dacă suferă sub ocupaţia actuală, că Rusia a fost aceea care i-a eliberat de insuportabila tiranie a Turciei, împotriva căreia le-a servit multă vreme de refugiu. Într-un cuvânt, tendinţa actuală a populaţiei moldo-valahe către Imperiul Otoman este un fapt nou, trecător, un fel de expedient pentru a contrabalansa o putere care din protectoare devine uzurpatoare, dar realitatea veche şi durabilă este recunoştinţa faţă de Rusia şi, mai ales, regretele pentru independenţa trecută şi aspiraţiile către o nouă independenţă. Poate spera Poarta, într-o atare situaţie să-şi mărească sau să-şi menţina puterea aici? Răspunsul este simplu. Ea nu are decât un mijloc de a distruge în Principate, influenţa exclusivă a Rusiei şi de a-i opune o barieră de netrecut, acela de a renunţa la drepturile sale de suveranitate în Principate, drepturi incontestabile, dar care nu

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

îi aduc aproape nimic, fie în mod gratuit şi generos, fie prin intermediul răscumpărării şi de a face apel la Marile Puteri ale Europei să constituie aici un stat independent sub un principe european şi a cărui neutralitate va fi în mod solemn garantată. Într-un cuvânt, să facă pe Dunăre ceea ce s-a făcut pe Escaut şi pe Meuse. Am fost mirat să aud un asemenea punct de vedere discutat, aprobat, pus în evidenţă de domnitor însuşi şi de către Fuad Effendi şi am considerat că este timpul, domnule ministru, să rezum toate aceste convorbiri şi să vi la aduc la cunoştinţă, într-un moment în care această chestiune preocupă toate spiritele şi pare să reunească interese atât de diverse.

Sunt, cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră
foarte umil şi supus servitor,

Eugène Poujade

99

1849 octombrie 25/noiembrie 6, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 49

Monsieur le Ministre,

Le journal de Saint-Petersburg, du 6/18 Octobre, reçu il y a quelques jours, a causé une vive sensation. Ce journal contient un article qui sera déjà parvenu au Département et qui annonce que l'Empereur a fait à Fuad-Effendi „un accueil distingué qui autorise l'espoir d'un prompt arrangement, à la satisfaction mutuelle des deux Cours".

Cet article me suggère, Monsieur le Ministre, quelques réflexions que je prends la liberté de vous soumettre. Il fait espérer que la paix ne sera pas troublée et il a été accueilli avec une vive et bien

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

naturelle satisfaction, mais il est permis de ne pas partager entièrement cette satisfaction quand on examine les termes de l'article du Journal officiel russe, et surtout lorsqu'on connaît la lettre autographe du Sultan à l'Empereur. Loin de voir dans cette solution, d'ailleurs heureuse en soi, des difficultés présentes, un triomphe pour la Turquie, il me semble que cette puissance subit un nouvel échec moral, bien que voilé, et qui ne peut que grandir l'influence de sa redoutable voisine.

La conduite déplorable de Suleyman-Pacha, l'arrangement de Balta Liman et la correspondance autographe entre l'Empereur et le Sultan ont encore augmenté, à mon avis, la suprématie de la Russie dans les Principautés, et montré que chaque effort de la Porte pour échapper au protectorat que la Russie fait peser sur elle, n'a servi qu'à le rendre plus lourd. Cette situation est d'autant plus grave que les derniers événements de Hongrie ne permettent plus à l'Autriche de donner sur le Bas Danube à la Turquie l'appui qu'elle recevait du cabinet dirigé par le Prince de Metternich. Cette situation préoccupe ici les esprits un peu clairevoyants, et je manquerais à mon rôle d'observateur si je n'en faisais mention.

L'Autriche, cependant, ne paraît point vouloir laisser tomber la juste influence qu'elle doit avoir dans les Principautés. Mr. de Timoni, agent de cette puissance à Bucarest vient d'être remplacé par Mr. Laurin qui y portera le titre de Consul Général qu'il avait à Alexandrie, et qui, à cette occasion, a été crée Conseiller de Ministère. Le même titre a été donné à l'agent de Jassy. Les journeaux de Vienne disent que l'on était depuis longtemps mécontent de Mr. de Timoni mais il m'a dit avoir la promesse d'être employé à Vienne même.

C'est un homme fort distingué et d'une grande activité, mais il lui était difficile de contenter le nombre considérable de sujets autrichiens qui habitent la Principauté (du la porte à 40.000) et il a soulevé beaucoup d'inimitiés. Il est aussi très probable que le Cabinet de Vienne ait voulu retirer de Bucarest un agent soupçonné d'un certain penchant pour les Russes, ou qui, du moins, et par les instructions même de sa Cour, a souvent marché avec eux dans le plus grand accord. Quoiqu'il en soit, Mr. de Timoni sera très regretté de ses collègues. Son successeur n'est pas encore arrivé.

Le général Lüders, par la lettre autographe de l'Empereur François Joseph, qui accompagnait la croix de commandeur de Marie-Thérèse, était invité à faire passer à Vienne une liste des officiers qu'il recommandait pour des décorations. Cette liste a parru; elle est longue, et l'on s'accorde à trouver que le chef de l'armée de Transylvanie a

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

un peu abusé de l'offre généreuse de l'Empereur. Parmi les commandeurs de Saint Léopold, on a surtout été surpris de voir figurer le général Komer qui n'a pas quitté Bucarest et qui passe ici dans la société, pour plus ridicule que belliqueux.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur.

Eugène Poujade

P.S.

Mr. Hory arrive de Widdin au moment où je termine cette dépêche. Je viens de lire son rapport qui est, en général, satisfaisant pour les autorités turques. J'aurai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous l'expédier par la poste de jeudi prochain.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 2 (Ministère les Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 242–245).

Bucureşti, 6 noiembrie 1849

Agenţia şi Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 49

Domnule Ministru,

„Gazeta de St. Petersburg", din 6/18 octombrie, primită acum câteva zile, a produs o vie senzaţie. Această gazetă cuprinde un articol, care a sosit deja, probabil, la Departament, şi care anunţă că împăratul i-a făcut lui Fuad Effendi„o aleasă primire care autorizează speranţa într-o înţelegere promptă, spre satisfacţia reciprocă a celor două Curţi".

Acest articol mi-a prilejuit, domnule ministru, câteva reflecţii pe care îmi iau libertatea să vi le înfăţişez. El a dat speranţe că pacea nu va fi tulburată şi a fost primit cu vie şi firească satisfacţie, dar este

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

îngăduit să nu împărtăşeşti în totalitate această satisfacţie, atunci când examinezi termenii articolului din„Jurnalul Oficial“ rus, şi, mai ales, atunci când cunoşti scrisoarea autografă a sultanului către împărat. Departe de a vedea în această rezolvare, de altfel fericită în sine, a dificultăţilor prezente, un triumf pentru Turcia, mi se pare că această putere suferă un nou eşec moral, deşi mascat şi care nu poate decât să mărească influenţa temutului său vecin. Comportarea deplorabilă a lui Suleyman Paşa, înţelegerea de la Balta-Liman şi corespondenţa autografă dintre împărat şi sultan au făcut, după părerea mea, să crească şi mai mult supremaţia Rusiei în Principate şi a arătat că fiecare efort al Porţii de a scăpa de protectoratul cu care o apasă Rusia nu l-a făcut decât să fie şi mai greu. Această situaţie este cu atât mai gravă cu cât ultimele evenimente din Ungaria nu-i mai permit Austriei să ofere Turciei, la Dunărea de Jos, sprijinul pe care l-a primit din partea Cabinetului condus de prinţul de Metternich. Această situaţie preocupă aici spiritele cele mai lucide şi mi-aş neglija rolul de observator dacă nu aş menţiona-o.

Austria, totuşi, nu pare deloc dispusă să renunţe la influenţa ce i se cuvine în Principate. Domnul de Timoni, agentul acestui puteri în Bucureşti a fost înlocuit de curând de domnul Laurin, care şi-a păstrat aici titlul de consul general pe care îl avea la Alexandria, şi care cu această ocazie a fost înaintat consilier în minister. Acelaşi titlu i-a fost conferit agentului de la Iaşi. Ziarele din Viena spun că de multă vreme, existau nemulţumiri la adresa domnului Timoni, dar el mi-a zis că are promisiunea de a fi angajat chiar la Viena. Este un om foarte distins şi foarte activ, dar a avut dificultăţi în a multumi numărul considerabil de supuşi austrieci care locuiesc în Principate (în jur de 40.000) şi a trezit multe animozităţi. Este, de asemenea foarte probabil ca guvernul de la Viena să fi dorit retragerea de la Bucureşti a unui agent bănuit de oarece simpatie faţă de ruşi, sau care, cel puţin, şi chiar prin instrucţiunile Curţii sale a mers adesea alături de ei, în cel mai deplin acord. Oricum ar fi, domnul de Timoni va fi foarte regretat de colegii săi. Succesorul lui nu a sosit încă.

Generalul Lüders a fost invitat prin scrisoarea autografă a împăratului Franz Joseph care a însoţit Crucea de comandor al <ordinului> Mariei Tereza, să trimită la Viena o listă de ofiţeri pe care să-i recomande pentru decorare. Această listă a apărut; este lungă şi toată lumea e de acord că comandantul armatei din Transilvania a abuzat puţin de oferta generoasă a împăratului. Printre comandorii

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

<ordinului> Sfântului Leopold a surprins prezenţa generalului Komar, care n-a părăsit Bucureştiul şi care trece în societate de aici drept ridicol, mai degrabă decât războinic.

Sunt, cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil servitor,

Eugène Poujade

P.S. :

Dl Hory soseşte de la Vidin în momentul în care termin această depeşâ. I-am citit raportul care este, în general, satisfăcător pentru autorităţile turce. Voi avea onoarea, domnule ministru, să vi-l expediez cu poşta de joia viitoare.

100

1849 octombrie 25/noiembrie 6, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 50

Monsieur le Ministre,

J'ai l'honneur de vous transmettre ci-joint copie d'un office adressé par le Prince de Valachie au Conseil administratif extraordinaire.[1] Par cet office, le Prince institue la commission chargé d'étudier les rapports entre les propriétaires et les paysans. Dans sa première séance, la commission a élu le Docteur Arsaki pour son rapporteur. Il y a deux opinions en présence dans la commission: celle qui veut le maintien du Règlement organique pur et simple, et celle qui veut que l'Etat proclame la liberté entière des transactions. Il est probable que ce sera la première de ces opinions qui l'emportera si, ainsi que je l'ai entendu affirmer, le désir du Prince et celui du commissaire russe est que l'on ne fasse aucun changement.

Je joins à cette dépêche une „notice sur la législation agraire de la Valachie“ [2] faite par un jeune boyard de mes amis, élèvè de la

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

faculté de droit de Paris. J'ai mieux aimé le transmettre comme la précédente dans son originalité, plutôt que de me l'approprier en la fondant dans un rapport, afin que vous puissiez en même temps, Monsieur le Ministre, prendre une idée de l'intelligence politique de quelques uns des jeunes valaques. L'auteur du mémoire conduit à la liberté des transactions telle qu'elle existe en France. Il n'est pas sans intérêt de voir la question de propriété débattue sur le Danube non pour y porter atteinte, mais pour la consolider; c'est ainsi que le premier acte de l'avènement de la Serbie au rang de nation a été de créer la propriété qui n'existait pas sous le gouvernement ottoman, les forêts appartenant alors en commun à cette peuplade guerrière.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

A Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 246–247).

Bucureşti, 6 noiembrie 1849

Agenţia şi Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 50

Domnule Ministru,

Am onoarea să vă trimit alăturat copia unei note adresată de principele Ţării Româneşti către Consiliul administrativ extraordinar[1]. Prin această notă, principele instituie comisia însărcinată cu studierea raporturilor dintre propietari şi ţărani. În prima sa şedinţă, comisia l-a ales ca raportor pe doctorul Arsaki. În comisie se manifestă două opinii: aceea care doreşte menţinerea Regulamentului Organic pur şi simplu şi aceea care vrea ca statul să proclame libertatea deplină a tranzacţiilor. Probabil că se va învinge prima opinie, dacă, aşa cum am auzit, dorinţa principelui şi a comisarului rus este să nu se facă nici o schimbare.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Alătur acestei depeşe o „notiţă asupra legislaţiei agrare a Ţării Româneşti“ [2], întocmită de un tânăr boier, prieten de-al meu, student al Facultăţii de Drept din Paris. Am preferat să o transmit ca şi pe precedenta, în original, mai degrabă decât să o integrez într-un raport, pentru ca să puteţi în acelaşi timp, domnule ministru, să vă faceţi o idee despre inteligenţa politică a unora dintre tinerii valahi. Autorul memoriului se pronunţă pentru libertatea tranzacţiilor, aşa cum există ea în Franţa. Nu este lipsit de interes să vedem problema proprietăţii dezbătută la Dunăre, nu pentru a i se aduce atingere, ci pentru a o consolida; aşa se face că primul act al ridicării Serbiei la rangul de naţiune a fost crearea proprietăţii care nu exista sub guvernarea otomană, pădurile aparţinând atunci în comun acestei populaţii războinice.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră foarte umil şi supus servitor,

Eugène Poujade

Domnului de Tocqueville, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe.

---

[1] Nu figurează pe rolă.
[2] Urmează pe rolă, f.248 – 259.

101

1849 noiembrie 4/16, Iaşi

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 5

Monsieur le Ministre,

Il avait été arrêté dans la convention de Balta Liman, conclue entre la Russie et la Turquie, au mois de mai de cette année, qu'un comité de révision du Règlement organique des Principautés moldovalaques, serait institué dans un bref délai dans chacun des deux Principautés pour introduire dans le Règlement tels changements que les besoins de [.....]* pourraient exiger.

Vous n'ignorez pas que ce Règlement date de 1829 c'est-à-dire d'une époque où, pour me servir d'expressions chères aux ambitions moscovites, la Turquie était aux pieds de S.M. l'Empereur Nicolas. Les premiers mots de ce Règlement sont: „S.M. l'Empereur ayant

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

daigné ordonner etc. etc..." L'Empereur parlait donc en souverain dans les Principautés et il n'est pas plus fait mention du Sultan Suzerain que s'il s'agissait de gouvernements moscovites. Ce ne fut que par adhésion postérieure que la Porte donne à cet oeuvre de la diplomatie russe, la sanction nécéssaire pour le valider aux yeux d'autres Puissances.

En consentant aujourd'hui à réviser le règlement, il semble que la Russie fasse une concession. En déclarant qu'il a besoin d'être révisé pour répondre aux besoins de l'époque, il semble qu'elle se prête volontiers à "écouter toutes les espérances et tous les intérêts. Les intérêts, qui n'existent encore que pour une noblesse blasée car quand on dit intérêt, on dit jouissances de droits quelconques, et des droites quelconques appartiennent à la seule noblesse dans les Principautés, les espérances qui existent dans un très petit noyau de classe moyenne, beaucoup plus petit que ne sembleraient l'indiquer même les mouvements avortés des Principautés, enfantillages, qui n'étaient que le fait de quelques étourdis, beaucoup plutôt que l'essai d'un parti sérieux.

Or, cette adroite flatterie aux intérêts et aux espérances faite au nom de deux Puissances, ne bénéficie qu'à la Rusie, car chacun sait que c'est à elle qu'appartient la haute main dans cette affaire.

Et que si elle a laissé arriver au pouvoir en Moldavie le Prince Grégoire Ghyka, qu'on dit (je n'ai pas encore sur lui d'opinion personnelle) animé de sentiments contraires à l'influence russe, ce n'a été qu'un de ces semblants de tolérance, qu'elle ne manque jamais de prodiguer au moment même où elle médite ses empiètements d'autorité les plus serieux. Un Prince, partisan russe, eût été bien plus embarassant à déplacer ou à annihiler qu'un Prince adversaire déclaré et qui, si j'en juge par les courts instants que j'ai passés avec lui, se compromettra quand on voudra.

D'ailleurs, pourquoi ne pas céder de bonne grâce sur ce fait capital en apparence, secondaire en réalité, qu'importe le nom du hochet qui trône, lorsqu'on garde dans les maines les rênes du gouvernement réel. Ce n'est pas, quand le chef est aussi lié qu'il l'est ici, la personne du chef qui importe aux espérances et aux intérêts; ce sont les institutions.

Or, le comité de révision du réglement va se mettre à l'oeuvre; c'est sont travail qui a de l'importance, car c'est lui qui respectera les privilèges, ou y portera ateinte. C'est sur lui que sont fixés les regards de la noblesse qui a des intérêts, du reste du peuple, qui peut avoir des espérances.

Et le comité de révision est composé d'hommes qui passent pour être, en majorité, dévoués à la Russie.

La Russie pouvait donc concéder le Prince.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Le général Duhamel, commissaire russe dans les Principautés et qui résidait à Bucarest, est ici. Il retourne à Pétersbourg.

Des cosacques, cantonnés à Piatra, bourg situé entre Iassi et la frontière transylvaine, se sont livrés, au nombre de 30 environ, au pillage du marché, il y a deux nuits. L'officier russe qui les commande avait, dit-on, demandé à l'autorité moldave du lieu de ne pas faire de rapport officiel. Le rapport, néanmoins, a été fait et est arrivé hier. Je vous signale ce fait, Monsieur le Ministre, non parcequ'il me paraisse entraîner aucune conséquence, mais parceque c'est un de ces faits qui doivent désaffectionner la population de la protection si pleine de sollicitude du Czar.

J'ai l'honneur d'être,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Em. Fabres

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 279 c. 606–608 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 185–186).

Iaşi, 16 noiembrie 1849

Consulatul Franţei la Iaşi
Direcţia Politică
Nr. 5

Domnule Ministru,

În convenţia de la Balta Liman, încheiată între Rusia şi Turcia în luna mai a acestui an, s-a stipulat ca un comitet de revizuire a Regulamentului Organic al Principatelor moldovalahe să se institue în cel mai scurt timp în fiecare dintre cele două principate, pentru a introduce în Regulament acele schimbări pe care nevoile [.....][1] le-ar putea cere.

Sunteţi informat că Regulamentul datează din 1829, adică dintr-o epocă în care, pentru a folosi o expresie dragă ambiţiilor moscovite, Turcia era la picioarele M.S., Împăratul Nicolae. Primele cuvinte ale acestui Regulament sunt: „Majestatea sa Împăratul, binevoind să ordone etc. etc." Împăratul era deci suveran în Principte şi nu mai era menţionat Sultanul Suzeran, ci guvernele moscovite. Doar adeziunea

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ulterioară a Porții a dat acestei opere a diplomației ruse sancțiunea necesară pentru a o valida în ochii altor puteri.

Consimțind acum la revizuirea Regulamentului, se pare că Rusia face o concesie. Declarând că este nevoie să fie revizuit pentru a răspunde cerințelor epocii, se pare că ea e gata, de bunăvoie, să asculte toate speranțele și toate interesele. Interesele care nu există încă decât pentru o boierime blazată, căci atunci când spui interes, spui beneficiul unor drepturi oarecare, iar drepturile în Principate aparțin numai boierimii; speranțele care există într-un foarte mic nucleu al clasei de mijloc, mult mai mic decât pare să-l indice chiar și mișcările eșuate din Principate, jocuri de copii, care n-au fost decât opera câtorva aiuriți, mai degrabă decât încercarea unui partid serios.

Or, această iscusită lingușire a intereselor și speranțelor, făcută în numele celor două Puteri, nu este decât în beneficiul Rusiei, căci toată lumea știe că ei îi aparține decizia în această problemă.

Și că, dacă l-a lăsat să ajungă la putere în Moldova pe principele Grigore Ghica, care, se spune (eu nu mi-am format încă despre el o opinie personală), este însuflețit de sentimente ostile influenței rusești, aceasta n-a fost decât una dintre acele aparențe de toleranță, pe care nu pierde niciodată ocazia să le etaleze, chiar în momentul în care pune la cale cele mai grave încălcări ale autorității. Un principe filorus ar fi fost mult mai greu de înlăturat sau de anihilat decât un principe adversar declarat și care, dacă mă iau scurtele momente pe care le-am petrecut cu el, poate fi compromis oricând e nevoie.

De altfel, de ce să nu cedezi cu mărinimie în privința acestui fapt, capital în aparență, secundar în realitate, ce contează numele marionetei care stă pe tron, atâta vreme cât ai în mâini frâiele adevăratei guvernări. Când conducătorul este atât de legat cum este aici, nu persoana lui este cea care stârnește speranțe și interese, ci instituțiile.

Or, comitetul de revizuire a Regulamentului va începe să lucreze; aceasta este ceea ce contează, căci el este acela care va menține privilegiile sau le va aduce vreo atingere. Asupra lui sunt ațintite privirile boierimii, care are interese, ale restului poporului, care poate avea speranțe.

Și comitetul de revizuire este format din oameni care trec, în majoritate, ca fiind devotați Rusiei.

Rusia poate deci să cedeze în privința principelui.

Generalul Duhamel, comisarul rus în Principate, care avea reședința la București, se află aici. El se întoarce la Petersburg.

Unii dintre cazacii cantonați la Piatra, târg situat între Iași și frontiera transilvăneană, în număr de aproape 30, s-au dedat la jefuirea

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

pieţii, acum două nopţi. Ofiţerul rus care îi comandă le-a cerut, după cum se spune, autorităţilor locale moldoveneşti să nu facă raport oficial. Raportul s-a făcut, totuşi, şi a sosit ieri. Vă semnalez acest fapt, domnule ministru, nu pentru că ar părea să aibă vreo consecinţă, ci pentru că este unul dintre acele fapte menite să dezguste populaţia de protecţia atât de plină de solicitudine a ţarului.

Am onoarea să fiu, domnule ministru,
al dumneavoastră pre umil şi supus servitor,
Em. Fabres

---

* Text indescifrabil.

102

1849 decembrie 1/13, Bucureşti

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 60

Monsieur le Ministre,

Par ma dépêche du 27 octobre dernier, no. 47, j'ai eu l'honneur de mettre sous vos yeux le résumé de diverses conversations que j'avais eues avec les principaux personnages de la Principauté, dont la conclusion était que la formation de la Valachie et de la Moldavie en un Etat indépendant, sous la garantie des grandes puissances européennes, à l'imitation de ce qui avait été fait pour la Belgique, était le meilleur moyen de prévenir la guerre et de résoudre dur le Danube une des difficultés de la question d'Orient.

Ainsi que je le disais dans la dépêche ci dessus citée, Omer Pacha est un des personnages qui m'avoue, dans nos entretiens, que telle était aussi son opinion.Je ne fis pas moi aussi, difficulté de lui dire que le Prince partagerait ces sentiments qu'il n'avait d'ailleurs pas cachés à Mr. de Ségur Dupeyre ainsi qu'on peut le voir dans la correspondence de ce dernier.

Le Mouchir de Roumélie a cru devoir, sur cette conversation, écrire à Constantinople que le Prince Stirbey visait à l'indépendance,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

il l'a dit ici, à Bucarest, et il n'a pas reculé devant la hardiesse de me citer comme le lui ayant dit à lui même. Le Prince s'en doucement expliqué avec moi et nos relations n'en ont nullement souffert. Ma réponse était facile et péremptoire: je n'avais qu'à raconter ce qui s'était passé. Quant à Omer Pacha, chez lequel je ne vais plus, puisqu'il ne m'a pas rendu ma visite officielle lors du Courbam Bayram, je me suis contenté de lui faire dire par Mr. Hory que je le priais de ne pas avoir recours à son imagination, quand sa mémoire lui faisait défaut.

La cérémonie du sacre du Prince de Valachie, qui a lieu le 16 de ce mois et dont j'ai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous transmettre ici le programme, préoccupe beaucoup Omer Pacha. Il a dit à Mr. Hory qu'il ne voulait point y assister attendu que le Prince, en se faisant sacrer, portait atteinte aux droits de suzeraineté de la Porte Ottomane. Omer Pacha oubliait, en parlant ainsi, que cette cérémonie est maintenue par le Réglement organique même dont l'article 44 est ainsi conçu:

„La solemnité de l'installation de l'Hospodar et le cérémonial y relatifs seront déterminés par un règlement que le gouvernement provisoire rédigera à cette fin, en se conformant à l'ancien usage consigné dans les archives du pays; la solemnité du sacre aura lieu dans l'Eglise de la Sainte Vierge à Corte Vecchia; au moment où l'Hospodar se présentera au pied de l'autel pour recevoir l'onction, il prononcera, en posant la main sur la Sainte Evangile, le serment qui suit: „Je jure au nom de la Sainte Trinité, d'observer religieusement les lois et les institutions de la Principauté de Valachie d'après le règlement établi, de les faire observer et de les maintenir dans toute leur rigueur".

Omer-Pacha m'ayant fait insinuer qu'il pensait que je n'assisterais pas à la cérémonie, je lui ai fait tenir, pour toute réponse, copie de l'article ci-dessus mentionné.

Je crois qu'il s'abstiendra d'y paraître, et il a déjà témoigné son mauvais vouloir, en disant au général Niépokoechinsky, envoyé par le général Lüders pour régler avec lui le nombre des troupes qu'ils doivent mettre sous les armes, qu'il commanderait deux bataillons, et qu'en tout cas il ne permettrait de tirer que 19 coups de canon au lieu de 21 dont il est fait mention dans le programme. Le général Lüders s'est, au contraire, montré fort disposé à ajouter à l'éclat de la cérémonie en mettant un plus grand nombre d'hommes sous les armes et en offrant son artillerie.

Omer Pacha appuie son refus sur ce qu'il appelle une usurpation de la part du Prince que la Porte ne considère, dit-il, que comme un

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

gouverneur de province nommé pour sept ans, ne prenant rang qu'après les Muchirs plus anciens que lui et qui, par une cérémonie comme celle qui doit avoir lieu dimanche, porte atteinte aux droits et à la majesté du Sultan. Mais les motifs de politique générale et la grandeur du Sultan ne sont pas ce qui préoccupe le plus Omer Pacha. Sa vanité personnelle, dont il est difficile de mesurer l'étendue, lui dicta son langage et sa conduite bien plus que son attachement à son souverain. Il se croit et se dit d'un rang plus élevé que l'Hospodar qui n'est, m'a-t-il souvent répété, qu'un simple Vukéla, tandis qu'il est lui, Omer-Pacha, Muchir de l'armée de Roumélie. Aussi cherche-t-il, en toute occasion, et par ses paroles et par son action, à diminuer la situation de l'Hospodar, bien différent en cela de Fuad Effendi qui, tout en maintenant avec habileté la dignité du Sultan, savait y ajouter le relief du respect porté à son vassal; bien différent aussi du général Lüders qui, en ménageant adroitement l'amour propre de l'Hospodar, le liera davantage par la reconnaissance au souverain protecteur.

J'ai vu hier le Prince Stirbey au bal chez le général Lüders; il m'a demandé si j'avais reçu mon invitation à la céremonie du 16, et sur une réponse affirmative, il m'a exprimé combien cette cérémonie lui coutait à faire célébrer dans la situation présente et il a ajouté qu'il ne s'y était décidé que parceque c'était une chose toute nationale, et qu'il devait à son pays.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

A Monsieur le général de division de la Hitte, Ministre Sécrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères.

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 2 (Ministère les Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 8, f. 40–44).

Bucureşti, 13 decembrie 1849

Agenţia şi Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Ţării Româneşti şi Moldovei
Direcţia Politică
Nr. 60

Domnule Ministru,

Prin depeşa mea din 27 octombrie trecut, nr. 47, am avut onoarea să vă înfăţişez rezumatul diverselor conversaţii pe care le-am avut cu

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

principalele personalităţi din Principat, a căror concluzie era că constituirea Ţării Româneşti şi Moldovei într-un stat independent, sub garanţia Marilor Puteri europene, după modelul a ceea ce s-a făcut pentru Belgia, ar fi cel mai bun mijloc de a preveni războiul şi de a rezolva, la Dunăre, una dintre dificultăţile chestiunii orientale.

Aşa cum spuneam în depeşa sus-pomenită, Omer-Paşa este una dintre personalităţile care mi-au mărturisit, în convorbirile noastre, că aceasta era şi opinia sa. Nu m-am sfiit nici eu să-i spun că principele împărtăşeşte aceste sentimente, pe care nu i le-a ascuns de altfel deloc dlui de Segur Dupeyre, aşa cum se poate vedea din corespondenţa acestuia din urmă.

Muhirul de Rumelia a crezut de cuviinţă, plecând de la această conversaţie, să scrie la Constantinopol că prinţul Ştirbey urmăreşte independenţa, a spus-o aici, la Bucureşti, şi nu s-a dat înapoi de la obrăznicia de a mă cita, ca şi când i-aş fi spus-o eu însumi. Principele a avut o explicaţie elegantă cu mine şi relaţiile noastre nu au avut câtuşi de puţin de suferit. Răspunsul meu a fost simplu şi hotărât; nu am făcut decât să povestesc ce se întâmplase. Cât espre Omer Paşa, la care nu mă mai duc, pentru că nu mi-a întors vizita oficială de la Courbam Bayram, m-am mulţumit să-i transmit prin dl. Hory că îl rog să nu-şi folosească imaginaţia atunci când nu-l ajută memoria.

Ceremonia încoronării principelui Ţării Româneşti, care are loc în 16 ale acestei luni şi al cărei program am onoarea să vi-l transmit, domnule ministru, îl preocupă mult pe Omer Paşa. El i-a spus domnului Hory că nu doreşte câtuşi de puţin să asiste la ea, dat fiind că principele, încoronându-se, aduce atingere drepturilor de suveranitate ale Porţii otomane. Omer Paşa a uitat, când a vorbit astfel, că această ceremonie este menţinută prin însuşi Regulamentul Organic, al cărui articol 44 sună astfel:

„Solemnitatea instalării domnitorului şi ceremonialul relativ la ea vor fi stabilite printr-un regulament pe care Guvernul Provizoriu îl va întocmi în acest scop, conformându-se vechilor obiceiuri consemnate în arhivele ţării; solemnitatea încoronării va avea loc în biserica Sfintei Fecioare de la Curtea Veche; în momentul în care domnitorul se va prezenta la altar pentru a primi ungerea, el va pronunţa, cu mâna pe Sfânta Evanghelie, jurământul care urmează: «Jur în numele Sfintei Treimi să respect cu sfinţenie legile şi instituţiile Principatului Ţării Româneşti după regulamentul stabilit, să le fac respectate şi să le păstrez în deplinătatea lor».“

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Omer Paşa insinuându-mi credinţa lui că nu voi participa la această ceremonie, i-am trimis, drept răspuns, copia articolului mai sus pomenit.

Cred că se va abţine să apară acolo şi şi-a manifestat deja reaua credinţă, spunându-i generalului Niepokoechinscky, trimis de generalul Lüders pentru a stabili împreună cu el numărul trupelor care trebuie mobilizate, că va comanda două batalioane şi că în nici un caz nu va permite să se tragă decât 19 salve de tun în loc de 21 câte sunt menţionate în program. Generalul Lüders s-a arătat, dimpotrivă, foarte dispus să contribuie la strălucirea ceremoniei, mobilizând un număr cât mai mare de oameni şi oferindu-şi artileria.

Omer Paşa şi-a argumentat refuzul prin ceea ce el numeşte uzurpare din partea principelui pe care Poarta nu-l consideră, zice el, decât ca pe un guvernator de provincie numit pe şapte ani, având rangul abia după muhirii mai vechi decât el şi care, printr-o ceremonie cum este aceea care va avea loc duminică, aduce atingere drepturilor şi măreţiei Sultanului. Dar motivaţiile de politică generală şi măreţia Sultanului nu sunt ceea ce îl preocupă cel mai mult pe Omer Paşa. Vanitatea sa personală, căreia e dificil să-i măsurăm întinderea, i-a determinat limbajul şi conduita mai mult decât devotamentul faţă de suveranul său. El se crede şi susţine că este mai mare în rang decât domnitorul, deoarece el, Omer Paşa, este muhir al armatei din Rumelia. De asemenea, caută în toate ocaziile, prin spusele şi faptele lui, să-i diminueze poziţia domnitorului, complet diferit în această atitudine de Fuad Effendi, care, păstrând cu dibăcie demnitatea Sultanului, ştie să o îmbogăţească cu respectul purtat vasalului său; la fel de diferit şi de generalul Lüders care, menajând cu grijă amorul propriu al domnitorului, îl leagă şi mai mult, prin recunoştinţă, de suveranul protector.

L-am văzut ieri pe principele Stirbey la bal, la generalul Lüders; m-a întrebat dacă am primit invitaţia la ceremonia de pe 1 şi, la răspunsul meu afirmativ, mi-a spus cât de mult îl costă să ţină această ceremonie în situaţia actuală şi a adăugat că nu s-a decis s-o facă decât fiindcă era o problemă naţională şi avea o datorie faţă de ţara sa.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,

Eugène Poujade

Dlui General de divizie de la Hitte, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

INDICE ANTROPONIMIC *

A

Abdul Medgid, sultan, 48, 82
Aberdeen, lord, ministru de externe al Marii Britanii, 17
Abonyi István, prim notar, 27
Abraham, poet, 66
Adlerberg, conte, 91
d'Anenberg, general rus, 92
Arnim, A.M. ministru de externe al Prusiei, 34
Aristarchi Logofăt, 32
Aristia, C. şeful gărzii naţionale, 82, 83, 84
Arsaki A., doctor, raportor, 100
Aupick, general, ambasadorul Franţei la Contantinopol, 47, 64, 72
Axente, 93

B

Bálint Elek, vicecomite, 65
Balş Panaioti, 12
Bànfy Miklós, comite, 26
Bariţiu Gehorghe, redactor, 26
Bastide Jules, ministru de externe al Franţei, 44, 47, 56
Bălcescu C,82 – 84
Bălcescu Nicolae, membru în Guvernul Provizoriu, 32, 35, 82 – 84
Bem I., general polonez în armata maghiară, 76, 81, 86–88, 92, 94, 96
Beraud Gustave, 66
Berzenczei László, deputat, 26
Bethlen Iános, împuternicit al secuilor, 21, 28
Bibescu Gheorghe, domn al Ţării Româneşti, 19, 22, 30, 31, 35, 38, 40, 44, 48, 49
Bischop, consul al Belgiei, 67
Blazsevics, 28
Bolliac Cezar, 82, 83, 84
Bourlé, 60
Bouzenot, cancelar, 66
Bran Ioan, avocat, 51
Brătianu D., agent diplomatic la Viena, 32, 82, 83, 84
Brătianu I. C., secretar al Guvernului Provizoriu, 35, 82, 83, 84

C

Calcagni, agentul Marii Britanii la Focşani, 15
Canitz, von, ministru de externe al Prusiei, 2, 3, 12, 16
Canning Stratford, agent diplomatic al Marii Britanii la Constantinopol, 10, 44, 53, 76
Cantacuzino Constantin, caimacan, 1, 60, 70, 73, 91
Cipariu Timotei, membru al Comitetului Naţional Român (Sibiu), 51
Colquhoun, Robert, consulul Marii Britanii la Bucureşti, 4, 10, 15, 20, 29, 32, 44, 49, 50, 53, 60, 62, 64, 76, 97
Comstantin, mindirigiu, 66
Cor, 31
Cornescu Mihail, procuror, 70
Coutourier Theot, locţiitor de cancelar, 66
Creţulescu N., 82 – 84
Csany, 87
Czartoryski Adam, prinţ polon, 90

D

Dányi Gábor, 28
Delahantes A., consul francez la Iaşi, 68, 71, 81
Dessei László, comisar guvernamental, 65
Dragoş Alexandru, 26

* Indice realizat cu trimitere la nr. documentului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dragoş Ioan, deputat de Bihor, 89
Duclos, viceconsul al Franţei la Galaţi, 22, 68
Duhamel A. O., general, comisar extraordinar rus, 19, 22, 32, 33, 50, 53, 55, 60, 63, 70, 73, 76, 78, 80, 86, 94
Dulgheru Ioan, 66
Dunca Pavel, secretar al Adunării de la Blaj, 51

E

Eisenbach, agent consular al Austriei, 71
Eliade-Rădulescu Ion, membru al Guvernului Provizoriu, 32, 35, 48, 49, 63, 82–84
Engelhart, general rus, 86

F

Fabres Em., consul francez la Iaşi, 101
Ferdinand V., rege al Ungariei, 21
Ferencz N., 28, 45
Filipescu Alexandru (Vulpe), 60
Filipescu C. N., ministru de finanţe, 35
Filipescu Iancu, ministrul treburilor din lăuntru, 82 – 84
Faud Effendi, comisar al Porţii Otomane în Principate, 50, 53, 55, 58–60, 64, 67, 70, 72, 74, 76, 78 – 80, 86 92, 94–96, 98, 99
Fortaing L., consulul Franţei la Iaşi, 92

G

Garbasky, colonel rus, 70
Gardner Samuel, consului Marii Britanii la Iaşi, 4, 7, 17,
Ghica C., procuror, 70
Ghica Grigore, domn al Mondivei, 91, 98, 101
Ghica Ion, agent diplomatic la Constantinopol, 1, 32, 34
Ghica Vasile, 12
Golescu A. G., secretar al Locotenentei Domneşti, 35, 56, 82, 83, 84
Golescu I., judecător, 31
Golescu Nicolae, ministru de interne, 32, 35, 43, 48, 49, 53, 57, 63, 64, 82 – 84
Golescu Ştefan, ministru la justiţiei, 32, 35, 82 - 84
Goosz, pastor, 26
Grădişteanu Gr., membrul al Guvernului Provizoriu, 82 – 84
Guéroult A., consulul Franţei la Iaşi, 3, 6, 8, 11, 13, 14, 18

H

Hagi Ianachi, 66
Haller Abraham, 21
Hasford, general, 96
Herim-paşa, 60
Hevesi Károly, 28
Hitte, de la, ministru de externe al Franţei, 102
Hory, gerant la Consulatul Franţei la Bucureşti, 31, 35,38, 39, 49, 57, 60, 64, 66, 99, 102
Hrabovsky, 23, 28
Huber, consul austriac, 20
L'Huys, Drouyn, de, ministru de externe al Franţei, 71, 81

I

Iancu Avram, 96
Igyán Iozsef, 51
Ioan, preot, 93
Ipătescu Ana, 82 – 84

J

Jakabffy Miklós, vicecomite, 24
Jellachich, comandant de armată, 23, 61, 71

K

Katona Miklós, 65
Kemény Dénes, baron, 23, 27, 28
Kemény Domokos, 27
Kerckhoues, Eugen de, însărcinat cu afaceri al Belgiei, 52

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Kerim Paşa, 74
Keserü Sándor, 28
Komar, general, 99
Konrad Schmied, deputat, 26
König, 34
Kossuth Lajos, şeful guvernului revoluţionar maghiar, 93, 94
Kortzebue Ch. de, comsulul Rusiei la Bucureşti, 9, 10, 13, 16, 18, 20, 22, 32, 35, 37–39, 43, 47, 69, 75, 86, 94

L

Lacour, 81
Lagrange, 66
Lamartine Alphonse de, ministru de externe al Franţei, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 19, 22
Lapoviţa Ioan, 66
Lascarachi Bogdan, 47
Laurian, consul austriac, 99
Leményi, 28
Leuchtenberg, duce, 73
Lloyd V., viceconsul britanic, 20
Longworth, corespondent de presă, 96
Ludovic Filip, 3
Lüders Al., general rus, 50, 59, 69, 70, 74, 75, 77, 79, 81, 85, 93, 94, 96, 99, 102

M

Mihályi Gábor, comisar regal, 65
Mimaut, 31
Magheru Gh., membru al Guvernului Provizoriu, 32, 35, 64, 82, 83, 84
Maiorescu I., 82 – 84
Mandl, dr., 30
Manu, agá, 34
Mavrocordat, 1, 14
Mavros Nicolal, 73
Moga Dimitrie, 26
Moisaky, secretar al lui Talaat Effendi, 43
Moldovan Dimitrie, 51
Moller, general, 98
Moruzi, Constantin, 15
Murad Bey, 96
Murgu Eftimie, preşedintele Adunării generale a poporului român din Banat 24, 28, 36

N

Namick Paşa, 91
Neofit, mitropolit, 40
Nesselrode, conte ministru cancelar al Rusiei, 10, 63
Nicolae, împărat rus, 38, 42, 59, 73, 78, 81, 85, 101
Niekopoicinski, 94, 102
Nion Doré de, consulul Franţei la Bucureşti, 5, 9, 13, 18, 19, 22
Nopcea, 28

O

Odobescu I., colonel, 35, 39, 40
Omer Paşa, comandant şef al armatei otomane, 50, 53, 55, 67, 70, 73, 75, 86, 87, 91, 96, 98, 102

P

Pálfi Domokos, 28
Palmerston, H. J. T., voceconte, ministru de externe al Marii Britanii, 7, 17, 20, 28, 29, 32, 50, 53, 62, 97
Pap Signond, 27, 28
Pavlovics, 28
Perényi Zsigmond (Sigmond), baron, 21, 23, 27
Petru, reverend, 66
Pleşoianu N., membru în Guvernul provizoriu, 82 – 84
Poujade Eugène, consulul Franţei la Bucureşti, 91, 94, 100, 102
Pragski, general, 90
Puchner, general austriac, 28, 75, 85, 86
Pulski, agent diplomatic ungar în Anglia, 90
Pura Gheorghe, 26, 27

R

Radetzki, 61
Reshid Paşa, 22

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Richtohofen, E., consulul Prusiei la Iaşi, 2, 3, 16, 34
Rieger, deputat ceh, 90
Rifat Paşa, 31
Riza Paşa, 86
Rosenfeld, 26
Rosetti, agă de poliţie, 32
Rosetti, C. A., secretar al Guvernului provizoriu, 1, 29, 32, 44, 82, 83, 84
Rosetti Constantin, 29
Rudiger, general, 32

S

Sakellarie, agentul Prusiei la Bucureşti 34
Salmen, conte, 27
Sardi Paul, 68
Sava Vukovics, 36
Scariatin, 86
Ségur Fr. de, consulul Franţei la Bucureşti, 68, 69, 70, 72, 75, 78, 85
Snagoveanu, arhimandrit, membru al Guvernului Provizoriu, 82–84
Solomon, colonel, 38, 39, 40
Scharvady, secretar la Legaţia ungară, 90
Schüter, general austriac, 75, 80
Scurtu, 35
Stadion, conte, 71
Stein, colonel maghiar, 93
Stoiano, 66
Sturdza Alexandru, 92
Sturdza Costache, mare boier, 12, 14
Sturdza Mihai, domn al Moldovei, 6, 8, 12, 16, 18, 19, 47
Suleiman Paşa, comisar otoman, 44, 49, 53, 58, 60, 91, 99
Sureya Bey, 98
Szász Karol, deputat, 25
Szemere Bertalan, 36, 51
Szölösi, 27

Ş

Şaguna, episcop, 25
Ştirbei Barbu, Dimitrie, domn al Ţării Româneşti, 73, 91, 94, 102
Şuţu C., procuror, 70

T

Talaat Effendi, comisar otoman, 30, 34, 43, 47
Teleky Sandor, colonel, 21, 87, 88, 90
Tell Christian, general, şef al oştiri, 35, 48, 49, 57, 63, 82 – 84
Teulescu, 82 – 84
Teologu N., 82 – 84
Thions, consulul Franţei la Iaşi, 41, 46, 47
Timoni, agent imperial austriac, 34, 49, 80, 85, 94, 99
Tocqueville A. de, ministru de externe al Franţei, 92, 95, 96, 100
Tumanski, consul rus, 7, 14

V

Vay, 45
Vay Abraham, 21
Vay Miklós, 21
Vârnav Sc., 1
Vessélenyi Miklós, baron, 28, 51
Viér Farkaş, 28
Villara Al., ministru de interne 30, 32, 38
Voinescu II, I., ministru de externe, 29, 35, 58, 82, 83, 84
Vuia Ignatie, 36
Vukovics, 28

W

Waldstein, conte de, 27
Wesellény Ferencz, 27
Windischgrätz, prinţ austriac, 77, 81
Wohlgemuth L., feldmareşal, guvernator al Transilvaniei, 96

Z

Zeik Jozsef, 28
Zsamoyski, colonel, 94, 96

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

INDICE TOPOMIC *

A

Abrud, 87
Ackerman, 63
Adrianopol, 63, 96, 98
Aiud, 28
Alba-Iulia, 28, 45, 87
Alpi, 42
Anglia, 18, 19, 49, 54, 60, 63, 69, 73, 83, 85
Austria, 2, 3, 26, 42, 61, 63, 68, 71, 72, 83, 86, 90, 99

B

Bacău, 91, 92
Bacs, 28
Baia Mare, 65
Balcani, 71
Balta-Liman, 99, 101
Banat, 24, 26, 36, 86
Basarabia, 3, 14, 20, 46, 73, 75
Bârlad, 46, 96
Belgia, 52, 61, 102
Belgrad, 28
Berlin, 16, 84
Bihor, 26
Bistrița, 91
Blaj, 26, 51
Boemia, 61
Bosnia, 81
Brad, 87, 89
Brașov, 2, 18, 35, 38, 45, 75, 77, 81, 85, 86
Brăila, 18, 20, 34, 47, 75
Buda, 23
Bucovina, 2, 6, 8, 46, 63, 81
București, 4, 5, 8, 10, 13, 18–20, 22, 29, 30, 32–35, 38–40, 43–45, 53–63, 66, 67, 69, 70, 72–80
Budapesta, 45, 65
Buzău, 91
Bulgaria, 2
Buyuk - Déré, 52

C

Calafat, 96
Caracal, 29
Caransebeș, 28, 36
Caraș, 24, 36
Câineni, 50
Cernăuți, 71, 81
Chireni, 75
Cluj, 25, 26, 27, 28, 65
Constantinopol, 5, 9, 16, 19, 20, 32, 41, 47, 49, 53, 55, 56, 63, 69, 70, 73, 74, 78, 80, 85, 91, 94, 102
Craiova, 29, 48, 96
Croația, 90

D

Dăbâca, 27, 65
Debrețin, 89
Deva, 28
Dorna, 81
Dunăre, 8, 9, 14, 18, 20, 30, 31, 34, 47, 71, 96, 99, 100

E

Erlau, 87
Europa, 4, 6, 9, 42, 54, 57, 61, 63, 71, 79, 90, 98

F

Filipești, 91
Focșani, 15, 37, 38, 39, 44, 53, 69, 92
Frankfurt, 61, 84, 88
Franța, 3–6, 10, 11, 22, 30, 31, 38, 39, 43, 46–49, 54, 56, 59, 60, 63, 64, 66, 67, 68, 70, 73, 76, 80, 81, 83 – 85, 88, 90, 92, 100

* Indice realizat cu trimitere la nr. documentului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

G

Galaţi, 15, 16, 18, 44, 47, 53
Galiţia, 6, 14, 46, 61, 81, 85
Germania, 4, 6, 10, 16, 42, 61
Giurgiu, 30, 49, 53, 54, 58, 75, 96
Groşeşti, 92
Gulhané, 48

H

Haţeg, 28, 87
Hunedoara, 28, 65

I

Iaşi, 2, 3, 4, 6–8, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 30, 41, 42, 46, 47, 59, 68, 71, 81, 91, 92, 95, 101
Imperiul Otoman, v. Poarta Otomană
Italia, 4, 10, 42, 61
Izvor, parohie, 66

J

Jibou, 21, 25, 65

K

Karlovicz, 36

L

Liova, 32, 33, 35, 38, 59
Lipova, 36
Londra, 4, 50, 84, 90, 94
Lugoj, 24, 36

M

Maramureş, 65
Marea Baltică, 8
Măcin, 18, 20, 47
Mediaş, 81
Mihalţ, 25, 28
Moldova, 2, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 18, 19, 22, 23, 24, 26, 28, 31, 33–35, 37–39, 44, 46, 47, 49, 52, 59, 60, 63, 64, 67–71, 85, 76, 78, 80, 85, 86, 92, 94–96, 98–102
Moldo-Valahia, 41, 42, 46

N

Năsăud, 27, 65
Novisad, 28

O

Obreja, 25, 27
Ocna, 92, 96
Ocna Sibiului, 25
Oituz, 92
Oltenia, 34, 86, 96
Oneşti, 92
Oradea, 26
Oraviţa, 36
Orăştie, 28, 93
Orient,52

P

Paris, 1, 3, 4, 33, 35, 39, 54, 59, 61, 64, 67, 70, 78, 80, 82–86, 90, 100
Pesta, 21, 42, 51
Petersburg, v. Sankt Petersburg
Petrovaradin, 23, 28
Poarta Otomană, 2, 5, 6, 10, 13, 15, 16, 18, 20, 22, 30, 34, 37, 41, 47, 49, 50, 52–54, 56–58, 59, 60, 62, 63, 69, 71, 73, 74, 80, 83, 91, 94, 96, 98, 101, 102
Podolia, 46
Polonia, 8, 42
Principate Dunărene, v. Principatele Danubiene
Principatele Danubiene, 13, 19, 20, 31, 83, 84
Prusia, 6, 83
Prut, 3, 28, 34, 38, 39, 46, 59

R

Râmnic, 75, 86
Republica Franceză, v. Franţa
Rin, 8, 16, 42
Roman, 91
Rusca Montană, 28
Rusciuc, 22, 94

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Rusia, 2–6, 8–11, 13–16, 19, 20, 31, 35, 38, 44, 47, 53–56, 59, 60, 63, 68, 70, 72, 73, 75, 81, 82, 90, 91, 94, 96, 98, 101

S

Sankt Petersburg, 5, 9, 10, 13, 16, 19, 46, 59, 70, 73, 75, 76, 78, 86, 101
Satu Mare, 65
Saxonia, 16
Sălaj, 21, 65
Sebeş, 87, 88
Serbia, 12
Seghedin, 87
Sibiu, 26, 27, 64, 75, 77, 80, 81, 85, 93
Sighişoara, 26
Silezia, 16
Silistra, 71
Siret, 92
Slatina, 75
Slobozia, 75
Solnoc, 27, 65
Sublima Poartă, v. Poarta Otomană

T

Thérapia, 31
Timişoara, 28, 36
Transilvania, 2, 18, 21–25, 27, 37, 51, 63, 71–79, 85, 88, 92, 93, 94, 96, 99
Trei Scaune, 26
Triest, 61
Turcia, v. Poarta Otomană
Turda, 28

Ţ

Ţara Românească, 4, 5, 8, 9, 12, 13, 18, 19, 24, 27–29, 31–33, 35, 37–39, 44, 45, 47, 48, 52, 54, 59, 60, 63, 64, 67, 69, 70, 72–74, 78–80, 83, 85, 86, 94–96, 98–100, 102

U

Ungaria, 2, 6, 8, 22, 26, 27, 36, 42, 61, 69, 81, 90, 94
Urziceni, 91

V

Valahia Mică, 29, 32
Varna, 44
Varşovia, 46, 94
Vârşeţ, 36
Veneţia, 61
Vidin, 16, 94, 99
Viena, 4–6, 10, 16, 28, 32, 45, 61, 68, 69, 78, 80, 81, 84, 90, 94, 96, 99
Voievodina, 90
Vulcan, 87

W

Wolyn, 46

Z

Zagreb, 23
Zalău,21
Zărand, 90

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro



ISBN 973-98271-2-8

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro